

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES
Google Livres

47752

349513

FL. IOSEPHI
DE BELLO
IUDAEICO LI-
BRI SEPTEM.

EIVSDEM
Contra Apionem libri duo.
De imperio rationis : siue, de Machabeis li-
ber unus.

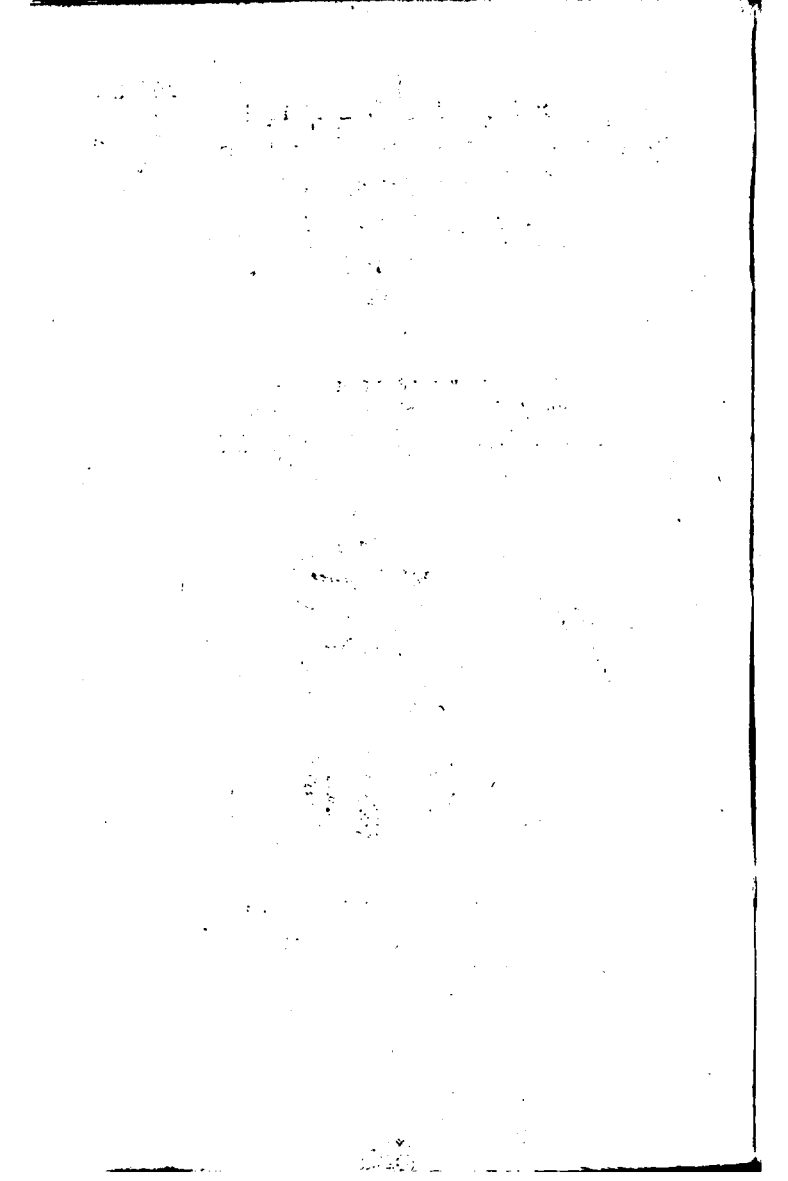

VIRTVTE DVCE,

COMITE FORTUNA.

APVD SEB. GRYPHIUM
LVGDVNI,
1539.

FLAVII IO-

SEPHI HEBRAEI, HISTO-

riographi clarissimi de bello Iudaico

libri septem, interprete Ru-

sino Aquileiensi.

PROLOGVS.

QVONIAM bellum, quod cum populo Romano gessere Iudaei, omnium maximum quae nostra aetas uidit, quaeq; auditu percepimus, ciuitates cum ciuitatibus, gentes uel commississe cum gentibus: quidam, non quod rebus interfuerint, sed uana et incōgrua narrantium sermones auribus colligentes, oratorum more perscribunt: qui uero praestō fuerunt, aut Romanorum obsequio, aut odio Iudaeorum contra fidem rerum falsa confirmant: scriptis autem eorum partim accusatio, partim laudatio continetur: nusquam uero exacta fides reperitur historiae: idcirco statui, quae retro Barbaris antea nisi, patria lingua digesta, Graeca nunc his qui Romano imperio reguntur exponere, ego Iosephus Mattathiae filius, Hebraeus genere, sacerdos ex Hierosolymis: qui et initio cum Romanis conflixi, posteaq; gestis, quia necessitas exegit, interfui. Nam cum hoc, ut dixi, bellum grauissimum exortum est, Romanorum quidem populum domesticus motus habebat: Iudeorum autem, qui etate ualidi, et ingenio turbulenti erant, manu simul ac pecunia uigētes, adeo temporibus insolenter abusi sunt, ut pro tumultus magnitudine, hos possidendarum spes, illos amittendarum partium Orientis metus inuaderet. Quoniam Iudaei quidem cunctos etiam qui trans Euphratem essent, gentiles suos, secum rebellaturos esse cre-

diderant. Romanos autem & finitimi Galli irritabant: nec Germani quiescebant: dissensionumq; plena erant omnia post Neronem: & multi quidem temporum occasione imperium affectabant: lucri autem cupidine exercitus rerum nouandarum cupidi erant. Itaq; indignum esse duxi, errantem in tantis rebus dissimulari ueritatem: & Parthos quidem, ac Babylonios, Arabumq; remotissimos, & ultra Euphratem gentis nostræ incolas, itemq; Adiabenos, mea diligentia uere cognoscere, unde cœpisset bellum, quantisque cladibus constitisset, quo uero modo desisset: Græcos uero & Romanorum aliquos, qui militiam secuti non essent, figmentis siue adulationibus captos, ista nescire. Atqui historias audent eas inscribere, qui præter hoc (ut mihi quidem uidetur) quod nihil sani refrunt, etiam de proposito decidunt. Nam dum Romanos uolunt magnos ostendere, Iudeorum res extenuant, & in humilitatem deiiciunt. Non autem intelligo, quonam pacto magni esse uideantur, qui parua superauerint. Et neq; longi temporis eos pudet, quo bellum tractū est: neq; multitudinis Romanorum, quam in ea militia labor exercuit: neq; ducum magnitudinis: quorum profectō gloria minuitur, si cum multum pro Hierosolymis desudauerint, rebus per eos prospere gestis aliquid derogetur. Nec tamen ego contentione Romanas res extolentium, gentiles meos amplificare decreui: sed facta quidem utrorumq; sine ullo mendacio prosequar: dicta uero de factis reponam, dolori atq; affectioni meæ in deslendis patriæ cladibus indulgens. Nam quod domesticis dissensionibus est euersa, & in templū sacrosanctū inuitas Romanorum manus, atq; ignem Iudeorum tyranni traxere, testis est, qui eam uastauit, ipse Cæsar Titus: per omne bellum miseratus quidem populum, quod à seditiosis custodiretur: sæpe autem consulto disferri passus ciuitatis excidium, protracto obsidionis spatio, dummodo

quomodo belli poeniteret autores. Quod si quis me aduersus tyrannos, eorumq; latrocinium accusatorie loqui putet, uel patrie miserijs ingementem calumniari prater legem historie, dolori ueniam tribuat. Ex omnibus enim, quæ Romano imperio parent, solam nostram ciuitatem contigit ad summam felicitatis fastigium euadere, eandemq; in extremum miseriæ deijci. Denique omnium post condita secula res aduersas, si cum Iudeorum calamitatibus conferantur, superatum iri non ambigo. Et horum autor nullus externus est: unde nec fieri potest, ut à questibus temperetur. Siquis autem durior misericordie sit iudex, res quidem tribuat historie, lamenta uerò scriptori: quanquam merito Græcorum disertos increpauerim, qui tantis rebus sua memoria gestis, quarum comparatione præterita olim bella exigua redduntur, iudices resident aliorum facundia detrahentes: quorum etsi doctrinam superant, proposito uincuntur. Ipsi uerò Assyriorum, & Medorum gesta perscribunt, ueluti minus recte à scriptoribus antiquis fuerint exposita: cum in scribendo tantum eorum uiribus cedant, quantum sententiæ. Erat enim unicuiq; studium, quæ uidisset facta, conscribere: quoniam & interfuisset rebus gestis, & efficaciter quod promittebat, impleret: mentiriq; apud scientes, inhonestum esse uideretur. Enim uero noua quidem neq; antè cognita memoria tradere, suiq; temporis res commendare posteris, laude ac testimonio dignum est. Industrius autem habetur, non qui alienam dispositionem, atq; ordinem transfert, sed qui noua dicendo etiam corpus proprium conficit historie. Sed ego quidem sumptu ac labore maximo, qui cum sim alienigena, Græcis simul & Romanis gestarum rerum memoriam repono. Ipsis autem indigenis, ad quæstum quidem ac lites, ora patent, linguæq; solutæ sunt. Ad historiã uerò, in qua uerum dicendum est, summaq; ope negocia colligenda

genda sunt, obmutescunt: concessa infirmioribus neque scienti-
 bus licentia scribendi res à principibus gestas. Honoratur ita-
 que apud nos historiæ ueritas, quæ à Græcis negligitur. Ab
 origine quidem Iudeos repetere, qui fuerint, quo uel pacto ab
 Aegyptijs discesserint, quasque regiones errando peragraue-
 rint, et quas uel quoties incoluerint, et quemadmodum inde
 migrauerint, neque huius esse temporis, et præterea superua-
 caneum existimaui: quoniam multi ante me Iudeorum de ma-
 ioribus huius gentis uerissima cõposuerunt: et nonnulli Græ-
 corum, quæ illi scripserant, patria uoce profecuti non mulla-
 tum à ueritate deuiarunt: exinde autem historiæ principium
 sumam, quo scriptores eorum et propheta nostri desierunt.
 Et bellum quidem meis temporibus gestum, latius, quaque po-
 tuero diligentia referam: quæ uerò etate mea sunt antiquio-
 ra, summam, breuiterque percurram: Quomodo Antiochus
 cognomento Epiphanes, deuicta penitus Hierosolyma, cum
 triennium sexque menses eam tenuisset, ab Asamone filijs ex-
 pulsus est. Deinde quod eorum posteri de regno dissentien-
 tes, ad res suas occupandas populum Romanum, Pompeiumque
 traxerunt: quomodoque Herodes Antipatri filius, eorum po-
 tentiæ finem fecerit, auxilio Sosij. Tum, quomodo Herode
 mortuo, plebis in eos orta seditio est, Augusto quidem impe-
 rante Romanis, Quintilio autem Vatro prouinciam obtinen-
 te. Quodque bellum anno duodecimo imperij Neronis erupe-
 rit: quamque multa per Sosium acciderint: quantaque ad pri-
 mos impetus armis Iudei peruasierint: quoque modo accolæ
 permunierint: et quod Nero propter acceptas Cestij ductu
 clades summæ rei metuens, Vespasianum bello præposuerit:
 et quod is cum maximo filiorum Iudeam intrauerit, quan-
 tumque Romanorum exercitum ducens: quantaque manus auxi-
 liorum per omnem cæsa fuerit Galilæam: et quod eius ciuium
 tum.

tum quasdam ui ceperit, aliat deditione. Vbi etiam Romano-
rum in bello disciplinam, curamq; rerum, et utriusque Gali-
lee spatia, et naturam, finesq; Iudae, necnon et peculia-
rem terrae qualitatem, lacusq; et fontes, captarumq; ciuitatum
mala, cum fide sicut uidi, aut pertuli, expediam. Nec etiā mi-
serias meas celauerim, cum scientibus eas relaturus sim. Deinde,
quod iam fesis rebus Iudeorum, Nero quidē mortem obie-
rit: Vespasianus autem in Hierosolymam properans, impe-
rij causa retractus sit: quaeq; signa de hoc ei contigerint, Ro-
maeq; mutationes: et quod inuitus à militibus imperator de-
claratus sit: et quod eo disponendae reipublicae gratia in Aeg-
yptum digresso, Iudeorum status seditionibus agitatus sit:
quoq; modo tyrannis succubuerint, eorumq; inter se discor-
dias mouerint. Et quod ex Aegypto Titus reuersus, bis Iu-
deorum fines ingressus sit: quoq; modo exercitum, et quo in
loco congregauerit: uel qualiter, et quoties ciuitatem affece-
rit ipso praesente seditio. Aggressus quoque numerosos, et
quantos erexerit aggeres: triumq; murorum ambitum et ma-
gnitudinem, siue mensuram, et munitiōem ciuitatis, et sani
templiq; dispositionem: ad haec aere spatium, mensuramq; ue-
risimē dicam: festorum quoq; dierum mores aliquos, septemq;
lustrationes, et munia sacerdotum. Itemq; pontificis uestes,
sanctaq; templi cuiusmodi fuerint, sine aliqua dissimulatione
uel adiectione memorabo. Narrabo deinde tyrannorum in suos
gentiles crudelitatem, Romanorumq; in alienigenas humani-
tatem: quotiesq; Titus, ciuitatem simul ac templum seruare cu-
piens, ad concordiae foedera dissidentes prouocauit. Disseram
uero populi uulnera, et calamitates: quamq; multa mala
nunc bello, nunc seditionibus, nunc fame perpepsi, postea ca-
pti sint. Nec uero aut perfugarum clades, aut captiuorum
supplicia praetermittam: uel quemadmodum templum inuito

FLAVII IOSEPHI DE BELLO

Cesare conflagrauerit: quamq; multe opes sacre flamma raptæ sint: ac totius, quæ reliqua erat, ciuitatis excidium: & quæ præcesserant portenta, atque prodigia, uel tyrannorum captiuitatem, uel qui seruitio abducti sunt, multitudinem: aut cui quisque fortune sit distributus: & quod Romani quidem belli reliquias persecuti sunt, deuictorumq; munimina funditus eruerunt: Titus uero peragrata regione cuncta restituit: eiusdemq; reditum in Italiam, ac triumphum. Hæc omnia septem libris comprehensa, adnexus ne uituperationem à rerum scientibus & qui bello interfuerunt sustineam, studiosis ueritatis magis quam uoluptatis perscripsi. Narrandi autem initium faciam hoc ordine, quo capitula sunt digesta.

FLAVII IOSEPHI

DE BELLO IV-

daico liber primus.

De deuastatione Hierosolymæ ab Antiocho.

CAPVT I.

Antiq. li. 12.
cap. 6.

V^o M^opotentes Iudeorum inter se dis-
siderent eo tempore, quo de tota Syria
cum Ptolemæo Sexto Antiochus, qui
Epiphanes dictus est, ambigebat (erat
autem illis contentio de potentia, quod
honoratus quisq; grauiter ferret simili-
bus subiugari) Onias quidam è pontifi-
cibus postquam præualuit, Thobie filios expulit ciuitate. Illi
autem supplices ad Antiochum cōfugerunt, petentes, ut semet
ducibus in Iudeam irrumperet. Idq; regi persuasum est, iam-
pridem sic animato. Quare cum magnis militum copijs egres-
sus, & ciuitatem fortiter expugnatam capit, & maximā eorū
multitudinem

multitudinem, quibus Ptolemæus charior erat, interfecit. Datisq; passim militibus prædandi licentia, ipse et templum spoliavit, et quotidiana religionis assiduitatem per annos tres, sexq; menses inbibuit. Pontifex autem Onias effugit ad Ptolemæum: acceptoq; ab eo in Heliopolitana præfectura solo, ibi oppidum cōdidit Hierosolymis simile, templumq; edificauit: de quibus iterum opportune referemus. Verūtamen Antiocho neq; præter spem deuicta ciuitas, neq; populatio, neque tantæ cedens satis fuisse: sed intemperantia uitiorū, eorumq; memoria, quæ in obsidione pertulerat, Iudæos cogere cœpit, ut abrogato more patrio, nec infantes suos circumciderent, porcosq; super aram immolarent: quibus omnes quidem aduersabantur: optimus uerò quisq; propterea trucidabatur. Et Bacchides præsidij ab Antiocho præpositus, ad naturalem crudelitatem suā præceptis impijs obsecundans, omnimodam iniquitatem excessit: cum et singulatim uiros honorabiles uerberaret, et cōmuniter quotidie speciem captæ urbis exhiberet: donec eos atrocitate incommodorum, qui ea patiebantur, ad uindictæ audaciam irritauit. Deniq; Matathias Asamonei filius, unus ex sacerdotibus, ex uico cui nomen Modin est, cum manu domestica (nam quinq; filios habebat) sicis armatus, Bacchidem occidit: et statim quidem præsidiorū multitudinem ueritus, in montes refugit. Multis uerò ex populo sibi sociatis, recepta fiducia descendit: commissoq; prælio, superatos duces Antiochi ex Iudææ finibus exegit. Secundis autem rebus potentiam nactus, suisq; uolentibus, quod ab alienigenis eos liberasset, imperans, moritur relicto Iudææ principatu, qui filiorum suorum natu maximus erat. Ille autem (nec enim cessaturum existimabat Antiochum) et indigenarum confluxit exercitum, et cum Romanis prius amicitiam pepigit. Antiochumq; Epiphanem iterū in fines suos ingrediētem, uehementissima

Antiq. li. 9.

cap. 4.

Antiq. li. 12.

cap. 7.

Antiq. li. 12.

cap. 7. et 8.

mentissima percussum plaga repressit. Adhuc autem seruente uictoria, in presidia ciuitatis impetū fecit: necdum enim cesa fuerant: habitoq; conflictu, milites de superiori ciuitate, quae pars sacra dicitur, ad inferiorem compellit. Fano autem potius, et locum purgauit omnem, muroq; cinxit: et uasa noua diuinis rebus curandis fabricata, in templum intulit, ueluti prioribus profanatis: aramq; aliam edificauit, et religionibus dedit initium. Sacro autē ritu uix ciuitati reddito, moritur Antiochus. Regni autem eius, et in Iudeos odij filius Antiochus haeres existit. Quare coactis peditum milibus quinquaginta, equitum autē propē quinque milibus, octoginta uerō elephantis, montana Iudaea per partes aggreditur. Et Bethsurā quidam oppidū capit. In loco uerō, cui Bethzachariae nomen est, quā transitus erat angustior, Iudas cum suis copijs occurrat. Et priusquā cōgrederentur agmina, Eleazarus frater eius, prospecto praefer alios excelso elephante, turriq; maxima et murimētis aureis ornato, illic Antiochū esse ratus à suis procul excurrit: ruptaq; hostili acie, ad elephantū usq; peruenit. Sed illum quidem, quem regem esse opinabatur, contingere, quod multum superemineret, minime potuit. Belluam uerō in aluo percussam, super se deiecit, et obtritū interijt: nulla alia re gesta, nisi quod magnū opus aggressus, uitam gloriæ postea habuit. Qui tamen regebat elephantum, priuatus erat. Et si casu fuisset in eo Antiochus, nihil plus Eleazaro praestitisset audacia, quā ut sola spe praecleari facinoris, mortē uideretur optasse. Hoc autem fratri eius, totius praelij praesagium fuit. Nam fortiter quidem Iudaei, diuq; decertarunt: sed à regijs secunda fortuna usis, numeroq; praestantibus superati sunt: multisq; interfectis, Iudas cum ceteris in Gophniticā toparchiam refugit. Antiochus autem ad Hierosolymam profectus, ibiq; dies paucos commoratus, penuria utensilium abstinit: relicto

quidem

quidem ibi praesidio, quantum satis esse arbitrabatur: cetera uero multitudine ad hyemandum deducta in Syriam. Discessu Antiq. li. 12.
autem regis, Iudas non quiescebat: sed acceffione multorum suae cap. 18.
gentis animatus, aggregatis etiam quos ex prelio receperat,
apud uicum Adasa cum Antiochi ducibus cōgreditur: factisq;
fortibus in prelio cognitus, multis hostibus interfectis, occu=
buit. Et in diebus paucis frater eius Ioannes occiditur, insi=
dijs eorum captus, qui cum Antiocho sentiebant.

De successibus principum à Ionatha usq; ad Aris
tobulum.

C A P . I I .

CUM autem successisset ei frater Ionathas, et in alijs quae Antiq. li. 13.
ad indigenas pertinerent, cautius se ageret, suamq; po=
tentiam Romanorum amicitia corroboraret, Antiochi quid=
dem filio reconciliatur. Non tamen horum ei quicquam pro=
fuit ad depellendum periculum. Namq; Tryphon tyrannus,
Antiochi quidem filij tutor, sed insidijs cum captans, et pra=
ter hoc amicis nudare cupiens, Ionathan, cum ad Antiochum
paucis comitatus Ptolemaida uenisset, dolo cōprehendit. Eoq; Antiq. li. 13.
uincto, contra Iudeam mouit exercitum. Vnde repulsus à Si=
mone Ionathae fratre, quodq; ab eo superatus esset, iratus, eun=
dem Ionathan interfecit. Simon autem fortiter regendis rebus.
intentus, Zara quidem, et Ioppen, et Ianniam capit. Euer=
tit autem et Accaron, subactis praesidijs: aduersusq; Trypho=
nem Antiocho auxiliū praeuit, qui Doram ante expeditio=
nem quam in Medos fecit obsidebat. Sed regis auaritia sa=
tiare non potuit, quamuis neci Tryphonis suam quoq; ope=
ram adhibuisset. Nō multo enim post, Antiochus Cendebewm
ex ducibus suis, ad uastandam Iudeam opprimendumq; serui=
tio Simonem, cum exercitu misit. Ille autem, quanquam senior
erat, bellum tamen iuueniliter administrabat: et filios quidem
suos cum ualidissimis praemisit, parte uero multitudinis comi=
tatus

ntiq. li. 13.
p. 14.

tatus alio latere aggreditur : multisq; per multa loca insidijs etiam in montana dispositis, in omnibus superat. Clarissimaq; potitus uictoria, pontifex declaratur: & ducetos septuaginta post annos Iudeos liberat à dominatione Macedonũ. sed & ipse perijt in cõuiuiõ, captus insidijs Ptolemæi generi sui: quĩ eius coniuge duobusq; filijs in custodiam cõclusis, certos misit, ut Ioannem tertium, cui etiam Hyrcanus nomẽ fuit, interficerent. Cognito autem impetu, qui parabatur, adulescens ad ciuitatem properabat, multo populo fretus, & propter memoriam paternæ uirtutis, & quòd iniquitas Ptolemæi cunctis esset inuisa. Voluit autem Ptolemæus etiam alia porta ingredi ciuitatem : sed à populo reiectus est, qui maturius Hyrcanum susceperat. Et is quidem statim recessit in quoddam ultra Hierichunta castellum, quòd Dagon uocatur. Hyrcanus autẽ paternum honorẽ pontificis assecutus, postquàm deo sacrificia reddidit, uelociter Ptolemæum petit & matri simul & fratribus adiumento futurus, castellumq; aggressus, alijs quidem rebus superior erat, iusto autem dolori cedebat. Ptolemæus enim quoties premeretur, matrẽ eius, fratresq; in murum productos, palàm ut possent conspici, uerberabat: eosdemq; precipitandos, nisi quàm primũ recederet, minabatur. Vnde Hyrcanum quidem plus timor ac misericordia, quàm iracundia commouebat. Mater uerò eius nihil plagis aut intentata nece perterrita, manus protendens, filium precabatur, ne uel suis fractus iniurijs, parceret impio : siquidem ipsa sibi mortem à Ptolemæo propositam immortalitate duceret meliorem, dummodo ille poenas eorum, quæ in domum suam contra fas admisisset, expenderet. Ioannes autem nunc obstinationem matris cogitans, ac preces eius audiens, ad irruendum impellebatur: modo uerberari eam, lacerariq; conspiciens, efforminabatur: totusq; plenus doloris erat. Ob hæc autem diu tracta obfidione,

fidione, seruius annus aduenit : quem septimo quoq; circuitu redeuntem, apud Iudeos cessare moris est, exemplo septimorum dierum. Et in hoc Ptolemeus obsidionis requiem nactus, fratribus Ioannis una cum matre occisis, ad Zenonem confugit, qui Cotylas cognominatus est, Philadelphie tyrannum. *Antiq. li. 13.* Antiochus autē ob ea, quae per Simonem passus fuerat, iratus *cap. 15.* in Iudeam ducit exercitum: ibiq; asidens Hierosolymis, Hyrcanum obsidebat. Ille autem patefacto sepulchro Dauid, qui regum ditissimus fuerat, ablatisq; inde pecuniae plus quam tribus milibus talentorum, et Antiocho persuasit, datis ei trecentis talentis, ab obsidione discedere, priusq; Iudeorum priuatis opibus alere peregrina coepit auxilia. Rursusq; tamen, quando Antiochus contra Medos bello suscepto tempus ei uindictae praeuit, confestim aduersus ciuitates Syriae perrexit, ut *Antiq. li. 13.* suas propugnatoribus esse ratus: quod et uerum fuit. Meda- *ca. 16. et 17.* bam quidē, et Sameam cum proximis, necnon et Sichimam, et Garizim ipse cepit, et super his Chuthaeorum gentē, adiacentia sano loca incolentium, exemplo eius quod est Hierosolymis, edificato. Cepit autem et Idumaea non paucas alias ciuitates, et praeterea Doreon, et Marisan. In Samariam uerō usque progressus, ubi nunc est Sebastē, ciuitas ab Herode rege condita, ex omni eam parte concludit: filiosq; suos Aristobulum et Antigonū obsidioni praefecit. Quibus nihil remittentibus, ad hoc famis penuria qui erant intra ciuitatē uenerunt, ut etiam insuetam carnem cogherentur attingere. Igitur Antiochum adiutorem sibi aduocant, Spondium cognominatum. Qui cum prompta eis uoluntate paruisset, ab Aristobulo et Antigono superatur. Et ille quidem ad Scythopolim usque, persequentibus cum memoratis fratribus, effugit : hi uerō in Samariam reuersi, et multitudinem iterum intra murum concludunt, et expugnata ciuitate, ipsam diruunt: et habitatores eius

eius captos abducunt. Prospere autem gestis ita cedentibus, alacritatem refrigerare non sinebant: sed cum exercitu Scythopolim usq; progressi, & ipsam peruascerunt, & agros intra Carmelum omnes, inter se partiti sunt.

De Aristobulo, Antigono, Iuda Essæo, Alexandro Theodoro & Demetrio gesta. C A P. III.

SEcundarum autem rerum Ioannis, & filiorum eius, inuidia seditionem gentilium concitauit. multiq; aduersus eos collecti non quiescebant, donec aperto bello deuicti sunt. Reliquum uerò tempus Ioannes cum fortunatissime uiueret, & optime rebus per annos triginta & tres administratis, & quinque filijs relictis, moritur: uir plane beatissimus, & qui nullam dedisset occasionē, cur eius causa de fortuna quisspiam quereretur. Deniq; tria uel maxime præcipua solus habebat. Nam & gentis princeps, & pontifex erat, & præterea propheta: cum quo deus ita colloquebatur, ut futurorum nihil penitus ignoraret. Quinetiam de duobus maioribus filijs suis, quod rerum domini permansuri nō essent, præuidit, atq; prædixit. Quorum uitæ quis fuerit exitus, narrare non indignum uidetur, quātumq; à paterna felicitate diuerterint. Patre namque mortuo, natu maior Aristobulus, translato in regnū principatu, diadema sibi primus imposuit: quadringentis & octogintauno annis, ac tribus mensibus, postquam populus in eam terram deuenit, seruitio, quod apud Babylonios sustinuit, liberatus. Fratrem uerò à se secundum Antigonom (nanq; illum diligere uidebatur) in honore pari producebat: alios autem uinctos custodiæ tradidit. Matremq; itidem colligauit, ausam aliquid de potestate contendere. Nanq; hanc rerum dominam Ioannes reliquerat. Eoq; crudelitatis processit, ut uinctam fame necaret. Horum autem facinorum poenas, Antigoni fratris morte

Antiq. li. 13.
cap. 18.

morte. perfoluit, quem plurimum amabat, quemq; regni participem habebat. Nam et hunc interemit, adductus criminatationibus, per maleuolos regni compositis. Itaq; primo quidem Aristobulus dictis fidem non habebat, qui et fratrem magni penderet, et pleraq; liuore fingi arbitraretur. Sed cum Antigonus ex militia clarus redisset, festis diebus, quos tabernaculis positis, deo celebrare mos patrius exigebat, euenit eodem tempore, ut aduersa ualetudo Aristobulum corripere. Antigonus uero circa festorum solenniorum finem, armatis comitatus, templum ad orandum quam maxime petiuit, plusq; in honore fratris ascendit ornatus. Tumq; delatores nequissimi regem adeuntes, et armatorum pompam, et Antigoni arrogantiam, priuata fortuna maiorem esse criminabantur: quodq; maxima caterua stipatus, ut illum interficeret, eo uenisset: nec enim perpeti honorem solum ex regno habere, cui regnum ipsum liceat obtinere. His paulatim, quamuis inuitus, tamen credidit Aristobulus. Ac ne uel suspicari quicquam uideretur, prospiciens, et ut incerta praeueneret, suos quidem satellites in quendam subterraneum et tenebrosum locum transire iubet. Ipse autem iacebat in castello, Bari ante, post autem Antonia cognominato: et ut inermi quidem parcerent, occiderent autem Antigonom, praecepit, si cum armis adiret. Necnon et ipsi Antigono qui praepererent misit, ut inermis ueniret. Ad haec regina satis callidum cum insidiatoribus consilium capit. Namque his qui ad eum missi fuerant persuadet, ut mandata quidem regis taceant, dicant uero Antigono, quod frater audisset, arma sibi cum pulcherrima in Galilea ornatumq; bellicum fabricasse: quae ne singulatim inspiceret, morbo impeditum fuisse: nunc autem, praesertim cum alio discessurus sit, libenter eum uideret armatum. His auditis, Antigonus (ne quid enim mali suspicaretur,

retur, fratris suadebat affectus) cum armis uelut ostentatum se ueniens, properabat. Sed ubi ad obscurum transitum, qui Stratonis pyrgus uocabatur, accessit, à satellitibus interceptus est: certumq; documentum præbuit, omnem beneuolentiam, iusq; nature calumnijs cedere, nullamq; optimarum affectionum tantū ualere, ut inuidiæ perpetuo possit obfistere. In hoc autem etiam Iudam quis non recte miretur? Essæus erat genere, qui nunquam diuinando aberrauit, neque mentitus est. Is Antigono transeunte per templum, mox ut eum uidit, ad notos qui aderant exclamauit (non paucos autem discipulos siue consultores habebat) Papæ, nunc mihi pulchrum est mori, quando ante me ueritas interiit, mearumq; prædictionum aliquod mendacium deprehensum est. Viuit enim iste Antigonus, qui hodie deberet occidi. Locus autem neci eius, apud Stratonis pyrgum fato fuerat destinatus: et ille quidem sexcentorum abhinc stadiorum interuallo distat. Hore uero dici sunt quatuor: sed et uaticinationem tempus effugit. Hæc locutus senior, mæsto uultu et mente sollicita secum multa repubat: Et paulo post interfectus Antigonus nuntiatur, in loco subterraneo, qui eodem nomine, quo maritima Cæsarea, Stratonis pyrgus appellabatur: et hoc fuit, quod uatem sefellit. At uero Aristobulo confestim sceleris poenitudine morbus ingrauescit: semperq; facinoris cogitatione sollicitus, perturbato animo tabescebat, donec mæroris acerbitate uisceribus laceratis, subito sanguinem uomeret. Hunc ergo unus è seruulis, eius ministerio destinatus, foras efferens, prouidentia numinis errauit: et ubi Antigonus erat occisus, super extantes adhuc cædis maculas cruorem intersectoris effudit. Vlulatu autem eorum qui id conspexerant continuo sublato, tanquam puer de industria sanguinem illic libasset, clamor ad aures regis peruenit: causamq; requirebat: et cum eam prodere nullus

nullus auderet, ad rescindendum magis ardebat. Ad extremum
 uerò minitanti, uimq; adhibenti, uerum quod erat indicaue-
 runt: atq; ille cum lachrymis opplesset oculos, quantumq; po-
 terat ingemisset, hæc dixit: Sperandum certe nō erat, ut ma-
 ximum dei lumen facta mea nefaria lateant. Nam citò me ul-
 trix cognatæ cadis iustitia persequitur. Quandiu ò corpus
 improbum fratri, matriq; damnatam animā detinebis? Quā
 diu paulatim illis libabo sanguinem meum? Simul totum ac-
 cipiant: neq; iam meorum uiscerum inferias fortuna derideat.
 His dictis, ilico moritur: cum non plus anno regnasset. Vxor Antiq. li. 13.
 uerò fratrem eius uinculis dissolutis regem cōstituit Alexan- cap. 19.
 drum, qui etate maior erat, & modestia præstare uidebatur.
 Sed ille potestatem adeptus, fratrem quidem alterum regnum
 appetentem occidit: alterum autē priuata uita contentum ab-
 latis rebus secum habebat. Prælium etiam cum Ptolemæo co-
 gnomento Lathyro cōmittit: qui oppidum Asochin ceperat,
 & multos quidem peremit hostium, sed uictoria in Ptolemæi
 partes propensior fuit. Postea uerò quā ipse pulsus à matre
 Cleopatra discessit in Aegyptum, & Gadaram obsidione ca-
 pit Alexander, & castellum Amathuntis, omnium maximum
 quæ trans Iordanē sita erant, ubi preciosissima quæq; bono-
 rum Theodori filij Zenonis habebantur. At Theodorus re-
 pente superueniens, & proprias res recipit, & sarcinas regis
 aufert, Iudeorumq; frè decem milia interfecit. Verum Ale-
 xander receptis post cladem uiribus, aggressus maritimas re-
 giones Raphiam capit & Gazam, itemq; Anthedonem, quæ
 postea à rege Herode Agrippias nominata est. His autē ser-
 uitio domitis, concitatur in eum sexto die populus Iudeorum.
 Nam plerunque epula seditiones accendunt. Nec uidebatur
 insidias posse comprimere, nisi conductitios haberet auxilio
 Pisidas & Cilicas: nam Syros mercenarios respuebat, pro-

pter ingentiam cum Iudeorum gente discordiam. Cæsis autem supra octo milibus ex turba rebellium, Arabia bellum intulit. Ibiq; Galaaditis ac Moabitis subactis, tributoq; his imposito, ad Amathunta regressus est. Cumq; Theodorum metus secundis eius successibus perculisset, castellum sine presidio repertum funditus eruit. Mox autē congressus cum Obo-da rege Arabum, qui locum fraudi opportunum in Galaadensi regione occupauerat, captus insidijs totum amisit exercitum in uallem altissimam compulsus, atque obtritum multitudinem camelorum. Ipse uerò elapsus in Hierosolymam, olim sibi gentem infensam ad nouarum rerum motus magnitudine cladis accendit. Fit autem etiam tunc superior, crebrisq; prælijs non minus quinquaginta milibus Iudeorum per sex annos interficit: nequaquam tamen uictorijs lætabatur, quoniam regni sui uires consumeret. Vnde armis omisis, sermone placido cum subiectis redire in gratiam conabatur. Illi autē inconstantiam eius morumq; uarietatem intantum oderant, ut percontanti, quoniam pacto eos sedare posset, dicerent, si moreretur. Nam uix etiam mortuo daturos ueniā, qui tam multa scelerate fecisset. Simul etiam Demetrii auxilium, cui cognomen Acero accersuerunt. Qui cum his maiorum præmiorum spe facile paruisset, uenissetq; cum exercitu, miscetur auxilijs eius Iudæi circa Sichimam. Utrosque tamen Alexander nulle quidem equitibus, sex autem peditum mercenariorum milibus excepit, cum haberet ex Iudæis quoq; propè ad decem milia bene sibi cupientium, aduersæ autem partis essent equitum tria milia, peditumq; milia quadraginta. Et prius quàm ueniretur ad manus, intercedentibus nuntijs et præconibus, reges transfugia tentabant: Demetrius quidem Alexandri mercenarios, Alexander autē Iudæos qui Demetrium sequerentur, obtemperaturos sibi sperantes. Sed cum neque

Iudæi

Antiq. li. 13.
cap. 20.

Iudei sacramenta, neq; fidem Græci contemnerent, armis iam cominus decernebant: Superatq; prælio Demetrius, quamuis Alexandri mercenarij multa & animose, & fortiter gessissent. Euentus autem pugne præter spem cedit utriq;. Nam neque hi qui Demetrium acciuerant, in partibus uictoris permanserunt: & inmutata fortunæ misericordia, sex Iudeorum milia se ad Alexandrum, qui in montes effugerat, contulerunt. Huius inclinationis momentum Demetrius ferre non potuit: sed Alexandrum iam quidem collectis uiribus prælio sufficere ratus, omnem uerò gentem ad eum transire existimans, mox inde digressus est. Non tamen reliqua multitudo ob abscessum auxiliorum simultates deposuit: bello autem asiduo tandem cum Alexandro decertabat, donec plerisque interfectis ceteros in Bemefelim ciuitatem compulit, eaq; subacta in Hierosolymam captiuos abduxit. Verum immoderata fecit iracundia, ut crudelitas eius ad impietatem usque procederet. Ostingentis enim captiuorū in media ciuitate crucifixis, mulieres earumq; filios in conspectu matrum necauit. atque hæc potans, & cum suis concubinis recubans, prospectabat. Tantijs autem populum terror inuasit, ut etiā diuersæ partis studiosi proxima nocte octo milia hominū extra totam Iudeam profugerent: quorum exilij mors Alexandri finis fuit. Cum eiusmodi factis tandem egregq; regni otium quæsisset, ab armis requieuit.

De bello Alexandri cū Antiocho & Areta, deq; Alexandra & Hyrcano. CAP. II. II.

Rursus autem fit ei turbarum initium Antiochus, qui etiam Dionysius dictus est, Demetrii quidem frater, sed eorum nouissimus qui Seleucum generis autorem habebant. Hunc enim timens, qui Arabas parato bello pulsarat, totum quidē super Antipatrida montibus proximū, & inter Ioppes

littora spatium, fossa altissima diremit. Ante fossam uero murum edificauit excelsum turresq; ligneas, ut faciles aditus obstrueret, fabricauit : nec tamen Antiochum arcere ualuit. Exustis enim turribus fossisq; repletis, cum suis copijs transgressus est. Vindictaq; posthabita, qua deberet eū à quo prohibitus est ulcisci, protinus cōtendit in Arabas. Horum autem rex in loca suae nationis cōmodiora cedens, mox ad pugnam cum equitatu reuersus (habebat autem numerum decem milium) imparatos ex improviso Antiochi milites inuadit. Vastido autem praelio commisso, quandiu quidem supererat Antiochus, durabat eius exercitus, quamuis eum passim Arabes trucidarent. Vbi uero procubuit (succurrēdo enim uictis semper in periculis aderat) omnes terga dederunt : maximaq; pars eorum, cum in acie, tum in fuga absumitur. Reliquos autem in uicū Cana delapsos, alimentorū penuria perire contigit, prater admodum paucos. Hinc Damasceni Ptolemaeo Minnai filio infensi Aretam sibi sociant: Syriæq; Coeles regem constituunt. Qui bello illato Iudææ, postquam pugna uicit Alexandrum, pactione discessit. Alexander autem Pella capta Gerasam petiuit rursus opum Theodori cupidus : tripliciq; ambitu circumdatis defensoribus, locum expugnauit. Necnon & Gaulanen, & Seleuciam, & eam quæ Antiochi Pharanx dicitur, sub iugum mittit. Ad hæc autem capto Gamala castello ualidissimo, eiusq; præfecto Demetrio multis criminibus inuoluto, in Iudæam regreditur, expleto in militia trienio: letusq; à gentilibus ob res prospere gestas excipitur. Belli autem requiem secutum est morbi principium. Et quoniam quartano febrium recurso fatigabatur, depulsum iri ualitudinem credens, si rursus animum negotijs occupasset, in tempestiue militiæ sese dedit: & ultra uires corpus laboribus uexans, inter ipsos tumultus trigesimo & septimo regni anno mor

no moritur: idq; Alexandræ coniugi suæ reliquit: Iudeos eius uel maxime dicto obediētes fore nō dubitans: quōd longè Antiq. li. 13. ab eius crudelitate discrepans, et iniquitati resistens, beneuolentiam sibi populi cōparasset. Neq; spes eum fefellit. Nanq; opinione pietatis obtinuit muliercula principatum. Quippe quæ morem gentis patrium probe norat, et qui sacras leges temerassent, ab initio detestabatur. Cum autē duos filios Alexandro genitos haberet, natu quidem maximum Hyrcanum, et propter etatem declarat pontificē, et quōd præterea senior esset quā ut potestate regia molestus cuiquam uideretur, regem constituit: Minorem autem Aristobulum, priuatum uiuere maluit, quōd feruentioris esset ingenij. Iungit autem se eiusdem mulieris dominationi quedam Iudeorum factio, Pharisei: qui præter alios pietatem colere putarentur, et peritius leges interpretari: ob eamq; causam magis eos suspiciebat Alexandra, diuinæ religioni superstitiose deseruiēs. Illi autem paulatim sœminæ simplici insinuati, quosque pro sua libidine summouendo, deponēdo, itemq; uinciendo, ac soluendo, iam procuratores habebantur: prorsus ut ipsi quidem regijs cōmodis fruerentur, expensas uerò ac difficultates Alexandra perferret. Sed eadē mire callebat res administrare maiores: itaq; augendis copijs semper intenta, duplicem cōflauit exercitū: neq; pauca mercenaria parauit auxilia, quibus non modo statum suæ gentis roborauit, sed etiam metuendam se reddidit externæ potentie. Imperabat autē alijs, uerum Phariseis ipsa ultro parebat. Denique Diogenem quendam insignem uirum, qui Alexandro fuerat amicissimus, interficiunt, eius factum consilio criminati, ut ostingenti (quos suprā memorauimus) regis iussu tollerentur in crucē. Nihilominus autem Alexandra suadebant, ut et alios, quibus autoribus Alexander in eos fuisset concitatus, occideret. Cumq; his nimia supersti-

tione nihil abnuendum putaret, quos sibi libuisset ea specie
 trucidabant, donec optimus quisq; periclitantiū ad Aristobu-
 lum cōfugeret. Atq; ille matri persuasit, ut his propter digni-
 tatem parceret, ciuitate autē pelleret quos nocentes existi-
 maret. Igitur illi quidē data sibi copia, per regionē dispersi sunt.
 Alexandra uerō in Damascum misso exercitu, quoniā Ptole-
 mæus sine intermissione ciuitatē premebat, illam quidem nulla
 re memorabili gesta cepit. Regem autē Armeniorum Tigræ-
 nem, qui admoto Ptolemaidi milite, Cleopatram circūsedebat,
 pactionibus donisq; sollicitat. Sed illum domesticarū turbarum
 metus, ingresso in Armeniā Lucullo, iandudum inde retraxe-
 rat. Inter hæc Alexandra morbo laborante, minor eius filius
 Aristobulus, cum famulis suis, quos multos habebat, omnesq;
 pro ætatis fauore fidiſsimos, uniuerſa caſtella obtinuit: & pe-
 cania quam ibi reperit, cōductis auxilijs, regem se declarauit.
 Ob hæc miferata querelas Hyrcani mater, cōiugem Aristobuli
 cum filijs includit apud caſtellū, quod à Septētrione ſano ad-
 idcens, Baris antea uocabatur, ut diximus: poſtea uerō Anto-
 nia cognominata eſt, imperāte Antonio: quæadmodum de Au-
 guſti & Agrippæ nomine, Sebaſte, & Agrippiæ, aliæ ciuita-
 tes appellatæ ſunt. Antè tamen Alexandra moritur, quàm in
 Ariſtobulū fratris eius Hyrcani cōtumelias uindicaret: quem
 deiſci regno curauerat, quod ipſa nouē annos adminiſtrauit.
 Et hæres quidem omniū ſit Hyrcanus, cui regnū etiam uiua
 cōmiſerat. Verum Ariſtobulus uiribus atq; autoritate præſta-
 bat. Habito autem inter eos circa Hierichunta de rerū ſumma
 conflictu, pleriq; Hyrcano relictō tranſeunt ad Ariſtobulum,
 Hyrcanus autē cum reliquis fuga peruenit in caſtellū Anto-
 niam: ibiq; ſalutis obſides naſtus (erat enim ibi in cuſtodia, ut
 præmiſimus, coniunx Ariſtobuli cum filijs) prius quàm gra-
 uius aliquid accideret, ea lege in cōcordiam redijt, ut regnum
 quidem

Antiq. li. 14.
 cap. 1.

quidem Aristobulus haberet, ipse uerò cederet, quasi frater regis alijs honoribus cōtentus. Hoc modo in sano recōciliati, cum in conspectu circūstantis populi benignissime alter alterum cōplexus esset, domus permutant: & Aristobulus quidem discedit in regiam, Hyrcanus autē in Aristobuli domum.

De bello Hyrcani cum Arabibus, & expugnatione Hierosolymæ.

C A P . V .

Metus uerò & alios eius inimicos præter spem domus Antipatris occupat, & maxime Antipatrum iandudum Aristobulo inuisum. Erat autem genere Idumæus, & nobilitate ac opibus gentis sue princeps. Is igitur & Hyrcanum ut ad Aretam regem Arabiæ confugeret, eiusq; auxilio regnum peteret hortabatur, & ipsi Aretæ ut Hyrcanum susciperet atq; in regnum deduceret suadebat, multum obrectans Aristobuli moribus, multisq; Hyrcanum laudibus predicans. Simulq; admonebat, quod eum deceret regno clarissimo præsentem, iniquitate oppressis manum porrigere: Hyrcanum autem iniuriam pati, qui principatu iure successionis sibi debito excideret. Sic instructis & præparatis ambobus, nocte cum Hyrcano ex ciuitate profugit: citatoq; cursu in oppidum quod Petra dicitur saluus euasit: ea est Arabiæ regia. Ibi postquam Hyrcanum in manum regis Aretæ tradidit, multis dictis multisq; muneribus ut auxilium præberet, quò in regnum deduceretur, effecit. Erant autem peditum equitumq; milia quinquaginta, quibus nequaquam restitit Aristobulus: sed primo impetu superatus, in Hierosolyma fugere cogitur: atq; omnino captus esset, nisi dux Romanorum Scourus, aduersis horum temporibus imminens, soluisset obsidionē. Namq; is ex Armenia quidem in Syriam missus erat à Pompeio Magno, qui cum Tigraue bellum gerebat. Sed ubi Damascus uenit, recens à Metello & Lollio captam reperit: his inde submotis, cognitoq;

B b 4 in Iudea

in Iudæa quid ageretur, illuc uelut ad questum cucurrit. Deniq; mox ut fines ingressus est, Iudeorum legati ad eum ueniunt à fratribus, utrisq; ut sibi potius adiumento esset orantibus. Sed trecētis talentis, quæ Aristobulus ei miserat, iustitia posthabita est. Tot enim acceptis, Scaurus ad Hyrcanum & Arabes legatos mittit, Romanorum eis & Pompeij nomē intentans, nisi ab obsidione desisterent. Itaque & Areta ex Iudæa in Philadelphiam recedit metu percussus, & Scaurus Damascum redit. Aristobulus autem, quod captus non esset, satis sibi esse nō credidit: sed omnibus quas haberet copijs collectis, persequabatur hostes: & circa locū, quem Papyrona uocant, prælio cōmisso, supra sex eorum milia cedit: in quibus erat & Cephalon frater Antipatri. Hyrcanus uerò & Antipater Arabum priuati auxilio, spem in aduersarios transtulerunt. & cum Pompeius Syriam ingressus Damascum peruenisset, ad ipsum confugiunt. Multisq; muneribus ei datis, eadē illa quibus apud Aretam usi fuerāt allegantes, magnopere precabantur ut Aristobuli uiolentia damnata, regno Hyrcanum restitueret, cui tam ætate quàm moribus deberetur. sed nec Aristobulus sibi defuit, corruptione Scauri fretus. Venerat autem

Antiq. li. 16. cap. 6. & 7. quantum potuit ornatus cultu regio: deinde offensus obsequijs, neq; ferendum existimans abiectius quàm regem deceret utilitati seruire, à Diospoli regrediebatur. Ob hoc iratus Pompeius, etiam Hyrcanò eiusq; socijs hoc precantibus, Aristobulum petit, & Romano simul exercitu & Syrorum instructus auxilijs. Cum uerò Pellam & Scythopolim prætergressus Coreas uenisset, unde Iudeorum fines incipiunt per mediterranea loca subeuntibus, cognito Aristobulum in Alexandrium confugisse (castellum est magnifice structum, in monte præcelso situm) mittit per quos eum iuberet inde descendere. Ille autem decreuerat, quia pro imperio uocaretur,

uocaretur, periclitari potius, quam parere. Sed populum ui-
 debat horrescere: & amici monebant, ut Romanam uim co-
 gitaret, quam sustinere non posset. Itaq; horum consilijs obe-
 diens, descendit ad Pompeium, quodq; iuste regnaret, multis
 pro se dictis in castellum redijt. Et cum iterum descendisset
 prouocatus à fratre, ac de suo iure cum eo disceptasset, denuo
 regreditur non prohibente Pompeio. Erat autem inter spem,
 timoremq; medius: & ueniebat quidem uelut exoraturus Pom-
 peium, ut sibi cuncta permitteret, ad montem uerò reuerteba-
 tur, ne quid regie dignitati derogare uideretur. Quia tamen
 castellis eum Pompeio cedere placebat, hisq; prepositos mo-
 nere literis, ut decederent, quibus præceperat, ut non nisi ma-
 nu sua scriptis epistolis obtemperarent: iussa. quidem facit:
 sed in Hierosolymam cum indignatione discessit: belloq; iam
 congregi cum Pompeio cogitabat. Ille autem, nec enim tem-
 pus apparatus dandum putauit, statim cum insequitur. Mul-
 tum quippe alacritati eius addiderat, circa Hierichuntem Mi-
 thridatis mors nuntiata. Vbi pinguisima Iudææ regio, &
 palmarum plurimum ac balsanum nutrit: cuius inciso lapidia-
 bus acutis robore stillantem lachrymam, ex uulneribus colli-
 gunt. Cumq; illic pernoctasset, mane in Hierosolymam pro-
 perabat. Itaq; hoc eius impetu perterritus Aristobulus, sup-
 plex occurrit, pecuniamq; pollicitus, quodq; semetipsum ei
 cum ciuitate permitteret, Pompeium mitigať seuientem. Nec
 tamen quicquam eorum quæ promissit effectum est. Gabinium
 enim qui ad suscipiendam pecuniam missus fuerat, ne in oppi-
 dum quidem Aristobuli socij receperunt. His commotus Pom-
 peius, Aristobulum in custodiam collocat: ad ciuitatem uerò
 profectus, explorabat qua ex parte facilior esset accessus. Nā
 & murorum eius firmitatem oppugnari posse facile non ui-
 debat: uallemq; pro mœnibus horribilem, fanumq; illic cerne-
 bat

bat proximum, adeo tutissima munitione circumdatū, ut etiam si ciuitas caperetur, secundum esset hostibus in eo refugium. Hoc autem diu quid faceret hæsitante, seditio intra ciuitatem orta est: Aristobuli quidem socijs bellum geri potius, regemq; liberari dignum esse censentibus: qui uero cum Hyrcano sentirent, Pompeio portas aperiri. Metus autem hos plures faciebat, Romanorum constantiam reputantes. Denique uicta pars Aristobuli, concessit in templum: & ponte qui ab eo ciuitati iungebatur abscisso, ut ad ultimū usq; resisteret, instruebatur. Cum autem alij Romanos recepissent in ciuitatē, hisq; domumq; regiā tradidissent, ad hæc obtinenda Pompeius unum è ducibus suis Pisonem cum militibus intronmittit. Isq; præsidij in ciuitate dispositis, quia nemini eorum qui in templum confugerant pacem persuadere poterat, omnia que circum erant oppugnationi parabat: Hyrcano eiusq; amicis ad consilia conferenda & ad efficiēda que iuberet alacriter animatis. Ipse uero ad partes Septentrionales fossamq; uallēq; replebat omni genere materie per milites comportato, cum perse opus esset difficilimum propter immensam altitudinem, & præterea Iudei modis omnibus desuper obsisterent. Mansissetq; labor imperfectus, nisi Pompeius obseruatis diebus septimis, quibus Iudeos religio ab omni opere manus abstinere compellit, per eos aggerem cumulare præcepisset, inhibitis à prælio militibus. Pro solo enim corpore Iudeis etiam per sabata pugnare licet. Igitur iam ualle repleta, & impositis aggeri turribus, admotisq; machinis Tyro allatis, mœnia tentabat. Desuper obstantes lapidibus repellebantur, cum diu turres obsidentū magnitudine simul & pulchritudine præstantes, uim repugnantū sustinerent. Veruntamen Romanis tunc plurimum defatigatis, Pompeius Iudeorum tolerantiam & in alijs admiratus est, & præcipue, quod nihil cerimoniarum

inter

inter media tela uersantes intermiserunt: sed uelut in alta pace ciuitas ageret, quotidie sacrificia et uictimas, omnemque dei cultum diligentissime celebrarunt: nec uel in ipso excidio cum ad aram in dies singulos trucidaretur, legitimis religionis suae muneribus abstinerunt. Mense itaque obsidionis tertio uix una turpe deiecta, in sanum irruptum est. Primus autem murum transcedere ausus est Sylle filius Faustus Cornelius, et post eum ceteri uirum duo Furius, et Fabius, cum suis cohortibus. Et circumspecto undique sano, alios alio confugientes, uel etiam paulisper repugnantes interficiunt. Vbi plurimi sacerdotum, quanquam hostes strictis gladiis irruentes uidebant, intrepidi tamen in peragendis rebus diuinis perseverabant: et in ipso libandi, templumque adolendi ministerio mactabantur, saluti quoque praefidentes religionis obsequium. Multos autem sui gentiles aduersae partis studiosi trucidabant, plurimi semetipsos in rupes praecipitabant. Nonnulli furibundi cunctis quae circa murum erant in desperatione succensis, pariter conflagrabant. Itaque Iudeorum quidem milia duodecim occubuerunt: Romanorum uero perpauci: sed plures sauciati sunt. Nihil autem grauius in illa clade Iudeorum genti uisum est, quam sanctum illud arcanum, neque cuiquam prius uisum alienis esse detectum. Denique Pompeius una cum suis comitibus in templum ingressus, ubi neminem praeter pontificem adesse fas erat, quae intus erant candelabra cum lychnis, et mensis, in quibus libare, atque adolere moris est, et uascula, ex auro cuncta spectauit: congestamque pigmentorum molem, sacraque pecuniae ad duo milia talentorum. Nec tamen uel haec uel aliud quicquam de sacrosanctis opibus siue instrumentis attigit: sed postero die post excidium purgare templum edituos iussit, et solennia sacra celebrare. Ipse autem Hyrcanum pontificem declarauit: quod se et in alijs rebus alacrem obsidionis tempore praebuisset,

buiſſet, promptamq; ad bellum agreſtium multitudinem ab Ariſtobulo reuocaſſet: per quæ ſicut imperatorem bonum de-
cui, beneuolentia potius quàm timore plebem ſibi concilia-
uit. inter captiuos etiam cõprehenſus Ariſtobuli ſocer, idemq;
patruus tenebatur. & illos quidem qui maxime belli cauſa
fuiſſent, ſecuri percufit: Fauſtum uerò & qui unà fortiter
operam nauauerant præclaris præmijs donat & Hieroſoly-
mis tributũ indicit. ablatis autẽ genti etiã quas in Cœle Syria
ceperant ciuitates, Romano qui tunc erat præſidi parẽre iuſ-
ſit: proprijsq; tantum finibus eos circumcluſit. Inſtaurat au-
tem in gratiam cuiuſdam ex libertis ſuis Demetrij Gadaren-
ſis, etiam Gadaram, quam Iudæi ſubuerterant. Mediterraneas
præterea ciuitates ab eorum imperio liberauit, quas præuen-
ti non exciderant, Hippon, & Scythopolim, & Pellam, &
Samariam, & Mariſam: itemq; Azotum, & Iamniam, & A-
rethuſam: necnõ & maritimas, Gazam, & Ioppen, & Dorã,
& quæ pridem Stratonis Pyrgus uocabatur, poſt autem ab
Herode rege clariſſimis ædificijs transformata, Cæſarea no-
minata eſt: easq; omnes indigenis ciuibus redditas prouinciæ
Syriæ coniunxit. Huius autem & Iudææ, cunctorumq; admi-
niſtratione ad Aegypti uſq; fines & flumẽ Euphratem, cum
duabus legionibus Scauro permiſſa, Romam ipſe per Ciliciã
properauit, captiuum ducens Ariſtobulum cum familia. Erãt
autem filie due totidemq; filij: quorum unus Alexander ex
itinere fugit: minor autem Antigonus cum ſororibus Romam
uectus eſt.

De bello Alexãdri cū Hyrcano, & Ariſtobulo. CA. VI.

Antiq. li. 14.
cap. 9.

INterea Scaurus in Arabiam ingreſſus, ad Petram quidem
regionum aſperitate prohibebatur accedere: quæ autẽ cir-
cum erant omnia uãſtabat, multis & in hoc malis afflictuſ.
Nam exercitum fames premebat: cui tamẽ Hyrcanus per An-
tipatrum

tipatrum uictui necessaria suppeditabat. Quem uelut Arete
 familiarem etiam Scaurus ad eum legauit, ut bellum pactione
 deponeret. Itaq; persuasum est Arabi, ut trecenta talenta da-
 ret: atq; ita Scaurus ex Arabia transduxit exercitum. *Alexan. Antiq. li. 14.*
 der autē Aristobuli filius qui Pompeium fugerat, magna ma- *cap. 10.*
 nu medio tempore congregata, Hyrcano grauis imminebat,
 Iudeamq; depopulabatur. Quem quidem maturè debellare
 posse credebat: quoniam disturbatum quoq; à Pompeio mu-
 rum Hierosolymis renouatum esse confidebat: nisi Gabinus
 in Syriam missus qui Scauro successerat, cum in alijs fortem se
 præbisset, tum etiam in Alexandrum mouisset exercitum.
 Huius autem ille impetum ueritus, et ampliorem militum
 manum congregabat: donec facta sunt decem milia peditum,
 et mille quingenti equites: locaq; opportuna muris, hoc est,
 Alexandrium, et Hyrcanium, et Macherunta non longe ab
 Arabia montibus, muniebat. Igitur Gabinus cum parte co-
 piarum præmisso Marco Antonio, ipse cum toto exercitu se-
 quebatur. Lecti autem Antipatri comites, aliq; Iudeorum
 multitudo, quorum Malichus, et Pitholaus principes erant:
 iunctis cum Marco Antonio uiribus suis, Alexandro obuiam
 processerunt: neq; ita multò post aderat cum suis copijs Gabi-
 nius. Alexander autem, quòd tum in unum confertam hostium
 multitudinem sustinere non poterat, abscepsit. Cumq; Hieroso-
 lymis appropinquasset coactus prælio decertauit: amissisq; sex
 milibus, quorum tria uiua capta sunt, tria uerò prostrata, cum
 reliquis effugit. Gabinus autem ubi Alexandrium castellum
 uenit, quia multos deseruisse castra cognouit, promissa deli-
 ctorum uenia conabatur eos ante prælium sibi coniungere.
 Cùm autem illi nihil mediocre cogitarent, plerisq; interfectis,
 reliquos in castellum concludit. In hoc prælio dux Marcus
 Antonius multa præclare gessit: et quamuis semper et ubiq;

uir

Antiq. li. 14.
cap. 11.

uir fortis apparuisset, tamē tunc etiam suum uicit exemplum. Gabinius autem relictis qui castellum expugnarent, ipse ciuitates adire, & intactas quidem confirmare, subuersas autem erigere curabat. Denique iussu eius & Scythopolis habitari cœpit, & Samaria, & Anthedon, & Apollonia, & Iamnia, Raphia, & Marisa, & Dora, & Gadara, & Azotus, aliæq; multæ, letis ciuibus, atq; incolis ad eas concurrētibus. His autem rectē dispositis regressus Alexandrium, uehementius urgebat obsidium. Qua re territus Alexander, omnibus desperatis legatos ad eum misit, & ignosci delictis orans, & quæ sibi parerent castella Machærunta, & Hyrcaniū tradere non dubitans: quin etiam Alexandrium eiusdem potestati permisit. Quæ quidem Gabinius omnia consilio matris Alexandri funditus eruit, ne rursus belli alterius receptaculum fierent. Aderrat autem, quo suis Gabinium palparet obsequiis, uiro suo ceterisq; captiuis metuens, qui Romam fuerāt abducti. Post hæc ergo Gabinius Hyrcano Hierosolymā deducto, eiq; fani cura madata, ceteris reipub. partibus optimates præfecit. Omnemq; Iudeorum gentem in conuentus quinq; diuisit: uno Hierosolymis, altero Doris, itemq; tertio ut apud Amathunta respondeat, destinatis: quarto Hierico, & quinto Sephoris Galilææ ciuitas attributa est. Singulari autem unius dominatione Iudei liberati, libenter ab optimatibus regebantur. Veruntamen non multo post euenit, ut barbarum his fieret initium elapsus Roma Aristobulus: qui magna iterum Iudeorum manu conflata partim cupida mutationis, partim quibus olim dilectus erat, primum occupat Alexandrium: idq; recingere muro tentabat. Deinde cognito, quod Gabinius Sisennam, & Antonū, & Seruiliū duces contra se cum exercitu misit, in Machærunta concedit: uulgiq; imbellis onere deposito, solos armatos propē ad octo milia militum secum duxit: inter quos & Pitholaus

Antiq. li. 14.
cap. 12.

tholau erat secundarum partium rector, cum mille uiris ex Hierosolymis profugus. Romani autem sequebantur, habitoq; conflictu, aliquandiu cum suis Aristobulus fortiter dimicando perseuerabat, donec ui Romanorum subacti, caesa sunt uirorū quinq; milia. propè uerò ad duo milia in quendam tumulum confugerunt. Ceteriq; mille cum Aristobulo, perrupta Romanorum acie, in Macherunta coacti sunt. Vbi rex cum in ruinis prima uestera tetendisset, sperabat quidem aliam se manum per inducias belli posse contrahere, castellumq; bene munire. Impetum autem Romanorum, supra quam poterat, per biduum remoratus postremo capitur. Et cum Antigono filio qui Romae secum fuerat uinctus, ad Gabinium atq; inde Romam perductus est. Sed illum quidem senatus carceri inclusit. Filios autem eius in Iudaeam transmisit, quia Gabinius scripserat per epistolas, id pro traditione castellorū coniugi Aristobuli sponondisse. Parato autem Gabinio bellū Parthis inferre, Ptolemaeus impedimento fuit. Qui reuersus ab Euphrate, petebat Aegyptum, Hyrcano et Antipatro amicis usus ad omnia quae militiae necessitas exigebat. Nam et pecunijs, et armis cum et frumento Antipater, et auxilijs adiuuit. Et Iudeis in ea parte uias, quae Pelusium ducerent, obseruantibus, transmittere Gabiniū persuasit: alia uerò Syria discessu Gabinijs comota, et Iudeos iterū Alexander Aristobuli filius ad defectionem reduxit: et maxima multitudine conflata, Romanos omnes, qui per eam terram degerent, obtruncare decreuerat. Quam rem Gabinus metuens (iam enim ex Aegypto redierat) hoc tumultu instante, nonnullis dissidētium praemisso Antipatro concordiam persuasit. Cum Alexandro autem milia triginta remanserant, et ille ad bellum promptus erat. Itaque ad pugnam egreditur. Occurrunt autem Iudei, et circa montem Itaburium congressi, decem milia sternuntur; ceterā uerò multitu

Antiq. li. 14.
cap. 13.

multitudinem fuga dispersit. Et Gabinius ad Hierosolymam reuersus (id enim Antipater uoluit) remp. eius composuit: deinde hinc profectus, Nabathæos pugna superat: & Mithridatem & Orsanem à Parthis perfugas clam dimittit: eos milibus aufugisse dixit. Interea Crassus ei successor datus, Syriam suscepit. Is in Parthica militie sumptum, & omne aliud aurum templi, quod Hierosolymis erat, abstulit, & à quibus Pompeius temperauerat, duo milia talentorum. Euphratem uero transgressus, & ipse perit & exercitus eius: de quibus non est huius temporis commemorare. Post Crassum autem, Parthos in Syriam properantes irruera, Cassius inhibuit, receptus in prouinciam. Eius autem fauore quæsito, in Iudeam festinabat: captisq; Taricheis, prope ad tria milia Iudeorum abducit in seruitium. Occidit autem etiam Pitholaum, seditiosos Aristobuli colligentem, cuius necis suator erat Antipater. Huic autem nupta fuit ex Arabia nobilis femina, nomine Cypris: unde filios quatuor, Phaselum, & regem Herodem, & Iosephum, & Pheroram, & Salomen filiam habebat. Cum autem omnium, qui ubiq; potentes essent, amicitiam hospitij, familiaritateq; conquireret, præcipue regem Arabum per affinitatem sibi sociauit: eiusq; fidei commendans filios suos ad eum misit: quoniam bellum cum Aristobulo gerendum suscepserat. Cassius autem, compulso ad otium per conditiones Alexandro, ad Euphratem reuersus est, Parthos transitu prohibiturus, de quibus alio loco referemus.

De Aristobuli morte, & bello Antipatri contra Mithridatem.

C A P. VII.

Antiq. li. 14.
cap. 14.

Cæsar autem post senatus & Pompeij fugam trans mare Ionium, rebus omnibus, Romaq; potitus, solutum uinculis Aristobulum, cum duabus cohortibus uelociter ad Syriam misit: & hanc facillime & cuncta Iudeæ proxima per illum subijci

subijci posse ratus. Verum & spem Caesaris, & Aristobuli a-
 lacritatem praeuenit inuidia. Nam ueneno peremptus à Pom-
 peij studiosis, aliquandiu etiam sepultura in solo patrio care-
 bat, corpusq; mortui seruabatur melle conditū, donec ab An-
 tonio Iudæis missum est in monumentis regalibus sepeliendū.
 Occiditur autem Alexander quoq; filius eius, à Scipione se- Antiq. li. 14.
 curi percussus Antiochiæ, secundum Pompeij literas, accusa- cap. 15.
 tione pro tribunali prius habita super his, quæ in Romanos
 admiserat. Ptolemæus autem Minnæi filius, qui Chalcidē sub
 Libano tenebat, captis eius fratribus, filium suum Philippio-
 nem, qui eos arcesset, mittit Ascalonem: atq; ille abstractum
 ab Aristobuli coniuge Antigonum, eiusq; sorores, adducit ad
 patrem. Amore autem captus, minorem earum coniugio suo
 copulat, ob eamq; postea causam à patre occiditur. Accepit
 enim Ptolemæus in matrimonium Alexandram perempto fi-
 lio: huiusq; affinitatis gratia, fratres eius propensiore cura
 tuebatur. Antipater autem, Pompeio mortuo, in clientelā Cæ-
 saris sese contulit, & quia Mitridates Pergamenus ab acces-
 su Pelusij prohibitus, cum exercitu quem ducebat in Aegy-
 ptum, apud Ascalonem morabatur, non solum Arabas, quam-
 uis hospes esset, auxilium ferre persuasit: uerum & ipse ar-
 mata Iudæorum tria circiter milia secum mouit. Excitauit au- Antiq. li. 14.
 tem praesidio Syria quoq; potentes, & incolam Libani Ptole- cap. 16.
 mæum, & Iamblichum, & Ptolemæum alterum, quorum gra-
 tia ciuitates illius regionis alacri animo bellū pariter inchoa-
 runt. Iamq; fractus Mithridates auctis propter Antipatrum
 copijs, Pelusium proficiscitur. Et quia transire uetaretur, ci-
 uitatem obsidebat: Antipater uero & in hac oppugnatione
 clarius enituit. Effracto enim ex parte sua muro, primus in
 ciuitatem cum suis insiluit. & Pelusium quidem captum est:
 ulterius autem eos progredi non sinebant Iudæi Aegyptij,
 C c terrarum

terrarum incolæ, quæ appellantur Oniæ. Quibus tamen Antipater non modo ne obstarent, uerumetiam ut uictui necessaria præberent militi persuasit. Vnde factum est, ut nec Memphitæ ad manus uenirent, ultroq; sese traderent Mithridati, atq; ille Delta iam peragrato pugnam cum cæteris commisit Aegyptijs, in loco cui nomen est Iudeorum Castra: eumq; in acie omni dextro cornu periculo liberauit Antipater, circumgressus fluminis ripam. Læuum enim cornu contra se positum superabat. Facto autem in eos impetu qui Mithridatem persequerentur, multos occidit: tamq; diu reliquos fugiētes agebat, donec etiam castris eorum potitus est, octoginta tantum de suorum numero amissis. Octingentos autem ferè Mithridates cū fugeret, perdidit. Præter spem uerò seruatus ex prælio, uacuu inuidia, testis rerum ab Antipatro gestarum fuit apud Cæsarem. Vnde ille tunc quidem Antipatrum spe & laudibus incitatū ad subeunda pro se pericula reddidit promptiorem. In quibus omnibus bellator audacissimus comprobatus, multaq; perpeffus uulnera, toto corpore gerebat signa uirtutis. Post autem quando rebus in Aegypto compositis, ad Syriam redijt, & Romana cum ciuitate simul & immunitate donauit: alijsq; rebus honorando, amicissimeq; tractando, dignum emulatione reddidit: eiusdemq; gratia etiam pontificatum confirmauit Hyrcano.

De accusationibus Antipatri apud Cæsarem, de pontificatu Hyrcani & Herode bellum mouēte. CAP. VIII.

Eodem uerò tempore, Antigonus quoq; Aristobuli filius, cū uenisset ad Cæsarem, maioris præter opinionem felicitatis causam præbuit Antipatro. Nam qui de patris morte queri deberet, propter inimicitias Pompeij ueneno quantum putabatur perempti, & crudelitatis in fratrem accusare Scipionem, nullumq; inuidiæ dolorem admiscere miserijs, ultra hæc

tra hæc Hyrcanum, & Antipatrum criminabatur, ueluti se patrio loco cum fratribus iniquissimè pellerent, multisq; gentem iniurijs afficerent, dummodo satiarentur: quodq; in Aegyptum auxilia ipsi Casari non beneuolentia, sed timore ueteris discordie miserint, & ut amorem Pompeij deprecarentur. Ad hæc Antipater, ueste proiecta, multitudinem uulnerum demonstrabat, & qua fide quidem Casarem coluisset, uerbis non esse opus dixit: nam corpus etiam se tacente clamare. Antigoni autem mirari audaciam, qui cum hostis Romanorum sit filius, & fugitiui Romanorum, nouarumq; rerum studium uotumq; seditiosum patris habeat, apud Romanorum principem alios accusare conetur, boniq; aliquid adipisci tentet: quem hoc solum oporteret contentum esse, quod uiueret. Namque nunc eum non propter inopiam desiderare facultates: sed ut in eos qui dedissent, Iudeorum seditiones accenderet. Quæ ubi Cæsar audiuit, Hyrcanum quidem pontificatu digniorem esse pronunciauit. Antipatro autem cuius uellet potestatis detulit optionem. Qui permissio dignitatis modo ipsi qui daret, Iudææ procurator declaratus est. Et præter hoc impetrauit, ut subuersa patriæ moenia renouare sibi liceret. Et hos quidem honores Cæsar incidēdos in Capitolium misit, ut iustitiæ cap. 16. suæ, uirtutisq; signum Antipatri memoriæ traderetur. Antipater uerò ubi de Syria Casarem profecutus est, in Iudæam reuersus, ante omnia patriæ muros à Pompeio dirutos reparabat: omniaq; lustrando, ne quid in illis regionibus turbatum esset, nunc interminando, nunc etiam suadēdo curabat: unumquēq; admonens, quod si cum Hyrcano sentirent, in otio, atq; opulentia uicturi essent, fortunisq; suis & communi pace potituri: sin spe uana ducerentur eorum, qui priuati quæ suis gratia res nouas optarent, se quidem non procuratorem, sed dominum omnium, Hyrcanum uerò tyrannum pro rege, C C 2 itemq;

itemq; Romanos & Casarem hostes pro amicis, & rectoribus habituri: nec enim passuros huius potestatem labefactari, quem ipsi regem constituissent. Sed quamvis hæc diceret, tamen etiam per se, quoniam Hyrcanum segniorè uideret, neq; tam efficacem, quam regni posceret sollicitudo, statum provincie componebat. Et Phaselum quidem, natu maximum filiorum suorum, militibus præpositum, Hierosolymis, eiuq; territorio præfecit: Herodem uerò etate posteriorem, nimisq; adulescentem, Galilææ destinavit, similia curaturum: qui cum natura strenuus esset, cito materiam ubi animi magnitudinem exerceret, inuenit: captumq; latronum principem Ezechiam, quem prædari maximo agmine continentia Syriæ deprehendit, ipsum, aliosq; latrones multos interfecit. Eaq; res adeo grata fuit Syris, ut per uicos, atq; oppida caneretur Herodes, ueluti per eum pace reddita, & possessionibus restituta. Ex huius denique operis gloria, Sexto etiam Casari propinquo magni Caesaris, & Syriam tunc administranti, est cognitus. Quin & Phaselus fratris indolem contentione bona superare certabat, augendo erga se beneuolentiam Hierosolymis habitantium: atq; illam quidem ciuitatem possidens, nihil autem contumeliose per insolentiam potestatis admittens. hinc & Antipater obsequijs regalibus ab ea gente colebatur, & honores ei tanquam rerum domino omnes habebant. Nec tamen ipse propterea minus fidelis aut beneuolus Hyrcano fuit. Verum fieri non potest, ut liuorem quisquam in secundis rebus effugiat. Nanq; Hyrcanus, quamuis & antea tacite sua sponte mordebatur adulescentiū gloria, maximeq; rebus ab Herode bene gestis, & crebris nuntijs laudes eius per singula facta prædicantibus angeretur: à multis tamen inuidis, qui regias infestare solent, quibusq; Antipatri eiusq; filiorum probitas officiebat, instigabatur: dicentibus quod Antipatro & filijs

filijs eius rebus traditis, solo contentus & hac potestate uacuo regis nomine sederet. Et quandiu sic errabit, ut in se reges producat? Nec enim eos uel simulare iam procurationē, certē esse dominos ipso reiecto: cuius nec mandatis nec epistolis præter Iudeorum legem tantam multitudinem peremisset Herodes: illumq; nisi regnet, sed adhuc priuatus sit, ad iudicium uenire debere, rationem tam ipsi regi, quam patrijs legibus redditurum, quæ indemnatos occidi non sinerent. His paulatim accendebatur Hyrcanus. Ad extremum autem iracundia prodita, causam dicturum Herodem iubet accersiri atq; ille & patris monitu, & quod ei fiduciam res gestæ darent, firmata prius Galilæa præsidijs, ad regem proficiscitur. Ibat tamē cum forti caterua, ne uel derogare uideretur Hyrcano, si plures duceret, uel inuidiæ nudus pateret. Sextus autem Cæsar adulescenti metuens, ne quid apud inimicos deprehensio mali fieret, ad Hyrcanum mittit, qui ei manifestē denuntiarent, ut homicidij crimine liberaret Herodem. Hyrcanus autem qui eum diligeret, per se quoq; id cupiens, absolutionem decernit. Atq; is inuito rege euasisse ratus, Damascum recepit ad Sextum, nequaquam paratus obedire, si denuo fuisset accitatus. Rursumq; ab improbis irritabatur Hyrcanus, qui dicerēt iratum Herodem abiisse, & ut se cōtra ipsum instrueret, propperasse. Hæc autem rex uera esse existimans, quid ageret, nesciebat: quoniam potentiozem inimicum uidebat. Cum uerò à Sexto Cæsare dux militum per Syriam, itemq; per Samariam declaratus esset Herodes, neq; solum propter gentis fauorem, sed etiam uiribus suis terribilis putaretur, in timorem extremum incidit, iamiamq; illum contra se credens cum exercitu esse uenturum. Neq; opinione deceptus est. Namq; Herodes intentatæ sibi accusationis iracundia, conflata militum multitudinem in Hierosolymā ducebat, ut Hyrcanum regno de-

poneret. Idq; fecisset, ni pariter egressi pater, & frater fregissent eius impetū, deprecantes ut & ipse uindictam minus tantum, solaq; indignatione metiretur: regi autem parceret, sub quo ad hoc potentia processisset: ac si propterea quod in iudicium uocatus esset, indignaretur: quia tamen absolutus est, gratias ageret, neq; tristibus quidem paria referret, saluti uerò esset ingratus. Quod si etiam momenta bellorum reputanda uiderentur, iniquitatem militiæ consideraret, neq; omnino de uictoria bene speraret, qui cum rege cōgressurus esset domesticæ consuetudine iuncto, & de se bene merito: scuo autem nunquam, nisi quod maleuolorum consilijs impulsus, umbram ei tantum iniquitatis intentasset. Paruit his Herodes, qui speratis putauerat posse sufficere, suasq; uires demonstrare nationi. Et inter hæc discordia Romanorum circa Apamiam, bellumq; domesticum oritur: quoniam Cæcilius Bassus fauore Pompeij, Sextum Cæsarem dolo necauerat, eiusq; militem occupauerat. Alij uerò Cæsaris duces, mortis eius ulciscendæ gratia, cunctis uiribus Bassum petebant. Quibus tam interempti, quàm superstitis Cæsaris causa, quod ambobus esset amicus, Antipater per filios suos misit auxilia. Cum autem bellū traheretur, ex Italia successor antè dicti Sexti uenit Marcus.

De Romanorum dissidijs post mortem Cæsaris, & infidijs Malichi.

CAP. IX.

Antiq. li. 14.
cap. 20.

Eodem tempore magnum bellum inter Romanos conflatur, dolo Cassij, & Bruti Cæsare interfecto, postquam triennium septemq; menses tenuit principatum. Maximo autem motu cædis eius gratia concitato, & optimatibus inter se dissidentibus, propria spe quisq; ducebatur ad id, quod existimabat esse commodius. Itaq; Cassius Syriam petit, occupaturus militem, qui Apamiam circumsidebat: ubi & Marcum & dissidentes cohortes, Basso conciliauit, simulq; obsidione liberauit

berauit Apamiam. Ipse uerò exercitum ducens stipendium ciuitatibus indicebat: nec modus erat exactionum. Cum autem Iudeos quoq; septingenta talenta iussisset conferre, minas eius ueritus Antipater, filijs suis & alijs amicis maturè pecunie cogendæ curam distribuit, & inter eos Malicho cuidam ex amicis: adeò necessitas urgebat. Primus autem Herodes Cassij fauorem promernit, qui ex Galilea parte sua, talenta centum attulit, proptereaq; inter eximios amicos numerabatur. At uerò ceteros tarditatis arguens Cassius, ipsis ciuitatibus irasce batur. Eoq; Gophnam, & Ammaum, & duas alias ciuitates ex uilioribus depopulatus, ibat quidem quasi Malichum in= terfecturus, quòd remissior in exigendo fuisset. Verum & hu= ius & ceterarum ciuitatum interitum repressit Antipater, centum ilico talentis Cassio delinito. Nequaquam tamen Ma= lichus post abitum Cassij, beneficiorum Antipatri memor fuit. Sed illi ipsi, quem sepenumero memorabat sui seruatore fuisse, periculum moliebatur, iniquitatis suæ impedimentum abo= lere festinans. Itaq; Antipater & uires eius, & calliditatem metuens, flumen transit Iordanè, ad ulciscendas insidias col= lecturus exercitum. Deprehensus autem Malichus Antipatri filios impudentia superat. Nam & Phaselum apud Hieroso= lymam præsidij appositum, & Herodem, qui custodiam cu= rabat armorum, multis excusationibus, & sacramētis circum= uentos impellit, ut ipsis intercedentibus reconciliaretur An= tipatro: atq; ita denuo per Antipatrum exorato Marco, tunc in Syria militem regente, seruatus est: qui Malichum statue= rat occidere, quòd nouis rebus studuisset. Cesare uerò adule= scente, & Antonio cum Bruto, & Cassio bellum gerentibus, Marcus, & Cassius exercitu de Syria cōflato, quod magnum momentum, ubi usus poposcit, Herodis fuisset, ipsum quidem totius Syriæ procuratorem præficiunt, equitum illi manu, pe=

ditumq; attributa : si autem desisset, regnum quoque Iudææ Cassius se eidem delaturum esse pollicitus est. Euenit autem, ut Antipatro & spes, & fortitudo filij, causa mortis fieret. Horum enim metu Malichus, ministro quodam regio pecunia corrupto, mixtum ei ueneno poculum dari persuadet. Atque ille quidem iniustitiæ Malichi præmium fuit post conuiuium mortuus, uir & aliàs strenuus, rebusq; administrandis idoneus, & qui regnum recuperatum cōseruasset Hyrcano. Malichus autem infensum propter suspicionem ueneni populum, negando placabat: simulq; ut ualidior esset, armatorum sibi copias conquirebat. Nec enim Herodem cessaturum arbitrabatur, quin etiam mox cum exercitu necis paternæ ultor adueniret. Sed Phaseli fratris consilio, qui eum palam minime persequendum esse dicebat, ne uulgi seditio concitaretur, & purgantem se tunc Malichum patienter admisit, & suspicione liberum esse concedens, clarissimas paterno funeri celebrauit exequias. Conuersus autem in Samariam, & ciuitatē compositus seditione turbatam, perq; dies festos in Hierosolymam remeabat, præmissis ac comitantibus armatis: cui Hyrcanus, ita suadēte ob metum Malicho, denuntiat, ne alienigenas superinducat indigenis festum purē, casteq; celebrantibus. Herodes autem, & ipso qui præceperat, causaq; contempta, nocte ingressus est. Iterumq; Malichus ad eum ueniens, Antipatrum flebat. Contraq; ille se falli, cum uix animi dolorem premeret, simulabat: & tamen de nece patris apud Cassium per epistolas questus est, cui propterea Malichus inuifus erat. Itaq; non modo ut mortem patris ulcisceretur, ei rescripsit : sed etiam tribunis quibus præerat, ut in causa iusta Herodi opem ferret, occulte præcepit. Et quoniam capta Laodicia, undiq; ad Herodem conuenerant optimates cum muneribus, & coronis, ipse quidē hoc ultioni tempus destinauerat. Malichus autem

id Tyri

id Tyri fore sufficabatur: & filium suum tunc apud Tyrios obsidem, statuit subducere, & ipse in Iudæam fugam parabat. Salutis autem desperatio stimulabat, ut etiam maiora cogitaret: nam & Iudæorum gentem cōtra Romanos excitaturum se credidit, dum bello aduersus Antonium Cassius occupabatur, deiectoq; Hyrcano facillime regnaturum. Sed profecto irridebat eius spem fatale decretū. Etenim quò intenderet animum suspicatus Herodes, & ipsum & Hyrcanum ad coenam uocat. Deinde seruorum quendam instruendi conuiuij specie mittit. Sed res erat, ut tribunis prædiceret ad insidias egredi: atq; illi præceptorum Cassij memores, ad littus ciuitati proximum armati gladijs occurrunt, ibiq; circumseptum Malichum multis uulneribus interficiunt. Hyrcanus autem statim concidit stupore dissolutus: uixq; anima recepta, Herodem percontabatur, quis Malichum occidisset. Et cum è tribunis unus respondisset, Cassij præceptum: Planè, inquit, & me & patriam meam Cassius seruat incolumem: qui amborum insidiatorem peremit. Vtrum autem ex animo dixerit, an quòd timore factum probaret, incertū est. Sed enim Malichum hoc modo ultus est Herodes.

De Herode accusato & uindicato.

C A P. X.

Postquam uero Cassius excessit è Syria, iterum Hierosolymis orta seditio est, cum Felix in Phaselum mouisset exercitum, & in Herodem, fratris pœna uellet necè Malichi uindicare. Casu autem Herodes cum Fabio Romano duce apud Damascum habitabat: & ne cupiens auxilio foret, morbo impediabatur. Interea Phaselus etiam sine cuiusquam auxilio superauit Felicem: probrumq; ingrati obijciebat Hyrcano, qui & Felici studuisset, fratremq; Malichi castella occupare permisisset. Iam enim multa tenuerat, omniumq; tutissimum Massadam. Nec tamen ei quicquam contra uim He-

Antiq. li. 14.
cap. 20.

C c 5 rodus

rodīs potuit sufficere, qui mox ut conualuit, & alia recepit, & illum ex Massada supplicem dimisit, & Marionem Tyrannorum tyrannū ex Galilæa pepulit: tria enim castella possederat: Tyrijsq; quos ceperat, uitam cōcessit omnibus: nonnullos etiam donatos abire iussit, unā & sibi ciuitatis beneuolentiam, & tyranno comparans odium. Marion autem à Cassio quidem meruerat tyrannidem, qui tot Syriæ tyrannos præfecerat: sed ob Herodis inimicitias etiam Antigonom Aristobuli secum ducebat, & Ptolemæum, propter Fabium, quem Antigonus sibi pecunia sociatum, adiutorē incepti habebat. Cuncta uerò socer Ptolemæus Antigono subministrabat. Contra quos Herodes instructus, in aditu Iudææ cōmisso prælio, uictoria potitur: fugatoq; Antigono, redit in Hierosolymam, pro merito gestæ rei omnibus charus, ut etiam quibus antea despectus erat, tunc in eius familiaritatem sese dederint, propter Hyrcani affinitatē. Namq; is Herodes iampridem ex indigenis habuerat uxorem, nō ignobilem, quæ Doris uocabatur, & Antipatrum ex ea susceperat filium. Tunc autē duxerat Alexādri, cuius pater fuit Aristobulus, filiā Mariammen, Hyrcani neptem ex filia, atque inde regi familiaris erat. Sed ubi Cassio circa Philippos interfecto, Cæsar in Italiā, & Antonius in Asiam discesserūt: legatis ab alijs ciuitatibus ad Antonium missis in Bithyniam, etiam Iudeorū optimates accusatum ueniunt Phaselum & Herodem: quod illis rerum summam ui possidentibus, nomen tantum honorabile superesset Hyrcano. Ad quæ Herodes qui præstō erat magna pecunia placatum sic Antonū affecit, ut ne uerbum quidem inimicorum eius pateretur audire. & tunc quidem ita digressi sunt. Cum autem denuo Iudeorum primates centum uiri, Antiochie proximam Daphnen ad Antonū uenissent, amorī Cleopatæ iam scruientem, delecti à cæteris, qui eloquentia & dignitate

Antiq. li. 14.
cap. 21.

gnitate præstabant, aduersus fratres accusationē proponunt. Respondebat autē Messala, causæ defensor, astante etiā propter affinitatē Hyrcano. Auditis deinde utrisq; partibus, Antonius percontabatur Hyrcanum, quinam essent regendis rebus aptissimi. Cumq; is Herodem, eiusq; fratres alijs prætulisset, uoluptate repletus (nam & hospes eorū paternus erat, humanissimeq; ab Antipatro susceptus, eo tēpore, quo in Iudæam cum Gabinio uenerat) tetrarchas ambos declarat, totius eis Iudææ procuratione permissa. Legatis autem id ægrè ferentibus, quindecim eorum correptos, carceri tradidit, quos etiam penè occidit. Cæteros autem reiecit cum iniuria: unde maior tumultus Hierosolymis excitatus est. Deniq; mille legati iterū Tyrum missi sunt, ubi cōmorabatur Antonius, in Hierosolymam paratus irruere. Et cōtra eos uociferantes, magistratus Tyriorum directus est, data ei licentia, ut quos cōprehendisset, occideret: præceptoq; ut eorum potestatem confirmare curaret, qui tetrarchæ ipsius essent Antonij suffragio constituti. Ante hæc autem Herodes usq; ad littus cum Hyrcano progressus, multis eos admonebat, ne & sibi interitus, & patriæ belli causa fierent, dum inconsiderate contendunt. Illis autem tanto magis id indigne ferentibus, Antonius missis armatis, multos occidit: multos etiam uulnerauit. Quorum & saucios cura, & mortuos sepultura Hyrcanus dignatus est. Non tamen ideo qui effugerant, quiescebant: perturbando enim ciuitatem, Antonium irritabant, ut etiam quos in uinculis haberet, occideret.

De bello Parthorum contra Iudæos & fuga Herodis
ac fortuna.

CAP. XI.

BArzapharne autem Parthorum satrapa Syriam biennio Antiq. li. 14.
post cum regis filio Pacoro detinente, Lysanias patris cap. 22.
sui mortui successor Ptolemæi Minnæi filij, mille satrapæ ta-
lenta

lenta pollicitus & mulieres quingentas, ei persuadet ut Antigonom in regnum inducerent, Hyrcanumq; deponerēt. Impulsus igitur ab eo Pacorus, ipse quidem per maritima loca perrexit, Barzafarnem autem itinere mediterraneo iussit irrumpere. Sed maritimorum Tyrij Pacorum excluderunt, cum Ptolemaidenses eum & Sidonij recepissent. Ille autem quendam regium pincernam, cognominem suum, equitatus ei parte attributa, ad Iudeam iussit accedere, & exploraturum hostium consilium, & ubi usus exegisset, praesidio futurum Antigono. quibus Carmelum populantibus, multi Iudaei ultro ad Antigonom confluunt, ad expeditionē alacriter animati. Ille autem ad locum qui Drymos dicitur, occupandum eos praemittit: ubi commissā pugna, depulsisq; hostibus & effugatis, Hierosolymam cursu petebant: auctiq; multitudine, usque ad regiam processerunt. Excepti autē ab Hyrcano & Phaselo, forti acie in foro cōfligunt. Ibiq; hostes in fugam uersos, pars Herodis in fanum concludit: custodesq; his sexaginta viros apponit, per aedes proximas collocatos. Sed hos quidē insensu fratribus populus, igne cōsumit. Herodes autem iracundia peremptorum congressus cum populo, multos obtruncat: inq; dies singulos inuicem sese per insidias incurfantibus, assidue caedes erant. Instante uerō die festo, qui Pentecoste uocatur, omnia circa templum, totaq; ciuitas plebe rustica repleta est, & pleraq; armata. Et Phaselus quidē muros, Herodes autem cum paucis domum regiam custodiebat. Inuasissq; de improviso hostibus in suburbano, cōplures quidem peremit, omnes autem in fugam uertit. Et hos in ciuitatem, alios in fanum, alios in extremum uallum includit. Interea pacis arbitrum Pacorum Antigonus petit admitti. Exoratus autem Phaselus & ciuitate & hospitio cum quingentis equitibus Parthum recepit, praetextu quidem componendae seditionis uenientem,

re autem

re autem uera ut adiuuaret Antigonum. Denique Phaselum dolo perpulit, ut ad Barzafarnem legatus de pace proficisceretur: quamuis multa dissuadente Herode, atque ut insidiatorum occideret, ne uel se eius fallacijs dederet, admonente: natura enim barbaros fidem negligere. Exijt etiam Pacorus cum Hyrcano, quo minus suspectus esset: nonnullisq; relictis equitibus apud Herodem, quos Eleutheros uocant, cum ceteris Phaselum prosequabatur. Sed ubi ad Galileam uenerunt, indigenas quidem dissidentes atq; armatos offendunt: satrapam uerò cōueniunt satis callide et officijs amicitiae dolos teggentem. Denique postquam dona eis dedit, redeuntibus insidias posuit. Illi autem in maritimum quendam locum deducti, cui nomē est Ecdippon, fraudem intelligunt. Ibi enim de promissis mille talentis audierunt: et quòd Antigonus plerasq; mulieres ex his quas ipsi haberent, inter quingentas Parthis deuouisset: quodq; sibi semper à barbaris praestruerentur insidia, ac olim capti essent, nisi mora fuisset: dum Hierosolymis caperetur Herodes, ne sibi praescius quae de his agerentur, caueret. Haec iam nō uerba erant solum, nam et custodes haud procul abesse conspiciebat. Et tamen Phaselus Hyrcanum deserere non sustinuit, quamuis eum saepius moneret Offilius ut fugeret: cui Saramalla Syrorum tunc ditissimus dixerat, quē admodum essent omnia de insidijs constituta. Sed conuenire satrapam maluit, atque in os exprobrare, quòd se insidijs appetisset: ac maxime quia pecuniae causa talis extitisset, cum plus ipse pro salute daturus esset, quàm pro regno promississet Antigonus. Ad haec Parthus subdola satisfactione iureq; iurando suspicionem deprecatus, perrexit ad Pacorum: statimq; à Parthis qui remanserant, quibusq; iussum erat, Phaselus atque Hyrcanus comprehenduntur, periuriam simul ac perfidiam execrantes. At interim pincerna ad hoc missus, Herodem

rodem capere moliebatur : eumq; fallere, ut extra murū pro-
 cederet, sicut sibi mandatum fuerat, conabatur. Ille autem su-
 spectos habere solitus barbaros, & tunc minime dubitans in
 hostes incidisse literas quæ insidias indicarent, prodire nole-
 bat: quanquā satis idoneā causam Pacorus obtenderet, epi-
 stolas portantibus obuiā ire debere: nec enim ab hostibus esse
 captos, aut quicquam de insidijs, sed quæ Phaselus gessisset,
 his contineri. Iamdudum autem ab alijs audierat Herodes, fra-
 trem suum Phaselum esse correptum : & Hyrcani filia Ma-
 riamme prudentissima fœminarum, multis eum precibus ne
 prodiret orabat, ne'ue se crederet manifestis iam conatibus
 barbarorum. Adhuc autem Pacoro cum socijs deliberante,
 quonam modo clām patraret insidias: nec enim fieri posse, ut
 tantæ sapiētiae uir ex aperto circunueniretur: nocte Herodes
 cum propinquissimis sibi, ad Idumæam ignaris hostibus pro-
 ficiscitur. Eo cognito, Parthi eum persequiebantur. Et ille ma-
 trem quidem fratresq; suos, desponsatamq; puellam cum ma-
 tre, minimoq; fratre prætereire iter iussit. Ipse autem caute
 cum famulis suis barbaros retentabat: multisq; per omnes cō-
 flictus interemptis, ad castellū Massada properabat. Grauior-
 es autē in fuga Parthis Iudeos expertus est. Qui cum sem-
 per molesti fuissent, à sexagesimo tamen ciuitatis stadio ali-
 quandiu etiā acie decertauerunt. Vbi Herodes uictoria po-
 titus, cum multos interfecisset, ipsumq; locum in memoriam
 præclari facinoris edificatū, locupletissima exornauit regia,
 arcemq; in eo munitissimam cōdidit, ac de suo nomine Hero-
 dion uocauit. Et tunc quidē cum fugeret, multos sibi adiun-
 gebat. Postea uerò quā Thresam Idumææ peruenit, occur-
 rit ei frater Iosephus, turbamq; sequentiū diminui persuadet:
 nec enim capacem esse tantæ multitudinis Massadam. Erat au-
 tem suprā quā nouem miliū multitudo. Itaq; paruit Hero-
 des eius

des eius cōsilio, et impares quidem necessitati per Idumæam dimisit cum uiatīco, lectissimos autem maximeq; necessarios tenuit, atq; ita in castellum receptus est. Deinde ostingētis ibi relictis, qui mulieres defenderent, itemq; commeatu, qui satis esset obseſis, ipse in Petram ciuitatem Arabiæ perrexit. Parthi autem apud Hierosolymam in prædam uersi, in fugientium domos ac regiam irruebant, solis Hyrcani pecunijs abstinentes : quæ trecenta talenta superabant, aliorum uerò spe minores inueniebantur: quoniam Herodes iampridem barbarorum perfidiam suspicans, quicquid erat in opibus preciosum, in Idumæam multo antè cōportauerat : eiusq; sociorum itidem quisq; fecerat. Veruntamē postquā præda potiti sunt Parthi, ad hoc iniuriæ processerunt, ut omnē terrā illam bello implacato replerent, Marisa quoq; ciuitate uastata: nec solum Antigonus regem constituerent, uerumetiam Phaselum et Hyrcanum uinctos ei traderent uerberandos. At ille Hyrcani quidem aurículas dentibus truncat, ut ne solutus quidē mutatis rebus unquam pontificatum recipiat: ab integris enim celebrari sacra oportet. Phaseli uerò uirtute præuētus est Antigonus. Qui cum nec ferri copiam, nec manus liberas haberet, ad saxum fracto capite interiit : atq; ita probato, quod uerus Herodis frater esset, Hyrcanusq; degenerasset, uiriliter moritur: dignū anteacta uita obitū assecutus. Fertur tamē et aliud, quod ex illa quidem plaga resipuerit, sed ueluti curandi eius causa missus ab Antigono medicus, uenenis malis uulnus expleuerit, eoq; illū pacto peremerit. Vtrumuis autē uerius sit, præclarū habet initium. Deniq; aiunt eum, prius quā efflaret animā, cognito ex quadam muliercula, quod Herodes euasisset, dixisse: Nunc bono animo discedā, qui ultorē inimicorum uiuū reliquerim. Ille quidē hunc exitū habuit. Parthi autem, quanq̃ mulieribus caruerint, quas maxime cupiebant, rebus tamen

tamen cum Antigono apud Hierosolymam compositis, uinctum in Parthiam Hyrcanum ducunt. Herodes autem obstinatus in Arabiam, uelut adhuc uiuo fratre suo, festinabat : ut pecunias ab rege acciperet, quibus solis exoratu iri pro Phaselo sperabat auaritiam barbarorum. Etenim cogitabat, si Arabs minus memor fuisset paternae amicitiae, animoq; liberali parciore, uel mutuum ab eo sumere, quod redemptionis causa praeberet : pignori opposito ipsius filio, quem redimeret. Secum enim habebat fratris filium, septem annos natum : trecentaq; talenta dare decreuerat, interpositis precationi Tyrijs. Sed profecto studium fortuna praeuenerat : et Phaselo mortuo, nequicquam fratrem diligebat Herodes. Non tamen uel apud Arabas saluam amicitiam reperit. Deniq; Malichus rex eorum, praemisus qui hoc admonerent, quam primum reuerti cum ex finibus suis iubet, simulatione quidem Parthos per legatos petisse, ut Herodem Arabia pelleret: certa uero causa fuit, quod uicem Antipatro debitam, negare proposuerat, neque pro beneficijs ab eo perceptis, aliquid eius filijs gratiae rependere, consolationis egentibus. Impudentiae uero suaditores habebat, qui Antipatri uellent abiurare deposita. Erant autem circa eum potētissimi. Proinde Herodes, ubi Arabas ex ea sibi causa hostes esseprehendit, unde amicissimos existimabat, eaq; respondit nuntijs, quae dolor imperauit, Aegyptum uersus recedit. Et prima quidem uespera in quoddam agreste faenum, dum post se relictos reciperet, diuertit. Postero autē die, cum Rhinocolurā peruenisset, fratris ei mors nunciatur. Acceptoq; tanto luctu, quantum curarum aestum deposuit, ibat ulterius. Itaq; Arabem serō facti poenituit: et qui reuocarent eum, quem contumeliose tractauerat, uelociter misit. Herodes autē in Pelusium peruenerat: ibiq; transitu prohibitus ab eius rei speculatoribus, rectores adit: et illi famā uiri dignitatemq; reueriti,

reueriti, Alexandriam cum prosequuntur. Ingressus autem ciuitatem, à Cleopatra honorifice susceptus est, ducem sibi militum fore cum, ad ea quæ parabat, existimante. Possibitis autem reginæ precibus, neq; hiemis asperitatem, neq; marina discrimina, quo minus nauigaret Romam, extimuit. Circa Pamphyliam uerò periclitatus, maiore oneris parte reiecta, uix in Rhodum uehementer bello Casij uexatam, saluus euadit. Amicorum autem suorum, Ptolemæi et Saphinij receptus hospitio, licet rei pecuniariæ premeretur inopia, maximam tamen edificat nauim triremem: eaq; cum amicis delatus Brundisium, atq; inde continuo Romam profectus, familiaritatis paternæ gratia, primum conuenit Antonium: eiq; tam suas quam totius generis clades exponit: quodq; affectibus suis in castello relictis, atq; obsidione cinctis, ad eum hyeme supplex nauigasset. Itaq; tanta miserationis casum miseratus Antonius, et memo- Antiq. li. 14.
ria quidem iuncte cum Antipatro dextera, tum uerò ipsius cap. 13.
qui aderat, contemplatione uirtutis, etiam tunc eum regem constituere proposuit Iudeorum, quem ipse tetrarcham antea fecerat. Non minus autem, quàm fauore Herodis, odio ducebatur Antigoni. Hunc enim et seditiosum, et Romanis inimicum esse arbitrabatur. Casarem quidem habebat, multo quàm ipse paratius renouantem Antipatri expeditiones, quas in Aegypto cum eius patre pertulerat: et hospitium et in rebus cunctis beneuolentiam: cum præter hæc ipsius quoq; Herodis strenuitatem cerneret. Veruntamen et senatum conuocabat, ubi Messala, et post eum Atratinus, astante Herode, patris eius merita, et ipsius circa populum Romanum fidem prosequiebantur, quo simul hostem Antigonom demonstrarent: non solum quod intra breue tempus is disfidere cœpisset, uerumetiam quod antea quoq; populo Romano despecto, Parthorum suffragio regnum curauisset accipere. His autem com-

moto senatu, cum Antonius etiam bello contra Parthos gerendo utile esse diceret Herodem regem creari, omnes assentiunt. Dimissoq; senatu, Antonius quidem & Caesar egrediebantur, medium stipantes Herodem. Consules autem cum alijs magistratibus antecedeabant, caesuri hostias, decretumq; senatus in Capitolio reposituri. Primo autem die regni Herodis, apud Antonium coenatum est.

De bello Herodis à Roma redeuntis, pro Hierosoly,
ma, & contra latrones. CAPVT XII.

Antiq. li. 14.
cap. 23.

Eodem uero tempore, Antigonus apud Massadam inclufos obsidebat, alijs quidem uictui necessarijs abundantes, aquae autem inopes. Vnde Iosephus quoque frater Herodis cum ducentis familiaribus suis ad Arabas. confugere cogitabat: audito, quod eorum quae in Herodem commiserat, Malichum praemitteret: castellumq; reliquisset, nisi circa noctem, qua exiturus erat, plurimum imbrium contigisset effundi. Aqua enim repletis puteis, fugiendi causa non erat, adeo ut etiam ultro in Antigoni militem eruptiones auderent: multosq; nunc aperto praelio, nunc insidijs neci darent: non tamen illis omnia pro uoto cedebant, sed ipsi quoque interdum cum aduerso casu reuertebantur. Interea dux Romani militis Ventidius, prohibitum missus Parthos à Syria, post illos in Iudeam uenit: uerbo quidem, ut Iosepho & qui una obsidebantur, ferret auxilium: re autem uera, ut pecunias auferret Antigono. Itaq; cum non longè ab Hierosolymis tetendisset, quasi expletus, ipse quidem cum maxima exercitus parte discessit. Silonem uero cum paucis, ne furtum deprehenderetur, si omnes abduxisset, reliquit. Antigonus autem, sperans iterum Parthos sibi adiumento fore, Si-

Antiq. li. 14.
cap. 24.

lonem interim placabat: ut pendente spe, nihil inquietaret. Iam uero naui ex Italia in Ptolemaidem deuectus Herodes, non

non parua manu coacta externorum atque gentilium, per Galileam aduersus Antigonum properabat, Ventidij & Silanis fultus auxilio: quibus Delius ab Antonio missus, ut Herodem in regnum deducerent persuasit. Horum autem Ventidius quidem turbas in ciuitatibus, quæ propter Parthos euenerant, componebat. Silonem uero Antigonus in Iudæa mercede corruerat. Non tamē Herodes opis egebat: in dies enim singulos, quo magis iter promouebat, augebantur eius copię. nam præter paucos, omnis ei Galilæa consensit. & propositum habebat præmiū necessarium Massadam, ut primum affectus suos obsidione liberaret, sed impedimēto fuit Ioppe. Hæc enim prius, quod hostilis esset, eximēda uidebatur: ne dum ipse peteret Hierosolymam, receptaculum à tergo aliquod inimicis relinqueretur. Silo autem iungit agmina, inuenisse gaudens resistendi occasionem, quod eum persecutio premeret Iudeorum. Hos autem Herodes parue manus excursionem perterritos, mature in fugam uertit: & Silonem male repugnantem, periculo eripit. Deinde capta Ioppe, suos liberaturus ad Massadam festinabat: dum indigenarum alios amicitia paterna sibi sociaret, alios ipsius gloria, nonnullos utriusque beneficijs debita uicissitudo: plurimos tamen spes, ut à rege certissimo. Iamq; ualidissimas quaesierat militum copias: sed Antigonus iter eius impediebat, loca insidijs opportuna præoccupans, unde nullum aut minimum afferebat hostibus detrimentum. Herodes autem facile receptis ex Massada pignoribus suis & rebus, à castello in Hierosolymam perrexit. Cui se Silonis milites, & multi ex ciuitate iunxerunt, uirum eius timore perculsi. Castris autem positis ad occidentalem regionem oppidi, custodes eius partis, ipsum sagittis & iaculis impetebat: ab alijs uero per cuneos excurrentibus, primæ frontis acies tentabantur. Herodes autē primò circa muros præconis

uoce declarari iussit, populi se bono, & saluti ciuitatis aduen-
 nisse: spemque ab nullo quamuis manifesto inimico repetitu-
 rum, sed discordissimis etiam offensarum obliuionem daturum.
 Deinde cum allocutionibus contrarijs pars Antigoni obsta-
 ret, quo minus aut praecones exaudire, aut uoluntatem mu-
 tare quispiam posset, quod reliquum erat, suis imperat muro-
 rum defensores deturbare: atque illi statim sagittis cunctos ex
 turribus in fugam uerterunt. Ibiq; tunc Silonis detecta cor-
 ruptio est. Multis enim militum subornatis, qui rebus e-
 gere se necessarijs acclamarent, pecuniamque alimentis po-
 sserent, atque hyemandi gratia in loca opportuna dimitti
 (nam ciuitati proxima deserta erant, ita omnibus ab Antigo-
 no ante prouisis) et incitabat exercitum, et ipse recedere co-
 nabatur. Herodes autem non solum duces, qui Siloni parerent,
 sed etiam milites abi essent plurimi conueniendo, rogabat, ne
 se destituerent, quem scirent a Cesare et Antonio, et senatu
 deductum, in uno die pollicitus eos penuria soluere. Deinde
 haec precatus, ipse agros adit: tantamque his exhibuit copiam
 commecatus, ut Silonis omnes accusationes perimeret: simulque
 prospiciens, ne uel in posterum ministrare desinerent, acco-
 las Samariae per epistolas ammonerat (nam ciuitas eius se
 clientele dederat) ut alimenta et uinum, et oleum, et peco-
 ra in Hierichunta deferrent. Hoc ubi audiuit Antigonus, sta-
 tim qui frumentatu hostes prohiberent, atque insidijs oppri-
 merent, per agros dimittit. Illique iussis obediunt, et magna
 iam manus armatorum super Hierichunta fuerat congregata.
 Discreti autem montibus insidebant, si qui exportarent uictui
 necessaria speculantes. Non tamen Herodes ociosus erat: sed
 decem cohortibus comitatus, quinque Romanorum, et quina-
 que Iudeorum, quibus permixti erant etiam mercede con-
 ducti trecenti, praeterea paucis equitibus Hierichunta peruenit:
 et ciuita

Et ciuitatem quidem uacuum habitatoribus reperit, quingen-
 tos uero cum mulieribus ac familijs, montium occupasse cacu-
 mina, et hos quidem captos dimisit: Romani autem in reli-
 quam ciuitatem irruunt, eamq; diripuerunt, cum plenas domos
 offendissent omnigenis opibus. Rex autem apud Hierichunta
 praesidia collocato, reuersus est: Romanumq; militem in his
 quae sibi accesserant ciuitatibus, hoc est, Idumaea, et Galilea,
 et Samaria, hyematurum dimisit. Antigonus quoque Silonis
 corruptione meruit, ut exercitus partem Lyddenses suscipe-
 rent in Antigoni gratiam. Et Romani quidem armorum cu-
 ra soluti, rebus omnibus abundabant. Herodes autem non quie-
 scebat, sed Idumaeam duobus milibus peditum, et quadringen-
 tis equitibus, misso etiam fratre suo Iosepho, communiuit, ne
 quid noui cum Antigono tentaretur. Ipse autem, matre cum
 alijs quos ex Massada liberauerat affectibus suis in Samariam
 translata, ibiq; tutissime collocata, ut caetera Galilaeae subuer-
 teret, atq; Antigoni praesidia expelleret, proficiscitur. Cumq;
 Sephorim, licet uehementissime ningeret, peruenisset, facillime
 ciuitatem capit, custodibus eius ante aggressionem fuga dila- Antiq. li. 14.
 pfis: ibiq; suis militibus, quos hyems fatigauerat, recreatis cap. 24.
 (erat enim magna copia commeatus) aduersus latrones in
 speluncis agentes direxit animum: qui pleraque illius regio-
 nis incurstantes, non minoribus quam belli cladibus incolas
 afficiebant. Praemisisset autem tribus peditum cohortibus, unaq;
 ala equitum in uicem Arbelam, ipse diebus quadraginta post
 cum reliqua manu superuenit. Nec tamen eius incursum ho-
 stes extinuerunt, sed armati obuiam procedebant, peritia bel-
 latoris fisci, et ferocitate latronis. Deniq; praelio commisso, dex-
 tro ipsorum cornu, sinistrum Herodis in fugam pellitur. Ille
 autem de suo dextro circumgressus, uelociter subuenit, et suos
 quidem a fuga retrahit: irruendo autem in hostes, impetum pera-

sequentium refrænabat, donec à fronte pugnantes uiolentiæ concesserunt: qui tamen eos usque ad Iordanem cædendo persequeretur: & magna fugientium parte perempta, ceteri trans fluium disiecli sunt: & Galilæa metu est purgata, nisi quod in speluncis latitantes reliquerant, eorumq; causa diutius ibi remorandum fuit. Quamobrem primum laboris fructum militibus rependebat, centum quinquaginta argenti drachmas singulis diuidendo: eorumq; ducibus multiplicatam summam ad hyberna mittendo. Pheroræ autem fratri minimo scripsit, ut & foro uenaliū consuleret, muroq; castellum Alexandriū cingeret: quæ ab illo curata sunt. Interea circum Athenas uersabatur Antonius. Ventidius autem ad bellum contra Parthos Silonem atq; Herodem accersit: mandato eis per epistolas, ut Iudææ statum antè componerent. Sed Herodes, libenter ad Ventidium Silone dimisso, ipse aduersum latrones in speluncis habitantes mouet exercitum. Iste autem speluncæ in præruptis montibus erant, undique inaccessæ, transuersosq; tantum ac perangustos ascensus habebant: saxumq; ab earū fronte usque ad fauces altissimas pertingebat, rectum uallibus imminens, ut aliquandiu quidem rex pro loci difficultate quid ageret, incertus esset. Postremò autē placuit, ut molimine uteretur satis incauto. Etenim ualentissimus quisque demissus arcubus exponebatur in ostia speluncarum. Hiq; cum familijs eos mactabant, ignemq; repugnantibus iniiciebant. Cumq; alios quos ex his conseruare uellet Herodes, ut ad se accederent, nocte præconis edixit. Sed illorum neque uoluntarius se quisquam ei tradidit: sed & quos uis coëgerat, multi mortem cæptiuitati prætulerunt. Vbi etiam senior quidam, septem filiorum pater, orantes cum matre pueros, ut egredi sibi ad fœdera permitteret, occidit hoc modo: Iussit exire singulos, ipse ad ostium stabat, & prodeuntem quenq; filiorum truciæ dabat.

Antiq. li. 14.
cap. 25.

dabat. Herodes autem è specula hæc prospiciens, & dolore consiciebatur: & ut filijs parceret, seni dexteram cum precibus porrigebat. Ille autem dictis eius nequaquam mitior factus, insuper humilem animum Herodi exprobrauit. Et post filios occidit uxorem: deiectisq; desuper mortuis, postremo semetipsum precipitè misit. Speluncis igitur & qui in his erant ita subactis, Herodes relicta exercitus parte, quantum ne quis rebellare tentaret satis esse arbitrabatur, eiq; parti Ptolemæo præposito, in Samariam redijt: scutorum quidem tria millia, sexcentos uero equites in Antigonum ducens. Tuncq; propter eius abscessum nacti licentiam, quibus Galileam turbare mos erat, Ptolemæum quidem ducem aggressi, nec opinantem interficiunt. Agros autem uastabant, in paludes atq; in abditissima loca refugientes. Quibus cognitis Herodes mature succurrit: & magnam quidem eorum multitudinem morte confusit. Omnibus autem castellis obsidione liberatis, huius mutationis causa multam exegit à ciuitatibus pecuniam, centum talenta. Iam uero Parthis expulsis, occiso etiam Pacoro, Ventidius Antonij literis monitus, equitum mille auxilia duarumq; legionum, aduersus Antigonum mittit Herodi. Eorum autem ducem Macheram, ut se adiutum ueniret, per epistolas rogauit Antigonus, & de iniuria Herodis multa conquestus, & pecuniam dare pollicitus. Sed is: nec enim ad quod missus fuerat, negligendum putabat, cum præsertim plura daret Herodes: in proditione quidem ei non paruit, simulata uero amicitia res Antigoni exploratū perrexit, non admissio Herodis consilio, dissuadentis id fieri. Antigonus autē, quia præsensit quid cogitaret, ciuitatem ei clausit, & tanquam hostem proturbabat ex mœnibus, donec Macheram incepti pudit, & in Amathuntē ad Herodem recessit. Iratus autē quod res aliter cesserat, quoscunque Iudeos offendisset interficiebat, ut nec uel Herodiam

nis parceret: sed ut Antigonianis, omnibus abutebatur. Hæc cum agre ferret Herodes in Macheram quidem uindicare uoluit, tanquam in hostem: iracundiam uero repressit, & ad Antonium properabat, apud eum accusaturus Machera iniquitatem. Ille autem delicta sua reputans, uelociter regem consecquitur: utq; in gratiam secum redeat, multis precibus efficit. Neq; tamen Herodes à proposito suo reuocatus est, quò minus ad Antonium pergeret. Sed cum audisset eum magnis uiribus oppugnare Samosatam, iuxta Euphratem ualidissimam ciuitatem, acius festinabat, opportunum hoc tempus esse perspicies demonstrandæ uirtutis, & ut magis magisq; placeret Antonio. Deniq; mox ut ad eum uenit, finem attulit obsidioni, multis Barbaris interfectis, magnaq; prædæ parte sibi destinata: ut Antonius quidem, quanquam eius uirtutem antea mirabatur, tamen etiam tunc magis eandem opinionem haberet, multumq; ad honores eius spemq; regni adderet: Antiochus uero transdere Samosatam cogeretur.

De morte Iosephi, & obsidione Hierosolymæ per Herodem, & Antigono occiso. CAP. XIII.

Antiq. li. 14.
cap. 25.

DUm hæc agerentur, res Herodis in Iudæa fractæ sunt. Reliquerat enim Iosephum fratrem suum, qui omnia procuraret, cum mandatis huiusmodi, ut nihil ante reditum suum aduersus Antigonom moueret, quia non firmum esset auxilium Machera, quantum ex delictis superioribus appareret. Verum Iosephus, ubi fratrem procul abesse cognouit, immemor præceptorum, Hierichunta cum quinque cohortibus à Machera secum missis petit, ut maturo messium tempore frumenta diripiat. Incursum autem hostium per montana atque aspera loca oppressus, & ipse cedit, magnam uiri fortis in ea pugna gloriam consecutus, & omnes Romani milites percunt. Recens autem lætæ de Syria cohortes erant,
nec ucte

nec ueteranorum quenquam permixtum habebant, qui belli imperitis opitulari posset. Antigonus autem uictoria minime contentus fuit, sed eò processit iracundia, ut mortuum quoque Iosephum uerberaret. Denique nactus corpora mortuorum, etiam caput eius abscidit, quamuis quinquaginta talenta Pheroras frater pretium redemptionis offerret. Tanta uerò nouitas post Antigoni uictoriam Galilæe res occupauit, ut qui partibus eius magis fauerent, productos optimates Herodis studiosos lacu submergerent: multaq; in Idumæa quoq; mutarentur, ubi Machera castelli cuiusdam instaurabat moenia, cuius nomen est Githa. Nec horum quicquam Herodes audierat. Captis enim Samosatis Antonius, et preposito Syriæ Sosio iussu ut Herodem quoque aduersus Antigonum adiuuaret, discessit in Aegyptum. Sosius autem duabus cohortibus in Iudeam premisis, quarum Herodes uteretur auxilio, ipse cum cetera manu militum sequebatur. Herodi autem degenti prope Daphnen Antiochiæ, mortem fratris somnia manifesta significant. Cumq; turbatus profiluisset è stratis, ecce nuncij cladis intrabant: quare præ dolore paululum questus, maxima parte luctus dilata, in hostes properabat, ultra uires iter accelerans. Et ubi ad Libanum uenit, octingentos montis accolæ assumit auxilio, unamq; his iungit Romanorum cohortem. Cum quibus, non expectata luce, Galileam ingressus est, hostesq; obuios in eum quem reliquerant locum auertit. Et assidue quidem castellum oppugnare tentabat: sed prius quàm id caperet, asperrima hyeme coactus, in uicini proximum recepit exercitum. Paucis autem diebus post, auctus etiam alterius cohortis presidio, quam Antonius miserat, tanto hostibus terrori fuit, ut castellum nocte desererent. Iamq; per Hierichunta properans ibat, ut quamprimum interfectores fratris sui posset ulcisci, ubi

nis parceret: sed ut Antigonianis, omnibus abutebatur. Hæc cum ægre ferret Herodes in Macheram quidem uindicare uoluit, tanquam in hostem: iracundiam uero represit, & ad Antonium properabat, apud eum accusaturus Machera iniquitatem. Ille autem delicta sua reputans, uelociter regem consecquitur: utq; in gratiam secum redeat, multis precibus efficit. Neq; tamen Herodes à proposito suo reuocatus est, quò minus ad Antonium pergeret. Sed cum audisset eum magnis uiribus oppugnare Samosatam, iuxta Euphratem ualidissimam ciuitatem, acrius festinabat, opportunum hoc tempus esse perspicies demonstrandæ uirtutis, & ut magis magisq; placeret Antonio. Deniq; mox ut ad eum uenit, finem attulit obsidioni, multis Barbaris interfectis, magnaq; prædæ parte sibi destinata: ut Antonius quidem, quanquam eius uirtutem antea mirabatur, tamen etiam tunc magis eandem opinionem haberet, multumq; ad honores eius spemq; regni adderet: Antiochus uero tradere Samosatam cogeretur.

De morte Iosephi, & obsidione Hierosolymæ per Herodem, & Antigono occiso. CAP. XIII.

Antiq. li. 14.
cap. 25.

DVM hæc agerentur, res Herodis in Iudea fractæ sunt. Reliquerat enim Iosephum fratrem suum, qui omnia procuraret, cum mandatis huiusmodi, ut nihil ante reditum suum aduersus Antigonum moueret, quia non firmum esset auxilium Machera, quantum ex delictis superioribus appareret. Verum Iosephus, ubi fratrem procul abesse cognouit, immemor præceptorum, Hierichunta cum quinque cohortibus à Machera secum missis petit, ut maturo mesium tempore frumenta diripiat. Incursu autem hostium per montana atque aspera loca oppressus, & ipse cadit, magnam uiri fortis in ea pugna gloriam consecutus, & omnes Romani milites percunt. Recens autem lectæ de Syria cohortes erant, nec ucte

nec veteranorum quenquam permixtum habebant, qui belli imperitiis opitulari posset. Antigonus autem uictoria minime contentus fuit, sed eò processit iracundia, ut mortuum quoque Iosephum uerberaret. Denique natus corpora mortuorum, etiam caput eius abscidit, quamuis quinquaginta talenta Pheroras frater pretium redemptionis offerret. Tanta uero nouitas post Antigoni uictoriam Galilæe res occupauit, ut qui partibus eius magis fauerent, productos optimates Herodis studiosos lacu submergerent: multaq; in Idumæa quoq; mutarentur, ubi Machara castelli cuiusdam instaurabat moronia, cuius nomen est Githa. Nec horum quicquam Herodes audierat. Captis enim Samosatis Antonius, et preposito Syria Sosio iussu ut Herodem quoque aduersus Antigonum adiuuaret, discessit in Aegyptum. Sosius autem duabus cohortibus in Iudeam premisis, quarum Herodes uteretur auxilio, ipse cum cetera manu militum sequebatur. Herodi autem degenti prope Daphnen Antiochiæ, mortem fratris somnia manifesta significant. Cumq; turbatus prosiluisset e stratis, ecce nunci cladis intrabant: quare præ dolore paululum questus, maxima parte luctus dilata, in hostes properabat, ultra vires iter accelerans. Et ubi ad Libanum uenit, octingentos montis accolæ assumit auxilio, unanq; his iungit Romanorum cohortem. Cum quibus, non expectata luce, Galileam ingressus est, hostesq; obuios in eum quem reliquerant locum auertit. Et assidue quidem castellum oppugnare tentabat: sed prius quam id caperet, asperrima hyeme coactus, in uicum proximum recepit exercitum. Paucis autem diebus post, auctus etiam alterius cohortis presidio, quam Antonius miserat, tanto hostibus terrori fuit, ut castra nocte desererent. Iamq; per Hierichunta properans ibat, ut quamprimum interfectores fratris sui posset ulcisci, ubi

nis parceret: sed ut Antigonianis, omnibus abutebatur. Hæc cum agre ferret Herodes in Macheram quidem uindicare uoluit, tanquam in hostem: iracundiam uero repressit, & ad Antonium properabat, apud eum accusaturus Machera iniquitatem. Ille autem delicta sua reputans, uelociter regem consecutur: utq; in gratiam secum redeat, multis precibus efficit. Neq; tamen Herodes à proposito suo reuocatus est, quò minus ad Antonium pergeret. Sed cum audisset eum magnis uiribus oppugnare Samosatam, iuxta Euphratem ualidissimam ciuitatem, acrius festinabat, opportunum hoc tempus esse perspicies demonstrandæ uirtutis, & ut magis magisq; placeret Antonio. Deniq; mox ut ad eum uenit, finem attulit obsidioni, multis Barbaris interfectis, magnaq; prædæ parte sibi destinata: ut Antonius quidem, quanquam eius uirtutem antea mirabatur, tamen etiam tunc magis eandem opinionem haberet, multumq; ad honores eius spemq; regni adderet: Antiochus uero tradere Samosatam cogeretur.

De morte Iosephi, & obsidione Hierosolymæ per Herodem, & Antigono occiso. CAP. XIII.

Antiq. li. 14.
cap. 25.

DVM hæc agerentur, res Herodis in Iudea fractæ sunt. Reliquerat enim Iosephum fratrem suum, qui omnia procuraret, cum mandatis huiusmodi, ut nihil ante reditum suum aduersus Antigonom moueret, quia non firmum esset auxilium Machera, quantum ex delictis superioribus appareret. Verum Iosephus, ubi fratrem procul abesse cognouit, immemor præceptorum, Hierichunta cum quinque cohortibus à Machera secum missis petit, ut maturo mesium tempore frumenta diripiat. Incursum autem hostium per montana atque aspera loca oppressus, & ipse cadit, magnam uiri fortis in ea pugna gloriam consecutus, & omnes Romani milites pereunt. Recens autem lectæ de Syria cohortes erant, nec ucte

nec ueteranorum quenquam permixtum habebant, qui belli imperitijs opitulari posset. Antigonus autem uictoria minime contentus fuit, sed eò processit iracundia, ut mortuum quoque Iosephum uerberaret. Denique nactus corpora mortuorum, etiam caput eius abscidit, quamuis quinquaginta talenta Pheroras frater pretium redemptionis offerret. Tanta uerò nouitas post Antigoni uictoriam Galilæe res occupauit, ut qui partibus eius magis fauerent, productos optimates Herodis studiosos lacu submergerent: multaq; in Idumæa quoq; mutarentur, ubi Machera castelli cuiusdam instaurabat mœnia, cuius nomen est Githa. Nec horum quicquam Herodes audierat. Captis enim Samosatis Antonius, et preposito Syriæ Sosio iussu ut Herodem quoque aduersus Antigonum adiuuaret, discessit in Aegyptum. Sosius autem duabus cohortibus in Iudeam præmissis, quarum Herodes uteretur auxilio, ipse cum cetera manu militum sequebatur. Herodi autem degenti prope Daphnen Antiochiæ, mortem fratris somnia manifesta significant. Cumq; turbatus prosiluisset e stratis, ecce nuncij cladis intrabant: quare præ dolore paululum questus, maxima parte luctus dilata, in hostes properabat, ultra uires iter accelerans. Et ubi ad Libanum uenit, octingentos montis accolæ assumit auxilio, unanq; his iungit Romanorum cohortem. Cum quibus, non expectata luce, Galileam ingressus est, hostesq; obuios in eum quem reliquerant locum auertit. et assidue quidem castellum oppugnare tentabat: sed prius quam id caperet, asperissima hyeme coactus, in uicini proximum recepit exercitum. Paucis autem diebus post, auctus etiam alterius cohortis presidio, quam Antonius miserat, tanto hostibus terrori fuit, ut castellum nocte desererent. Iamq; per Hierichunta properans ibat, ut quamprimum interfectores fratris sui posset ulcisci, ubi

etiam mirabilis ei monstriq; similis casus euenit : unde præter
 spem liberatus, opinionem quòd deo charus esset adeptus est.
 Nam cum multi honorati uespera illa apud eum cœnauissent,
 postquam dimisso conuiuio omnes egressi sunt, confestim cœ-
 naculum concidit. Id autem commune sibi tam periculorum
 quàm salutis præsagium, quantum ad futurum bellum per-
 tineret, esse coniiciens, mane primo castra mouet : hostiumq;
 sex circiter milia de montibus decurrentes, prima tentabant
 agmina. Et manum quidem cum Romanis conferere non sa-
 tis fidebant: lapidibus autem ac telis eos, dummodo plurimos
 fauciant, eminus appetebant. ubi Herodes quoq; ipse præ-
 teriens, latus iaculo uulneratur. Antigonus autem se non so-
 lum audacia suorum, sed etiam multitudine superiorem ui-
 deri cupiens, Pappum quendam ex contubernalibus suis cum
 manu militum in Samariam mittit, quibus quidem Machera
 erat præmium uictoriæ. Herodes uero terram peruagatus ho-
 stilem, quinque municipia capit, duoq; habitatorum milia
 consumit. Exustisq; domibus, ad exercitum redit, circa uicum
 qui appellatur Cana tendentem. In dies autem singulos ma-
 gna ei multitudo Iudeorum uel ex ipsa Hierichunte, uel ex
 alijs regionibus accedebat : cum hos odium moueret Antigo-
 ni, alios ipsius Herodis præclara facinora. Enimvero multos
 ratione carentes, mutationis cupiditas impellebat. Hoc au-
 tem congregi festinante, Pappi milites neque multitudine ho-
 stium, neq; impetu perterriti, acriter ad pugnam ex altera
 parte procedunt. Sed ubi agmina conflixerunt, ceteri quidem
 paulisper resisterunt. Herodes autem fraternæ cedis recorda-
 tione periculosius dimicans, dummodo eius ulcisceretur auto-
 res, aduersam aciem facillime superat. Deinde semper integros
 aggrediendo, uniuersos in fugam uertit. Erat enim plurima
 occumbentium strages, cum alij quidem in uicum unde uene-
 rant con-

rant compellerentur, nouissimus autem ipse instaret, atq; infanitos occideret. Postremo ruens inter fugientes hostes in uicum irrupit: cum omnes domus armatis essent referta, plenatq; propugnatorum desuper tecta: et quoniam foris deprehensos facillime superabat, disturbando ades intus abditos extrahabat, alios conuulsis obrutos fastigijs, multos simul necabat. Si quis autem subterfugisset ruinam, cum gladijs armati milites excipiebant. Tantaq; cadauerum per omnes uias multitudo congregata est, ut etiam uictoribus ipsis transitus obstrueretur. Hanc plagam hostes adeo non tulerunt, ut confluentium turba, conspectis qui in uico perissent, fuga discederent. Statimq; successu fretus Herodes ad Hierosolymam perrexisset, nisi cum hyemis asperitas prohibuisset. Hæc enim perficienda uictoria fuit impedimentum, et ne penitus opprimeretur. Antigonus obstitit, qui ciuitatem iam deserere cogitabat. Herodes autem ad uesperam, cum lassos amicos reficienda corporis gratia dimisisset, ipse adhuc ab armis calidus, more militis lauatum ibat. Siquidem unus tantum puer eum sequabatur. Et priusquam in balneum proueniret, obuius ei quidam ex hostibus gladio armatus excurrit, deinde alter et tertius et plures. Et hi confugerant armati ex acie in balneum, sed perculsi etiam tum metu ac latitantes ut regem uiderunt, illum quidem stupore debilitati ac tremetes, cum inermis esset prætereunt. exitus uero quæ fugerent cursu petebant. Itaq; cum alius casu, qui eos comprehenderet nullus adesset, Herodi autem nihil pati satis fuisset, omnes effugiunt. Postero autem die Pappum quidem, Antigoni militum ducem, abscisso capite obruncat: idq; Pherora magistro exercitus fratris suo mittit in perempti fratris ultionem. namq; Pappus erat qui Iosephum interfecerat. Vbi autem rigor hyemis cessit, Hierosolymam repetijt: murisq; admoto milite (annus autem tertius age

tius agebatur, ex quo Romæ rex fuerat declaratus) pro tem-
 plo castra posuit, quâ facilius erat expugnatio, & antea Pom-
 peius ceperat civitatem. Exercitu autem in opera distributo,
 suburbanisq; diuisis, tres quidem leuare aggeres, & super eos
 turres edificare iubet. Relictis autem qui operibus instarent
 impigerrimis amicorum, ipse in Samariam uadit, uxorem ac-
 cepturus, Alexandri filij Aristobuli filiam, sibi desponsatam,
 ut diximus: & dum obsidet, subcisiua opera nuptias curatus
 rus: quippe iam hostes despiciebat. Igitur ubi eam duxit, ad
 Antiq. li. 14. Hierosolymam redit, auctus militum copijs: eiq; Sosius cum
 cap. 12. magna manu equitum peditumq; sociatur: qua mediterraneo
 itinere præmissa, ipse per Phœnicen iter fecit. Vniuerso au-
 tem exercitu congregato, ad peditum legiones undecim, equi-
 tumq; sex milia, præter auxilia Syrorum, non pro minima
 parte ducenda, propè à Septentrionali muro castra colloca-
 runt: Herodes quidem senatusconsulto fretus, quo rex fuerat
 declaratus: Sosius uerò Antonio, à quo milites quibus præerat
 asciret missos Herodis auxilio. Iudeorum autem intra ciuita-
 tem agentium populus uarie turbatus erat. Nam circa tem-
 plum infirmior multitudo conueniens, furore agebatur, mula-
 tasq; ueluti diuinitus de temporibus dictitabat: & qui auda-
 ciores essent, in cateruas conglobati, multis modis latrocina-
 bantur: maxime ex locis oppido proximis uictui necessaria di-
 ripientes, neq; aut equis, aut uiris alimenta relinquebāt. Bella-
 torū autem constantiores, obsidentibus oppositi, è muris opus
 aggerum prohibebāt, & contra instrumenta oppugnantium,
 semper nouum aliquod obstaculum moliebantur. In nulla re
 autem eque ac in cuniculis superabant. Rex autem aduersus
 latrocinia quidem occultas excogitauit militum insidias, qui-
 bus eorum reprimerentur excursus: inopiam uerò alimentorū
 longinquis trāsfectionibus adiuuari disposuit. Ac pugnae
 intenti,

intenti, quamuis omnem modum audacie supergrederentur, Romanorum tamen peritia vincebantur. Nihilominus aperte cum his, certa morte proposita, cōfligebant. Ex improviso autem Romanis per cuniculos intermedios emergentibus, prius quàm muri aliqua pars dirueretur, alteram eius uicem muniebant. Prorsus autem neque manibus neque machinis deficiebant, quoniam usq; ad ultimum repugnare decreuerant. Denique tanto exercitu circumsidente, per quinque menses obsidium tolerauerunt: donec quidam ex his, quos lectos habebat Herodes, ausi murum transgredi, ciuitatem irrupere, & post eos Sosij centuriones. Igitur ante omnia sano proxima capiebantur: & infuso exercitu plurima ubique mors erat: Romanis quidem propter obsidionis moras iratis: Herodis uerò manu Iudaica summo intenta studio, ne quis penitus ex aduersarijs euaderet. Mactabantur autem quàm plurimi, & per angustiores uicos oppidi, & in domos compulsi, etsi ad templum etiam confugissent: nec ulla erat aut senectutis aut muliebris infirmitatis miseratio. Deniq; licet rex ubique mittens rogaret ut parcerent, nemo tamen dexteram continuit: sed ueluti furentes, omnem persequebantur etatem. Ibi tunc etiam Antigonus, neq; priorem neq; præsentem fortunam cogitans, domo descendit, & ad pedes Sosij prosternitur. Ille autem nihil eum tante mutationis causa miseratus, & intemperanter derisit, & Antigonom appellauit: neq; tamen etiam custodia liberum dimisit ut forminam. Itaq; ille quidem uinctus asseruabatur. Herodes autem quum iam hostes uicisset, ut externa quoq; auxilia cōpesceret, prouidebat. Visendi enim tēpli, sanctorumq; eius studio, omnis multitudo peregrina fuerat incitata. Ob eamq; rem, hos minis, alios precibus, nonnullos armis etiā refrænabat: acerbiores, quàm si uictus fuisset, existimans sibi fore uictoriam, si quod uideri nefas esset, culpa uisum fuisset,

fuiſſet. Mox autem etiam rapinas in ciuitate prohibuit, multa inuectus in Soſium, ſi uacuefacto uiris & pecunijs oppido, Romano regē ſe ſolitudinis reliquiſſent: qui pro tanta ciuium cede, totius orbis terræ imperiū, uile pretium iudicaret. Illo autem iuſtum eſſe dicente, ut pro labore obſidionis prædandi licentiam milites haberent: ipſe de ſuis facultatibus mercedē ſingulis diſtributurum ſe aſſeuerauit. Atq; ita redemptis patriæ reliquijs, promiſſa compleuit. Nam & militum quenq; liberalliter, & pro merito duces, ipſumq; Soſium regia largitate donauit, ut nemo egens pecunijs abiret. Poſt hæc Soſius aurea corona deo dedicata, ex Hieroſolymis remeauit, Antonio uinctum Antigonum ducens, & illum quidem uana ſpe uitæ cupidum uſque ad ultimum diem, ignauia digna ſecuris excepit.

Antiq. li. 15. cap. 1. Rex autem Herodes diſcreta multitudine ciuitatis, ſuarum quidem partium ſtudioſos, quo magis beneuolos ſibi faceret, honorifice tractabat, Antigonianos autem neci tradebat. Et cum pecunia deſeciſſet, diuiſo quicquid ornamentorum haberet, Antonio eiusq; comitibus miſit. Non tamen omnino ne quid pateretur redemit. Iam enim Antonius Cleopatra amore corruptus, in omni re cupidini ceſſerat. Etenim Cleopatra, ubi tanta cognationem ſuam ſeuitia perſecuta eſt, ut neque propinquus ſanguine ſupereſſet, cædis rabiem contulit in extraneos: Syrorumq; optimates apud Antonium criminando ſuaſebat cos interfici, ut eo modo cuiuſque poſſeſſiones domino ſuo facilius quæreret. Poſtea uerò quàm in Iudeos atq; Arabes uſque extendit auaritiā, ut reges eorum Herodes & Malichus interirent, occulte moliebatur. Cui cum uerbo tenuis annuiſſet Antonius, occidere quidem bonos uiros tantosq; reges iniuſtum eſſe duxit: uerum inter amicos ultra non habuit: ſed multa terra ex eorum præciſa finibus, & quod erat in Hierichunte palmetum in quo
balsamum

balsamum gignitur, & ciuitates præter Tyrum & Sidonem cunctas intra flumen Eleutherum ipsi dedit. Quorum posita dominio, ad Euphratem usque Parthis bellum inferentem prosecuta Antonium, per Apamiam & Damascum in Iudeam uenit. Atque hic Herodes, licet magnis muneribus insensum eius animum mitigasset: tamen ducentis talentis annuis abscissas regno suo possessiones impetrat sibi locari: ipsamq; omnibus obsequijs placans, Pelusium usque deducit. Nec multum interea tempus & Antonius ex Parthis aderat, captiuumq; Artabazen Tigranis filium dono Cleopatraz ducebat. Nam cum pecunijs omniq; præda, Parthus illi statim condonatus est.

De insidijs Cleopatraz in Herodē, & Herodis prælio contra Arabes, & ingenti terræ motu. CAP. XIII.

C*oncitato autem bello Asiatico, Herodes quidē cum An- Antiq. li. 15.
tonio proficisci paratus erat, & alijs per Iudeam tur- cap. 5.
bis liberatus, & Hyrcanio potitus, quem uicum Antigoni so-
ror tenebat: ueruntamen à Cleopatra callide, ne periculorum
Antonij particeps fieret, interclusus est. Regibus enim, ut di-
ximus, insidias tendens, bellum in Arabas ut Herodi committe-
ret, persuadet Antonio. quos si uicisset, Arabie: sin autem
uictus esset, Iudeæ domina constitueretur: alterumq; poten-
tium per alterum pessundaret. Sed hoc eius consilium Hero-
di feliciter cessit. Nam primum in Syros hostes ducens, ma-
gnum quem conflauerat equitatum, circa Diospolim in eos
mittit, & quamuis fortiter resistentes, superauit. Qui cum
iam uicti essent, magno motu Arabes suscitantur: & infinita
manus in Syriæ Coeles Canathan congregati, expectabant
Iudeos. Vbi rex eos Herodes cum exercitu aggressus, bel- Antiq. li. 15.
lum consultius administrare tēbat, castraq; muro cingi præ- cap. 16.
cipiebat. Non tamen ei paruit multitudo, sed priore uictoria
freti*

freti Arabas impetunt. Et prima coitione in fugam uersos urgebant: in persecutione uero insidijs periclitatur Herodes, Canathensibus ab Athenione immisus, qui ex Cleopatra du-
 cibz semper ei fuerat inimicus. Nanque horum incurfu re-
 creati Arabes, pugnam repetunt: iunctisq; agminibus circa
 saxosa loca et deuia, Herodis militem fugant, plurimis cede
 prostratis. Qui uero ex praelio seruati sunt, in uicum Ormi-
 zam confugiunt. Vbi etiam castra eorum cum hominibus cir-
 cumuenta Arabes, sicut erant plena ceperunt. Neque multo
 post accepta clade, Herodes aderat cum auxilijs, serius quam
 usus poposcit. Huius ei uulneris causa fuit, prepositorum mi-
 litibus contumacia, quod iussis obedire noluerunt. Non enim
 repentino commisso praelio ullum Athenio insidiandi tempus
 habuisset. Rursus tamen ultus est Arabas, asidujs fines eo-
 rum incursionibus infestans: quodq; semel uictus est, saepe re-
 pendit. Sed dum inimicos persequitur, incurrit ei diuinitus
 alia calamitas, septimo regni anno et Actiaco bello seruen-
 te. Nanque ueris initio terra mota, infinita quidem peco-
 rum, triginta uero hominum milia peremit, cum exerci-
 tus mansisset incolumis, quoniam sub diuo tendebat: ibique
 Arabas in maiorem audaciam fama sustulit, tristibus nuncijs
 grauius semper aliquid affingens. Vnde uelut omni subuersa
 Iudaea, terre obtinenda spe, quia neminem superesse cre-
 debant, in eam irruunt, legatis prius interfectis, qui ad se
 uenerant a Iudeis. Herodes autem aduentu hostium per-
 territam suorum multitudinem, tam magnitudine quam as-
 siduitate calamitatum fractam, ad repugnandum incitare ten-
 tabat, haec dicens: Rationem habere non uidetur, cur uos
 praesens formido perculerit. Nam diuinae quidem indigna-
 tionis plagas morori uobis esse non miror. Ignauum est au-
 tem perpeti idem, etiam cum incursus hominum repellendi sunt.

Ego

Ego enim tantum abest ut hostes post terræmotum pertimescam, quod magis putauerim deum hanc illis illecebram immisisse, ut pœnas redderent. Non enim tantū manu armisq; freti, quantum nostris calamitatibus, ueniunt. Fallax autem spes est, quæ non suis uiribus nititur, sed alienis aduersis. Neque uerò uel secundæ res uel contrariæ, apud homines certæ sunt: sed in utranq; partem uideas fortunā nutare uicissim, et exēpla uobis propria demonstrabunt. Nempe praelio superiore uictores, post ab hostibus uicti sumus. et nunc ergo, quantum existimare licet, illi capiuntur, uictores se fore credētes. Nimis enim confidens incautus est: metus autē prouidentiam docet. Itaque mihi quidem, hoc ipsum quod timetis, fiducia suggerit. Nam cum ferociores quàm opus erat fuistis, et præter uoluntatem meam in hostes egressi estis, Athenion insidiandi tēpus inuenit. Nunc autē uestra cunctatio, et minus alacer animus, ut uidetur, certam mihi uictoriā spondet. Conuenit tamē ante prælium sic esse affectos, in ipso autē opere uirtutem exercere: consceleratisq; hostibus planum facere, quod neq; humanum aliquod malum, neq; ira cœlestis unquam deprimit fortitudinem Iudeorum, donec spiritum uitæ ducunt, uel eorum quisquam in bonis suis Arabas dominari patietur, quos aliquoties penē captiuos abduxit. Nihil autem uos terreat rerum anima carentium metus: neq; arbitremini, terræ cōcussionem, alicuius futuræ cladis esse portentum. Naturalia nanque sunt elementorum quoq; uitia: nullumq; damnū inferunt, nisi quod ex ipsis euenerit. Nam pestilentie quidem, uel famis, uel terræmotus signum aliquod, tardius fortasse præcesserit: ipsa uerò cum extiterint, sui magnitudine finiuntur. Cæterum quid nobis amplius, quàm terræ cōcussio, bellum nocere poterit etiam uictis? imò enim uero maximū imminentis excidiij monstrum, non sponte sua, neq; alienis manibus inimicis accidit, qui le-

gatos nostros præter omnium hominum leges crudeliter ma-
 ctauerunt, talesq; deo pro belli euentu hostias ceciderunt. Non
 enim effugient maximū eius lumen inuictamq; dexteram, sed
 continuo penas dabunt: si patrio repleti spiritu, in uindictam
 uiolati fœderis animos excitemus. Pergite quisq; non pro con-
 iugibus, neq; pro liberis, aut pro patriæ periculis pugnaturi:
 sed legatorū cadis ultores. Illi melius quā nos qui uiuimus
 exercitum regent: uobisq; mihi obediētibus, periclitabor ipse
 pro ceteris. Pro certo enim sciatis, fortitudinē uestram susti-
 neri non posse, nisi temeritate ledatur. His adhortatus mili-
 tes, ubi eos alacres uidit, sacra deo celebrauit: deinde cū exer-
 citu Iordanem fluuium transgressus est. Castris autem Phila-
 delphiæ positis, haud procul ab hostibus, quasi de interiacen-
 te castello contenderet, pugnam eminus irritabat, quā pri-
 mum cupiens congredi. Nam et hostes præmiserant, qui ca-
 stellum occuparent. Sed illos quidem regij facile repulerunt,
 collectiq; tenuerunt. Ipse uerò quotidie producto ad prælium
 milite, instructaq; acie, Arabes laceſſebat. Cum autem nemo
 contrā procederet (quædam enim eos uehemens formido te-
 nebat, et antè multitudinem dux Althemus timore obrigue-
 rat) uallum eorum disturbat ipse aggressus: eoq; modo coacti
 ad pugnam confusis ordinibus, mixtiq; cum equitibus pedi-
 tes egrediuntur: etsi multitudine superiores, Iudæis tamē ala-
 critate impares, quamuis audaciores eos faceret uictoria de-
 speratio. Et quandiu quidem restiterunt, non magna eorum
 cedes facta est: ubi uerò terga nudauerunt, multi à Iudæis,
 multi uerò à semetipsis conculcati perierunt. Denique milia
 quinque in fuga ceciderunt, ceteraq; multitudo in uallum cō-
 pulsa est, eosq; statim circumseptos obsidebat Herodes. Et li-
 cet armis propè adesset excidium, tamen aquæ penuria uehe-
 menter urgebat. Cum rex arrogantius eorum legatos despi-
 ceret,

ceret, & talenta quinquaginta pro redemptione offerentibus, magis instaret : denique ardesciente siti, cateruatim exeuntes, ultro se Iudæis tradebant, adeo ut quinq; diebus quatuor milia uincirentur, sexto reliqua multitudo ad pugnam desperata salute procederet. Quibus congressus Herodes, iterum septē milia circiter sternit : tam magna plaga ultus Arabiam, extincto uirorum eius spiritu, tantum profecit, ut eius patro- nus ab ea gente optaretur.

Herodes exaltatus in regnum.

C A P. X V .

MOx autem illum extepit desueta rerū sollicitudo pro- Antiq. li. 15.
cap. 7.
pter amicitiam Antonij, post uictoriam Cæsar apud Actium. Veruntamen plus timoris habebat, quàm ipse patie- batur. Nec enim Cæsar uictum iudicabat Antonium, donec Herodes cum eo superesset. Itaque rex periculis decreuit oc- currere: Rhodumq; transmissus, ubi Cæsar eo tempore morae- batur, adiit eum sine diademate, ueste quidem cultuq; priua- to, sed fastu regio: neq; dissimulata ueritate coràm eo hæc di- xit: Ego quidem, Cæsar, rex factus ab Antonio, fateor utilem me fuisse regē Antonio. Neq; dissimulauerim, quòd omnimo- do armis quoq; me grauem expertus esses, nisi Arabes prohi- buissent. Veruntamen & auxilia ei pro uiribus meis misi, & multa frumētī milia: sed nec accepta apud Actium plaga, bene de me meritum deserui. Nam cum auxiliij minus cōmodarem, optimum ei consiliū dedi, unam esse dicens Cleopatræ mor- tem aduersorum correctionem. Quam si occidisset, & pecu- nias ei, & muros ad tuitionem, & exercitum, & mmeti- psum belli cōtra te socium pollicebar. Sed profecto eius aures Cleopatræ amores, & deus, qui tibi uictoriam donaret, ob- struxit. Vnā ergo cum Antonio uictus sum, & diadema cum eius fortuna deposui. Ad te autem ueni, spem salutis de uirtute præsumens:

præsumens : & ut in examen adduceretur properans, qualis
 amicus alicuius fuerim. Ad hæc Cæsar : Imò uerò saluus esto,
 inquit, & nunc regnato certius. Nam meritis es qui pluri-
 mos regas, cum amicitiam tanta fide tuearis. Experire autem,
 ut etiam felicioribus fidus permaneat: siquidē ego præclaris-
 simam spem de tua magnanimitate mihi promitto. Recte ta-
 men fecit Antonius, qui magis Cleopatræ quàm tibi paruit.
 Te namq; lucrati sumus propter eius amentiam. Prior autem
 ab officijs cœpisti, quantum apparet, quem aduersus eorū gla-
 diatores idonea auxilia misisse Ventidius perscribit. Quare
 interim tibi decreto firmitatē regni præbeo. Experiar autem
 ipse quoque bene tibi aliquid facere, ut non desideres Anto-
 nium. Huius sermonis humanitate regem ne quid de amicitia
 sua dubitaret hortatus, & diadema illi imposuit, & indulgen-
 tiam decreto consignat : in quo multa magnifice in eius lau-
 dem commemorauit. Ille autem prius cum muneribus delin-
 tum rogabat, ut Alexandrum quendam supplicem, ex amicis
 Antonij, iuberet absolui. Sed uicit iracundia Cæsaris, multa
 illum & grauiā pro quo rogabatur admisisse dicentis, quibus
 repulit deprecantem. Postea uerò ad Aegyptum euntem per
 Syriam Cæsare, Herodes cunctis accepit regni diuitijs: tumq;
 primum cum eo milites recensente, circa Ptolemaidem equo
 uectus est, coenamq; illi cum omnibus amicis exhibuit, atq; in-
 super exercitus eius epulis cuncta distribuit. Prospexit etiam
 ut per arida loca proficiscentibus ad Pelusium, atq; inde re-
 deuntibus aquarū copia nō deesset. Nec fuit quicquam uten-
 siliū, quod desideraret exercitus. Pro his deniq; meritis para-
 uim esse Herodi regnum; tam Cæsar quàm milites existima-
 bant. Ideoq; postquam uenit in Aegyptū, iam Cleopatra &
 Antonio mortuis, non solum ceteros eius honores auxit, ue-
 rum etiam regno partem finium addidit, quam Cleopatra
 dempserat.

dempserat. Et præterea Gadara, Hippon, Samariam : maritimarumq; insuper ciuitatum Gazam, & Anthedonē, & Iop= Antiq. li. 15.
pen, & Pyrgon Stratonis : & ad hæc satellites quadringen= cap. 9.
tos Gallos ei donauit, quos antea Cleopatra stipatores habebat. Nulla res autem magis liberalitatem Cæsaris incitabat, quam magnus animus accipientis. Post primam uerò Actiada, etiam regionem quæ Trachon uocatur, eius ditioni subdidit, eiq; continentem Batanæam, itemq; Auranitū, ex huiusmodi causa. Zenodorus qui domus Lysaniæ conductor erat, non cessauit unquam ex regione quæ Trachon dicitur, latrones Damascenis immittere. Illi autem ad Varronē tunc rectorem Syriæ confugerunt, eumq; deprecati sunt, quò suas misérias Cæsari declararet. Cæsar autem his cognitis ei rescripserat, ut latrocinium penitus curaret extinguere. Varro autem milite aggressus loca suspecta, expurgauit latronibus terram, ipsamq; Zenodoro abstulit: quam Cæsar, ne latronum denuo contra Damascum receptaculum fieret, Herodi dedit, eumq; præterea totius Syriæ procuratorem cōstituit. Et decimo anno reuersus iterum in prouinciam, ne quid eo incōsulto procuratoribus liceret administrare præcepit: ac Zenodoro mortuo, terram omnem quæ inter Trachonem & Galileam erat, eidem attribuit. Quod autem maius his omnibus existimabat Herodes, à Cæsare quidem post Agrippam amabatur, ab Agrippa uerò post Cæsarem. Hinc ad summū felicitatis euectus, & ad maiorem subleuatus animum, maximam prouidentie partem obsequio pietatis impendit.

De urbibus & ædificijs instauratis & cōditis ab Herode: Deq; munificentia, qua usus est erga exteras gentes, eiusq; felicitate.

C A P. X V I .

ITaque anno regni sui quintodecimo, & templum instau= Antiq. li. 15.
rauit, & duplum terre spatium quam fuerat circa tem= ca. 10. 12. 13.
plum, & 14.

E c 3

plum, muro amplexus est, ingenti sumptu et magnificentia singulari. Argumento erant in ambitu fani magna porticus, eiq; iunctum a Septentrione castellum. Et illas quidem a fundamentis erexit. Hoc autem nulla re minus, quam regni sedes largis opibus renouatum, Antoniam uocauit, in honorē Antonij. Quin etiam domo sibi regia in superiori parte ciuitatis extructa, duas aedes in ea maximas atq; pulcherrimas, quibus ne templum quidem usquam conferri posset, edificauit: easq; amicorum uocabulis unam Casaream, Agrippiū alteram nominauit. Nec uerò solis tectis memoriam eorum et cognomina circumscripsit, sed in totas etiam ciuitates studium liberalitatis extendit. Nam in Samaritica regione, oppidum muro pulcherrimo per uiginti stadia circumdatum, Sebasten appellauit, deductis eò sex milibus colonorū, terraq; fecundissima his attributa: ubi templum quoq; maximum inter aedificia, et circum id aream trium semis stadiorū Casari dedicauit, eiusdemq; oppidi habitatoribus præcipua legū beneficia præstitit. Ob hæc alterius terræ adiectione donatus a Casare, aliud ei templum circa Iordanis fontem candido marmore posuit, qui locus appellatur Panium. Vbi montis quidam uertex in præcelsum editus, propter subiecti lateris uallem specus aperit umbrosum, quā profunda altitudinis rupes, ad immensum liquentis guttæ receptaculum concauatur, ut stagnantis aquæ copia dimittentibus aliquid, donec terrā inueniant, longitudo nulla sufficiat. Foris autem è speluncæ radicibus oriuntur fontes: et (ut quidam putant) hoc est Iordanis principium. Sed ueri fidē in posterioribus indicabimus. Quin et apud Hierichunta, inter castellum Cyprū et priores domos regias, meliores alias, et quæ comodiorem usum præberent aduenientibus fabricatas, eorundem amicorū nomunibus uocitauit. Prorsus non est idoneus regni locus, quem honore Caesaris nudum reliquerit.

reliquerit. Postea uerò quàm fines suos templis repleuit, in
 provinciam quoq; honores eius effudit, & in multis ciuitati-
 bus templa quæ Cæsaria uocantur, constituit. Cum autē inter
 maritimas ciuitates uidisset unam uetustate iam fissam, quæ
 Stratonos pyrgos uocabatur, & pro loci natura munificentiæ
 suæ capacem, totam eam candido saxo reparatam, clarissimâ
 regia decorauit, & in ea maxime innatam sibi animi magni-
 tudinem demonstrauit. Nam inter Dorâ & Ioppen, quarum
 media ciuitas sita est, omnis ora maritima ad eò fuit importuo-
 sa, ut omnes qui ad Aegyptû ex Phœnice nauigarent, in salo
 fluctuare cogerentur, nūnas Africi metuentes : cuius etiâ me-
 diocris aura, tantas undarum moles ad scopulos erigit, ut re-
 meante estu gurgitis, per aliquantum spatium maris feritas
 augeatur. Sed rex liberalitate ac sumptibus deuicta natura;
 Piræo maiorem portû fabricauit, & in eius penetralibus alias
 nauibus stationes fecit altissimas. Et quanquàm omnis ei locus
 aduersabatur, tamen ita cum difficultate certauit, ut firmitas
 quidem structuræ nequaquam mari cederet: pulchritudo uerò
 tanta esset, quasi nulla res ardua præpedisset ornatum. Meti-
 tus enim quantum diximus portui spatium per uiginti ulnas
 in profundum saxa demisit, quorum pleraque pedum quin-
 quaginta longitudinis, & altitudinis nouem, & latitudinis
 decem, nonnulla uerò etiam maiora fuerunt. Expleto autem
 spatio quod unda celabat, in ducentos pedes murum dilata-
 uit. Ex quibus centum repellendis erant fluctibus antè con-
 structi, unde etiam procymia dicebantur : ceteri autem sa-
 xeo portus quo cingitur muro subiecti sunt, magnis turribus
 interpositis, quarum maxima atque pulcherrima ex nepotē
 Cæsaris Drusium cognominata est. Crebri autem fornices
 ad deducenda quæ portus haberet : proq; fornicibus, & cir-
 cum eos, pila saxea, & lata, quæ naues egredientes exciperet,

deambulatio. Aditus autem Septentrionalis erat. Ventorum enim pro situ loci placidissimus est Boreas. Ad ostiū uerò colossi tres, utrinque fulti columnis: quarum à leua quidem intrantibus stantes solida turris sustinet: dextra uerò duo proceri lapides iuncti, & partis aduersæ turris magnitudinē superantes. Domus autem portui connexæ, candido itidem lapide: pariq; mensura spatiorū, ciuitatis uie tendentes in portum. Contra ostium uerò portus, in colle, Cæsaris tēplum magnitudine simul & pulchritudine præcipuum: in eoq; Cæsaris colossus nō minor quā Iouis apud Olympiam, cuius ad exemplar factus est, Romano autem par, & Iunoni, quæ Argis est. Oppidum autem prouinciæ dedicauit, rebusq; aduentitijs portum, Cæsari uerò conditoris honorem, unde ciuitati

Antiq. li. 15. Cæsareæ nomen imposuit. Quinetiam & cætera opera, solum, theatrum, amphitheatrum, digna uocabulo collocauit: ca. 10. 12. & quinquennali certamine instituto, nomen ei Cæsaris donauit. lib. 17. ca. 5. Primusq; ipse in centesima nonagesima & secunda Olympiade maxima præmia proposuit: ut non solum uictores, sed & proximi, & tertij successores eorum, regalibus diuitijs potirentur. Anthedona quoque renouatam, quam bella subuerterant, Agrippium uocauit: nimiaq; beneuolentia, nomen amici etiam portæ inscripsit, quam ipse in templo edificauit. Sed nec parentes suos ita quisquam dilexit. nam & patris monumentum optimo regni campo ciuitatem condidit, fluminum arborumq; ditissimam, eamq; Antipatridem nuncupauit: & super Hierichunta castellum, natura tutum, & pulchritudine præcipuum, muro cinxit, atq; in honorem matris Cyprum uocauit. Fratriq; Phaselo turrim cognomine Phaselidem Hierosolymis edificauit, cuius ambitus & in magnitudine liberalitas postea declarabitur. Aliamq; ciuitatem in regione quæ à Hierichunte in Boreā tenditur, Phaselum.

lum nominauit. Cognatis autem & amicis æternæ gloriæ tra-
 ditis, ne sui quidem fuit inmemor: sed castellum contra mon-
 tem Arabici lateris propugnaculo permunitum, de suo no-
 mine Herodium uocauit: tumulumq; in mammæ formam ma-
 nu factum, qui stadiorum sexaginta spatio ab Hierosolymis
 aberat, similiter nominatum, munificentius accurauit. Etenim
 rotundis quidem turribus cacumen eius amplexus est. Ambi-
 tum autem compleuit ædibus regijs liberalissimè exornatis:
 ut non solum interna membrorum facies clarior esset, uerum
 etiam foris parietes, ac macerie, testæq; largis infusa diuitijs
 elucerent. Aquam etiam plurimam ingenti sumptu ex longo
 intervallo induxit, perq; ducentos gradus marmoris candidis-
 simi fabricauit ascensum. Erat enim totus collis manu factus,
 & uehementer excelsus. Quin & aliam circa radices eius re-
 giam, ac diuersoria, quæ & sarcinas, & amicos recipere pos-
 sent, ædificauit: ut pro rerum quidem omnium copia ciuitas
 esse uideretur castellum: circumscriptione uerò, domus rega-
 lis. Tantis autem constructis ædificijs, animi sui magnitudi-
 nem in plurimis etiã externis ciuitatibus demonstrauit. Namq;
 apud Tripolim, & Damascum, & Ptolemaidē, publicas bal-
 neas quæ gymnasia dicunt: Bibli autem murum, exedras uerò
 & porticus, foraq; & templa Beryti, ac Tyri: necnon & a-
 pud Sidonem, & Damascum theatra condidit. Maritimis au-
 tem Laodicensibus aquæ ductum: apud Ascalona uerò Nym-
 phea siue lacus ornatissimos, & balneas, item peristylia, tam
 opere, quàm magnitudine miranda constituit. Sunt quibus ca-
 tiam lucos, portusq; prestitit. Multæ ciuitates ab eo, tanquam
 regni sociæ, agris quoq; donatæ sunt. Ad exhibitionem uerò
 thermarū alijs redditus annuos, ac perpetuos delegauit, quem-
 admodum Cois, ne quando beneficij gratia deficeret. Ad hæc
 frumenta cunctis ministrauit egētibus: & Rhodijs ad instrue-

dam classem pecunias saepe multisq; in locis praeuit, incensumq; Pythium in meliorem formam reparauit sumptibus suis. Quid dicam eius in Lycios, aut Samios liberalitatem? perq; omnem Ioniam eorum, quae desiderasset quisque largitiones? Non ne etiam Athenienses, & Lacedaemonij, & Nicopolitani, & in Mysia Pergamus, Herodis sunt plena donarij? Non ne Antiochensium Syria plateam, cum plena coeni ab omnibus uitaretur, per uiginti stadia prolixam, strauit polito marmore: declinandisq; imbribus, quam longa esset porticibus ornauit? Sed haec quidem propria quis dixerit illorū, quibus ea detulit, populorum. Quod autem Elidensibus praestitit, non solum Achaiae commune, sed etiam totius orbis terrarum munus uidetur, per quem Olympiaci certaminis gloria diffunditur. Nam cum hoc deficere sumptuum uideret inopia, quodq; solum ex ueteri Graecia restabat collabi, non solum agonotheta ipse factus est, eo lustro, quod cum Romanam nauigaret, offendit: sed etiam perpetuos pecuniarum redditus instituit, ut nunquam eius memoria agonothetae munere fungi desineret. Inextricabile opus fuerit, debitorum siue tributorum remissiones exponere, sicut Phaselitas, & Balaneotas, aliaq; circa Ciliciam municipia leuauit annuis pensionibus: licet multum eius animi magnitudinem timor fregerit, ne quam pateretur inuidiam: uelut maius aliquid aucuparetur, si beneficijs amplioribus afficeret ciuitates, quam qui eas haberent. Quin & corpore usus est, quod animo conueniret. Cumq; summus uenator esset, in hoc tamen ipso, equitandi peritia quae cuperet assequeretur. Deniq; uno die quondam quadraginta feras subegit. Est autem aprorum altrix illa regio, sed magis ceruis, & onagris frequentatur. Bellator autem erat, qui sustineri non posset. Itaq; multos etiam in exercitatione terrebat: quibus & torquendo iaculo directissimus, & sagittarum liberator uidebatur.

debatur egregius. Præter animi autem, corporisq; uirtutem; fortuna quoq; secunda usus est. Raro enim contra uotum eius, belli cecit euentus. Et si quando id accidit, non ipsius culpa, sed aut proditione quorundã aut temeritate militũ factum est.

De dissidio Herodis cum filijs Alexandro, & Aristobulo.

C A P . X V I I .

AT uerò publicam ei felicitatem mœrores inuidere dome- Antiq. li. 15.
 Astici, & aduersi casus ex muliere cœperunt, quam ma- cap. 3. 8. et 9.
 ximè diligebat. Nam quia regis meruit potestatem, repudia- et lib. 16. ca.
 ta quam prius acceperat uxorem ex Hierosolymis genus du- 13.
 centem, quæ Doris uocabatur, Mariammen sibi coniunxit,
 Alexandri filiam Aristobuli filij : unde domus eius in discor-
 diam uenit, & antea quidem, maxime uerò postquam Roma
 regressus est. Nam primum Antipatrũ ex Doride filium, eo-
 rum causa quos è Mariamme susceperat, expulit ciuitate: so-
 lis festis diebus eò commeandi facultate cõcessa. Deinde auum
 coniugis Hyrcanum, ex Parthis ad se reuersum, propter insi-
 diarum suspicionem peremit: quem captum quidem, occupa-
 ta Syria, Barzafarnes abduxerat: miserati uerò gentiles libe-
 rauerant, qui ultra Euphratem colebant. Et si monitis eorum
 paruisset, ne ad Herodẽ transiret, non interisset. Verum mor-
 tis eius illecebra, fuit neptis matrimonium. Hoc enim fretus,
 multoq; amplius patriam desiderans, uenit. Herodem autem
 commouit, non quòd regnũ affectaret, sed quòd ipsi iure de-
 beretur. Quinq; autem filiorum quos ex Mariamme suscepe-
 rat, duæ scemina, ceteri mares erant. Horumq; minimo Ro-
 mæ in studijs mortuo, duos maiores natu, & propter matris
 nobilitatem, & quòd iam regnanti sibi fuissent geniti, regie
 producebat. Sed enim fortior amor his Mariammes suffraga-
 batur: qui in dies singulos proficiens, adeò succendebat He-
 rodem, ut eorum nihil sentiret, quæ propter dilectam sibi do-
 lerent,

lerent. Tantum nanq; in eum Mariammes erat odium, quantum ipse illam amabat. Habens igitur ex rebus quidem ipsis, inimicitiarum probabiles causas, ex amore uero fiduciam, in os ei, quæ Hyrcano auo suo fecisset, obijciebat, quæq; in fratrem Aristobulum egisset. Nec enim uel huic, quanquã puer erat parcebat: quem pontificem in decimosextimo ætatis anno creatum, post honorem statim occidit. Atq; ille quidẽ cum sacra ueste amictus ad arã accessisset festo die, populus omnis illachrymauit: & tamen noctu missus in Hierichunta, ibi sicut mandatum fuerat, lacu submersus à Gallis, interiit. Hæc igitur Herodi Mariamme probro dabat, sororemq; eius, & matrem maledictis atrocioribus dehonestabat. Sed ille quidem amore mutus erat. Graui autem indignatione mulieres seuebant: & quò maximè commoueretur Herodes, insimulabant eam adulterij: præter alia multa, quæ uerisimilia fingerentur, hæc accusantes, quòd in Aegyptum imaginem suam misisset Antonio: proq; immoderata libidine, absentem se properasset ostendere uiro, mulierum cupidine insanienti, & qui uim posset inferre. Id ueluti fulmen aliquod emissum perturbauit Herodem, maxime quidem amoris causa zelotypia succensum, deinde etiam cogitantem Cleopatræ seuitiam, cuius gratia & Lysanias rex, & Malichus Arabs erant perempti. Non enim coniugis amissione, sed morte sua periculum metiebat. Itaq; profecturus Iosepho Salomes sororis suæ uiro, quem fidum habebat, & pro affinitate beneuolum, commendabat uxorem: mandato ei clam, ut eam interficeret, si etiam se occidisset Antonius. Verum Iosephus non malignè, sed regis amore mulieri cupiens demonstrare, quòd ab ea nec mortuum pateretur diuelli, secretum ei sermonem aperit. Et illa reuerso Herode, multaq; inter fabulas de affectu iurante, quodq; nunquam esset alterius mulieris amore captus: Valde, inquit,

amor

amor erga nos tuus mandatis Iosepho comprobatus est, quibus ut me occideret, præcepisti. His auditis quæ occulta credebatur, amens erat Herodes ilico: nec unquam Iosephum mandata sua proditurum fuisse ratus, nisi eam corrupisset, præ dolore insaniebat. Cumq; stratis exiisset, in regia spatia ibiq; tunc Salome soror eius arrepto tempore criminandi, suspicionem de Iosepho confirmavit. Vnde Herodes immoderata zelotypia furens, confestim utrunq; iussit interfici. Deinde poenitudo sequebatur insaniam: & postquam iracundia cecidit, amor iterum calecebat. Tanta uis autem cupidinis erat, ut ne mortuam quidem putaret eam, sed præ ægritudine tanquam uiuam alloqueretur: donec processu temporis funere cognito, mororis magnitudine cum quo superstitem dilexerat æquauit affectum. Maternæ autem iracundiæ succedunt filij, & immanitatem sceleris reputantes, non aliter suspectum patrem quam si hostis esset, habebant: idq; & antea, quam diu Romæ in studijs erant, & multo magis postquam in Iudeam reuersi sunt. Siquidem cum ætatibus eorum, mentium quoq; roborabatur affectio. Iam uero maturi coniugio, unus amicæ suæ Salomes, quæ matrem amborum accusauerat, filiam duxit: alter Archelai Cappadocum regis. Vnde accessit etiam libertas odio, & occasiones ex eorum confidentia delatoribus collatæ sunt. Itaque apertius quidam cum rege loquebantur, quod ei per utrunq; filium struerentur insidiæ: & alter quidem ultrices materni exitij simul cum fratre armaret manus: alter uero, hoc est Archelai gener, socero fretus etiam fugam pararet, ipsum apud Cæsarem accusaturus Herodem. His igitur criminationibus repletus Herodes, ueluti propugnaculo sibi futurum aduersus filios, adducit Antipatrum ex Doride susceptum: hisq; illum præponere modis omnibus cœpit. Qui cum hanc

Antiq. li. 16.
cap. 4.

tum

tum proficientem uiderent, indignationem cohibere pro sua nobilitate non poterant: sed in singulis quibus offenderentur, iram predebant. Et illi quidem in dies singulos magis, magisq; negligebantur. Antipater autem etiam sui causa fauorabilis erat: nam et patri blandiri callide nouerat, et uarias in fratres suos calumnias conferebat, quedam ipse distans, amicos uero suos ad alia uulganda submittens, donec omnino spem regni abscidit fratribus suis. In testamento enim ipse aperte quoq; iam successor fuerat declaratus. Deniq; tanquam rex etiam ad Caesarem missus est, cultuq; regio et ceteris obsequijs prater diadema utebatur. Tempore autem ualuit etiam suam matrem in cubile Mariammes inducere: duobusq; armorum generibus in fratres usus, blanditijs, et calumnijs, regi obrepsit, ut etiam de filiorum morte cogitaret. Quapropter Alexandrum quidem secum Romam pater abstractum, ueneni sibi dati reum apud Caesarem postulauit. Ille autem uix deplorandi copiam nactus, et licet apud imperitissimum iudicem, tamen Herode, et Antipatro prudentiorem, delicta quidem patris uerecunde suppressit: in se uero delata crimina fortiter diluit: periculorumq; socio fratre purgato, mox de Antipatri calliditate, et de suis iniurijs questus est: cum prater innocentiae conscientiam eloquentia iuuaretur. erat enim accerrimus in dicendo. Postremo prolocutus quod eos pater libenter occideret, crimen illi obiecit. et lachrymas quidem cunctis excusit: uerum Caesarem sic affecit, ut eorum accusationibus spretis, Herodem statim reuocaret in gratiam. Hac autem lege reconciliatio facta est, ut adulescentes quidem patri in omnibus obedirent, ille autem relinqueret regnum cui uellet. Postea rex Roma reuersus, licet soluisse criminibus filios uideretur, nondum tamen erat suspicionibus liberatus: quoniam argumentum odij sequebatur Antipater, etsi uerecundia reconciliato

conciliatoris palam proferre inimicitias non auderet. Cum autem Ciliciam præternauigans Eleusam delatus esset, suscepit eum benignissime Archelaus, pro salute generi gratiam referens, et redintegrata concordia causa letus: quippe nihil moratus amicis Romæ scripserat, ut in causa dicenda suffragarentur Alexandro: et usque ad Zephyrium deduxit talentis triginta donatum. Postea uero quam Hierosolymam peruenit Herodes, populo conuocato, tribusque filiis propè astantibus causam reddit protectionis: multasque deo gratias agit, multas etiam Cæsari, qui domus sue perturbatione sedasset: et quod regno maius esset, concordiam filiis præstitisset, Quam ego, inquit, arctius copulabo. Nam ille quidem me regni dominum et successorum iudicem constituit. Ego autem cum mea commoditate illi gratias refero, tresque filios meos reges designo, huiusque sententiæ meæ socium primum deum fieri precor, deinde uos. Namque huic ætas, illis nobilitas successionē regni conciliat, et quidem magnitudo eius etiā pluribus sufficit. Quos autem Cæsar iunxit, et pater instituit obseruare: non iniustis eos, neque disparibus, sed meritis colentes honoribus. Nec enim tanta quis afficiet eum letitia, cui præter ætatem obsequitur, quantum ei quem despiciet doloris infliget. Quos autem singulis coniunctos esse oporteat propinquos, atque amicos, ego distribuam, et concordie sponsores illos constituam: pro certo sciens, seditionum, contentionumque causas ex contubernaliū nasci malitia: hosque si boni fuerint, affectiones tueri. Rogo autem, ut non solum isti, sed etiam primates ordinum exercitus mei, in me solo spem habeant in præsentia. Non enim regnum, sed regni honorem filiis meis trado: et iucunditate quidem quasi rectores potentur, pondus autem rerum tamenetsi nolim, meum est. Consideret autem quisquis uestrum ætatem meam, uitæque institutum, necnon etiam pietatem. Nam
neque

neque senex adeo sum, ut de me cito desperetur: neque uoluptatibus assuetus, quæ adolescentium quoque uitam spatio breviori concludunt. Diuinitatem uero ita colimus, ut in longum nos æuū progressuros esse credamus. Quod si quis in contemptum meum filiis meis placere maluerit, etiam pro illis mihi supplicium dabit. Ego enim non quod inuidiam ex me generatis, honorifice eos haberi ueto: sed quia noui hæc adolescentibus studia ferociæ nutrimenta suggerere. Itaque sic cogitent, qui ad eos se applicant, bonis quidem apud me paratum esse premium, seditiosis uero apud ipsos etiam quibus lenocinabantur, infructuosam fore malignitatem. Omnes profecto mecum, hoc est, cum filiis meis sentient. Namque ipsis expedit me regnantem, meque his esse concordem. Vos autem o boni filii sacram primum retinentes mente naturam, cuius affectiones inter feras bestias saluæ sunt, deinde Casarem qui nos reduxit in gratiam, meque tertium qui ea, quæ iubere liceat rogem, fratres permanete. Iam nunc autem uobis et uestimenta, et obsequia dabo regalia: Deumque oro, ut conseruet iudicium meum, si concordēs eritis. Hæc locutus, singulos benigne consalauit, populumque dimisit: alios conuenientia dictis eius optantes: qui uero mutationis erant cupidi, ne audisse quidem se quicquam simulantes. Fratres autem dissensio non reliquit, sed peiora suspicantes alius de alio digressi sunt. Namque Alexander, et Aristobulus egrè scirebant confirmatum esse Antipatro meritum: Antipater autem succedebat uel secundo loco fratres haberi. Sed tamen ille pro uarietate morum, et reticere secreta nouerat, et quanto sibi essent odio multa fraude celabat. His autem pro nobilitate generis, in lingua erat quicquid uernisset in mentem. Et multi quidem his instigandis operam dabant, plures autem amicorum sese explorandi causa insinuabant. Itaque omne quod dictum esset apud Alexandrum, statim apud

Antipa

Antipatrum erat, et ab Antipatro ad Herodē cum adiectione deferebatur. Nec uel simpliciter aliquid prolocutus, adulescens innoxius habebatur, sed cuncta eius uerba in crimina uertebantur: maximaq; minimis affingebantur, sicubi liberior paulo fuisset. Semper autem qui cum irritarent, submittebat Antipater, ut mendacia sua ueras occasiones haberent: multisq; falso uulgatis, unum quid comprobatum fidem omnibus faceret. Sed huius quidem amicorū quisq; aut natura taciturnus erat, aut muneribus parabatur, ne quid occultum expromeret: nec errasset aliquis, si Antipatri uitam malitiæ dixisset arcanum. Alexandri uerō familiares, aut pecunia corruptos, aut impulsos blanditijs, quibus expugnauit omnia, fures ac proditores eorum quæ contra se dicerentur, siue agerentur, effecerat. Cum autem cautē uniuersa committeret, astutis etiā criminationibus aditus ad Herodē moliebatur: fratrisq; personam gerens alijs delatoribus subornatis utebatur. Siquid in Alexandrum nuntiassent fauore simulato, id quod primo reprehendisset, mox otiosē astruendo, regis iracundiam prouocabat: omniaq; ad insidias referebat, et ut necem patris Alexander optare uideretur. Nihil enim maiore fidem calumnijs suggerebat, quā si eum purgaret Antipater. His accensus Herodes, quantum in dies singulos de affectu adulescentium detrahebat, tantum adiciebat Antipatro. In eandē uerō partem inclinati sunt etiam qui regno parebant: hi uolentes, alijs pro imperio, sicut Ptolemæus amicorum clarissimus, regisq; fratres, ac tota progenies. omnia nanq; in Antipatro sita erant: et quod Alexandro fuit acerbissimum, cuncta in eorum perniciem, matris Antipatri consilio gerebantur. Nouerca enim seuior erat, multoq; plus quā priuignos oderat, quos regina mater ediderat. Sed quanquam omnes, ut Antipatro magis obsequerentur, spes inducebat: non minus tamen præ-

cepta regis queng; ab adulescentibus separabant : qui charissimis edixerat, ne quis ad Aristobulum uel eius fratrem accederet, aut se ad eos applicaret. Non solum autem regalibus erat formidini, uerumetiam externis amicis. Nulli enim regum tantum potestatis Cesar dederat, ut fugitiuos suos quamuis ex ciuitatibus non subiectis ei liceret educere. Adulescentes autem delata in se facinora nesciebant, hisq; propterea capiebantur incautius. Nullus enim palam incusabatur à patre: sed affectu refrigerante paulatim intelligentes, aduersus dolorem asperius excitabantur. Eodem autem modo etiam Pheroram patrum, & Salomen amitam, cōtra illos commouit Antipater, assidue uelut cum uxore sermocinando quibus in eos instigaretur. Huius autē inimicitias augebat Alexandri quoque uxor Glaphyra, multa de sua nobilitate commemorans, cunctarumq; se quæ in regno uiuerēt dominam esse dictitans: paternum enim genus à Temeno, maternum autem à Dario Hystaspis filio ducere: multumq; ignobilitatem despiciens sororis & uxorū Herodis : quarum quæq; propter formam, non propter nobilitatem esset electa. Nanque multas ei fuisse diximus uxores: quod liceret Iudeis more patrio plures habere, quodq; rex pluribus oblectaretur. Omnibus igitur propter superbiam & contumelias Glaphyræ inuisus erat Alexander. Salomen autem Aristobulus, etsi socrus eius erat, ipse inimicam sibi reddidit, & antè quidem propter maledicta Glaphyræ sauientem : frequenter enim humilitatem generis obijciebat uxori : quodq; ipse priuatam, reginam uerò frater suus duxisset Alexander. Hoc Salomes filia cum fletu matri nuntiauit. Addebat autem, quod aliorum quoq; fratrum matres idem Alexander, & Aristobulus, si regnum obtinissent, textrices cum ancillis facere minitarentur, ipsos quoque uicorum scribas, scilicet irridentes, quod literarum studijs operam

operam darent. His commota Salome, quòd iracundiam cohibere non posset, Herodi cuncta indicauit. Satis autem idonea Antiq. li. 16. uidebatur contra generum dicens. Et præter hæc alia quæ cap. 7. dam criminatio diuulgata est, quæ succendit animum regis. Audiuit enim Alexandrum, & Aristobulum crebrò matrem implorare, casumq; eius cum gemitu, atque imprecationibus conqueri: ac sæpe illo quadam ex Mariammes uestimentis posterioribus diuidente coniugibus, munitari solitos esse, quòd cito pro regalibus delicijs nigris uestibus induerentur. His de causis, Herodes licet constantem animum adulescentium formidaret, tamen ne spem correptionis abscederet, ad se eos uocauit: Roman enim nauigaturus erat: & quasi rex pauca interminatus, pluribus quasi pater monuit: rogauitq; ut fratres diligerent, promissa priorum peccatorum uenia, si post hæc meliores fierent. Illi autem criminationum inuidiam deprecando, fictas eas esse dicebant, purgationisq; suæ fidem rebus ipsis posse constare: uerum ipsum quoque debere, omiſſa facilitate credendi, aditum maledictis obstruere. Nunquam enim calumniatores desere, dum cui persuadeatur extabit. Cum his eum mature placauissent, quippe ut patrem, præſenti metu reiecto, de post futuris mœrere cœperunt. Etenim cognouere Salomen sibi esse infensam, & patrum Pheroram: uterq; autem seui & graues erant: sed amplius Pheroras, qui totius quidem regni præter diadema socius esset: proprios autem redditus haberet centum talentorum, totiusq; trans Iordanè terræ fructus ipse caperet, à fratre sibi dono datæ. Quinetiam tetrarcham eum fieri beneficio Cæsaris, idem Herodes impetrauerat: regaliq; coniugio dignatus erat, sorore uxoris suæ nuptum ei collocata. Et post illius mortem, desponderat ei filiarum suarum maximam, trecentis talentis in dotem datis. Sed regale matrimonium Pheroras, ancillæ amore captus, re-

fugerat. Quamobrem iratus Herodes, filiam quidem nuptum dedit fratris filio, qui post à Parthis occisus est. Mox autem morbo Pheroræ uenia data indignationem remisit. De hoc autem erat uetus opinio, quòd etiam uiua regina Herodem opprimere uoluisset ueneno. Sed tunc plurimis delatoribus aditus erat, ut quamuis amantissimus fratris esset Herodes, si de tamen eorum quæ audisset, adduceretur ad metum, Itaque de multis qui suspecti erant habita questione, postremo ad Pheroræ amicos uenit, quorum nulla quidem fuit de maleficijs aperta confessio, sed quòd cum amica subrepta in Parthos cogitasset effugere, prodiderunt: huius autem consilij et fuge conscium esse Aristobulum Salomes maritum: cui rex eam tradidit, postquam superior adulterij causa peremptus est. sed nec Salome criminatione libera manserat. Nam et hanc frater Pheroras accusabat, quòd cum Syllæo procuratore Obodæ regis Arabum de nuptijs constituisset, quem inimicissimum Herodes habebat. Conuicta autem et in hoc, et in omnibus, quæ Pheroras detulerat, indulgentiam meruit: itaque ipsum etiam rex Pheroram criminibus soluit. Domus uero tempestas in Alexandrum transijt, totaque capiti eius incubuit. Tres erant eunuchi regis charissimi, et ex genere famulatus neminem id latebat. Vni enim uinum ministrare fuit cura, alteri cœnâ apponere, tertius autem dormitum eum collocabat, et cum ipso cubabat: hos muneribus maximis Alexander cupiditati suæ subiecerat. Itaque postquam regi hæc sunt indicata, ui tormentorum coacti, et stuprum statim confessi sunt, et quibus essent ad hoc promissis inducti aperuerunt: quomodo eos fefellisset Alexander, nullam in Herode spem habendam esse, improbo sene, commemorans, et qui capillos insiceret, ut ob hoc etiam eum iuuenem putarent: uerum se coli oportere, qui etiam inuito eo regni esset futurus successor: neque

neque multò post ab inimicis pœnas repeteret, fortunatosq;
amicos suos beatosq; faceret, ac præ cæteris ipsos. Quin et
obsequia potentium Alexandro clam parere, militumq; re-
ctores, itemq; ordinum principes occultè ad eum conuenire
dixerunt. Hæc Herodes adeò pertimuit, ut non auderet sta-
tim delata proferre: sed exploratores die noctuq; submittens,
dicta, factaq; singula scrutabatur: et de quibus suspicio esset,
ilico trucidabat. Itaque regnum eius acerbissima iniquitate
repletum est. Nam pro suo quisque odio uel inimicitijs, ca-
lumnias finxere, multiq; regis iracundia cædis cupida con-
tra aduersarios abutebantur. et mendacio quidem confestim
fides habebatur: erant autem criminationibus ipsis uelociora
supplicia. Denique accusabatur, qui modò accusauerat: et
cum eo qui ante se conuictus esset, ducebatur ad pœnam. De
uita nanque periculum regis quæstiones breuiore compendio
terminabat. Ad hoc autem seuitiæ processerat, ut nec eorum Antiq. li. 17.
quenquam humanius aspiceret, qui accusati non essent: ue- cap. 8.
rumetiam amicis inimitissimum sese præberet. Itaque multis
etiam regno interdixit, et in quos potestatem non habebat,
in eos dictis asperis seuebat. Accessit malis Antipater colle-
ctaq; propinquorum caterua, nullum criminationis genus om-
misit. Tantis autem ineptia sua regem commentisq; delato-
rum timor inuasit, ut stricto instare sibi gladio uideretur A-
lexandrum. Denique subito et ipsum correptum in uincula
coniecit, et in amicorum eius tormenta petrexit: multi au-
tem tacite moriebantur, nulla uoce supra conscientiam pro-
diti. alij uerò, quibus mendacium impatientia doloris extor-
sit, de patris eum insidijs cum fratre Aristobulo cogitasse dixe-
runt: tempusq; obseruare, ut illo dum uenaretur occiso, Ro-
mam profugerent. His tametsi uerisimilia non erant, sed ne-
cessitate cruciatus ex tempore fingeantur, libenti tamen ani-

mo rex credebat, pro consolatione accipiens uincti filij, ne id fecisse uideretur iniuste. Verum Alexander quoniam suspicionem patris nullo modo aboleri posse arbitrabatur, ultro malis assentiendū putauit: ac digestis aduersus inimicos quatuor libris, fatetur insidias, earumq; se plurimos socios habere perscribit: ante omnes autem Pheroram & Salomen. Hanc enim etiam stupro sibi quondam esse mixtam, cum uim noctu adhibuisset inuito. Iamq; libri in manibus erant Herodis: multa & grauius de optimatibus clamantes, cum mature in Iudeam Archelaus uenit, metuens genero simul ac filie, qui-
 Antiq. li. 16. bus etiam prouidentissimo consilio succurrit, regisq; munus
 cap. 8. & 9. arte dissoluit. Mox enim cum eo congressus, Vbi nam est, clamat, exitiabilis gener meus? aut ubi parricidale caput aspiciam, quod meis manibus ipse lacerabo: addamq; filiam meam bono marito nouo? Nam etsi consilij particeps non est, quia tamen eiusmodi uiri coniunx fuit, inquinata est. Miror autem patientiam tuam, cuius periculum agitur, quod adhuc uiuit Alexander: ego nanque ita ex Cappadocia properans ueniebam, ut qui & illum reperirem olim dedisse supplicium, & de filia questionem tecum haberem, quam tui, tuæq; dignitatis contemplatione illi desponderam. At nunc de utroq; nobis consulendum est: licet nimium pater sis, & ad puniendum insidiatorem filium minus fortis. Permutemus dexteras, & alter alterius iracundiæ uicarij succedamus. Talibus increpans; quamuis pertinacem, fallit Herodem. Itaque ille quos Alexander perscripserat libros, legendos ei præbet, singulisq; capitulis insistent, cum eo deliberabat. Vnde occasionem sui consilij nactus Archelaus, paulatim causas in eos qui scriptis continebantur, & in Pheroram contulit. Cum autem sibi credere regem uideret, Considerandum est, inquit, ne forte adulescentulus tot nequissimorum insidijs circumueniatur, non tu ab
 adulescen

adulescentulo. nec enim apparere causam, cur in tantum ruerit scelus, qui & nunc regno potiretur, & successionem regni speraret, nisi aliquos haberet huius persuasionis autores, qui ad deteriore partem lubricū atatis impellerent. Ab eiusmodi namq; hominibus non solum adulescentulos falli, uerum etiam senes, domosq; clarissimas totaq; regna solere subuerti. Cōsentiebat dictis Herodes, iramq; paulatim remittebat in Alexandro, & in Pheroram excitabatur. namq; hic erat librorū quatuor argumentum. qui ubi propensio rem esse regis animum sensit, & in omnibus apud eum amicitiam Archelai praeuolare, quam honeste non posset, ex impudentia salutem quaesivit. relictoq; Alexandro, confugit ad Archelaum. & ille negat se uidere, quo pacto eximat tot criminibus inuolutū, quibus manifeste cōuinceretur regē insidijs uoluisse decipere, omniumq; malorum presentium adulescenti causa fuisse: nisi malit omnis artibus callidis, & negandi pertinacia, de quibus insimularetur, omnia confiteri, & à fratre, praesertim cui dilectus esset, ueniam petere. namque ad hoc ei modis omnibus se quoque opem laturum. Paruit Archelao Pheroras, atraq; ueste cum lachrymis, ut quā miserabilis appareret, instructus, ad pedes Herodis accessit: ueniamq; meruit postulans, & se quidem sceleratum esse fatebatur: namque omnia quae sibi obicerentur, fecisse, horum autem causam esse diminutionem mentis atq; insaniam, ex mulieris amore conceptam. Itaq; postquam stetit Pheroras suimet ipse accusator ac testis, tunc eum iam Archelaus excusando, Herodis iracundiam mitigabat, proprijs usus exemplis: etenim se quoq; à fratre multo grauiora perpeffum, naturale ius dicebat anteposuisse uindictae. Quippe in regnis, uelut in magnis corporibus, semper aliquā partem pondere ipso tumescere: quam recidi quidem non oportet, leniter uero curari. Multa in hunc modum locutus Ar-

mo rex credebat, pro consolatione accipiens uincti filij, ne id fecisse uideretur iniuste. Verum Alexander quoniam suspicionem patris nullo modo aboleri posse arbitrabatur, ultro malis assentiendū putauit: ac digestis aduersus inimicos quatuor libris, fatetur insidias, earumq; se plurimos socios habere perscribit: ante omnes autem Pheroram & Salomen. Hanc enim etiam stupro sibi quondam esse mixtam, cum uim noctu adhibuisset inuito. Iamq; libri in manibus erant Herodis: multa & grauiā de optimatibus clamantes, cum mature in Iudeam Archelaus uenit, metuens genero simul ac filie, qui-
 Antiq. li. 16. bus etiam prouidentissimo consilio succurrit, regisq; munas
 cap. 8. & 9. arte dissoluit. Mox enim cum eo congressus, Vbi nam est, clamat, exitiabilis gener meus? aut ubi parricidale caput aspiciam, quod meis manibus ipse lacerabo: addamq; filiam meam bono marito nouo? Nam etsi consilij particeps non est, quia tamen eiusmodi uiri coniunx fuit, inquinata est. Miror autem patientiam tuam, cuius periculum agitur, quod adhuc uiuit Alexander: ego nanque ita ex Cappadocia properans ueniebam, ut qui & illum reperirem olim dedisse supplicium, & de filia questionem tecum haberem, quam tui, tueq; dignitatis contemplatione illi desponderam. At nunc de utroq; nobis consulendum est: licet nimium pater sis, & ad puniendum insidiatorem filium minus fortis. Permutemus dexterās, & alter alterius iracundiae uicarij succedamus. Talibus inerepans; quamuis pertinacem, fallit Herodem. Itaq; ille quos Alexander perscripserat libros, legendos ei præbet, singulisq; capitulis insistens, cum eo deliberabat. Vnde occasionem sui consilij nactus Archelaus, paulatim causas in eos qui scriptis continebantur, & in Pheroram contulit. Cum autem sibi credere regem uideret, Considerandum est, inquit, ne forte adulescentulus tot nequissimorum insidijs circumueniatur, non tu ab
 adulescen

adulescentulo. nec enim apparere causam, cur in tantum ruerit scelus, qui & nunc regno potiretur, & successionem regni speraret, nisi aliquos haberet huius persuasionis autores, qui ad deteriore partem lubricū atatis impellerent. Ab eiusmodi namq; hominibus non solum adulescentulos falli, uerum etiam senes, domosq; clarissimas totaq; regna solere subuerti. Cōsentiebat dictis Herodes, iranq; paulatim remittebat in Alexandro, & in Pheroram excitabatur. namq; hic erat librorū quatuor argumentum. qui ubi propensio rem esse regis animum sensit, & in omnibus apud cum amicitiam Archelai praeualere, quam honestè non posset, ex impudentia salutem quæsiuit. relictoq; Alexandro, confugit ad Archelaum. & ille negat se uidere, quo pacto eximat tot criminibus inuolutū, quibus manifestè cōuinceretur regē insidijs uoluisse decipere, omniumq; malorum presentium adulescenti causa fuisse: nisi malit omnis artibus callidis, & negandi pertinacia, de quibus insimularetur, omnia confiteri, & à fratre, præsertim cui dilectus esset, ueniam petere. nanque ad hoc ei modis omnibus se quoque opem laturum. Paruit Archelao Pheroras, atraq; ueste cum lachrymis, ut quàm miserabilis appareret, instructus, ad pedes Herodis accessit: ueniamq; meruit postulans, & se quidem sceleratum esse fatebatur: nanque omnia quæ sibi obicerentur, fecisse, horum autem causam esse diminutionem mentis atq; insaniam, ex mulieris amore conceptam. Itaq; postquam stetit Pheroras. suimet ipse accusator ac testis, tunc eum iam Archelaus excusando, Herodis iracundiam mitigabat, proprijs usus exemplis: etenim se quoq; à fratre multo grauiora perpeßum, naturale ius dicebat anteposuisse uindictæ. Quippe in regnis, uelut in magnis corporibus, semper aliquā partem pondere ipso tumescere: quam recidi quidem non oportet, leniter uerò curari. Multa in hunc modum locutus Ar-

chelaus, Herodem quidē Pheroræ placidum reddidit. ipse autem Alexandro tandiu manebat iratus, filiamq; ab eo distra-
ctam secum abducturum se aiebat, donec Herodem compulit
ultro pro adulescentulo deprecari, ut iterum ei filiam despon-
deret. Satis autem grauatim Archelaus cui uellet eam præter
Alexandrum collocari permisit: maximi enim pendere, quo
iura inter se affinitatis inuiolata permaneant. Rege autem si-
bi filium ab eo donatum affirmante, nisi matrimonium dire-
misset, quod & liberos iam haberent, uxor quoque ab adule-
scente diligeretur: quæ si remaneret, peccatorum foret obli-
uio: si uerò discederet, causa de omnibus desperandi: mollio-
rem nanque fieri audaciam, si domesticis affectionibus distra-
batur: uix tandem cessit, unaq; & ipse redijt cum adulescen-
te in gratiam, & patrem eius reduxit. Procul dubio tamen
eum Romam mitti debere ait, cum Cesare collocuturum: de
omnibus enim sese literas ad eum fecisse. Vastrum igitur Ar-
chelai consilium, quo generum periculo liberauit, peractum
erat, & redintegrata concordia in epulis & humanitate con-
uictus familiariter uersabantur. Abeuntem autem muneribus
talentorum septuaginta, solio quoq; aureo gemmis ornato, &
eunuchis, & concubina donat Herodes, quæ Pannychis uoca-
batur: itemq; amicorum eius queng; pro merito. quin & co-
gnati regis omnes, iussu eius Archelao dona splēdidissima de-
derunt: eumq; tam ipse quàm optimates Antiochiæ usq; pro-
secuti sunt. Non multò post quidam in Iudeam uenit, Arche-
lai consilijs multò potētior: qui non solum reconciliationem
gratiæ Alexandro quæsitam fecit irritam: uerumetiam causa
fuit ut periret. Laco erat genere nomine Eurycles ad regni
desideriū amore pecuniæ corruptus. Iam enim luxū eius regia
tolerare nō poterat. Is amplissimis donis Herodi oblatis, uelut
corū quæ aucuparetur illecebra, cum statim multiplicata rece-
pisset,

Antiq. li. 16.
cap. 11.

piſſet, immaculatā liberalitatē nihil eſſe ducebat, niſi regū ſan-
guine cōparaffet. Itaq; regem adulatione falſisq; de ipſo lau-
dibus, & ſermonis calliditate circūuenit : matureq; perſpecto
eius ingenio, dictis ſimul & factis quæ illi placerēt, inter pri-
mos eius amicos habetur. Nam & rex & omnes eius comites
libenter ciuem Sparte patriæ cauſa, præcipuo dignū honore
ducebant. Ille autem poſtquā fragilitatē domus animaduertit,
fratrumq; inimicitias, & quemadmodum pater in ſingu-
los eſſet animatus, Antipatri quidem hoſpitiū præuētus erat.
Simulata uerō amicitia fallebat Alexandrum, olim ſe & Ar-
chelai ſocium eſſe mentitus, quō etiam citius quaſi probatus
obrepſit. Moxq; ab eo fratri quoq; Ariſtobulo commendatus
eſt. Pertentatis autem perſonis omnibus aliam alio modo ſubi-
bat: ac primum ſit Antipatri mercenarius, & Alexādri pro-
ditor: illum exprobrando caſtigans, quōd cum fratru ſit ma-
ximus, ſpei ſue negligat inſidiatores: Alexādrum uerō, quōd
regina creatus, & regie uir cōiugis, filium priuatæ mulieris
pateretur regno ſuccedere, præſertim cum haberet magnam
occaſionem Archelaum : quæ quidem aduleſcenti bona fide
ſuadere uidebatur, quōd amicitiam ſimulaſſet Archelai. Vnde
nec Alexander quicquam metuens, & de Antipatro quæ ſe
mouerent apud eum querebatur: & quōd nihil mirum faceret
Herodes, ſi cum matrem illorum interemerit, ipſis quoq; re-
gnum eius auferret. quorum cauſa Eurycles & miſerari eos
& condolere ſimulans, etiam Ariſtobulum ad ea dicēda pel-
lexit: atq; ita querelis in patrem utroq; deuincto, reſtreus ad
Antipatrum ſecreta diſcedit: afflicto quoq; inſidiarum menda-
cio, quas ei fratres parafſe affirmabat, ac penè iam ſtriſtis
gladijs in eum irruere. Ob hac autem multa pecunia donatus
ab Antipatro, laudator eius erat apud patrem : & ad extre-
mum necis Alexandri & Ariſtobuli redempta opera, ipſe ac-

cusatoris partibus fungitur. Cumq; adisset Herodem, uitam ei se rependere pro beneficijs sibi delatis, & lucem referre dixit pro hospitio: olim Alexandrum exacuisse in eum gladiū, & confirmasse dextram: uerum sceleri tanto fuisse impedimento, quod societatem facinoris asimulasset. Alexandrum enim dicere, non bene secum Herodem actum putare, quod regnum obtinuisset alienum, & post matris eorū necem principatum eius dilacerasset, nisi etiam degenerem cooptaret heredem, auitumq; ipsorum regnum Antipatro spurio traderet. Proinde semet Hyrcani manes & Mariammes ultum ire. Nec enim decere successionem regni ab huiusmodi patre sine caede suscipere: multis autē rebus ad hoc excitari quotidie, quia nihil sibi omnino loqui sine calumnia liceret. Nam si de nobilitate aliorum fiat mentio, sine ratione se contumelijs affici, patre dicente, solus generosus Alexander, & cui pater sit pro ignobilitate dedecori. in uenationibus quoque offendere, si taceat: si uerò laudet, cauillatorem appellari. & prorsus ubiq; immitem sibi patrem inueniri, soliūq; Antipatro indulgentem. ob quæ uel emori non recusare, nisi ex uoto insidiæ successissent: sin eum occidisset, primum salutis occasionem fore Archelaum socerum suum, ad quem facile possit effugere: deinde Casarem, qui nunc usque ignoraret mores Herodis. nec enim sic ei adstaturum ut antea, patris presentiam formidando, nec de suis tantum criminibus locuturum, sed primum totius gentis crummas, & quod ad necem usque tributis opprimeret uulgaturum. Deinde in quibus delitijs, quibusq; actibus parte sanguine pecuniæ cōsumptæ sint, & qui uel quales ex illis fuerint locupletati, quæ causa ciuitatis afflictæ: ibi autem lamentaturum & aui, & matris necem, omniaq; scelera regis retracturum: quibus cognitis, nemo se iudicauerit parricidam. His Eurycles in Alexandrum falso delatis, Antipatri laudes prosequi

prosequeretur, illum solum qui patrem diligeret esse confrmans, quiq; adhuc insidias retardasset. Rex autem nondum praterite suspitionis dolore compresso, intolerabilis iracundia feritate turbatur. Iterumq; hoc tempus nactus Antipater, alios accusatores fratribus subornauit, qui eos dicerent cum Iucundo & Tyrannio clam colloqui solitos esse, equitum regis olim principibus, tunc uero propter quasdam offensiones ordinibus motis. Hac denique indignatione succensus, confestim eos tormentis Herodes subdidit. Illi autem nihil eorum se, quae crimini darentur, scire confessi sunt. Sed oblata est quaedam uelut ad praefectum castelli Alexandrij ab Alexandro scripta epistola, deprecante, ut cum Aristobulo fratre se in castellum reciperet, si patrem interfecissent: tamq; armis quam alijs subsidijs eos uti permetteret. Hanc Alexander Diophanti commentum esse dicebat, qui regis erat notarius, homo audacissimus, & cuiuslibet manus literas imitari percallidus. Itaque multis saepe falso conscriptis, ob hoc postremo occisus est. torto autem castelli praefecto, nec eius indicio quicquam Herodes eorum, quae delata erant, uerum esse cognouit. Sed quamuis nullum documentum ualidum proferretur, filios tamen asservari praecipit. Euryclem uero domus suae pestem, ac totius sceleris fabricatorem, bene de se meritum datoremq; salutis appellans, talentis quinquaginta donauit. Ille autem prius quam certa fama nunciaret, ad Archelaum properat: aususq; dicere, quod Herodem reconciliaisset Alexandro, ab illo quoque pecunias capit. Deinde in Achaiam transfessus, ad similia facinora male quaesitis abusus est. Postremo apud Caesarem accusatus, quod dissensionibus repleuisset Achaiam, & ciuitates spoliaret, in exilium mittitur: atque hoc eum modo poenae Alexandri & Aristobuli persecutae sunt. Hoc loco dignum est Coum Euaratum huic Spartia-

te con

cusatoris partibus fungitur. Cumq; adisset Herodem, uitam ei se rependere pro beneficijs sibi delatis, & lucem referre dixit pro hospitio: olim Alexandrum exacuisse in eum gladiū, & confirmasse dextram: uerum sceleri tanto fuisse impedimento, quod societatem facinoris asimulasset. Alexandrum enim dicere, non bene secum Herodem actum putare, quod regnum obtinuisset alienum, & post matris eorū necem principatum eius dilacerasset, nisi etiam degenerem cooptaret heredem, auitumq; ipsorum regnum Antipatro spurio traderet. Proinde semet Hyrcani manes & Mariammes ultum ire. Nec enim decere successionem regni ab huiusmodi patre sine caede suscipere: multis autē rebus ad hoc excitari quotidie, quia nihil sibi omnino loqui sine calumnia liceret. Nam si de nobilitate aliorum fiat mentio, sine ratione se contumelijs affici, patre dicente, solus generosus Alexander, & cui pater sit pro ignobilitate dedecori. in uenationibus quoque offendere, si taceat: si uerō laudet, cauillatorē appellari. & prorsus ubiq; inimicem sibi patrem inueniri, soli q; Antipatro indulgentem ob quæ uel emori non recusare, nisi ex uoto insidiæ successissent: sin eum occidisset, primum salutis occasionem fore Archelaum socerum suum, ad quem facile possit effugere: deinde Casarem, qui nunc usque ignoraret mores Herodis. nec enim sic ei adstaturum ut antea, patris præsentiam formidando, nec de suis tantum criminibus locuturum, sed primum torius gentis arumnas, & quod ad necem usque tributis opprimeret uulgaturum. Deinde in quibus delitijs, quibusq; actibus parte sanguine pecuniæ cōsumptæ sint, & qui uel quales ex illis fuerint locupletati, quæ causa ciuitatis afflictæ: ibi autem lamentaturum & aui, & matris necem, omniaq; scelera regis retecturum: quibus cognitis, nemo se iudicauerit patricidam. His Eurycles in Alexandrum falso delatis, Antipatri laudes prosequi

prosequebatur, illum solum qui patrem diligeret esse confrmans, quiq; adhuc insidias retardasset. Rex autem nondum praterita suspitionis dolore compresso, intolerabilis iracundia fritate turbatur. Iterumq; hoc tempus nactus Antipater, alios accusatores fratribus subornauit, qui eos dicerent cum Iucundo & Tyrannio clam colloqui solitos esse, equitum regis olim principibus, tunc uero propter quasdam offensiones ordinibus motis. Hac denique indignatione succensus, confestim eos tormentis Herodes subdidit. Illi autem nihil eorum se, quae crimini darentur, scire cōfessi sunt. Sed oblata est quaedam uelut ad praefectum castelli Alexandrij ab Alexandro scripta epistola, deprecante, ut cum Aristobulo fratre se in castellum reciperet, si patrem interfecissent: tamq; armis quam alijs subsidijs eos uti permetteret. Hanc Alexander Diophanti commentum esse dicebat, qui regis erat notarius, homo audacissimus, & cuiuslibet manus literas imitari percallidus. Itaque multis saepe falso conscriptis, ob hoc postremo occisus est. torto autem castelli praefecto, nec eius indicio quicquam Herodes eorum, quae delata erant, uerum esse cognouit. Sed quamuis nullum documentum ualidum proferretur, filios tamen asseruari praecipit. Euryclem uero domus suae pestem, ac totius sceleris fabricatorem, bene de se meritum datoremq; salutis appellans, talentis quinquaginta donauit. Ille autem prius quam certa fama nunciaret, ad Archelaum properat: aususq; dicere, quod Herodem reconciliaffet Alexandro, ab illo quoque pecunias capit. Deinde in Achaiam transfessus, ad similia facinora male quaesitis abusus est. Postremo apud Caesarem accusatus, quod dissensionibus repleuisset Achaiam, & ciuitates spoliaret, in exilium mittitur: atque hoc cum modo poenae Alexandri & Aristobuli persecuta sunt. Hoc loco dignum est Coum Euaratum huic Spartia-

te con

Antiq. li. 16.
cap. 12.

ta conferre. Namq; his cum amicissimus esset Alexandro, eodemq; tempore quo Eurycles ibidem erat aduenisset, percontanti regi super his quæ ille insimularet, iuratus nihil se ab adulescētibus audisse affirmavit. Nec tamen id quicquam miseris profuit apud Herodē, solis maledictis aures paratissimas aperientem, eumq; gratiosissimum sibi iudicantem, qui secum eadem crederet, isdemq; moueretur. Incitabat præterea Salome crudelitatem eius in filios. Nam ad hanc Aristobulus, quò periculis inuolueret, quam et socrū habebat, et amitam, monitum miserat, ut salutis sue consulere: quasi rex eam decreuisset occidere, iterum insimulatam, quorum antè fuerat accusata: quòd Sylæo Arabi nubere cupiens, quem sciret eius inimicum, occulte illi secreta regis nunciaret. Et hoc fuit extremum, quo tanquam tempestate oppressi adulescētes, non secus ac turbine pessundati sunt. Salome enim protinus cōtendit ad regem, eiq; monita Aristobuli prodit: atq; ille ulterius durare non passus, utrunq; filiū uinxit, et separatos asseruari præcepit. Deinde Volumnium militiæ magistrum, et ex amicis suis Olympum, descripta ferentes indicia, proficisci iussit ad Cæsarem: qui postquàm Romā naui delati, regis literas reddiderunt, uehementer quidem Cæsar ob adulescētes indoluit, uerum potestatem in filios à patre auferendam nō duxit. Denique rescribit ei, ut ipse sui dominus esset arbitrij: melius tamen facturum dicens, si in communi confesso propinquorum suorum prouinciæq; rectorū de insidijs quæreretur: eosq; si delato crimini reperiret astrictos, occideret. si uerò fugam tantum esse meditados, mediocri supplicio contentus esset. Paret scriptis Herodes: cumq; Berytum, quò Cæsar iusserat, peruenisset, cogit iudicium. Præfuderunt autem rectores, quibus à Cæsare scriptum fuerat, Saturninus et Pedanius legati, et cum his Volumnius procurator, itemq; propinqui regis et amici,

Antiq. li. 16.
cap. 13.

amici, necnon & Salome & Pheroras, & post hos optimates
 Syriae, praeter Archelaum regem : namq; hunc Herodes, quòd
 Alexandri socer esset, suspectum habebat. Sed filios quidem
 satis provido consilio in iudicium non produxit: sciebat enim
 quòd si tantum uisi fuissent, omni modo ad misericordiã cun-
 ctos impellerent: si uerò etiam dicendi copiam nacti essent, fa-
 cilime Alexãder obiecta dilueret. Igitur illi quidem custodie-
 bantur in Platane, uico Sidoniorum. Exorsus autẽ rex, ueluti
 cum praesentibus ageret, commouebatur, & insidias quidem
 timide obiciebat : nam probationibus deficiebat. maledicta
 uerò & probra & iniurias, & peccata plurima in se admissa
 prosequabatur: eaq; morte grauiora esse cõfessoribus demon-
 strabat. Postremò cum nemo contradiceret, semetipsum argui
 miserabiliter questus, acerbamq; uictoriam uincere, singulos
 sententiam proferre rogat in filios. & primus Saturninus cõ-
 demnandos esse adulescentulos, sed non morte pronunciauit.
 nec enim fas esse, cum tres ipse astantes habeat filios, mortem
 alienis decernere. Idem etiam duobus legatis uisum est, eosq;
 nonnulli alij secuti sunt. Tristem uerò sententiã primus Vo-
 lumnius dixit, cunctiq; post cum Herodis emulatione, uel
 odio : neq; indignatione quisquam necandos esse adulescen-
 tes iudicauit. Tunc autem uniuersa Iudæa & Syria, suspensa
 quidem opperiebatur huius tragœdiæ finem: sed nemo existi-
 mabat Herodis crudelitatem ad parricidium usque processu-
 ram. Ille tamen filios Tyrum traxit : atque inde naui Cesa-
 ream deuectos, quò mortis genere perimeret cogitabat. In-
 terea uetus quidam regis miles, Tyro nomine, qui & filium
 habebat Alexandro assuetum atque amicum, & ipse dilige-
 bat adulescentulos : pra nimia indignatione mentis postre-
 mò circumiens clamitabat conculcatam esse iustitiam, uerita-
 tem perisse, naturam esse confusam, uitamq; hominum iniqui-
 tatis

tatis esse plenam, et omnia quæ dolor contemptori uitæ distasset. Deinde ipsum etiam regem ausus adire: Mihi uerò, inquit, omnium uideris esse infeliciſſimus, qui cōtra chariſſimos nequiſſimis credas. Siquidem Pheroras et Salome fidem apud te aduerſus filios tuos habent, quos ſæpe ipſe mortis ſupplicio dignos eſſe iudicaſti: neq; aduertis hoc eos agere, ut iuſtis ſucceſſoribus deſtitutus, cum ſolo remaneas Antipatro, capi facile regem optantes. Veruntamen cogita, ne ille quoq; militibus odioſus ſit, propter cædem omnium fratrum. Nullus enim eſt, qui non aduſcentium miſereatur, principum autem plurimi etiam palàm grauitè ferunt. Hæc dicens, ſimul eos quibus res indigna uideretur nominabat. Rex autem ſtatim illos et ipſum cum filio comprehendere iubet. Ibiq; tum alius quidam regius tonſor, nomine Tryphon, neſcio qua exagitatus inſania, ſemetipſum indicans proſilit: Ac mihi quoq; Tyro, inquit, iſte perſuaſit, ut occaſione tondèdi nouacula te occiderem: magnaq; inde Alexandrum daturum munera pollicebatur. Hīs auditis, Herodes et Tyronem ei깡q; filium, et tonſorem ſubdidit quaſtioni. Cumq; illi pēnegarent, tonſor autem ampli깡 nihil diceret, Tyronem uehementius torqueri iuſſit: tumq; filius ei깡, patris miſeratione commotus, cuncta ſe regi, ſi eum ſibi condonaſſet, indicaturum promiſit. Eo깡q; relaxato, ipſius occidendi patrem ſuum habuiſſe uoluntatem dixit, impulſum ab Alexandro. Hoc autem quibuſdam fictum ab aduſcente uidebatur, quo tormētis eriperet patrem, nonnulli uerum eſſe affirmabant. Herodes tamen et militū principibus, et Tyrone pro concione accuſatis ita in eos armauit populum, ut ibidem cum tonſore lignorum et lapidum iētib깡 interirent. Filios uerò in Sebaſten miſſos, quæ non longo à Caſarea interuallo diſtaret, præſecari iubet: eaq; re mature perfectā, in caſtellum Alexandrium mortuos aſportari, cum Alexandro

Antiq. li. 16.
cap. 13.

Alexandro materno auo sepeliendos. Hic finis Aristobulo & Alexandro uita fuit.

De cōspiratione Antipatri cōtra patrem. CA. XVIII.

Antipatrum uerò, cum iam sine controuersia successio= Antiq. li. 17.
Anem regni speraret, intolerabile gentis excepit odium, cap. 21.
cunctis scientibus illum omnes fratribus suis conseruisse ca=
lumnias: nihiloq; minus timor eum non mediocris sollicitabat,
crescente sobole peremptorū. Erant enim Alexandro ex Gla=
phyra filij duo, Tigranes & Alexander: itemq; Aristobulo
ex Berenice Salomes filia, Herodes & Agrippa & Aristoa=
bulus, filieq; Herodias & Mariamme. Sed Glaphyram qui=
dem Herodes cum dote sua in Cappadociā dimisit, postquam
Alexandrum interfecit: Berenicen autē Aristobuli coniugem,
auunculo Antipatri nuptum dedit: ut enim Salomen, quam
insensam habebat, sibi reconciliaret Antipater, istas nuptias
excogitauit. Idem uerò etiā Pheroram muneribus alijsq; ob=
sequijs, atq; amicos præterea Caesaris ambiebat, magnas Ro=
mam mittendo pecunias. Saturninum enim cum alijs omnibus
apud Syriam donis expleuerat. Hoc autem magis inuisus erat
cunctis, quò plura donabat, uelut opes tantas non munificen=
tia largiretur, sed metu cōsumeret. Itaq; eueniebat, ut nec ac=
cipientium beneuolentia quicquam proficerit: quibusq; ni=
hil dedisset, acerbiores inimicos haberet. In distributionibus
autem munerum quotidie largior erat, cum præter spem ui=
deret orbos pueros ab Herode curari: quantumq; illum per=
emptorum cadis pœniteret, prolis eorum miseratione si=
gnificari. Conuocatis enim propinquis atque amicis suis,
& pupillis astantibus cum lachrymis opplesset oculos, di=
xit: Horum quidem mihi patres fortuna quedam trîstis eri=
puit, ipsos autem orbitatis misericordia cum natura com=
mendat. Experiar itaque ut etsi pater infortunatissimus fui,
auus

auus tamen sim prouidentior, & à quibus post me regantur, amicissimos mihi relinquam. Despondeo igitur filiam tuam Pherora maximo filiorum Alexandri, ut ei curator sis necessarius: tuo uerò Antipater filio, Aristobuli filiam: eris enim hoc modo pater orbate. Sororem uerò eius meus Herodes accipiet, ex pontifice auo materno prognatus. Et de his quidem hoc sit iudicium meum, neque id quisquam dirimat, qui me amabit. Precor autem etiam deum bono regni mei, meorumq; nepotum copulare nuptias, atque hos pueros placidioribus, quam patres eorum oculis aspicere. Postquam hæc locutus est, fleuit, & puerorum dexterarum iunxit, benignissimeq; consalutatis singulis dimisit concilium. Statim dirigit Antipater, quantoq; dolore affectus esset, neminem latuit pupillorum. Nanque honorem apud patrem quoque sibi derogatum existimabat: iterumq; de rebus cunctis periculum fore, si Alexandri filius præter Archelaum etiam Pheroram tetrarcham adiutorem habere licuisset. Ad hæc reputabat odium suum, & orbitatis miserationem, qua tota gens fletebatur, quanto uiuentium puerorum studio, & quanta memoria mortuorum ipsius scelere tenerentur Iudæi. Itaque omnimodo dirimere sponsalia statuit. & callide quidem patri surrepere timuit, seuienti acriterq; uigilanti ad suspicandum. palam uerò eum supplex adire ausus est, coramq; deprecari, ne se honore priuaret, quo dignum esse iudicasset, nudumq; regis nomen habere uellet, regni autem substantiam penes alios esse. Nec enim posse rerum obtinere dominatum, si præter auum Archelaum, etiam Pheroram Alexandri filio socer esset adiunctus. Instantissime uerò precabatur, quia numerosa esset regia progenies, nuptias permutari. Nouem nanque regi uxores erant, sed harum septem unde filios susceperat, ipsum Antipatrum ex Doride, Herodem autem ex Mariamne pontificis

pontificis filia: itemq; Antipam & Archelaum ex Malthace
 Samaritide, filiamq; Olympiadem: quam frater eius Iosephus
 habuerat: ex Hierosolymitide uero Cleopatra Herodem &
 Philippum, necnon ex Pallade Phaselum. Habebat autem fi-
 lias quoq; alias, Roxanen & Salomen, unam ex Phædra, &
 alteram ex Elpide: duasq; uxores sine filijs, consobrinam &
 fratris filiam: & præter has Alexandri & Aristobuli sorores
 duas ex Mariamme. Cum igitur tanta prolis copia superesset,
 aliter nuptias iungi postulabat Antipater. Rex autem perspe-
 cto eius animo, quid de pupillis cogitaret, uehementer iratus
 est: quippe filiorum quos interfecerat casum reputans, reputa-
 bat, ne etiam hi quandoq; criminationum Antipatri præmiū
 fierent. Sed tunc quidem seuioribus dictis eum protelat. Post-
 ea uerò blanditijs eius adductus, sponsalia reformauit: ac pri-
 mum ipsi Antipatro Aristobuli filiam collocat, filium uerò
 eius iungit filia Pheroræ. Hinc licebat aduertere, quantum
 Antipatri ualuerit adulatio, quòd idem in simili causa impe-
 trare Salome non potuit. Hanc enim quamuis soror esset,
 atque hoc sæpe intercedente Iulia uxore Cesaris postulasset,
 Arabi Sylleo nubere non passus est: sed inimicissimam sibi fore
 iurauit, nisi ab hoc studio desitisset. posteaq; inuitam Alexæ
 cuidam ex amicis suis in matrimonium dedit: eiusq; filiarum
 unam Alexandri filio, alteram Antipatri auunculo tradidit.
 Natorum autem Mariammes una, sororis filium habebat An-
 tipatrum, altera fratris Phaselum. Sic interrupta pupillorum Antiq. li. 17.
 spe Antipater, & pro sua commoditate affinitatibus iunctis, cap. 3.
 expectatione certa nitebatur: adiectaq; malignitati fiducia,
 nequaquam erat tolerabilis: nam quia singulorum odium ui-
 tare nō poterat, securitatem sibi ex terrore querebat: cū præ-
 terea Pheroræ ei ueluti iam confirmato regi obsecundaret.
 Quin & mulierum conflata in aula confictio, nouas turbas

Antiq. li. 17.
cap. 4.

exciabat. Etenim Pheroræ uxor cū matre ac sorore sua, nec
non et matre Antipatri, multa in regia insolenter agebat, au-
sa etiam duas regis filias cōtumeliose tractare: cui rei maxime
ab Antipatro erat obiecta. Itaque cum illi inuise essent, alias
quidem morigeras habebant: sola uerò Salome aduersabatur
eorum concordie: quodq; non bono regis coirent, apud ipsum
insimulabat. Cognita uerò eius delatione mulieres, quodq;
Herodes agre tulisset aperto quidem conuentu et familiarita-
te abstinerunt: contra uerò et discordare inter se rege au-
diente simulabant: cū his adeo colluderet Antipater, ut pa-
lām Pheroram minime dubitaret offendere: occultos autē coe-
tus et nocturnas comessationes agebant: earumq; consensionē
fecit obseruatio firmiorem: cū horum nihil ignoraret Salo-
me, sed Herodi cuncta nunciaret. Ille autem ardens iracundia,
maximēq; aduersus Pheroræ coniugem, quod eam præter cæ-
teras accusaret Salome, aduocato cognatorū amicorumq; con-
cilio, et alia multa mulieri et filiarum contumelias crimini
dedit: quodq; Phariseis mercedem contra se præbuisset, fra-
tremq; sibi hostem reddidisset, expugnatum uenenis. Postremo
conuersus ad Pheroram, utrum, ait, se fratrem an uxorem uel
let optare? Cumq; ille se citius uita dixisset, quā coniuge ca-
riturum, incertus quid ageret, ad Antipatrum sermonem con-
tulit: ac ne cum Pherora, uel eius coniuge, aut quouis alio,
qui ad eam pertineret, unquam colloqueretur, edixit. Verum
ille palām præcepta custodiens, in occulto cum his pernoctā-
bat: metuensq; obseruationē Salomes, per amicos in Italia de-
gentes, ut Romam profisceretur, effecit: ipsorum perlatis li-
teris, ubi Antipatrum aliquāto post tempore ad Cæsarem mi-
tti oportere perscriberent. Igitur Herodes nihil moratus, cum
misit: cunctis quæ usui forent, magnāq; pecunia liberaliter in-
structum, testamentumq; unā portandum ei dedit, in quo rex
ipse

ipse Antipater inscriptus erat, & Antipatri successor Herodes, ex Mariamme pontificis filia procreatus. Quin & Syllaus Arabs itidem Romā, neglecto Caesaris præcepto, nauigauit: de his cum Antipatro certaturus, de quibus cum Nicolao causam antè dixerat. Non leue autē cum Areta rege suo certamen habebat, cuius & alios amicos interfecerat, & Soënum in Petra oppido potentissimum, redemptoq; Fabato procuratore Caesaris fauore utebatur etiam in Herodem. Sed maiore pecunia data Herodes Fabatum à Sylleo alienauit: ac per eum quæ Caesar iusserat exigebat. Ille autem cum nihil dedisset, accusabat apud Cæsarem Fabatum, dispensatorem esse dicens, non quæ ipsi, sed quæ Herodi expedirent. Quibus commotus ad iracundiam Fabatus, adhuc autē apud Herodem in honore maximo habebatur, secretorum Syllei proditor factus est: regiq; indicauit, quod Sylleus Corinthum eius satellitem pecunia corrupisset, eumq; asseruari oporteret. Neq; rex id facere dubitauit: quoniam Corinthus iste, licet in aula regis esset educatus, ex Arabia tamen fuerat oriundus. Igitur mox non illum solum corripì, sed etiā duos alios Arabas iussit apud eum repositos, unum Syllei amicum, alterum Phylarchum. Qui subditi quæstioni, magna pecunia Corintho, ut Herodem occideret, persuasisse confessi sunt: atq; etiam à Saturnino Syrie rectoris interrogati, Romam transmissi sunt.

De ueneno Herodi parato; & quomodo compertum sit.

CAPVT XIX.

AT Herodes Pheroræ uehemētius imminerebat, ut repudiaret uxorem: neq; quomodo mulierem plecteret inueniebat, quum multas in eam odij causas haberet, donec ipsum etiā fratrem cum ea supra modum indignatus eiecit. Pheroras autem equo animo accepta iniuria, in tetrarchiam suam recessit, iuratus unum sibi exilij finem fore mortem Herodis, neque

G g 2

ad eum

Antiq. li. 17.
cap. 5.

ad eum reuersurū esse dum uiixerit. Deniq; nec egrotū quamuis saepe accitus fratrem uisere uoluit, cum quibusdam mandatis eum quasi moriturus uellet instruere. Sed ille quidem præter spem conualuit. Postmodum autem Pheroras in morbū incidit, tumq; Herodis patientia demonstrata est. Nam & uenit ad eum, & humanissime curatum uoluit: sed morbū superare non quiuit: intra dies enim paucos est mortuus. Quē licet usq; ad ultimum uitæ diem dilexisset Herodes, tamen quod illum quoq; ueneno peremisset, fama uulgatum est. Verum eius corpore in Hierosolymam deportato, luctum maximum cunctæ genti denunciavit, clarissimāq; funus sepultura dignatus est. Vnus quidem interfector Alexandri & Aristobuli, hunc exitū uitæ sortitus est. Transijt autem in Antipatrum autorem pœna sceleris, ex interitu Pheroræ nacta principium. Quidam enim ex eius libertis, cum regem adiissent, fratrem ipsius Pheroram ueneno interceptum esse dicebant. Nam quendam ei cibum obtulisse coniugem suam, non eo quo solebat modo conditum: eoq; sumpto illum morbo protinus esse correptum. Venisse autem ante biduum, matris ac sororis eius accitu quamdam ueneficam mulierculam ex Arabia, ut uenenum Pheroræ conficeret amatorium: & pro amatorio dedisse mortiferum Syllæi consilio: namq; illi notum fuisse. Percussus igitur plurimis suspicionibus rex, ancillas & nonnullas libertinas questionī subiecit. Ibiq; tum exclamat aliqua doloris impatiens: Deus cœli terræq; rector, in matrem Antipatri, quæ horum nobis malorum causa est, uindicet. Hoc rex inittū nactus, persequabatur ulterius indaginem ueritatis. Mulier uero & matris Antipatri familiaritatem cum Pherora eiusq; mulieribus, & occultos eorum conuentus aperuit: quodq; Pheroræ & Antipater redeuntes à rege, tota cum illis nocte potare soliti essent, seruis omnibus exclusis & ancillis. Vna quidem libertinorum

tinarum hæc indicauit. Cum autem ancillæ separatim singulæ torquerentur, patuit omnium dicta congruere, qua de causa Romam quidē Antipater ex composito, Pheroras uerò trans flumen secedere curauisset. Nam sæpe illos in sermone dixisse, quòd post Alexandrum & Aristobulū ad ipsos eorumq; coniuges transiturus esset Herodes. Nec alicui posse parcere, qui Mariannæ eiusq; filijs minime pepercisset: ideoq; melius esse, ab hac bellua quam longissimè fugere. Sæpe autem dixisse matri Antipatrum conquerentem, quòd cum ipse iam canus esset, pater in dies singulos iuuenesceret, seq; fortasse priusquam regnare incipiat moriturum: aut si unquam ille decesserit (quando autem istud futurum?) uoluptatem sibi successionis omnino fore breuissimam. Pullulare præterea hydræ capita, hoc est, Alexandri & Aristobuli filios: sibi autem filiorum quoq; spem ademptam esse patris iniuria: qui non eorum quenquam post mortem suam regni successorem, sed Mariannes filium scripsisset heredem. qua quidem in re prorsus eum senectute delirare, si testamento suo standum arbitraretur. se nanque ut ex eius progenie nemo superesset curaturū. Quinetiam cum omnes patres, quibus inuisi unquam filij fuerunt, odio uincat: plus tamen eum etiam fratres odisse. Deniq; nuper sibi, ne cum Pherora colloqueretur, centum talenta donasse: atque cum Pheroras diceret, Quid enim per nos lædebatur? respōdisse Antipatrum, Vtinam cunctis ablatis nudos se dummodo uiuos relinqueret. Verum hoc nequaquam fieri posse, ut tam pestiferam bestiam quisquam effugiat, sub qua nec amicis esse palam liceret. Denique nunc occulte, inquit, conuenimus: licetbit autem aperte, si uirorum spiritum manusq; habeamus. Hæc in tormentis ancillæ prodiderunt, & quòd Pheroras cum illis Petram fugere cogitasset. Vt omnibus autem dictis Herodes crederet, centum talentis effectum est. De

his enim soli Antipatro dixerat. Igitur ante alios in Doridem Antipatri matrem soror eius erumpit: eamq; omni ornatu, quæ illi donauerat, spoliata, multis comparato talentis, expellit. Deinde ira deposita, Pheroræ mulieres à tormentis recreabat. Timore autem pauidus erat, et ad omnes suspiciones excitabatur: multosq; innocentes, metu ne quem nocentium pretermitteret, in tormenta ducebat. Hinc ad Samaritam se conuertit Antipatrum, qui procurator erat Antipatri, et ex illius tormentis comperit, necandi sui causa ex Aegypto Antipatrum uenenum malum petisse, per quendam Antiphili amicum: idq; ab eo Antipatri auunculum accepisse Theudionem, ac Pheroræ tradidisse: cui mandasset Antipater, ut Herodem occideret, dum ipse Romæ abesset, ac suspicione careret: Pheroram uerò uenenum uxori suæ dedisse seruandum. Itaq; hanc euocatam, statim rex quod acceperat asferre iubet. Illa uerò quasi allatura egressa, de tecto se præcipitem dedit, ut eo modo probationes et regis tormenta præueniret. Sed dei prouidentia, sicut apparet, quæ ab Antipatro poenas repeteret, non in caput, sed in diuersam delata partem, periculum mortis euasit. Portataq; ad regem, ubi resipiscere potuit (nam casus eam perturbauerat) quamobrem se præcipitasset interrogata, adiurante rege, quod uera dicenti remitteret omne supplicium: sin falsa promere maluisset, corpus eius tormentis absumeret, neque sepultura quicquam relinqueret: paulisper tacuit. deinde: Quid, inquit, secreta custodio, cum Pheroræ obierit, Antipatro, qui nos omnes perdidit, seruitura? Audi rex, et tecum deus testis mihi ueritatis, qui falli non potest. Cum Pheroræ morituro lachrymans asiderem, tunc ille me ad se uocauit: En multum, inquit, coniunx de fratris erga me animo sum deceptus. Nam qui sic me diligeret, inuisum habui, et necare cogitui: qui tanto nunc mei, quamuis necdum mortui, dolore confunditur.

ditur. Sed ego quidem impietatis pretium fero : tu uerò quod in eum seruas, relictum nobis ab Antipatro uenenum, huc asfer propere, meq; uidente consume, ne ad inferos quoq; ultricem huius sceleris conscientiam deferam. Ita ut iussit attuli : & magnam quidem ueneni partem sub obtutibus eius in ignem effudi: modicū uerò mihi propter dubios casus, & quæ te me-tuerem, reseruauī. His dictis, illa quidem omnino paululū quida-m ueneni habentem pyxidem profert : rex uerò in matrem fratremq; Antiphili contulit quæstionem. Verum hi quoque Antiphilum ex Aegypto attulisse pyxidem fatebantur, illumq; uenenum à fratre apud Alexandriam exercete medicinam acce-pisse dicebant. Totum autem regnum circumeuntes Alexā-dri & Aristobuli manes, ipsi erant incertarum rerum explo-ratores atq; indices, & à suspicionibus remotissimos ad pro-bationes trahebant. Deniq; etiam pontificis filiam Mariam-men, consciam esse maleficiorum patuit. Hoc enim tortis eius fratribus demonstratum est. Rex autem matris audaciam filij quoq; poena coërcuit. Nam quem illa pepererat Herodem, pa-tri successorem scriptum ex testamento deleuit.

De Antipatri in Herodem malignis studijs deprehen-sis & ultis.

C A P V T X X .

POst hæc etiam Bathyllus, nouissima consiliorum An-tipatri fides, documentis accessit. Nanque is erat qui-dem libertus eius: aliud autem uenenum ferens, hoc est, aspi-dum uirus, aduenerat, aliorumq; serpentum succos : ut si prius fuisset inualidum, hoc se Pheroras cum sua coniuge in regem armaret. Idem uerò præter susceptam contra salutem patris audaciam, uelut operam subcisiuam, habebat epistolas aduer-sum fratres compositas ab Antipatro. Erant autem Romæ in studijs Archelaus & Philippus, iam adulescentuli, magniq; animi, regis filij, quos Antipater uelut imminentes spei suæ

G g 4 remo

remouere festinans, quasdam in eos literas ipse finxit, amicorum nomine Romæ degentium. Nonnullis autem corruptis scribere persuasit, quod multis patrem maledictis carperent, ac de Alexandri et Aristobuli nece manifeste quereretur, seq; accitos esse grauiter ferrent: iam enim pater eos redire præceperat, idq; maxime sollicitabat Antipatrum. Quinetiam priusquam proficisceretur, in Iudæa constitutus Antipater, eiusdem modi contra eos Romæ literas mercabatur: patremq; adeundo uitandæ suspicionis causa, fratres purgare simulabat: quædam falso scripta, quædam uerò adulescentiæ peccata esse commemorans. Quo quidem tempore scriptoribus epistolarum, quas in fratrum perniciem simulabat, plurimis pecunijs datis, sumptuum confundere tentabat indicia, uestem pretiosam uariâq; stragula, poculaq; argentea necnon et aurea comparando, aliâq; plurima instrumenta, ut pretiorum magnitudine mercedes falsarijs erogatas celaret. Denique ducenta talenta retulit expensa, et eorum maxima fuit occasio causa Syllæi. Vniuersis autem malis eius tunc minoribus maiore contestis, cum omnia quidem tormenta de parricidio, epistolæ uerò de iteratis fratricidijs conclamarent, nemo tamen ex Iudæa uenientium, quo loco fortunæ domus essent, ei nunciauit, quamuis inter scelus probatum et ipsius reditum septem mensium interualla fluxissent. Ita erat inuisus omnibus. Fortasse autem etiam quibus indicandi uoluntas fuit, per interfectorum fratrum manes obmutescbant. Deniq; Roma literas misit, continuo se uenturum esse, quodq; honorifice dimissus esset à Cesare nunciâns. Rex autem insidiatorem manibus tenere desiderans: timensq; ne si quid præscisset, fortè caueret, ipse quoq; literis beneuolentiâ simulans, et alia familiarissime scripsit, et ut reuersionem suam maturaret orauit. Nam si properasset, matris suæ quoq; offensionem posset componere

Antiq. li. 18.
cap. 8.

componere, quam expulsam esse non ignorauit Antipater. Primam quidem iam de morte Pheroræ susceperat epistolam apud Tarentum, eumque uehementer luxerat: id autem nonnullis de patruo laudabile uidebatur: sed quantum intelligi datur, causa doloris erat, quod insidiæ pro uoto non cesserant: neque tam Pheroram flebat, quam maleficiorum ministrum. Præterea metus eum quidam ob ea quæ confecerat, occupabat, ne quando fortè deprehenderetur uenenum. Tunc autem in Cilicia patris epistola sibi reddita, quam supra memorauimus, statim quidem festinabat: sed postquam in Celenderin delatus est, subit eum quædam materni casus cogitatio, anima iam per semetipsam diuinante. Et amicorum quidem prudentiores ei suadebant, ne prius patrem conueniret, quam pro certo cognosceret, quibus ex causis matrem suam repudiasset: namque timere, ne fortè criminibus matris adderetur. Minus autem prudentes, et uisendæ patriæ cupidi magis, quam quid Antipatro esset utile considerantes, ut properaret monebant, ne ex ipsa mora et patri causam prauæ suspicionis, et occasionem præberet calumniantibus. Nunc enim si quid motum est, in absentem esse factum: nec enim præsentem illo quenquam id ausurum fuisse. Absurdum autem uideri, propter suspensiones incertas certis bonis carere, neque mature se patri reddere, ab eoque regnum accipere, quod solo ipso niteretur. Paruit his Antipater, impellente fortuna, transmissusque in Sebastum Cesarie portum desertur. Occurrit autem illi præter opinionem maxima solitudo cum omnes eum deuixarent, nullusque auderet accedere. Nam etsi semper æquè inuisus erat, odio tamen ut prodere-tur tunc data libertas est. Multos autem auerte-bat ex rege formido, quoniam cunctas iam ciuitates de Antipatro fama repleuerat, solusque de se quid ageretur Antipater ignorabat. Nec enim uel clarius eo quisquam deductus est, cum Romam

nauigaret, uel ignobilis inde susceptus est. Enimuero clades ille domesticas intelligens, calliditate celabat: metuq; penè mortuus, uultu confidentiam simulabat. Et neq; fugæ spes ulla erat, neque circumstantibus malis emergere poterat: certumq; nihil ei de domo, ne ibi quidem nuntiabatur: id enim regis interminatio prohibuerat. Vnde interdum etiam spes cum pertentabat hilarior, aut nihil esse deprehensum, aut si quid esset, hoc sese impudentia sua diluiturum, ac dolis, quæ sola instrumenta salutis haberet. Itaque his armatus, sine amicis in regiam uenit, qui à prima ianua cum iniuria sunt repulsi. Fortè autem Varus Syriae rector intus aderat. Ingressus inde ad patrem, confirmatusq; audacia, uelut eius salutandi causa, propius accedebat: cum ille obiecta manu, et capite declinato, exclamat: Et hoc parricide est, ut me amplexari uelis, qui tot maleficijs inuolutus sis. dispercas, impium caput: neque me attingas, priusquam criminibus te exuas. dabo enim tibi iudicium et iudicem, qui opportune præsto est, Varum. Abi, et quemadmodum te purges in diem crastinum meditare. nam et tempus indulgeo calliditatibus tuis. Ad hæc metu obstupescens Antipater, quia respondere nihil potuit, reuersus est: Cum autem ad eum uenisset mater et uxor, cunctas ei probationes exposuerunt. Tumq; recepta mente, quo pacto sese defenderet, cogitabat. Postero autem die rex adhibito propinquorum atque amicorum concilio, Antipatri quoque amicos uocat. Ipse autem cum Varo residens, cunctos indices iussit adduci: in quibus erant etiam serui matris Antipatri quidam pridem comprehensi, qui ab ea literas ad eum deportauerunt huiuscemodi: Quoniam illa omnia patri tuo cognita sunt, caue ne ad eum uenias, nisi aliquod auxilium à Cesare impetraueris. Itaq; his unà cum alijs introductis, ingreditur Antipater. Cūq; pronus ante pedes patris cecidisset: Oro, inquit.

inquit, pater, ne quid de me præiudices, sed integras aures satisfactioni meæ præbeas. Demonstrabo enim me innoxium, si tu uelis. Ille autem magna uoce imperato ei silentio, ad Varrum locutus est: Quod & tu Varræ, & quiuis iustus iudex, Antipatrum morte dignum iudicauerit, certè scio. Vereor autem ne mea quoq; tibi sit inuisa fortuna, omniq; calamitate dignum deputes, qui tales filios genuerim. Atqui hoc tibi magis miserandus uideri debeat, quòd erga tam scelestos indulgentissimus pater fui. Nam illis prioribus adhuc adulescentulis regnum detuleram, eosq; Romæ educatos amicos Caesaris feceram: sed quos alijs inuidendos regibus, emulandosq; cõstitui, meæ salutis hostes inueni, quorum tamen interitus Antipatro magis profuit. Isti enim, quòd iuuenis & successor meus futurus esset, maxime securitas quærebatur. at uerò hic bellua, patientia mea supra quàm satis erat expletus, in me satietatem suam profudit: eiq; diu uiuere sum uisus, meamq; senectutem grauitè tulit, rexq; fieri non nisi parricidio passus est. quæ quidem profecto noui, qua ratione cogitauit: quòd eum ex agro abiectum reduxerim, & exclusis, quos mihi regina pepererat filijs, regni mei uicarium declarauerim. Equidem tibi Varræ confiteor meæ mentis errorem. Ego illos contra me filios irritaui, qui Antipatri gratia spes eorû iustas abrupi. Quid enim tantum de illis, quantum de isto bene sum meritus? cui uiuus etiam potestatem meam penè concessi: aperte autem regni successionem testamento reliqui, & præter destinatos ei separatim quinquaginta redditus talentorum, sumptum passim mea pecunia subministraui: ac nuper Romam quoq; nauigaturo dedi trecetâ talenta, quemq; solum ex omni familia mea, tanquam patris seruatorem, Cesari commendaui. Aut quid illi tantum sceleris, quantum Antipater admiserunt? quod uè de his habui tale indicium, quale demonstrauit huius

huius insidias? etiam approbo, quia ausus est aliquid parricida, rursumq; ueritatem dolis sperat obtegere: tibi Vare cauendum. nam ego istam belluam noui; & quam sit uerisimilia dicturus, iam nunc prospicio, fletusq; simulatos. Hic est qui me quondam monebat, ut uiuum Alexandrum cauerem, neque meum corpus omnibus crederem. Hic est qui usque ad cubile meum solebat ingredi, & circumspicere ne quis mihi fortè parasset insidias. Hic somni mei custos erat, & securitatis dator, qui consolaretur luctum peremptorum, & uiuentium fratrum beneuolentiam diiudicaret: hic propugnator & satelles meus. Cum eius calliditas Vare in mentem uenerit, & quem admodum singula simulasset, uix me credo uiuere, tamq; grauem insidiatorem quo pacto effugerim miror. Veruntamen quia fortuna quedam excitat contra me domum meam, mihiq; amicissimi semper insensi sunt, ego quidem factorum iniquitatem flebo, & mecum ipse solitudinem gemam. Nemo autem qui meum sanguinem sitierit elabetur, etiamsi per omnes filios meos indicia uentura sint. Hæc dicens, ipse quidem interrupto sermone tacuit, dolore confusus. Nicolao autem uni ex amicis probationes iussit exponere. Inter hæc autem Antipater sublato capite, cum prostratus ante patris pedes maneret, exclamat: Tu pater meas partes defendisti. Nam quomodo ego parricida, quem tu semper seruatorem te habuisse commemoras? Aut si ficta, ut dicis, simulataq; mea pietas fuit, cur in alijs tam callidus, in hoc adeo demens fui, ut non intelligerem, quod si homines lateret tanti sceleris cogitatio, coelestem latere iudicem omnino non posset, qui ubiq; præsto esset, & cuncta conspiceret? An fratrum exitus ignorabam, quos ob id deus ultus est, quia de te male tractauerant? Quid autem fuit cur me tua salus offenderet? Spes regni? Sed regnabam. Odij suspicio? Sed diligebam. An ex te metus aliquis? Quin tui seruans,

nans, alijs timēdus eram. Sed egestas causa fuit? Multo minus. Quis enim magis expensarum habuit potestatem? Si autem omnium hominum perditissimus essem, immanisq; bestiae animum gererem, certe mansueti patris beneficijs uincerer: quem, sicut tu dixisti, reduxeris, totq; filijs anteposueris, uiuusq; regem declaraueris, aliorumq; bonorum magnitudine reddideris inuidendum. O me miserum, acerbissimamq; peregrinationem meam, quam longum liuori tempus magnumq; insidiantibus spatium praeui. Sed tamen tibi pater tuisq; rebus abieram, ne Syllaeus tuam contemneret senectutem. Roma mihi testis est pietatis, & princeps orbis terrae Caesar, qui me patris amatorem saepe uocitabat. Accipe pater has eius literas. haec fideles in me criminationibus ueriores. his me defendo. haec affectus erga te mei argumēta certissima. Recordare quam inuitus hinc nauigauerim, latentes in regno contra me inimicitias nō ignorans. Tu pater imprudens me perdidisti, tu compulisti ut darem accusandi tempus inuidiae. Verum ad indicia ueniam. Ecce adsum, terra mariq; nihil usquam parricida perpeffus. Sed nondum me hoc argumento diligas. nam & apud deum, & apud te pater, condemnatum me esse scio. Condemnatus autem deprecor, ne aliorum tormentis fidem habeas: in me feratur ignis, per uiscera mea pergant instrumenta poenarum, ne parcas scelesto corpori. Nam si parricida sum, tormentorum expers mori non debeo. Talia cum lachrymis atque ululata uociferans, & omnes alios, & Varum ad misericordiam prouocauit: solum autem Herodem, quō minus fleret, iracundia continebat, documentis ueris intentum. Ibi autem Nicolaus, iussu regis multa de Antipatri calliditate praefatus, & misericordiae spem abstulit, & atrocissimam accusationem instituit, cuncta quidem regni maleficia illi ascribens: maxima uero fratrum interitum, quos ipsius calumnijs interfectos esse demon-

esse demonstrans, etiam superstitibus cum insidiari quasi successione captatoribus affirmabat. Nam qui patri uenenum parasset, multo minus à fratribus abstineret. Cum autem ad ueneri probationem uenisset, per ordinem proferebat indicia, etiam de Pherora crimen exaggerans, ueluti illum quoque Antipater fratricidam fecisset, corruptisque regis amicis, scelere omnem domum repleuisset. Atque ita multis alijs dictis et probatis perorauit. Varus autem cum respondere iussisset Antipatrum, et ille nihil amplius elocutus, quam, Deus testis est innocentie mee: silensque iaceret, uenenum petijt, idque cuiuspiam damnatorum capitis ex custodijs bibendum dedit: eoque statim mortuo, quædam in secreto cum Herode sermocinatus, gesta in concilio Cesari scripsit: posteroque die inde discessit. Nihilominus minus rex Antipatro uinculis tradito, cladis sue nuntios ad Cesarem misit. Post hæc Salomen appetisse insidijs arguebatur Antipater. Quidam enim è seruis Antiphili Romam uenerat, epistolas ferens cuiusdam Acmes nomine, ancille Iulie: quibus ad regem scriptis, indicauerat Salomes epistola inter literas Iulie reperta, clam ei beneuolentie causa misisse. Ipsius autem Salomes epistolis et maledicta in regem acerbissima, et accusatio maxima continebantur. Sed hæc ab Antipatro erant fictæ: isque Acmen pecunia corruptam, ad Herodem eas mittere persuaserat. Epistola enim eiusdem muliercule ad ipsum scripta id prodidit, cuius uerba hæc sunt: Sicut uoluisti patri tuo scripsi, et alias epistolas misi, certo sciens, regem sorori sue minime posse parcere, si eas recitauerit. Bene autem facies, si consummatis omnibus, pollicitationum tuarum memor fueris. Hac epistola et quæ in Salomen sunt composita deprehensis, regem subiit cogitatio, ne forte etiam Alexander falsis epistolis fuisset oppressus: quodque penè sororem propter Antipatrum occidisset, anxius erat. Itaque non est ultra cunctatus, quo

quo minus ab eo sumeret omnium causa supplicium : sed ne propofitis fatisfaceret, graui morbo impeditus eſt. De Acme tamen ancilla, & in Salomen fictione conflata, dedit literas ad Caſarem, ac propterea teſtamento mutato, exemit nomen Antipatri, regemq; ſcripſit Antipan, præteritis Archelao & Philippo natu maioribus. nam & hos Antipater inſimulauerat. Caſari autem poſt alia pecuniaria munera mille talenta, & uxori eius ac filijs, itcmq; amicis & libertis, propè quinquaginta; ceterisq; omnibus agrorum & pecuniarum non parum diſtribuit, ac ſororem Salomen clariſſimis donis honorauit: In teſtamento quidem iſta correxit.

De Aquila aurea, morteq; Antipatris & Herodis.

C A P V T

X X I .

MOrbus autè ingraueſcebat, quòd eū ſenectus pariter ac Antiq. li. 17.
 moror urgeret, & annos iam ſeptuaginta natus eſſet: cap. 8.
 & filiorū cladibus animū adeò habebat afflictum, ut nec bona uale tudine quicquā incunditatis admitteret. Acriorè autè facie bat egritudine, quòd Antipater uiueret. Hunc enim nō opere ſuperuacuo, ſed cū ipſe cōualuiſſet, cogitabat occidere. Ad has ei calamitates accidit etiam populi quidam tumultus. Erant in ciuitate ſophiſtæ duo, qui ſumme ſcire leges patrias uidebantur, & propterea per omnē gentem maxima gloria prædicabantur: Iudas filius Sepphorei, & alter Margali Matthias. Hos nō pauci adoleſcentiū ſectabantur, cū leges exponerent, & in dies ſingulos puberū exercitum cōgregabant. Qui cū regē audiſſent morore ac morbo tabeſcere, apud notos loquebantur, opportuniū iam tēpus eſſe, ut deus uindicaretur, fabrica taq; aduerſus leges patrias opera deſtruerētur. Siquidē in tēplo neſas ſit, imagines, aut uultus, aut cuiuslibet animalis cognomine ſimulachrū haberi. Hoc propterea dicebatur, quòd ſupra maximam portam templi rex aquilam collocauerat auream.
 Eamq;

Eamq; tunc monebant sophistæ ut tollerent: pulchrum esse dicentes, etiam si quod inde periculum immineret, pro legibus patrijs mori non recusare: sic enim decedentibus, et animam immortalem, et bonarum rerum sensum perseverare perpetuo: minus autem fortes et sapientiæ suæ nescios amare animam imperitia: magisq; morbo cupere, quàm uirtute defungi. Dum hæc illi differerent, rumor subito peruagatur, regem ferè iam mori: unde etiam confidentius adolescentes coronam adorti sunt: ipsiq; meridiè, cùm plurima multitudo uersaretur in templo, crassis demissi funibus, aquilam ex tecto auream securibus abscedebant. Qua re statim regis duci nunciata, non parua ille manu comitatus ad templum cucurrit: et prope ad quadraginta iuuenes comprehensos, regi exhibuit. Qui primum interrogati, an aquilam ipsi auream concidere ausi essent, fecisse confessi sunt: deinde quo iubente, lege patria responderunt. Cùm uero, quid exultarent tantum, quibus mors immineret, ab his quereretur: quia post mortem bonis plurimis frui sperarent, asseruerunt. His itaque rex commotus, magnitudine iracundiæ morbum superat, atque in concionem procedit. Deinde multum in eos quasi sacrilegos inuectus, et quòd occasione legis patriæ quædam maiora tentassent, uelut impios supplicio dignos esse iudicauit. Populus autem metuens, ne per multos questio iret, precabatur, ut primum facinoris suasoribus, deinde in eo deprehensis poenæ subditis, cæteris indignationem remitteret. Tandem igitur exoratus, et ipsos rex qui funibus demissi erant cum sophistis uiuos incendi, et reliquos qui unà cõprehensti sunt, obtruncandos carnicibus tradidit. Hinc totum eius corpus morbo occupatum uarijs doloribus differebatur. Nam febris quidem non mediocris erat: prurigo autem intolerabilis habebat omnem corporis superficiem. asiduis autem uexabatur coli tormentis, pedesq;

Antiq. li. 17.
cap. 9.

desq; tanquam ex intercentis uitio tumuerant. Quin & inflatio uentriculi, putredoq; uirilis membri uermiculos generas, ac præterea creber anhelitus, & irrupta eum suspiria mēbrorumq; omnium contractio fatigabat: ut qui hæc ad diuinitatem referrent, ultionem eam esse dicerent sophistarum. Ille autem, quamuis cum tot morborum cruciatibus luctaretur, uitæ tamen cupidus erat, & remedijs excogitatis salutem sperabat. Denique Iordanem transgressus, apud Calliroën aquis calidis utebatur, quæ in lacum feracem bituminis, qui Asphaltites uocatur, effluentes, pro dulcedine potui sunt. Ibi autem corpus eius, quod medicis oleo calidiori foueri placuerat, in solum plenum demersum ita dissolutum est, ut etiā lumina quasi mortuus resoluta torqueret. deinde perturbatis qui eum curabant, ad clamorem quidem illorum respicere uisus est. desperata uero salute, militibus quinquagenas drachmas, multamq; pecuniam rectoribus atq; amicis diuidi iussit. Cum autem rediens ad Hierichunta uenisset, atra iam bili correptus, & pene ipsi morti munitabatur, factumq; nefarium excogitauit. Collectos enim cuiusq; uici ex omni Iudæa nobiles, in locum cui nomen est Hippodromus, concludi præcepit. Deinde Salome sorore & Alexa marito eius ad se uocatis: Scio, inquit, mortem meam festis gaudijs celebraturos esse Iudeos. Verum per alios lugeri potero, & præclarissimos honores sepulture assequi, si quæ præcipio feceritis: Hos uiros qui habentur in custodia, cum animā efflauero, statim militibus circumdatos occidite: ut etiam inuita omnis mihi Iudæa, omnisq; domus illæ chrymet. Et simul his mandatis, legatorum quos Romam miserat epistolæ sunt allatæ, quibus Acmen ancillam Iulie iussu Cæsaris interemptam, & Antipatrum morte damnatum esse, indicabatur. Quin & si pater eum in exilium dare mallet, id quoque permisisse Cæsarem, scriptum erat. Herodes autem

H h

paululum

paululum hoc nuntio recreatus, doloribusq; rursum uictus (nam inedia, tussisq; pariter uiolentia distendebatur) satum praeuenire conatus est: sumptuq; malo, etiam cultellum poposcit: sectum enim comedere consueuerat. Deinde circumspiciente quis arbiter impediret, tanquam se percussurus dexteram sustulit. Cum uero Achiabus consobrinus eius accurrisset, manumq; continuisset, ululatus maximus in regia statim, quasi rex mortuus esset, excitatus est. Eoq; propere audito, Antipater fiduciam recepit: letusq; iam custodes promissa etiam pecunia, rogabat, ut se soluerent, atq; dimitterent: quod eorum princeps non solum ne fieret obsistit, sed etiam regi uelociter nuntiavit. Ille autem fortius exclamans, quam uires egrotantis ualebant, continuo satellitibus missis, occidit Antipatrum mortuumq; sepeliri praecepit in Hyrcanio. Deinde rursum corrigi testamentum, et successorem quidem Archelaum natum maximum Antipae fratrem scripsit, tetrarcham uero Antipam. Post interitum autem filij quinq; diebus exactis moritur: annos quidem trigintaquatuor, ex quo interfecit Antigonom, regno potitus: triginta uero et septem, postquam rex a Romanis declaratus est. Et in alijs quidem omnibus, secunda fortuna usus est, ac si quis alius. Regnum enim quod priuatus sibi quaesierat, tanto conseruatum tempore, filijs suis reliquit. In rebus autem domesticis infeliciissimus fuit. Salome autem, ante quam resciret mortem regis exercitus, cum marito progressa, uinctos absoluit, quos occidi mandauerat: ipsum dicēs mutasse consilium, et unumquenque iussisse domum dimitti. Atque ita post horum abitum militibus indicatur, Quibus in concionem cum alia turba in amphitheatrum apud Hierichunta collectis, Ptolemeus anuli regis custos, quo signare solitus erat, et fortunatum illum coepit dicere, et multitudinem consolari. Relictamq; ab eo militibus epistolam recitauit: in qua

Antiq. li. 17.
cap. 10.

Antiq. li. 17.
cap. 11.

qua multum rogabat, ut beneuolo animo successorem suum
 fouerent. Deinde post epistolam testamentum legebat, in quo
 Philippum quidem heredem Trachonis, proximarumq; re-
 gionum: tetrarcham uerò, sicut supra diximus, Antipam: re-
 gem autem Archelaum scripserat: eidemq; anulum ad Cæsa-
 rem ferre mandauerat, assignatamq; regni administrati noti-
 tiam. Omnium namq; dispositionum suarum dominum et con-
 firmatorem Cæsarem esse uoluit: cetera uerò seruari iuxta su-
 perius testamentum. Quo perlecto, confestim clamor secutus
 est omnium Archelao gratulantium: militesq; per cuneos et
 populos adeuntes, suamq; promittebant, deiq; beneuolentiam
 precabantur. Hinc ad sepeliendum regem operam contule-
 runt. Nihil autem munificentia prætermisit Archelaus, sed or-
 namentum extulit regium in funcribus pompa ducendum.
 Lectus quippe totus erat gemmis auroq; distinctus, thorax au-
 tem purpura uariatus, corpusq; super eum uelatum itidem
 purpura. Capiti autem diadema erat impositum: corona uerò
 desuper aurea, sceptrumq; in dextera, et circa lectum filij cum
 propinquis, præterea satellites agmenq; Thracium, Germa-
 nicq; et Galli, uelut ad bellum instructi omnes antecede-
 bant.

Cetera uerò militum manus armata, ducesq; suos ordi-
 numq; principes sequebantur deceter. Quingenti
 autem serui ac liberti odores ferebant: corpus
 autem per ducēta stadia portatum est in
 castellum Herodion: ibiq; secun-
 dum ipsius regis mandata se-
 pulchrum est. Et Herodis
 quidem regis hic
 finis fuit,

FLAVII IOSE

PHI DE BELLO IV

daico liber secundus.

De successoribus Herodis, & ultione direptæ aureæ
Aquilæ.

CAP. I.

Antiq. li. 17.
cap. 11.

VRBARVM autem nouarum principium fuit Archelao Romam proficiscendi necessitas. Diebus enim septem in lugēdo patrem consumptis, epulisq; feralibus prolixè populo exhibitis (Hic autem mos apud Iudeos necessario multos ad inopiam redegit: nam qui cum neglexerat, impius estimabatur) candida ueste indutus, processit ad templum. Ibiq; uarijs fauoribus exceptus à plebe, ipse quoque in excelsò tribunali, solioq; aureo residens, humanissime uulgus admisit: eisq; & quòd sepulturam patris sedulo curauissent, gratias egit, & quòd sibi quasi certo iam regi, magnos honores habuissent. Verum se tamen ait nō potestate solum interim, sed etiam ipso regis nomine temperare, donec à Cesare sibi fuerit confirmata successio, qui etiam testamēto rerum esset omnium dominus constitutus. Idcirco enim se apud Hierichunta uolūtatì exercitus restitisse, cum sibi diademā uoluisset imponere. Caterum alacritate ac beneuolētia, equè militibus ac populo plenam se uicissitudinē relaturum, si ab his, quorum etiā esset imperium, certus rex declaratus fuisset: studiūq; sibi esse, ut erga illos rebus omnibus patre melior appareret. His gauisa multitudo, statim eius mentem magnis tentare petitionibus cœpit. Namq; alij tributa leuari, alij uestigia tolli, quidam solui custodias acclamabant. Cunctis autem postulatis, in gratiam populi faciliè annuebat Archelaus. Deinde celebratis hostijs, cum amicis erat in epulis. Ecce autem subito

subito post meridiem congregati non pauci nouarum rerum
 studiosi, ubi communis luctus de rege cessauit, propria lamēta
 suscipiunt, flentes eorum casum, quos propter abscisam ex
 porta templi Aquilam auream Herodes morte damnauerat.
 Dolor autem non occultus erat, sed clarissimis questibus, fle- Antiq. li. 17.
 tuq; iusto et planctu ciuitas personabat, uirorū causa uide- cap. 12.
 licet, quos pro templo ac legibus patrijs interijisse dicebant.
 Eorum autē mortis poenas, ab illis quos Herodes pecunia do-
 nasset, repetendas esse clamitabant: ac primum, quem is consti-
 tuerat pontificem reijciendum, aliumq; pietate prestantem,
 magisq; purum optari debere. Quibus etsi mouebatur Arche-
 laus ad ultionem, tamen eum profectionis festinatio contine-
 bat, metuētem, ne si multitudinem reddidisset inimicam, motu
 eius impediretur. Quamobrem monendo magis, quam ui ex-
 periebatur sedare turbatos: missoq; magistro militū, ut quie-
 scerent, eos rogabat. Sed illum seditionis autores, ubi ad tem-
 plum uenit, priusquam uerbum faceret, lapidibus proturba-
 runt: et alijs post eum mulcēdi sui gratia missis (multos enim
 legabat Archelaus) iracundē omnia responderunt: neq; si nu-
 mero aucti fuissent, ociosi fore uidebantur. Itaq; instante azy-
 morum die festo, qui apud Iudæos Pascha uocatur, plurimā
 uictimarum copia plenus, infinita quidem ad tēplum ex agris
 multitudo religionis causa descendit: cum illi qui sophistas lu-
 gebant, in templo consisterent, nutrimenta seditioni quaren-
 tes. Hoc autem metu Archelaus, antē quā omnem populum
 morbus iste corrumpere, cohortem militum et tribunum, qui
 etiam seditionis principes comprehenderent, eō dirigit: con-
 tra quos omne uulgus excitatum, multos lapidum ictibus in-
 terfecit. saucius uerō tribunus uix elabatur. Et illi quidem sta-
 tim, ueluti nihil mali actum esset, ad celebranda sacra cōuersi
 sunt. Sed Archelao sine cadē iam multitudo comprimi non

posse uidebatur. Quamobrem totum illis intmisit exercitum, pedites per ciuitatē simul omnes, equitesq; per campum: qui cum sacrificijs occupatos singulos inuasissent, propē ad tria milia hominum occidunt: reliquam uerō manum per montes proximos disiecerunt. Pracones autem sequebantur Archelauum, iussu eius unumquenq; ut domum recederet admonēdo. Itaque cuncti neglecta diei festiuitate, abiere. ipse autem cum matre, necnon & Popla, & Ptolemæo, & Nicolao amicis, ad mare descēdit: relicto Philippo regni procuratore, itemq; rerum familiarium curatore. Vnā uerō egressa est cum filiis suis Salome, fratrisq; regis filij, generq; specie uelut Archelao ad obtinendam successionem adiumento futuri: certa uerō causa, quæ contra leges in templum admissa fuerant, delaturi. Interea fit illis Casarea obuiam Sabinus Syriae procurator, ad Iudæam ueniens, ad pecunias custodiendas Herodis. Quem ulterius progredi Varus inhibuit, multis accitus Archelai precibus, intercedente Ptolemæo. Et tunc quidem Sabinus in gratiam Vari, neq; ad arces uenire properauit, neq; thesaurōs paternæ pecuniæ clausit Archelao: sed usq; ad cognitionem Caesaris se otiosum esse pollicitus, apud Casaream commorabatur. Postea uerō quam sibi obstantium unus Antiochiam petijt, alter, hoc est, Archelaus Romam nauiganit, maturē profectus in Hierosolymam, regiam tenet: custodumq; principibus, itemq; dispensatoribus euocatis, rationes pecuniarum discutere conabatur, & arces occupare tētabat. Non tamen immemores Archelai mandatorum custodes erant, sed in obseruando singula quæq; perseuerabant, causam custodie magis Casari, quam Archelao tribuentes. Ad hoc autem Antipas quoque de regno certabat, posteriore superius Herodis testamentum firmius esse defendens, in quo rex ipse Antipat fuerat scriptus: eiq; se tam Salome quam multi alij cognati, qui

Antiq. li. 17.
cap. 13.

qui cum Archelao nauigarant, suffragio fore promiserant. Ducebat autem secum matrē, fratremq; Nicolai Ptolemæum, in quo pro fide apud Herodem probata, nonnihil uidebatur esse momenti. Namq; illi fuerat amicorum charissimus. Oratori autem Ireneo propter dicendi acrimoniam plurimum cori fidebat: unde etiam qui se monuerant, ut Archelao pro etatis merito et secundi testamēti uoluntate cederet, audiendos esse non censuit. Romæ uerò migrauerunt ad eum cunctorum studia propinquorum, quibus inuisus erat Archelaus, quiq; præcipue liberi omnes sui; iuris esse cupiebant: et aut Romæ no magistratu administrari, aut si hoc non impetrarent, Antipam regem habere. Ad hoc etiam Sabini ope nitebatur Antipax, qui Archelaum per epistolas accusauerat apud Cæsarem, Antipam uerò multum laudauerat. Itaque digesta crimina Salome et ceteri, qui cum ea sentirent, Cæsari tradiderunt: et post eos Archelaus gestorū suorum perscripta capitula, patrisq; anulum per Ptolemæum, rationesq; administrationis intromisit ad Cæsarem. Ille autem secum premeditans ea, quæ ab utraque parte dicerentur, ubi et regni magnitudinem, multitudinemq; reddituum animaduertit, atque insuper Herodis familiam numerosam, perlectis etiam Vari ac Sabini literis, optimates Romanorum ad concilium uocat, in quo tunc primum ex Agrippa ac filia sua natum Caium sedere iussit, filium adoptiuum: atque ita partibus prosequendi copiam dedit. Igitur Salomes filius Antipater (namq; is erat orator acerrimus eorum, qui aduersabantur Archelao) accusationem proposuit, insimulans Archelaum, quasi uerbis quidem de regno uideretur contendere, re autem uera iandudum rex esset effectus, et apud aures modo Cæsaris cauillaretur, quem iudicem successionis expectare nolisset. Nam post Herodis mortem, quibusdam ut diadema sibi imponerent

nerent subornatis, regis cum more in solio aureo residentem, partim ordines militiae permutasse, partim cōdonasse promotiones: & insuper his omnia annuisse populo, quae uelut à rege impetranda petisset: maximorumq; reos criminum, quos pater suus uinxerat, absoluisse: qui cum ista fecisset, modo regni umbram à domino postulaturus uenisset, cuius sibi corpus ipse rapuisset, ut non rerum sed uocabulorum dominum esse Caesarem demonstraret. Ad hæc ei, quod etiam luctum patris asimulasset, obieciat: cum interdum quidem personam componeret in moerorem, noctu uerò ad commensationes usq; potaret. Denique seditionem uulgi ex hac indignatione conflata esse dicebat. Totius enim orationis suae uires, eorum multitudinem, qui circa templum caesi fuerant, ascribebat. Hos enim ad diem festum quidem uenisse: ad hostias uerò, quas ipsi mandandas uenerant, crudeliter esse iugulatos: tantumq; in templo funerum esse congestum, quantum nullum ab externis illatum bellum implacabile congestisset. Itaque huius crudelitatis Herode præscio, ne spe quidem regni unquam eum dignum esse uisum, nisi cum sanæ mentis inops erat, animo deterius egrotante quàm corpore, & quem in secundo testamento successorem scriberet, ignorabat: præsertim qui prior re testamento successorem scriptum incusare nihil posset, quod incolumi corpore, omniq; uitio purgata mente fecisset. Vt tamen quis firmitus esse ponat morbo laborantis arbitrium, ipsum se Archelaum abdicasse regia dignitate, multis in eam contra leges admissis. Nam qualem fore, si acciperet à Caesare principatum, qui ante quàm acciperet, tantum populum peremisset? Multa in hunc modum prosecutus Antipater, multis ex numero circumstantium propinquorum in singula crimina testibus exhibitis, perorauit. Surrexit autem Nicolaus defensor Archelai, & ante omnia cedem

eādem in templo necessario factum esse perdocuit : nam quorum necis argueretur, non regni solum, sed etiam ipsius iudicis, id est, Caesaris hostes fuisse : aliorum autem criminum suā fore aduersarios ipsos demonstrauit. Secundum uerò testamentum idcirco ratum manere postulabat, quod Herodes in eo successoris sui firmatorem Caesarem constituisset. Nam qui tantum sciret, ut rerum domino potestate sua cederet, neq̃ unquam in heredis errasse iudicio, sed sano corde quem constitueret elegisse, qui per quem constitui deberet, non ignorauit. Cū autem omnibus expositis, etiam Nicolaus perorasset, in medium progressus Archelaus, ad genua Caesaris accidit ocyus. Quo perbenigne Caesar erecto, quod paterna quidem successione dignus esset, ostendit: certum uerò nihil pronuntiauit. Sed illo die dimisso concilio, secum ipse de cognitis deliberabat, utrum ex his qui testamento continerentur, aliquem regni oporteret constitui successorem, an toti familie distribui principatum. Multitudo enim personarum egeret subsidio uidebatur.

De pugna & strage Hierosolymis inter Iudæos, & Sabinianos.

C A P . I I .

SED antè quàm de his quicquam statueretur à Cesare, ma Antiq. li. 17.
 ter Archelai Malthace, morbo correpta moritur. Et uariae literæ de Syria perlatae sunt, Iudæos defecisse nunciantes: quod Varus fore prospiciēs, in Hierosolymam postquàm Archelaus nauigarat, ascendit: ut incentores seditionis prohiberet. Et quia multitudo cessatura nō uidebatur, ex tribus quas è Syria duxerat secum legionibus, unam in ciuitate reliquit: atq; ita in Antiochiam ipse remeauit. At Sabinus cū postea in Hierosolymam uenisset, causas nouarū rerum Iudæis prae-
 buit: modo uim custodibus, ut sibi arces traderent, adhibendo, nunc maligne regis exquirendo pecunias. Non autem solis

H h 3

relictis

relictis à Varo militibus fretus erat, sed etiam seruatorum suorum multitudine, quos etiam omnes armatos auaritiæ ministros habebat. Festo autem quinquagesimo die, quæ Pentecoste à Iudeis uocatur, septies septem diebus exactis rediens, eorum numero uocabulum nata, non religionis solennitas populum, sed indignatio congregauit. Deniq; concursus infinite multitudinis ex Galilea, itemq; Idumæa, et Hierichunte, transq; Iordanem positis regionibus, factus est: cum indigena ex ipsa ciuitate populus Iudeorum, et numero simul et alacritate præstaret: et tripartita manu terna castra collocauerunt, una in Septentrionali regione templi, altera in Meridionali Hippodromum uersus, tertiâq; in occiduo prope regiam tractu, circumsessosq; Romanos undiq; obsidebât. Sabinus autem multitudine pariter, eorumq; spiritu perterritus, crebris quidem Varum nuntijs precabatur, ut quam maturè ferret auxilium, quasi occasione delenda legione, si quid moræ interuenisset. Ipse uerò in altissimâ castelli turrim, quæ Phaselus uocabatur, euadit, fratris Herodis cognominè, quem Parthi necauerunt. Hinc legionarijs, ut in hostes irruerent, signum dabat. Nam præ timore nec ad eos quibus ipse præceperat, descendere audebat. Eius autem præcepto milites obediētes, in templum uolant, uehementiq; cum Iudeis pugna confugunt: in qua dum nemo desuper adiuuaret, imperitos belli peritia superabant. Postea uerò quam multi Iudei porticibus occupatis, à uertice telis eos appetebant, plurimi conterebantur: et neq; ex alto iaculantes ulcisci facillè poterant, neq; minus dimicantes ferebant. ab utrisq; tamen afflictis succendunt porticus, opere, magnitudine, atq; ornatu mirabiles. ibiq; tum multi flamma subito comprehensi aut ea consumebantur, aut in hostes desilientes ab ipsis occidebantur: alij retrorsum cecidentes præcipitabantur ex muro: nonnulli desperata salute, incen-

cendij periculum suis gladijs praeueniebant. Qui tamen ex
 mœnibus obrepando in Romanos fecissent impetum, metu at=
 toniti nullo negotio subigebantur: donec omnibus aut inter=
 emptis, aut timore disiectis, thesauro dei defensoribus destitu=
 to manus milites attulerunt, & quadraginta ex eo talenta di=
 ripuere: quorum quæ furto sublata non sunt, conquisiuit Sa=
 binus. At Iudeos multò plures, magisq; pugnaces, tam uiro=
 rum, quàm opum interitus in Romanos contraxit. Obseſſaq;
 his regia minitabantur exitium, nisi quamprimum inde fece=
 derent: Sabino, si uellet, unà cum legione abeundi copiam pol=
 licentes. Quibus opitulabantur regionum plurimi, qui ad eos
 sponte transfugerant. Pars tamen bellicosior erat, Sebasteno=
 rum tria milia, hisq; Rufus, & Gratus præpositi, unus peditū
 rector, at uerò equitum Rufus: quorum uterq; ui corporis at=
 que prudentia, etiam si nullam manum obedientem haberent,
 magnum tamē monumentum belli Romanis addidissent. Itaq;
 Iudei quidem instare obsidioni, simul & castelli mœnia ten=
 tantes, & ad Sabinum clamantes, ut discederet, neu impediret
 habituros tanto pòst tempore patriam libertatē. Sabinus au=
 tem quamuis optaret euadere, fidem tamen pollicitationibus
 non habebat: sed eorum lenitatem, insidiarum esse illecebram
 suspicabatur: simulq; auxilium Vari sperans, obsidionis peri=
 culum perſerebat. Eodem tempore per Iudeam plurimis lo=
 Antiq. li. 17.
 cap. 15.
 lerat. Nam in Idumœa quidem duo milia ueteranorum, qui
 sub Herode militauerant, cōgregati, armisq; instructi cum re=
 gijs decertabant: quibus Achiabus regis consobrinus, ex uicis
 munitissimis repugnabat, campestre prælium declinando. In
 Sepphori autem Galilæe, Iudas filius Ezechie latronū prin=
 cipis, ab Herode quondam rege capti, qui tunc illas regiones
 uastauerat, non parua multitudine collecta, ruptisq; regijs ar=
 mamentis

manentibus, et omnibus quos circa se habebat armatis, contra potentiae cupidos manus mouebat. Trans flumen quoque Simon quidam ex regis seruis, pulchritudine simul et uastitate corporis fretus, imposito sibi diademate, cum latronibus quos congregauerat ipse circueiens, et apud Hierichuntam regiam, et multa alia magnifica diuersoria igni corrumpit, facilem sibi praedam ex incendio comparans. Omnesque habitationes, in quibus aliquid decoris erat, concremasset, nisi Gratus regionum peditum rector, ex Trachone sagittarios, itemque Sebastenorum pugnacissimos duces, properasset occurrere. Vbi peditum quidem in pugna multi consumpti sunt: ipse autem Simonem compendio praeuenit, ardua ualle fugientem, et ex transuerso percussum in ceruice deiecit. Incensae sunt autem et quaecumque Iordani proximae fuerunt sedes regiae, apud Betharantes, quorundam aliorum manu conflata ex locis ulterioribus. Tunc etiam pastor quidam, cui nomen erat Athrongaeus, regnum affectare ausus est: quod ut speraret, ui corporis animaeque fiducia mortem contemnens impulsus est, ac praeter ea fratrum sibi simulum robore, quorum singulis tanquam ducebatur. Ipse autem, ueluti rex, maiora negotia procurabat. Et tum quidem etiam diadema sibi imposuit. Non paruo autem post tempore, cum fratribus suis uastando territoria, et occidendo praecipue Romanos, itemque regios, perseuerauit: cum nec Iudeorum quisquam effugeret, qui lucrum aliquod ferens uenisset in manus. Ausi sunt etiam apud Amathuntem repertum Romanorum agmen circumuenire, qui frumenta legioni atque arma portabant. ubi Arium quidam centurionem et quadraginta fortissimos iaculis consecere: ceteri uero in eodem periculo constituti, auxilio Grati, qui cum Sebastenis aduenit, elapsi sunt. Multis in hunc modum contra indigenas, itemque alienigenas

per omne bellum gestis, post aliquod tempus tres ex his comprehensi sunt: natu quidem maximus ab Archelao, duo uerò qui aetate sequebantur, in manus Grati, ac Ptolemæi delati. Nam quartus Archelao pactione concessit. Sed hic finis eos postea secutus est. Tunc autem latrociniali bello cunctam inflammabant Iudeam.

De Vari gestis circa Iudæos crucifixos. C A P. I I I .

Varus autem acceptis Sabini & principum literis, toti Antiq. li. 17.
legioni metuens, opẽ his ferre properabat. Itaq; cum dua cap. 16.
bus reliquis legionibus, & quatuor alis equitũ, in Ptolemaida profectus, eodem regum, atque optimatum auxilia conuenire iussit. Ad hæc à Berytijs etiam, cum per eorum transiret oppidum, mille & quingentos accepit armatos. Vbi uerò in Ptolemaidem tam cetera manus auxiliorum, quàm propter Herodis inimicitias Aretas rex Arabum non cum exiguo numero equitum, peditumq; peruenit, statim exercitus partem in Galileam, quæ Ptolemaidi propinqua erat, dirigit, amici sui Galli filio his rectore preposito. Qui mox & aduersus quos ierat, omnes in fugã uertit: & Sepphori ciuitate capta, ipsam quidem incendit, incolas uerò eius seruitio subiugauit. Varus autem ipse cum omni exercitu Samaria potitus, ciuitate quidem abstinuit, quod inter aliorũ turbas, nihil eam mouisse deprehendit: castris autẽ ad uicum positis, qui appellatur Arun, Ptolemæi possessionem propterea direptam ab Arabis, qui & amicis Herodis infensi erant, inde ad Sappho progreditur, alterum uicum tutissimũ: quem similiter, omnesq; reditus ibi repertos depopulati sunt. Cedis autem ignisq; plena erant omnia, nec predationi Arabum quicquam obstabat. Exusta est & Ammaus iussu Vari, necem Arii, cæterorumq; indigne ferentis, habitatoribus eius fuga dispersis. Hinc progressus ad Hierosolymam cum exercitu, solo uisu Iudeorum castra disiecit:

cit: & alij quidem per agros abiire fugientes: qui uerò intra ciuitatem degebāt, suscepto eo, seditionis causas in alios conferebant, nihil quidem se penitus mouisse dicentes, sed propter diem festum receptam necessario multitudinem, in ciuitate obfessos esse potius cum Romanis, quàm cum disidentibus conspirasse. Antè uerò obuiā ei uenerant Iosephus, Archelai consobrinus, & cum Grato Rufus, ducentes exercitum regium, & Sebastenos, & Romanos milites ornatos habitu consueto. Sabinus enim nec in os Vari uenire passus, iandudum ex ciuitate ad mare discesserat. Varus autem dispartitum aduersus autores tumultus per agros dimisit exercitum: multisq; sibi exhibitis, quos minus turbulentos inuenisset, custodie tradidit: maxime uerò nocetium propè ad duo milia cruci suffixit. Adhuc autem circa Idumæam superesse decem armatorum milia nunciato, confestim Arabas domum abiire iubet: quòd eos non auxiliantium more uti militia, sed pro sua libidine, & supra quàm ipse uellet, agros uastare perspexit: suis autem comitatus agminibus, in aduersarios properabat. Verum illi se Varo prius quàm in manus ueniretur, Achiabi consilio tradiderunt. Varus autem multitudini uenia data, duces eius interrogandos misit ad Cæsarem. At ille cùm ignouisset ceteris, in nonnullos regis cognatos (erant enim quidam inter eos Herodis propinqui) animaduertit, quòd omnino cōtra regem suum arma cepissent. Varus autem hoc modo rebus apud Hierosolymam compositis, eademq; legione, quæ dudum in præsidio ciuitatis fuerat, ibi relicta, Antiochiam redijt.

De Ednarcha Iudæorum instituto. CAP. IIII.

Antiq. li. 17.
cap. 17.

Roma autem Archelao alia rursus cum Iudæis causa conflata est: qui ante seditionem permissu Vari, legati exierant, ius genti suæ liberum petaturi. Erant autē numero quinquaginta, qui uenerant, & astabant eis plus quàm octo milia

Iudæo

Iudeorum Romæ degentium. Itaq; cōvocato à Cæsare optimatum Romanorum, amicorumq; concilio in Palatini Apollinis templum, quod priuatim ipsius erat edificium admirandis opibus exornatum, multitudo quidam Iudeorum constitit cum legatis, contraq; Archelaus cum amicis. Cognatorum autem amici ab utraq; parte secreti erant. Nam et cum Archelao stare propter odium atq; inuidiā recusabant, et cum accusatoribus conspici pudore Cæsaris prohibebantur. Inter quos erat etiam Philippus Archelai frater, beneuolo animo duabus ex causis premissis à Vero, ut et Archelao subueniret, et si regnum Herodis nepotibus eius distribui placuisset, partem aliquā mereretur. Iussis autem accusatoribus exponere, quænam contra leges fecisset Herodes: primum non se regem, sed omnium qui usquam fuissent, tyrannorum crudelissimum tolerasse dicebant. Deinde multis ab eo trucidatis, ea pertulisse superstites questi sunt, ut beatiores mortui putarentur. Non enim tormentis solum eum lacerasse corpora subiectorum, sed etiam gentis suæ ciuitatibus deformatis exterius ornauisse, populisq; alienis Iudeæ sanguinē condonasse. Pro antiqua uero felicitate, ac patrijs legibus, nationem suam tanta egestate simul ab eo atq; iniquitate repletam, prorsus ut plures ex Herode clades paucis annis sustinuerint, quàm omni æuo maiores sui, postquàm ex Babylone discessere, perpeşi sunt, Xerxe tunc regnante ad discordias concitati. Verum se tamen ad hanc mediocritatem et aduersæ fortune consuetudinem proceßisse, ut etiam successionem uoluntariam acerbissime scruitutis subirent: qui et Archelaum tanti tyranni filium, patre mortuo regem appellassent nihil morati, et unā cum eo luxissent mortem Herodis, ac pro eius successore uota celebrassent. Illum autem quasi metueret, ne non certus eius filius uideretur, à cæde trium milium ciuium regni sumpsis-
se pri

se primordia : & quia principatum meruerit, tot immolasse deo hominum uictimas, tot festo die templum cadaueribus impleuisse. Rectè igitur eos, qui de tantis malis superessent; aliquando respexisse calamitates suas, & belli lege cupere uulneribus excipiendis ora præbere: atq; ab Romanis precari, ut Iudææ reliquias misericordia dignas existimarent: ne uel quod ex ea natione restaret, his obijcerent, à quibus crudelissime læcerabatur : sed patriam suam coniungi Syriæ finibus, ac per iudices Romanos administrari decernerent : hoc enim modo probatum iri, Iudæos qui nunc ueluti turbulenti, ac belli cupidi reprehenduntur, moderatis rectoribus obedire nosse. Iudeorum quidem accusatio eiusmodi petitione conclusa est. Cum autem surrexisset contra Nicolaus, primum criminibus quæ in reges erant proposita, dissolutis, nationem cœpit arguere: quia neq; gubernari facilis esset, naturaq; regibus uix pareret. unam etiam propinquos Archelai, qui se ad accusatores contulerat, insimulabat. Sed tum quidem partibus Cæsar auditis, conuentum diremit. Paucis autem diebus post, mediam regni partem sub ethnarchiæ nomine dedit Archelao: etiam regem, si se dignum præbuisset, facturum esse pollicitus. Reliquam uero dimidiam in duas tetrarchias diuisit, duobusq; alijs Herodis filijs attribuit: unam Philippo, alteram Antipæ, qui cum Archelao de regno certauerat. Huius parti cesserat trans flumen regio, & Galilæa: quarum ducenta talenta redditus erant. Batanæa uero & Trachon, & Auranitis, & quedam partes domus Zenonis, circa Iamniam, Philippo destinate sunt: quæ talentorum centum redditus ministrabant. Archelai uero ethnarchia Idumæam, omnemq; Iudæam, & Samariam habebat quarta tributorum parte leuatam, pro munere quia non rebellasset cum ceteris. Ac ciuitates quibus imperaret ei traditæ sunt, Stratonis pyrgus, & Sebaste, & Ioppe, & Hierosolyma. Cæ-

teras autem, Gazam, & Gadaram, & Hippon, regno auulsas, Syriae Caesar adiecit. Erant autem reditus Archelai, quadringenta talenta. Quin & Salomen præter illa, quæ testamento regis ei relictæ erant, Ianniae dominam, & Azoti, & Phaselidis idem Caesar constituit: regiamq; apud Ascalonem largitus est: ex quibus omnibus talentorum sexaginta reditus colligebantur. Domum uerò eius ethnarchiæ subdidit Archelai. Cum autem cæteris quoq; Herodis propinquis testamento relictæ soluisset, duas eius filias uirgines extrinsecus quingentis milibus pecuniæ donauit: easq; nuptum Pheroræ filijs collocauit. Diuiso autem Herodis patrimonio, etiam sibi relictas ab eo facultates ad mille talenta eis distribuit: exceptis suo nomine quibusdam rebus uilissimis propter honorem defuncti.

De subditido, falsoq; Alexandro, eoq; deprehensio.

C A P V T V .

INterea quidam iuuenis natione Iudeus, apud quendam Antiq. li. 17.
 libertinum Romanorum in Sidoniorum oppido educatus, cap. 18.
 illum se formæ similitudine, quem Herodes necauerat, Alexandrum esse mentitus, fallendi spe Romam uenit. Huius autem facinoris habebat socium quendam gentilem suum, omnes regni actus optime scientem: à quo instructus, affirmabat eorum se misericordia, qui sui atq; Aristobuli occidendi causa missi fuerant, similibus corporibus subditis, morti esse subreptos. Deniq; his multos iam Iudeos fefellerat, in Creta degentes: ac liberaliter illic acceptus, Melumq; inde transmissus, ibiq; ampliore questu cumulatus, etiam hospites suos magna uerisimilitudine, Romam secum nauigare pellexerat. Postremo delatus Dicearchiam, multisq; muneribus ab Iudeis eius loci donatus, quasi rex à paternis amicis deducebatur. Ad hoc enim fidei procefferat formæ similitudo, ut qui Alexandrum illum uiderant, planeq; nouerant, hunc eum esse iurarent.

Igitur omnes etiam Romæ Iudæi, uisendi eius studio circumfusi properabant: et infinita multitudo per uicorū angustias, quocunq; ferebatur, conueniebat. Tanta namq; dementia multos ceperat, ut illum sella portaret, ac regale obsequium proprijs ei sumptibus exhiberent. Sed Cæsar Alexandri uultum optime sciens (accusatus enim apud eum fuerat ab Herode) et si prius quàm uideret hominem, fallaciam similitudinis aduerterat, hilariori tamen animi spei nonnihil indulgendū putauit: et Celadum quendam, qui Alexandrum bene cognosceret, misit, ut ad se adolescentem deduceret. Qui illo conspecto, statim personæ differentiam cōiectura deprehendit. Maxime uerò, ubi corporis eius duritiam, et serulem formā considerauit, intellexit omne commentum. ualde autem commotus est dictorum eius audacia: de Aristobulo enim percontantibus, saluum quidem illum esse commemorabat: consulto uerò non adesse, quia apud Cyprum degeret cauendo insidias: minus enim se circumueniri posse disiunctos. Itaq; ab alijs ei separato uitam dixit à Cæsare præmium fore: si tantæ fraudis prodidisset autorem. Id autem se facturum ille pollicitus, ad Cæsarem sequitur: et Iudæum indicat, qui formæ suæ similitudine abusus esset ad quæstum. Tanta enim dona ex ciuitatibus eum singulis abstulisse docuit, quanta uiuus Alexander non accepisset. Risit his Cæsar: et falsum quidem Alexandrum, propter habitudinem corporis, remigum numero instruit, suasorē uerò eius interfici iussit. Melius autem sumptuum detrimentum pro amentie precio satis esse iudicauit.

De Archelai exilio.

CAP. VI

Antiq. li. 17.
cap. 19.

Ethnarchia uerò suscepta, memores discordiæ superioris Archelaus, non solum Iudæis, sed etiam Samaritensibus crudeliter abusus est. Nonoq; principatus sui anno legatis contra se ab utrisq; ad Cæsarem missis, ipse quidem in exilium pellitur

pellitur Vicinam Gallie ciuitatem: patrimonium uerò eius
 fisco Caesaris adiudicatur:quem quidem prius quàm euocare=
 tur ad Caesarem huiusmodi somnium uidisse commemorant:
 Nouem spicas plenas & maximas à bobus comedi somniaue=
 rat:accitos deinde uates, Chaldeorumq; nonnullos, quidnam
 illo putarent indicari somnio, consuluerat. Alijs autem aliter
 interpretantibus. Simon quidam Essenus genere, dixerat spi=
 cas annos arbitrari, bouesq; rerū mutationes: eò quòd agros
 arando uerterent, ac mutarent. Ideoq; regnatorum qui=
 dem illum esse tot annos, quot significasset numerus arista=
 rum: uarias autem rerum mutationes expertum, esse moritu=
 rum. Hisq; auditis, Archelaus quinq; diebus post, ad causam
 dicendam est euocatus. Dignum autem memoria duxi, etiam
 coniugis eius Glaphyræ somnium, Archelai filie Cappado=
 cum regis, referre:quam cum Alexander prius habuisset uxo=
 rem, frater huius de quo loquimur, Herodis filius regis, à quo
 ille interfectus est, sicut iam designauimus, post illius mortem
 Iubæ regi Libyæ nuptum, eoq; defuncto domum reuersam, do=
 miq; apud patrem in uiduitate degentem, Ethnarches Arche=
 laus ubi conspexit, ad hoc amoris accensus est, ut eam statim
 repudiata coniuge sua Mariamne, sibi copularet. Hæc igitur
 breui tempore postquàm in Iudeam redijt, uidere uisa est su=
 perstantem sibi Alexandrum diccre: Satis fuerat tibi Liby=
 cum matrimonium: sed tu illo non contenta, rursus ad meos
 penates reuerteris auidissima uiri tertij, & quod grauius est,
 mei fratris iuncta matrimonio. E quidem non dissimulabo con=
 tumeliam, teq; licet inuitam recuperabo. Atque hoc exposito
 somnio, uix biduum superuixit.

De Simone Galilæo. De tribus sectis apud Iudæos.

C A P V T V I I .

I i 2

Igitur

Antiq. li. 18.
cap. 12.

Igitur Archelai finibus in prouinciam redactis, procura-
tor Coponius quidam eques Romanus missus est, ea sibi à
Cesare potestate mandata. Hoc disceptante, Galileus quidam,
Simon nomine, deflectionis arguebatur: quia indigenas incre-
paret, si tributum Romanis pendere paterentur, dominosq;
post deum ferre mortales. Erat autem propriae sectae sophista,
nulla in re similis alijs. Etenim tria sunt apud Iudeos genera
philosophiae. Horum unum Pharisei profitetur, alterum Sade-
ducei, tertium uerò, quod etiam probabilius habetur, Esseni
colunt, gente quidem Iudaei, uerum inter se mutuo amore con-
iunctissimi: & qui praeter ceteros uoluptates quidem quasi
maleficia uitarent: continentiam uerò seruare, neq; cupiditati
succumbere, uirtutem maximam ducerent. Itaq; nuptias quidē
fastidiunt, alienos uerò filios, dum adhuc molles sunt, erudi-
tioni traditos, pro cognatis habentes, suis moribus diligenter
instituunt: non quia coniugia uel humani generis successione
censeant perimendam: sed quia cauendam putent intemperan-
tiam foeminarum, nullam earū uni uiro fidem seruare creden-
tes. Quin & diuitiarū contemptores sunt, rerumq; apud eos
communicatio admirationi habetur, neq; inuenias alteri alte-
rum opulentia praestare: legemq; sibi dixerunt, ut qui discipli-
nam suam sectari uellent, bona contubernio publicarent: 1m
enim fore, ne uel paupertatis humilitas, uel diuitiarum digni-
tas appareret: sed permixtis facultatibus, uelut inter fratres,
unum esset omnium patrimonium. Probro autem ducūt oleum,
& si quis uel inuitus unctus fuerit, mūditijs corpus absterget:
quoniam squalorem decorem putant, dummodo semper in ue-
ste sint candida. Designatos autem communium rerum procu-
ratores habent, & ad usus omnium singulos indiuisos. Non
est autem illis una ciuitas certa, sed in singulas multi domici-
lia transferunt: & aliunde aduenientibus sectae suae professio-
ribus,

Antiq. li. 18.
cap. 12.

tribus, quicquid habeant promptum exhibet quasi proprium, Deniq; tanquam cōsuetissimi ad eos ingrediuntur, quos nunquam antè uiderunt. Hinc est, quod cū peregrinantur, propter latrocinia tantum armantur, neq; præterea quicquā ferunt. In singulis autem ciuitatibus, ex eodem collegio specialis curator hospitum constituitur: qui eorum uestimenta, catearq; usui necessaria tueatur. Amictus autem cultusq; corporis omnibus pueris, in metu et sub cura magistri agentibus, par est. Nec uerò uestitum siue calceos mutant, nisi aut omnino conscis prioribus, aut longi temporis usu consumptis. Nihil autè inter se mercantur, aut uedunt: sed egēti quisq; quod habet præbēs, refert ab eo quod ipse non habet: quāuis etiā sine permutatione cunctis libera sit facultas, à quibus libuerit accipiēdi, quod opus sit. Præcipuè circa deū religiosi sunt. Nanq; ante solis ortū nihil profani loquūtur, sed ei patria quædā uota celebrāt, quasi ut oriatur præcātes. Deinde ad quas uenerūt singuli artes, à curatoribus dimittuntur. Cumq; ad horā quintā studiose fuerint operati, rursus in unū cōgregātur: linteisq; præcincti uelaminibus, ita corpus aquis frigidis abluunt. Atq; hac lustratione facta in eadē secreta coeunt, quo neminē alterius sectæ hominem aspirare concessum est: ipsiq; purificati, uelut in sanctum quoddam templum in coenaculum ueniunt: quibus ibi cum silentio residentibus, pistor quidem panes ordine, unum autem uasculum ex uno pulmento singulis cocus apponit. Deinde uoce cibum sacerdos anteuenit: neq; gustare quenquam fas est, nisi prius deo celebretur oratio. Post finem quoq; prandij uota repetunt. Nam et cū incipiunt, et cū desinunt, quasi datorem uictus, deum laudibus canunt. Tunc ueluti sacris illis depositis uestimentis, in opere usque ad uesperam uersantur. Similiterq; inde reuersi coenant, cōsedentibus etiam hospitibus, si quos fortè interuenisse repererint.

rint. Neq; uerò clamor unquam testum illud, neque tumultus inquietat: cum etiam loquendi ordine alijs alij cedant: eorumq; silentium, extra testum constitutis arcanum quoddam uideatur uenerabile. Cuius quidē rei perpetua sobrietas causa est, quodq; apud eos edendi aut potandi, modus satirate definitur. Sed quamuis aliarum rerum nihil sine præcepto faciunt curatoris, tamē in his duobus, hoc est in iuuando, & miserando, sui iuris sunt. Nam & subuenire dignis, cum opus est, suo arbitrio cuiq; licet, & indigentibus alimenta porrigere. Sanē cognatis dare aliquid sine curatoribus, interdictū. Idem iracundie moderatores iussi sunt, indignationem cōhibent, fidem tuentur, paci obsecundant: & omne quod dixerint, iureiurando fortius habent. Ipsum autem iusiurandum quasi periurio deterius uitant. Iam enim mendacij condemnatum arbitrantur, cui sine deo non creditur. Summum autē studium ueterum scriptis adhibent: ea maxime inde, quæ anime & corpori expediant, eligentes. Hinc illis morborum remedia, stirpes medicæ, quamq; uim propriam singuli lapides habeant, rimantibus conquiruntur. Sectæ uerò suæ studiosis non statim cum eis una collectio: sed per annum integrum extrinsecus commoranti cuiq; eundem uictus ordinem tribuunt: do-labellam quoq; & quod prædictum est perizoma, & albam uestem tradentes. Cum uerò processu temporis experimentum continentie dederit, accedit etiam ad communem cibum: & purioribus, ob castificationem scilicet, aquis participat: neque tamen in conuictum assumitur. Post ostensionem quippe continentie, duobus annis alijs mores eius probantur. Cumq; dignus apparuerit, tunc demum in consortium assumitur. Prius uerò quam incipiat communem habere cibum, magnis execrationibus adiurat se primum quidem colere deum, deinceps quoq; erga homines seruare iustitiam, & neq; propria spon-

te nocere cuiquam, neq; ex præcepto obesse: quinimo iniquos omnes odisse, & collaborare semper iustitiæ sectatoribus, si-
dem omnibus seruare, maxime uerò principibus. Neque enim
absq; uoluntate dei, cuiquam posse principatus potentiã con-
tingere. Si uerò ipse ceteris præsit, nunquam se abusurum ui-
ribus potestatis ad contumeliam subiectorum, sed neque ueste
aut ambizioso aliquo ornatu reliquis eminere, ueritatem sem-
per diligere, & habere propositum conuincere mentientes.
Manus uerò à furto, & animã puram seruare ab iniustis com-
pendijs: & neq; aliquid de mysterijs cõsectaneos celare, neq;
profanis eorum quippiã publicare, etiam si intentata quisspiã
morte compellat. Super hæc autem addunt, nihil se de dogma-
tibus aliud quàm ipsi susceperint, tradere. Fugere autem la-
trocinia, & conseruatum ire simul & dogmatis sui libros &
angelorum nomina. His quidem execrationibus explorant, &
quasi præmuniunt accedentes. Deprehensos uerò in peccatis,
à sua congregatione depellunt: & qui taliter fuerit condẽna-
tus, miserabili plerunq; morte consumitur. Illis quidem sacra-
mentis ac ritibus obligatus, neq; capere ab alijs oblatum cibũ
potest. herbas uerò pecudum more decerpens, & fame exesus
per membra corrumpitur. Ob quod etiam plurimos plerunq;
miserati, extremum spiritum agentes receperunt: sufficientem
pro peccatis eorum, quæ usq; ad mortem adduxerit, poenam
luisse censentes. In iudicijs uerò sunt diligentissimi, atque ius-
tissimi. Disceptant autem non minus quàm centum in unum
coacti: quod autem ab his decretum fuerit, immobile manet.
Veneratio quoq; apud eos post deum magna legislatoris est:
ita ut si quis eum blasphemauerit, morte damnetur. Senibus
uerò obedire, & plurimum quorumq; decreto, probabile arbi-
trantur officium. Cum simul denique sederint decem, nullus
unus nouem loquitur inuitis. Expuere quoque in medium eos

rum, uel in dexteram sui partem, quisq; deuorat. Sabbatis quæque operationem aliquam contigisse, omnibus Iudeis diligentius cauent: neque cibum sibi solum pridie præparant, ne uidelicet illo die ignem accendant: sed neq; uas aliquod transponere audent, imò nec aluum purgant. Alijs autem diebus fodientes foueam uno pede altam *oxalid*, hoc est, illa dolabellam quam tradi nuper accedentibus diximus, demissa ueste sese diligentissimè contegentes, ne scilicet splendori diuino iniuriam faciant, in eadem fouea ab onere uentris leuantur, ac deinceps terram quam effoderant reducunt: idq; ipsum faciunt in locis secretissimis: & cum naturalis sit ista purgatio, nihilominus tamen solenne habent, ut quasi ab immunditia diluantur. Discernuntur autem inter se, secundum susceptæ abstinentiæ tempora, in ordines quatuor: tantumq; hi qui iuniores sunt, inferiores præcedentibus æstimantur, ut si aliquos eorum cõtigerint, quasi à contrectatu alienigenæ diluantur. Viuunt autem quàm longissime, ita ut plurimi eorum usq; ad centenariam proferantur etatē, propter simplicitatem uictus, ut equidem puto, & institutionem bene in omnibus ordinatam. Sunt etiam contemptores aduersorum: cruciatus siquidem uincunt firmitate consilij. Mortem uerò, si cum decore obeunda sit, iudicant etiam immortalitate meliorem. Prodidit autem eorum in omnibus negotijs animos, bellum quod gestum est cum Romanis. Tunc siquidē per artuum confractiōnes & ignes, ac per tormenta omnigena transeunt, ut uidelicet uel in legislatoris aliquid loquerentur iniuriam, uel ciborum quippiam quod non solent ederent, ad neutrum horum potuerunt compelli: sed neque deprecari suos tortores, aut inter ipsa flere supplicia: in medijs quinimo cruciatibus subridentes, & eis qui tormēta admouerant illudentes, constantes animas cum quadā hilaritate reddebant, scilicet quasi qui eas essent

essent denuo recepturi. Opinio quippe apud illos firmata consistit, corruptibilia quidem esse corpora, materiamq; eorum non esse perpetuam: animas autē immortales semper manere, et de ethere subtilissimo commeantes, quasi carceribus, ita corporibus implicari, uelut quas illecebra naturalis attraxerit. Cum uerò fuerint à carnalibus releuata uinculis, quasi de seruitute longissima liberatas, ita ilico letari eas, sublimesq; ferri. Et quidem bonas, concinentes in hoc Græcorum sententij, pronuntiant ultra Oceanum degere, ubi eis sit reposita perfructio: illic quippe esse regionem, quæ neq; imbribus, neque niuibus, neq; aestibus aggrauctur: sed quam Oceano oriēs Zephyrus, et leniter aspirans amoenet. Malis autē animabus procellosa loca et hyberna delegant, plena gemitibus exerdendarum sine fine poenarum. Videntur autē mihi secundum hanc ipsam intelligentiam Græci quoque fortibus suis, quos Heroas et semideos uocauerunt, beatorū insulas sequestrasse: improborum autem animabus locum apud inferos impiorum: in quo etiam cruciari quosdam cōmentati sunt, Sisypchos uidelicet, et Tantalos, et Ixiones, et Tityos: principio quidem immortales esse animas existimantes, ob adhortationem utique uirtutis dehortationemq; nequitie: bonos quippe fieri in huius uitæ conuersatione meliores, per spem bonorū etiam post lucem redhibendorum: improborum autem impetum retardari existimātes: quoniam et si in huius uitæ spatio latuerint, post obitum tamen sint immortalia tormenta passuri. Hæc sunt ergo, quæ Esseni de diuinitate animæ philosophantur, planè illecebram inuitabilem eis, qui semel de eorum sapientia gustauerint, reponentes. Sunt autem in eis, qui etiam futura nosse promittant, sacris uidelicet libris, et uarijs sanctificationibus, prophetarumq; dictis à primis etatibus adherentes: raro autem accidit, ut predicationes eorum frustratio con-

sequatur. Est autem aliud etiam Essenorum collegium, cibos quidem & mores legesq; similes cum prioribus habens, distans uero opinione de coniugio. Maximam siquidem uitae hominum partem, successionem scilicet, amputare eos qui abstineant nuptijs arbitrantur: quippe si in eandem omnes uelint ire sententiam, defecturum confestim genus humanum. Nihilominus autem cum tanta ipsi moderatione conueniunt, ut per triennium explorent ualetudinem foeminarum: & si cōstanti purgatione apparuerint idoneae partui, ita eas in matrimonia asciscunt. Nemo tamen eorum cum praeegnante concumbit: ut ostendant, quod nuptias non uoluptatis, sed liberorum causa inierint. Lauantibus autem foeminis, ita ut uiris perizomatum inest amictus: Tales sunt mores huius collectionis. Duorum autem priorum ordinum, Pharisei dicuntur, qui certiore legalium rituum notitiam profitentur: & hi primum dogma habent, ut fatis & deo uniuersa deputent: & quidem uel agere quae iusta sunt, uel negligere, secundum maiorem partem esse in hominibus profitentur: adiuuare tamen in singulis & fatum. Animam autem omnem quidem incorruptam esse, transire autem in alia corpora solas bonorum, improborum autem interminabili supplicio cruciari. Sadducei porro, secundus ordo, fatum omnino negant: & deum extra omnem mali patrationem inspectionemq; constituunt. Aiunt autem electioni hominum uel bonū uel malum esse propositum: & secundum uoluntatem propriam, alterutrum unicuique contingere. Animarum autē generaliter uel supplicia denegant uel honores. Et Pharisei quidem sociabiles, & qui studeant se mutua dilectione complecti: Sadducei uero & inter se feris moribus discrepantes, & cōuersatio eorum circa externos inhumana. Hec sunt quae de Iudaeorum philosophis dicenda reperi: nunc ad inceptum reuertor.

De Pilati

De Pilati regimine.

CAP. VIII.

Archelai ethnarchia in provinciā redacta, reliqui, id est, Antiq. li. 18.
 Philippus et Herodes, qui cognominabatur Antipas, cap. 5.
 tetrarchias suas regebant. Salome enim moriens Iulie Augusti
 coniugi toparchiam quam rexerat, et Ianniam, et in Pha-
 selide palmeta testamento reliquit. Delato autem ad Tiberium
 Iulie filium Romano imperio post mortem scilicet Augusti,
 qui praefuit rebus annis septē et quinquaginta, mensibus sex,
 diebus duobus, manentes in tetrarchijs suis Herodes ac Phi-
 lippus: hic quidē iuxta fontes ipsos, ē quibus Iordanis flumen
 exoritur, in Paneade condidit ciuitatem, quam Caesaream uo-
 citauit: aliamq; in inferiore Gaulanite, quam Iuliadem nomi-
 nauit. Herodes uerō in Galilea Tiberiadem, in Peraea autem
 cognominem Iulie. Missus autem à Tiberio in Iudeam Pila- Antiq. li. 18.
 tus cum curandam accepisset regionem, nocte intempesta o- cap. 5.
 pertas in Hierosolymā intulit imagines Caesaris, quae res post
 triduum grandem inter Iudeos suscitauit tumultum: nam qui
 aderāt stupore permoti sunt, quasi iam profanatas leges suas
 uiderent. nullum enim fas esse dicunt collocari in urbe simu-
 lachrum. Ad querelam autem eorum qui in ciuitate erant, su-
 bitō etiam ex agris multitudo confluxit. Euntes autem ilico
 Caesaream ad Pilatum, intētissime deprecabantur, ut ab Hie-
 rosolymis auferrentur imagines, et eis iura patria seruaren-
 tur. Pilato autem supplicantibus abnuente, circa domum eius
 proni corrucunt: et immobiles quinq; diebus continuis no-
 etibusq; mansere. Post autem Pilatus tribunal ascendens, stu-
 dio magno conuocat multitudinem Iudeorum, quasi qui eis
 uellet dare responsum: cum subito milites accepto signo (sic
 enim iam fuerat preparatum) armati circūsteterunt Iudeos:
 circumdatq; triplici acie, Iudei quidem stuporis erant pleni,
 uidentes insperatam rerum faciem. Tunc Pilatus denuncians
 trucid

trucidaturum se omnes, nisi imagines Caesaris susciperēt, annuit militibus ut educerent gladios. Iudæi autem quasi uno consilio omnes subito corruerunt, & ceruices nudatas excipiendis ictibus pararunt, nociferantes uniuersos se interfici magis uelle, quam legem profanari. Tunc Pilatus circa religionem studium populi demiratus, confestim de Hierosolymis statuas iussit auferri. Deinde uerò conturbationē alteram commouebat: Est apud eos sacer thesaurus, quem Corban dicunt, hunc ad inductionem aquarum iussit expendere: erat autē inducenda aqua ab stadijs trecentis: ob hoc itaq; uulgi oriebatur querela: ita ut etiā Pilati qui Hierosolymam uenerat, cum clamore circundarent tribunal. Ille autem prauiderat tumultum eorum: siquidem populo permiscuit armatos milites, qui tunc essent priuatorum uestibus induti: præcepitq; ut gladijs quidem non uteretur, fustibus autē acclamantes ferirent. Sicq; compositis rebus, dat ex tribunali signum, confestimq; cedebantur Iudæi: quorum multi quidem plagis, multi uerò se inuicem conculcantes, in fuga misera contritione perierunt. Tunc ad calamitatem interfectorum stupens multitudo conaticuit: atq; ob hoc accusator Herodis tetrarcha Agrippa, qui fuit filius Aristobuli, quem pater Herodes interfecit, ad Tiberium uenit. Illo autem non suscipiente accusationem, residens Romæ & reliquorum quidem potentium notitias ambiebat: maximis autem colebat officijs Germanici filium Caium, cum adhuc esset priuatus. Et quodam die inter copiosum epularum apparatus, quibus cum demerebatur, ad ultimum extensis manibus, aperte deum cœpit precari, celeriter illum mortuo Tiberio dominum cunctorum uidere. Hoc cum quidam è familiaribus eius Tiberio nunciasset, statim concludi iussit Agrippam: qui & sub grandi arumna, usq; ad mortem Tiberij, in carcere per menses sex tenebatur. Sed defuncto eo,

post

post regnum annorū duorum et uiginti, sex mensium, trium dierum, succedens in imperium C. Caesar absoluit Agrippam uinculis, et tetrarchiam Philippi (iam enim is decesserat) ei tradidit, regemq; appellauit. Cum uenisset autē in regnum Agrippa, Herodis tetrarchæ cupiditates per inuidiam suscitauit. Irritabat autem cum maxime in spem regni Herodias uxor, exprobrans ei socordiam, et dicens, quia per id quod Antiq. li. 18. noluerat ad Caesarē navigare, careret potestate maiore: nam cap. 14. cum Agrippam ex priuato regem fecisset, quomodo dubitaret illum ex tetrarcha eodem honore donare? His adductus Herodes, uenit ad Caium, à quo ob auaritiam uehementer increpitus, ad Hispaniam fugit: secutus cum quippe fuerat accusator Agrippa, cui etiam tetrarchiam illius C. Caesar adiecit. Atque ita Herodes quidem in Hispania, peregrinante secum etiam uxore, decessit.

De superbia Caij & Petronio præside. C A P. I X.

Caius uerò Caesar intantum contumeliose abusus est for- Antiq. li. 18. tuna, ut etiam et deum se putaret, et uellet uocari. Pa- cap. 15. triam quoque suam multorum nobilium cæde truncauit. Extendit autem impietatem suam etiam in Iudeam: Petronium denique cum exercitu Hierosolymam misit, præcipiens ut in templo statuas eius locaret: quas nisi susciperent Iudæi, contradicentes quidem ex his interficeret, reliquam uerò multitudinem captiuaret. Per mouebat autem hoc profecto deum. Et Petronius quidem, cum tribus legionibus, multisq; à Syria auxiliariis properabat in Iudeam ex Antiochia. Iudeorum uerò quidam non credebant famæ bellum nuncianti. qui uerò credebant, nihil de resistendo poterant comunisci. Celeriter autē in omnes peruadit metus: nam iam Ptolemaidem peruenerat exercitus. Est autem hæc ciuitas Galilææ littore in magno campo sita: circumdatur autem montibus ab Orientali

tali plaga per sexaginta stadia disparatis, sed ad Galileam
 pertinentibus: à Meridiana autem Carmelo, qui abest stadijs
 centumviginti: à Septentrionali quoq; monte qui est altissi-
 mus, quem uocant incolæ scalam Tyriorū: & hic autē distat
 stadijs centum. Ab ea autē urbe distans duobus stadijs præter-
 labitur fluuiolus, quem uocant Beleum, exiguus prorsus: cui
 propē est sepulchrum Memnonis, habēs iuxta se centum frē
 cubitorum spatium, sed admiratione dignissimū: Est enim spe-
 cie uallis rotundæ, uitreā emittens arenam: quam cum exhau-
 serint multe naues, pariter accedentes, locus idem rursus im-
 pletur. Venti siquidem quasi dedita opera, conuehunt illuc de
 circumstantibus supercilijs arenā istam, utiq; cōmunem: locus
 autem metalli, statim in uitrum quod suscepit mutat. Mira-
 bilius quoq; mihi illud uidetur, quòd iam conuerse arena in
 uitrū, quæcunq; pars super margines loci ipsius fuerit iacta,
 in cōmunem arenam denuo conuertitur. Igitur loci quidem
 illius natura talis est. Iudei autē cum mulieribus & filijs col-
 lecti in campum, in quo est sita Ptolemais, Petronio supplica-
 bant, principio ob patrias leges, deinceps uerò etiam pro suo
 statu: ille autem ob multitudinem precantium & precum in-
 flexus, exercitum quidem & statuas in Ptolemaide reliquit:
 procedens autem in Galileam, & conuocans in Tiberiadem
 tam populum Iudeorum, quàm omnes eorum nobiles, & uim
 Romani exercitus cœpit exponere, & minas Caesaris: his ad-
 dens, quòd & contumeliosa esset supplicatio Iudeorum: cum
 omnes siquidē gentes quæ parerent imperio Romano, in suis
 urbibus inter reliquos deos, imagines quoq; Caesaris locauis-
 sent, soli Iudei istud abnuerēt. hoc siquidem quasi ab imperio
 deficere esset, etiam cum iniuria præsentis. Illis uerò contra
 hæc legem moresq; patrios allegantibus: & quia ne dei qui-
 dem simulachrū, nedum hominis, nec solum in tēplo, sed neq;
 in profano

in profano aliquo totius regionis loco fas sibi esset locare: ar-
ripiens dictum Petronius respondit: Sed & mihi domini mei
lex seruanda est, si eam quippe transgrediar, uobisq; parcam,
iuste animaduersionem subibo. Impugnabit sanè uos, non Pe-
tronijs, sed ille à quo sum missus, nam & ipse æquè ac uos co-
gor implere quæ iussa sunt. Ad hæc tota multitudo unanimi-
ter succlamauit, ante legis temerationē omnem se libèter sub-
ire perniciem. Sedato autem eorū clamore, Petronius ait: Pu-
gnare ergo aduersus Cæsarem estis parati? Responderunt Iu-
dei, pro Cæsare quidē & populo Romano se per dies singu-
los offerre sacrificia: si autē in tēplo imagines existimet col-
locandas, debere eum totam Iudeorū gentem prius immolare:
præbere se quippe iugulos cū mulieribus & paruulis ei, qui
interficere uoluisset. Ad hæc admiratio Petroniū miseratioq;
peruasit, intuentem & insuperabilem religionē uirorum, &
tantum uulgus ad mortē constanter paratum. Et tunc quidem
infectis omnibus recesserunt. Postridie autē ac deinceps sum-
mates eorū priuatim uiritimq; cōpellans, populum quoq; pu-
blice alloquēs, nunc quasi cōsulens admonebat, interdū etiam
minabatur, extollens & uirtutē Romanā & indignationem
Cæsaris: inter hæc etiā suam necessitatē, cui essent exequenda
præcepta. Sed illis ad nulla horū experimenta cedentibus, cum
uideret etiā sementem regionis intercipi (ipsum quidem anni
tempus erat, & quinquaginta penè continuis diebus multi-
tudo in urbe otiosa morabatur) ad ultimū cōuocatis omnibus,
ait, sibi met periculosam rē se uelle aggredi. Aut enim, inquit,
deo cooperante placabo Cæsare, ac uobiscū saluabor libèter:
aut illo in ultionem irritato, pro tanta multitudine impendam
animam meam. Atque ita dimissis turbis, multa pro eo uota fa-
cientibus, Antiochiam ab Ptolemaide reuocauit exercitū: atq;
illinc confestim misit ad Cæsarem, refrensens & quo apparatu
in Iudeam

in Iudeam irruisset, et quod tota gens supplicasset: quibus si abnuendum putaret, nosset cum uiris etiam prouinciam esse perdendam. Seruare siquidem ipsos legem patriam, et nouis præceptis uehementer obsistere. His epistolis respondit Caius immodice, comminans Petronio mortem, quoniam iussuum suarum segnis executor fuisset. Sed scriptorum talium uestores per tres continuos menses cōtigit aduersa tempestate retineri: alij autem exitium C. Cæsaris nunciantes, prospere nauigauerunt: denique ante septem et uiginti dies epistolas Petronius accepit, finem Cæsaris indicantes, quàm illi peruenirent, qui comminantia scripta portarent.

De imperio Claudij & regno Agrippæ ac morte.

CAPVT

X.

Antiq. li. 19.
cap. 3.

Caius igitur per dolum interempto, qui regnauerat annis tribus, mensibus sex, rapitur in regnū ab eo exercitu qui Romæ erat, Claudius. Senatus autem, referentibus consulibus Sentio Saturnino et Pomponio Secundo, mandat tribus cohortibus urbanis ut essent præsidio ciuitati, et ipse frequens in Capitolium cōuenit: et propter immanitatem Caij, bellum agi cum Claudio decernebat, uolens imperium ad optimates reducere: ut sicut olim, ad regendum dignissimi eligerentur. Accidit interim ut Agrippa adueniret: quem cum et senatus

Antiq. li. 19.
cap. 4.

in concilium et in castra Claudius euocasset, ut scilicet eo strenuo adiutore uteretur in quibus res posceret: uidens Agrippa Claudium iam esse opibus Cæsarem, ad eum perrexit: quem ille ilico legatū ad senatum misit, indicantem suū propositum, quoniam primo quidem inuitus ab exercitu raptus sit, et iniquum esse, si militū erga se studia tam religiosa desereret, imò tutam aliter suam non esse fortunam: iam enim ad inuidiam satis fore, quod in regnū uocatus sit. Deinde ad ministrare paratum esse Remp. non ut aliquis tyrannus, sed ut princeps

princeps benignus: sufficere sibi quippe honorem nominis. De singulis autem negotijs communem omnium stare sententiam. nam & si non natura esset modestus, locuples tamē moderanda potestatis exemplum Caij morte esse propositū. Quae cum detulisset Agrippa, respondit curia, quasi quae militi suo bonisq; consilijs fideret, nolle se subire uoluntariam seruitutem. Sed accepto patrum responso, Claudius rursus misit Agrippā, nuntiantem eis, se non posse adduci ut eos proderet, quorum consensu in imperium esset accitus. Inuitum autem se initurū esse pugnam aduersus eos, cum quibus conflagere minime uellet: proinde eligendum esse locum extra ciuitatē in quo confligerent, neq; enim fas esse, propter illorum peruersitatem, patriam ciuili cede foedari. Et Agrippa quidē ista senatui nunciavit. Inter haec unus ex illis militibus, qui cum patribus erāt, educens gladium: Cōmilitones, inquit, quibus perturbati causis parricidia perpetrare cupimus, & concurrere aduersus propinquos nostros Claudium secutos? maxime cum habeamus imperatorem quem in nulla re culpāre possumus, & ad quem cum iustis magis allegationibus, quā cum armis egredi debeamus. Hāc dicens, per mediam egressus est curiam, omnis bus se militibus consecutis. Hoc exemplo optimates deserti, in magno metu esse coeperunt. ac deinceps uidentes sibi aduersationem tutam non esse, secuti milites, ad Claudium transierunt. Occurrebant autem eis pro muris strictis gladijs hi, qui fortunae regis ambitiosius adlabātur: & penē accidit, ut progressi quinq; interficerētur, antē scilicet quā militum impetum Caesar agnosceret: nisi acciarrens Agrippa, imminentis ei facinoris periculum nunciasset: dicens quod nisi coērcuisset exercitum, iam in sanguinē ciuium furentē, confestim amissurus esset omnes per quos conspicuum esset imperiū, fieretq; solitudinis imperator. Hāc audiens Claudius, continuit militum

impetum. Suscepit autem in castris aduenientem senatum, & indulgenti honore complexus, egressus cum patribus confestim obtulit deo uictimas, ut mos est pro imperio supplicari. Agrippam quoque protinus donat regno paterno uniuerso, adiiciens ei etiam illa quæ Augustus Herodi donauerat, Trachomitidem scilicet & Auranitidem: præter hæc autem aliud quoque regnum, quod Lysaniæ uocabatur. Et populo quidem donationem hanc per edictum indicauit. Patribus autem præcepit, ut

Antiq. li. 19. incisam æreis tabulis in Capitolio collocarent. Donat autem cap. 5. etiam fratrem eius Herodem, qui gener eiusdem erat, Bernice iunctus reginæ Chalcidis. Opinione autem celerius Agrippæ dati regni census maximus affluebat: quæ sanè pecunia, nõ ille in rebus exiguis abutebatur, sed talem murum Hierosolymis circumdare cœpit, qualis, si potuisset absolui, inefficacem prorsus obsidionem Romanis oppugnantibus effecisset. Sed

Antiq. li. 19. antequam impleret opus, decessit in Cesarea. Regnavit autem cap. 7. & 8. annis tribus. Antè quoque cum Tetrarchiam regeret, alijs tribus annis tenuerat potestatem. Reliquit filias tres è Cypride, natus, Beronicen, Mariammen atque Drusillam: filium autem ex eadem ipsa coniuge, nomine Agrippam, qui cum admodum paruulus esset, Claudius regnum in prouinciã redegit, in cuius procuracionem missus est Cestius Feslus: post hunc autem Tiberius Alexander: qui nihil de consuetudine patria immutantes, gentem in pace tenuerunt. Post hæc uerò & Herodes, qui regnabat in Chalcide, decessit, relinquens ex fratris quidè filia Berenice filios duos, Berenicianum, & Hyrcanum: ex priore autem Mariamme, Aristobulum. Alius quoque eius frater Aristobulus mortuus fuerat priuatus, relicta filia Ioppa. Hi quidem erant (sicut diximus) liberi Aristobuli, qui fuerat Herodis filius. Alexander autem & Aristobulus nati fuerant Herodi è Mariamme, quos ipse parens occidit, Alexandri ma-
tem

tem posterius in maiori Armenia regnauerunt.

De uarijs tumultibus in Iudæa & Samaria. CAP. XI.

Post obitum autem Herodis, qui regnauit in Chalcide, Claudius Agrippam filium Agrippæ in patris sui regno cōstituit. Alterius autem prouinciæ suscepit curam post Alexandrū Cumanus, sub quo oriri cœperunt tumultus, & denuo Iudæos calamitas comprehendit. Conueniente quippe multitudine ad diem festum azymorum in Hierosolymam, stante cohorte Romana super porticum templi (armati quippe milites semper custodiebant festos dies, ne quid conuenientes populi nouare auderent) unus è militibus reductis turpiter uestimentis inclinans posteriora sua obuertit ad faciem Iudæorum: & ad hūc habitum uocem emittens similem succlamauit. Ob quod factū tota cœpit multitudo conqueri, ita ut circumstarent Cumanum, ad supplicium militem deposcentes. Ex his autem inconsulti iuuenes, & quasi natura apti ad seditiones mouendas, in rixam grauissimam profiliebant: continuo quippe saxa rapiētes, percutiebant milites. Tunc ueritus Cumanus, ne totius in eum uulgi impetus fieret, plures euocauit armatos: qui cum essent porticibus immisi, metus grauis incidit Iudæis: statimq; in fugam uersi, relicto templo refugere cœperūt. Tanta autem per egressus de constipatione obtritio facta est, ut concalcatione mutua super decem milia hominum consumpta sint. Facta est autem uniuersæ genti luctuosa festiuitas, & planctus per domos singulas personabat. Succesit autem huic calamitati latrocinantium tumultus. Iuxta Bethoron quippe, per uiam publicam, Stephanus quidam seruus Caesaris supellectilem quandam uehebat, quæ ab irruentibus direpta latronibus est. Cumanus autem ad inquisitionem mittens, eos qui in proximis uicis essent, uinctos ad se adduci iussit, obijciens quod latrones illos non comprehendissent: qua occasione,

Kk 2 quidam

quidam militum in uico quodā libros sacre legis offensos ascendit, atq; combustit. Iudei autem quasi totam religionem inflammata uiderent, undiq; confluxerunt: & uelut machinamento aliquo, ita ui superstitionis attracti, omnes ad unā uocationem ad Cumanum Cesaream concurrunt: precentes ut militem, qui tantam contumeliam deo, legiq; eius intulisset, nō relinqueret impunitum. Ad hæc ille (uidebat enim multitudo neminem nequaquam quieturam, nisi aliqua esset satisfactio sedata) adiudicatum militem per medium populum ad supplicium insit abduci: sicq; Iudei placatis animis recesserunt. De nouo autem Galileorum & Samaritanorum conflictus exoritur. In uico enim, quem Geman uocant, qui est in magno Samarie campo situs, quidam Galileus de numero Iudeorum ad festiuitatem ascendens interficitur. Ad quod factum multi ex Galilea regione concurrerunt, ut cum Samaritanis confliarent. Horum autem nobiliores conuenerunt ad Cumanum, rogantes, ut antequam grauis calamitas oriretur, transiret in Galileam: & in eos, qui autores essent homicidij, uindicaret. Cumanus uerò his negotijs quæ habebat in manibus postponens illorum petitiones, sine effectu precatores remisit. Nunciato igitur homicidio Hierosolymam, omnis multitudo commota est: & relicta diei solennitate, in Samariam uulgu impetum fecit, sine ullo duce, nec cuiquam principum suorum retinenti acquiescentes. Latrocinij autem eorum & tumultus, quidā Dinei filius Eleazarus, & Alexander, principes erant: qui in Acrabatene regioni conterminos irruentes, promiscuam edidit cadē, & à nullius ætatis exitio temperantes, uicos etiā inflammauerunt. Cumanus autem hæc audiens, adduxit secum unam equitum alam, quæ uocatur Sebastenorum, ut auxilio his qui uastabantur esset: sicq; eorum multos qui Eleazarum erant secuti, comprehendit, plures quoq; interfecit. Ad reliquā autem

autem multitudinem, qui in uastandos Samaritanorū fines ir-
 ruerant, principes gentis de Hierosolymis cōcurrerunt: opera-
 tiq; cilicij, et aspersis cinere capitibus precabantur, ut ab ina-
 cepto desinerent: nec propter exercendam in Samaritas ula-
 tionem, ad Hierosolymæ perniciem Romanos commouerent:
 miserentur autē patriæ suæ atq; templi, filiorumq; et con-
 iugum propriarum, neq; omnia pariter in discrimen adduce-
 rent, neq; ob unius Galilæi uindictam cuncta disperderet. His
 acquiescentes Iudei, à negotio recesserunt. Multi autem per
 idem tempus in latrocinia conspirabāt: sicut serè solet insolē-
 tia crescere rebus quietis: per quæ in omni regione agebantur
 rapinæ, et audacissimè quisq; reliquis uim afferebat. Tūc Sa-
 maritarum primates ad Numidium Quadratum, qui Syriam
 procurabat, Tyrum uenerunt, uindicari de his qui regionem
 eorū depredati fuerant postulantes. Præsto autem fuerant etiā
 Iudeorum nobiles: et Ionathas, filius Anani, princeps sacera-
 dotum, obiecta diluens allegabat, initium quidem tumultus Sa-
 maritas fuisse, qui primi homicidiū perpetrassent: causam tamē
 calamitatum postea secularum præbuisse Cumanum, qui inter
 principia autores cedis noluisse ulcisci. Tunc Quadratus
 utranque partem interim distulit, dicens se cum ad ipsas rea-
 giones uenisset, diligenter singula inquisiturum: deinceps ue-
 rò progressus Cæsareā, eos omnes quos Cumanus uiuos cepea-
 rat, in crucē sustulit. Inde cum Lyddam uenisset, denuo audia-
 uit Samaritanorum querelas, et accitos Iudeorum decem et
 octo uiros, quos cognouit pugna fuisse participes, securi per-
 cussit. Duos autē principes sacerdotum, Ionathan et Ananiā,
 etiāq; filium Ananum, et nonnullos alios Iudeos nobiles ad
 Cæsarem misit: similiter autem et Samaritarum nobilissimos
 quosque. Præcepit etiam Cumano, et Celeri tribuno, Romanis
 nauigare, reddituros Claudio rationem pro his, quæ in re-

gione gesserant. His ita compositis à Lydda ascendebat Hierosolymam: et inueniens multitudinem festiuitatem azymorum celebrantem sine ulla conturbatione, Antiochiam rediit. Romæ autem Cæsar auditis allegationibus Cumani et Samaritanorum (aderat autem etiam Agrippa, Iudeorum causam magna contentione defendens: siquidem et Cumano multi potentium aderant) pronuncians aduersus Samaritas, tres eorum nobilissimos iussit interfici: Cumanum autem in exilium deportari. Celerem autem tribunum uinctum Hierosolymam missum, Iudeis ad supplicium tradidit, ut per urbem tractus, capite plecteretur. Posthac Felicem Pallantis fratrem misit ad Iudeos, qui et eorum prouinciam cum Samaria et Galilæa curaret. Agrippam uerò de Chalcide in regnum maius transulit, tradens ei illam quoque prouinciam, quæ Felicis fuisset. Erat autem ista Trachonitis, et Batanæa, et Gaulanitis. Addidit autem regnum etiam Lysaniæ, et trarchiam, quam Varus rexerat. Ipse autem per annos tredecim, menses octo, dies triginta administrato imperio, decessit: successorem regni Neronem relinquens, quem suadelis Agrippinæ uxoris suæ in imperium cooptauerat, et quidem cum legitimum haberet filium, Britannicum ex Messalina natum, priore scilicet coniuge, et Octauiam filiam, quam ipse priuigno collocarat Neroni. Susceperat autem ex Agrippina Antoniam. Et Nero quidem, quemadmodum per magnitudinem felicitatis et opum, abusus sit fortuna: et qualiter fratrem suum, atque uxorem, matremque interfecerit, post quos in omnes proximos immanitatem suam conuertit, atque ut ad ultimum per amentiam ad histrionum opera scenamque peruenierit, quoniam scio esse narratione molestum, silentio præterire melius puto.

De tumultibus in Iudæa sub Felice. CAP. XII
Conuerſar

Conuertar autē ad narranda, quæ ab eo aduersus Iudeos Antiq. li. 20.
 gesta sunt. Minorem igitur Armeniam regnandam Ar- cap. 12.
 stobulo dedit, Herodis filio. Regno autem Agrippæ quatuor
 urbes addidit cū agris ad singulas pertinētibus: in Peræa sci-
 licet regione, Abilam & Iuliadem: in Galilea autem Taria-
 cheam & Tiberiadem. Reliqua autem Iudææ Felici procu-
 randa dedit. Hic principem latronum Eleazarum, qui per ui-
 ginti annos regionem fuerat depredatus, aliosq; cum eo mula-
 tos cepit, uinctosq; Romam misit: Aliorumq; quos in crucem
 sustulit, latronum uel in communionē sceleris deprehensorum
 popularium, fuit penē innumerabilis multitudo. Sic autem
 regione purgata, aliud genus latrocinantium in Hierosoly-
 mis oriebatur. Hi autem sicarij uocabātur, die claro, & in me-
 dia ciuitate passim quosque interficientes. Potissimum uerō
 diebus solennitate festiuis immiscebantur uulgo, sicas sub ueste
 gestantes. His inimicos interficiebāt: ac deinceps collapsis ho-
 minibus, illi inter reliquos de scelere querebantur: qua fraude
 extra suspicionem manebant, diuq; latuerunt. Primus igitur
 ab eis Ionathas pontifex interficitur. Post hunc autem quoti-
 die plurimi cadebantur, atq; ipsis calamitatibus molestior ti-
 mor ciuitatem premebat: sicut enim in medio bello, per singu-
 la momenta omnes mortem opperiebantur. Circumspiciebant
 autem eminus quosque appropinquantēs: & neque amicis
 suis fidere poterant, dum tamen in medijs suspicionibus atque
 custodijs nihilominus interficerentur. Tanta erat latrocinan-
 tium temeritas, & ars quedam latendi. Ad hæc autem alia
 etiam malorum collectio facta est, cæde quidem abstinentium,
 sed consilij magis impiorum, quæ pars non minus quàm sica-
 riorum felicitatē urbis statumq; corrumpit. Seductores nanq; ho-
 mines & circumuentores, sub specie religionis nouis rebus stu- Antiq. li. 20.
 dentes, uulgus insanire fecerunt, nam in solitudines egredie- cap. 12.
 bantur.

bantur, promittentes deum signa eis ostensurum libertatis. Contra quos Felix (uidebatur quippe semina defectionis esse) mittens equites atque pedites armatos, magnam multitudinem interfecit. Maiore autem plaga Iudeos afflixit Aegyptius quidam pseudopropheta. Adueniens quippe in provinciam, magus cum esset, prophetae opinionem sibi arrogans, triginta ferme milia hominum congregavit, quos uana seductione deceperat. Et circumducens eos de solitudine in montem qui uocatur Oliuarum, inde in Hierosolymam nitebatur ascendere: depulsoq; Romanorum praesidio, in populares exercere dominationem. Vtebatur autem stipatoribus, qui ad id facinus conuenerant. Praeuidit sane eius impetum Felix: et occurrens cum ipsis Romanis armatis, quos etiam Iudeorum reliqua multitudo iuuabat, iniit conflictum. Et Aegyptius quidem cum paucis fugit. Plurimi autem qui cum ipso fuerant, comprehensi atq; uinculis traditi sunt. Reliqua uero multitudo in regiones proprias dispersa est. Compresus uero his etiam, sicut ferè in egro corpore, rursus pars altera tumescebat. Magi enim quidam et latrones collecti, multis afflictionem inducebant: et quasi ad libertatem uocabant, mortem apertissimam comminantes his, qui Romanorum principatui obedire uoluissent: ut uel reluctantes auerterent eos, qui spontaneam ferrent seruitutem. Dispersi ergo per totam regionem diripiebant quorumq; potentium domos, eosq; insuper trucidabant: inflammabant etiam uicos, ita ut desperatione eorum tota Iudea protinus impleretur. Et hoc quidem bellum in dies ingrauescebat. alter autem tumultus ortus est circa Caesaream, inter Iudeos scilicet

Antiq. li. 20. cap. 13. qui ibi permixti habitabant, et Syros, seditione commota. Hi siquidem postulabant, ut eorum fieret ciuitas, Iudeum eius fuisse conditorem dicentes: erat autem rex Herodes. Aemuli uero, conditorem quidem consuebantur Iudeum, ipsam uero ciuitatem fuisse gentilium

gentiliū uindicabant. Neq; enim illic status & sana potuisset constitui, si ad Iudæos eam conditor pertinere uoluisset. Ob has ergo causas inter se populus uterq; iurgabat. Procedebat autē usq; ad arma contentio: & quotidie ad confligendum audaces quiq; partis alterutrius prosiliebant. Neq; enim Iudæorum seniores cohibere tumultus gentis suæ poterant: & Græcis turpissimum uidebatur, Iudæis inferiores uideri. Præstabat autem hi quidem diuitijs & corporum uiribus: Græci uerò auxilio militum: magna siquidem pars Romanæ manus, de Syria illò fuerat congregata: & quasi cognati, ad auxiliandum parati erant Syris. Præfetti autem militum curabant comprimere tumultum: & pugnaces quosq; comprehēsos, tauris ulcisccebantur ac uinculis. nec tamē supplicia comprehensorum, impedimentum aut timorem reliquis inferebāt: imò magis hoc ipso in seditionis irritabantur augmentum. Tunc demum Felix minaci edicto præcepit contumaces quosq; urbe discedere: non parentiū autem immisis militibus interfecit non paucos, quorum etiam bona direpta sunt. manente autem seditione, nobisles utriusq; partis electos, legatos misit ad Neronem, de iure disceptaturos. Successit autē ei Festus, & hos qui maxime infestabant provinciam solícite persecutus, latronum plurimos comprehendit atq; interfecit.

De præsidibus Iudææ Albino & Floro. CAP. XIII.

Verum successor huius Albinus non eodem modo negotiis præfuit, neq; enim fuit aliqua malignitatis species, cap. 15. quam ille præterierit. Denique non solum causis ciuilibus furabatur, & diripiebat bona singulorum, neq; solum tributorum additamentis in commune gentem grauabat: sed etiam quos ob latrocinia decuriones ciuitatum comprehenderunt, uel qui à prioribus iudicibus in custodijs erant relictī, accepta à cognatis eorum pecunia, liberauit: & is solum qui nō dedisset, in

set, in carceribus quasi nocentissimus remanebat. Per idem tempus, eorum quoque qui res nouare cupiebant, in Hierosolymis crescit audacia. Ex quibus sanè qui erant opulenti, Albinum largitione redimebant, ut eis tumultum mouentibus non indignaretur: pars autem popularis, quæ non satis gaudebat quiete, Albini participibus iungebatur. Vnusquisque ergo improborum cohorte propria circumdatus, ipse quidem inter ceteros quasi princeps latronum et tyrannus eminebat: stipatoribus uero suis ad direptionem mediocrium abutebatur. Ita fiebat, ut hi quidem, quorum uastabantur domus, timerent: illi autem qui extra incommodum stetissent, metu ne similia paterentur, etiam officijs ambirent eos, quos constabat dignos esse supplicijs. in commune autem omnium fuit intercepta fiducia, et erat tunc multiplex dominatio, et semina captiuitatis futuræ iam ab illo tempore spargebatur. Cum sanè eiusmodi morum fuisset Albinus, tamen succedens ei Gessius Florus, optimum cum per comparisonem sui fecit uideri. Ille siquidè plura occulte et cum fraude. nocuerat: Gessius uerò iniquitates suas in uniuersam gentem, tam palam quasi gloriaretur exercuit: ac uelut non ad regendam prouinciam, sed ad damnatorum poenas carnifex missus, neque rapinarum ullum morem, neque afflictionum prætermisit. In miseris autem crudelissimus erat, in turpibus uerò impudentissimus. Neque enim quis illo amplius offendit fallacia ueritatem, neque commentus est callidiores nocendi uias. Huic siquidem uiritim illatis dispendijs lucra querere exiguum uisum est: sed totas simul dissipabat urbes, et labes populis inferebat, tantum non uoce per totam regionem edicens, liberum esse omnibus latrocinari, dum ipse prædarum acciperet portionem. Denique ob illius auaritiam contigit totam penè deferi regionem, ita ut plurimi sedes patrias relinquentes, ad externas prouincias

Antiq. li. 20.
cap. 1.

comit

commigrarent. Donec autem in Syria Cestius Gallus prouinciam regebat, neq; ausus quispiam Iudeorū est aduersum Florum ad eum mittere legatos. Cū uerò instante Azymorum solennitate ipse Hierosolymam uenisset, occurrens multitudo, quæ facile tricies centenorum milium fuit, precabatur, ut gentis suæ calamitatibus subueniret, & pestem illam prouinciæ Florum ut eijceret clamitabat. Qui tamen quum sub populi ore esset, & Gallo assisteret, non solum nihil mouebatur, sed uoces illas etiam deridebat. Cestius tamen compescens impetum populi, & edicens quòd deinceps placatiorem eis Florum redderet, regressus est Antiochiam. Deduxit autem eum usq; ad Cesaream Florus, illudens mendacijs, & Iudeorum genti bellum sedulo comminiscens, quo scilicet solo iniquitates suas occultari posse credebat. Pace siquidem permanente, habiturum se apud Cesarem accusatores Iudeos: uerum si defensionem negociatus fuisset, maiore utique malo abducendam à se esse inuidiam peccatorum minorum. Igitur ut gens ab Romano abrumperetur imperio, sedulo in dies augebat calamitates. Per idem tempus apud Neronem Cesarienses gentiles uictores extitere, decretumq; istud contestantes literas attulerunt: perq; hoc bello Iudaico dabatur exordium, duodecimo cap. 15. scilicet anno regni Neronis, septimodecimo autē regni Agrippæ, mense Maio.

De Floro saeuente in Iudeos Cesarienses & Hierosolymitas.

CAPVT XIII.

AD magnitudinem autem excitatorum de eo malorum, nequaquam idoneas causas habuisse deprehenditur. In Casarea siquidem habitantes Iudæi, habebant synagogā prope locum, cuius erat dominus gentilis quidam Casariensis, & frequenter quidem egerant, ut ad eorum ius illa possessio iungeretur, multis partibus maius pretiū quàm res meruerat offerentes

offerentes. dominus autē loci preces corū despexisse non contentus, ad maiore dolorē edificauit in loco tabernas, ita ut angustum eis transitum et prorsus coarctatum relinqueret. Primum igitur feruentiores aliqui iuuenum prosilientes, edificationē uetabant. Cum uerō Florus hos à prohibendo cohiberet, non habentes Iudeorum nobiles quid agerent, inter quos erat etiam Ioannes publicanus, inflectunt Florum oblatione octo talentorum, ut edificationē uetaret. Ille autem ob capiendum tantummodo, promittens se cuncta facturum, accepta pecunia statim de Cesarea egressus est, uenitq; in Sebasten, seditioni tribuens facultatē, quasi qui pugnae spatium Iudeorum summatibus uendidisset. Sequenti autem die, Iudeorum sabbato, cum plebs ad synagogam coisset, seditiosus quidam Cesariensis uas Samium ante ingressum eorum ponens, alites immolabat. Hoc factum Iudeos incoercibiliter accendit, et legem suam quippe cōtumeliam pertulisse, et locum ipsum dicebant fuisse pollutum. pars autem Iudeorum quae erat constantior atque moderatior, denuo iudicibus esse conquerendum rebatur. Seditiosi autem et iuuentute turgentes Iudaei, effundebantur in rixam. Stabant autem ad confligendum parati etiam Cesariensium tumultuosiores. Ex composito quippe missus fuerat, qui pro synagoga foribus immolaret: sicq; continuo est pugna commissa. Interueniens autem lucundus, qui ad prohibendum erat relictus, praefectus equitum, uas illud quidem quod positum fuerat iussit auferri, et tumultum sedare pergebat. Cum uerō superatus esset praesentia Cesariensium uolentia, Iudaei statim libros legis rapientes secesserunt in Nabata: regio quaedam eorum hoc nomine appellatur, dirempta à Cesarea stadijs sexaginta. Primates autem eorum duodecim, cum Ioanne in Sebasten ad Florum uenerunt, de his quae acciderant conquerentes, et ut auxilio esset rogabant, quamuis reuerenter

nerenter, tamen eum et de octo talentis admonentes. Ille uero illico comprehensos eos uinciri iussit, arguens cur leges de Casarea auferre ausi fuissent. ob hoc igitur apud Hierosolymitas grauissima indignatio nascebatur: ueruntamen adhuc iram suam frenabant. Florus uero, quasi ad hoc operam suam locasset, ut bellum inflammaret, misit ad sacrum thesaurum, ut inde decem et septem talenta auferrentur, quasi eam pecuniâ impense Caesaris flagitaret. Tunc uero statim inuasit populum multa confusio: concurrentes ad templum, maximis uocibus nomen Caesaris appellabant, ut à tyrannide Flori liberarentur orantes. Quidam autem seditiosorum, in Florum maledicta iaciebant ultima: et canistrum circumferentes stipem eius nomine postulabant, quasi inops et miserrimus talibus indigeret auxilijs. His autem omnibus nihil estâ cupiditate deterritus, sed multo magis ad deprædandum irritatus est. Denique cum deberet Casaream ueniens ignem belli illic nascentis extinguere, causâq; tumultuum submouere, pro quo etiam mercedem acceperat pactus: tamen cum exercitu equitum atque peditum Hierosolymam contendit, ut Romanis armis ad quod uolebat uteretur, ac timore et minis urbem circundaret. Tunc populus lenire eius impetum uolens, obuiam militibus processit, cum solitis utique fauoribus, et Florum honorare officijs paratus. Ille uero præmittens cum equitibus L. centurionem, nomine Capitonem, discedere eos iussit: Ne uel eum in quem tam grauiâ maledicta iecissent, falso denuo honore deluderent. Oportere quippe eos, si uiri sunt fortes, animiq; constantis, etiam in præsentem effundere contumelias: nec solum in uerbis, sed etiam in armis amorem libertatis ostendere: His dictis exterrita multitudo, simul etiâ militibus, qui cum Capitone uenerant, in mediû uulgus irruentibus, diffugerunt antequam Florum saluarent, aut militibus officia consueta

consuetudine redderent. Discedentes igitur in domos, cum metu atque humilitate peruigile duxere noctem. Florus autem tunc quidem deguit in regia, postmodum autem aduersum eos extructo tribunali sublinius resedit: conuenientesque sacerdotum principes, et ciuitatis uniuersa nobilitas, astiterunt tribunali. His precepit Florus, ut omnes qui maledicta in eum succlassissent, protinus dederent: edicens in ipsos esse, nisi reos producerint, uindicandum. Ad haec respondent Iudei, populum quidem pacifica quaeque sentire, illis uero qui errauissent in uerbis, ueniam conferendam postulabant. In tanta siquidem multitudine, nihil esse mirandum, offendi aliquos temerarios, et per ciuitatem insipientes: esse autem impossibile, eorum qui deliquerint, discrimen agitari, cum et singulos nimirum poeniteat, et praetimore ad negandum sint parati. Debere tamen illum, si consuleret gentis quieti, et uellet Romano imperio seruare urbem, magis propter multos innoxios dare ueniam etiam paucis delinquentibus, quam propter paucos improbos perturbare multitudinem tantam bonorum. Ad haec uero ille magna indignatione inflammatus, militibus exclamauit, ut forum rerum uenialium, quod erat in superiori parte ciuitatis, diriperent, ac passim obuios trucidaret. Illi uero ad lucri sui cupidinem addita auctoritate rectoris, non solum illum diripuerunt locum in quem fuerant immisi, sed in uniuersas insilientes domos, interficiebant habitatores. Fuga autem erat per angustias omnia, et caedes eorum, qui comprehendebantur: direptionis quoque nulla species praeteribat. Multos autem etiam nobilium comprehendentes adduxerunt ad Florum, quos ille uerberibus laniatos in crucem sustulit. Denique omnis numerus illo interfectorum die cum paruulis et mulieribus (neque enim uel lactantibus pepercerant) fuit sexcenti et triginta. Grauiorem autem faciebat calamitatem uideri nouitas Romanae calamitatis: quod enim nemo unquam prius,

prius, tunc Florus ausus est, ut viros scilicet equestri ordinis pro tribunali flagellis caderet, ac patibulis affigeret: quorum etsi origo Iudæa, tamen Romana dignitas erat.

De alia oppressione Hierosolymorum dolo Flori.

CAPVT

XV.

PER idem tempus rex quidem Agrippa Alexandriam erat profectus: ut Alexandrum, qui Aegyptum procurabat missus à Nerone, iure hospitis conueniret. Germanam autem suam Berenicen, Hierosolymis inuentam, et iniquitatem militum uidentem, grauis ob hoc angor inuaserat, et frequenter quidem praefectos equitum suorum, custodesque corporis mittens ad Florum precabatur, ut à cæde desineret. ille uero neque in multitudinem interfectorum, neque in nobilitatem praecatricis, sed tantum in lucra sua, quæ de rapinis congregarentur, aspiciens, contempsit annuere: impetus autem militum etiam aduersum reginam efferatus est. Non solum quippe sub oculis eius obuios quosque multabant atque trucidabant, sed etiam ipsam, nisi confugisset in aulam, interfecissent. Ibi autem peruigilem noctem cum intenta custodia egit, uerès utique irruptionem militum. Venerat autem Hierosolymam, ut uota deo solueret: His enim qui morbo uel alijs necessitatibus implicantur, mos est orare per triginta dies, antequam immolent hostias: abstinere quoque uino, et capillos radere. Quem morem Berenice regina illis exercens diebus, nudipes etiam ante tribunal stetit, deprecans Florum: et præter quod nihil honoris habitum est, etiam de uita sua periclitata est. Hæc autem facta sunt sextodecimo die mensis Maij. Postridie autem conueniens multitudo in forum, quod erat in superiori parte ciuitatis, magnis clamoribus de his qui interfecisti fuerant, querabantur: potissimum autem inuidiosæ in Florum uoces erant: quod ueriti primates quique et pontifices, disruptis uestibus, et uirgini

uiritim singulos comprehendentes, postulabant, ut ab his uerbis, quorum causa mala tanta pertulerant, desinerent, neque in maiorem indignationem Florum mouerent. Sicque sedata est multitudo, tam reuerentia precantium, quam spe, quod nequaquam Florus ultra in eos seuiret. Ille autem uidens multitudinis tuum multum fuisse compressum,angebatur: et denuo eam inflammare cupiens, pontifices cum nobilibus aduocauit. Itaque unus ait argumentum fore, quod nihil ulterius de nouandis rebus cogitaret, si populus obuiam procederet militibus de Caesarea uenientibus: ueniebant autem duae cohortes. Qui cum conuocassent populum ad occurrendum, mandat centurionibus, ut nullam salutationem redderent obuiantibus Iudeis, ad quod si offensi petulanter quippiam essent locuti, statim in eos uteretur armis. Pontifices ergo collecta multitudine in templo, precabantur ut occurrerent Romanis, et ante graue incommodum cohortes solenniter saluarent. His hortationibus seditiosi quique abnuebant, et ob interfectorum dolorem reliqua multitudo iungebatur audacibus. Tunc uero omnes sacerdotes omnesque leuitae, sacra uasa proferentes ornatumque templi, ciuilitate etiam et cantores cum musicis organis procidebant ante multitudinem, et obnixissime precabantur, ut illud templi honorem custoditum esse uellent, neque ad direptionem uasorum sacrorum Romanos contumelijs incitarent. Erat autem uidere ipsos sacerdotum principes sparsis cinere capitibus, et pectora disruptis uestibus nuda monstrantes, nominatim singulos quosque nobilium compellare, ac denuo in commune multitudinem precari, ne ob modicum peccatum patriam suam proderent his, qui direptioni eius inhiarent. Quam enim utilitatem uel militibus esse de Iudeorum salutatione tribuendam, uel illis quae acciderant correctionem, si in praesenti procedere cessarent? At contra, si officiose susciperent

sciperent solenniter uenientes, auferri Floro occasionem pugnae: ipsos uero saluare patriam suam, & providere ne quid ultra quam pertulerant, experirentur. His addunt, quod paucis seditiosis si tanta multitudo iungatur, hoc magis ad pacificum consilium suam deberent auctoritatem transferre. Tali hortatu multitudinem inflectentes, etiam ipsos seditionis auctores quosdam quidem minis, quosdam autem sui reuerentia mitigauerunt: ac deinceps praecedentes cum quiete omni populo sequente, militibus obuiam prodierunt. Iamq; cominus factos salutauerunt: illis autem nihil respondentibus, seditiosi Iudeorum aduersum Florum, cuius haec fierent consilijs, succlamauerunt. Confestimq; milites comprehendentes eos, cedere sustibus adorti sunt: atq; in fugam uersos persequentes equites proculcabant. Corruebant autem multi quidem cum a Romanis cederentur, plures autem cum se mutuo propellerent. In ipsis autem portis grauis facta est compressio, & unoquoq; alterum praeuire cupiente, tardior fuga cunctis fiebat. Colabentium uero erat durus interitus. Suffocatu enim atq; conculcatu miseri disperibant, & neq; ad sepulturam quisquam proximis suis cognoscendus remanebat. Irruebant autem etiam pariter milites immoderate, eos quos comprehendissent cadentes: & per ingressum qui Bezetha uocatur detrudebant multitudinem, transire cupientes ut Antoniam & templum obtinerent. Quos etiam Florus consecutus, eduxit de regia eos qui secum erant, & in arcem transire nitebatur. Frustratus tamen est eius impetus. Conuersus quippe aduersum eos populus repugnauit, & per tecta euadentes obruebant saxis Romanos. Qui cum superne uenientibus sagittis uincerentur, nec possent defendere multitudinem, quae per angustos arcebat in ingressus, ad reliquum se exercitum qui erat in regia, receperunt. Seditiosi autem uerentes, ne superueniens denuo Florus

templum occuparet, per Antoniam extēplo ascendentes, porticus à templo ad Antoniam continentes interciderunt, quatenus auaritiā Flori desperatione compercerent. Nam cum diuinis inhiaret thesauris, proq; his in Antoniam transgredi niteretur, ubi intercisas porticus uidit, ab impetu conqueuit. Et conuocans sacerdotum principes atque curiam, se quidem cit urbe digredi: praesidiū tamen apud eos relinquere quantum ipsi uoluissent. Ad haec illis respondentibus, nihil nouandum fore, si unam tantū relinqueret apud eos cohortem, dum tamen non illam, quae cum ciuib; paulo ante conflixerat: ob ea siquidem quae pertulere, populum illis militibus infensum esse: cohortē sicut precabantur mutata, cum reliqua manu Caesarem regressus est.

De Politiano tribuno, & oratione Agrippae ad Iudeos, ad obediendum Romanis hortantis. CA. XVII

Aliud autem denuo pugnae consilium cōminiscens, retulit ad Cestium, & Iudeos defectionis criminatus est: impudenti mendacio, illos perpetrasse dicēs, quaecumq; eos pertulisse constabat. Nec sanē principes Hierosolymorum quae gesta fuerant, tacuerunt: sed & ipsi & Berenice ad Cestium de his quae Florus inique in urbe egerat retulerūt. Ille autem susceptis literis partis utriusq;, quid facto opus esset cū principibus deliberabat. Et quibusdam quidē uidebatur, cum exitu in Iudeam Cestiū ire debere, & aut uindicare defectionem, si fuisset admissa, aut magis fidos reddere Iudeos eorumq; accolae. Ipsi tamen magis placuit aliquem de suis praere, qui & negotia & consilia Iudeorum posset ei fideliter nuntiare. mittit ergo tribunum Politianum, qui ab Alexandria reuertenti Agrippae circa Iamnam occurrens, & à quo fuisset missus, & ob quas causas indicat. Quo loci Iudeorū etiam pontifices, & reliqui nobiles, eorumq; curia adesse curauerant,

rant, ut circa regē scilicet officia nouarent. Postea uerò quā-
 illum congrua humanitate coluerunt, conquesti sunt quā po-
 tuerūt flebiliter de calamitatibus proprijs, & inhumanitatem
 Flori explicauerunt. Quam licet argueret Agrippa, uasfre ta-
 men inuentionem suam in Iudeos transulit, quorum maximē
 miserebatur, uolens scilicet frenare eorum motus : ut per hoc
 ipsum, quod uiderentur nihil perpepsi iniuriæ, ab ultionis de-
 sinerent appetitu. Ad hæc ergo quicunque egregij erant, &
 propter sua prædia desiderabant quietem, intelligebant regis
 redargutionem esse plenam benignitatis. Populus autem Hie-
 rosolymorum sexaginti stadijs obuiam progressus, officiose
 Agrippam & Politianum suscepit. Lamentabantur tamen in-
 terfectos coniuges mulieres : quarum plangoribus reliquus
 quoq; populus ad lamenta conuersus, precabatur Agrippam
 ut genti consuleret. Succlamabant etiam Politiano, ut ingre-
 deretur urbē, uideretq; quæ essent à Floro gesta: & ita osten-
 debant forum desertum domosq; uastatas. deinceps uerò per
 Agrippam suasere Politiano, ut is cum uno tantum famulo ad
 Siloam usq; totam circuiret ciuitatem: quatenus ipsis cogno-
 scret oculis, Iudeos omnibus quidem dijs parere Romanis,
 soli autem Floro aduersari propter magnitudinem in eos fa-
 ctæ crudelitatis. Ille igitur cum circuisset urbem, & mansue-
 tudinis populi sufficiens documentum teneret, ascendit in
 templum, quò etiam multitudinem conuocauit : & eum plu-
 rimis uerbis fidem eorum circa Romanos collaudasset, mul-
 ta etiam ad conseruationem pacis hortatus, adorauit deum,
 eiusq; sancta : in eo tamen consistens loco, in quo licebat
 per religionem : sicq; regressus ad Cestium est. uulgus au-
 tem Iudeorum, ad regem pontificesq; conuersus petebat,
 ut legati aduersum Florum ad Neronem mitterentur, neque
 de tanta cade tacentes suspicionem suæ defectionis præbe-

rent:uisum iri quippe eos principes capiendorum armorum
 fuisse, nisi praeuenientes ostendissent illum esse, qui dedisset ex-
 xordium. constabat autem multitudinem non esse quieturam,
 si legationem aliquis impedisset. Ad hac Agrippa, ordinari
 quidem legatos, qui Florum accusarent, inuidiosum putabat:
 despicere autem Iudeos in bella comotos, neque sibi expedire
 cernebat. aduocata igitur concione Agrippa in xystum, et in
 suggesto constitutus germanam suam Berenice, in Asamo-
 neorum domo (ea siquidem xysto imminabat contra superio-
 rem partem urbis: nam xysto templum erat ponte coniunctum)
 huiusmodi orationem habuit: Si quidem uiderem uos omnes
 ad pugnandum cum Romanis esse incitatos, neque populi pu-
 riorum sincerissimamque partem pacem uelle seruare, neque pro-
 cessissem ad uos, neque consulere confisus essem: superuacua
 quippe de utilibus oratio est, quando omnium auditorum con-
 spirat ad deteriora consensus. Quoniam uero aliquos quidem
 etas, malorum belli nescios facit, quosdam uero inconsiderata
 spes libertatis: nonnullos uero auaritia succendit, et in con-
 fusione rerum capiendum de inferioribus lucrum: quemadmo-
 dum ipsi ab hoc errore corrigantur, et non per paucorum im-
 proba consilia etiam boni dispereant, existimaui oportere, ut
 omnibus uobis in unum coactis ea exponerem, quae arbitror
 expedire. Perstrepant autem nemo, si non ea audierit quae ipsius
 fert libido. His siquidem qui sunt ad defectionem irrevocabili-
 ter incitati, licebit etiam post meos monitus manere in pristin-
 a uoluntate. mea autem etiam ad illos qui audire cupiunt in-
 tercipietur oratio, nisi ab omnibus uobis silentium praebeatur.
 Noui quidem quod multi et iniurias procurantium prouina-
 cias, et praemia libertatis quasi tragice prosequantur. Ego
 autem priusquam discutiam qui sitis, et contra quos bellum
 suscipere tentetis, primum separabo causas, quas connexas
 putatis.

putatis. Si enim uiolatores uestros cupitis ulcisci, cur libertatem magna laude sustollitis? Si uerò istud ipsum seruire intolerabile ducitis, superflua est aduersum rectores querela. illis siquidem uel moderatissime agentibus, nihilominus turpe erit seruire. Considerate autem singillatim, et uidete quam exigua sit materia bellorum. Et primum quidem ipsa rectorum considerata sunt crimina. Colere siquidem officijs, non exasperare oportet iurgijs potestatem. Cum uerò modicorum peccatorum exprobrationes maximas facitis, aduersum uos profecto eos, quibus infertis contumelias, irritatis. Relinquentes quippe et quòd antea clanculo, et cum quadam uerecundia nocebant, palam uos confidenterque populantur. nihil autem ita plagas coercet, ut patientia, et uiolatorum quies uiolantibus iniicit pudorem. Fac autem eos, qui à Romanis in provincias mittuntur, esse grauiter molestos, non tamen etiam Romani omnes uiolant uos, neque ipse Cæsar, aduersum quem pugnare uultis. Neque enim ex præcepto illorum improbus ad uos quisquam uenit: neque possunt illi, quæ in Oriente geruntur, positi in Occidente cõspicere. sed neque facili ea quæ hic fiunt, illic audiuntur. est autem importunissimum, et propter exiguas causas, tantis, et ea de quibus querimur nescientibus, uelle confligere. Et quidem nostrorum criminum citò erit futura correctio. neque enim unus atque idem prouinciæ semper curam tenebit, et successores eius credibile est modestiores futuros. Motum autem semel bellum, neque deponere facile est absque magnis calamitatibus, neque sustinere. Libertatis uerò bona sitientibus prouidendum atque certandum est, ut principio non ea careant. molesta enim est nouitas seruitutis: quam ne utique subeas, iustum suscipi certamen uidetur. Qui uerò semel subiectus est, et deinceps deficit, contumax magis seruus, quam amator libertatis ostenditur. Tunc igitur oportuit omnia

agere, ne susciperentur Romani, cum in prouinciam Pompeius intraret. Maiores uerò nostri, eorumq; reges, pecunia, corporibus, animis multo uobis meliores, exigue parit potentie Romanæ obsistere nequiuērunt. uos autem qui hereditariam obedientiam suscepistis, rebus autem omnibus illis qui primi paruere longe inferiores estis, contra omne Romanum regnum obsistere posse arbitramini? Et Athenienses quidem, qui ob Græcorum libertatem patriam suam quondam ignibus tradidere, qui superbissimum illum Xerxem per terram nauigantem, per mare uerò ambulāntem, et cuius classem non caperet amplitudo pelagi, latiorē autem Europa duceret exercitum, hunc inquam cum una naue fugientē gloriosissime persecuti sunt: circa paruam autem Salaminam, qui tantas opes Asiæ confregere, nunc tamen seruiunt Romanis, et illam regiam Græciæ ciuitatem administrant Italiæ iussiones. Lacedæmonij quoque post Thermopylas, et Plateas, et Agesilaum Asiam perscrutatū, eosdem dominos uenerantur. Macedones uerò, qui adhuc penē imaginantur Philippū uidere cum Alexandro promittentem sibi orbis imperiū, serunt tamen rerum mutationem, et adorant eos, ad quos fortuna migravit. Aliæ quoq; multe gentes ad libertatem fiducia subnixæ, et multo maiores, cesserunt tamen et obediunt: uos autem soli seruire dedignamini his, quibus uidetis uniuersa esse subiecta. Quibus exercitibus, quibus confiditis armis? Vbi est classis uestra, quæ peruagetur Romanorū mariæ? Vbi autem qui expensis possint sufficere thesauri? Contra Aegyptios fortē aut Arabas existimatis uos bellum mouere. Non circūspicitis Romanorū imperium? Non metimini uestram imbecillitatem? Non ne scitis uestram ciuitatem à cōterminis gentibus frequenter esse superatam? illorum autē uirtus per totū orbem inuicta percurrit, imò etiam hoc orbe plus aliquid quesierit.

Neq;

Neq; enim sufficit eis ad Orientem quidem totus Euphrates, ad Septentrionē uerò Ister, neq; in Meridie solitudine tenuis perscrutata Libya, neq; in Occidente Gades: sed ultra Oceanum aliū quaesierunt orbē, & usq; ad Britannias, inaccessas prius, arma & exercitū transtulerunt. Quid ergo? Vos ne diutiores Gallis, fortiores Germanis, prudētiores Gracis? postremo plures estis omnibus in toto orbe degētibus? Quae uos fiducia aduersum Romanos erigit? Sed dicet aliquis, seruire molestissimū est. At quantō magis id Gracis, qui uniuersis sub sole habitantibus uidebantur prestare nobilitate: & tam latam quondam prouinciā possidentes, nunc bis ternis fascibus Romanorum obediunt: totidem autem etiam Macedones obsequuntur, qui certē multo uobis iustius deberēt libertatē tueri. Quid autē quingentae Asiae ciuitates? nunquid non absq; ullo praesidio, uni tantummodo rectori parent, & fascibus consulis obsequuntur? Quid autē pergam enumerare Heniochos, & Colchos, & Taurorū gentem: Bosphoranos quoq; , & habitantes circa Ponti littora nationes, Maoticasq; gentes: apud quas nimirum olim neq; domesticus aliquis dominus noscebat: nunc uerò militum subiiciuntur tantum tribus milibus, & quadraginta naues longae, in nauigabile prius mare in pace custodiunt. Quanta autē Bithynia, & Cappadocia, & Pamphyliorum gens, Lydi quoq; & Cilices pro libertate dicere ualerent: tamen nunc sine armis tributa pendunt. Quid autem Thracēs? quinq; quidem diebus in latum, septem autē in longam cōueabilem prouinciā possidētes, asperioremq; multo quam uestra est, ac multis partibus fortiorem, altissimōq; gelu eos qui irruerint retardantem, duobus milibus Romanorū in praesidio manentibus obsequuntur. Post hos Illyrici usque ad Dalmatiam, & Istro tenuis incolētes, duabus tantū legionibus obediunt: cum quibus & ipsi impetūs compefcunt Daco-

rum. Ipsi quoq; Dalmatae, qui tam multa pro libertate conati, saepiusq; capti, rursus cum maioribus opibus rebellarunt, nunc sub una Romanorum legione agunt quietem. Veruntamen si aliquos magnae causae ad defectionem incitare deberet, Gallos potissimum oporteret assurgere, quos uidelicet tantis munimentis natura cinxisset: ab Orientali plaga Alpium montibus, à Septentrionali Rheno flumine, à Meridie Pyrenaeis montibus, ab Occidente uero Oceano. sed tali munitione gaudentes, trecentis et quindecim gentibus numerosi, fontes autem (ut ita dixerim) felicitatis domesticae habentes, omnibusq; bonis totum penè orbem irrigantes, ferunt nihilominus uestigiales esse Romanorum, ac felicitatem suam in eorum felicitate reponere: idq; sanè ipsum, non per animorum molliem, nec propter ignobilitatem parentum (quippe qui per octoginta annos pro libertate pugnauerunt) sed Romanorum admirati sunt, horueruntq; cum uirtute fortunam, qua illi plura saepe obtinere quàm bellis, deniq; sub mille et ducentis militibus seruiunt, quibus penè plures habuerunt ciuitates. Neque Hispanis nascens in agris aurum, pro libertate bella gerentibus profuit, neque tanto terrarum marisq; spatio à Roma diremptae gentes, Lusitani scilicet et pugnae Cantabri: nec uicinus Oceanus, etiam accolis suis fragore terribilis: sed ultra columnas Herculis prolatis armis, et per ipsas nubes Pyrenaeorum montium eluctati uertices, ditioni suae hos quoque subdiderunt Romani: atque ita bellicosae gentibus, tantoq; (ut dixi) spatio diremptis, legio in praesidio una satis est. Quis uestrum non audiuit multitudinem Germanorum? uirtutem quoq; et magnitudines corporum (ut arbitror) saepe uidistis. siquidem ubique Romani earum gentium captiuos habent. Sed illi in ingentem spatijs regionem incolentes, spiritus autem maiores corporibus gerentes, et animam quidem contemptricem mortis,

mortis, indignationes autem uehementiores feris, nunc Rhenum linitem habent, & octo Romanorum legionibus domantur: & seruiunt quidem, qui capti sunt, reliqua autem eorum gens uniuersa salutem in fuga non in armis reponit. Considerate autē etiā Briannorū muros, qui Hierosolymæ confiditis muris. Illos siquidem circumdatos Oceano, & penē non minorem quam noster orbis est habitantes, Romani nauigantes redegerunt in ditionem suam: quatuorq; legiones tantæ magnitudinis insulam tuentur. Et quid opus est plura dicere? quando etiam Parthi, bellicosissimū genus, tantis prius populis imperantes, & tam magnis opibus circumdati, obsides tamē mittunt Romanis: estq; cernere, sub specie pacis seruientē in Italia præcipuam Orientis nobilitatem. Vniuersis penē, qui sub sole incolūt, Romanorum arma uenerantibus, uos soli bellum geretis? Neq; Carthaginiensium considerabitis finem, qui magnum illum Annibalem iactantes, & ex nobili Phœnicum stirpe uenientes, tamen sub Scipionis dextera corruerunt? Sed neq; Cyrenæi Lacedæmone oriundi, neq; Marmaridarum genus usq; ad Dipsadem protentum, neq; terribiles etiam audientibus Syrtēs, Nasamones quoq; & Mauri, & innumerabilis multitudo Numidarum uirtutes impedire Romanas. Sed tertiam partem orbis terrarum, cuius neq; numerare quidem nationes facile est, quæ scilicet ab Atlantico mari & colūnis Hercules usq; ad rubrum mare infinitos numero & locis Aethiopas continet, totam tamen ceperunt armis: & præter fruges annuas, quibus Romanam multitudinem octo mensibus pascunt, alia quoq; uestigalia pendunt, expensas quoque deuotissimi imperio ministrant, nihil de his quæ iubentur, sicut uos, contumeliosum putantes. & quidem una cum illis tantum legio commoratur. Sed quid opus est longe petitis exemplis potentiam explicare Romanam? cum eam positis de uicina

uobis Aegypto diligenter inspicere. Hæc enim cum usque ad Aethiopas porrigatur, opulentamq; Arabiam, cõtigua quoq; sit Indiæ, quinquaginta et septingentas myriadas incolarum habens, præter Alexandrinorum plebem, tamen uestigia, quorum magnitudinem de censu singulorum capitum existimari licet, deuotissime penditans, Romanum non dedignatur imperium: et certè quàm magnum stimulum defectionis habens, Alexandriam scilicet, multitudine et diuitijs abundantem, magnitudine quoq; non imparẽ. Habet siquidẽ in longitudine stadia triginta, in latitudine uerò non minus quàm decem: tributorum uerò multò amplius per menses singulos infert, quàm uos toto anno penditis: et præter pecuniã, quatuor mensium Romanæ plebi annonam ministrat. Munitur autem undiq;, aut incommẽabili solitudine, aut importuoso mari, aut fluminibus, aut cœnosis paludibus, quorum tamen omnium nihil Romana fortuna fortius fuit. Dne etiam legiones ciuitati insidentes, profundam Aegyptum cum illa Mæcedonum nobilitate fruantur. Quos igitur in bella de solitudinibus aliquibus socios assumetis? Siquidem omnes qui in orbe habitabili degunt, Romani sunt: nisi forte quis uestrum spes suas ultra Euphratem porrigat, et Adiabenorũ regionem gentiles suos existimet adiutores. Porro nec illi propter irrationabilem causam tanto se bello implicabunt: nec si tam probroso operi assensum darent, Parthus tamen sineret. Est siquidem ei cura tuendæ cum Romanis amicitiæ, et arbitratũ fœdus esse temeratum, si quis de his, qui subiecti sunt eius imperio, aduersum Romanos in bello procedat. Superest igitur ut ad diuinum confugiatur auxilium. uerũ et hoc apud Romanos est. sine deo quĩppe impossibile esset imperiũ tale consistere. Considerate autem, quemadmodũ hæc ipsa erga ipsam religionem immoderatio, etiam si cum longè inferioribus bel-

tum geratis, tamen ad dispensandum sit uobis difficilima, atq;
eadem transgrediēdo offendatis deum, per quæ cum auxilia-
turum putatis. Si enim seruetis sabbatorum cōsuetudinem, et
ad nullum actum moueamini, facile profectō capiemini. Sic
quippe etiam maiores uestri experti sunt, hos maxime dies
Pompeio ad bellum destinante: in quibus scilicet hi, qui oppu-
gnabantur, otia gerebant. Transgredientes autem in bello le-
gem patriam, nescio propter quid in reliquum dimicetis. Vna
siquidem nunc uobis intētio est, ne quid de patria institutio-
ne soluatur. Quemadmodum autem aduocabitis in adiutoriū
deum, si cultum ei debitum sponte uioletis? Assumunt autem
singuli quique bellum, uel diuinæ uirtuti, uel humanis opibus
confidentes. Cum uerò utraq; hæc, quantum ad ipsam perti-
net consequentiam, deseruntur, in manifestam utiq; captiuita-
tem uolentes pugnare profiliunt. Quid autem prohibet pro-
prijs manibus filios uestros, coniugesq; laniare, et hanc pul-
cherrimam inflammare patriam? Erumpentes siquidem in fu-
rorem, lucrabimini uel ignominiam superatorum. Bonum est
ō amici, bonum est, dum adhuc stat naus in portu, præcauere
tempestatem futurā, et non eo tempore, quo in medias irru-
ris procellas, trepidare. His siquidem qui in improuisa mala
inciderint, superest ut digni uel miseratione uideantur: qui
uero se in apertum discriminē iniecerint, etiā exprobrationibus
onerentur. Nisi forte aliquis uestrum existimet secundum pa-
tē conflictum ire Romanos, aut postquam uicerint, modera-
te uobiscum acturos, et non in exemplum aliarum gentium
sacram hanc urbem inflammaturos, interfecturos autem uni-
uersum uestrum genus. Neque enim qui superfueritis armis,
usquam locum fugæ habebitis, uniuerfis scilicet gentibus, uel
iam habentibus Romanos dominos, uel habere metuentibus.
Periculum autem non solum uos manebit, sed etiam in res
liquis

liquis ciuitatibus habitantes Iudeos. Neq; enim est in toto orbe populus, in quo nõ uestra portio sit: quos certe omnes uobis rebellantibus, cæde crudelißima diuerßi quiq; cõficient, et propter paucorum uirorũ praua consilia, uniuersæ urbes Iudaico sanguine redundabunt. Manet autem uenia eos, qui talia patrauerint, quod sint nimirum uestro uitio coacti. Si uerò eadem exequi supersederint, cõsiderate quàm impium sit, aduersum tam benignos arma mouisse. Subeat autem uos miscratio, et si non filiorum uestrorum atque coniugum, saltem istius ciuitatis, quæ mater urbium uestre regionis uocatur. Parcite mœnibus sacris, parcite uenerabilibus adytis, templumq; uobis et sancta sanctorum seruate. neq; enim ulterius uictores Romani his abstinerebunt, quibus primo parcetes nullam receperunt gratiam. Ego testor quidem sancta uestra, sacrosq; angelos dei, patriamq; communem, quod nihil eorum consiliorum, quæ uobis uiderim expedire, subtraxerim. uos autem decernentes quæ oportet, mecum in pace degetis: si uerò protuleritis iras, absq; me periculis subdemi. His dictis, constante etiam sorore lachrymauit, et multam partem de eorum impetu lachrymis infregit. Succlamabãt autem, non se aduersum Romanos, sed aduersum Florum, ob ea quæ pertulissent, bellũ gerere. Ad quos rex Agrippa: Sed opera uestra, inquit, talia sunt, qualia aduersum Romanos pugnatium. Neq; enim Cæsari uestigal dedistis, et Antonianas porticus incendistis. Sopiētis autem causam defectionis, si et porticus denuo construatis, et tributa reddere maturetis. Neque enim Flori hoc presidium est, aut pecuniam Floro dabit. His consultis populus acquieuit, et cum rege ac Berenice ascendentes in templum, porticus edificare adorti sunt. Per uicos autem et regiones principes quiq; decurionesq; dispersi, uestigal colligebant: celeriterq; quadraginta talenta (tantum enim erat reliquum)

quum redacta sunt. Et belli quidem imminētes minas, eo tunc more Agrippa compescuit. Deinceps uerò persuadere populo tentabat, ut parerēt Floro, donec successor ei à Cesare mitteretur. Ad quam orationem multitudo accensa, nec à uerborum in regem contumelijs temperauit, sed protinus eum urbe pepulerunt: ausiq; sunt nonnulli seditionum etiam saxa in eum iacere. Rex autem uidens tumultuantium irreuocabilem impetum, et cōquerendo quòd contumelijs esset affectus, princeps quidem eorum unà cum alijs potentibus misit ad Florū Cesaream, ut ipse ex eis eligeret, qui de tota regione uestigal exigèrent. ipse uerò discessit in regnum.

De cœpta rebellionē Iudæorum contra Romanos.

C A P V T X V I I .

PER idem tempus quidam eorum, qui bellum maxime mouebant, congregati iruebant in quoddam presidium, quod uocabatur Massada: et occulte eo peruasos, Romanos omnes interfecerunt: alios autem de suis posuerunt custodes. In templo quoq; Hierosolymorum, Eleazarus quidam, filius Ananie pōtificis, iuuenis audacissimus, dux illò tempore militum, persuasit his, qui sacrificijs ministrabant, ut nullius munus aut hostia, qui non esset de Iudæorum gente, susciperetur. Id autem erat Romani belli seminarium atq; materia. Reiecit siquidem hostias Cesaris, quæ pro Romano populo offerri solite erant. Plurimum autem super hoc pontificibus, alijsq; nobilibus deprecatis, ut non præterirent eum morem, quo supplicabatur pro regibus, nihil tamen acquieuerunt, non parū quidem et suæ multitudini cōfidentes: robur siquidem omne res nouare cupientium, eorum uoluntates iuuabat: maxime autem aspiciebant in Eleazarum, qui per idem tempus, ut dixi, princeps erat. Conuenientes igitur potentes quiq; cum pontificibus, et Phariseorum nobilissimis, et uidentes quàm grauib; malis

malis pergerent subijcere ciuitatem, decreuerunt seditioforum animos experiri: & ante portam, quæ arca uocatur, concione aduocantes (erat autem in interiori parte templi posita, quæ respicit ad solis exortum) ac primo quidem multa de temeraria eorū defectione conquesti, & quod tam graue bellum patriæ commouerent: deinceps irrationabilitatē causæ ipsius arguebant, dicentes, maiores quidē eorum ornasse templum ex magna parte de muneribus gentiū, semperq; eorum qui foris essent populorum munera suscepisse: & non solum non prohibuisse aliquorū hostias (id siquidem esse impiissimum) sed etiā eas quæ uiserentur, permanerentq; ad præsens usque tempus, oblationes eorū in templi cultibus collocasse. at nunc eos, qui Romana arma irritarent, & desponderent eorū bella, nouum statuere morem religionis, atq; cum periculis etiā ream facere ciuitatē impietatis uideri: siquidem ea sit, in qua præter solos Iudeos, nullus alius immolet externus, neq; ad orandū finatur accedere. Et si quidem circa unius alicuius priuati personam lex ferretur eiusmodi, posset nimirū iure nos inhumanitatis arguere: nunc autem despiciuntur Romani, & iudicatur Cæsar profanus. Vnde uerendū esse, ne qui immolandas pro illis hostias repellunt, ipsi in reliquum etiam pro se sacrificia prohibeantur offerre: fiatq; uere extra principatū ciuitas, nisi celerius resipiscentes reddiderint hostias, ac prius quàm ad eos, in quorū contumeliā id tentatū est, huius ausus perueniat fama. Simul autē ista dicētes, producebāt in mediū scientissimos morum paternorum, sacerdotes quoq; narraturos quomodo omnes eorū maiores exterarum gentiū semper sacrificia suscepissent. Attendebat autē nemo res nouare cupiētium, his quæ dicebantur, sed neq; procedebant in medium altaris ministri, ut belli materiam præperantes. Videntes igitur nobiles quiq; seditionem eò iam processisse, ut eorum non posset autoritate compe

compesca, et Romanorum armorū periculū se primos esse sen-
 furos, in quantum poterant consulentes, amoliri causas para-
 bant, et legatos quidem alios ad Florum miserūt, quorū erat
 princeps filius Anania Simon: alios autē ad Agrippā, inter
 quos nobilissimi Saulus, et Antipas, et Costobarus erant, qui
 etiā regē propinquitate tangebant. Precabantur autē utrumq;
 ut cum exercitu ascenderēt in ciuitatē, et seditionē opprime-
 rent, prius quā ea intolerabilis fieret. Et Floro quidē malū
 istud quasi bonus nuntius fuit, uolensq; inflāmare bellum, ni-
 hil respondit legatis. Agrippa autē pariter utrisq; parcens,
 scilicet deficientibus, et ijs, aduersum quos bellū mouebatur,
 uolensq; et Romanis conseruare Iudeos, et Iudeis templū,
 atq; patriā: ad hēc autē nec sibi conducere talē conturbatio-
 nem sciens, misit in auxiliū populo equites ter mille, Aurani-
 tas scilicet, et Bataneos, et Trachonitas sub præfecto equitū
 Dario, duce uerō Philippo Iachimi filio. His ergo ueniētibus,
 optimates quiq; cum pontificibus et omni multitudine quæ
 optabat quietem, superiorē occupant ciuitatem: inferiorē si-
 quidem et templū, seditiosorū manus tenebat. Missilibus igitur
 et fundis indefinēter utebantur, et cōtinua erat emissio sa-
 gittarū, ex utraq; scilicet parte. erat autem quando ex insidijs
 procurrentes cominus dimicabant, Præstabant autem audacia
 quidē seditiosi, belli uerō scientia regij. Et his quidē erat pro-
 positum maxime templū obtinere, profanatoresq; eius expel-
 lere. Seditiosis uerō qui cum Eleazaro agebant, ut præter ea
 quæ obtinebant, etiam superiorē inuaderent urbem. Per septē
 igitur dies grauis utriusq; partis cedes fiebat, et neutri de eo
 loco quē tenuerat depellebantur. Deinceps uerō adueniente
 ea festiuitate, quæ Xylophorias dicitur, in qua mos est omni-
 bus grandē lignorū materiā conuehere ad templū, quatenus
 nunquā ignis deficiat esca (semper enim inextinguibilis per-
 seuerat)

scuerat) aduersarios quidem à cultu religionis exclusērūt. inter infirmiore[m] autē uulgum irrumpentes multi sicariorum (sic enim uocant latrones, gladios in sinibus gerentes). recepti audaciſimē proſequebantur opus quod adorti erant. Regij autē audacia & multitudine uincebantur. Ita ſuperiore ciuitate ceſſerunt, cum iſti protinus irruentes, Ananie pontificis domum, & Agrippæ ac Berenices palatium inflammauerunt: poſt quod ignem archiuo intulerūt, uolentes omnia creatorum documenta diſperdere, ne eſſet unde ratio credite pecunie pateret, utq; omnem ſibi debitorum adiungeret multitudinem, & aduerſum locupletes, egenis præberent inſurgendi liberam facultatē. Fugientibus ergo chartarum publicarum cuſtodibus, ignem adibus iniecerunt: atq; ita incenſis ciuitatis neruis, in hoſtes irruebāt. Quo loco pontificum, atq; nobiliū quidam in cloacis latuerūt, quidam cum regijs in ſuperiorem regiam conſugerunt, portas celeriter obſerantes. Inter quos Ananias pontifex, & Ezechias frater eius erant: & illi quos apud Agrippam ſunctos legatione diximus. Tunc ergo uictoria & inflammatione cōtenti ceſſauerūt. Poſtridie autē quintadecima ſcilicet die Auguſti menſis, fecerunt impetū in Antoniam: & omnes in eo præſidio agentes, per biduum obſeſſos, ceperunt, atq; interfecerūt, præſidiumq; incenderunt. Poſtea uerò tranſierūt in regiā, ad quam cōfugere Agrippæ milites: & in quatuor partes agmen ſuum diuidentes, muros euertere moliebantur. eorum uerò qui intus erant, erumpere nullus audebat, propter multitudinem oppugnantium: ſed diſtributi per propugnacula & turres, ſubeuntes interficiebant, ac frequentes omnino latrones ſub muris cadebant. Nec die autem conflictus nec noſte ceſſabat: ſeditioſis uidelicet exiſtimātibus in deſperationē cogi eos, qui in præſidio erant, propter inopiā uictus: regijs uerò credētibus, oppugnatores ſuos ceſſuros labori.

labori. Interea Manahemus quidam, filius Iudæ Galilæi, cal-
 lidissimi illius sophistæ, qui quondam sub Cyrenio exprobra-
 uerat Iudæis, quod post deum subijcerentur Romanis: assum-
 ptis quibusdā nobilium, perrexit in Massadam, ubi armamen-
 tarium Herodis regis erat. eoq; perrupto, populares aliosq;
 latrones diligenter armavit: hisq; utens stipatoribus, ueluti
 rex Hierosolymam reuertitur: factusq; princeps seditionis,
 oppugnationē disponebat. Machinarum autem inopia erat,
 nec poterat palam suffodere muros, superne hostibus tela ia-
 cientibus. cuniculum igitur longe coeptum sub unam turrim
 agentes, suspenderunt eam materie subiecta: ac postea in su-
 sinentia ligna igne immisso egressi sunt. Sicq; subicibus
 exustis, turris quidem extemplo emota est. alter autem murus
 intus edificatus apparuit. Regij quippe molitiones eorum
 præsentientes, forte etiam de cōcussione turris, alium sibi mu-
 rum celerius edificauerunt. Inter hæc autem hi quidem qui
 oppugnabant, et statim se uictores credebant, cum uidissent
 alium murū, stupore defecti sunt: regij tanē ad Manahemum
 aliosq; seditionis principes mittebant, precantes ut eis disce-
 dere liceret. Quod cum solis regijs, eiusq; religionis reliquis
 Manahemus annuisset, protinus discesserunt. Romanos autē
 qui soli relictī erant, grandis animi occupauit defectus. Neq;
 enim ui contra tantam multitudinem pares erant: et precari
 ut exire liceret, ignominiam iudicabant: quāquam et si per-
 mitteretur, nequaquam tutum putabant. Derelinqentes igi-
 tur inferiorem locum, qui Stratopedon uocabatur, quippe
 quasi capi facilem, in turres regias confugerunt: quarum una
 appellabatur Hippicos, alia Phaselus, tertia Mariamme. Hi
 uerō qui cum Manahemo erāt, protinus irruētes in ea loca ē
 quibus milites fugerāt, si quos eorum comprehenderēt truci-
 dantes, omnem reliquum apparatū diripiētes, Stratopedū in-
 cenderunt.

cenderunt. Hæc igitur acta sunt sexto die mensis Septembris.

De cæde Ananiæ pontificis, Manahemi, & militum Romanorum. CAPVT XVIII.

SEquenti autem die pontifex Ananias circa Euripos regia domus latens capitur, & à latronibus interficitur cum Ezechia fratre. Circumsidentes autem etiam turres seditiosi, custodiebant ne quis militum posset effugere. Manahenum autem & munitorum locorum destructio, & pontificis Ananiæ mors, in crudelitatem erexit: & neminem parem sibi in negotijs arbitrans, intolerabilis erat tyrannus. Insurrexerunt autem duo de socijs Eleazari: & mutuo colloqui, quòd non decreet à Romanis desiderio libertatis deficientes, eandem populari suo prodere, dominumq; ferre, etsi non uiolentum, tamen seipsis humiliorem: nam si oporteat cunctis aliquem præesse, quemuis magis alium quàm illum decere: atq; ita pacti, adoriuntur eum in templo. magno enim festu adoraturus accesserat, regali habitu indutus, & studiosos sui in armis habebat. Cum igitur hi qui circa Eleazarum erant, in illum prosiluissent, reliquus quoq; populus rapiens saxa lapidauit sophistam: existimantes quòd illo perempto tota seditio solueretur. Paululum autem stipatores Manahemi resistentes, postquam uiderunt totam aduersum se multitudinem irruere, quisq; quò potuit diffugit. Et cædes quidem erat eorum qui comprehensi sunt, perscrutatio autem latentium sequebatur: pauciq; ex eis clam in Massadam persugerunt: cum quibus & Eleazarus filius Iairi, propinquus genere Manahemo, qui postea etiam in Massada tyrannidem egit. Ipsum autem Manahenum, cum confugisset in locum qui Ophlas uocatur, atq; illic humiliter delitesceret, capientes extraxerunt in publicum, multisq; tormentis excruciatum interfecerunt. Similiter autem sub eo agentes principes, precipuumq; tyrannidis

tyrannidis eius adiutorem Absalomon nomine . Et populus quidem, sicut dixi, in his adiutor fuit, suspicans aliquam totius seditionis correctionem futuram . Hi uerò nō ut comprimerent bellum, sed ut cum maiori licentia gererent, interfecerunt Manabemum . Deniq; cum populus multum precaretur, ut oppugnationem militum relaxarent, uehementius insistebant: donec ulterius resistere non ualentes, Metilius Romanorum præfectus & reliqui mittunt ad Eleazarum, precantes ut solam eorum pacisceretur uitam: arma autem & reliqua quæ haberent, ipsis tradentibus sumeret . Qui precationem ilico arripientes, remittunt ad eos Gorionem Nicodemi filium, & Ananiam Sadduceum, & Iudam Ionathæ, scilicet eis dextræ & sacramentum datuos . Quibus actis, deducebat milites Metilius: sed quandiu Romani arma retinebāt, nemo aduersus eos seditionis fraudis aliquid molitus est . postea uerò quā secūdū pactiones omnes scuta gladiosq; posuerūt, neq; quicquā ulterius suspicātes discedebant, factio in eos impetu stipatores Eleazari, cōprehēsos trucidabāt, neq; resistētes neq; supplicantes, solas autē pactiones & iuramenta quæ dederāt inclamātes . Et hi quidē ita crudeliter interfec̃ti sunt, præter Metiliū . Hūc enim deprecātē, & usq; ad circūcisionē Iudaizare se promittentē, seruauerūt solum . Detrimentū autē Romanis quidē erat leue: ex copijs siquidē amplissimis pauci fuerūt interēpti: Iudeorū autē captiuitatis illud exordiū uidebatur . Vidētes autē graues iam instare causas bellorū, urbē autē tali facinore fuisse respersam, ex quo nimirū diuina indignatio imminēbat, etiāsi à Romanis nulla ultio timeretur, lugebāt publice, & tristitia ciuitas premebatur . moderati autē quiq; quasi pro seditionis causas reddituri, turbabātur . siquidem sabbato illam eadē cōtigerat perpetrari, quo scilicet die propter religionem à sanctis quoq; opcribus agunt quietem .

Eodem autē die, eademq; hora, quasi aliqua cœlesti pro-
 uidentia, Cæsarienses quoq; Iudæos apud se habitantes
 trucidauerunt: ita ut uno tempore super uiginti milia homi-
 num caderentur, & cunctis Iudæis uacuata Cæsarea rema-
 neret. Nam & eos qui effugerant comprehendens Florus,
 uinctos in arenam deduxit. Post Cæsariensem uerò cladem,
 tota gens efferata est. Diuisiq; Iudæi, Syrorum uicos ac fini-
 timas ciuitates protinus uastauerunt: id est, Philadelphiam, &
 Gebonitin, & Gerasam, & Pellam, & Scythopolim. Dein-
 ceptis uerò irruerunt & in Gadarā & Hippon & Gaulani-
 tidem: & alia quidē subruētes loca, alia uerò inflāmātes, etiā
 in Cadasam Tyrriorum & Ptolemaidē, Gabam quoq; Cæsa-
 reamq; tēdebāt. Obstitit autē eorū incursui neq; Sebaste, neq;
 Ascalon: sed his quoq; flāma uastatis, Anthedona & Gazam
 euerterunt. Multa autē circa fines harum ciuitatū diripiebā-
 tur, uici scilicet & agri, eorumq; qui capiebātur uiro-
 rum mensa cades fiebat. neq; tamen Syri minorē numero multitu-
 dinem de Iudæorū gente uastabāt: sed etiā eos qui in ciuitati-
 bus erāt, cōprehensos disperdebāt: non solum ob uetus odiū,
 sed ut discrimen imminens præuenirent. Grauis ergo contur-
 batio totam Syriam peruaserat, & omnis ciuitas in binos di-
 uidebatur exercitus: unaq; alterutri salus erat, si præuenisset
 alteros cede faciendā: & dies quidem ducebantur in sangui-
 ne, noctes gutem molestiores formido faciebat. Nam licet ui-
 derentur amoliri Iudæos, tamen etiā aliarum gentium Iudæi-
 zantes cōgebantur habere suspectos: & ob hoc ipsum quod
 in eis uidebatur ambiguum, neq; temere eos placebat interfi-
 ci, & rursus ob ipsam religionis cōmixtionem quasi penitus
 externos timebāt. Prouocabat autē ad cades aduersæ partis,
 etiam

etiam illos qui prius fuerant mansueti, auaritia, siquidem substantias caesorum passim diripiebant: et quasi uictores eorum praedam, quos trucidauerant, in domos alias transferebant. Gloriosior autem erat qui plura collegisset, quasi scilicet plures uirtute superasset. Erat autem cernere ciuitates plenas caedueribus insepultis, et inhumatos passim iacere cum paruulis senes, foeminas autem neque pudenda contactas. Et omnis quidem provincia plena erat inenarrabilium calamitatum. maiorum autem metus, quam quae peracta erant, facinorum imminabat. Et haecenus quidem Iudeis aduersum alienigenas conflictus erat. Incurrentes autem in Scythopoleos fines, etiam Iudeos qui illic habitabant, experti sunt hostes. Hi enim cum Scythopolitis conspirantes, et consanguinitatem utilitati propriae postponentes, aduersum Iudeos cum gentilibus dimicabant. Suspecta tamen eorum ipsa belli fuit auaritia. Denique Scythopolite ueriti ne ciuitatem noctu adirent, et magna sua calamitate ciuibus excusarent defectionem, edixerunt eis, ut si uellent inter eos firmare consensum, et circa alienigenas ostendere fidem, transirent cum omnibus filiis suis in lucum. quibus quae fuerant iussa sine suspitione facientibus, diebus quidem secutis duobus quieuerunt Scythopolite. tertia uero nocte exploratores, alios incautos, alios uero dormientes inuadunt, subitoque omnes interfecerunt, qui fuerunt numero tredecim milia: postque eorum bona cuncta diripuerunt. Dignum autem etiam uidetur, Simonis interitum enarrare. Hic enim Sauli cuiusdam, non ignobilis uiri, filius erat, fortitudine quoque corporis et audacia animi insignissimus: quibus utrisque ad incommoda suae gentis abusus est. Multos siquidem Iudeorum propinquos Scythopoli, quotidie obtruncabat, et frequenter integros cuneos fudit, ita ut totius aciei momentum solus existeret. Comprehendit autem eum digna civili cade poena. Nam cum Scythopolite

thopolita circumfusi Iudæis, passim per lucum eos iaculis cōfigerēt, educto Simon gladio, in nullum quidem hostium impetum fecit. nihil enim se in tanta multitudine promoturum uidebat. Exclamans autem miserabiliter: digna, inquit, Scythopolitæ his quæ gessi patior: quippe qui tam multa cede ciuium meorum, benignitati erga uos nostræ fidem feci. digne enim nobis externa gens infida est, qui in nostrum genus tanta impietate deliquimus. morior ergo quasi profanus proprijs manibus: neq; enim decet hostili manu cadere. iste autem ipse finis mihi et sceleris digna pœna, et idoneum uirtutis decus erit: ut nemo scilicet hostium de meo interitu gloriatur, neq; insultet cadenti. Hæc dicens, miserantibus simul ac furentibus oculis circumspicit omnem familiam suam. erat autem ei uxor et filij, et prouecti in senectutē parentes. ille igitur primum quidē patrē à cæsariē cōprehendens, et super eum stans ense penetrauit: post quem non sanē inuitā matrē suam interfecit. super hos autem cōiugi, et filijs intulit ferrum. singulis sanē horum penē occurrētibus gladio, et hostes præuenire cupientibus. cum uerō omnē suā necessitudinē trucidasset, cæsis superstans extulit dexterā, ut neminē posset latere, et totum in uiscera sua ensē demersit: dignus quidē miseratione iuuenis propter robur corporis atq; animi firmitatē, ceterū quantum ad fidem, quam alienigenis præstitit, digno fine consumptus.

De Iudæorum alia graui interfectione. CAP. XX.

AD cede autē quæ in Scythopoli facta est, reliquæ quoq; urbes in Iudæos apud se habitātes irruerāt: et duo milia quingentos Ascalonitæ, Ptolemæis autē duo milia interfecit. Vinxerunt quoq; non paucos Tyrii: multosq; trucidauerunt: plures autē eorum uinctos custodijs tradidere. Hippeni quoq; et Gadarenenses similiter audacissimos quidem amoliebantur, terribiles autem solícite adseruabant. Reliquæ quoq; urbes

urbes aduersum Iudeos singulæ, prout habebant, uel timore
 uel odio mouebantur. Soli autem Antiocheni, & Sidonij, &
 Apaneni, suis cohabitatoribus pepercerunt : & neq; interfe-
 cere quæpiam Iudeorū, neq; uinculis tradiderunt. forte autē
 & propter multitudinē suam despexerunt eorū si qui motus
 fuissent. mihi autē uidetur magis erga eos miseratione moti,
 quos utiq; nihil moliri uidebāt. Ceraseni autē neq; in eos qui
 apud se remanere delegerunt, quicquam gesserunt mali : &
 egredi uolentes usque ad fines suos deduxerunt. Excitata est
 autem etiam in regno Agrippæ aduersum Iudeos perniciēs.
 Ipse siquidem perrexerat ad Cestium Gallum Antiochiam,
 relicta administratione cuidam ex amicis, nomine Noaro,
 Soëmo regi genere propinquo. Venerunt autem de Batanaea
 regione septuaginta numero uiri, & nobilitate & prudentia
 ciuium suorum præstantissimi, poscendi præsidij gratia : ut si
 qui scilicet apud eos quoq; motus fierent, haberent idoneam
 custodiam, per quam posset insurgētes quosq; comprimere.
 Hos Noarus, quosdam armatos de regijs præmittens, inter-
 fecit in itinere omnes. Ausus autem est tale facinus præter cō-
 silium Agrippæ : & propter nimiam auaritiā impie in gen-
 tiles suos agere non recusans, regnum omne corrumpit, perse-
 uerans post tale scilicet principium in totum genus exercere
 iniquitatem : donec discussis Agrippa rebus animaduertere
 quidem in eum ueritus est propter propinquitatem Soëmi,
 procuranda tamen eum regione summonuit. Seditiosi autem
 capto præsidio, quod appellatur Cyprus, imminens finibus
 Hierichuntis, custodes quidem interfecerunt, munimenta au-
 tem destruxerunt. Per eosdem dies etiam in Macharunte
 multitudo Iudeorum persuadebat in præsidio relictis Ro-
 manis, deserere castellum, eisq; tradere. Illi autem quod
 rogabantur cogi metuentes, pacti sunt cum eis discessionem

suam: & accipientes fidem, tradunt præsidium, quod diligenter coeperunt Machærontij custodij obtinere.

Iudæi Alexandriæ occisi.

CAPVT XXI.

IN Alexandria autem semper quidē erat incolis aduersum Iudeos seditio, iam ab illo tēpore, ex quo strenuus Alexander cōtra Aegyptios usus Iudæis, præmium societatis tradidit eis, & habitandi apud Alexandriā facultatem, & ius ciuitatis aequalē cum gentibus: permanēbat autem eis honor iste apud successores quoq; Alexandri: deniq; & in parte urbis locum eis proprium deputauerunt, quatenus haberēt cōuersationem per omnia mundiorē à cōmunionē scilicet gētium sequestratam: præstiteruntq; eis, ut etiā Macedones appellarentur. deinceps uerò cum in ditionē Romanorum Aegyptus uenisset, neq; Cæsar primus, neq; post eum quispia, honores quos Alexander Iudæis decreuerat minuit. conflictus autē eorum aduersus Græcos penē continuus erat: & indicibus in multis quotidie ab utraq; parte animaduertentibus, seditio accēdebatur. Tūc uerò cum & apud alios turbata res esset, illic magis exarsit tumultus. Nam cum Alexandrini in concionē uenissent, ut ordinarent pro certis negotijs legationem ad Neronem ferendam, concurrerunt in amphitheatrum permixti Græcis plurimi Iudeorum. Quos cum uidissent amuli, ex templo clamare coeperunt, Iudeos hostes & exploratores esse: ac deinceps insilientes intulerunt eisdem manus: & reliqui quidem fugientes dissipati sunt, tres uerò ex his comprehensos, trahebant quasi uiuos incensuri. Commoti sunt autem uniuersi Iudæi ad opem ferendam: & primum quidem in Græcos saxa iaciebant, postea uerò etiam facibus raptis in amphitheatrum impetum fecerunt, comminantes quod in ipso loco tantum simul populum concremarent: & penē minas implessent rebus, nisi iras eorum compressisset Tiberius

berius Alexander, magistratus ciuitatis. Nec tamen ipse coëncendi principium ab armis sumpsit, sed nobiles eorum quosq; submittens, hortabatur ut desinerent, neq; aduersum se milites Romanos commouerent. Seditiosi autem benignam deprecationem ridentes, Tiberium contumelijs appetebāt. Qui postquam uidit absque magna calamitate tumultuosos non posse compesci, immisit in eos duas Romanorū legiones, quæ in ciuitate erāt: & cum his alios quinq; milia milites, casu ad Iudeorum interitum de Libya uenientes, præcepitq; ut non solum interficerent, sed etiam bona eorum diriperent, domosq; inflammaret. Qui protinus concurrentes in locum qui uocatur Delta (illic quippe erat Iudeorum multitudo collecta) exequiebantur strenue iussa, nec sanè sine cruenta uictoria. Conglobati enim Iudæi his, quos melius armatos habebāt, in fronte positis, aliquandiu quidem resisterunt: semel uerò in fugam uersi mactabantur: nec unus erat exitij modus, cum alij sub diuo atq; in campo deprehenderentur, in ædes autem alij concluderentur, & eas quoq; succederent Romani: unà etiam diripiendo quæ in his reperissent: cum neque illos aut infantum misericordia, aut reuerentia senectutis moueret, sed in omnes ætates pari cæde scuirent. Vnde totus quidem ille locus sanguine redundabat: quinquaginta uerò congesta sunt milia mortuorum: nec tamen saltem reliquæ remansissent, nisi ad preces se contulissent, eorumq; misertus Alexander Romanos iussisset abscedere. Sed illi quidem, quibus erat consuetum obedire præceptis, primo eius nutu necibus pepercerunt: populares autem Alexandrini, propter odij magnitudinem difficulter ab incepto reuocabantur, uixq; à cadaueribus distrahebantur. Apud Alexandriam quidem talis casus euenit.

De strage Cestij in Iudæos.

CAP. XXII.

Mm 5

Cestio

CESTIO uerò iam quiescendum esse non uidebatur, in sensu
 ubiq; Iudeis: sed duodecimā legionem integram ex An-
 tiochia secum ducēs, & ex reliquis bina milia lecta peditum,
 & quatuor alas equitū: insuperq; regum auxilia, hoc est, An-
 tiochi duo milia equitum, & peditum tria milia, sagittarios
 omnes, Agrippæ uerò tantundem peditum & equitum mille,
 cum & Soëmus sequeretur, IIII. milibus comitatus, quorū ter-
 tia pars equitū erat, pluresq; sagittarij, Ptolemaida progres-
 sus est. Plurimi autem ex ciuitatibus auxilio cōuenere, peritia
 quidem militibus inferiores, quod autem sciētia dcerat, in Iu-
 deos odio, itemq; alacritate supplētes. Aderat autē ipse quoq;
 Agrippa Cestio, & eorum quæ conducerent simul & itine-
 ris princeps. Ibi cum abducta exercitus parte Cestius in ual-
 diſsimam Galilææ ciuitatem contendit Zabulon, quæ appel-
 latur uirorum, & ab Iudeorum finibus Ptolemaida discernit.
 Cumq; offendisset eam ciuibus destitutam (in mōtes enim mul-
 titudo refugerat) omnigenum autem rerum plenam, illas qui-
 dem militibus diripiendas cōceſſit: ipsum uerò oppidum, quā-
 uis admiratus esset eius pulchritudinem, quippe domus habe-
 bat similiter ut apud Tyrum & Sidonā & Berytum edifica-
 tas, incendit. Deinde cursu territorio peragrato, quicquid in-
 uenisset obuiam depopulatus est: inflammatisq; etiam circum
 eam positis uicis, in Ptolemaida reuertit. Syris autem adhuc
 prædæ inhaerentibus, & præcipue Berytijs, recepta Iudæiſi-
 ducia (Cestium enim receſſiſſe cognoucrant) repente in eos
 qui remanserant irruunt, & propè ad duo milia cadunt. Ce-
 stius autem ex Ptolemaide profectus, ipse quidem Casaream
 peruenit: in Ioppen uerò partē præmiſit exercitus cum præ-
 ceptis huiusmodi, ut oppidum custodirēt, si eo potiri possent:
 aut si oppidani impetum præsenſiſſent, cum suum quā cate-
 rorum militum præstolarentur aduentum. Illorum igitur aliq
 mari,

mari, alij terra profecti, utring; Ioppen faciliè capiunt: ita ut ne fugæ quidem habitatores copiam reperirent, necdum ad pugnam se pararent. Aggreſſi autem cunctos interficiūt cum familijs, direptamq; ciuitatem incendunt. Interſectorum autem numerus octo milia quadringenti fuerunt. Simili modo & in finitimam Samariæ Narbatenen toparchiam non paucos miſit equites, qui & partem finium uendicauerunt, magnamq; indigenarum multitudinem peremerunt: direptisq; patrimonijs, etiam uicos igni dederunt.

De pugna Ceſtij contra Hieroſolymam. CAP. XXIII.

IN Galilæam quoq; miſit Ceſennii Gallum, ductorē duodecimæ legionis: eiq; tantam militū manum attribuit, quā tam genti expugnandæ ſufficere poſſe credebat. eum ualidiſſima Galilææ ciuitas Sepphoris cum fauore ſuſcepit. Huiusq; prudens conſilium ſecutæ ciuitates aliæ, quieſcebant. Qui uerò ſeditionibus & latrocinijs operā dabant, in Galilæa montem undiq; medium reſceſſere, qui eſt contra Sepphorim, & uocatur Aſamon. Aduerſus eos Gallus ductabat exercitū. Illi autem quandiu ſuperiores erant, facile Romanos ad ſe aſcendentes arcebant, & ex his plures quā ducentos interfece-
runt. ubi uerò eos uiderūt circumactō itinere ad celſiora progreſſos, maturè uictoriam conceſſerunt: & neq; pugnam minus armati ſirebant, neq; ſi terga dediſſent, equitū poterant manus effugere: adeo ut pauci locis aſperis deliteſcerent, amplius uerò quā duo milia trucidarentur. Gallus igitur cū nihil iam tentari nouitatis apud Galilæam uideret, Ceſarcā cum exercitu remcabat. Ceſtius uerò cum omni manu reuerſus, in Antipatridem porrexit. Cognitoq; non paruam multitudinē Iudeorum in turrim quæ Aphæci uocabatur, eſſe collectam, qui cum his congredierentur præmiſit. Sed priuſquā in manus uenirent, Iudei metu diſperſi ſunt: eorumq; caſtra iam deſolata mil

lata milites adorti, cum uicis circumpositis incenderunt. Ex Antipatride autem Cestius in Lyddam profectus, uacuam uiris ciuitatem offendit. nam propter scenopegiorum dies festos, in Hierosolymam populus omnis ascenderat. quinquaginta uerò quos ibi comprehendit occisis, exustoq; oppido, ulterius procedebat: perq; Bethoron profectus, in quodam loco, cui nomen est Gabao castra ponit, distante ab Hierosolymis stadijs quinquaginta. Iudæi uerò cum iam ciuitati propinquare bellum uideret, omisis diebus festorum solennibus, ad arma properabant: satisq; freti multitudine, incompediti ad pugnam, et cum clamore prosiliebant, ne dierum quidem septem habita ratione feriatarum. erat enim sabbatum, quod apud eos religione maxima curabatur. idem autem furor qui eos ab obsequio pietatis emouerat: in prælio quoq; superiores effecit. Tanto nanque impetu Romanos aggressi sunt, ut eorum et aciem perumperent, uiaq; aperta cadibus in medios ruerent: ac nisi ei militum parti, quæ necdum locum amiserat, equites ex circuitu subuenissent, quiq; nondum defecerant pedites, in periculo totus Cestij exercitus fuisset. Interfecti sunt autem quingenti et quindecim Romani milites: ex quibus quadringenti pedites, ceteri equites erant: Iudæi uerò uigintiduo. fortissimi autem uidebantur Monobazi regis Adiabene propinqui, Monobazus et Cenedæus, et post hos Peraita Niger, et Silas Babylonius, qui ad Iudeos ab Agrippa rege transfugerat, cui pridem militabat. A fronte igitur repulsi Iudæi, ad ciuitatē reuertebantur. Romanos autem ad Bethoron ascendentes Giora filius Simon inuadit, multosq; postremi agminis coactores laniauit: ac multos carros cum sarcinis captos, in ciuitatē reduxit. Cestio uerò in agris triduo commorante, Iudæi locis superioribus occupatis, obseruabāt eius transitū: neq; cessaturos eos certū erat, si Romani proficisci cœpissent.

De obsid

De obsidione Hierosolymæ à Cestio, & strage.

CAPVT

XXIIII.

ITaq; dum Agrippa, infinita hostium multitudine montes amplexa, ne Romanos quidē à periculo tutos esse perspiceret, uerbis Iudeos experiri decreuit, uel omnes sibi parituros existimans, ut bello desisterēt: uel si qui aduersarentur, reuocandos qui ab eorū sententia discrepant. Misit igitur ex comitibus suis Borcæum & Phœbū, quos illis sciebat notissimos: ut à Cestio fœdus amicitie, certamq; pro peccatis à populo Ro. ueniam pollicerentur, si proiectis armis, secū sentire uoluissent. Verum seditiosi metu, ne cuncta multitudo spe securitatis ad Agrippā sese conferret, legatos obtrūcare statuerūt: & Phœbum quidē, priusquam uerbū faceret, peremerūt: nam Borcæus uulneratus effugit: populares autē, hoc indigne ferentes factū, cædēdo fistibus atq; lapidibus in oppidū compulerūt. Cestius uerò, quia intestinam eorū discordiā, opportunū ad irruendū tempus inuenit, totum in eos duxit exercitum: inq; fugam uersos, usq; ad Hierosolymam persecutus est. Castris autē in loco positus, qui appellatur Scopus, interuallo septem stadiorū à ciuitate discedens, nihil per tridū aduersus oppidū conabatur: sperans fortasse intus degentes aliquid remissuros. In uicos autē circa ciuitatē, non paruum militū numerum ad rapiēda frumētā dimisit. Quarto autē die, qui tricesimus mensis erat Octobris, ordinatum in oppidum introduxit exercitū. Populus quidē à seditiosis custodiebatur: ipsi autem Romanorū disciplina territi, exterioribus cessere partibus ciuitatis, & in partem interiorē templi refugerūt. Cestius uerò transgressus Bezethā, quæ sic uocatur, & Cenopolim, & forū quod appellatur materiariū incēdit. deinde cum ad superiorē ciuitatē uenisset, prope aulam regiam castra posuit. Et si tunc uoluisset intra muros uiolenter irrumperē, ciuitatē ilico posset fēdisset,

sedisset, belloq; finem dedisset. sed Tyrannus & Priscus præfectus castrorum & plures equitum magistri, à Floro pecunia corrupti, conatum eius auerterunt: & Iudæos intolerantibus repleri cladibus contigit. Interea plurimi popularium nobilissimi, & Ananus Ionathæ filius, Cestium quasi portas ei patefacturi, uocabant. ille autem & ira fastidians, & quod non satis eis credendum putaret, tandiu id neglexit, donec proditione cõperta, seditiosi Ananum quidẽ cum ceteris, de muro deiectis lapidibus feriendo, in domos suas refugere coegerunt: ipsi uerò per turrez dispositi, murum tentantibus repugnabāt. Per dies igitur quinq; Romanis undiq; tētantibus frustrabatur conatus. sexto autem Cestius cum plurimis selectis, itemq; sagittarijs, à Septētrionali tractu templū aggreditur, Iudæis ex porticu resistentibus. qui frequenter quidem Romanos ad murum adcuntes auertēre, postremo autem repulsi telorum multitudine, recesserūt. itaq; Romanorū qui anteibant, scutis suis muro nixi, & qui eos sequebantur, alijs ac per ordinem alijs similiter superadiunctis, quam sic ipsi appellant, testudinem contexuerūt. unde sagittæ in eam delatæ, irritæ delabebantur: & sine aliqua noxa milites moenia suffodiebant: templiq; portas incendere moliebantur. uehemens autē seditiosos stupor inuaserat, iamq; multi ex ciuitate diffugiebant, ueluti cōtinuo caperetur. His autē populus alacrior efficiebatur: & quantum nequissimi cadebāt, tantum ut ipsi portas aperirēt, Cestiumq; tanquam de se optime meritum, reciperent, appropinquabāt. Et profecto si paululum in obsidione perseuerasset, statim ciuitatē obtinuisset. sed credo iam tunc infestus deus pessimis, eiusq; sancta illo die finem bello dare prohibuerunt. Deniq; Cestius, neq; animis populi, neq; obsessorum desperatione perspecta, repente militem reuocat: & sine ulla spei repulsa, inconsulte nimis ac iniuste discessit. inopinata uerò eius fuga,

fuga, latronum fiduciam recreauit : insecutiq; nouissimos alii
 quot equitum, peditumq; peremere. Et tunc quidem Cestius in
 castra, quæ apud Scopon munierat, tetendit: altero autem die
 ulterius recedendo, magis hostes prouocauit: iamq; postremos
 affecuti multos necabant. tum utraq; itineris parte uallata, in
 transuersos tela iactabât. & neq; in eos se retorquere, à qui-
 bus à tergo sauciabantur, nouissimi audebant, quandam infi-
 nitam multitudinem insequi existimantes: neq; à lateribus in-
 stantium uim repellere sufficiebant : cum ipsi quidem graues
 essent, ordinemq; interrompere formidarent : uiderent autem
 Iudeos leues, & ad excurrendum faciles esse. unde eueniebat,
 ut multa mala perpetenterentur, cum nihil contra inimicis nocerent.
 Tota igitur uia percussî, deiectiq; agmine sternebantur:
 donec multis occisis, in quibus erat Priscus sextæ legionis
 dux, & Longinus tribunus, & Aemilius Iucundus alæ præ-
 fectus, uix in Gabao peruenirent, ubi castra prius posuerant,
 multis impedimentis amissis. Hic autem Cestius biduum com-
 moratus, inops consilij quid ageret, cum tertio die maiorem
 hostium uidisset numerum, & omnia circum loca plena Iudeis,
 tarditatē sibi obfuisse cognouit: & si adhuc ibi maneret, plu-
 res se hostes habiturum. Itaque pro compendio fugæ, cuncta
 quæ militibus impedimento erant, amputari præcepit: occisisq;
 mulis atq; asinis alijsq; iumentis, præter illa quæ sagittas &
 machinas ferrent (hæc enim uelut usui futura seruabat, maxi-
 me quia timebat ne Iudeis contra se capta prodesse) Betho-
 ron uersus antecedebat exercitum. At Iudei latioribus quidē
 locis minus instabant: contractos uerò in angustias atque de-
 scensus, alij ab exitu prohibebât, alij postremos agminis trus-
 dabant in uallem : fusaq; omnis multitudo per itineris iuga,
 militem sagittis operiebat. ubi etiam peditibus, quo præ-
 sto sibi met subuenirent, hesitantibus, equitum periculum
 promptius

promptius erat. nec enim ordinate uiam prosequi poterant, obstantibus iaculis: & ne contra hostes irent, ascensus ardui prohibebant equitantibus inuij. iaculatoribus autem rupes ac ualles tenebantur: in quas deiecti qui aberrassent cōsumebantur: nullusq; locus aut fugiendi, aut resistendi rationem habebat. Itaq; incerti quid agerēt, ad ululatus, quod desperati solent, fletusq; conuersi sunt: quibus resonabat Iudeorū exhortatio, cum clamore letantium pariter atq; seuientium. totusq; penē qui cum Cestio fuerat, perisset exercitus, nisi nox aduenisset: qua Romani quidem in Bethoron confugerunt, Iudaei uerò obsessis circum omnibus locis, eorum transitus custodiebāt. Deniq; ubi Cestius aperto itinere desperato, iam de fuga cogitabat, lectos propē ad quadringentos omnium fortissimos milites, tectorum fastigijs imposuit. hisq; praecepit, uigilū qui in castris excubarent, signa clamare: ut eo modo Iudaei omnē illic militum numerū arbitrarentur remanere. ipse autem cum ceteris otiose usq; ad triginta stadia progreditur. Vnde mane cum Iudaei locum in quo Romani tetenderant, desolatum uidissent, in quadringentos à quibus decepti fuerant concurrerunt. & illos quidem sine mora iaculis confecerunt: mox autē Cestium persequi properabant. sed ille cum nocte non parū spatium itineris peregisset, die uehementius quoq; fugiebat: adeo ut metu perculsi milites, machinas siue tormenta muralia, itēq; ballistas, multaq; alia instrumenta relinquerēt: quibus tunc ablatis Iudaei rursus contra illos qui ea reliquerant usi sunt. Insequendo autem Romanos, Antipatridem usque uenerunt. Deinde cum eos assequi non potuissent, inde redeuntēs & machinas secum asportarunt, mortuosq; spoliarunt, & praedaem quae remanserat collegerunt: & pecora canentes in metropolim remearunt, suis quidem paucis amissis, Romanorum autem & auxilium quinque milibus peditum ac trecentis,

eritis, itemq; nongentis & octoginta equitibus interemptis. Hæc quidem Nouembris mensis octauo die gesta sunt, anno duodecimo Neronis principatus.

De Damascenorum sæuitia in Iudæos, deq; Iosephi studijs in Galilæa.

C A P . X X V .

Post Cestij uerò casus aduersos, nobilium Iudæorum multi, tanquam è naui pessum itura, ex ciuitate enatabant. Deniq; Costobarus, & Saulus fratres, unà cum Philippo Iachimi filio, qui princeps erat exercitus regis Agrippæ, inde dilapsi ad Cesium transfugerunt. Qui uerò cum his in aula regia fuerat obsessus Antipas, fuga despecta, quemadmodum à seditiosis interemptus sit, aliàs indicabimus. Cesium autem Saulum, & ceteros in Achaïam ad Neronem misit, & propriam necessitatem indicaturos, & belli causas deriuaturos in Florum. sperauit enim, & iram in illum excitaturum iri, & sua pericula summouenda. Tunc autem Damasceni, cede Romanorù cognita, Iudæos apud se degentes opprimere studuerunt: & cum eos in publicis thermis collectos haberet (namq; id olim propter suspiciones meditabantur) facilem quidem sui conatus exitum fore putabant. uerebantur autè mulieres suas, frè omnes præter paucas Iudaizantes, & eorum religione imbutas. quare hic magna cura fuit eas celandi, quid agerent. Iudæorum autem decem milia, quippe ut in angusto loco, atq; omnes incermes aggressi, una hora sine metu iugulauerunt. Qui uerò Cesium fugauerant, in Hierosolymam reuersi, quos adhuc Romanorù studiosos inuenissent, partim ui, partim blanditijs sibi etiam sociabant: & in templum congregati, plures belli duces eligendos esse censebant. Declaratus est igitur Iosephus, Gorionis filius, & pontifex Ananus: omnia quæ in ciuitate gerenda essent, imperaturi: maximeq; ut ciuitatis muros erigerent. Filium namq; Simonis Eleazarum, quamuis Ro-

N n

manorum

manorum prædam, & creptas Cestio pecunias, & insuper his plurima ex thesauris publicis in potestate haberet, tamen nullis necessitatibus præposuerunt: quod & ipsum tyrannidis superbia uiderent effferri, cuiusq; studiosos, siue imitatores, satellitum more uersari. uerum paulatim Eleazarus, ambitione pecunie, itemq; astutia persuasit populo, ut in omnibus sibi parerent. In Idumæam uero quos mitterent, alios militum duces optarunt, Iesum filiū Sapphe, unum è pontificibus, & Eleazarum noui pontificis filium. Nigro autem mandauerūt, qui tunc Idumæam regebat, ex regione trans Iordanem posita genus ducēs, unde Peraites cognominabatur, ut ducibus obtineret. Sed ne alias quidem regiones omittendas putabant, namq; in Hierichuntē Iosephus filius Simonis, & trans flumen Manasses, & Tannam Ioannes Essæus, toparchias administraturi missi sunt. huic autem Lydda, & Ioppe, & Ammaus erant additæ. Gophnitice autem & Acrabatene regionum Ioannes, filius Anania, rector designatus est, & utriusq; Galilææ IOSEPHVS, Matthiæ filius. huius autem præfecturæ iuncta erat & Gamala, munitissima ciuitatum, quæ ibi fuere. Aliorum igitur rectorum, pro alacritate, ac prudentia sua, quisque res sibi creditas administrabat. Iosephus autem, cum in Galileam uenisset, primum curæ habuit, indigenarum sibi conciliare beneuolentiam: multa sciens ea confici posse, licet in alijs peccauisset. Deinde considerato, quod potentissimos quidem amicos haberet, si eos participes potestatis fecisset, omnem uero multitudinem si pleraq; per indigenas, & consuetos fieri præciperet, septuaginta de senioribus eius gentis prudentissimos elegit: eosq; rectores totius Galilææ constituit: septem uero per singulas ciuitates minorum litium iudices. nam maiora negotia, causasq; capitales ad se referre iussit, & illos septuaginta. ceterum disposito per ciuitates

iure

illis quo inter se uterentur, etiam quemadmodum extrinsecus
 tuti essent animaduertit: certusq; in Galilæam Romanos esse
 uenturos, opportuna loca muro cingebat, hoc est, Iotapatam,
 & Bersabæ, & Selamin: necnon & Perea, & Iapha, &
 Sigoph, & montem cui nomen est Itaburio, & Tarichæas, &
 Tiberiada: ad hæc etiam circa Genesar lacum speluncas in
 eâ, quæ inferior Galilæa uocabatur munivit. Superioris au-
 tem Galilææ Petram, quæ Achabrorum dicitur, & Seph, &
 Iamnith, & Mero: in Gaulanitide uerò Seleuciam, & So-
 ganen, & Gamalam munitione circumdedit. Solis autem Sep-
 phoritis permisit, ut murum sibi metipsis fabricarent: quod
 eos pecuniosos esse, & ad bellum promptos etiam sine præ-
 cepto uideret. Similiter autem Giscalam, Sosephi iussu per se
 muro cinxit Ioannes Leuie filius. Cateris autem castellis o-
 mnibus, ipse Iosephus intererat, iubendo simul atq; opem fe-
 rendo. Quin & exercitum ex Galilæa, supra centum milia
 uirorum comparauit: quos omnes undiq; collectis armis uete-
 ribus instruebat. Deinde reputans, hoc maxime Romanorum
 inuictam esse uirtutem, quod dicto essent audientes rectoribus
 suis, & armorum exercitationi operam darent, doctrinâ qui-
 dem urgente necessitate despexit: parendi autem facultatem
 ratus regentium multitudine posse contingere, ita ut Roma-
 ni solent, diuisit exercitum: pluresq; fecit ordinum principes.
 Diuersisq; militum generibus constitutis, alios decarchis,
 alios ceturionibus, alios tribunis subdidit: & insuper his ipsi
 rectores, maiorum rerum administratores dedit. Docebatq;
 signorum disciplinas, & prouocationes, reuocationesq; bu-
 cinarum, & principia cornu, & circumductiones, & quæ-
 admodum oporteret laborantibus succurrere fortiores, & cum
 defatigatis partiri pericula: quæq; ad fortitudinē animi, cor-
 porisq; tolerantiam pertineret, instituebat. Maxime uerò eos

erudiebat ad bellum, usquequaq; Romanorum referens disciplinam: & quòd cum uiris essent preliaturi, qui & uiribus corporis, & animi obstinatione, totum penè orbem terra suaperassent. His addidit, quo pacto belli tempore suis essent parituri præceptis, iam nunc periculum se facturum, si consuetis delictis, hoc est, furtis, & latrocinijis, & rapinis abstinuissent: sed neq; aut gentilibus fraudem facerent, aut consuetissimorum damna proprium quæstum putarent. Illa enim bella optimè administrari, quorum milites bonam conscientiam gererent: qui uerò per se prauis fuissent, his non solum inimicos, sed etiam deum hostem futurum. Multa in hunc modum admonendo perseverabat. Et iam quidem quantum prelio parandum esset, conflatum erat. Nam sexaginta peditum milia, ducentos quinquaginta equites, ac præter hos etiam mercenarios, quibus maxime fretus erat, habebat quatuor milia quingentos: necnon & sexcentos circa se electos custodes corporis, atq; satellites. Exceptis autem mercenarijs, facile ceteri milites à ciuitatibus aiebantur. Nanque singule quas enuicerauimus, cum mediam sui multitudinem mitterent in militiam, reliquos ad comparandum eis uictum tenebāt: ut pars armis, atq; alia pars faciendis operibus dirimeretur, & armati securitatem rependerent suggerentibus comæatum.

De Iosephi periculis, & euasione, & Ioannis Giscaldi malicia.

C A P. XXVI.

Iosepho autem hoc modo administranti Galileam, insurrexit quidam insidiator, patria Giscala ortus, Leuie filius, nomine Ioānes, callidissimus, ac dolis plenus: & nequitia quiddem nobilissimus omnium, antea uerò pauper, & aliquandiu maliciæ suæ impedimentum passus inopiam, facile mentiri paratus, mirusq; fidem adhibere mendacio: & qui fallaciam uirtutem putaret, eaq; aduersus amicissimos uteretur: simulator humani

humanitatis, & spe lucri appetentissimus cedium: qui semper quidem immoderata concupisset, spem uero leuioribus maleficijs aluisset. Latro enim erat; sui moris, ac solitarius: deinde etiam comitatum inuenit audacia, primo quidem paruum, ampliore autem proficiens. Cura autem habebat; nemine ignauum asciscere: sed qui & habitudine corporis, & animi magnitudine, bellorumq; peritia praeferrent, hos eligebat: donec quadringentorum uirorum cateruam congregauit, quorum plures ex Tyriorum finibus & uicis erant. Isq; omnem Galileam depopulabatur: & multos futuri belli metu suspensos lacerabat. Hunc igitur iam dudum regedi milites cupientem, & maiora desiderantem, diu pecuniae retardabat inopia. cumq; uideret Iosephum sua industria letari, persuadet ei primum, ut fabricandi muri patriae sollicitudinem sibi committeret. in qua re quaestus magnos à locupletibus fecit. Deinde callidissima fraude composita, uelut oleo, quod non à gentilibus suis tractatum esset, uti cauerent omnes apud Syriam Iudaei, ut ad confinia oleum mitteretur depoposcit. nummoq; Tyrio, qui quatuor Atticos faceret, emptis quatuor amphoris, eodem pretio amphora dimidium uenundabat. cumq; Galilea straxisset olei, maximeq; illo tempore magna ubertate redundaret, in ea loca ubi erat penuria, solus multumq; mittendo, infinitam summam pecuniae congregauit: qua mox in eum usus est, qui hoc sibi beneficium praestitisset. Deniq; existimans, si Iosephum deposuisset, rectorē se Galilae futurum, quibus praerat latronibus imperauit praedam uehementius exercere: quo multis rebus nouis per eas regiones excitatis, aut insidijs alicubi rectorē perimeret, si cui ferret auxilium: aut si latrocinia negligeret, ob hoc eum apud indigenas accusaret. Iandudum autē rumores dissipauerat, quod res Galilae Iosephus Romanis prodere cogitaret: multaq; in hunc modū ad eius perniciē

comparabat. Itaq; illo tempore, cum quidam ex uico Dand-
 ritarum, in magno campo custodias agentes, Ptolmæum A-
 grippæ, & Berenices procuratorem aggressi, omnes quas fe-
 rebat sarcinas abstulissent, in quibus erant non pauca uestes
 pretiosæ, plurimæq; argentea pocula, & sexcenti aurei, neq;
 hanc prædam occultè administrare potuissent, omnia Tari-
 chæas ad Iosephum comportarunt. Ille autem reprehensa uio-
 lentia, quam regijs intulissent, reponi res ablatas apud aliquē
 eius ciuitatis potentissimum iubet: paratus eas dominis oppor-
 tunè remittere. unde maximum ei periculum comparatum est.
 namq; raptores earum, quia prædæ nullam partē accepissent,
 egre ferentes, & perspicientes quod Iosephus cogitauerat la-
 borem suum regibus condonare, per uicos nocte discurrunt,
 omnibusq; prædicant Iosephum proditorem esse: eodemq; tu-
 multu ciuitates proximas repleuerunt, adeo ut centum armæ-
 torum milia contra Iosephum prima luce concurrerent. De-
 niq; multitudo quidem in circo apud Taricheas congrega-
 ta, plurima per iracundiam conclamabat, partim deponi, par-
 tim concremari uociferans proditorem: plerosq; autem incita-
 bat Ioannes, & cum eo Iesus quidam Sapphæ filius, tunc ma-
 gistratus Tiberiadis. Iosephi igitur amici & satellites, tanta
 multitudinis incursu perterriti, omnes præter quatuor diffu-
 gerunt. Ipse uero dormiens, propè cum iam ignis admouere-
 tur, exurgit: & monentibus eum quatuor qui remanserant, ut
 fugeret, neq; solitudine sua, neq; illorū qui contra se uenerant
 copijs perturbatus, in conspectum illorum profilit, ueste disci-
 sa, infususq; capiti puluere, auersusq; post tergū manibus, suosq;
 ceruici gladio annexo. Hæc autem amicos ei, maxime Tati-
 chæas ad misericordiam commouerāt. rustica uerò plebs, &
 finitimorum, quibus molestior uidebatur, non sine maledictis
 eum iubebāt publicas proferre pecunias, & facta proditoris
 fateri.

fateri. Nam ex habitu eius opinabatur, nihil eorum de quibus nata fuerat suspicio, penitus negaturum: & impetranda uenia causa fecisse omnia, quæ misericordiam prouocarent. At illius ista humilitas consilium præstruebat: & contra se indignantes arte circumueniens, ut super his, unde irascerentur, inter se ipsi discordarent, omnia confessorum se pollicetur. Deinde sibi loquendi facultate concessa, Ego, inquit, has pecunias neque Agrippæ remittere cogitabam, neque in propria lucra conuertere: absit enim, ut amicum putem unquam, qui uobis sit inimicus: aut questum ex re capiam, quæ uos communiter laderet. Sed quia uidebam ò Tarichæatæ, maxime ciuitatem uestram munitionis egere, & ad extruenda mœnia minus habere pecuniæ, timebamque Tiberiensem populum, & alias ciuitates raptis pecunijs inhiantes, pedetentim eas retinere decreui, ut uos muro circumdarẽ. Si hoc non uidetur, profero, quæ ablata sunt, & diripienda propono. Sin rectè consului, bene de uobis meritum coercetis. Hæc Tarichæatæ quidem ab eo dicta, cum fauore receperunt: Tiberienses uerò cum alijs deprauado, in super etiam minitabantur: utrique autem relicto Iosepho, inter se litigabant. Ille autem fretus iam secum sentientibus (erant enim propè ad quadraginta milia Tarichæatæ) cū multitudine liberius loquebatur: multumque in eorū temeritatē inuectus, ex præsentī quidē pecuniā Tarichæam ait esse muniendā: curæ autem sibi fore similiter, ut etiā cæteræ tutæ sint ciuitates: nec enim pecunias desore, si cōcordare uelint in eos, unde parādæ sunt, & non in eum moueātur, qui parat. Itaque tum alia quidē multitudo, quæ decepta fuerat, quamuis irata recedebat: duo uerò armatorū milia impetū in eum fecere. Cumque se ille tecto antè recepisset, instabant ei minitantes. Iterū autē Iosephus in hos quoque altera fraude utitur. cumque ad fastigiū culminis euassisset, cōpresso dextera strepitu, nescire ait se, quid pe-

terent sibi præstari : uoces enim se non exaudire confusas. omnia uerò quæ iuberent esse facturum, si aliquos intromississent, qui secum otiosè colloquerentur. His auditis, ilico nobiliores cum magistratibus ad eum ingrediuntur. quos ille in intimas adium partes inductos, clausa ianua tandiu uerberauit, quoad omnium uiscera nudata sunt. circumstabat autem interim populus, existimans eos prolixis allegationibus concertare, cum subito Iosephus foribus patefactus, cruentos eos dimisit. unde tanto terrore qui minabantur affecti sunt, ut proiecitis armis aufugerent. Ob hæc Ioannis etiam atq; etiam crecebat inuidia, aliasq; nihilominus Iosepho moliebatur insidias : morboq; simulato per epistolam postulauit, ut sibi medicinæ gratia Tiberiensibus aquis calidis uti permetteret. Iosephus autem, quia nondum ei suspectus erat insidiator, ad præfectos ciuitatis literas fecit, ut et hospitium, et utensilia Ioanni præberent. Quibus ille potitus, biduo post cuius rei causa uenerat agebat : et his fraude circumuentis, alijs uerò pecunia corruptis, ut Iosephum desererent, persuasit. His autem cognitis Silas quem Iosephus custodiæ præposuerat, propere de insidijs ei scripsit : atq; ille accepta epistola, noctuq; itinere maturato, matutinus ad Tiberiadem peruenit. Et cætera quidem multitudo obuiam ei processit. Ioannes autem, quamuis eum contra se uenturum esse suspicaretur, tamen misso quodam ex notis, infirmitate simulata, quod lectulo detineretur, obsequio sese defuisse mandauit. Tiberiensibus autem à Iosepho in stadium congregatis, ut ad eos quæ sibi scripta fuerant loqueretur, missis armatis Ioannes iussit eum interfici. Quos cum iam nudare gladios perspexisset, populus exclamauit : atque ita conuersus ad eius uocem Iosephus, ubi ferrum propè iugulo suo imminere prospexit, in litus desiliit è tumulo, excelso cubitis sex, in quo uerba faciens cum populo steterat :
ascensaq;

ascensaq; inde nauicula cum duobus satellitibus suis, quæ illuc applicuerat, in medium lacum refugit. milites uero eius, illico raptis armis, contra insidiatores irruebant. Mox autem uertus Iosephus, ne bello intestino concitato, propter paucorum inuidiam ciuitas consumeretur, nuntium suis misit, qui eos moneret, ut propriæ tantum saluti consulerent: neq; uero quendam uel occiderent, uel arguerent noxiorum. Et illi quidem dicto parentes, conuiuierunt. qui uero circum ciuitatem per agros habitabant, auditis insidijs, et quis earum fabricator esset, contra Ioannem ueniebant. sed ille primus in Giscala patriam suam fuga receptus est. At Galilei totis iam ciuitatibus ad Iosephum confluebant. et cum multa essent armatorum milia congregata, qui se aduersus Ioannem communem insidiatorem adesse clamabant: unaq; cum eo ciuitatem, quæ illum suscepisset, ignibus tradituros: ad ea Iosephus, probare se quidem eorum beneuolentiam, impetum autem cohibendum esse dicebat: prudentia magis inimicos uincere cupiens, quam perimere. His uero, qui de singulis ciuitatibus cum Ioanne rebellassent, nominatim exceptis, quippe alacri animo suos quisq; populus indicabat, præconum uoce denuntiabat, intra quinque dies eorum qui Ioannem non reliquissent, patrimonia diripienda, domosq; eorum cum familijs exurendas. Et tria quidem milia statim ab eo reuocauit, qui profugi ante pedes eius arma proiecerunt. cum reliquis autem Ioannes prope mille Syris fugitiuis, transtulit se iterum in occultas insidias ex apertis: ac per nuntios in Hierosolymam clam missos, Iosephum accusabat, quod magnum exercitum collegisset: iamq; nisi præueniatur ui, tyrannus metropolcos uenturus esset. Verum ea populus quidem præsciens, negligebat: liuore autem potentes, nonnulliq; magistratum clam pecunias ad comparandos mercenarios milites misere Ioāni, ut per eos bellum

terent sibi præstari : uoces enim se non exaudire confusas. omnia uerò quæ iuberent esse facturum, si aliquos intromississent, qui secum otiosè colloquerentur. His auditis, ilico nobiliores cum magistratibus ad eum ingrediuntur. quos ille in intimas ædium partes inductos, clausa ianua tandiu uerberauit, quoad omnium uiscera nudata sunt. circumstabat autem interrim populus, existimans eos prolixis allegationibus concertare, cum subitò Iosephus foribus patefactis, cruentos eos dimisit. unde tanto terrore qui minabantur affecti sunt, ut proiecitis armis aufugerent. Ob hæc Ioannis etiam atq; etiam crescebat inuidia, aliasq; nihilominus Iosepho moliebatur insidias : morboq; simulato per epistolam postulauit, ut sibi medicine gratia Tiberiensibus aquis calidis uti permitteret. Iosephus autem, quia nondum ei suspectus erat insidiator, ad præfectos ciuitatis literas fecit, ut et hospitium, et utensilia Ioanni præberent. Quibus ille potitus, biduo post cuius rei causa uenerat agebat : et his fraude circumuentis, alijs uerò pecunia corruptis, ut Iosephum desererent, persuasit. His autem cognitis Silas quem Iosephus custodie præposuerat, prope de insidijs ei scripsit : atq; ille accepta epistola, noctuq; itinere maturato, matutinus ad Tiberiadem peruenit. Et cætera quidem multitudo obuiam ei processit. Ioannes autem, quamuis eum contra se uenturum esse suspicaretur, tamen missa quodam ex notis, infirmitate simulata, quod lectulo detineretur, obsequio sese defuisse mandauit. Tiberiensibus autem à Iosepho in stadium congregatis, ut ad eos quæ sibi scripta fuerat loqueretur, missis armatis Ioannes iussit eum interfici. Quos cum iam nudare gladios perspexisset, populus exclamauit : atque ita conuersus ad eius uocem Iosephus, ubi ferrum propè iugulo suo immunere prospexit, in littus desiliit è tumulo, excelsa cubitis sex, in quo uerba faciens cum populo steterat :
ascensaq;

ascensaq; inde nauicula cum duobus satellitibus suis, quæ illuc applicuerat, in medium lacum refugit. milites uerò eius, ilico raptis armis, contra insidiatores irruebant. Mōx autem ueritus Iosephus, ne bello intestino concitato, propter paucorum inuidiam ciuitas consumeretur, nuntium suis misit, qui eos moneret, ut propriæ tantum saluti consulerent: neq; uerò quenquam uel occiderent, uel arguerent noxiorum. Et illi quidem dicto parentes, conquieuerunt. qui uerò circum ciuitatem per agros habitabant, auditis insidijs, & quis earum fabricator esset, contra Ioannem ueniebant. sed ille primus in Giscala patriam suam fuga receptus est. At Galilæi totis iam ciuitatibus ad Iosephum confluebant. & cum multa essent armatorum milia congregata, qui se aduersus Ioannem communem insidiatorem adesse clamabant: unaq; cum eo ciuitatem, quæ illum suscepisset, ignibus tradituros: ad ea Iosephus, probare se quidem eorum beneuolentiam, impetum autem cohibendum esse dicebat: prudentia magis inimicos uincere cupiens, quàm perimere. His uerò, qui de singulis ciuitatibus cum Ioanne rebellassent, nominatim exceptis, quippe alacri animo suos quisq; populus indicabat, præconum uoce denuntiabat, intra quinque dies eorum qui Ioannem non reliquissent, patrimonia diripienda, domosq; eorum cum familijs exurendas. Et tria quidem milia statim ab eo reuocauit, qui profugi ante pedes eius arma proiecerunt. cum reliquis utem Ioannes propè nulle Syris fugitiuis, transtulit se iterum in occultas insidias ex apertis: ac per nuntios in Hierosolymam clam missos, Iosephum accusabat, quòd magnum exercitum collegisset: iamq; nisi præueniatur ui, tyrannus metropolcos uenturus esset. Verum ea populus quidem præsciens, negligebat: liuore autem potentes, nonnulliq; magistratuum clam pecunias ad comparandos mercenarios milites misere Ioāni, ut per eos bellum

cum Iosepho gereret. decretumq; inter se conceperunt, quo idem Iosephus militum administratione decederet: non tamen id satis esse credebant: ideoq; duo milia & quingentos armatos, & quatuor miserunt nobiles viros, iurisperiti filium Iosandrum, & Ananiam Sadduceum, & Simonem & Iudam Ionathæ filios, omnes eloquentia ualidissimos: ut eorum scilicet monitu, auerteretur ab Iosepho beneuolentia multitudinis: & si quidem ipse sponte sua ueniret, paterentur eum rationem reddere: sin remanere contenderet, pro hoste haberet. Amici autem Iosepho militem quidem ad eum uenturum esse perscripserunt, causam uerò non indicauerunt, quoniã secretum fuit inimicorum eius consilium. unde factum est, ut quid præcauere non potuit, quatuor statim ciuitates ad inimicos transirent: hoc est, Sepphoris, & Gamala, & Giscala, & Tiberias: quas tamen continuo sine armis recepit. captos autem quatuor duces cõsilijs armatorumq; fortissimos, remisit Hierosolymam: contra quos populus haud mediocri indignatione commotus, & ipsos, & à quibus præmissi fuerant, interfecisset, nisi antè fugissent.

Tiberias à Iosepho recuperatur & Sepphoris.

CAPVT

XXVII.

Ioannem uerò iam intra muros Giscala, Iosephi timor custodiebat. Et paucis diebus post iterũ rebellauit Tiberias, habitatoribus Agrippam regẽ uocantibus. Et cum ille constituto die ad eos non uenisset, pauciq; Romani equites ibi tum comparuissent, à Iosepho descenderunt. Hisq; apud Taricheas cognitis, Iosephus qui milites frumētatum miserat, neq; solus egredi contra desertores, neq; se cõtineri patiebatur, metues, ne dum ipse tardaret, regij ciuitatem occuparet. nec enim postero die obstante sabbato quicquam facere poterat. itaq; doolo eos qui se deseruerant circumuenire cogitabat. Et portas quidem

quidem Tarichæarum claudi iussit, ne quis consilium suū illis proderet, contra quos suscipiebatur. omnibus autem scaphis quas in lacu cōperit congregatis (ducentæ autem et triginta fuerunt, quaterniq; nautæ non amplius singulis inerant) mature ad Tiberiadē nauigat. cumq; tanto ab ea distaret spatio, unde facile uideri non posset, inanibus scaphis in salo relictis, septem ipse solos inermes satellites secum habens, propius ut conspiceretur accessit. Quem cum inimici adhuc maledicētes ei ex muro cōspexissent, metu perterriti, et scaphas armatorum esse plenas existimantes, arma proijciunt: manusq; supplexes agitantes, ut ciuitati parceret precabātur. Iosephus autem, postquā multis eos minis et exprobrationibus castigauit: primum quod bello contra populum Ro. suscepto, interstinis dissensionibus uires suas antē cōsumerent, inimicorumq; uota complerent: deinde, quod securitatis suæ curatore de medio tollere properarent, ciuitatemq; nō erubescerent sibi claudere, qui eam muro cinxisset: non repudiaturum se ait, si qui sibi satisfacerent: quibus interueniētibus amicitia cum ciuitate firmaret. Itaq; statim ad eum decem Tiberiensium potētissimi descenderunt. his autem in unam receptis nauiculam piscatoriā, et procul abductis, alios quinquaginta senatores uenire iussit. maxime nobiles, uelut illi quoque fidem sibi præbere deberent. Deinde nouas causationes excogitans, alios insuper atq; alios obtentu fœderis euocabat: utq; mature Tarichæas recurrerent, gubernatoribus nauium repletarum imperabat: quosq; auexissent, in carcerem collocarent: donec omnem curiam, quæ sexcentos haberet uiros, duosq; milia popularium comprehensa in Tarichæas scaphis abduxit. Reliquis autē uociferantibus, Clitum quendam esse præcipuū defectionis autorem, iramq; ipsius pœna illius precantibus satiari, nullū quidem Iosephus uolebat occidere: suorum uerō satellitū quendam

Leuiam egredi iussit, qui Cliti manus abscederet. Cum uero is præ timore solum se globo inimicorum commissurum negaret, eaq; causa indignari Iosephum stantem in scapha uideret, ipsumq; uelle descendere, ac de se supplicium sumere, ut saltem unam manum sibi concederet, orabat. neq; hoc abnuente Iosepho, dummodo alteram sibi Clitus ipse præcideret, educto ille dextera gladio, leuiam sibi truncauit. tantus eum timor Iosephi inuaserat. Ita tunc Iosephus uacuis scaphis, et satellitibus septem, populo capto, rursus Tiberiadem sibi sociauit. Paucis autem diebus post, Giscalam quæ cum Sepphoritis defecerat, militibus depradari permisit: omnemq; prædam conquisitam popularibus reddidit. Similiter etiã Sepphoritis et Tiberiensibus. Nam et hos captos rapinarum damno corrigere uoluit: et redhibitione rerum rursus eos ad beneuolentiam reuocare.

Quomodo Hierosolymitæ bello se præparauerint
deq; Simonis Gioræ tyrannide. CAP. XXVIII

HAthenus apud Galileam motus erat: iamq; ab intestinis diffensionibus quiescentes, aduersus Romanos instruebantur. Hierosolymis autem Ananus pontifex et potēiores, qui non cum Romanorum parte sentirent, multos instaurare properabant: multaq; bellica instrumenta, perq; omne oppidum sagittæ, aliaq; arma fabricabantur: et exercitationibus iussis manus iuuenum operam dabāt. Erantq; uniuersa plena tumultus, magnaq; trisitia moderatos occupauerat: multiq; futuras clades prospicientes, fletum cohibere non poterant: infestaq; pacem cupientibus omnia uidebantur. Belli autē instantioribus, quæ illis placerent, ex tempore fingebantur: statutq; iam tunc quasi peritura ciuitatis erat, antè quàm Romani uenirent. Anano autem apparatus belli omittere curauit.

fuit: & seditiosorum, quos Zelotas uocabant, amentiam ad utiliora conuertere: qui tamen uictus est, & quis illius finis fuerit, in posterioribus explanabimus. At in Acrabatena to-
parchia Gioræ filius Simon, multis nouarum rerum cupidis congregatis, ad rapinas conuersus, non solum in domos locu-
pletum irrumpebat, uerum etiam corpora uerberibus confici-
ebat: iamq; tunc palam tyrannidem inceptabat. Ab Anano
autem missis aduersus eum militibus magistratuum, ad latro-
nes qui erant Masade, cum his quos habebat, effugit: ibiq;
manes, donec Ananus & alij eius inimici perempti sunt, Idu-
mean cū ceteris populabatur: adeo ut magistratus eius gen-
tis, propter cedium multitudinē, & prædarum assiduitatem,
collecto milite, uicos præsidij tuerentur. Et Iudeorum qui-
dem res ita se habebant.

F L A V I I I O S E

P H I D E B E L L O I V =

daico liber tertius.

De Vespasiani ducis aduētu, & clade duplici Iudæos
rum.

C A P . I .

ERONE M autē, ubi res apud Iudeam
non prospere gestas accepit, latens quidem,
quod necesse fuit, cum timore stupor inua-
dit: aperte autem superbiam simulans ultro
etiam indignabatur: magisq; ducis negligen-
tia, quam uirtute hostium quæ contigerant facta esse dicebat:
decere se putans, propter pondus imperij tristiora continere,
uidetq; malis omnibus superiorem animum gerere. uerunta-
men curis arguebatur mentis eius perturbatio, cum delibera-
ret cuinam comotum crederet. Orientem, qui una & Iudeos
rebellantes

rebellantes ulcisceretur, proximasq; his nationes simili morbo correptis antecaperet. Inuenit igitur solum Vespasianum his necessitatibus parem, & qui tanti belli magnitudinē suscipere posset, uirū ab adulescentia usq; ad senectutē bellis exercitatum, & qui populo Romano iam pridem pacasset Occidentem, Germanorum tumultu concussū: armisq; ante illud tempus incognitam Britanniam uendicasset. unde patri quoq; ipsius Claudio præstiterat, ut sine proprio sudore triumpharet. Itaq; his omnibus fretus, ætatemq; illius cum peritia stabilem cernēs, obsidesq; fidei liberos, eorumq; florem manus esse paternæ prudentiæ, iam tum fortasse de tota Republ. deo aliquid ordinante, mittit eū ad regendos exercitus in Syria constitutos, multis pro tēpore blandimētis atq; obsequijs animatum, qualia necessitas imperare cōsuevit. Ille autē protinus ex Achaia, ubi cum Nerone fuerat, Titum quidem filium suum mittit Alexandriam, ut inde quintam itemq; decimā legiones moueret. ipse uerō transmissus ad Hellespontū, terreno itinere in Syriā peruenit, ibiq; Romanas uires, multaq; à uicinis regibus auxilia cōgregauit. At Iudæi post malā Cestij pugnam insperata felicitate sublati, animorū impetus cohibere non poterant: sed tanquam fortuna eos exagitante perciti, bellum ulterius producebant. Deniq; omni, quāta fuit, manu pugnatissima congregata, Ascalonem petierunt. ea est ciuitas antiqua, septingentorum & uiginti stadiorum spatio ab Hierosolyma distans, & Iudæis semper inuisa: quæ res fecit, ut etiam tunc primis eorū incurfibus propior uideretur. tres autē uiros aggreffionis duces habebant, & corporibus & prudentia præstantissimos: Nigrum Peraitam, & Silam Babylonū, & Ioāniem Essenum. Ascalon uerō ualidissimo quidem muro cincta erat, sed uacua penē præsidij. una enim cohors eam peditū, & una equitum ala tuebatur, cui præfectus erat Antonius. Illi igitur

igitur ira multa uelocius itinere peracto, acsi ex propinquo uenirent, præsto erant. Antonius uero (nec enim eorū fore impetum nesciebat) equites iam ex ciuitate duxerat, & neque multitudinem ueritus uel audaciam, primas hostiū coitiones fortiter sustinuit: murumq; properantes aggredi refrænauit. Itaque Iudei, qui cum peritioribus imperiti, & pedites cum equitibus, cum stipatis autē inordinati, leuiterq; armati cum instructis, plusq; indignationi quā consilio tribuentes, cum morigeris & nutu rectoris omnia facientibus dimicabant, facile profligantur. nam ut semel eorū primæ ab equitibus turbatae sunt acies, fugam petunt: & murū uersus se à tergo urgentibus incidentes, suimet ipsi hostes erant: donec omnes incursibus equitū uicti, per totum campū dispersi sunt, qui fuit plurimus, totusq; habilis equitantibus: quod quidē Romanos iuuat, ut magna cade Iudeos prosternerent. nam & fugiētes præuertendo, cursum in eos flectebant: & quos occupassent, curricula transfigēdo infinitos peremere. Alij uero alios quocunq; se uertissent circundatos, exagitantēs facile iaculis operimebant. Et Iudeis quidē propria multitudo, per desperationem salutis, solitudo uidebatur: Romani uero licet ad pugnam pauci essent, rebus tamē secūdis animati, etiā superflue re se putabant. Et illi quidem res aduersas superare certantes, dum pudet citō fugere, mutari fortunā sperant: Romani autē, in his quæ prospere agerēt minime delassati, ad maiorem usq; dici partē pugnam protrahunt: donec Iudeorū quidē perēpta sunt decē milia, duosq; duces Ioānes & Silas: ceteri uero pleriq; saucij, cum Nigro, qui unus restabat ex ducibus, in oppidum Idumæe quod Sallis dicitur confugere. nonnulli tamen etiam Romanorū in illo prælio uulnerati sunt. Sed nō Iudeorum spiritus clade tanta sedatus est, multoq; magis eorū dolor incitauit audaciā: & cōtemnētes quantū ante pedes mortuorum

rum iaceret, pristinis rebus feliciter gestis ad cladem alteram illiciebantur. denique paruo tempore intermisso, quod ne curandis quidem uulneribus satis esset, cunctisq; aggregatis uiribus, maiore cum indignatione, multoq; plures Ascalonem recurrerant, eadem se preter imperitiam aliaq; belli uitia, commutante fortuna. Et tunc cum Antonius quā transituri fuerat, posuisset insidias, ex improviso in eas delapsi, et ab equitibus circumdati, prius quam se ad pugnam componerent, iterum super octo milia procubuerunt: ceteri uero omnes aufugerunt: cumq; his Niger multis dum fugeret magni animi facinoribus demonstratis. et quoniam hostes instarent, in turrim quandam tutissimam compelluntur cuiusdam uici, cui nomen est Bezedel. Antonius uero cum suis, ne uel moras circum turrim, quæ inexpugnabilis esset, diu tererent, uel ducem hostium fortissimū uiuum relinqueret, ignem muro supponunt: turriq; inflammata, Romani quidē exultantes recedunt, quasi etiam Nigro consumpto: ille autē in castelli specus intimū ex turri saltu demissus euasit: triduoq; post socijs cum fletu eum ad sepulturā inuestigantibus sese ostendit, gaudioq; in sperato repleuit omnes Iudeos, tanquam dei prouidentia dux eis in posterum reseruatus. At Vespasianus Antiochiā exercitu adducto, quæ Syriæ metropolis est, magnitudine simul aliaq; felicitate sine dubio tertium inter omnes quæ in Romano orbe sunt locū obtinens, ubi etiam aduentum suum regem Agrippam cum omni manu propria offenderat prestolari, ad Ptolemaidem properabat. In hac autem ciuitate occurrerunt ei Sepphoritæ ciues oppidum Galilææ colentes, soli mente pacata: qui tam suæ salutis prouidentia solliciti, quā Romanorum uirium gnari, etiam prius quam Vespasianus ueniret, Cestio Gallo fidem dederant, dextrasq; iunxerant, presidiumq; militare susceperant. tunc quoque benignissime duce suscepto,

suscepto, alacri animo etiam cōtra gentiles suos auxilia promiserunt: Quibus interim Vespasianus præsidiij causa poscentibus, equitum peditumq; tantum numerū tradidit, quantum ob stare posse arbitrabatur incursibus, si quid Iudæi commouere tentassent. non enim minimum esse uidebatur futuri belli periculum, auferri ciuitatem Sepphorim Galilææ maximam & in loco tutissimo cōditam, totiusq; gentis futurā præsidio.

Descriptio Galilææ, Samaritæ, & Iudææ. C A P. I I.

D Væ sunt autem Galilææ, quæ superior & inferior appellantur, easq; Phœnice & Syria cingunt. Discernit uerò ab Occidente Ptolemais territorij sui finibus, & quondam Galilæorum, nunc autem Tyriorum mons Carmelus: cui coniuncta est Gabaa ciuitas equitum, quæ sic appellatur, eò quod equites ab Herode rege dimissi, coloni eò deducebatur. A Meridie autem Samaritis & Scythopolis, usq; ad flumen Iordanē. Ab Oriente uerò Hippene & Gadaris, sed & Gaulanitis definit, qui etiam regni Agrippæ fines sunt. Septentrionalis autem eius tractus Tyro, itemq; Tyriorum finibus terminatur. Inferioris quidem Galilææ longitudo à Tiberiade usque ad Zabulon, cui uicina est in locis maritimis Ptolemais, protenditur. Latitudine autem patet à uico Xaloth, qui in magno compositus est, usque ad Bersaben: unde etiam superioris Galilææ latitudo incipit usque ad Baca uicum, qui terram dirimit Tyriorum. Longitudo uerò eius à Thella uico Iordani proximo usque ad Meroth, extenditur. Sed cum tanta sint utraq; magnitudine, tantisq; gentibus alienigenis cinctæ, semper tamen omnibus belli periculis resisterunt. nam & pugnaces sunt ab infantia Galilæi, & omni tempore plerimi, neq; aut formido unquam uiros aut eorum penuria regiones illas occupauit: quoniam totæ opimæ ac fertiles sunt, omniumq; generum arboribus cōsita, ut etiam minime agri-

culturæ studiosos ubertate sua prouocent. deniq; excoltæ sunt ab incolis totæ, nec pars ulla est earum otiosa: quin & ciuitates ibi crebræ sunt, & ubique multitudo uicorum propter opulentiam populoſa, ut qui ſit minimus, ſupra quindecim milia colonorum habeat: prorsus ut etiam ſi quis magnitudine minorem Galileam dixerit, quàm trans fluuium regionē, uiribus tamen eam prætulcrit. hæc enim uniuerſa colitur, tota fructuum ſerax: at illa quæ trans flumen eſt, licet multo maior ſit, pleraq; tamen aſpera atq; deſerta eſt, & nutriendis fructibus manſuetis inhabilis. Perææ ſanè mollicies & ingenium fructuoſum, campos habet cum uarijs arboribus conſitos, tum maxime oliuetis ac uineis & palmetis excultos. irrigatur autem abunde montanis torrentibus, & fontibus aque perennis, quoties illi Sirio æſtuante deſecerint. Et longitudo quidē eius eſt à Macherunte in Pellam: latitudo uerò à Philadelphiâ uſque ad Iordanem. Et Pella quidem quam ſuprà diximus, Septentrionalis eius eſt tractus: occiduus uerò Iordanis: Meridianum autem Moabitis regio terminat. ab Oriente autem Arabia & Silbonitide, necnon & Philadelphiâ, itemq; Geræſis clauditur. Samarienſis autem regio, inter Iudeam quidē & Galileam ſita eſt: incipiens enim à uico in planicie poſito, cui nomen eſt Ginæa, in Acrabatenam deſinit toparchiam: ſed natura nihil à Iudea diſcrepat. nam & utraq; montoſe ſunt & campeſtres, agroq; colendo molles atq; opimæ, necnō & arboribus plenæ: pomisq; tam ſylueſtribus quàm manſuetis abundant, eò quòd natura ſunt aridæ, imbriumq; ſatis habent. dulces autem per eas ſupra modum aque ſunt: boniq; graminis copia præter alias earum pecora lactis abundant: quodq; maximum uirtutis atq; opulentie ſpecimen eſt, utraq; uiris reſerta eſt. Harum conſinium eſt Anuath uicus, qui etiam Borceos appellatur, Iudeæ limes à Septentrione. Meridiana

ridiana uerò pars eius, si in longitudinem metiare, adiacenti uico Arabum finibus terminatur, cui nomen est Iordan. Latitudo sanè à Iordane flumine usq; ad Ioppen explicatur. Media uerò eius est Hierosolyma: unde quidam non sine ratione, umbilicum eius terræ, eam urbem uocauerunt. Sed nec marinis quidem Iudæa delitijs caret, ad Ptolemaidem usque locis extenta maritimis. In undecim autem sortes diuisa est: quarum prima est tanquam regia Hierosolyma, præ ceteris inter omnes accolæ eminens, uelut caput in corpore. alijs uerò post hanc toparchiæ sunt distributæ. Gophna est secunda, et post eam Acrabata. ad hoc Thamna, et Lydda, itemq; Ammaus, et Pella, et Idumæa, et Engadda, et Herodium, et Hierichus: deinde Iamnia et Ioppe finitimis præsent. et præter has Gamalitica, et Gaulanitis, et Batanea, et Trachonitis: quæ etiam regni Agrippæ partes sunt. Eadem uerò terra incipiens à monte Libano et fontibus Iordanis, usq; ad Tiberiadi proximum lacum, latitudine panditur. à uico autem, qui appellatur Arphas, ad Iuliada oppidum longitudine tendit: et habitatur ab incolis Iudeis Syrisq; permixtis.

De auxilio Sepphoritis misso & Romanorum disciplina militari.

CAPVT III.

DE Iudæa quidè, et quibus esset cincta regionibus, quam maxime potui breuiter exposui. Quod autem Vespasianus miserat auxilium Sepphoritis, hoc est equites mille, sexq; milia peditum, Placido eos regente tribuno, castris in magno campo positus bisariam diuiduntur. Et pedites quidem in ciuitate ipsius tuendæ causæ, equitatus uerò in castris degerebat. utrinq; autem assidue prodeundo, et circa eam regionē loca omnia incurfando, magnis incommodis Iosephum eiusq; socios, quamuis quietos, afficiebant. et præterea ciuitates extrinsecus deprædabantur: ciuiumq; conatus, si quando

excurrendi habuissent fiduciam, repellebant. Iosephus tamen aduersus ciuitatem impetum fecit, sperans eam posse capere: quam ipse, antequam à Galileis deficeret, ita muris cinxerat, ut Romanis quoque esset inuicta. unde etiam spe frustratus est, cum nec ui nec suasu Sephoritas in suas partes pertrahere potuisset: magisque in Iudæa bellum accendit Romanis indigne ferentibus insidias, et propterea nec die nec nocte ab agrorum depopulatione cessantibus, sed passim diripientibus quicquid rerum in his reperissent: qui tamen cum mortem pugnacibus semper inferrent, imbelles ad scrutium capiebant: ignis uero et sanguis Galileam totam repleuerat, nec quisquam expers eius acerbitalis aut cladis erat. unam salutis spem fugientes habebant in ciuitatibus, quas murorum ambitu Iosephus communiuerat. Titus autem Alexandriam transmissus ex Achaia citius quam per hyemem sperabatur, manum militum cuius causa missus fuerat suscepit: contentoque usus itinere, mature ad Ptolemaidem peruenit. Cumque ibi patrem suum reperisset, duobus quas secum habebat legionibus (erant autem nobilissime quinta et decima) iunxit etiam quam ille adduxit quintandecimam. Eas autem sequebantur decem et octo cohortes: quibus accessere ex Cæsarea quinque cum una ala equitum, et ala quinque Syrorum equitum. decem autem cohortium singule mille pedites habebant: in cæteris uero tredecim sexcenti pedites, et centeni uiceni equites erant. Satis autem auxiliorum etiam à regibus congregatum est. Antiochus enim et Agrippa et Soëmus, bina milia peditum, et sagittarios equites mille præbuerunt: cum Arabie quoque rex Malchus, præter quinque milia peditum, equites mille misisset, quorum pars maior erant sagittarij: ut tota manus computata cum regijs, sexaginta milia circiter peditum equitumque colligeret, præter calones: qui plurimi sequebantur, et meditationi bellicæ assueti nihil à pugnacibus

gnacissimis aberant: quòd tempore quidem pacis dominorum exercitationibus interessent, belli autè pericula cum ipsis experiretur, & neq; peritia neq; uiribus à quoquam nisi à dominis uincerentur. Qua quidem in re nimis admirandam quis existimauerit Romanorū prouidentiam, ita seruos instituentium, ut non solum uitæ ministerio, sed belli etiam necessitatibus utiles sint. Quod si quis eorū aliam quoq; respexerit militiæ disciplinam, profecto cognoscet tantū eos imperium non fortunæ munere, sed propria uirtute quæsisse. Armis enim uti non in bello incipiunt: neq; solum, si necesse sit, manus mouet, cum in pacis otio cessauerint: sed armis ueluti natura coherentes, nullas capiūt exercitationis inducias, nec tēpora præstolantur. Meditationes autem eorum nihil à uera contēione discrepāt: sed in dies singulos militum quisq; omnibus armis, tanquam in procinctu positus, exercetur: quo etiam facillime prælia tolerant. neq; enim ordo neglectus eos à consuetudine dispositione dispergit, neq; metus stapefacit, neq; lassitudo exhaurit. unde sequitur ut semper superent, quos non itidem confirmatos inuenerint. Nec errauerit si quis eorum meditationes conflictus esse dixerit sine sanguine, contraq; prælia meditationes cum sanguine. nam ne repentino quidem hostiū incursu opprimi possunt: sed quocunq; in hostilem terrā iruperint, non nisi permunitis castris prælio decernunt. quæ quidem non leui opere, neq; iniquo loco erigunt, nec omnes inordinate describunt: sed si quidem inaequale solum fuerit, complanatur: quatuor uerò angulis eorum dimensio designatur. nam & fabricarum multitudo, & ferreamentorū copia quæ usus extructionis postulabat, sequitur exercitum. Et interior quidem pars castrorum tabernaculis distribuitur, ambitus autem eorum extrinsecus muri faciem præfert: ordinatis etiam turribus pari spatio dispositis: quarum interualla catapultis

atque ballistis, & alijs machinis saxa intorquentibus, omnibusq; instrumentis missilium complent, ut cuncta scilicet iaculorum genera in promptu sint. portas autem quatuor edificant, tam iumentis aditu faciles, quam ipsis, siquid urgeat, intrò currentibus latas. intus autem castra uici spatij interpositis dirimunt, mediâq; tectorum tabernacula collocant, & inter hæc ducis maximi diuûm templo similitum: prorsus ut quasi repentina quedam ciuitas existat: forum quoq; & opificum stationes, & sedes militû primatibus, ordinumq; principibus, ubi si qua sit inter alios ambiguitas, iudicet. Ipse uerò ambitus, & omnia quæ in eo sunt, multitudine simul & scientia fabricantium opinione citius communitur. qui si res urgeat, fossa extrinsecus cingitur, depressa cubitis quatuor, pariq; spatio lata. Armis autem septi, per cõtubernia cum decore atq; otio in tentorijs agunt: omniâq; ab his ordinate etiâ alia cauteq; per contubernia expediuntur: ueluti si ligno æquæ ue opus sit aut frumento. nec enim coena uel prandium cum uoluerit, in potestate cuiusque est, simul autem omnibus somnus est, excubias & uigilandi tēpora buccinæ significat, neque est omnino quicquam quod sine edicto geratur. Mane autem milites quidem ad centuriones, illi uerò ad tribunos conueniunt salutatum: cum quibus ad summum omnium ducem uniuersi ordinum principes. ille autem his signum aliâq; dat ex more præcepta proferenda subiectis: quibus etiam in acie circumaguntur quò opus est, ac uniuersi pariter incurrunt, itemq; sese recipiunt. Cum autem castris egrediendû est, tuba indicium facit: nemoq; otiosus est. sed uel solo nutu moniti, tabernacula tollunt, omniâq; ad profectiorem instruunt. deinde iterû tuba ut sint parati significat. illi autem cum mulos & iumēta sarcinis onerauerint, uelut in curruli certamine signum expectant. Castra uerò incendunt, eò quòd sibi alia munire

munire facile sit, & ne quando hostibus eadem usui sint. Et tamen tertio quoq; tubæ signo indicant, ut exeatur: urgendo aliqua ex causa morantes, ne quis ordinem deserat. Dexterq; duci præco astans, si ad bellum parati sunt, uoce patria ter percontatur. illiq; toties alacri & magna uoce paratos esse se respondent, interrogantemq; præueniunt: & Martio quodam spiritu repleti cum clamore dextras erigunt. Deinde otiose & cum omni decore progredientes ambulant, suum quisq; ordinem uelut in bello custodiens: pedites quidem thoracibus & galeis septi, & utroq; latere gladijs accincti. leuius autem gladius multo est longior, cum dexter mensuram palmæ non excedat. qui uero ducem stipant lecti pedites scuta & lanceas gestant: cætera manus hastas & clypeos longos, serratq; & corbem & sarculum & securim, necnon & habenam & falcem & catenam, triduiq; uaticum, ut parum intersit inter onusta iumenta & pedites. Equitibus autem ad dexteram gladius est longior, & contus in manu, transuersusq; ad equi latus clypeus: ternaq; in pharetra uel amplius dependent lata cuspide iacula, nihil ab hastis magnitudine differentia. Cassides uero & thoracas peditibus habent similes: nulloq; armorum genere ab equitum alijs discrepant lecti, qui circum ducem uersantur. Agmina autem semper cui sorte id obtigerit, antecedit. Talia quidem sunt Romanorū itinera & mansiones, itemq; armorum uarietas. Nihil uero nec in prælijs incosultum aut subitum agunt: sed omnia semper sequuntur facta sententiam: opusq; adhibetur antè decretis. unde aut minime peccat: aut si peccauerint, facilis est errati correctio. Fortunæ autem successibus meliores consiliorum, etiam si aliter successerit, arbitrantur euentus: quasi bonum quidem fortuitum ad rem inconsulte gerendam illicit: quæ uero antè cogitata fuerint, etiã si aduersus casus exceperit, bene iam meditados exhibeant

beant ad cauendum ne idem rursus eueniat: & bonorum quidam fortuitorum non is autor sit cui contigerint, tristem uero quæ præter sententiam acciderint, saltem recte cōsulta uideantur esse solatium. Armorum quidem exercitatione comparant, ut non modo corpora, sed animi quoque militum fortiores sint. maior autem illis est ex timore diligentia. nanque leges apud eos non desertionis solum, uerumetiā minime negligentia sunt capitales: ducesq; magis quàm ipse leges terribiles. nanq; bonos honorādo, redimūt ne in coercendis noxijs uideātur crudeles. Tanto autem obsequio rectoribus parent, ut & in pace ornamento sint, & in acie corpus unum totius cōspiciatur exercitus. sic eorum copulati sunt ordines, ita circumduci sunt mobiles: & acutis auribus ad præcepta, oculisq; ad signa, & ad opera manibus: unde facere quidem semper strenui sunt, pati uerò tardissimi. nec est ubi præliantes aut multitudinem hostium, aut consilia sensere ducum, aut difficultatem regionum: sed ne fortunæ quidem succubere. nam & eam certiozem putant esse uictoriam. Quorum igitur actus à consilijs incipiunt, consultaq; adeo strenuus exequitur exercitus, quid mirum si Euphrates ab Oriente, & Oceanus ab Occidente, itemq; à Meridiano tractu Africa fertilissima regio, & à Septentrione Rhenus atq; Danubius sunt imperij limites, cum minorem esse possidentibus possessionem recte quis dixerit? Hæc ego profecutus sum, non tam proposito laudandi Romanos, quàm solatio deuictorum, & ut nouarum rerum cupidos deterrerem: fortasse autem & ad experiētiam proderunt bonarum artium studiosis, Romanæ instituta militia nescientibus: redeo tamen unde digressus sum.

Impetus Placidi aduersus Iotapatam. CAP. IIII.

Vespasianus quidem unā cum Tito filio in Ptolemaide interim degens, ordinabat exercitū. At uerò Galileam peruaserat

peruaserat Placidus, ubi maximam eorum quos comprehenderet multitudinem, interemit: hæc autem fuit Galilæorum imbecillior turba, animisq; deficiens: pugnacissimos autem ut uidit semper in ciuitates confugere, quas Iosephus communierat, in Iotapatam, quæ omnium tutissima erat, impetum uertit: existimans eam repentino aggressu facillime captum iri, magnamq; & sibi ex ea re alios apud rectores gloriam comparandam, & illis commodum ad reliqua maturius explicanda, quasi metu cessuris dijs ciuitatibus, si quæ ualidissima esset, occupatam uidissent. Multum tamen opinione deceptus est: Iotapatæni enim, cum eius impetum præsensissent, prope ciuitatem aduenientem excipiunt: congressiq; cum Romanis ex improviso plurimi & ad pugnam parati, necnon & alacres (quippe ut pro salute patriæ, item coniugum liberorumq; dimicantes) in fugam eos uertunt, multosq; sauciant, septem solum interfectis: quia neque inordinate pugna decesserant, septisq; undiq; corporibus leuiter fuerant uulnerati: cum Iudæi quoque magis eminus iaculari, quam manus conferre inermes cum armatis considerent. ex ipsis autem Iudæis tres ceciderunt, paucis præterea sauciatis. Placidus igitur ab oppido repulsus aufugit.

Galilæa à Vespasiano inuaditur.

C A P V T V .

Vespasianus uerò ipse Galilæam cupiens inuadere, ex Ptolemaide proficiscitur, ordinato militum itinere, sicut Romani consueuerunt. Auxiliatores enim qui leuius armati essent, itemq; sagittarios præire iussit, ad repentinos incursum hostium cohibendos, & ut suspectas atque opportunas insidijs syluas scrutarentur. hos sequebatur Romani pediatas equitatusq; pars: post quos è singulis centurijs deni armaturam suam ferentes, mensurasq; castrorum: post hos stratores uiarum ibant, qui aggeris maligna corrigerent, ac aspera cõplanarent,

planarent, sylvasq; obstantes præciderent, ne perplexo itinere fatigaretur exercitus. Deinde suas, itemq; subiectorum sibi rectorum sarcinas, et tutelæ causa multos cum his equites ordinauit. post quos ipse ueniebat, lectos pedites equitesq; necnon et lancearios secum ducens, equitumq; præterea suorum agmine comitatus. de singulis enim turmis proprios centum et uiginti equites deputatos habebat. hos sequabantur, qui expugnandis ciuitatibus machinas et cetera tormenta portarent, deinde rectores, itemq; præfecti cohortibus tribuni, stipati lectis militibus. et post hos circum aquilam signa alia, quæ omnibus apud Romanos agminibus præest, quod et uniuersarum auium regnum habeat, et sit ualidissima. itaque illam et principatus insigne putant, et omen uictoriæ, quoscūq; bello petierint. sacras uero signorum effigies sequebantur cornicines, et post eos acies, in latitudinem senis digesta militibus. hisq; adhærebat ex more quidam centurio, disciplinæ atq; ordinis custos. Serui autem singulorum legionum cuncti cum peditibus erant, mulis alijsq; instrumentis uehentes militum sarcinas. postremum agmen, in quo erat mercenaria multitudo, cogeant armati pedites, equitumq; non pauci. Ita peracto itinere, Vespasianus cum omni exercitu ad fines Galilææ peruenit: ibiq; positis castris, quauis promptos ad bellum milites continebat, unâ et ostendendo exercitum, quo hostes metu percelleret, spatiumq; indulgendo poenitudinis, si quis ante prælium uoluntatem mutaret: nihilominus autem murorum instruebat obsidium. Itaq; multos quidem rebelliones fugere uel solus fecit ducis aspectus: metum uero uniuersis incussit. Iosephi enim socij, qui non longe à Sepphori castra posuerant, ubi bellum appropinquare cognouerūt, et iam iamq; Romanos prælio secum congressuros, non modo ante pugnam, sed antequam hostes omnino conspicerent,

spicerent, fuga disiecti sunt. cum paucis autem relictus Iosephus, ubi animaduertit neque se ad excipiendos hostes sufficientem manum habere, et Iudeorum animos concidisse: ac, si fides his haberetur, plerosque libenter ad hostes defectum ire: iam tum quidem bello omni abstinebat: quam longissime autem periculis abesse decreuit: abductisque qui secum remanserant, in Tiberiada confugit.

Gadarae expugnatio.

C A P V T V I .

Vespasianus autem Gadarensium ciuitatem aggressus, primo impetu capit, quod eam pugnaci multitudine uacuum reperisset. Deinde hinc transgressus interius cunctos puberes interfecit, cum Romanos odio gentis, et cladis memoria quam pertulerat Cestius, nullius etatis misericordia commoueret. Incendit autem non solum ciuitatem, sed etiam omnes circum uicos, et oppidula quaedam penitus desolata, nonnulla quorum habitatores ipse cepisset. Iosephus autem, quam tuitio- nis causa optauerat ciuitatem, ipse metu repleuit. Nam Tiberienses nunquam eum, nisi de omni bello desperasset, in fugam uersum iri credebant: neque in hoc eos uoluntatis eius fallerat opinio. uidebat enim res Iudeorum quorsum euaderet: unamque illos uiam salutis habere, si propositum mutauissent. Ipse uero, quamuis adhuc sibi speraret a Romanis ueniam tribuendam, mori tamen sepe maluisset, quam prodita patria, cum dedecore administrationis sibi credita, apud illos feliciter agere, contra quos fuerat missus. Decreuit igitur Hierosolymam primatibus, quemadmodum sese res haberent, cum fide perscribere: ne uel nimis extollendo uires hostium, timiditatis mox argueretur: uel minus aliquid nunciando, fortasse coepti etiam poenitentes ad ferociam reuocaret: utque si foedus eis placeret, citò rescriberent: aut si bellandum esset, dignum ei contra Romanos exercitum mitterent. Ille quidem hac epistola scripta,

scripta, mature mittit qui Hierosolymam literas ferret.

Iotapatæ obsidio.

CAPVT VII.

Vespasianus autē Iotapatam excindere cupiens (nam in eam plurimos hostium refugisse cognouerat, & præterea ualidissimum hoc eorum esse receptaculum) præmittit pedites cum equitibus, qui montanum iter coequarent, saxis asperum, ac peditibus quoq; difficile, omnino uerò equitibus inuium. Et hi quidē quatriduo fecere quod iussum est, latāq; aperuere exercitui uiam. quinto autem die, qui mensis Maij uigesimus & primus erat, prior Iosephus in Iotapatam ex Tiberiade uenit, abiectosq; Iudæorum spiritus erigit. Cum uerò trāsitum eius Vespasiano quidā trās fuga nūciasset, utq; mox ciuitatem peteret incitaret, ueluti cum ea totam Iudæam capere posset, si Iosephum subiugasset: hoc ille nuncio pro maxima felicitate percepto, dei prouidētia factū ratus, ut qui hostium prudētissimus uideretur, ultro se etiā in custodiā traderet uoluntariam: statim quidem cum equitibus mille Placiū mittit, unaq; decadarchum Ebutium, tam manu quā prudētia uirum insignem, circumuallare ciuitatem iussit, ne clam inde Iosephus claberetur. postero autem die cuncta manu comitatus ipse consequitur, & post Meridiem usq; acto itinere, ad Iotapatam peruenit. adductoq; in Septentrionalem eius partem exercitu, in quodam tumulo castra ponit, distante ab oppido stadijs septem. Consulto autem quā maxime conspici ab hostibus affectabat, ut uisu attoniti turbarentur. quod etiam factum est: eosq; tantus continuo stupor inuasit, ut muris egredi nullus auderet. At Romanos tota die ambulādo fatigatos, ciuitatem statim aggredi piguit: ob eam causam duplici acie circūdato oppido, tertium extrinsecus agmē equitum posuere, omnes Iudæis exitus obstruentes. sed ea res illos in salutis desperatione audaciores effecit: quippe in bello nihil

nihil est necessitate pugnacius. Itaq; postridie impetu in mu-
ros factò, Iudæi primo quidem locis suis manentes, Romanis
castra ante muros habentibus resistebant. postea uerò quàm
Vespasianus & sagittarios & funditores, omnemq; iacula-
torum multitudinē adhibitam, missilibus in eos permisit uti:
atq; ipse cum peditibus in aduersum collem, unde murus ex=
pugnabilis erat, niti cœpit: tunc ciuitati metuēs Iosephus, &
cum eo cuncta Iudæorum prosiluit multitudo: omnesq; in
Romanos pariter irruentes, procul à muris eos deterruere,
multa manu simul & audacia patrando facinora. neq; mino=
ra tamen patiebantur quàm faciebant. nam quantum ipsos
salutis desperatio, tantum pudor incendebat Romanos. &
hos quidem peritiam cum fortitudine, illos autem duce iracun=
dia ferocitas armabat. Deniq; cum toto die pugnatum fuisset,
prælium nox diremit: in quo Romanorum plurimis saucia=
tis, tredecim interfecti sunt: Iudæorum autem cum sexcenti
essent uulnerati, septem & decem ceciderūt. Nihilòq; minus,
Romanis postridie iterum irruentibus occurrunt: multoq;
fortius resisterūt: ex eo scilicet fiduciam nacti, quòd eos pri=
die præter spem sustinuerant. sed eos quoq; pugnaciores ex=
perti sunt, quòd eorum iracundiam pudor incenderat, uinci
credentium, nisi cito uicissent. Itaq; per dies quinque Romanis
minime ab aggressione cessantibus, etiam Iotapatenorum ex=
cursus agebantur. fortius oppugnabantur, & neq; Iudæi ui=
res hostium formidabāt, neq; Romanos difficultas oppidi ca=
piendi lassabat. Etenim Iotapata paulominus tota rupēs est,
ex alijs quidem partibus undiq; uallibus immēsis præceps, ut
earum altitudinem oculis deprehendere cupientium aspectus
antè deficiat. Ab una uerò tantū Boreæ parte adiri potest, ubi
per transuersum latus desinētis mōtis ædificata est: quod qui=
dem ipsum muro ciuitatis Iosephus fuerat amplexus, quo in=
accessa

accessa essent hostibus superiora cacumina. alij uero circum montibus tecta, prius quam in eam perueniretur, à nullo poterat conspici. Iotapata quidem sic erat communita. Vespasianus autem et cum natura loci simul certandum putans, et cum audacia Iudeorum, incipere obsidionem acriter statuit: aduocatisque rectoribus sibi subditis, de aggressu deliberabant. Cumque aggerem fieri placuisset, qua parte murus facilis erat accessui, totum ad comparandam materiam misit exercitum: oppidoque propinquis montibus excisis, magnaque ui lignorum et lapidum comportata, cratibusque ad euitanda iacula desuper missa per uallos dispositis, his protecti aggerem construebant. nulla autem noxa uel minima telorum erat, quæ de muro iacerentur. His autem alij terram ex propinquis tumultis eruentes, sine intermissione suppeditabant: cunctisque trifariam distributis, nullus erat otiosus. At Iudei super eorum tegmina saxa ingentia et omne telorum genus curabant immittere: quæ licet minime penetrarent, magnos tamen crepitus dabant, et horribile impedimentum erat operantibus. Tunc igitur Vespasianus machinis missilium circumpositis (erant autem omnes centum sexaginta) in eos qui super murum astarent, iussit tela contendere: simulque ex catapultis læcæ percurrerant, saxaque tormentis ingentia mittebantur, ignisque et sagittarum frequentissima multitudo, quæ non solum murum, sed etiã totum intra iactum earum spatium Iudeis inaccessible fecere. Arabum enim sagittariorum manus, et iaculatores, itemque funditores, et omnes machine tela iaciebant. Neque tamen his Iudei prohibiti, ne desuper propugnarent, quieti erant: sed excurrendo per cuneos more latronum, tegmina operantium detrahebant, nudatosque fruebant: et ubi illi cessissent, aggerem dissipabant, uallorumque munimenta cum cratibus igni tradebant: donec Vespasianus cognito, huius damni causam ex distributione

distributione operum contigisse, quod interiecta spatia Iudeis locum aggrediendi præberet, adunavit tegmina: coniunctisq; pariter viribus obreptiones hostium præpeditæ sunt. Erecto autem propemodum aggere, pauloq; minus equato propugnaculis, indignum esse ratus Iosephus, nihil contra moliri, quod oppido saluti foret, conuocat fabros, murumq; altius iubet extolli. cum illi tam multis obstantibus iaculis minime edificare posse affirmarent, hanc eis defensionem excogitauit. Sudibus fixis per eos bouum coria recetia extendi præcepit, quæ missos tormentis lapides sinuata susciperent, quibusq; repulsa tela cætera dilaberentur, et ignis humore languesceret. hisq; ante fabros oppositis, illi murum die noctuq; operando, ad uiginti cubitorum altitudinem erexerunt, crebris etiam turribus in eo constructis, minisq; ualidissimis aptatis. Quæ quidem res Romanis iam intra ciuitatem se esse creditibus, magnum mœrorem comparauit, tam Iosephi molitione, quam oppidanorum obstinatione perterritis.

Obsidio Iotapatenorū à Vespasiano, & diligentia Iosephi. deq; Iudæorū excursione in Romanos. C. A. VIII.

AT Vespasianus et calliditate consilij, et hostium audacia magis irritabatur: qui iam recepta ex munitione fiducia, Romanos ultro incurfabat: inq; dies singulos prælia cæteruatim, et cuiusq; modi latrocinales doli, et eorū quæ casus obtulisset rapinæ, aliorumq; incendia fiebant: donec Vespasianus retento milite à pugna, statuit obsidere ciuitatē, ut eam usui necessariorum penuria caperet. Aut enim coactos inopia sibi supplicaturos, aut si ad finem usq; in eadem pertinacia durauissent, fame consumendos eius habitatores putabat: multoq; faciliores expugnatu fore, si post interualum rursus anxijs incubuisset. Itaq; omnes exitus eorū asserruari præcepit. Illi autem frumētī quidem, aliarumq; omnium rerum

accessa essent hostibus superiora cacumina. alijs uero circum montibus tecta, prius quam in eam perueniretur, à nullo poterat conspici. Iotapata quidem sic erat communita. Vespasianus autem et cum natura loci simul certandum putans, et cum audacia Iudeorum, incipere obsidionem acriter statuit: aduocatisque rectoribus sibi subditis, de aggressu deliberabant. Cumque aggerem fieri placuisset, qua parte murus facilis erat accessui, totum ad comparandam materiam misit exercitum: oppidoque propinquis montibus excisis, magnaque ui lignorum et lapidum comportata, cratibusque ad euitanda iacula desuper missa per uallos dispositis, his protecti aggerem construebant. nulla autem noxa uel minima telorum erat, quæ de muro iacerentur. His autem alij terram ex propinquis tumultis eruentes, sine intermissione suppeditabant: cunctisque trifariam distributis, nullus erat otiosus. At Iudei super eorum tegmina saxa ingentia et omne telorum genus curabant immittere: quæ licet minime penetrarent, magnos tamen crepitus dabant, et horribile impedimentum erat operantibus. Tunc igitur Vespasianus machinis missilium circumpositis (erant autem omnes centum sexaginta) in eos qui super murum astarent, iussit tela contendere: simulque ex catapultis læcæ percurrerant, saxaque tormentis ingentia mittebantur, ignisque et sagittarum frequentissima multitudo, quæ non solum murum, sed etiã totum intra iactum earum spatium Iudeis inaccessum fecere. Arabum enim sagittariorum manus, et iaculatores, itemque funditores, et omnes machine tela iaciebant. Neque tamen his Iudei prohibiti, ne desuper propugnarent, quieti erant: sed excurrendo per cuneos more latronum, tegmina operantium detrahebant, nudatosque scirebant: et ubi illi cessissent, aggerem dissipabant, uallorumque munimenta cum cratibus igni tradebant: donec Vespasianus cognito, huius damni causam ex distributione

distributione operum contigisse, quod interiecta spatia Iudeis locum aggrediendi præberet, adunavit tegmina: coniunctisq; pariter uiribus obreptiones hostium præpedite sunt. Erecto autem propemodum aggere, pauloq; minus æquato propugnaculis, indignum esse ratus Iosephus, nihil contra moliri, quod oppido saluti foret, conuocat fabros, murumq; altius iubet extolli. cum illi tam multis obstantibus iaculis minime edificare posse affirmarent, hanc eis defensionem excogitauit. Sudibus fixis per eos bouum coria recetia extendi præcepit, quæ missos tormētis lapides sinuata susciperēt, quibusq; repulsa tela cætera dilaberentur, et ignis humore languesceret. hisq; ante fabros oppositis, illi murū die noctuq; operando, ad uiginti cubitorum altitudinem erexerunt, crebris etiam turribus in eo constructis, minisq; ualidissimis aptatis. Quæ quidem res Romanis iam intra ciuitatem se esse creditibus, magnum mœrorem comparauit, tam Iosephi molitione, quam oppidanorum obstinatione perterritis.

Obsidio Iotapatenorū à Vespasiano, & diligentia Iosephi. deq; Iudæorū excursionē in Romanos. C. A. VIII.

AT Vespasianus et calliditate consilij, et hostium audacia magis irritabatur: qui iam recepta ex munitione fiducia, Romanos ultro incursabāt: inq; dies singulos prælia cæteruatim, et cuiusq; modi latrocinales doli, et eorū quæ cæsus obtulisset rapinæ, aliorumq; incendia fiebant: donec Vespasianus retento milite à pugna, statuit obsidere ciuitatē, ut eam usui necessariorum penuria caperet. Aut enim coactos inopia sibi supplicaturos, aut si ad finem usq; in eadem pertinacia durauissent, fame consumendos eius habitatores putabat: multoq; faciliores expugnatu fore, si post interualum rursus anxij incubuisset. Itaq; omnes exitus eorū asseruari præcepit. Illi autem frumētī quidem, aliarumq; omnium rerum

rerum intus habebāt copiam, præter salem. aquæ uerò penuria eos affligebat: quia neq; fons erat intra ciuitatem, & imbre contētis habitatoribus, rara est in illo tractu æstiuus mensibus pluuiæ. quo tempore obsessi etiam hoc uehementius afficiebantur, quod arcēdæ siti fuerat excogitatum: quodq; fieri, uelut omnis aqua iam defecisset, ægre ferebāt. Iosephus enim, cum & ciuitatē uideret abundare alijs rebus, fortesq; animo uiros esse, quo longiorē Romanis obsidionem faceret, quam sperabant, iam tum potum mensura ciuibus ministrabat. illis autem conseruari aquam penuria grauius esse uidebatur: amplioresq; cupiditatē mouebat, quod ius bibendi liberum non haberent: ac uelut ad extremam sitim peruentum esset, labori cedebant. Hoc autem modo affecti, Romanos latere non poterant, qui ex aduerso colle trans murum in unum eos confluere locum, & aquæ mensuram accipere prospectabāt: quō etiā ballistarum peruenientibus telis, plurimos occidebant. Vespasianus quidē non multo pōst, exhaustis puteis, ipsa sibi necessitate traditū iri ciuitatē sperabat. Iosephus autē, ut hanc eius spem frangeret, iussit quā plurimos per murorum minas demersa undis atq; humida uestimenta suspendere, ut omnes repente aqua perfluerent. ex quo moeror simul Romanis ac timor erat, cum tantum aquæ uiderent eos ludibrio consumere, quos potu indigere credebant. Deniq; dux belli etiā ipse, quia penuria ciuitatem posse capere desperasset, iterum consiliū ad uim atq; arma cōuertit: Iudeis quoq; id maxime cupientibus: quod nec se, nec ciuitatem saluam fore credebāt, & priusquā fame uel siti perirent, mortem bello optabant. Iosephus tamē, præter hoc etiam aliud cōsiliū, quo sibi copia pararetur, per quādā uallē deuia, proptereaq; minus curiose habitā a custodibus, excogitauit. mittēdo enim per occiduas eius partes literas ad quos uellet Iudeos extra ciuitatē degentes,

degentes, ab his omnia usui necessaria, & quæ in ciuitate defecerant, accipiebat: mandato cōmēantibus, ut plerunq; ad excubias reperent, terga uelleribus tecti: quò si qui eos nocte uidissent, canum similitudine fallerentur. idq; factitatum est, donec eius fraudem uigiles persenserunt, uallemq; cinxerunt. Itaque tunc Iosephus non diu ciuitatem suslinere posse prospiciens, suamq; pariter salutē, si uellet remanere, desperans, cum optimatibus de fuga tractabat, uerum id populus sensit, & circa eum fusus, ne sese negligeret, precabatur, in quo solo recumberent: ipsum enim saluti esse ciuitati manentem, uelut omnes eius causa alacri essent animo certaturi. quòd si etiam capian-
tur, eundem solatio fore. decere autē illum nec inimicos fugere, nec amicos deferere, aut quasi ex naui tempestate oppressa desilire, qui ad eam tranquillo mari uenisset. ipsum enim magis demersurum esse ciuitatem, cum iam nemo audebit hostibus repugnare, si discessisset, cui considerent. Iosephus autem quòd sibi caueret occultans, illorum commodo se exitum parare dicebat: nam intra ciuitatem manendo, neq; seruatīs grande aliquid se profuturum: & si caperentur, unā cum his esse frustra periturum: obsidione uerò liberatum, extrinsecus maximo eis emolumento fore. mature enim congregatis ex territorio Galileis, alio bello Romanos ab eorum ciuitate reuocaturū. nunc autem nō uidere, quid apud eos residens utilitatis afferret, nisi quòd Romanos ad obsidionem magis incitaret, ut se caperent magnipendentes. quem si fugisse cognouissent, multum essent de obsidionis impetu remissuri. Non flexit his populum Iosephus, sed hoc circumstiteri se magis incendit. deniq; pueri & senes, itemq; muliercula cum infantibus flentes, ad eius pedes accidebant, eumq; omnes complexi tenebant, & ut fortuna scilicet eius sibi remaneret, cum ululatibus supplicabant: non inuidia salutis eius, quantum ego arbitror, sed propria spe, nihil enim
P p se mali,

se mali, remanente Iosepho, existimabāt esse passuros. Ille autem siquidem parūisset, hęc preces esse ratus: custodiam uero, si per uim cogeretur (multum enim propositum discessus etiā querelarum misericordia frēgerat) remanere statuit. communisq; desperatione ciuitatis armatus, et nunc tempus esse dicens pugnam incipere, cum spes nulla salutis est: pulchrumq; uitam pacisci pro laude, ac forti aliquo patrato facinore in memoriam posteritatis occumbere: ad opera sese conuertit. Cum peruenisset ergo egressus, disiectis custodibus, usq; ad Romanorum castra excurrēbat: et nunc pelles aggeribus impositas, sub quibus tendebant, discerpere: nunc operibus ignem immittere. posteroq; die similiter ac tertio et per aliquot deinceps dies ac noctes bellando non defatigabatur. Sed Vespasianus Romanos his excursibus male affectos aspiciens (nā et terga dare Iudeis pudebat, et fugientes insequi armorum pondere tardabantur: cum Iudei semper aliquid agentes, priusquā paterentur, in ciuitatem refugerent) armatis imperat, ut eorum impetum declinarent, ne uel cum hominibus mortis audis manum conferrent. Nihil esse fortius desperatis, restitui autem illorum impetus, si proposito frustrentur, quasi flamma si materiam non inueniat. ad hoc oportere Romanos eantius querere uictoriam, augendę possessionis causa, uon ex necessitate pugnantes. Per sagittarios autem Arabum et Syria et funditores, perq; saxa tormentis emissā plerunque repellēbat Iudeos. nulla enim telorum machina quiescebat. Illi autem his quidem male accepti cedebant: uerum eminus missa intra iactū subeuntes, seuius Romanis instabant: cum neque corpori, neq; animę parcerent: sed per uicem utrinque pugnarent, suorum quisq; laborantibus subuenientes.

De oppugnatione Vespasiani contra Iotapatā, arictē, & alijs tormentis bellicis. CAPVT IX.

Igitur

Igitur Vespasianus ultro se existimans longitudine tempo-
 ris hostiumq; incurfibus obsideri, cum propè iam muris ag-
 geres æquarentur, arietem admouere decreuit. Est autè aries;
 immensa materia, malo nauis æsimilis: cuius summum graui
 ferro solidatum est, in arietis effigiem fabricato, unde etiam no-
 men accepit. dependet autem funibus medius ex trabe alia;
 uelut ex trutina, palis utrinque fultus, bene fundatis. retror-
 sum autem magna uirorum multitudine repulsus, hisdemq;
 simul rursus impellentibus missus, in fronte prominente ferro
 mœnia percutit: nec est ulla tam ualida turris, aut murorū an-
 tius adeò latus, ut & si priores ictus fortiter sustinuerit, as-
 fiduos uincat. Ad huius periculum rei duci Romano transire
 placuit, ut capere oppidum properanti: quoniam pernicio-
 sa uidebatur obsidio, Iudeis minime quiescentibus. Itaq; Ro-
 mani quidem ballistis ceterisq; missilium machinis, ut faci-
 lius ferirentur quàm de muris obstare tentassent, propius ad-
 hibitis utebantur: neque sagittarij aut funditores longius ab-
 erant. cum uerò ea causa muros nemo auderet ascendere, ipsi
 arietem applicabant cratibus desuper itemque pellibus sca-
 ptum, tam pro sui defensione quàm machinæ. Et primo qui-
 dem impetu mœnia concussa sunt: clamorq; oppidanorum,
 uelut iam capti essent, maximus factus est. Iosephus autem
 eundem locum sepe feriri, neque multo post murum distur-
 batum iri prospiciens, quo commento uim machinæ paulatim
 falleret excogitauit. Saccos enim paleis confertos, quæ sem-
 per impetum arietis ferri uiderent, demitti iussit ex muro: ut
 eo modo secundi ictus errarent, aut etiam excepta uulnera la-
 xitas frustraretur. Quæ quidem res multum Romanis moræ
 attulit. nam quocunque hi machinam conuertissent, contra illi
 qui super murum stabant, palearum traducentes saccos, icti-
 bus supponebant: nihilq; murus repercussione ladebatur, do-

nec etiam Romani aduersus hoc aliud machinati sunt: proceris enim contis expeditis, in his summis falces quibus saccos abscinderent alligarunt. cum autem hoc modo efficax esset opus arietis, ac murus (quia recens edificatus erat) istibus cederet, quod reliquum erat, Iosephus eiuſq; socij ad ignis auxilium se contulerunt: accensumq; totum quod arida fuit materia, tribus ex locis pariter inflammarunt, unaq; machinas et propugnacula Romanorum et aggeres concremarunt. illi uero non sine malo subueniebant, audacia simul eorum territi, et ne adiumento essent, flammis proruentibus impediti: quæ aridam nocte fomitem et præterea bitumen ac picem, necnon etiam sulphur, opinione citius uolitant: operaq; Romanorum multo labore curata, unius horæ spatio perfectum dederunt. Hic etiam uir quidam Iudeus, prædicatione ac memoria dignus inuentus est, Samaei filius Eleazarus, cui Saab Galilææ patria fuit. Is enim saxum ingens alte sublatum, tanta ui super arietem ex muro demisit, ut machinæ caput abrumperet, idq; ex medijs hostibus saltu ad eos delatus auferret, nulloq; metu reportaret ad murum. postremo tanquam signum quo tela mitterent, hostibus propositus, nuado corpore quinque sagittarum uulneribus fixus est: earumq; nulla respecta, ubi murum ascendit, unde iam uideri ab omnibus poterat, sua audacia ibi constitit, contractuq; dolore plagarum cum ariete decidit. Post hunc fortissimi extiterunt duo fratres Netiras et Philippus de uico Ruma Galilæi. qui cum super milites decimæ legionis profuissent, tanto impetu uigirruerunt, ut et aciem Romanorum perrumperent, quicq; aduersum ierant, omnes in fugam uerteret. præter hos Iosephus quoque et cætera multitudo, raptis ignibus machinas et res fugiæ, cum operibus quintæ itemq; decimæ, eius quæ terga deciderat legionis, incendunt. cæteri autem qui mox cõsecuti sunt,
et infra

et instrumenta et omne genus materiae obruerunt. Rursus
 autem Romani sub uesperam, erectum arietem ad eam muri
 partem, quae pridem quassata fuerat, appulere: ibique propu-
 gnatorum quidam Vespasiani plantam sagitta percussam le-
 uiter uulnerat, quia uis teli spatio defecisset. Maximam tunc id
 Romanis perturbationem fecit. his enim qui propè aderant
 uiso sanguine perterritis, per omnem famam cucurrit exerci-
 tum: relictaque obsidione, plerique cum stupore atque formidine
 ad ducem belli concurrebant: et ante omnes Titus aderat, me-
 tuens patri. Vnde contigit ut et beneuolentia circa rectorem,
 et filij trepidatio confunderet multitudinem, facile tamen pa-
 ter et timore filium, et perturbatione liberauit exercitum,
 superato enim dolore uulneris, et ab omnibus qui sui causa
 pertimuerunt conspici studens, bellum in Iudeos seuius inci-
 tauit. nam uelut ultor quisque imperatoris omne periculum adire
 cupiebat: et clamore alius alium adhortantes, murum petebat.
 Iosephus autem cum suis, licet assiduus ballistarum itemque tormen-
 torum ictibus caderent, nequaquam tamen deterrebantur à mu-
 ro: sed flammis et ferro et saxis eos appetebant, qui arietem
 protecti cratibus impellerent. Nihil autem aut parum proficie-
 bant, cum sine intermissione procumberent in conspectu ho-
 stium positi, quos ipsi contra uidere non possent. nam et suis
 ignibus collucebant, tanquam si dies esset, et certum erant ho-
 stibus signum quò tela dirigerent: machinisque procul non appa-
 rentibus, missilia cauere non poterat. Ergo propterea tam ca-
 tapulcarum quam iaculorum ui simul multi transfigebantur: mis-
 saque machinis saxa et murorum minas auferebant, et frange-
 bant angulos turrium. uirorum autem nulli tam fortiter consti-
 pati erant, ut non usque ad extremam aciem saxi magnitudine
 ac uiolentia sternerentur. Sciens autem aliquis, huius machine
 uis quantum ualeat, ex his quae illa nocte contigerunt, in mu-

ro cuidam ex circūstantibus Iosepho, saxo percusso caput ~~de~~
uulsum est, cuiusq; ad tertiu stadiu ueluti funda excussa calua-
ria. Interdiu quoq; pręgnatis foemina transiecto utero, ad di-
midium stadiu infans abactus est: tanta tormento uis fuit. Ergo
machinis terribilior erat impetus & missilium strepitus. crebri
autem mortui, cum per muros deijcerentur, sonabant. & acra-
bissimus quidem intus excitabatur mulierum clamor: extrinse-
cus autem occumbentium gemitus concrepabant: totiusq; am-
bitus muri, ad quem pugnabatur, sanguine confluebat, iamq;
ascendi poterat congectione cadauerum. montes autem respo-
nantes, multo amplius horrorem augebant: nec quicquam illi
nocti defuit, quod uel auribus uel oculis terrorem posset incu-
tere. Plurimi quidem pro Iotapata decertantes, fortiter cecide-
runt, plurimi etiam sauciati sunt, & tamen uix circa matutina
nas uigilias murus assiduus machinarum ictibus cessit. Tumq;
illi quidem corporibus atq; armis eam partem quę deiecta fue-
rat, priusquam Romani pontes apponerent, munierunt.

De iterata impugnatione Iotapatenorū. C A P. X.

MANE autem Vespasianus ad occupandam ciuitatem iam
ducebat exercitum, ex nocturno labore paululum re-
creatum. Idemq; cupiens de conuulsa muri parte alios pro-
pugnatores depellere, equitum quidem fortissimos equis depo-
sitos trifariam collocat: ut tecti armis dirutum latus undique
obsiderent, contosq; prętenderent: & cum pontes admoneri
cœpissent, ipsi priores introirent. post illos autem pedites uo-
lidissimos ordinauit. reliquam uerō equitum multitudinem
secundum muri spatium per montana loca distendit, ne quis
fugiens excidium ciuitatis lateret. deinde qui hos sequeretur
constituit sagittarios, paratas sagittas habere iussos: sum-
ditores quoque similiter, & appositos machinis. Alijs autem
integris muri partibus scalas applicare pręcepit: ut qui hos
prohibere

prohibere tentassent, deiectæ partis defensionem relinquerent; ceteriq; omnibus simul telis oppressi, uiolentiæ irrumpentium cederent. Iosephus autem hoc consilio cognito, per murum quidem integrū labore fatigatos, itemq; senes disposuit, quasi ledi non possent: in parte uerò collapsa ualidum & potentissimum quenque: senosq; ante omnes uiros, in quibus & ipse fuit, ad pericula subeunda sortitus est: hisq; præcepit, ut agminum ululatus ne metu quaterentur, aures obstruerent: contra sagittarum uero multitudinem comuniti protegentur desuper scutis: paulatimq; recederent, donec sagittarij pharetras exinanirent. Si uerò pontes à Romanis apponerentur, ipsos profilire mandauit: atque hostibus persuasit per sua instrumenta resistere: unumquemque uero ita certare debere, non quasi conseruandam tueretur, sed quasi perditam iam patriam uindicaret: atque oculis suis proponere mactari senes ac liberos, coniugesq; suas propemodum ab hostibus capitiūq; futuræ cladis iam nunc collectam in autores eius effundere. ita quidem in utroque disposuit. Ciuitatis autem uulgus imbellē, mulieres ac pueri, postquam oppidum triplici acie uidēre circumdatum (nullus enim ad pugnam translatus fuerat à custodijs) strictisq; gladijs ad partem muri deiectam hostes instare, armisq; montana loca omnia desuper collucere, atque Arabum quendam sagittarijs tela suggerere, tunc extremo ululatu quasi capta urbe consonuerunt, non ut impendēre mala, sed ut adesse iam crederes. Quare Iosephus mulieres, ne misericordia suorum animos effœminarent, intra domos cum interminatione concludit, silere iussas: ipse uerò ad partē muri quæ sibi obtigerat transiuit. & scalas quidem applicantibus animum non intendit, sed tantū speculabatur impetum sagittarum. Simul autem ac tubicines uniuersarum legionū consonuerunt, & grauiter infremuit exercitus: signosq;

dato, missis undiq; sagittis lux obscurari cœpit : Iosephi socii memores præceptorum, & aduersus clamorem obstructis auribus, & contra sagittarum uulnera corporibus communitis, cum admouerentur pontium machinæ, ipsi eas cursu, & antequam hostes pedem in his ponerent, occupant: eosq; ascendere nitentes prælio deturbant, uaria manuum itemq; animi facinora demonstrantes: & ne uel in extremis calamitatibus deteriores illis uideretur, qui sine periculo fortes cœtra se essent, curabant. nec prius à Romanis diuellebantur, quàm uel caderent, uel occiderent. Itaq; Iudeis perpetuo dimicantibus, cum nec unde mutarent propugnatores haberent, defessis autè Romanorum assidue substituerentur: proq; his, quos uiolètia repulissent, alij succederent: inuicem se adhortati latera copulabant: protectiq; desuper lōgioribus scutis, inexpugnabilis gloriâ effecti sunt: totaq; acie uelut uno corpore repellendo Iudeos, in muro iam pedem ponebant. Tum Iosephus, his rerum angustijs consilio necessitatis adhibito, machinis excogitandis cum desperatione stimulatur: feruentiq; oleo perfundi milites iubet, scutorum coniunctione defensos. id autem Iudei multi, qui & paratum haberent, & plurimum, cito Romanis infundunt: ipsis etiam in eos ahenis missis calore bullientibus. Hæc res Romanorum ardentium aciem dissipauit, & cum dolore sæuissimo deuoluebantur à muro. siquidē facile à uertice ad pedes usque sub armatura oleum per totū corpus fluebat, carnemq; non secus ac flamma depascebatur: quod natura facile calefceret, seroq; pro sui pinguedine refrigesceret. thoracibus autem & galeis illigatis incendiij fuga non erat. nunc autem salientes, nunc incuruati dolore, de pontibus decidebant. ad suos autem contra nitentes tutò recedere non poterant, quoniam facile ab insequentibus uulnerabantur. Sed neq; Romanis uirtus in rebus aduersis, nec Iudeis prudētia defuit.

Romani

Romani enim licet oleo perfusi mirabilia pati uiderentur, tamen in eos qui perfuderant ferebantur, precedentem quisque incurfando, tanquam ipse impetū retardaret. Iudei uerò progressum eorum dolo altero deceperunt, cum sceno Græco deo octo pontium tabulata perfunderet: quibus illi dilabentes reatrahebantur, ut neq; fugientium quisquam, neq; aggredientium firmo posset eniti uestigio: sed alij quidē resupinati per ipsas pontium tabulas calcarentur, multi uerò super aggeres deiacerentur: et qui cecidissent, à Iudeis ferebantur: qui Romanis desilientibus conflictu iam liberi, facillime tela dirigebant. Cum autem multa milites mala in hac perpeti pugna dux uideret, sub uesteram eos reuocat: quorum non paucis trucidatis, plures sunt uulnerati. ex Iotapata uerò sex uiris mortuis, plures quàm trecenti saucij translati sunt. Hoc autem modo pugnatum est Iunij mensis die uigesimo. At Vespasianus, eorum causa quæ acciderant, consolatus exercitum, postquam ira uidit accensum, neque tam exhortationem quàm opus deposcere, aggeres quidem altius tollit. tres uerò turres quinquagenum pedum in excelsum iubet erigi, ferro undique tectas, ut et pondere stabiles essent, neque ignibus exapugnarentur: easq; super aggeres collocat, iaculatoribus et sagittarijs, itemq; leuioribus missilium machinis plenas, funditorum quoque fortissimis. Qui cum non conspicerentur propter altitudinem turrium et loricas, ipsi eos qui super murum astarent facile conspicuos, telis ferebant. at illi cum neq; à uertice uenientes sagittas facile declinarent, neque ulcisci possent quos non uiderent: altitudine quidem turrium, librata manu iacula superante: ferro autem, quo erant septæ, flammis obstante: ob hæc defensionem muri deseruit: oppugnationemq; tentantibus prompte occurrunt. Et Iotapateni quidem ita resistebant, quamuis multi in dies singulos occumberent, neque

contrà mali quicquam hostibus facerent, quòd eos sine periculo prohibere non poterant.

Iaphæ expugnatio à Traiano & Tito. CAP. XL
His autem diebus, Vespasianus ad finitimam quandam Iotapatæ ciuitatē euocatus, cui nomen est Iaphæ, nouas res affectantē, et propterea, quòd Iotapatenos præter spem resistisse audierat, insolentem, mittit eò Traianū decimæ legionis rectorem, dans ei duo milia peditum, et equites mille. Ille autem cum oppidum contra expugnationē munitissimum reperisset (nam præter naturam qua tutum erat, etiam muro duplici cingebatur) habitatores uerò eius uidisset paratos ad pugnam sibi obuios processisse, prælium cum his committit: eosque paulisper reluctatos, in fugam uertit: quos uestigijs consecuti Romani, exterioris muri ambitum, quò cōfugerant, cum ipsis irrumpunt. secundum autem murum petentibus, ciues sui clausere ciuitatem, metu scilicet, ne cum his rursus hostes intrarent. Profecto autem deus Galilæorum clades Romanis donabat, qui etiam tunc ciuitatis eius uniuersum populum exclusum moenibus proprijs, ad interitum hostibus dedit audissimis cedium. Multi enim simul ruentes ad portas, multumque nominatim præpositos inclamantes, inter ipsas preces mactabantur, quibus hostes unum murum, alterum ciues clauserant: et inter medios coacti murorum ambitus, multi quidem sociorum gladijs transfigebantur, infiniti uerò à Romanis interficiebantur, ne ad ulciscendum quidem recepta fiducia. nam præter hostilem metum, etiam domestica proditio eorum animos fregerat. Denique moriebantur, non Romanos, sed Iudeos execrando, quoad omnes interiire numero hominum duodecim milia. Vnde Traianus uacuum esse ciuitatem pugnatoribus reputans, et si qui adhuc intus essent, nihil eos a seuros esse existimans præ timore, imperatori excidium seruauit:

seruauit: cumq; per nuncios rogauit, ut filium suum Titum mitteret, finem uictoriae impositurum. ille autem laboris alia quid superesse ratus, cum milite filium misit, hoc est, quingentis equitibus, et peditibus mille. Qui mature ad ciuitatem profectus sic ordinauit exercitum, ut in laeuo quidē latere. Traianum constitueret, ipse uero in dextro obsidioni praesesset. Itaq; militibus scalas muris undiq; applicantibus, cum paulisper de super Galilaei obstitissent, continuo moenia reliquerunt. Titus uero eiuq; comites saltu demissi, mature ciuitate obtinuerunt. Tumq; uehemens cum his, qui se intus congregauere, pugna commissa est: nunc per angusta uiarum irruentibus ualidissimis, nunc faeminis ex tectorum culminibus, quae forte inuenissent, tela iactantibus. Et hoc quidem modo usq; ad sextam horam sustinuerunt consilium, absumptis autē bellatoribus, caetera multitudo, et sub diu, et per domos, senes pariter ac iuuenes mactabantur. Denique uirilis sexus praeter infantes nullus remansit, qui cum mulieribus abducti sunt seruitio. Interemptorum quidem in ciuitate, et in primo congressu, numerus fuit quindecim milia: captiuorum autem duo milia C X X X. Haec Galilaeis clades contigit quinto et uigesimo die Iunii mensis.

De Samaritis à Cereale deuictis. C A P . X I I .

SED ne Samaritae quidem alieni à calamitatibus remansere. Hi namq; in monte Garizin, qui est illis sanctissimus, congregati, locis suis expectabant: belli autē minas eorū conuentus ac spiritus habere uidebatur: nec saltem uicinorum malis corripiebantur, sed inconsulta suarum uirium infirmitate, secundis Romanorū rebus exterriti, prona in tumultū uoluntate pendebant. Vespasiano autē placebat motus antecapere, eorumq; impetus praenire. Nam etsi praesidijs tota Samaritana regio cincta erat, tamen eorum multitudo qui coierant et conspiratio timebatur. Ea q; causa Cerealem quintae legionis rectorem,

rectorem, cum sexcentis equitibus tribusq; peditū milibus militat. Ille autem ad montem quidem accedere, prælioq; congregandi nequaquam tutum esse duxit, quòd hostes plurimi desuper essent: milites uerò circumuallatis undiq; montis radicibus, tota eos die custodiebant. Euenit autem aquæ tunc indigentibus Samaritis, etiam graues accendi æstus (erat enim tempus æstatis, neque se rebus necessarijs uulgus instruxerat) adeò ut nōnulli quidem una die siti morerentur, multi uerò eiusmodi morti seruitium præferentes, ad Romanos transfugerent: ex quibus cognito Cerealis, illos etiam qui adhuc perseuerarent, malis infractos, montem ascendit: et circum hostes exercitum constituto, primum eos ad fœdera hortabatur, atque ut salui esse mallent rogabat: si arma proiecissent, tutos fore promittens. denique quia persuadere non posset, aggressus eos occidit omnes. Erant autem undecim milia et sexcenti. Hæc lunij mensis uigesimo et septimo die gesta sunt: atq; his calamitatibus Samaritæ oppressi sunt.

Iotapatæ excidium.

CAPVT XIII.

Iotapatensis autem diu durantibus, et præter spem aduersa tolerantibus, quadragesimo quidem ac septimo die, Romanorum aggeres super murorum altitudinem sunt elati. quidam uerò ad Vespasianum eodem die profugus uenit, paucitatem ciuium et infirmitatem simul eorū enuncians: quodq; diuturnis uigilijs, et prælijs assidujs consumpti, minime quidem ulterius uim ferre possent, uerum dolo etiam caperentur, si quis instaret. circa extremam nanque uigiliam, quando et malorum requiem habere uiderentur, et maxime destigatos custodes matutinus somnus occupat, dormire eos dicebat, eademq; hora inuadendos esse suadebat. Vespasiano autem, quia fidem nosset inter se Iudeorum, quantaq; superbia poenas contemnerent, transfuga suspectus erat: nam et antea

quidam

quidam ex Iotapata captus, omne tormentorum genus fortiter pertulit, et cum ne flammis quidem coactus, quid intus ageretur, hostibus exquirentibus prodidisset, mortem deridens cruci suffixus est. Fidem tamen proditori coniectura faciebat, fortasse illum uera dicere: ipse autem nihil ex eius fallacia magnum sibi existimans esse metuendum, asseruari hominem iussit, et ad occupandam ciuitatem parabat exercitum. Hora igitur quae fuerat indicata, silentio muros petebat: primusq; incedebat Titus cum uno e tribunis Domitio Sabino, paucis ex quintadecima legione comitatus. Interfectis autem uigilibus, in ciuitatem ingrediuntur, et post eos Sextus Cerealis tribunus, et Placidus, subiectos sibi milites introducebant. Arce uero occupata, cum hostes in medio oppido uersarentur, iamq; plane dies esset, ne tunc quidem illi qui capti tenerentur, adhuc excidium sentiebant, multo labore somnoq; pariter dissoluti. Et si quis euigilasset, nebula uisus eius hebetauit, quae casu tunc plurima se circa oppidum fuderat, donec totus irrupit exercitus: soloq; malorum periculo exusciati sunt, morientesq; demum se periisse crediderunt. Romanos autem memores quid obsidionis tempore pertulissent, neq; parcendi cuiquam, neq; miserendi quenquam tangebant cura. sed ex arceabilem ad prona compulsam facillime trucidabant, ubi loci difficultas pugnacibus quoq; negaret copiam resistendi. uiderunt namq; angustijs pressi, ac per decliua dilabentes, fluente desuper bello obterebatur. Id multos etiam qui circa Iosephum lecti erant, ut manibus proprijs liberarentur, incitauit. nam cum se uiderent Romanorum neminem posse occidere, ne Romanorum manibus oppeteret preuenerunt, et in extrema parte ciuitatis congregati, semet interfecerunt. Quicumq; tamen uigilum primi captam ciuitatem senserant, in quandam turrin septentrionalem fuga recepti, aliquandiu quidem resisterunt.

deinde

deinde circumfusi hostiū multitudine, sero dextras dedere: hisq; instantibus, mortem suam equo animo præbuerūt. Potuissent autem incruento Romani obsidionis sine gloriari, nisi unus ex ipsis occidisset centurio, Antonius, peremptus insidijs. Nam quidam ex his qui ad speluncas confugerant (erant autē plurimi) rogabat Antonium, dextram sibi porrigere, ad fidem salutis ac præsidium, quo tutus ascenderet. cumq; is manū porrexisset incaute, hasta ille præuentum sub inguine perculit, statimq; confecit. Illo quidem die comparentem multitudinem peremere Romani. postea uerò secutis diebus scrutando latebras, per cuniculos & speluncas in omnem sequebantur ætatem; præter infantes ac foeminas. Itaq; captiui quidem mille ducenati congregati erant: quadraginta uerò milia cōnumerata sunt excidij tempore pugnisq; superioribus mortuorū. At Vespasianus ciuitatem ipsam excindi iubet, castellaq; eius omnia exurit. Iotapata quidem ita deuicta est tertio decimo imperij Neronis anno, Calendarum Iuliarum die.

Quomodo Iosephus captus uitam suam redemerit
facto & uerbis.

CAPVT XIII:

Romani uero Iosephum requirētes, & propriæ indignationis causa, & quòd imperatori opera præciū uidebatur (captus enim, maxima pars belli esset) mortuos itemq; abditos rimabantur: ille autem in exitio ciuitatis fortunæ quodam usus auxilio, per medios se hostes surripuit, & in quendam profundum puteū saltu demissus est, cui amplum specus adiunctus erat à latere, quod suprā scrutantes uidere non possent: ubi quadraginta insignes uiros latitantes offendit, rerumq; utilium apparatus, qui non paucis diebus sufficeret. Hostibus autem omnia complexis, interdū quidē se occultauit: nocte uerò sursum ascendens, uigilias explorabat, ut fugeret. Cumq; omnia undiq; ipsius causa maxime custodirentur, neque fallendi spes esset,

esset, in speluncam iterum descendebat: biduumq; ibi delituit. Tertia uero die, capta quadam muliere, quæ cum ipsis fuerat, indicatus est. Tumq; Vespasianus propere duos tribunos, Paulinum et Gallicanum, iussos pacem dare Iosepho, et honorari cum ut ascenderet, mittit. Quibus tamen ille rogantibus, postquam ad eum uenerunt, fidemq; pro salute dantibus minime paruit. Ex his autem magis quæ pati meritus esset, qui plurima commississet, quam ex naturali mansuetudine rogantium, suspicionem colligens, uelut ad poenam euocaretur, timebat: donec Vespasianus tertium quoq; tribunum Nicanorem, Iosepho notum, atq; olim consuetum misit. Is autem, quam mite in eos Romanorum esset ingenium, quos semel subiugassent, referens: quodq; ipse Iosephus uirtutis causa magis admirabilis, quam inuisus ducibus haberetur: essetq; imperatori studium non eum ad supplicium ducere, quod etiam sine deditione sibi liceret exigere, sed conservare potius uirum fortem: his addebat, quod nec Vespasianus, si quid dolo moliretur, amicum ad id mitteret, ut rem optimam pessimam, hoc est perfidiam pretereret amicitiam: neq; semetipsum illi, ut amicum falleret, obtemperaturum fuisse. Verum Iosepho etiam post Nicanoris dicta hesitante, milites quidem irati, speluncæ ignem submittere properabant, sed retinebat eos belli ductor, uiuum Iosephum capere plurimi pendens. Nicanore autem uehementer instante, ubi etiam hostilis multitudinis minas comperit Iosephus, nocturna somnia reminiscitur: quibus ei deus et futurae in adeorum clades, et quæ Romanis essent euentura principibus, ostendit. erat autem interpretandis quoq; somnijs idoneus, et coniectare quæ ambigue diuinitus dicerentur, sciebat: qui et sacros prophetarum libros nouerat, quod et ipse sacerdos esset, et parentibus sacerdotibus procreatus. Illa igitur hora quasi deo plenus, et recentium somniorum, quæ horrenda uiderat, simulachra

mulacra mente complexus, occultas preces deo offert. Et quia Iudeorum, inquit, labefactari tibi rem creator placuit, fortuna uerò ad Romanos tota migravit, animamq; meam, quæ futura prædiceret, elegisti, do quidem manus sponte Romanis, & uia uo. testor autem, quòd non proditor, sed tuus minister ad eos ibo. Simulq; his dictis, Nicanori consentiebat. Verum qui unà confugerant Iudeorum, postquam intellexerunt Iosephum rogantibus cedere, uniuersi circumstantes clamabant, certe plurimum ingemiscere leges patriæ. Vbi sunt, quæ Iudeis deus annuit, quibus mortem contemnentes animas indidit? Vita Iosephe captus es, lucemq; pateris intueri seruientem? quàm cito tui oblitus es: quàm multos pro libertate mori persuasisti falsam profecto opinionem fortitudinis habebas, falsamq; prudentiæ, si salutem apud eos speras, cum quibus ita dimicasti: aut si hæc etià certa sunt, ab illis tamē te seruari cupis. Sed quamuis te Romanorum fortuna tui obliuione perfuderit, nos tamen patriæ gloriæ consulentes, & dexteram tibi & gladium commodabimus. Tu uerò si quidem sponte moriare, dux Iudeorum: si uerò inuitus, proditor morieris. Vix hæc elocuti sunt, & intentatis ei gladijs, occidendum illum cōminabantur, si Romanis pareret. Timens igitur impetum Iosephus, & se dei præceptorum proditorem esse ratus, si ea non renuntiasset morte præuentus, argumentis eos philosophiæ necessario tractare incipit. Et quid enim tantopere, inquit, o socij propriæ cadis auidi sumus? aut cur amicissimas inter se res, corpus & animam, in dissensionem uocamus? mutatum me esse quispiam dicet? sed Romani hoc sciunt. Optimum in bello mori: sed lege belli, hoc est à uictoribus trucidari. Proinde si quidem Romanorū ferrum deprecor, uere meo gladio meaq; manu sim dignus. sin illi hosti suo parcendum putant, quanto iustius nos ipsi nobis pepercerimus? Quippe stolidum est ea
circa

circa nos admittre, pro quibus ab illis dissensimus. Pulchrum enim esse pro libertate mori, et ipse fator, pugnando tamen, et illorum manibus qui eam praripuerunt: nunc autem neque praelio nobis obstant, neque nos interficiunt. Idem autem timidus est habendus, qui mori non uult cum opus est, et qui uult cum non oportet. Præterea quis nos metus prohibet ad Romanos ascendere? nempe mortis. Ergo eam quæ ab hostibus dubie suspecta formidini est, eam certum ipsi nobis irrogabimus? Verum seruitutem dicet aliquis. Valde quidem nunc liberi sumus. At uiri fortis est semet occidere. Imò uerò ignauissimi, quantum opinor. Nam et gubernatorem timidissimum puto, qui tempestatem metuens, ante uim turbinis nauem sponte submergit. Quin etiam propria manu perire, à communi omnium animalium natura discrepat, eoque modo in creatorem nostrum deum summum scelus admittitur. Nullum est animal, quod ex industria uel per se moriatur. Siquidem natura lex ualidissima, ut uelint uiuere, in omnibus sita est: idcirco et qui nobis adimendum id putant, hostes ducimus, et quos nostros insidiatores putamus, poena persequimur. Deum uerò indigne ferre non arbitramini, cum donum eius homo despiciat? Ab illo enim accepimus ut essemus: rursumque ut esse desinamus, illi reddendum est. Corpora quidem cunctis mortalia sunt, ex caduca materia fabricata: anima uerò semper immortalis est: deique particula in corporibus collocata. Si quis ergo depositum hominis surriperit aut male tractauerit, pessimus statim ac perfidiosus habetur. Si dei depositum ex proprio corpore quis eiecerit, cum se latuisse quæ læserit existimabit? Et seruos quidem fugientes ulcisci, iustum creditur, quamuis nequam dominos fugerint: ipsi uerò deum fugientes, et optimum deum, impie facere non uidebimur? An ignoratis quod eorum qui lege naturæ uita exeunt, acceptumque deo debitum soluunt,

cum id qui dedit recipere uoluerit, perpetua laus domusq; et familia stabiles sunt? purae autem et quae inuocantes exaudiant animae, retinent locum in caelo adeptae sanctissimae: atque inde rursum, uoluentibus seculis, casta corpora iubentur incolere. Quorum uero manus in seipsos insanierunt, eorum animas tenebrosior Orcus suscipit. pater autem illorum deus auctores iniuriae per nepotes ulciscitur. Hinc et deo inuisum est, et a sapientissimo legis nostrae conditore coercetur. Denique si qui se occiderint, apud nos quidem usque ad solis occasum insepultos abijci decretum est, cum etiam hostes sepeliri fas esse ducamus: apud alios autem et dextrae iubentur abscindi cuiusmodi mortuorum, quae in ipsos armatae sunt: quoniam ut corpus ab anima, ita manum esse a corpore alienam existimarent. Pulchrum est igitur, o socij, iusta sentire: neque humanis cladibus addere, ut creatorem omnium impietate ledamus. si salui esse uolumus, salui simus. nec enim salus apud eos ignobilis est, quibus tantis uirtutem operibus demonstrauimus. sin mori placet, ab his occidi perpulchrum est, qui nos ceperint. Non migrabo ego in hostium locum, ut ipse mei proditor fiam. multo enim stolidior sim, quam qui ad hostes ultro profugiunt. siquidem illi salutis suae causa id faciunt: ego uero interitus, et quidem mei. Romanorum tamen insidias uotis expeto. nam si me et post iunctas dextras perimant, magno animo paratoque moriar, mendacij perfidiam pro uictoriae solatio mecum auferens. Multa quidem in hunc modum Iosephus, ut a cede propria socios dehortaretur, dicebat. Illi autem obstruatis auribus desperatione, qua se iandudum morti deuouerant, concitantur: et alij aliunde cum gladijs accurrentes, ignauiam exprobrabant: et quasi eum mox percussurus, quisque adoriebatur. Ille autem cum alium nominatim uocaret, alium vultu ducis intueretur, alterius dexteram prehenderet, alium precibus

precibus exoraret, uaria mentis affectione (ut in tali necessitate) distractus, ferrum omnium a cæde sua prohibebat, non secus ut fera bestia circumclusæ, ad eum semper qui se contineret, ora conuertens. Illorum autem, qui ducem in extrema quoque clade reuerendum putabant, debilitabantur dextra, gladijꝑ; de manibus elabebantur: multi cum manus ei afferrent, sponte frameas dimittebant. Iosepho autem nō defuit in desperatione consilium, sed fretus dei prouidentia, salutem in periculum mittit. Et quoniam mori decretum est, inquit, agite, cedes mutuas sortiamur: & cui obtigerit, manu sequentis occumbat, atq; ita omnium fortuna perambulet, neq; sua se quis dextera feriat. iniustum est enim cæteris interemptis, ex alijs quenquam, si pœnituerit, saluū esse. Visus est uera dicere, & quod persuasit agitur: ut sors cuiq; obtigit, paratam ei qui sequeretur necem suam præbebat, quasi mox etiā duce perituro. cum Iosepho enim perire, uita dulcius æstimabant. Remansit autem ipse cum altero, siue fortuna dici poterat, siue dei prouidentia. Consultoq; prospiciens, ne uel sorte graudaretur, uel si nouissimus recessisset, gentilis cæde pollueretur: illi quidem, fide interposita, ut uiueret persuasit: ipse uerò hoc modo & Romanorū & domestico bello liberatus, ad Vespasianum per Nicanorem ducebatur. Omnes autē Romani uisendi eius gratia occurrebant: & cum se circa duce præmeret multitudo, uariis tumultus erat: his exultantibus, quod captus esset, alijs minitantibus, nōnullis autē propius eum uidere certantibus. Et qui longius quidē aberant, hostem interficiendum esse clamabant: qui uerò propius erant, facta eius reputantes, mutatione stupecebant. Rectorum autem nemo fuit, qui licet antē irasceretur nomini eius, uiri aspectu nō mitior factus sit. Titum uerò præter alios & fortis Iosephi animus in calamitatibus, & ætatis eius misericordia capiebat: qualisq; pridem

fuisset in praelijs reminiscenti, & qualis nunc sit in hostium
 manibus positus intuēti, succurrebat quanta esset fortuna po-
 tentia, quamq; uelox belli momentum, humanarum autem re-
 rum nihil firmum atq; perpetuū. quamobrem multos ad mise-
 rationem Iosephi pertraxit: plurimaq; salutis eius pars Titus
 extitit apud patrem. Vespasianus tamen, quasi missurus eum
 Cesari, ut cautissime custodiretur praecepit. Quo audito, Io-
 sephus aliquid ei soli se dicere uelle ait: Summotisq; ab illo o-
 mnibus alijs praefer filium Titum, ac duos amicos: Tu quidem,
 inquit, Vespasiane, tantum hoc putas, Iosephum te habere ca-
 ptiuum: ego autem maiorum ad te nuntius uenio, praemissus à
 deo: alioquin Iudeorū legem sciebam, & quemadmodum du-
 ces exercituū mori deceret. Ad Neronem me mittis? quid ita?
 quasi qui Neroni usque ad te successuri sunt, mancant. Tu es
 Caesar Vespasiane & Imperator, atq; hic filius tuus: me au-
 tem colligatum arctius tibi asseruato: nam dominus quidē non
 mei solius es tu Caesar, uerum etiā terrae marisq; ac totius ho-
 minum generis. me autem ad maiore poenam custodiri opor-
 tet, si ex tempore & subito in dominum ista confingo. His di-
 ctis Vespasianus statim quidem fidem non habere uidebatur,
 eaq; Iosephum existimabat salutis gratia cōminisci. paulatim
 uerò ad credendum impellebatur, iampridem illum excitante
 ad imperium deo, sceptraq; multis praemonstrante alijs po-
 tentis. Sed & in alijs uerum esse Iosephum deprehenderat.
 Altero nanq; amicorum qui secretis intererant, admirari di-
 cente, quemadmodum (nisi haec deliramenta sint) neque Iota-
 patenis de excidio, neque sibi de captiuitate quicquam diui-
 nasset, ut à se irā depelleret: Iosephus Iotapatenis ait se prae-
 dixisse, quòd post diem septimum & quadagesimum eos ma-
 neret exitium, quodq; ipsum Romani uiuum essent in custo-
 dia retenturi. Haec in secreto quaesita, Vespasianus ubi uera
 esse

esse cōperit à captiuis, etiam quæ de se dixisset credibilia cōperat existimare: sed neque custodiam Iosepho nec uincula remittebat: uestimentis autem alijsq; muneribus eum donare, benignissimèq; fouere non desinebat, etiam Tito magnam honori eius operam cōmodante. Quarto autem die mensis Iulij Vespasianus in Ptolemaida reuersus, inde in loca maritima Casaream peruenit, Iudææ maximam ciuitatem, et quæ maiorem incolarum partem Græcos haberet. Igitur et exercitum et rectorem indigenæ omni fauore ac benignitate suscipiunt, affectu quidem quo Romanos diligerent, plus autem illorum qui excisi fuerant odio: unde etiam multi simul, ut de Iosepho supplicium sumeret, cum clamore precabantur. Vespasianus autem de ista quidem petitione, uelut ab inconsulta multitudinem oblata, nihil respondendo dissoluit. legionum uero duas quidem hyematum apud Casaream posuit, quod opportunam uideret esse ciuitatem. Decimam uero et quintam Scythopolim misit, ne totius exercitus molestia Casaream premeret. Erat autem illa quoq; aprica per hyemem, quantum æstatis caloribus æstuosa, ut in planitie sita atq; maritima.

Ioppe denuo capitur.

C A P. X V .

Dum hæc autem aguntur, collecta non exigua multitudo, qui uel ab hostibus seditione defecerant, uel ex ciuitatibus euersis effugerant, Ioppen sibi receptaculo renouant, quam antea uastauerat Cestius. Et quia terra quam uastauerat arcebantur, migrandum in mare censuerunt: ac piraticis nauibus fabricatis, in Syriam ac Phœnicen, itemq; in Aegyptum commeantes, plurimos latrocinij prædabantur: omnibusq; nauigijs inuium faciebant illarum partium pelagus. Sed Vespasianus cognito quid constituissent, equites in Ioppen necnon et pedites mittit: hiq; nocte in ciuitatem, quod incursiodita erat, ingressi sunt. Eius autem habitatores, postquam

irruptionem præsenstrant, ne tunc Romanos arcerent, metu deterriti, naues fuga petierunt: & in his, ultra contiguum sagittæ spatium, pernoctauerè. Cum uerò Ioppe natura esset importuosa (namq; in asperum ceteraq; arduum littus desinit, ac summis utrinque cornibus leuiter incuruum, quæ uaste supersunt, & ingentibus procellis pelagus turbant: ubi etiam nunc Andromedæ catenarum signis extantibus, fabulæ ueteris fides ostenditur: aduersus autem Aquilo feriens littora, summos in obiectas cautes fluctus affligit, solitudineq; intuitionem efficit stationem) in eo salo fluctuantibus Ioppenis, prima luce uiolentus, quem illac nauigantes Melamboream uocant, flatus incumbit: & alias quidè naues inter se, alias uerò collisit in scopulos: multæ autem cum magna ui aduerso æstu niterentur ad pelagus (nam & littus saxis infestum, & hostes in eo constitutos timebant) sublata in sublime gurgite mergebantur, & neq; fugæ uspiam locus erat, neque manentibus spes salutis: cum & mari uentorum, & ciuitate Romanorum uiolentia pellerentur. Itaq; multi ululatus collisis nauibus audiebantur, & multi crepitus fractis: Ioppenorum autem fluctibus pars obruti, pars naufragijs implicati moriebantur. nonnulli autem ferro se interficiètes, uelut id satius esset, mare præueniebant: plurimi autem euecti fluctibus, scopulis carpebantur: ut & pelagus sanguine redundaret, omnisq; ora maritima cadaueribus oppleretur: cum etiam ad littus appulsi, in eo stantes Romani milites trucidarent. eiectionum autem corporum quatuor milia ducèta fuerunt. Ita captam nullo prælio ciuitatem Romani funditus eruunt. Ioppe quidem hoc modo breui tempore bis à Romanis excisa est. Vespasianus autem, ne rursus eò pirate confluerent, castris in arce munitis, ibi cum peditibus paucis equitatum reliquit: ut hi quidem locis suis manentes, eadem castra defenderent: equites uerò

omne

omne circum territorium peragrantes ad fines Ioppes, uia-
cos & oppidula simul exurerent. Illi igitur praeceptis obedi-
entes, in dies singulos incurſando, excindebant totas regio-
nes atque uastabant. Vbi uero Iotapata apud Hierosolymam
casus nuntiatus est, primo quidem plurimi & pro magnitu-
dine calamitatis, & quod nemo qui se uidisse diceret quae iam
etabatur aduenerat, non credebant. nec enim uel nuntius ali-
quis supersuerat: sed ipsa per se fama excidium praedicabat,
uelox nuntia tristium: paulatimq; per finitimos ueritas am-
bulabat, & apud omnes ambiguitate certior habebatur. quina-
etiam rebus gestis plura quae facta non erant affingebantur:
& in excidio ciuitatis perreptus dicebatur esse Iosephus: quae
res maximo luctu repleuit Hierosolymam: & per singulas
domos itemq; cognationes, amissorum quisque lugebatur à
suis: luctus uero ducis publicus erat. & hi quidem hospites,
alii propinquos, amicos alij, nonnulli etiam fratres flebant:
Iosephum autem uniuersi, adeo ut per dies triginta nunquam
lamenta in ciuitate cessarent, magnaq; mercede conduceren-
tur tibicines neniarum. Tempore autem ueritate reuelata,
ubi de Iotapata quidem ut res habebat, fictum uero quod de
Iosephi morte uulgabatur, eumq; uiuere & cum Romanis
esse compertum est, ac supra captiui fortunam à ducibus ho-
norari: tantam in eum uiuum iracundiam, quantam prius cum
mortuum crederent beneuolentiam, conceperunt. Et ab alijs
quidem ignauia, apud alios proditiōis arguebatur: totaq;
in eum ciuitas plena erat indignatione, atque conuitijs. Vbi
autem his uulneribus excitabantur, magisq; accendeban-
tur rebus aduersis: & offensio quae prudentibus ne similia
perferant cautionis, & custodiae causam praebet, ad alias ca-
lamitates tanquam stimulus incitabat: & malorum semper in-
cipiebat ex fine principium. deniq; maiore in Romanos impe-
tu fereb

tu ferebantur, uelut in Iosephum pariter uindicaturi. Hierosolymorum quidē habitatores eiusmodi turbis agitabantur.

Deditio Tiberiadis.

CAP. XVI.

Vespasianus autē studio uisendi regnum Agrippæ (nam & ipse rex inuitabat, rectorē cum exercitu simul paratus accipere domesticis diuitijs, ac per eos agras partes regni cōpescere) motis ex Cæsarea maritima castris, in eā quæ Philippi dicitur Cæsareā demigravit: ibiq; per dies uiginti milite recreato, ipse quoq; rerū gestarū gratias deo refrēs in cupulis erat. Postquā uerō Tiberiada quidē nouas res cupere, ac deficere Taricheas audiuit (ad regnū autē Agrippæ utraq; pertinebat) decreto apud se undiq; Iudeos excindere, opportunum esse credidit aduersus eos exercitū ducere, simul ut Agrippæ hospitio uicē rependeret, potestati eius ciuitatibus creditis. Igitur filiū suū Titum in Cæsaream, ut inde militē Scythopolim traduceret, mittit. Hæc autē ciuitas Decapoleos maxima, & Tiberiadi uicina est. Quō cū ipse uenisset, ibi filium præstolabatur. Deinde cum tribus ultra legionibus progressus, ad trigesimū à Tiberiade stadīū, in quadam mansione conspicua nouarum rerū studiosis, cui nomen est Enabris, castra ponit: atq; hinc decadarchū Valerianū cum equitibus quinquaginta mittit, qui pacifico sermone oppidanos alloqueretur, & ad fidem inuitaret. audierat enim, quod pacem populus desideraret: à nonnullis autē ad bellum eum cogentibus, seditionem pateretur. Itaq; Valerianus ubi muro appropinquauit, & ipse de equo desiliit, & suos comites idem facere iussit: ne laceßendi prælij causa, potius uenisse uideretur. Sed priusquā uerbum faceret, armati excurrere in eum seditionis, qui erant ualidiores, rectore quodam nomine Iesu, Tobie filio, latrocinialis agminis principe. Valerianus autem, neque præter mandata ducis prælio cōgredi tutum ratus, etiam si de uictoria certus

ria certus esset: pugnamq; periculosam esse, si cum multis pauci, et instructis imparati confligeret, inopinata præterea Iudeorum stupefactus audacia, et ipse pedes refugit, et quinque alij similiter equis relictis: quos Iesus, eiusq; socij, ueluti pugna non insidijs captos, leti in oppidum adduxerunt. Id autem ueriti seniores, et qui eminere in populo uidebantur, in Romanorum castra profugiunt: adhibitoq; sibi rege, ad Vespasiani genua suppliciter accedunt, ne se despiceret obsecrantes: ne uel quæ paucorum esset, totius esse ciuitatis insaniam existimaret: sed populo parceret, qui semper amica Romanis sentiret: magisq; ultum iret defectionis autores, à quibus ipsi olim ad fœdus uenire properantes, nunc usq; ne id facerent, asseruati fuissent. His eorum precibus, quanquam toti ciuitati propter equorum rapinam insensus esset, indulsit: nam et Agrippam uidebat eius oppidi causa trepidare. Fide autem per eos populo data, Iesus, eiusq; socij, tutum sibi non esse rati apud Tiberiada consistere, ad Tarichæas confugiunt. Posteroq; die Vespasianus in arcem præmittit cum equitibus Traianum, qui multitudinem, an omnes pacem cuperent, experiretur. cognito autem populum eadem sentire quæ supplices, ad ciuitatem ducebat exercitum. Illi autem portis ei patefactis, cum faustis ominationibus obuiam prodeunt, salutis datorem ac benemeritum acclamantes. Cum uerò militem angusti aditus remorarentur, murorum partem dirui Vespasianus ex Meridiano latere iussit, eoq; pacto dilatauit ingressum: ut præda tamen et iniurijs abstinerent, in gratiam regis edixit: eiusdemq; causa muris pepercit, spondentis habitatores eius posthac cum reliquis fore concordēs: alijsq; modis malis affectam ciuitatem ex dissensione recreauit.

Tarichæarum obsidio.

C A P. X V I I .

Q 4

5

Deinde

DEinde ab ea digressus, inter ipsam & Taricheas castra posuit, muroq; firmavit, belli sibi moras illic fore prospiciens: quòd omnis turbarum cupiēs multitudo ad Taricheas conflueret, munitione confisa ciuitatis, & lacu qui Gensar ab indigenis appellatur. Etenim ciuitatem ita ut Tiberias sub monte positam, quà lacu non alluebatur undiq; muro ualidissimo, sed minore tamen quàm Tiberiada, Iosephus cinxerat: nam illam quidem in principio defectionis, pecuniarū, itemq; uirium copia communierat: Taricheis uerò largitatis eius reliquie profecerunt. Scaphas autem plurimas, in lacu paratas habebant: ut in eas uidelicet, si terrestri praelio uincerentur, refugerent: simulq; ad nauale bellum, si opus esset, instructas. Romanis autē castra munientibus, Iesus, eiusq; socij neq; multitudine hostium, neque disciplina militie perterriti, cursu in eos irruunt: primoq; impetu disiectis muri fabricatoribus, ac parte aliqua adificij dissipata, ubi armatos congregari uiderunt, ante quàm mali aliquid paterentur, ad suos refugiunt: eosq; insecuti Romani, ad nauigia compulere. Et illi quidem tantū prouecti, unde Romanos contingere missilibus possent, anchoras iaciunt: & sicut acies assolent, densatis inter se nauibus, aduersus hostes in terra constitutos, nauali praelio decertabant. Audito autem Vespasianus magnam eorum multitudinem in proxima ciuitati planicie cōgregatam, filium suū cum sexcentis equitibus lectis eò mittit. Qui cum infinitum hostium numerum reperisset, patri quidem maioribus auxilijs opus esse mandauit. Ipse uerò equitum plerosque, etiam prius quàm subsidia uenirent alacres esse uidens, cum nonnulli eorum multitudinem Iudeorum formidarent, unde exaudiri posset, constitit: Et ò Romani, ait, pulchrum est nanq; in principio sermonis admonere uos generis uestri, ut qui cum quibus pugnaturi simus sciatis: nostras enim manus nemo unquam

quam toto orbe hostis ullus euasit : Iudei uerò, ut etiam pro
his dicamus aliquid, ad hoc usq; tempus uicti non defatigan-
tur: itaq; oportet illis in aduersis rebus constanter dimicanti-
bus, etiam non in secundis perseveratius laborare: aperta qui-
dem fronte uobis plurimum alacritatis inesse cōspiciens, gau-
deo: uereor autem, ne cui uestrum tanta timorem multitudo
hostium latenter incutiat. Igitur quisq; iterum cogitet, qua-
lis cum quibus decertabit: quodq; Iudei, licet satis sint auda-
ces, mortemq; contemnant, in compositi tamen bellorumq; im-
periti sunt, uulgus recte potius quàm exercitus appellandi. de
uestra uerò peritia atque ordinatione referre, quid opus est?
Nempe idcirco soli armis exercemur, pacis etiam tempore,
ut ne in bello nos cum hostibus numero conframus. nam
quod perpetuæ militiæ commodum, si pares cum rudibus con-
grediamur? Quin reputate, quod armati cum inermibus, et
equites cum peditibus, et ducis tuti consilio cum uagis, ne-
que rectorem habentibus, decertabitis: quodq; nos hæc uirtu-
tes multò plures efficiant, multum autem uitia de hostium nu-
mero detrahant. Nec sola hominum multitudo, quamuis pu-
gnacissimi fuerint, in bello obtinet: sed etiam si uel in paucis
sit fortitudo: hi enim et ordinari faciles sunt, et sibi met sub-
uenire: numerosæ autem copię plus incōmodi ex semetipsis,
quàm ex hostibus capiunt. Itaque Iudeos audacia et ferocia-
tas ac desperatio siue mentis sæuitia ducunt: quæ rebus secun-
dis aliquantum ualent, minimis uerò offensionibus extinguun-
tur. nos autem uirtus regit, et morigera uoluntas, itemq; for-
titudo, quæ et in prospera fortuna uiget, nec ad finem usque
inter aduersa decipitur. Ad hoc maiores nobis sunt, quàm Iu-
deis, causæ certaminis: nam si illi pro libertate ac patria belli
pericula sustinent, quid est nobis inclita fama præstantius? et
ne post orbis terræ imperiū uideamur hostiū aduersariorum
loco

loco Iudaos habere? Præterea considerate, quòd ne patiendū quidē alicuius intolerabilis mali metus est. multos enim eosq; in proximo adiutores habemus. Rapere autem uictoriam possumus: et quos à patre mitti nobis speramus auxilio, conuenit antecapere, ut et maior sit, et socium non habeat uirtutis effectus. Equidem puto nunc de me ac patre meo, uobisq; pariter iudicium fieri, si ille quidem rebus antè gloriose gestis dignus fuit, ego uerò eius sum filius, uosq; milites mei. nam illi uincere consuetum est. ego uerò reuerti ad eum perpetiar uictus? quo pacto autem uos non puduerit, duce uestro periculis occurrente, non superare? appetam enim pericula, mihi credite, primusq; in hostes irrumpam. nemo autem uestrum à me discesserit, persuasum habens, impetum meum sustentari ope diuina: et manifestissimè præsumite, quòd multò plus mixti hostibus efficiemus, quàm si extrinsecus pugnatremus. Postquàm Titus hæc prosequutus est, diuina quædam alacritas militibus incidit. Et quia Traianum aduenire cum quadringentis equitibus ante prælium contigit, egrè ferebant, tanquam minueretur uictoria societate. Misit autem Vespasianus et Antonium Silonem cum duobus milibus sagittariorū: ut occupato monte, qui ex aduerso erat oppido, murorum propugnatores repellerent. Et ab illis quidem ita ut præceptum fuerat, circumuenti sunt, ex ea parte subuenire tentantes. Titus autē primus perrexerit citato equo in hostes, et post eum ceteri cum clamore, tanto spatio fusi, quantum aduersa acies occupauerat, unde multò etiam plures quàm erant apparuerunt. Iudæi uerò licet incursum eorum et disciplina conterriti, paulisper quidem primos sustinere congressus. Perculsi autem contis, equorumq; impetu deturbati conculcabantur: atq; ita multis passim peremptis disperduntur, et in ciuitatem, ut quisq; uelocitatis habebat, effugiūt. Titus autē aliquos à tergo instans, alios

alios per transitum occidebat, nonnullos cursu antecapiens, ictu ora transuerberabat. multos autem, alium super alium lapsos inuoluens, conficiebat: omnesq; ad moenia confugientes praeueniens, detorquebat ad campum, donec ui multitudinis elapsi, in oppidum confugerunt. Excepit autem illos acerba dissensio, namq; indigenis, et fortunarum suarum, et ciuitatis gratia, et ab initio bellum gestum, maximeq; quod male pugnatum fuerat, non placebat. sed populus aduenarum, qui plurimus esset, uim adhibebat, et inter se discordantium clamor erat, ueluti iam arma caperent. Quibus auditis, nec enim procul à muris aberat, Titus exclamat: Hoc tempus est, quid moramur commilitones? deo nobis dedente Iudaeos, suscipite uictoriā. Non auditis clamores? qui manus nostras euasere, discordant: habemus ciuitatem, si modò properamus. Veruntamen cum uelocitate animis opus est. nihil enim magnum effici sine periculo consueuit. non solum autem hostium concordiam, quos cibo necessitas in gratiam reuocabit, sed etiam nostrorum auxilia praeuenire debemus: ut praeter uictoriam, qua tantas copias pauci superamus, etiam ciuitate soli potiamur. Simul his dictis conscendit equum, atq; ad lacum decurrit, et per eum propere ciuitatem ingreditur, quem ceteri consecuti sunt. Paucior autem eius audacie murorum defensores inuasit: et pugnare quidem, uel prohibere uenientem, nemo sustinuit. relictis autem excubijs, Iesus quidem cum socijs in agros effugit: alij uero decurrentes ad lacum, in manus hostium contra uenientium incidebant. mactabantur autē alij cum scaphas scanderent, itemq; alij, cum iam prouectas assequi natando conarentur: plurimaq; per ciuitatem fiebat hominum caedes, aduenarum quidem resistentium, qui non effugissent: indigenarum uero sine pugna, quoniā spes eos fœderis, et cōscientia quòd belli consilium non habuerāt, à praelio deterrebat: donec Ti-

tus

tus nocentibus interēptis, miseratus indigenas ab internitione requieuit. At qui in lacum confugerant, ubi ciuitatem captam uiderunt, quā longissimē ab hostibus recesserunt. Titus uerō missis equitibus res gestas patri nuntiat. Quibus ille compertis, quod necesse fuit, & filij uirtute admodum letus, & facinoris claritudine (maxima enim belli pars uidebatur exempta) tum quidem statim circumdari ciuitatem custodibus iussit, ne quis ex ea subterfugeret, eademq; euaderet. Postero autem die cū descendisset ad lacum, rates aduersus illos, qui eō refugerant, fabricari iussit. quæ tam materiarum copia, quā artificum multitudine mature contextæ sunt.

De Lacu Genesar, & fontibus Iordanis. CAP. XVIII.

LACUS autem Genesar quidem à terra continēte appellatur. quadraginta uerō stadijs in latitudine patens, centumq; in longitudine, aquæ dulcis est atq; potabilis. Palustri enim crassitudine tenuiores habet latices: & undiq; in littora ac arenas definēs, purus est, ac præter hoc temperatus ad hauriendum. & fluuius quidem siue fonte lenior est. semper autem frigidior, quā lacus diffusio patitur, manet: æstiuusq; noctibus eius aquæ sub diuo perflata, nequaquam æstibus cedunt: id enim facere indigenis moris est. Variæ autem sunt in eo piscium genera, ab alterius loci piscibus tam sapore, quā specie discreta: mediussq; fluuius Iordane secatur. Cæterum Iordanis fons Panium esse uidetur: sed re uera huc terra conditus fertur ex ea quæ uocatur Phiale. Hæc autem est, quā in Trachonitidem ascenditur ad centesimum uigesimalium stadium à Casarea, ad dexteram non longe à uia. Et propriè quidem ex rotunditate Phiala dicitur lacus, rotæ speciem præferens. semper autem intra eius labra cohibetur unda, nunquam deficiens, uel exuberans. Cumq; interim hoc esse Iordanis principium nesciretur, à tetrarcha quondam Trachonitidis Philippo

lippo deprehensum est. Is namq; missis in Phialen paleis, in-
 uenit eas apud Panium redditas, unde antea fluminis nasci cre-
 debatur. Naturalis quidem pulchritudo Panij, regijs opibus,
 & Agrippæ diuitijs magnificentius accurata est. Manifestum
 autem flumen Iordanis ex hoc antro incipiens, Semechonitis
 quidem lacus paludes fecat cœnosas: centum autem uiginti
 alijs præteritis stadijs, post oppidum Iuliada, Genesar lacum
 medium transmensus, deinde multam per solitudinem in A-
 sphaliten lacum exit. Ad Genesar uerò lacum eiusdem nomi-
 nis terra prætenditur, natura simul & pulchritudine admi-
 rabilis. Nullum enim ipsa pro ubertate sui negat arbustum, to-
 tamq; plantis conseruare cultores. cœli uerò temperies etiã di-
 uersis aptissima est. nuces enim, quæ arborum maxime frigori
 bus gaudent, infinitæ florescunt: ubi etiam palmæ, quas nutrit
 calor æstiuus: has iuxta ficus & oleæ, quibus aura mollior de-
 finata est: ut naturæ magnificentiam hanc esse quis dixerit,
 uim adhibentis, ut in unum conueniant inter se repugnantia,
 anniq; temporum contentionem bonam, ueluti singula pecu-
 • liari studio terræ fauerent. non enim solum nutrit præter opi-
 nionem poma uaria, sed etiam seruat, egregia quidem, &
 quodammodo regnantia. Vuas sanè & caricas sine intermis-
 sione decem mensibus suggerit, ceteros uerò fructus, anni spa-
 tio senescentes. Nam præter aëris lenitatem, & fonte quoque
 irrigatur uberrimo, qui Capernaum ab indigenis appellatur.
 Eum nonnulli uenam esse Nili fluminis opinantur, quod simi-
 les coracino Alexandrino generat pisces. Longitudo autem
 regionis secundū littora cognominis lacus triginta stadijs ex-
 tenditur, & latitudo uiginti. Horū quidē natura eiusmodi est.

Taricheorum excidium.

C A P. X I X.

Vespasianus aut perfectis ratibus, imposita manu militū,
 quāta in eos, qui lacu effugerāt satis esset, unā pūchitur.

III

Illi autem neq; compulsi ad terram euadendi facultatem habebant, infestis omnibus, neq; nauali bello pari conditione pugnandi. nam et scaphæ parue, atq; piraticæ aduersus rates infirmæ erāt: et cum pauci singulis ueherentur, cunctis simul instantibus Romanis appropinquare metuebant. Veruntamen circum rates nauigando, nonnunquam etiam propè accedendo lapidibus Romanos eminus appetebāt, aut cominus etiam irritando seriebāt: plus autē ipsis utroq; modo nocebatur. nec enim saxis quicquam præter crebros sonitus agebant, quoniā contra septos armis iaciebantur, contiguiq; sagittis eorum efficiebātur: et si accedere propius ausi fuissent, prius quā facerent aliquid, patiebantur, cumq; ipsis nauigijs mergebantur. Multos autem uulnera inferre tentantium, qui pilis contingi possent, alios desiliēdo in scaphas Romani gladijs transfigebant: nonnullos, concurrentibus inter se ratibus in medio deprehensos, cum nauiculis capiebant. Submersorum autē qui capita sustulissent, aut sagittis præueniebātur, aut ratibus occubabantur: et si desperatione cōpulsi inimicis adnatare tentassent, eis uel manus, uel capita truncabantur, plurimusq; passim ac uarius erat interitus eorū: donec in fugam uersi, ceteri terræ appulsi sunt, circūclusis nauiculis suis. Exclusi autē multi quidē in ipso lacu telis configebantur: multos uerō in terram egressos peremerunt Romani. Mixtum autem sanguine, plenumq; cadaucris cerneret totum lacum: nullus enim saluus euasit. Acerbus autem secutis diebus odor illam regionem oppressit et facies: nam litora quidem naufragijs simul plena erant, et corporibus tumidis: calescentes autem ac tabefacti mortui, cœli tractum corrumpebant, ut non Iudæis solam ille casus miserabilis uideretur, uerū etiam auditoribus ipsis esset inuisus. Iste quidem illius prælii naualis exitus fuit. Perierunt cum his, qui pridem in ciuitate cecidere,

sex

sex milia & quingenti . At Vespasianus, pugna peracta, pro tribunali apud Taricheas residens, aduenam populum ab indigenis secernebat, qui autor belli extitisse uidebatur: & an hi quoque seruandi essent, cum rectoribus deliberabat. his autem affirmantibus eorum liberationem detrimento futuram: nec enim dimissos quiescere posse homines, qui & patrijs carerent, uimq; adhibere ac bellum inferre possent ad quos confugissent: Vespasianus salute quidem indignos esse eos, contraq; seruatores suos nouerat euasuros: sed de eorum mortis genere cogitabat. Nam si ibi occiderentur, non perpeffuros suspicabatur indigenas, tot apud se supplices obtruncari: fideq; interposita deditis uim pigebat afferre: uerum ab amicis superabatur, nihil in Iudeos non licere dicentibus: quodq; utile esset, honesto debere præponi, cum utrunque obtineri non posset. Indubitata igitur concessa licentia, solo eos itinere, quod Tiberiada duceret, exire permisit. Cumq; illi facile his quæ cupierant credidissent, & quò iussum fuerat comitati, neq; pecunijs suis quicquam metuentes abirent: totam ad Tiberiada usque uiam Romani, ne quis euaderet, occupauerunt: eosq; in ciuitatem conclusos, mox insecutus Vespasianus omnes in stadio constituit. Et seniores quidem cum imbellibus, qui mille ducenti erant, iussit occidi: iuuenum autem ualidissimos sex milia lectos, ad Isthmon Neroni transmisit. ceteram uerò multitudinem triginta milia & quadringentos uendidit, præter alios quos Agrippæ donauerat. nam his qui ex eius regno essent, facere quod uellet ipse permisit. uerum & istos rex uendidit. Reliquum uulgus erant Trachonita & Gaulanita & Hippeni, pluresq; Gadarita, seditiosi & fugitiui, & quibus probra pacis bellum conciliant. capti sunt autem sexto Idus. Septembris.

FLAVII IOSE

PHI DE BELLO IV=

daico liber quartus.

Obsidio Gamalensium.

CAPVT I.

QVICVNQVE autem Galilæorū Iotapatis excisis à Romanis defecerant, hi se ad eos postquàm Tarichæatæ superati sunt, applicabant: omniq; Romani castella & ciuitates ceperant, præter Giscalam, & qui montem Itaburium occuparant. Cum his autē rebellarat Gamala ciuitas, contra Tarichæas posita supra lacum, quæ ad fines pertinebat Agrippæ, itcmq; Sogane & Seleucia. Et hæ quidem Gaulanitidis regionis erant ambæ: Sogane superioris partis cui nomen est Gaulana: & inferioris Gamala. Seleucia uerò ad lacum Semechonitæ, triginta latum, & sexaginta stadijs longum, paludesq; suas ad Daphnen usque tendentem. Quæ regio cum aliàs sit deliciosa, præcipue tamē fontes habet, qui minorem (quem sic appellant) Iordanem alentes, sub aureo Iouis templo in maiorem deducunt. Soganen quidem ac Seleuciam colentes, in principio defectionis Agrippa sibi fœdere sociauerat: Gamala uerò ei nō cedebat, freta locorum difficultate, amplius quàm Iotapata. Iugum nāq; asperum, ex alto monte deductum, median ceruicem erigit: & ubi supereminet, in longitudinem tenditur: tantum cōtrā decliue, quantum à tergo, ut cameli similitudinem præferat: unde nomen etiam duxit: nisi quod expressam uocabuli significationē indigenæ seruare non possunt. Et à fronte quidem ac lateribus, in ualles inuias scinditur: Pars uerò qua de monte pendet, paululum difficultatē refugit. uerum & hanc partē, p̄r obliquum excisa fossa, indigenæ inuiam fecerāt. Domus autē cre-

bra

brae per prona erant ædificata, nimioq; præcipitio casuræ si-
 milis ciuitas intra se decurrebat, in Meridiæ uergēs. Australis
 uerò collis immensa editus altitudine, usum arcis sine muro
 ciuitati præbebat, rupesq; superior ad profundam pertinens
 uallē. Fons autē intra muros erat, in quem oppidum desine-
 bat. Quāuis autem natura inexpugnabilis esset ciuitas, tamen
 etiam Iosephus cum murorum eam ambitū cingeret, fossis &
 cuniculis reddidit firmiorem. Eius autem habitatores, natura
 quidem loci confidentiores erant, quā Iotapateni: sed multo
 pauciores, minusq; pugnaces: situsq; freti difficultate, plures
 se hostibus putabant. nam plena erat ciuitas, multis in eam,
 quod esset tutissima, confugientibus. Vnde ab Agrippa quoq;
 præmissis ad obsidionem, per menses septem resistere. Vespā-
 sianus autē profectus ex Ammathunte, ubi pro Tiberiade po-
 suerat castra (Ammathus autem, si quis nomen interpretetur,
 aquæ calide uocantur: Ibi enim eiusmodi fons est, sanandis
 corporū uitijis idoneus) Gamalam peruenit. & totam quidem
 ciuitatem ita ut diximus positam, custodia circūuallere nequi-
 bat. quā uerò fieri posset, excubias collocauit: motemq; occu-
 pat superiorem: in quo milites castris, ita ut assolet, muro cir-
 cundatis, opus aggerum postremo aggrediuntur. Et à parte
 quidē Orientis summo supra ciuitatē loco turris erat: ubi &
 quintadecima legio, necnon & quinta cōtra mediam ciuitatē
 operabatur: fossas autem decima repleuit & ualles. inter hæc
 Agrippam regem, cum accessisset ad muros, eorumq; defen-
 soribus de traditione loqui tentaret, funditorum quidam ad
 dextrum cubitum lapide percutit. Et ille quidem propterea
 familiaribus suis circunseptus est. Romanos autem ira simul
 ob regem, suiq; metus ad obsidionem protinus incitauit:
 nullum Iudæos crudelitatis modum in alienigenas atq; ho-
 stes prætermisum ire credentes, qui circa gentilem suum, &

corum quæ ipsis conduceret suadorem, tam immanes fuissent. Aggeribus autem manus multitudine, operisq; consuetudine cito perfectis, machinas applicabant. Chares autem & Iosephus (nanque ipsi erant oppidanorum potentissimi) armatos licet metu percussos ordinauere: & quanquam non diu obsidionem posse sustinere arbitrabantur, quibus aqua itemq; alia usui necessaria non sufficerent, adhortati tamen eos ad moenia produxerunt. Et paulisper quidē machinis aduenientibus repugnarūt. ballistis autē tormētisq; percussi, in oppidum recesserunt. Itaq; Romani tribus ex locis aggressi, murū arietibus quatunt: & qua deiectus fuerat, infusi magno cum armorū strepitu ac tubarū sonitu, ipsi quoq; insuper ululantes cum oppidanis cōflegebant. illi autē ad primos aditus interim pertinaces, Romanis ne ultra progredere tur obstabant. Cæterum ui & multitudine superati, undiq; ad excelsa ciuitatis loca fugiunt. deinde reuertētes instantibus sibi hostibus incumbunt: illosq; impingēdo per decliuiā, locorum difficultate & angustia depressos interficiebant. Romani autem cum neq; à uertice immunētibz repugnare, neq; in partem aliquam eua dere possent, pronos eos urgētibus hostibus, in domos hostiū plano cōtiguas refugiebant. sed hæ repleta labebantur, quod pondus sustinere non poterant: unaq; deiecta multas infiriores, itemq; illæ alias deturbabāt. Ea res plurimos Romanorū morte cōsumpsit. incerti enim quid facerēt, quamuis subsidere tecta uiderent, tamen eò conuolabāt: atq; ita multi quidē ruinis opprimebantur: non pauci uerò subterfugientes, parte corporis opprimebātur: plurimi autem puluere suffocati moriebantur. Sed ea Gamalenses pro se fieri existimabant: propriaq; incommoda negligentes, magis instabant: hostesq; in sua tecta urgendo compellebant: qui uerò per angustos uidorum cliuos cecidissent, eos telis desuper missis interficiebant.

Et

Et ruina quidem lapidum copiā, ferrum uerò eis mortui hostes dabant: caesorum enim gladios auferētes, his contra semineces utebantur. Multi iam procumbētibus testis, semet inde proijciendo moriebantur: tergaq; dantibus, ne fuga quidem facilis erat: uiarum nanq; ignorantia, et caligine pulueris alius alium non agnoscētes pererrabant, et circa se sternebantur. Sed illi quidem uix reperto exitu, ab oppido recesserunt. Vespasianus autem qui laborantibus semper interfuit, seuisimo dolore perculsus, cum super militem ruere ciuitatem uideret, propriæ tuitionis oblitus, clam paulatim superiore in oppido locumprehendit: ibiq; inter media pericula cum paucis omnino relinquitur: nec enim aderat tunc ei filius Titus, ad Mutianum pridē in Syriam missus. Et dare quidem terga, neq; tutum neq; honestum sibi putabat. rerum autem quas ab adolescentia gesserat, ac propriæ uirtutis memoria, quasi deo repletus, corpora sociorum atq; arma cōdensat, et cum his bellum unā à uertice defluens sustinebat: et neq; uirorum neq; telorum multitudinem formidās manebat, donec eius animi obstinationem hostes diuinam esse reputantes, impetum remiserunt. illis autem iam infirmius oppugnantibus, ipse pedē reſtrēs, non prius terga ostēdit, quā extra muros egressus est. Plurimi quidē Romani milites in ea pugna ceciderunt, et inter eos Ebutius decadarchus, uir non eo tantum prelio quo perijt, sed ubiq; antea fortissimus comprobatus, quiq; plurimis malis Iudeos affecisset. In ea pugna centurio quidā nomine Gallus, cum decem militibus in quadam domo latuit. Eius autē habitatoribus dum cœnarent, quod in Romanos fuisset consilium populi sui, inter se fabulantibus, hoc audito (nam et ipse Syrus erat, et hi quos secum habebat) nocte illos aggreditur: omnibq; mactatis ad Romanos saluus cum militibus euadit. Vespasianus autem morere exerci-

tum aduersis casibus uidens, quodq; nullam interim tantam experti fuerant cladem: huiusq; rei magis eos pudre, quod solum ducem in periculis reliquissent: consolandos putabat: de se quidem nihil dicens, ne quem uel initio culpasse uideretur. Oportere autē inquit, quæ cōmunia essent fortiter ferre, naturam belli cogitantes, quodq; nusquam eueniat sine cruce uictoria, iterumq; habeat fortuna regressum. Multis tunc Iudeorum milibus interfectis, exiguam pro his stipem se inimicæ pependisse fortune. Atq; ut iactantium esse, nimis secūdis rebus insolescere, ita esse ignauorū, in offensionibus trepidare: uelox enim est, inquit, in utrunque mutatio: et ille uir fortis habetur, cuius sobrius erit animus in rebus quoq; infeliciter gestis: ut idem scilicet maneat, rectis consilijs peccata corrigens. Quanquam ea quæ nunc acciderunt, neq; mollitia nostra, neq; Iudeorum uirtus efficit: nam et illis pugna melioris, et nobis deterioris, causa fuit difficultas locorum. Quæ in re nimirum quis reprehenderit alacritatis uestre temeritatem: nam cum hostes in excelsiora loca refugissent, manus continere debuistis, neq; in summo uertice cōstituta sequi pericula: sed capta inferiori ciuitate, paulatim eos qui refugerāt, ad tutiorem uobis et stabilem pugnam reuocare. nunc autem immoderata festinatione uincēdi, quàm id incaute fieret, non curastis. Inconsultus autem et furibundus impetus belli, à Romanis alienus est, qui cuncta ordine peritiq; perficimus, Barbarisq; conueniens, et quo Iudæi maxime possidentur. Oportet igitur nos ad propriā uirtutē recurrere: atq; indignæ offensionī irasci potius quàm mœrere. Optimum autem quisq; de sua manu solatium querat. ita enim fiet, ut et amissos ulciscamur, et in eos à quibus perēpti sunt, uindicemus. Ipse autem, ita ut nunc feci, experiar æque ac uos pugnando primus ad bella pergere, et nouissimus inde discedere. Ille quidem

quidem his dictis recreauit exercitum . At Gamalenses bene gestare , paulisper animos erexere : quæ nulla ratione , magna magnificèq; prouenerat : mox autem reputantes ablatam sibi esse fœderis spem , quodq; minime possent effugere (iam enim uictus eos defecerat) uehementer dolcebant , animosq; remiserant . Nec tamen quatenus ualebant , salutem suam negligebant : sed tam disturbatas partes muri , qui erant fortissimi , quàm integras , cæteri amplexi custodiebant . Romanis autem construentibus aggeres , iterumq; tentantibus irruptionem , multi ex ciuitate per ualles deuias , qua nulli custodes erant , & per cloacas diffugiebant : eos , qui metu ne caperentur , ibi remanerent , inopia consumebat . solis enim undiq; alimenta qui pugnare possent , congregabantur . Sed illi quidem in huiusmodi calamitatibus perdurabant .

Itaburius mons occupatur à Placido . C A P . I I .

Vespasianus autē inter curas obsidionis , subcisiuum opus aggreditur aduersus eos qui montē Itaburium occupauerant , inter campum magnum & Scythopolim situm : cuius altitudo quidem triginta stadijs consurgens , Septentrionali tractu inaccessa est : in uertice autē , uiginti stadiorum planities patet , tota muro circūdata . Hunc autem tātum ambitum quadraginta diebus ædificauit Iosephus : & alias ei materias , & aquas suggerētibus locis inferioribus : solam enim incolæ pluuiālē habebāt . Magna igitur in eo multitudine congregata , Vespasianus Placidū cum sexcentis equitibus mittit . Huit autē subeūdi quidē montis ratio nulla erat : multos autē fœderis ac ueniæ spe hortabatur ad pacem : & descendebant ad eum ipsi quoq; insidias moliētes : nam & Placidus eo studio mitissime cum his loquebatur , ut eos in planicie caperetz illiq; tanquā dictis obedientes , ad eum ueniebant , ut incautū aggredērētur . Vicin tamen astutia Placidi : cœpto enim à Iu-

deis praelio, as simulat fugam: et postquam insequētes ad magnam partem campi pellexit, reflecit in eos equitum manus: plurimisq; in terga uersis, aliquos interfecit. semotam uerò multitudinem ceteram, ab ascensu prohibet. Itaq; alij quidem Itaburio relicto, in Hierosolymam refugiebant. indigenæ autem fide accepta, quòd eis aqua defecerat, et se, et montem Placido tradiderunt.

Obsidium Gamalæ.

CAPVT III.

A Pud Gamalā uerò degētium audacissimi quiq; fuga disperfi latebāt, imbelles autē fame corrūpebantur. At uerò pugnantium manus obsidionē sustinebat, donec euenit secundo et uigesimo die mensis Octobris, ut tres ex decimaquintā legione milites, circa matutinas uigilias editissimam præ ceteris turrim, quæ in sua parte fuerat, subirēt: eāq; occulte suffoderent: cum appositi ei custodes neq; adeuntes eos (nox enim erat) nec postquam adiere, sensissent. Iidem autem milites, cauēdo ne strepitus fieret, quinq; saxis durissimis euolutis, resiliunt: subitoq; turris cum magno fragore decidit, unaq; custodes præcipitantur. At uerò qui per alias custodias erāt, perturbati fugiebant: multosq; euadere ausos, peremere Romani: inter quos etiā Iosephum, super dirutam muri partem quidā iaculo percussus, interfecit. Intus autē in ciuitate degentibus, sono concussis, multus erat pauor, atq; discursus, tanquam omnes essent hostes ingressi. tuncq; Chares ægrotus et iacēs defecit: cum timoris magnitudo morbum eius plurimum iuuisset ad mortē. Romani tamē prioris cladis memores, usq; ad uigesimam et tertiā diem supradicti mensis, oppidum non sunt ingressi. Titus autē (iam enim aderat) indignatione uulneris, quod Romanos se absente perculerat, ducentis equitibus præter pedites lectis, otiose in ciuitatem introiuit. eoq; prætergresso, uigiles quidem ubi senserunt, ad ar-

ma

ma cum clamore properebant. Cognito autem intus cōstituti eius ingressu, alij raptis liberis, trahentes etiam coniuges, cum ululatu et exclamationibus in arcem refugiebant: alij Tito occurrentes, sine intermissione trucidabantur: qui uerò prohibiti essent in arcem recurrere, nescij quid facerent, Romanorum præsidijs incidebant. Vbiq; autem infinitus erat morientium gemitus: perq; prona loca effusus cruor, totum oppidū diluebat. In eos autem, qui arcem occupauerant, omnem Vespasianus induxit exercitum. Erat autem saxosus et accessus difficilissimus uertex, in immensum editus, et undiq; circum rupiū multitudine præceps: unde Romanos ad se adeuntes partim telis partim saxis deuolutis arcebant Iudei, cum ipsos in excelsa loco positos nullæ sagittæ contingerent. Verum ad eorum interitum, diuino munere quodā, turbo exoritur, Romanorum quidem tela in eos ferens, ipsorum autem à Romanis repellens, et obliqua traducēs: ut neq; in præruptis consistere propter uiolentiam status possent, cum nihil esset immobile, neq; hostes ad se accedentes uidere. Itaq; supergressi Romani, eos circumueniunt: et alios quidem repugnantes antecapiebant, alios manus dantes: in omnes uehementius seueiebant, illorū memoria quos in primo aggressu perdiderant: multi autem undiq; circumclusi, desperatione salutis, filios et coniuges, et semetipsos in uallem præcipientes dabāt, quæ sub arce in profundum patebat. Euenit autē, ut ipsorum in se qui capti fuerant, inmanitate lenior existeret iracundia Romanorum: ab his enim quatuor milia perempta sunt: qui uerò se præcipitauerunt, quinq; milia sunt reperti. Neque quisquam, præter duas mulieres, saluus euasit: quæ sorores erant, Philippi filia: qui Philippus Iachimo genitus erat, insigni uiro, et qui sub Agrippa rege dux exercitus fuerat. seruatae sunt autem, quod excidij tempore Romanorum impetum latuere.

nec enim uel infantibus pepercere, quorū multos singuli raptos ex arce proijciebant. Gamala quidem hoc modo excisa est, tertio & uigesimo die mensis Octobris: quæ uigesimo & primo die mensis Septembris cœperat rebellare.

Giscala à Tito capitur.

CAPVT IIII.

IAmq; solum Giscala oppidulum Galilææ restabat indomitum: cuius multitudo pacis studio tenebatur, quod erant pleriq; agricolæ, spemq; suam semper in fructibus collocauerant. non paruæ autem manus latrociniali permixtione corruptæ erant, quo morbo etiam nonnulli ciuium laborabant. Hos autem ad defectionem impellebat, atq; conflabat, Leuie cuiusdam filius, nomine Ioannes: homo ueneficus, & fallax, uariisq; moribus, & immoderata sperare promptus, miroq; modo quæ sperasset efficiens: atque omnibus iam cognitus, quod affectandæ sibi potētiae causa bellum amaret. Huic apud Giscala seditioforum turba parebat: quorum causa populus etiam legatos fortasse de traditione missurus, Romanorum tamen congressum in parte belli præstolabatur. At Vespasianus contra hos quidem Titum cum equitibus mille, decimam uero legionem circa Scythopolim mittit: cum reliquis autem duabus Cesaream ipse regreditur, dandam his ex labore cōtinuo requiem putans, ex ciuitatum copijs: eorumq; corpora, itemq; animos ad futura certamina existimans esse refouendos. nec enim exiguum sibi laborem superesse de Hierosolymis præiudabat, quæ & regalis esset ciuitas, & cunctæ nationi præstaret. His autem qui ex bello fugissent in eam confluentibus, etiā naturalis munitio, itemq; murorum eius constructio, non minimam rei sollicitudinem comparabat: cum uirorum spiritū & audaciam, & sine muris inexpugnabilem esse cogitaret: ob eamq; rem milites, uelut athletas, ante certamina oportere currari. Tito autem ciuitas Giscala (equitando enim ad eam accesserat)

cesserat) aggressione capi facilis uidebatur: sciēs tamen quòd ea ul capta, passim à militibus populus absumeretur (nanque satiatuſ erat ipse iam cædibus) miserans multitudinem etiam ipse sine ullo discrimine cum nocentibus intercuntē, pactione magis subigere ciuitatem uolebat. Itaq; plenīs hominū muris, quorum pleriq; perditæ factionis erant, mirari se ait, quoniam freti consilio, cunctis iam ciuitatibus captis, illi soli Romanorum arma opperirētur, cum uiderēt, multo quidem munitiora oppida uno impetu fuisse subuersa: securos autem fortunis suis potiri, qui Romanorum dextris credidissent: quas quidem etiā nunc illis ait se porrigere, neq; ob insolentiā succensere, quia spei libertatis ignoscendum putaret: non tamen, etiā si quis impossibilia uelle perseueraret. Quòd si dictis humanissimis non paruissent, fidemq; dextris nō habuissent, expeturos arma crudelia: iam iamq; cognituros esse, moenia sua ludum fore machinis Romanorū: quibus fidentes, soli ex Galilæis sese ostentarent arrogantes esse captiuos. His dictis, popularium quidem neminem non modo respondere, sed ne ad murum quidē licuit ascendere: quia totum latrones occupauerāt: & custodes erant portis appositi, ne quis uel ad fœdus prodiret, uel equitum quenquā in ciuitatem reciperet. Ioannes autem accipere se conditiones ait, & aut persuasurū, aut necessitatem belli renitentibus adhibiturum. Illum tamen diem Iudeorum legi oportere concedi: quoniam sicut arma mouere, ita etiam de pace conuenire nefas haberent. Nam & Romanos scire, quòd ab omni cessaret opere dierum septem circuitio, quam si temerassent, non minus coactos, quā qui cogerent, piaculum commissuros, ipsumq; Titum: nullum enim illi ex mora esse dispendium formidandum, quòd unius noctis spatium propter fugæ consiliū ceperit, præsertim cum id obseruare circūsedentem nemo prohibeat: sibi autem magnū esse lucrum,

lucrum, nulla in re despicere patrios mores. Et illum decere, qui pacem non sperantibus indulget, legem quoque seruare seruatis. His Titum Ioannes fallere conabatur, non tantum pro septimi dici religione, quantum pro sua salute sollicitus. uerebatur autem, ne statim capta ciuitate, solus destitueretur, qui totam in nocte ac fuga uitæ spem collocasset. Verum profecto dei nutu, in excidium Hierosolymorum Ioannem saluum esse cupientis, factum est ut non solum induciarum causatione Titus admitteret, uerum etiam in superiori parte oppidi castra poneret, ad Cydæssam, qui mediterraneus est Tyriorum uicus ualidissimus, Galileis semper exosus. Nocte autem Ioannes, cum nullas Romanorum excubias circa oppidum uideret, arrepta occasione, non solum his quos circa se habebat armatos, sed etiam senioribus plurimis cum familijs abductis, in Hierosolymam fugiebat. Sed usque ad uigesimum quidem stadiū fieri posse uidebatur, ut mulieres ac pueros, aliamque multitudinem secum duceret, homo quem captiuitatis, itemque salutis metus urgeret. ultra uero procedente eo, relinquebatur: et oriebatur atrox remanentium fletus. quanto enim quisque longius à suis aberat, tanto propiorem se hostibus esse credebat. Iamque affore qui se caperent existimantes, necessario pauitabant: et ad strepitum, quem ipsorum cursus faciebat, assidue respectabant, uelut instantibus quos fugissent: multique simul ruebant, et circa uiam plurimos certamen præcedentium conterebat. Miserabile autem foeminarum et infantium erat exitium. Aut si quæ iactarent uocem, nonnullæ uiros aut propinquos, ut se operirentur, orabant. Sed Ioannis exhortatio superabat, ut seipsos seruarent in clamantis: eoque confugerent, unde pro remanentibus etiam si raperentur, poenas à Romanis peterent. Multitudo quidem eorum qui fugerant, ut cuique uirium fuit, cito dispersa est. Luce uero facta Titus ad muros aderat, foederis causa: populus

pulus autem portis ei patefactis, cum coniugibus occurrentes, tanquam benemerito, & qui custodia ciuitatem liberasset, acclamabant: simulq; Ioannis fugam significantes, ut & sibi parceret obsecrabat, & eos qui ex nouarū rerum cupidis reliqui superessent, ulcisceretur. Ille autem precibus populi postulatus, equitū partem ut Ioannē persequeretur, mittit. Sed eum quidem occupare nequiuerit, quòd antequam uenerāt, in Hierosolymā sese receperat. unā uerò fugientiū propē ad duo milia perimūt: mulieres ac pueros paulominus quā tria milia circūactos reducūt. Titus autē indigne ferebat, non statim à Ioanne poenas fraudis exactas. irato uerò animo satis esse quod spe deciderat ad solatium putans, captiuorū & qui trucidati fuerant multitudinē, in oppidū cum fauore ingreditur: iussisq; militibus minimam muri partem iure possessionis abrumperet, minitendo magis quā puniēdo reprimebat perturbatē ciuitatis autores. Multos enim propter odia domestica, uel proprias inimicitias, delatores innocentiae fore credebat, si dignos poena discerneret: meliusq; noxiū relinquere metu suspensum, quā immeritū quenquā cum eo perdere, existimabat. illum enim fortassis modestiorem futurū, uel metu supplij, uel quòd crubesceret prateritorū criminū uenia: sine causa uerò morientiū poenas, nullo modo corrigi posse. Praesidijs tamen ciuitatem circundedit, quae tam nouarum rerū studiosos compescerent, quā pro pace sentientes quos ibi relicturus erat, maiore fiducia firmarent. Galilea quidem tota, postquam multo sudore Romanos exercuit, hoc modo subacta est.

Hierosolymitani excidij initium.

C A P . V .

A Pud Hierosolymam uerò, ad Ioannis introitum, omnis populus erat effusus: & circa singulos, qui unā confugerant, numerosa turba collecti, quas foris clades experti essent, percontabantur. Illorū autem feruens quidem adhuc atq;

interrup

interruptus anhelitus, necessitatem significabat. Veruntamen in malis quoq; sibi arrogabant: non Romanorum uim fuisse dicētes, sed sponte uenisse, ut cum his ex tutiori loco pugnarent: inconsultorū enim atq; inutilium esse hominum, incaute pro Giscalis & inualidis oppidulis periclitari, cum arma uigorēq; oporteat pro metropoli suscipere, atq; seruare: significando tamen excidiū Giscalorum, etiam quam dicebant honestam discessionē suam, ut multi fugam esse intelligerēt, prodiderunt. Auditis autē quae captiui pertulere, non mediocris populum perturbatio tenuit, magnumq; id esse argumentum proprii reputabant excidij. At Ioānes eorū quidem, quos fugientes reliquerat, causa minus crubescbat. singulos autem circuiens, spe ad bellum incitabat, infirmitatem Romanorum asserens, propriasq; uires extollens, & imperitorū ea cauatione inscitiam decipiens, quod etiā si pennas sumerent, nunquam Hierosolymorum moenia transgredērētur Romani, qui pro Galilaeorum uicis tanta mala pertulissent, atque in eorum muris machinas contriuisent. His eius dictis magna quidem corrūpebatur iuuehum manus: prudentiorum autem atq; seniorum nemo erat, qui non futura prospiciens, uelut iam perditam ciuitatem lugcret. Et populus quidem in ea confusione tunc erat. At uerō per territorium manus agrestium, ante seditionem quae Hierosolymis orta est, discordare iam coeperat. Titus enim à Giscala Caesaream, Vespasianus autem à Caesarea Iamnam & Azotum profectus, utranq; subegit: impositisq; illic praesidijs, reuertebatur, maximam ducens eorū multitudinē, qui se foedere sociauerant. Singulas autem ciuitates tumultus bellumq; intestinū exagitabat: quantumq; à Ro. respirassent, in semetipsos manus uertebant: cum inter amatores belli ac pacis cupidos esset saeva contētio: dudumq; discordiū pertinacia primo inter domos accenderetur: deinde inter
se ami

se amicissimi populi disiderent: & ad similia uolentes quisq;
conueniens, aperte iam coacta multitudine rebellaret. Itaque
dissenfiones quidem apud omnes erāt: nouitatis autem armo-
rumq; cupientes senibus ac sobrijs iuuentute atque audacia
præstabant. Primo autem indigenarū singuli prædari cœpe-
runt: deinde ex composito confertis cuneis, per territorium la-
trocinabantur: ut quod ad crudelitatem atq; iniustitiam spe-
ctat, nihil à Romanis gentiles abessent: atq; ipsis qui uastaban-
tur, illatum à Romanis excidium leuius uideretur. Ciuitatum
uerò custodes, partim quia defatigari pigeret, partim odio na-
tionis, aut nulli, aut minimo erant male affectis auxilio: donec
rapinarum societate undiq; congregati collegiorum latroci-
narium principes, atq; in agmen conflati Hierosolymis irrū-
punt. quæ ciuitas à nullo regebatur: & more patrio gentiles
omnes sine obseruatione recipiebat: tūc præcipue cunctis exi-
stimantibus, uniuersos qui superinfluere, adiumento ex be-
neuolentia uenire. Quæ quidē res etiam sine dissensione ciui-
tatē postea pessundedit, cō quod iners & inutilis multitudo,
quæ pugnacibus sufficere possent, alimenta consumpsit: hisq;
præter bellū etiam seditionē, famemq; cōparauit: alijq; latro-
nes ex agris eō trāsgressi, ac multo senioribus quos intus in-
uenere sociati, nullū atrox facinus intermittebant. Nec enim
rapinis & expoliationibus metuebantur audaciam, sed usq;
ad cedes ruebant: non clam, neq; per noctem, aut quoslibet
homines, uerum luce palam nobilissimos quosq; adoriendo.
Nam primum Antipam regij generis uirum, & adeo poten-
tissimum ciuium, ut etiam publicos thesauros fidei sue per-
missos haberet, cōprehensum custodiæ tradiderunt: post hunc
etiā Leuiam, quendam, insignem uirū, & Sopham filiū Rague-
lis, regalis similiter utruq; familie, omnesq; præterea, q; præ-
stare alijs uidebantur. Grauis autē metus populū possidebat:
& uelut

Et uelut capta ciuitate, salutem propriam quisq; curabat. Illi autem clausorum uinculis non fuere contenti, neq; tutum arbitrabantur ea potētia uiros diutius custodire. nam et ipsos, et domos eorum, non paucis uiris frequentari, ac per hoc ad ulciscendum esse idoneos, et præterea rebellaturum fortasse populum, iniquitate commotum. Decreto igitur eos occidi, mittunt quendam de suo numero Ioannem, ad cedes promptissimum, qui lingua patria Dorcadis filius dicebatur: eumq; alij decem armati gladijs, secuti ad carcerem, ibi quos reperissent interficiunt. Fingeant autem huius immanissimi sceleris causam, cum Romanis eos de traditione ciuitatis collocutos fuisse, communisq; libertatis proditores interemisse dicebant: prorsus, ut audacia sua tanquam seruatores ciuitatis, ac bene de ea meriti gloriarentur. Euenit autem populū quidem ad hoc humilitatis ac formidinis, illos uerò insolētia progredi, ut in eorū esset arbitrio etiam pontificum designatio. deniq; familijs abrogatis, unde per successionē pōtiffices creabantur, incognitos atq; ignobiles constituiebant, ut impiorū facinorū socios haberent. nam qui supra meritū summos honores adepti erant, his obediebāt necessario, qui sibi eos præstiterāt: quoniā et dignitate præditos, uarijs machinis fictisq; sermonibus committebant, opportunitatem sibi ex eorum, qui se prohibere poterant, contentione captantes: donec hominū persecutione satiati, in diuinitatem contumelias transtulerūt, pedibusq; pollutis in sanctum locum introire cœperunt. Iam uerò populo contra eos concitato (nanq; autor erat Ananus, euo maximus pontificum, itemq; sapientissimus: et qui fortassis ciuitatem conseruasset, si insidiatorum manus potuisset effugere) illi templum dei aduersus populi turbam, castellum ac profugium sibi fecere, quod pro domicílio habebāt tyrannidis. Acerbis autem malis admiscebatur etiam cauillatio, quæ
pre cæ

præ ceteris eorum factis erat dolori. tentando enim, quanto metu populus teneretur, suasq; vires explorando, sorte pontifices creare conati sunt, cum his (ut diximus) ex familijs successio deberetur. Huic autem fraudi mos antiquus obtendebatur: nam et olim sorte pontificatum deferri solitum fuisse dicebant: re autem uera, legis erat abrogatio firmioris, per eos, qui ad potentiam sibi designandorum magistratuū licentiam compararent. Itaq; una sacratarum tribuum accita, quæ Eniachin appellatur, pontificem sortiebantur: casuq; fors exit homini, per quem maxime eorū iniquitas demonstrata est, Phanicuidam, filio Samuëlis, ex uico Aphthasi, non solum non ex pontificibus orto, sed aperte quid esset pontificatus, propter rusticitatem penitus nescienti. Deniq; inuitum cum rure abstractum, ut in scena fieri solet, aliena ornauere persona: indutumq; sacra ueste, quid facere deberet, subito instituebant: ludumq; et iocum esse tantum nefas arbitrabantur. ceteri uero sacerdotes, procul spectantes ludibrio legem haberi, lachrymas uix tenebant, honoresq; sacrorum solui grauiter ingemebant. Populus autem hanc eorū audaciam non tulit, sed omnes quasi ad deponendam tyrannidem animos intenderant. nam qui prestare ceteris uidebantur, Gorion Iosephi filius, et Simeon Gamalielis, tam singulos circueuntes, quam simul uniuersos in concionibus hortabantur, quo tandem aliquando libertatis corruptores ultum irent, sanctumq; locum ab hominibus sceleratis purgare properarent. Pontifices etiam probatissimi, Gamala quidem filius Iesu, Anani autem Ananus, populum frequenter in coetibus exprobrando eius segnitie, contra Zelotas excitauerunt. ita enim se ipsi uocabant, uti bonarum professionum emuli, ac non qui pessimam facinorum immanitatem superassent. Itaq; in concionem populo congregato, cunctisq; indignantibus occupationes sanctorū, itemq; ra-

pinas & cedes, nondum autē promptis ad ulciscendum, propterea quod inexpugnabiles (id enim uerū erat) Zelotæ putabantur, stans inter eos medius Ananus, & ad legē crebro respectans, cum lachrymis oppleſſet oculos: E quidem, inquit, mori potius deberem, quā dei domiciliū uidere tantis reſertū piaculis: atq; inaccessa & sancta loca ſcleratorū pedibus frequentari: uerum tamen ſacerdotali ueste amictus, & sanctissimum uenerabilium nominum ſrens, uiuo: atq; anime amore teneor, nec pro ſenectute quidem mea mortem ſuſtinens glorioſam. Igitur ſolus ibo, & tanquā in ſolitudine animā meam ſolam dabo pro deo: nam quid opus eſt uiuere in populo clades ſuas minime ſentiēte, & apud quos mala præſentia nemo prohibet? ſiquidem ſpoliati patimini, ac uerberati reticetis, & ne gemitu quidem aperto quiſquam proſequitur interemptos. O acerbam dominationem. Quid de tyrannis querat? Nunquid non à uobis ueſtra potentia nutriti ſunt? Nunquid non deſpectis qui primi erāt, cum adhuc pauci eſſent, uos dum tacetis, plures eos feciſtis? atq; illis armatis quieſcentes, in uosmetipſos arma uertiſtis? cum primos eorum conatus oportuiſſet infringi, quando cognatos conuiſijs appetebant. Vos autem negligendo, ad deprædationem noxios irritaſtis, quia uſtatarum ædium nulla ratio erat. Itaq; iam domini ipſi rapiēbantur, eisq; cum per mediā ciuitatem traherentur, nemo erat auxilio. Illi autem à uobis proditos, etiam uinculis affeceres non dico quales & quantos, ſed quod non accusatos, indemnatos, uinctos nemo adiuuit, reſtabat eoſdē uidere trucidari, hoc etiā uidimus: uelut è grege brutorum animalium cum præcipua quæq; duceretur hoſtia, ne uocem quidē quiſquam emiſiſſet, nedum dexteram mouit. Patiēmini ergo, patiēmini, etiā ſancta cōculcari uidentes? Cumq; omnes audacia gradus neſurijs hominibus ſubieceritis, eorum præſtantiam reueremini?

nunc

nunc enim profectò ad maiora procederet, si quid maius quod euerterent, inueniretur. Teneatur quidem munitissimus ciuitatis locus, sanum appellatione, re arx quædam, siue castellum. Tanta igitur contra uos tyrannide munita, et inimicis super uerticem positis, ut uidetis, quid cogitatis? aut quibus uestras sententias applicatis? An Romanos expectatis, ut sanctis uestris opitulentur? Ita quidem se nostræ ciuitatis habent res, eoq; iam calamitatis uentum est, ut misereatur nostri etiã hostis. Non exurgetis ò miseri respectisq; uulneribus uestris, quod etiam feras bestias facere uidemus, non ultum ibitis in hos, qui uos percussere? Non suas quisq; recordabitur clades, et ante oculos positis, quæ pertulerit, ad ultionem animos auet? Perijt apud uos (nisi fallor) affectionum omnium charissima, et maxime naturalis, cupiditas libertatis. seruitutis autem ac dominorum amantes facti sumus, tanquam subiugari à maioribus didicerimus. Atq; illi quidem multa et maxima bella, ut in libertate uiuerent, pertulerunt, ne aut Aegyptiorum aut Medorum potentie cederent, dummodo ne facerent, quæ iuberentur. Et quid opus est de maioribus loqui? Hoc ipsum bellum, quod cum Romanis nunc gerimus, utrum commode, an contra incommode non referam, palam quid habet causæ, nisi libertatē? Ergo qui dominis totius orbis seruire non patimur, gentiles nostros serimus tyrannos? Quanquam externis obediētes, ad fortunam semel id referūt, cuius iniuria uicti sunt. et uerò pessimis suorum cedere, ignauorum est, et cupientium seruiendi. Ad hæc autem, quia Romanorum mentio facta est, non uos celabo, quid dum loquor interuenerit, mentemq; retraxerit: quod etiã si ab his capti fuerimus (absit autem huius dicti periculum) nihil acerbius experiemur, quam isti nos afficere. Quo pacto autem non lachrymis dignum sit, illorū quidē in templo donaria cernere, gentiliū uero spo-

lia, qui nobilitatem huius maxime omnium ciuitatis cōpilauerunt: eosq; uiros trucidatos uideri, quibus etiā illi post uictoriam obtemperassent: Et Romanos quidem, nunquā transgredi ausos esse limitem profanorum, aut sacratē quicquā consuetudinis praterire: sanctorum autē ambitum, quamuis procul aspectum perhorrescere: quosdā uerò in his locis natos, ac sub nostris moribus educatos, & qui Iudaei uocentur, inter media sancta deambulare, manibus adhuc suis gentili cade calentibus: Quis igitur externum bellum metuat, ex cōparatione domesticis? Multò nobis equior est hostis. nam si proprie rebus sunt aptanda uocabula, fortasse reperietur, legum quidē conseruatores nobis fuisse Romanos, hostes uerò intus haberi. Verum hos insidiatores libertatis exitio deberi, neq; facinorum eorum dignum excogitari posse supplicium, certum est: idemq; omnibus uobis, & ante orationem meam esse persuasum, atq; ipsis uos rebus, quas pertulistis, in eos esse commotos. pleriq; autem fortasse multitudinem eorū, atq; audaciam reformidant: & praterea quòd in loco superiore cōsistunt. Sed hæc ut uestra negligentia conflata sunt, ita nunc magis proficient, si morabimur: nam & numerus illorum in dies singulos alitur, eò quòd nequissimus quisq; ad similes profugiat: & audaciam plus accendit, quòd nullum adhuc eius impedimentum interuenit: locoq; superiore utentur, & quidem cum apparatu, si his tempus demus. Quòd si aduersus eos ire cœperimus, humiliores erunt, mihi credite, conscientia: & celsioris loci beneficium, reputatio scelerū perdet. Fortasse autē dei pariter spreta maiestas, in ipsos tela retorserit, suisq; missilibus consumentur impij. Videant nos tantummodo, & deiecti sunt: quanquā pulchrum est, ut etiam si quod periculū immineat, pro sacris idē uis moriamur: ac si non liberis, & coniugibus, pro deo tamē eiusq; sanctis animas profundamus. Præbebo autē manū, atq;

senten

sententiam: et neq; consilium uobis ullum deerit ad cautionem, neq; me corpori meo parcere uidebitis. His Anathus contra Zelotas populum hortabatur: non quidē nesciens iam expugnari uix posse propter multitudinē, ac iuuentutē, animorumq; pertinaciam, multoq; magis propter conscientia commissorum: nec enim concessum iri ueniam his, quæ perpetrarent, sperabant: ueruntamen quiduis perpeti præstabilius existimabat, quàm in tanta rerum perturbatione rempublicā negligere. Populus autem duci se clamabat in eos, contra quos rogabatur: et ad subcūda quisq; pericula promptus erat. Sed dum Anathus magis idoneos discerneret, atque ordinaret ad prælium, Zelotæ cunctis conatibus eius cognitis (certos enim qui omnia sibi nuntiarent habebant) in pontificem cōmouentur: ac modò per cuneos modò simul uniuersi prosiliunt: neq; obuiò cuiquam parcebatur. Cito autem et Anathus populum congregauit, multitudine quidem superiorem: armis uerò constitutis, non erant Zelotæ inferiores. alacritas uerò, quod deerat, in utrisq; supplebat. nam et ciues armis iram conceperant fortiores: et qui de templo exierant, quauis multitudine maiorem audaciam. quippe illi quidem habitare se in ciuitate minime posse arbitrabantur, nisi Zelotas eximerent: hi uerò nisi uicissent, nullum se non subituros esse supplicium. Anathus autem conseruere, pro ducibus obediētes motibus animorum. Et primo quidem, in ciuitate, ac pro templo, eminus missis latronibus, semet inuicem appetebant. si uerò aliqua pars terga uertisset, uictores gladijs utebantur. cumq; plurimi sauciarentur, multa cædes utrobiq; fiebant. Et populares quidē in domos referebantur à suis. Zelotarum autem quicunq; uulneratus fuisset, in templum ascendebat, sacram humum cruore persundens: ut solo eorum sanguine uiolatam religionem rearet quis dixerit. Semper quidem latrones excurrēdo in con-

gressionibus praeualebant. Irati uerò populares, proficiente quotidie numero suo, cum desides increparent, quiq; à tergo sequebantur, non aperiendo fugientibus uiam, inuitos eos repugnare compellerent, uniuersos quidem suos in hostes conuertunt. illis autem, quia uim ferre non poterant, paulatim ad templum recedentibus, irrumpit una cum socijs Ananus. Unde factū est, ut eos, quod ambitu exteriori expulsi essent, metus inuaderet: ideoq; in murum interiorē fuga recepti, maturre ianuas occluderent. Verum Anano portis quidē sacris manus afferre non placebat, hostibus quoq; desuper tela torquentibus, nefas esse existimanti, etiam si uicisset, non lustratum prius populum introducere. ex omni autem suorum multitudine sex ferè armatorum milia sortitus, custodes eos in portibus collocat. his autem qui succederent, in excubijs alios per ordinem ponit. Multi autē honestorum ab optimatibus ad id electi, mercede conductos pauperes uice sua praesidijs destinabant. Fit autem his omnibus exitij causa Ioannes, quē ex Gisscalis effugisse praediximus. is enim dolis plenus, et uehementem dominationis cupiditatem mente circumferens, iandudum rebus communibus moliebatur insidias. Itaq; tunc eadem quae populus sentire se simulans, aderat Anano: tam diebus cum proceribus capienti consilium, quam noctibus peragranti custodias: omniaq; secreta Zelotis renuntiabat: nullumq; populi consilium non prius quam caperetur, inimici sciebant eius indicio. immoderatis uerò et Ananum, et populi principes placebat obsequijs, ne in aliquam suspicionem ueniret affectans. Sed haec eius honorificētia in contrariū uertebatur. erat enim ex adulationum uarietate suspectior: eoq; ipso quod etiā non accitus assiduus erat, arcanorum proditor habebatur. etenim perspiciebat Ananus, omnia sua cōsilia hostes intelligere: et quae Ioannes fecerit, suspicionem proditoris habebant. sub-

mouere

mouere autem illum non erat facile, neq; possibile, quod malitia praevaleret: ac prater hoc multorum non ignobilium, qui summis rebus adhibebantur, patrociniis succinctus erat. Visum est igitur ab eo sacramentum beneuolentiae causa peti: nihilq; dubitans, et fidem populo se seruaturum iurauit, neque factum eius inimicis ullum, neq; consilium proditurum: unaq; deponendis rebellibus, et manu et uoluntate operam collaturum. Itaq; Ananus, eiusq; socij, quoniam iurato crediderunt, nulla iam suspicione suis eum consilijs adhibebant: moxq; ab ipsdem concordiae causa legatus intromittitur ad Zelotas. curae namq; habebant, ne sanum culpa sua pollueretur, ne ue quisquam in eo procumberet Iudeorum. Ille autem, quasi Zelotis ac non contra pro beneuolentia iurauisset, ingressus ad eos, medius constitit: et saepe quidem se illorum causa in magno periculo fuisse dixit, ne quid secretorum ignorarent, quae in eos Ananus cum socijs cogitasset. nunc autem ingens cum ipsis omnibus subiturum esse discrimen, nisi diuinum quoddam praesidio fuerit auxilium. nihil enim iam morari Ananum: sed persuasuisse quidem populo, ad Vespasianum legatos mittere, ut ad capiendam ciuitatem quamprimum uenire properaret, in dixisse autem lustrationem postero die, ut religione simulata intronussi, uel etiam ui praelio manus consererent. se autem non uidere, quandiu aut obsidionem sustinebunt, aut cum tanta manu acie congregientur. Ad haec addebat, quod ipse dei prouidentia transactionis esset causa legatus. hanc enim spem Ananum his proponere, quo nihil suspicantes eos subito aggregeretur. Itaq; oportere, si quis habendam uitae rationem duceret, aut obsidentibus supplicare, aut foris aliquod praesidium petere. Quos autem si uicti essent, ueniae spes foueret, immemores audaciae suae credere, simul ac factores poenituerit admissorum, in gratiam statim eos, qui perpepsi sunt, redituros.

Sed nocentium quidem sepe inuisam etiam pœnitudinem fieri, lesis autem iram in licentia seuiorem: imminere autem illis ait interfectorum amicos, atque cognatos, totumq; populum pro dissolutis legibus, ac iudicijs indignatione flagrantem: ubi etiam si qua pars misericordiæ fuerit, maiori eam irascens tium turbæ cessuram. Talia quidem uariabat Ioannes, terrorem incutiens multitudini. externum uerò auxilium aperte quidem indicare, quod diceret, non audebat: Idumæos autem significabat, utq; principes Zelotarum priuatim etiam commoueret, crudelitatis Ananū arguebat, ipsis eum maxime munitari confirmans.

Idumæorum aduentus pro Hierosolymitanis & acta.

CAPVT VI.

ERant autem, Eleazarus Simonis filius, qui etiam præter alios idoneus esse uidebatur, et rectè consulere, et quæ consulisset efficere, itemq; Zacharias filius Amphicali, uterq; à sacerdotibus genus ducens. Hi, præter communes, etiā priuatis interminationibus cognitis, quodq; Anani factio potentie sibi comparandæ causa Romanos accerferet (nam et hoc Ioannes affinxerat) diu quidē quid agerent, dubitabant, angustijs temporis conclusi: populum enim haud multo pōst eos aggredi paratum esse cogitabant: externi uerò subsidij facultatem, insidiarū sibi celeritate præreptā: priusq; fore ut omnia paterentur, quam auxiliariū quisquam ista cognosceret. aduocari tamen Idumæos placuit: scriptaq; breuiter epistola, quod circūuento populo Ananus uellet Romanis metropolim prodere: ipsi autē pro libertate disidētes, in templo obsiderētur: minimumq; temporis salutem sibi promitteret: ac nisi maturè subuenirēt, ipsos quidem Anano atq; inimicis, at uerò ciuitatē Romanis ilico subiugādā: pleraq; nūtijs ad rectores Idumæorum referēda mandat. Ad hoc autē lecti sunt duo uiri strenui,
et dicen

et dicendi peritissimi, et ad persuadendum satis idonei: quodque his rebus esset utilius pedum uelocitate praestantes. nam Idumeos confestim parituros certum erat, quod turbarum cupiens et incodita esset natio, semperque ad motus facilis atque suspensa, et rerum mutationibus leta, minimisque petentium blanditijs ad bella promptissima: et uelut ad festorum quandam solennitatem, sic ad praelia properans. celeritatem autem nuntij exigebant, atque istis nihil deerat alacritatis. uterque autem Ananias uocabatur. Iamque apud rectores aderant Idumeorum: illi autem simul epistola mandatisque attoniti, quasi sibi ibundi circuncursare gentem, militiamque denunciare coeperunt. Itaque mox et dicto citius multitudo conuenerat, omnesque pro libertate metropoleos arma rapiebant. Congregati autem prope ad uiginti milia, cum ducibus quatuor Hierosolymam ueniunt: hoc est, Ioanne et Iacobo Sose filijs, et praeterea Simone Cathle, et Phinea Clusoth filijs. Ananum autem profectio legatorum, itemque uigiles eius latuit, sed non etiam impetus Idumeorum: hoc enim ante cognito, portas eis clausit, et muris custodes apposuit. non tamen uisum est bello cum his cogredi, sed uerbis eis ante persuadere concordiam. Stans ergo in aduersa turri Iesus, post Ananum suo pontificum maximus: Cum multa, inquit, et uaria turba tenuerint ciuitatem, in nulla re sic miranda fortuna est, ut in eo, quod pessimis etiam inopinata conspirant. etenim perditissimis hominibus contra nos auxilio uenistis, tanta cum alacritate, quanta nec in Barbaros aduocate uos metropoli uenire decuisset. Et si quidem uiderem consensionem uestram similem esse horum hominum qui uos rogauerunt, non existimarem impetum carere ratione. nihil enim aeque ac morum cognatio concordiam firmat. Nunc uero illi quidem, si quis eorum singulos explorauerit, mille mortibus digni reperiuntur, nam ludibria et purgamenta totius rusticae

plebis, luxu absumptis patrimonijs suis, postquam in vicis & civitatibus proximis audaciam exercuere, postremo in sacra civitate clam influxere ut latrones, solumq; religiosum immanitate polluerunt scelerum: eosq; uideas sine metu inter sancta ebrios, & auiditate ventris peremptorū spolia consumentes. uestra uerò multitudo armatorumq; talis ornatus est, qualem deceret esse, si publico uos consilio metropolis inuitaret, in alienigenas laturos auxilia. quid igitur hoc esse quis dixerit, nisi fortune iniuriam: cum pro nequissimis conuenisse & integræ nationis uestræ arma uideantur conspirare? Landum quidem reperire nequeo, quidnam fuerit quod uos tant citò comouerit. nec enim sine magna causa fieri potuisset, ut arma pro latronibus aduersus cognatum populum caperetis. quid? Romanos audistis & proditionē? his enim quidam uestrum obstrebebāt nunc, liberandæ metropoleos causa uenisse dicentes. unde mirati sumus præter alia, noxiorum tale commentum. uiros enim natura libertatis amatores, eoq; eum externis hostibus pugnare paratissimos, aliter cōtra nos effrære non poterant, quàm uastatæ libertatis proditione mentita. Sed enim uos considerare oportet, qui nos insinulauerint: sedcmq; in nos ueritatis ex rebus cōmunibus, nō ex ficto sermone colligere. Quid enim passi, nunc demum nos dedimus Romanis, cum ab initio licuerit aut ab his non deficere, aut quid defecimus, citò uenire in gratiā, prius quàm circa nos omnia uastarentur: namq; iam, ne uolentibus quidē nobis, transactio facilis est: cum & superbos eos effecerit Galilea sub iugum missa: morteq; grauiorē afferat turpitudinē, appropinquātes placare. Equidem quod in me est, pacē morti antepono. semel autē bello appetitus, postquam pugna cōmissa est, gloriosam mortem uita captiui existimo potiorē. Sed utrum nos populi principes aiunt clam misisse aliquem ad Romanos, an etiam

totum

totum populum communi suffragio? Siquidem nobis dicant, quos amicos miserimus, qui serui fuerint prodicionis ministri. Cum iret aliquis, deprehensus est, rediēs captus est, literas nati sunt? Quemadmodum autē tantam ciuiū multitudinem lateremus, cum quibus omni hora uersaremur? Paucis autē, atq; his inclusis, qui de tēplo ne in ciuitatem quidem prodire possent, quo pacto sunt cognita, quae occulte extra ciuitatem fierent? An uerō nunc cognouere, quando ausorū poenae reddenda sunt? donec autē sine metu fuere, neminem nostrum proditorem suspicabantur? Sin ad populum causam referūt, publicum habuit nempe cōcilium, nemo aberat cōcioni: ideoq; manifestior ad uos nuntius fama citius properasset. Quid autem opus erat legatos mittere, cum certa nobis esset de trāsactione sententia? Et quis designatus sit dicant. Sed hae quidem male periturorum, & instantes poenas euitare cupientū causationes sunt. Quin etiam si ciuitatem prodi in fātis esset, id quoq; ipsos qui nos criminantur ausuros opinor: quorum audaciae unum malum uidetur deesse proditio. Vos autē oportet, quia semel cum armis adestis, primum (id quod est iustissimum) adiuuare metropolim, & unā nobiscum tyrannos eximere, per quos iudicia dissoluta sunt: qui calcatis legibus iura suis gladijs permisere: denique nobiles uiros non incusatos, ex medio raptos foro, primum uinculis cruciarunt: deinde nō uoce neq; prece eorū morati, neci tradiderunt. Licet autē uobis nō belli lege ingressis, horum uidere argumentum, quae dixi, desolatas domos rapinis, coniuges in ueste lugubri ac familias peremptorum, & per totam ciuitatem ululatus & fletus, nullus enim non persecutionem expertus est impiorū. Qui ad hoc insaniae prorupere, ut latrocinalem audaciam nō solum ex agris atq; alienis ciuitatibus in hanc, quae & caput & facies gentis est, sed in phanum etiā ex ciuitate transferrēt. Deniq; hoc sibi & ad excur

ad excursus et ad perfugium elegerunt, isq; fiscus illis est eorum quæ in nos comparantur et locus toti orbi terræ uenerabilis, quiq; ab uniuersis alienigenis, ab extremo limite mundi uenientibus, honoratur, per hæc quæ apud nos nata sunt portenta conculcatur. Exultant autem rebus desperatis, populos committi populis, et ciuitatibus ciuitates, gentesq; in sua uiscera delectum habere: cum debueritis (ut dixi) quod factum esset optimum ac deceret, nobiscum nocentes eximere: atque hanc ipsam fallaciam ultum ire, quod auxilio uos aduocare ausi sunt, quos metuere uindices debuissent. Quod si eiusmodi hominum preces reuerēdas putatis, attamen licet uobis armis depositis, cognatorum habitu introire ciuitatem: medioq; inter hostes atq; auxiliares suscepto nomine, de nostris discordiis iudicare: quanquàm reputate quid habebunt cōmodi, cum de manifestis ac tantis criminibus apud uos causam dicturi sunt, qui hominibus non accusatis, ne uerbum quidem facere permiscere. Ferant igitur hanc ex uestro aduentu gratiam. Si uerò neq; nobiscum indignari neque iudicare uultis, tertium restat, ut relictis utrisq; partibus, nec nostris cladibus insultetis, nec cum insidiatoribus metropoleos maneatis. Nam etsi maxime quenquam nostrū suspicamini Romanis collocutum, obseruare uobis itinera licet: tumq; demū tueri metropolim, cum factum aliquid huiusmodi patuerit, quale delatum est, et in autores eius, si conuicti fuerint, uindicare. Non enim uos præueniunt hostes, iuxta ciuitatem sedibus positis. Sin horum nihil uobis gratum aut mediocre uidetur, ne portarū claustra miremini, quatenus arma portabitis. Hæc quidem Iesus loquebatur. Idumæorum autē nequaquam multitudo animum aduertebat, ardens iracundia, quod non paratum habuisset introitum: proq; armis inter se duces indignabantur, captiuitatem esse existimantes, si ea quibusdam inbētibus deposuissent.

Vnus autem ducum Simon filius Cathla, uix placato suorum tumultu, stans in eo loco unde exaudiri à pontificibus posset, non iam mirari se ait, si libertatis propugnatores in templo obsiderentur inclusi, cum illi cunctæ genti communem clauserint ciuitatem: & Romanos quidē fortasse, coronatis etiam portis recipere sint parati: Idumæos autem ex turribus alloquantur, capti; iubeāt pro libertate arma proijcere: cognatisq; non credentes custodiam ciuitatis, iudices eos discordiarum fieri uelint: & alios accusando quod indemnatos ciues occiderint, ipsi totam damnent ignominia nationem, denique urbem omnibus alienigenis religionis causa patentem, nunc domesticis præclusistis. Valde enim contra uos festinabamus, & ad gerendum cum gentilibus bellū: qui ob hoc adesse properauimus, ut uos seruaremus liberos. Nēpe taliter uos etiam hi quos obsidetis lesere, tamq; uerisimiles puto suspiciones in illos quoque colligitis. Deinde qui Reip. defensores sunt intus in custodia tenentes, genere coniunctissimis gentibus simul uniuerfis ciuitatem præclusam tyrannidem perferre dicitis, cum tam contumeliosis nos iubeatis obtemperare præceptis: nomenq; potētiae alijs, qui uos tyrannos patiuntur, annectitis. Quis cauillationem uestri sermonis tulerit, cum rerum repugnantiam uideat? Etenim uobis etiam nunc Idumæos excludentibus ciuitate (namq; ipsi nos à patrijs sacris arcetis) recte quis eos incusauerit qui custodiuntur in templo, quod cum ausi essent plectere proditores, quos uiros nobiles & innocentes pro societate facinoris dictitatis, non à uobis inceperint, summaq; prodicionis membra præciderint? Sed licet illi molliores quàm res poscebat inuenti sint, nos tamen domicilium dei seruabimus Idumæi, & pro communi patria propugnabimus: tamq; foris irruentes, quàm intus insidiantes, hostes pariter ulciscemur. Hic autem manebimus pro muris armati, donec

donec aut uos Romani respiciendo liberent, aut ipsi recuperata libertatis cura mutemini.

De clade Iudæorū ab Idumæis facta. CAP. VII.

His dictis Idumæorum quidem multitudo clamore consensit: Iesus autē tristis recessit, cum nec Idumæos quicquam sentire moderatum, et duplici bello oppugnari ciuitatem uideret. Quippe nec Idumæorū tumor et spiritus quiescebat, indigne frentium contumeliam, quod essent ciuitate prohibiti: et quod Zelotarum uires esse firmas crediderant, erubescētium, postquam nihil eos sibi auxiliari posse uiderēt, ut iam uenisse pœniteret. Pudor autem nulla re penitus gesta redeundi pœnitudinē superabat. Itaque ibidem prope murum temere tabernaculis positis, manendum esse statuere. Infinita uerò hyems nocte illa uenit, uentique uiolenti cum imbribus orti sunt, et crebra fulgura, horrendaque tonitrua, concussaque terræ uasti mugitus: certumque erat apud omnes, hominū exitio mundi statum esse turbatum, neque paruum quid rerum hæc signa portendere. Vna uerò Idumæis et oppidanis erat opinio: illis quidem, irasci deum militie causa, existimantibus: neque se posse euadere, si aduersus metropolim arma mouissent: Anano autem eiusque socijs, etiā sine prælio uicisse, deumque pro se bellum administrare credentibus. Sed profecto falsi erant interpretes futurorum, et quæ sui passuri essent, contra hostes fore diuinabant. Verum Idumæi quidem cateruatim densatis corporibus inuicem sese fouebant, scutisque contextis protecti capita, minus pluuia ladebantur: Zelote autem magis illorum quam suo periculo cruciabantur: collectique deliberabāt, si quam repperire subsidij machinam illis possent. Horum autem ardentioribus uidebatur, ui armorum custodes inuadere: atque ita in ciuitatem impetu facto, palam portas auxiliatoribus aperire. nam et custodes ex improviso, et quod plures inermes ac belli

belli expertes essent, facile turbatum iri, & multitudinem ciuium difficulter colligi posse: quoniam domi quisque propter hyemem contineretur. quin & si periculum aliquod interueniret, quidnis subire satius, quam negligere tot copias sui causa turpiter perituras. At qui prudentiores erant, uim adhiberi dissuadebant. non enim sui tantum causa custodes ampliari, sed etiam ciuitatis murum uidebant propter Idumaeos diligentius custodiri: & ubique adesse Ananum, omnibusque horis inuisce custodias existimabant. sed hoc alijs noctibus ita habuerat. illa uero, non sua desidia requieuerat, sed ut & ipse & custodum manus fato duce interiret. Namque iam nocte prouecta, & gliscente hyeme, custodes in porticu dispositos opprimit somnus. At Zelotis consilium subit, ut ferris templo sacratissimarum portarum ueltes secarent. affuit autem illis, ne exaudiretur crepitus, uentorum sonus, & crebra tonitrua: sanoque egressi, ad murum clanculo ueniunt, seratamque portam, quae uersus Idumaeos erat, aperiuunt. Illi autem primum Ananum conari aliquid suspicati, unusquisque dextram ad gladium quasi repugnaturi applicat: mature deinde his qui ad se uenerant agnitis, introibant. Qui quidem, si tunc manus uertere in ciuitatem uoluissent, nihil obstabat quo minus simul totus populus interiret: tanta ira ferebantur. uerum Zelotas primo eximere custodia festinabant: illis quoque multum precantibus, qui eos receperant, ne despicere malis obsessos, quorum gratia uenerant, neque his acerbius periculum importarent. captis enim custodibus, faciliorem illis in ciuitatem impetum fore: sed si semel eos concitassent, iam illos contineri non posse, quin si senserint congregentur, & per ascensus nitentibus se opponant. Idem igitur Idumaeis uisum est: iamque in templum per ciuitatem subibant, cum suspensi Zelotae aduentum eorum praestolarentur. Denique his ingressis, etiam ipsi confidenter ex interiori sano progressi

progressi sunt, mixtiq; Idumæis in custodes irruerunt. Cæsis
 autem nōnullis, quos somnus opprefferat, omnis multitudo ad
 clamorem uigilantium suscitata est, raptisq; armis ad repu-
 gnandum non sine stupore properabant. Ac primum quidem
 Zelotas solos conari aliquid suspicantes, quasi eos superatu-
 ri numero confidebant: ubi uerò foris alios circumfundi uide-
 rent, Idumæos irrupisse sensere. Et maior quidē pars eorum,
 armis pariter animisq; depositis in questibus erāt. pauci ue-
 rò iuuenum fortiter cōmuniti, occurrendo Idumæis, aliquan-
 diu segniores multitudinem protegebant: alij cladem ciuita-
 tis habitatoribus nunciabant. Illorum autem auxilio uenire
 nullus audebat, cognito Idumæos irrupisse: sed ipsi quoq; ir-
 rita uociferantes, cum fletibus respondebant: plurimusq; mu-
 lierum ululatus suscitabatur, si quando custodum quisquam in
 periculum aliquod incidisset. Quin et Zelote Idumæorum
 clamorem geminabant, magisq; horribiles tempestas faciebat
 omnium uoces. Nemini autem Idumæi pepercere, quod natu-
 ra crudelissimi ad cedes erāt, et hyeme grauius afficieban-
 tur: proptereaq; his qui se excluderant ut inimicis utebantur,
 tam supplicantibus quā repugnantibus insensi. Multos et-
 iam cognationem referentes, utq; commune phanum reue-
 rerentur orantes, gladijs transfigebant. Nullus autem fugien-
 di locus, neq; spes salutis erat. Compulsi autem circa se, magis
 quā ui oppressi laniabantur, cum recedendi spatium non da-
 retur, nec interfectores à cædibus temperarent. Incerti autem
 quid agerent, in ciuitatē se precipitabant: miseri (ut mihi ui-
 detur) eò quod fugiebant crudelius subeuntes exitium, donec
 tēplū exterius sanguine redundauit. Octo autē milia et quin-
 gentos mortuos dies inuenit. Nec tamē his Idumæorū ira sa-
 tiata est: sed uersis in ciuitatē manibus, omnes domos diripie-
 bant: quemq; fortuito inuenissent, morti dabant. Et cetera
 quidem

quidem multitudinis eadem superuacua esse ducebāt: Pontifices autem peruestigabant, & in illos pleriq; ferebantur, statimq; comprehensos obtruncabant: astantesq; super eorum cadauera, nunc Anano populi benivolentiam, nunc Iesu quæ de muro dixerat, exprobrabant. Ad hoc autē impietatis progressi sunt, ut etiam insepultos eos abiecrint: cum præsertim Iudæis tanta sepulture cura sit, ut etiā iudicio cruci suffixos, ad occasum solis deponant, atq; sepeliant. Et quidem non errauerim, si Anani mortem dixero excidij ciuitatis fuisse principium, & ex illo die muros euersos remq; publicam Iudeorum periisse, quo pontificem rectoremq; salutis suæ iugulatū in media ciuitate uiderunt. Erat autem & aliās uir laudabilis atq; iustissimus, & præter nobilitatis ac dignitatis & honoris, quo erat præditus, amplitudinem, infimis amabat æquari. Libertatis autē maxime fautor erat, & is qui populi affectaret imperiū. Commodis autē proprijs cōmunes semper utilitates anteponebat, super omnia paci studens. Sciebat enim Romanos nō posse expugnari: ac prospiciebat, si pacisci utiliter nequissent Iudæi, omnino eos perituros. ut autē breuiter dicam, cum Anano uiuo ad transactionē uenissent. Mirus enim erat dicere, mirus populo persuadere quæ uellet. Iam uerō impediētes bellantesq; subegerat. Plurimū autem moræ sub tali duce attulissent Romanis. Huic iunctus erat Iesus, illo quidem comparatione inferior, sed præstans cæteris: ut putem deum, qui tanquam uiolatam ciuitatē perire flammis, purgariq; sancta uellet, consulto defensores eorum, & qui ea charissima ducerent, amputasse. Itaq; paulo ante sacris indumentis amictos, ac toto orbe celeberrimæ religionis autores, quiq; undiq; in ciuitatem commeantribus uenerabiles habebātur, iacere nudos prædam canibus ac feris uideres. Quos quidem uiros ipsam puto genuisse uirtutem, tantum licuisse uitij, flentem.

FLAVII IOSEPHI

DE BELLO IYDAICO

liber quintus.

De altera strage, & reditu Idumæorum, Zelotarumq;
crudelitate.

CAPVT I.

ANNO quidē & Iesu cuiusmodi finis eue-
nit. Post illos uerò tam Zelotæ quàm Idumæi
passim plebem, quasi nefandorum animalium
gregem, irruendo mactabant. Et uulgus qui-
dem in quolibet loco deprehensum necaba-
tur: correptos autem nobiles & adulescentes, uinctos in car-
cerem concludebant, spe, nonnullos eorum sibi posse sociari
nece dilata. Verum hæc nullum mouebant, sed cuncti mortem
præoptauerant, dum modo ne aduersus patriam communem
nequissime conspirarent: sciuissima tamen ante eadem uerbera
sustinebant, exulcerati plagis atq; tormentis. cumq; iam cor-
pus non sufficeret cruciatibus, tandem gladium merebantur.
Quos autem die cepissent, eos in custodiam nocte ducebant:
extractosq; inde, si quos mori contigisset, abijciebant, ut uin-
ctis alijs locus esset. Tantus autem populum pauor occupa-
uerat atq; formido, ut ne flere quidem palàm quisquam, siue
sepelire proprium funus auderet: sed erant occultæ clausorū
etiam lachrymæ, & ne quis inimicorum audiret, circumspe-
ctantes gemebant: paria namq; his qui lugebantur, etiam qui
luxissent ilico patiebantur. exigua uerò nocte sublatam ter-
ram manibus, corporibus iniiciebant, & nonnunquam die, si
quis fuisset audacior. Duodecim autem milia hoc modo nobi-
lium periere. Illi autem iam cædes exosi, nullo pudore iudicij
uim & cognitionis cauillando imitabantur. Itaque cum illu-
strum quendam Zachariam Baruch filium interficere decre-
uissent

uissent (irritabantur enim quod nequissimis inimicus nimis erat, & probis amicus, itemq; locuples) neque solum fortunarum eius direptionem sperarent, sed etiam remotum iri uirum ad se deiiciendos potentem, septuaginta plebeiorum honestissimos ex praecepto conuocant, iudicum specie potestate carentes, & apud eos Zachariam, quasi res proderet Romanis, accusant: quodq; ad Vespasianum prodicionis causa misisset. Sed neque argumentum, neque ulla probatio criminis erat. ipsi autem misisse dixerunt, & hoc haberi pro fide ueritatis uolebant. Zacharias autem ubi nullam spem salutis sibi relictam esse uidit, per insidias non in iudicium, sed in carcerem ductus, uitae suae desperationem libertate non priuauit: sed exorsus ueri quidem similitudinem obiectorum derisit, & illata sibi crimina breuiter diluit: in accusatores autem oratione conuersa, omnes eorum iniquitates per ordinem profecutus est, multaq; de perturbatione rerum querebatur. Zelote uero obstrepentes, uix à gladijs temperabant, speciem cauillationemq; iudicij sui usque ad finem permanere cupientes, & prae hoc iudices experiri, an periculoso tempore iustitiae memores forent. Igitur omnes septuaginta pro eo sententiam ferunt, & pro eo mori, quam sibi ascribi eius interitum maluerunt. Illo uero absoluto Zelotarum clamor tollitur, & uniuersi quidem iudicibus irascebantur, qui simulationem datae sibi potestatis non intellexerant. duo uero ex audacissimis aggressi Zachariam, in medio templo interficiunt: & illudendo, habes, inquit, & à nobis de absolutione sententiam certiorē: eumq; statim in subiectam uallem de templo proijciunt. Iudices uero, contumeliae causa uersis gladijs ferientes, templi ambitu pepulere. cædi enim eorum percerant, ut disiecti per ciuitatem, nuntij fierent apud omnes seruitutis. Idumæos autem iam uenisse poenitebat,

neq; his gesta placebant. Quibus collectis Zelotarum quidam secretò indicabat uniuerſa: & quæcūq; hi qui eos aduocauerāt ſclerate feciſſent, omnia demonſtrabat: arma quidem ceſpiſſe eos, quaſi Romanis à pontificibus metropolis prodere-
tur, reperiſſe autem nullū proditiōis indicium. Illos uerò qui tutari eam ſimularent, & belli facinora auſos & tyrannidis, ab initio quidem prohibendos fuiſſe. Verum quia ſemel in ſocietatem inſtiti-
nae cedis inciſſent, finem delictis adhibendū, neq; uires hominibus ſuggerendas morē patrū deſtruentibus. Nam eſi portas grauitè ferrent ſibi atq; in oppidū aditum eſſe præcluſum, poenas ab his qui prohibuerant eſſe repetitas: & Ananum quidem peremptum, una uerò nocte populū totum penè conſumptū. Quarum rerum multos quidem ſuorū poenitere ſentirent: eorū autem uiderent, à quibus rogati eſſent, crudelitatem immenſam: ne ipſos quidem per quos ſalui erant erubeſcentium. in oculis enim auxiliatorū peſſima faci-
nora cōmittere, illorumq; iniurias Idumæis imputari, quate-
nus ea non prohibeant, neq; ab his ſeparentur. Debere igitur (quoniam de proditiōe quæ dicta ſunt, calumniā fuiſſe pa-
tuit, nullusq; Romanorū impetus timeretur, aduerſus ciui-
tatem uerò inexpugnabilis eſſet potentia corroborata) illos domum recedere: malorumq; ſocietatem uitando cuncta dilue-
re flagitia, quorū non ſponte, ſed decepti participes extitiſ-
ſent. Perſuaſum eſt Idumæis: & primum eos qui erant in cu-
ſtodijs ſoluunt, propè ad duo milia populariū: ſtatimq; relicta ciuitate, ad Simonem ueniunt, de quo paulò poſt commemo-
rabimus: deinde domū ex Hieroſolymis abiere. Euenit autem eorum diſceſſum utriſq; pariter inopinatum uideri. Nam & populus neſcius poenitudinis, paululum fiducia recreatus eſt, uelut inimicis leuatus: & Zelotarū creuit inſolentia, quaſi nō auxilijs caruiſſent, ſed ijs eſſent liberati, quorū pudore ac re-
uerentia

uerentia criminibus temperabant. Deniq; nulla iam erat facinorum mora neq; cunctatio: sed festinatis quidem consilijs in rebus singulis utebatur: quæ uerò placuissent, ipsa cogitatione citius peragebant. Maxime autē in uiros fortes atq; insignes, cadibus seniebant: cum inuidia nobilitatem absumerent metu uirtutum: unamq; cautionem putarent, nullum optimatū superesse. Itaq; occisus est cum multis alijs Gorion, dignitate simul & genere præstans, & plus posse populum gaudens, plenusq; spiritu, libertatis amator ut nullus alius Iudeorum, quem tamen libertas præter alias uirtutes perdidit. Sed ne Pe-raia quidem Niger eorū manus effugit, bellis cum Romanis gestis uir strenuus cōprobat: qui etiam sæpe uociferans, & cicatrices ostendēs, per mediam ciuitatem trahebatur. Ductus uerò extra portas, desperata iam salute, ne sepultura careret supplicabat. Illi autē prius interminati, quòd humum ei quam desiderabat concessuri non essent, mox etiam mortem intulere. Qui tamen cum occideretur, Romanos eis ultores imprecatus est: famemq; præter bellum ac pestilentiam, & ad hæc omnia ipsorū mutuas manus: eaq; uniuersa confirmauit apud impios deus, & quod iustissimū esset effecit, ut audaciam suā quā primum experirentur inter se disidentes. Niger quidē occisus, quem habebant de oppressione sui metu eos leuauit. Pars autem plebis nulla erat, cui non ad interitum excogitabatur occasio. Nanq; alij quòd iam dudum alijs ciuibus restitissent interficiebantur: qui uerò nihil offenderant, subitas pacis tempore causas excipiebāt. Et qui omnino libere eos non adissent, pro contemptoribus: qui uerò obsequentes, pro insidiatoribus habebantur: unaq; maximorum criminum & mediocrium poena, mors erat. neq; euasit quisquā, nisi aut ignobilitate aut fortuna perhumilis.

De intestina discordia Hierosolymorum. CAP. II.

T t 3

Romani

ROmani autem omnes ad ciuitatem animos intendebant, hostium diffensionem lucrum sibi esse censentes: & Vespasianum penes quem summa rei potestas erat, incitabant, diuinæ prouidentiae dicentes auxilio in semet hostes esse cōuersos: ueruntamen uelox esse momentum, & Iudeos cito in concordiam redituros, aut intestinis malis defessos, aut redactos in pœnitudinē. Ad quos Vespasianus ait: Plurimum eos quid fieri conueniat ignorare, tanquam in theatro cupientes quantum armis ac manibus possent ostentare potius cum periculo, quàm secum quid esset utile reputare. Nam si statim ciuitatem aggredierentur, ipsos causam hostibus fore concordiae, ac uires eorum etiam nunc uigentes in se prouocatu-
 ros, Sin oprerentur, paucioribus ac moderatioribus his usuros, domestica seditione consumptis. Deum nanque melius quàm ipsos disponere, qui sine labore Iudeos Romanis traderet, nulloq; periculo exercitui uictoriam condonaret. Proinde manibus proprijs intereuntibus inimicis, maximoq; malo, hoc est, seditione turbatis, debere se potius periculorum spectatores esse, quàm cum hominibus mortem appetentibus atque intestina rabie insanientibus confligere. Si quis autem putauerit uictoriae gloriam sine praelio fieri uiliorem, sciat, inquit, armorum incerto exitu commodius esse commode persicere quod intendit. Neque enim manu præclaros esse minùs laudabiles, qui paria gesserint moderatione atque prudentia. Simul autem dum hostes imminuerentur, etiam milites ex laboribus assiduis recreatos ualentiores ductum iri. Præterea non id esse tempus, ut mature occupanda uideatur uictoriae claritudo. nec enim armis fabricandis aut muris, uel auxilijs congregandis Iudeos operam dare, atque ideo moras diffidentibus nocituras: sed bello domestico ac diffensione tumidos, miserabiliora pati quotidie, quàm ipsi eos captos afficerent

rent intronissi. Proinde siue quis securitatem consideret, si-
nendos esse qui semet absumerent: siue facti gloriam clario-
rem, nequaquam manus intestino morbo laborantibus affe-
rendas: siquidem ratione recta diceretur, non ipsorum, sed
discordiæ fuisse uictoriam. Hæc Vespasianus: eiq; dicenti re-
tores militum consentiebant: moxq; apparuit quàm utile
fuisset eius consilium. Nanque in dies singulos multi ad eum
confluebant fugiendo Zelotas. Erat autem fuga difficilis,
quòd omnes exitus custodibus obsidebantur. Et si quis ibi
qualibet ex causa deprehensus fuisset, uelut ad Romanos ire
cuperet, interficiebatur. qui tamen eis dedisset pecuniam, sal-
uus abibat: & qui non dabat, solus proditor habebatur.
Restabat igitur, pecuniosis fugam redimentibus, solos pau-
peres iugulari. Mortui uerò per omnes uias coacruabantur
innumeri, multiq; etiam transfugere cupiētium, rursus in ci-
uitate perire præoptabant. nam spe sepulturæ in patria mori
tolerabilius uidebatur. Illi autem ad hoc crudelitatis deuia-
uerant, ut neque intus, neque per itinera occisis humum con-
cederent: sed ueluti cum patrijs legibus etiam naturæ iura di-
sturbare pepigissent, suaq; in homines iniustitia diuinitatem
quoq; polluere, ita sub sole putrescere mortuos relinquebant.
Sepelientibus autem suorum corpora, idem quod transfugis,
imminebat supplicium mortis: statimq; sepultura indigebat,
qui hanc alteri præstitisset: & ut breuiter dicam, nulla tam bo-
na, quàm misericordia, perierat in illis cladibus mentis affe-
ctio: hisq; irritabantur noxij, quæ miseranda uidissent, à uiuis
in mortuos, à mortuis in uiuos iracundiam transfcrētes. Mo-
dum autem excedente metu, superstitibus mortui adepti re-
quiem beatiores uidebantur: & qui erant in custodijs, com-
paratione sui cruciatus, insepultos quoq; fortunatissimos de-
monstrabant. Omne quidem ab illis ius hominum calcabatur,

ridebatur etiam diuinitas, prophetarumq; responsis tanquam uulgaribus fabulis illudebant. Cum uerò multa contempsissent de uirtute ac uitijis statuta maiorum, etiam quæ de patria olim prædicta fuerant, uera esse exitu probauere. Vetus enim quidam sermo ferebatur, tunc demum ciuitatem captum iri, sancta quoque flammis exurenda esse lege belli, cum seditio fuisset exorta, sanūq; dei propriæ manus antè uiolassent. Quibus Zelotæ, nihil de eorū fide dubitantes, ministros se præbuerūt.

De Gadarensium deditione & strage. CAP. III.

AT Ioannes iam dudum tyrannidem affectans, parem cum similibus honorem habere dedecus existimabat: paulatimq; sibi nequiores adiungens, ab eorum affectione separabatur. Semper autem aliorum decretis non obediendo, suaq; iubendo imperiosius, quod solus dominari cuperet non latebat: cique sociabantur nonnulli metu, alij gratia (mirus enim erat oratione atque fallacia persuadere quæ uellet) multi uerò propterea quòd sibi tutum esse ducebant, priorum delictorū causas uni potius ascribi quam omnibus. Ad hæc quia manu strenuus erat, et bonus consilio, satellites non paucos habebat, etsi magna pars eū contrariæ factionis reliquerat. apud quos etiam liuor nonnihil ualebat, graue putantes ut paulò antè pari succumberent. Plus autè metus eos, ne sub unius potestate uiuerent, exagitabat. nec enim facile sperabant eum, si semel obtinuisset, deijci posse: occasionemq; in se habiturū timebant, quòd in principio restitissent. Proinde quisque bello potius quiduis pati decreuerat, quàm sponte seruiens mancipij loco perire. Hinc igitur seditio diuiditur, et Ioannes in contraria dissentientibus parte regnabat. Sed inter ipsos quidem munita omnia erant custodibus: nihilq; aut parū agebatur, si quando armis prælium lacebant. in populum uerò uel maxime contentionem susceperunt, et quis maiorem prædam

prædam caperet, utrinq; certabant. Cum tamen ciuitas trium malorum ingentium tempestate laboraret, hoc est, belli, dominationis, itemq; seditionis, eorum cōparatione bellum popularibus mediocrius uidebatur: deniq; relictis sedibus patrijs ad alienigenas profugiebant: & Romanorum beneficio salutem, quam inter suos desperauerant, assequerentur. Quartum uerò præterea malum comotum est gentis exitio. Haud procul ab Hierosolymis castellum erat ualidissimum, reponendis opibus ad munimenta belli, tutandisq; corporibus ab antiquis regibus edificatum, quod Massada dicebatur: id occupauerat qui uocantur sicarij, quod à rapinis amplioribus timore continebantur. Hi cum Romanorum exercitum otiosum esse uiderent, apud Hierosolymam uerò Iudeos dominatione atq; discordia secessisse, maiora facinora aggrediuntur. Die festo azymorum (qui apud Hebræos ad memoriam salutis, qua ex Aegyptiorum seruitio liberati, in terram patriam deuenērūt, solenniter celebratur) nocte deceptis qui sibi erant oppositi, municipium quoddam Engaddi inuasere: ubi pugna quidem Iudeos antè præuētos atq; dispersos, quàm arma caperent siue concurrerent, ciuitate pepulere: eos uerò qui in fuga defecerunt, mulieres uidelicet ac pueros, supra septingentos interfecerunt: edibusq; deinde compilatis, fructus quoque iam maturos depopulati in Massada portauerunt: & illi quidem omnes circum castellum uicos, totamq; regionem populabatur, nō paruo undiq; perditorum ad eos numero in dies singulos confluente: simul autē concitati sunt etiam per singulos Iudææ tractus in latrocinia, qui interim quiescebant. Ac uelut in corpore, si quādo principale mēbrum tumor afficit, omnia pariter egrotare necesse est: ita propter ciuitatis tumultum atq; discordiam, etiam qui foris erāt nequissimi prædā inuenere licetiā. Singuli uerò uicis proprijs dilaceratis,

deinde in solitudinem recedebant. Congregati autem et ceteruatim coniurantes, exercitu quidem pauciores, plures uero quam latrocinialis conspiratio, in templa et oppida strebantur. Et sequebatur quidem, ut in bello fieri solet, ab his eos male affici quos petiissent: uerum praeueniebatur ultio, cum mox latrones à praeda refugerent: nullaque pars erat Iudææ, quæ non una cum Hierosolymis præcellentissima ciuitate interiret. Hæc Vespasiano à transfugis indicabatur: nam licet omnes exitus à seditiosis custodirentur, et cum quis ad eos accessisset interficeretur, tamen erant qui ad Romanos clam profugerent: ducemque Romanorum opem ferre ciuitati, et reseruari populi reliquias hortaretur: multos enim, quod bene Romanis uellet, periisse, multos adhuc in periculo dicebant esse superstitis. Ille autem iam tum miserans eorum calamitates, propius ad eos uelut Hierosolymam obsessurus accedit, re autem uera ut ciuitatem obsidione liberaret: ipse autem antequam reliqua subigendi, nullumque impedimentum extrinsecus obsidioni relinquendi. Cum igitur uenisset in Gadara, transamniæ regionis metropolim ualidissimam, mensis Martij quarta die ciuitatem ingreditur: iam enim optimates, ignoratibus seditionis, legatos ad eum de traditione miserat, tam pacis desiderio quam suis patrimonijs metuentes: multi enim apud Gadara locupletes habitabant, quorum legationem inimici nesciebant, nisi quod Vespasiano appropinquante id cognouerunt. Et ciuitatem quidem se retinere posse desperabant, quod et intestinis inimicis numero inferiores erant, neque procul abesse uidebant à ciuitate Romanos: si uero fugere decruissent, sine sanguine id facere, nullaque à noxijs poena repetita, non honestum sibi putabant. Itaque Dolesum comprehensum (nanque is non dignitate solum ac nobilitate ciuitatis princeps habebatur, sed etiam legationis autor erat) interficiunt: nimiaque iracundia

cundia mortuo uerberato, extra ciuitatem dilapsi sunt. Iam uerò propius accedente Romano exercitu, Gadarenſium populus Veſpaſiano cum acclamationibus in ciuitatem recepto, fidei dextras ab eo accepit: equitumq; & peditum præſidia cōtra fugitiuorum excuſus: muros enim priuſquàm id Romani peterent, ipſi deſtruxerant: ut eo ſibi fides eſſet, quòd pacem diligerent, ſi bellum gerere ne uolentes quidem poſſe uiderentur. Veſpaſianus autem niſſo Placido cum d. equitibus ac tribus milibus peditum, aduerſus eos qui ex Gadaris fugerant: ipſe cum cæteris militum copijs Cæſaream regreditur. At fugitiui poſtquam equites repente à tergo inſequētes uidēre, priuſquàm in manus uenirent, in uicum quēdam, cui nomen eſt Bethenabrin, ſe recepere: ubi reperta non paucorum iuuenum multitudine, hiſq; partim uolentibus, partim ui armatis, temere contra Placidum eiꝯq; milites proſiliunt. Illi autem primo quidem impetu paululum receſſerunt, ea ſimul arte, ut eos à muro longius prouocarēt: deinde loco oportuno circumdatos, telis agentes eminus ſauciabant. Itaq; fugientes quidem, ab equitibus præueniebantur Iudei, qui uerò manus cōſeruiffent, à peditibus trucidabātur, nihil plus audaciæ demonſtrantes: condenſos enim aggrediēdo Romanos, armis nō ſecus ac muro ſeptos, ipſi quidem telis aditum non inueniebāt, neq; ſufficiebāt aciem rumpere: illorum autē transfigebantur telis, & immaniſſimis ſeris ſimiles ruebant ultro in ferrum, & ſternebantur, alij gladijs ora percuſſi, alij ab equitibus diſſipati: quoniā cura erat Placido, curſum eorū à uico intercludere: aſiducq; prætercurrentes ea parte, cedentesq; reſpectens, unā etiā libratis ſagittarum iſtibus utebatur: hiſq; proximos interficiebat: metu uerò lōge fugiētes auertebat, donec elapſi q̄ fortiores erāt ad murū effugēre. Eius autē cuſtodes quid agerēt neſciebāt. Nec enim excludi Gadareſes ſuorum

suorū causa patiebātur, etsi eos recepiſſet, unā cū his se perituros uidebāt: quod etiā cōtigit. Illis enim cōpulsis ad murū, penē cum his Romanorū equites irrupere. Portis autem antē præclusis, admoto milite Placidus ad uesteram usq; acerrime oppugnato muro pariter ac uico potitus est: ibiq; tūc uulguſ quidē iners occidebatur, fortiores uerò fugam petebāt: domus uerò à militibus diripiebātur, & uicus igni traditus est. Qui uerò inde euaserāt, totā secum illā regionē ad fugā incitarūt: & extollēdo proprias calamitates in maius, totumq; Romanorum exercitum aduentare dicendo, metu omnes undiq; cōmouerunt: plurimo autem numero aucti, in Hierichūta secesserunt: hæc enim etiā tunc eorum spem salutis fouebat, quòd esset ualida & populosa. Placidus uerò equitibus, rebusq; antē prospere gestis fretus, eos inſequēbatur: & usq; ad Iordanem quidē semper quos occupabat, morti dabat: omnem uerò ad flumen coactam multitudinem, fluminis impetu prohibitam, quòd auctum imbribus uadum transire non poterāt, aperto prælio aggreditur. Itaque neceſſitas eos ad pugnam compulit, quòd fugæ locum non haberēt: prætentiq; ad ripæ longitudinem, tela equitum & incursus excipiebant: à quibus multi perculsi, in fluuium ceciderunt: nam qui manibus eorum caſi sunt, tredecim milia fuerunt: alij autem cum uim ſuſtinere non poſſent, in Iordanem ſponte deſilierunt: erat autem numerus inſinitus: & præterea capta sunt circiter duo milia uirorum ac ducenti, cum præda maxima ouium & aſinorum, itemq; camelorum & boum. Iudeis quidē hoc uulnus inſlictum quamuis par ſuperioribus, maius tamen ſeiſo uiſum est: non ſolum quòd eam totam regionem quā fugerāt, cædes repleuerant, ſed etiam quòd refertus mortuis Iordanis peruius non erat: & Aſphaltites quoque lacus repletus erat cadaueribus, quæ per multa flumina deuoluta ſunt. Placidus autem

autem secunda fortuna usus, in uicos proximos & municipia contendit: captisq; Abila & Iuliade, & Besemoth, omnibusq; ad lacum Asphaltiten usq;, idoneos ex transfugis ubiq; collocat: deinde milite scaphis imposito, eos qui in lacum refugerant subegit. Et trans fluuium quidē tota regio Romanis cēsit, & ubiq; omnia usq; ad Macharunta deuicta sunt.

De captis oppidis quibusdam, descriptioq; ciuitatis Hierichuntinæ.

CAPVT IIII.

DVm hac autē aguntur, motus circa Galliam nuntiatur, & quod Vindex unā cum optimatibus indigenarum à Nerone defecisset, de quibus alibi diligentius scriptum est. Vespasianū uero ad impetum belli quæ nuntiata sunt incitarunt, iam tunc futura bella ciuilia totiusq; imperij pericula prospicientē: cum si partes Orientis antē pacasset, minus Italia metuendum existimaret: obstante autem hyeme, per subactos interim uicos atq; oppida præsidia collocabat: & decuriones ciuitatibus apponens, multa etiam eorum quæ uastata fuerant instaurabat. Prius tamē comitatus militum copijs quas Cesaream adduxerat, in Antipatridē uenit: ibiq; per biduum ciuitate composita, tertia diē uastando, inflammādo, omnemq; subuertendo circum Thannam toparchiam, in Lyddam & Ianniam procedebat. Et cum sese utraq; tradidisset, constitutis illic habitatoribus idoneis in Ammaunta uenit: occupatq; ad metropolim earum aditu, castra muro circumdat. Quintaq; in his relicta legione cum cetera manu in Bethlepton toparchiam proficiscitur: eaq; & uicina regione itemq; circum Idumæam igne consumptis, castella quidem locis opportunis muniuit: captis autem duobus uicis in media Idumæa positis, hoc est Begabri & Caphartophan, plus quā decem milia hominum peremit: propē autem ad mille cepit: exactaq; inde cetera multitudine, non paruam militum suorum

rum partem ibi cōstituit, qui omnia montana loca incurſando uafſabant. Ipſe autem cum reliquo exercitu in Iamniā redijt: unde per Samaritidē ac per Neapolim, quæ dicebatur ab indigenis Mabortha, ſecundo Iunij menſis die in Goream deſcendit: ibiq; poſitis caſtris, poſtridie in Hierichunta peruenit: in qua unus ei rectorum Traianus quem è locis trans Iordanem ducebat militem iungit, cunctis illic deuictis. Sed ex Hierichunte quidē multitudo ante Romanorum aduentum in aduerſam Hieroſolymis mōtanā regionem diffugerat: nō pauci autē qui remanſere perimuntur. Deſolatā uerò offēderat ciuitatem, cui in planicie ſitæ nudus mons ac ſterilis imminet, idēq; longiſſimus: à Septentrionali enim regione uſq; ad Scythopolitanos agros: à meridiana uerò uſq; ad terram Sodomiticā & Aſphaltitis lacus terminos extenditur: totus autem aſper eſt, & quòd nihil gignat, non habitatur. Huic obiacet circa Iordanē mons alius, incipiens à Iuliadē ac Septentrionali regione, prolixus autē in Meridiem uſq; ad Bacra, quæ petram diſterminat Arabiæ ciuitatem. In hoc eſt etiam Ferreus mons appellatus, ad Moabitidē uſq; longus. Inter duos autē montes regio, quæ Magnus campus uocatur, à Gennabara uico ad lacum Aſphaltitem uſq; patens, habet ducētorum & triginta ſtadiorum longitudinem, latitudinem uerò cētum & uiginti, mediūq; ab Iordane diuiditur. Sunt autem illic duo lacus, Aſphaltites & Tiberiēſis natura contrarij: nanq; alter ſaluſ ac ſterilis eſt, Tiberienſis uerò dulcis & focundus: æſtatisq; tempore illa planicies ardore ſolis incenditur, & uitioſo opprimitur aëris tractu, omnibus circū aridis præter Iordanem: unde eucnit, ut palmæ quæ in ripis ſunt magis floreant, & fertiliores ſint: minus autem, quæ longè remotæ ſunt. Ad ipſam uerò Hiericho longiſſimus fons eſt, rigandiſq; aruiſ uberrimus, iuxta ueterem ſcaturiens

scaturiēs ciuitatem:quam Iesus Naue filius,Hebræorum du-
ctor,primam in Chananæorum terra bello possederat . Hunc
fontem aliquādo frunt non solum terræ atq; lignorum fru-
ctus,sed etiā fœminarum partum obtūdere solitum, cunctaq;
pariter morbo ac peste corrumpere. Postea uerò mansueuisse,
contraq; saluberrimum ac feracissimum esse factum ab Heli-
sæo quodam propheta, qui Helie notus fuerat atq; successer-
at. Receptus enim hospitio ab Hierichuntis habitatoribus,
quòd humaniores eos expertus erat , ipsos & omnem illam
regionem perpetua gratia remuneratus est : progressusq; ad
fontem,lagoenam fictilem salis plenam in profluentem aquam
misit. Iuxta deinde ad cœlum dexterā tendens,fontiq; inuer-
gens blanda libamina , ipsum quidem precebatur ut fluentia
leniret , ac dulciores aquarum uenas aperiret : deum uerò ut
fœcundioribus auris flumina tēperaret orabat:tamq; ubertati-
tem fructuum quàm successiōem prolis darēt indigenis,nec
eos genitrix filiorum aqua deficeret,quoad iusti manerēt:ad
has preces ex disciplina manibus quoq; multa operatus,fontem
immutauit:& qui antea causa erat his orbitatis ac famis,
idem uictus ac fœcunditatis autor est effectus. Deniq; rigatio-
nis eius tanta potētia est,ut si attigerit modo terram,sapidior
sit,aquis diu perseuerantibus:unde eo quæ largius abutūtur,
exiguū emolumentum habent:quæ uerò parcius,plurimum.
Amplius tamen quàm ceteri fontes spatium rigat:& septua-
ginta quidem stadijs longam,uiginti autem latam planiciem
permeat: optimos autem in ea paradisos ac densissimos edu-
cat , palmarumq; irriguarum genera , tam sapore,quàm no-
minibus uaria:quarū pinguisimæ calcibus presse , plurimum
mellis emittūt,non multum alio melle deterius : quāquam &
mellis alitrix est illa regio,& opobalsami ferax , qui omnium
carissimus est fructus ibi nascētū : itemq; cyprū & myroba-
lanum

lanum gignit: ut qui diuinum esse illum tractum dixerit, non errauerit, ubi & larga & optima generantur, quæ sunt carissima. Sed nec in alijs ei fructibus aliqua facile toto orbe regio certauerit: adeo multiplicatum quod satum est reddit. Cuius rei causa mihi uidetur esse aquarum uis leta, & æris calor: cum hic prouocet quæ nata fuerint atq; diffundat: liquor autem firmis singula radicibus stringat, uiresq; suggerat æstiuo tempore: quo sic perusta est illa regio, ut nihil facile procedat ac pullulet: aqua tamen, si ante solis ortum hauriatur, auræ spiritu refrigerescit, naturamq; contrariam æri sumit; hyeme uero contepescit, eaq; mersis mitissima efficitur. Tanta est autem cœli temperies, ut quo tempore in alia Iudææ regione ningit, lino illic tantum indigenæ uestiantur. Distat autem ab Hierosolymis centumquingenta stadijs, & ab Iordane stadijs sexaginta: totumq; habet à Hierosolyma spatium desertum atq; saxosum: ad Iordanem uero & lacum Asphaltiten, licet humilior, æque tamen incultum ac sterile. Sed de Hiericho, quàm sit fortunatissima, satis dictum est.

Lacus Asphaltites.

CAPVT V.

Commemoratione autem dignum puto, Asphaltitis quoque naturam exponere lacus. Is enim salsus quidem ac sterilis est: nimia uero leuitate, etiã quæ grauissima sunt, in eum iacta fluitant. de mergi autem quis in profundum nec de industria facile potest. Deniq; Vespasianus, qui eius uisendi causa illuc uenerat, iussit quosdam natandi inscios, uinctis post terga manibus, in altum proijci: & euenit omnibus, tanquam ui spiritus sursum repulsos de super fluitare. Ad hæc mirabilis est coloris mutatio, quæ ter in singulos dies superficiem uertit, & solis radijs uariata resplendet. Multis autem locis uomit nigras bituminis glebas, quæ super undam & habitu & magnitudine tauris sine capitibus asimiles natant. Ad eas autem cum lacus exercitiores

ritores accesserint, nacti quod aggestum est, ad naues trahunt: & quia lentum est, repletas eas abrumpere nequeunt: sed quasi religata scapha, pendet à cumulo, donec mēstruo mulieris atq; urina soluat. Est autem utile non modo ad compagines nauium, sed ad corporum etiam curationem multis remedijs admiscetur. Longitudo lacus est quingentorū & octoginta stadiorum, qui ad Zoara usq; Arabia tenditur: latitudo autem centum quinquaginta stadijs patet. huic Sodomitica terra uicina est: olim quidem tam fructibus quàm diuitijs ciuitatum fortunata, nunc autem omnis exusta, ut quæ habitatorum impietate fulminibus conflagraffe memoratur. Denique adhuc in ea diuini reliquias ignis, & oppidorum quinq; uidere licet imagines, & renascentes in fructibus cineres: qui colore quidem sunt edulibus similes, carpentium uerò manibus in fumum dissoluuntur & cinerem. Terræ quidem Sodomitice fabula eiusmodi fidem habet ex facie.

Gerasæ deuastatio, simul de Neronis morte, Galbæ & Othonis.

C A P V T V I .

AT Vespasianus Hierosolymorum habitatores concludi Audiq; cupiens, apud Hiericho & Adidam castellis erectis, utrobq; auxiliarium pariter ac Romanorū præsidia collocat. Mittit autem Gerasam L. Annium, equitatus ei parte multisq; peditibus attributis. Qui primo aggressu ciuitate capta, mille iuuenum, qui ne fugerent præuenti erant, interficit: familias captiuas ducit, bona militibus prædari permittit. Incensis deinde domibus, proximos petijt. Erat autem fuga potentium & interitus infirmorum: quodq; occupatum fuisset, flammis dabatur: omnibusq; tam montanis locis quàm tota platinie bello oppressis, apud Hierosolymam degentes exeundi copiam non habebant: cum transfugere quidem cupientes à Zelotis asseruarentur: eos uerò, qui etiam tunc à Romanis

V u

diside

dissidebant, undique ciuitate uallata cohiberet exercitus. Vespasiano autem Casaream reuerso, et cum omnibus copijs in ipsam Hierosolymam proficisci paranti nunciatur Nero peremptus, cum per annos tredecim et octo dies imperasset. De quo referre, quemadmodum dehonestarit imperium, nequissimis hominibus Nymphidio et Tigillino, et indignissimis libertorum permissa republica: quodq; horum captus insidijs, ab omnibus suis senatoribus desitutus, cum quatuor libertis fidelibus in suburbanum fugerit, ibiq; semet occiderit: et quod multo post tempore, qui eum deposuerant poenas dederint: bellumq; per Galliam quo pacto desierit: et quod Galba creatus imperator, Romam redierit ab Hispania: et quemadmodum incusatus à militibus, tanquam humilioris esset animi, in medio foro necatus sit, et Otho declaratus sit imperator, militesq; suos contra Vitellij duxerit exercitum: necnon et Vitellij turbas, et circum Capitolium pugnam: et quemadmodum Antonius Primus et Mutianus Vitellium interfecerint, et Germanorum agmina bellumq; ciuile sedauerint: hæc omnia recusauī narrare, confidens quod à multis Græcorum itemq; Romanorum ea cuncta copiose perscripta sunt. ordinis autem rerum continuandi gratia, ac ne intercisa pendeat historia, summam singula designauī. Igitur Vespasianus primo quidem in Hierosolymam expeditionem differebat, expectans quonam uergeret imperium post Neronem. deinde ubi Galbam imperare cognouit, nihil conari decreuerat, prius quam ille quoq; ad se de bello aliquid perscriberet. Mittit autem ad eum Titum filium suum et salutatum simul, et ut de Iudeis mandata acciperet. Ob easdem causas et rex Agrippa nauis gavit ad Galbam. Sed dum Achaiam, quod hyems erat, longis nauibus præteruehantur, interfici Galbam contigit, septem mensibus post et totidem diebus. Deinde Otho suscepit imperium,

rium, ac tres menses rempublicam gubernauit. Agrippa uerò nihil mutatione deterritus, Romam pergere statuit. Titus uero diuino quodam impulsu, ex Achaia ad Syriam nauigat, et mature inde Cesaream uenit ad patrem. Suspensi autem de omnibus, quasi nutante Romano imperio, Iudeorum militiam negligebant: patriæ quoque metuētes, aggredi alienigenas inopportunum arbitrabantur.

De Simone Geraseno nouæ conspirationis principe.

CAPVT

VIL

INterea tamen bellum aliud in Hierosolyma excitatur. Erat Simon Giora filius, patria Gerasenus, etate iuuenis, sed calliditate posterior Ioanne, à quo iam pridem ciuitas possidebatur, uiribus autem corporis audaciâque præstantior. ob quam ex Acrabarena quoque toparchia, cuius rector erat, pulsus ab Anano pontifice, ad latrones peruenerat, qui Massadam occupant, Is autem primo quidem ita suspectus erat, ut eum ad inferius castellum cum mulieribus, quas secum adduxerat, transire permitterent, ipsi excelsius incolentes, rursum autem propter necessitudinem morum, fidelis esse uidebatur. nam et ductor erat prædatum exeuntibus, et cum ipsis territorium Massade populabatur. nec tamen eos ad maiora exhortando metuebat. dominandi enim cupidus, magnorumque appetens, quia mortē Anani comperit, in montana loca discessit: ac uoce præconum seruis libertate promissa, itemque liberis præmio, cunctos qui ubique fuerant nequissimos congregauit. Iamque ualidis cōstatis copijs, montanos uicos diripiebat. Semper autem accedentibus pluribus socijs, audebat etiā in humiliora loca descendere, et ciuitatibus quoque iam terribilis erat: multosque potentium uis eius et prospere gesta sollicitabant. nec iam seruorum tantum siue latronū exercitus erat, sed multorum etiam popularium, tanquam regi, parebat obsequium.

Excursus autem agebatur in Acrabatenam toparchiam, et in maiorem usque Idumæam. Vicum enim cui nomen est Nain muro amplexus, ad tuitionem sui pro castello habebat. In ualle autem quæ appellatur Pharan, multas quidem dilatauit speluncas, multas uero paratas inuenit, atque his conditorum prædæ receptaculis utebatur. Quin et direptos illic fructus reponebat, multæque cateruæ diuersabantur: neque dubitabatur, quod in Hierosolymam copijs et apparatu præluderet. Vnde insidiæ ueriti Zelotæ, ac præuenire cum qui contra se cresceret cupientes, plerique cum armis egrediuntur. His autem Simon occurrit, commissoque prælio multos occidit, et reliquos compellit in oppidum. Nondum autem uiribus fretus, ab obsidione deterretur. Prius autem Idumæam subiugare conatus est. Itaque cum uiginti milibus armatorum ad fines eius properabat. Idumæorum autem principes mature ex agris uiginti quinque ferme milibus pugnacium ciuium congregatis, pluribus autem qui sua seruaret domi relictis, propter sicariorum, qui Massade uersabantur, incursum: Simonem in finibus præstolabantur: ubi conflictu habito, ac per totum diem tracto prælio neque uictor neque uictus abscessit. Et ipse quidem in Nain uicum, Idumæi uero domum regressi sunt. Non multo autem post, Simon cum maioribus copijs eorum fines petebat: castrisque in quodam uico cui nomen est Thecue positis, ad custodes Herodij, quod non longe aberat, de socijs suis Eleazarum misit, ut castellum sibi traderent persuasurum: quem quidem sine mora suscepere custodes, causæ nescij cur uenisset: mox autem de traditione prolocutum, strictis gladijs persequiebantur: donec fugæ locum non reperiens, de muro in subiectam uallem se proiecit. et ille quidem hoc modo statim moritur. Idumæis autem uires Simonis formidantibus placuit, priusquam bello congrederentur, explorare hostium copias, ad hoc autem se munus obtulit

obtulit parato animo Iacobus, unus è rectoribus, cogitās prae-
ditionem. Deniq; profectus ab Oluro (in hoc enim uico tunc
Idumaeorum collectus erat exercitus) ad Simonem uenit : pri-
mumq; se patriam suam traditurum esse paciscitur, accepta
fide quod semper ei charissimus foret. mox etiam de tota Idu-
mæa operam pollicetur. Ob quas res humanissime apud Si-
monem cœnatus, amplissimq; promissus animatus, ubi ad suos
rediit, primo Simonis exercitum multiplici numero mentie-
batur esse maiorem: deinde rectoribus etiam paulatimq; mul-
titudine uniuersa perterritis, ut Simonem reciperent suade-
bat, eiq; sine pugna rerum omnium permitterent principa-
tum. simul autem hoc agens, & Simonem ipsum per nuncios
euocabat, disiecturum se pollicitus Idumæos, quod & præsti-
tit. Nam cum iam appropinquaret exercitus, equum primus
inscendit, & cum socijs corruptionis effugit. pauor autem oc-
cupat uniuersam multitudinem, ac priusquam ad manus ue-
niretur, domum quisq; suam soluti ordine recesserunt. Simon
uero præter opinionē sine sanguine Idumæam introiuit : pri-
mumq; aggressus ex improviso Chebron municipium capit, in
quo maxima præda potitus est, multosq; fructus diripuit. Che-
bron autem indigenæ ferunt non eius terræ modo ciuitatibus,
uerumetiam Aegypti Memphi antiquiorem. deniq; duo milia
& trecenti eius cōnumerantur anni. hoc autē narrant Abra-
ham quoque parenti Iudæorū fuisse domicilium, posteaquā
Mesopotamiæ sedes reliquit : eiusq; posteros hinc ad Aegy-
ptum esse profectos : quorum etiam nunc monumenta extant
in eadem ciuitate, peroptimo marmore liberaliter fabricata.
Cernitur autem sexto ab oppido stadio arbor maxima Tere-
binthus : eamq; memorant ab initio mundi creati nunc usque
durare. Hinc totam Simon peruasit Idumæam, non modo uia-
cos eius & ciuitates depopulando, sed excidendo etiam ter-

ritoria. nam præter armatos quadraginta enim milia sequebatur, ut his ne victui quidē necessaria satis essent. Ad has autem necessitates accedebat eius crudelitas et insuper iracundia, quo magis vastari contigit Idumæā. Et quemadmodū post locustas sylua cerni solet frondibus spoliata, sic etiā quā Simonis transisset exercitus, à tergo solitudinē relinquebat: et alia quidem comburedo, alia diruendo, et quicquid in ciuitate uel in agris natū esset conterendo calcibus, aut depascendo debebant: perque terrā cultam iter agendo, faciebant eam sterili duriorē, prorsus ut ne signū quidē vastatis relinqueretur, quòd aliquando fuissent. Hæc omnia rursus Zelotas incitauerunt, et aperto quidē bello configere pertinere: insidijs uerò per itinera collocatis, uxorem Simonis rapiunt, eorumque præterea quos habebat in obsequio plurimos. deinde tanquā Simonē ipsum cepissent, in ciuitatē exultantes redeunt. cōtinuo namque sperabant, armis cum depositis pro uxore sibi supplicaturū. illum autē non misericordia, sed ira coniugis raptæ peruaserat. cumque ad muros Hierosolymorū uenisset, ut fera saucia quæ percussores prendere nequisset, ita in quos reperisset, effundebat insaniam. denique olerū sarmentorumque causa progressos è porta, imberbes pariter ac seniores correptos uerberabat ad necem: ut animi indignatione id solū abesse uideretur, quòd non etiam uesceretur corporibus mortuorū. multos autem abscisīs manibus dimittebat in ciuitatē, unā perterrefaciens inimicos, et populū reuocare cupiens à nocentibus. Hisque mandabat ut dicerent, iurare Simonē per deum qui cuncta regeret, quòd nisi cito sibi redderent coniugē suam, muro perrupto omnibus qui in ciuitate essent similiter uteretur, neque cuiquā etati parceret, aut ab innocentibus discerneret noxios: donec his eius mandatis, nō modo populus, sed etiā Zelotæ metu perculsi, remisissent ei mulierem, atque ita delinitus, paulisper ab assidua cæde requieuit.

De Galba,

De Galba, Othone, Vitellio, & Vespasiano. CAP. VIII.

Non solum autem per Iudeam erat seditio bellumq; civile, uerum etiā per Italiam. In medio nanq; Romanorum foro Galba perempto, creatus Otho imperator cum Vitellio imperiū affectante pugnabat: quem Germanica tunc legiones elegerant. Habito autem apud Bebriacum Gallie cisalpine praelio cum Valente & Cecinna Vitellij ducibus, primo die Otho superauit, altero Vitelliani: multisq; trucidatis, & aduersæ partis audita uictoria, Otho apud Brixellum semet occidit, postquam biduum tresq; menses imperium tenuit. Accesserunt autem Vitellij ducibus Othonis milites, & ipse iam Vitellius Romā cum exercitu ueniebat: dum interea Vespasianus quinto die Iunii mensis Cesarea profectus, eas quas nondum subegerat Iudæe partes petiuit: & in montana regione, quod primum ascendit, toparchias duas Gophniticā & Acrabateonem subegit: deinde post has Bethel & Ephrem municipia: ibiq; præsidij collocatis, usq; Hierosolymā equitabat. multos uerò tunc deprehēsos necabat, multosq; capiebat. Ducū autem unus Cerealis cum equitum parte ac peditū, superiorem quæ dicitur uastabat Idumæam. & Caphetram quidem castellū ex itinere captū incendit: alterū uerò quod Capharin dicitur, admoto milite oppugnabat, muro satis ualido cinctum. diutius autem ibi se moraturum speranti, oppidani subito portas aperuerunt, & supplices ei se tradidere. Quibus subiugatis, Cerealis in Chebron alterā ciuitatem antiquissimam tendit, sitam (ut dixi) in montanis locis, haud procul ab Hierosolymis. Vi autē irrumpens in eam, reliquam multitudinē, quam ibi offendit, cū pueribus interemit: oppidum uerò ipsum exurit. Omnibusq; iam captis, præter castella Herodiū & Massadam & Machærunta, quæ a latronibus tenebātur, sola iam Hierosolyma Romanis ante oculos erat, quæ expugnanda restabat.

De Simonis gestis contra Zelotas.

CAP. IX.

Simon autem ubi uxorem suam à Zelotis recepit, ad reliquias Idumææ tendit persequendas: et undiq; circumacta natione, Hierosolymam compulit plerosque fugere, cum ipse quoque ad eam sequeretur. Deinde muro eius obfesso, si quem operariorum ex agris adeuntem multitudinem cepisset, interficiebat. Eratq; populo foris Simon Romanis terribilior: inatus Zelotæ utrisque seniores: quos etiam Galilei nouis inuentis et audacia factionum corrumpebant. Nam et Ioannem ad potentiam ipsi prouexerant: et Ioannes eis pro potentia, quam sibi comparauerat, uicē referens, omnia quæ desiderarent ut facerent per mittebat. Insatiabilis autem rapinarum cupiditas erat, domorumq; locupletum perscrutatio. Cædes autē uirorum et foeminarum iniuriæ, pro ludo habebantur: prædamq; cum sanguine deuorantes sine aliquo metu, post satietatem muliebri libidine calecebant: comptiq; crines, ac foeminarum ueste induti, lotiq; unguentis, et ut forma placeret, oculos illiti, non solum ornatum, sed impudentiam quoq; mulierum imitabantur: et obscœnitate nimia nefarios coitus exigentes, ut in lupanari uersabantur, ciuitatemq; totam impuris facinoribus profanabant. Effœminantes autem uultum, dextras ad cædem promptas habebant: delicatoq; incesu eneruati, subita incurfione bellatores fiebant: et de paludamentis uersicoloribus eductis gladijs, casu obuios transuerberabant. Eos autem qui Ioannem fugissent, excipiebat senior in cædibus Simon: quiq; intestinum euasisset tyrannum, ab eo qui propè erat occidebatur. Omnis autem fugæ uia transire cupientibus ad Romanos, abscissa erat. Inter Ioannis autem copias quantum erat Idumæorum dissidebāt: separatiq; ab alijs, aduersum tyrannum tam liuore potentie, quam crudelitatis eius odio armantur: deinde pugna congressi, multos Zelotarum perimunt,

perimunt, ceterosq; in aulam regiam compellunt, quam Grae-
 pte edificauerat. haec autem fuerat cognata Izata regis Adia-
 benorum. Vnâ uerò irrupere Idumaei, atq; inde Zelotis in fia-
 num pulsus, Ioannis pecunias praedabantur. in aula enim sua
 praeclata & ipse degebat, & tyrannidis spolia deposuerat.
 Inter haec autem Zelotarum qui per ciuitatem dispersi erant,
 ad illos qui in templum fugerant aggregati sunt: eosq; Ioan-
 nes aduersus populum & Idumaeos educere cogitabat. istis
 autem non tam impetus eorum metuendus erat, cum pugna
 plus possent, quàm confidentia; ne de templo nocte subrepe-
 rent, seq; pariter occiderent, atque oppidum concremarent.
 Itaque collecti cum pontificibus deliberabant, quonam pacto
 impetum praeuenerent. Sed profecto deus sententias eorum in
 deterius uertit, & interitu acerbius excogitabant salutis re-
 medium. nam ut Ioannem deijceret, Simonem recipere statue-
 runt, & cum precibus alterum sibi tyrannum imponere. Itaq;
 decreto obtemperatur. missiq; Matthia pontifice, rogant Si-
 monem ut ad se introiret, quem saepe timuerant. cum his au-
 tem precatores erant, etiâ qui Zelotas Hierosolymis fugerant,
 domus quisq; suae desiderio & fortunarum. Ille autem nimis
 superbe se dominum fore pollicitus, ueluti ciuitatē liberaturus
 ingreditur, cum salutis eum datorem ac defensorem sui populi
 clamor designaret. ubi uerò cum suis copijs introijt, mox de
 propria potentia deliberabat: nec minus eos, à quibus rogatus
 erat, quàm eos cōtra quos fuerat aduocatus, inimicos putabat.
 Ioannes autem cum multitudine Zelotarum templo exire pro-
 hibitus, amissis etiam quae in ciuitate habebat (nam statim res
 eorum Simon cum socijs diripuerat) salutem iam desperabat.
 Templum tamen adiuuante populo Simon aggreditur. Illi autē
 in porticibus, perq; propugnacula stantes impetum propulsa-
 bant: multiq; ex Simonis parte oppetebāt, multi saucij refere-
 bantur.

De Simonis gestis contra Zelotas.

CAP. IX.

Simon autem ubi uxorem suam à Zelotis recepit, ad reliquias Idumæ tendit persequendas: et undiq; circumacta natione, Hierosolymam compulit plerosque fugere, cum ipse quoque ad eam sequeretur. Deinde muro eius obsessus, si quem operariorum ex agris adeuntem multitudinem cepisset, interficiebat. Eratq; populo foris Simon Romanis terribilior: inatus Zelotæ utrisque seniores: quos etiam Galilæi novis inuentis et audacia factionum corrumpabant. Nam et Ioannem ad potentiam ipsi prouexerant: et Ioannes eis pro potentia, quam sibi comparauerat, uicē referens, omnia quæ desiderarent ut facerent permittebat. Insatiabilis autem rapinarum cupiditas erat, domorumq; locupletum perscrutatio. Cædes autē uirorum et foeminarum iniuriæ, pro ludo habebantur: prædamq; cum sanguine deuorantes sine aliquo metu, post satietatem muliebri libidine calecebant: comptiq; crines, ac foeminarum ueste induti, lotiq; unguentis, et ut forma placeret, oculos illiti, non solum ornatum, sed impudentiam quoq; mulierum imitabantur: et obscenitate nimia nefarios coitus exigentes, ut in lupanari uersabantur, ciuitatemq; totam impuris facinoribus profanabant. Effoeminantes autem uultum, dextras ad cædem promptas habebant: delicatoq; incessu enervati, subita incursione bellatores fiebant: et de paludamentis uersicoloribus eductis gladijs, casu obuios transuerberabant. Eos autem qui Ioannem fugissent, excipiebat senior in cedi- bus Simon: quicq; intestinum euasisset tyrannum, ab eo qui propè erat occidebatur. Omnis autem fugæ uia transire cupientibus ad Romanos, abscissa erat. Inter Ioannis autem copias quantum erat Idumæorum dissidebāt: separatq; ab alijs, aduersum tyrānum tam liuore potentie, quam crudelitatis eius odio armantur: deinde pugna congressi, multos Zelotarum perimunt,

perimunt, ceterosq; in aulam regiam compellunt, quam Graepse edificauerat. hæc autem fuerat cognata Izate regis Adiabenorū. Vnà uerò irrupere Idumæi, atq; inde Zelotis in sinum pulsīs, Ioannis pecunias prædabantur. in aula enim sua prædicta et ipse degebat, et tyrannidis spolia deposuerat. Inter hæc autem Zelotarum qui per ciuitatem dispersi erant, ad illos qui in templum fugerant aggregati sunt: eosq; Ioannes aduersus populum et Idumæos educere cogitabat. Istis autem non tam impetus eorum metuendus erat, cum pugna plus possent, quam confidentia; ne de templo nocte subreperent, seq; pariter occiderent, atque oppidum concremarent. Itaque collecti cum pontificibus deliberabant, quonam pacto impetum præcauerent. Sed profecto deus sententias eorum in deterius uertit, et interitu acerbius excogitabant salutis remedium. nam ut Ioannem deiceret, Simonem recipere statuerunt, et cum precibus alterum sibi tyrannum imponere. Itaq; decreto obtemperatur: missosq; Matthia pontifice, rogant Simonem ut ad se introiret, quem sæpe timuerant. cum his autem precatōres erant, etiā qui Zelotas Hierosolymis fugerant, domus quisq; suæ desiderio et fortunarum. Ille autem nimis superbe se dominum fore pollicitus, ueluti ciuitatē liberaturus ingreditur, cum salutis eum datorem ac defensorem sui populi clamor designaret. ubi uerò cum suis copijs introijt, mox de propria potentia deliberabat: nec minus eos, à quibus rogatus erat, quam eos cōtra quos fuerat aduocatus, inimicos putabat. Ioannes autem cum multitudine Zelotarum templo exire prohibitus, amissis etiam quæ in ciuitate habebat (nam statim res eorum Simon cum socijs diripuerat) salutem iam desperabat. Templum tamen adiuuante populo Simon aggreditur. Illi autē in porticibus, perq; propugnacula stantes impetum propulsabant: multiq; ex Simonis parte oppetebāt, multi saucij referebantur.

bantur, quoniam Zelotæ ad dexteram superiores erant, eoque
 ictus impenetrabiles habebant. Et quamvis loco plus possent,
 turres tamen quatuor maximas fabricauerant, ut ex alto uidea-
 licet misilia torquerent: unam ad Orientale angulum, ad Se-
 ptentrionalem alteram, super Xystum tertiam, in angulo alio con-
 tra ciuitatem inferiorem. Quarta uero turris supra uerticem Pa-
 stophoriorum condita erat: ubi moris est unum de sacerdotibus
 astantem post meridiem, quod septimus quisque dies inciperet,
 tuba significare: rursumque uesperis, quod desineret, nunc serias po-
 pulo, nunc ut opus faciat, denunciantem. Per turres autem dispo-
 fuerunt ballistas saxorumque tormenta, et sagittarios et fun-
 darum scientes. Itaque tunc Simon pigrius ad impetum moueba-
 tur, cum suorum plerique mollescerent: amplioribus tamen copiis
 fretus, propius accedebat. machinarum enim misilia delata lon-
 gius, multos pugnantium perimebant.

De Vespasiano in imperatorem electo. CAP. X.

PER idem tempus Romanos quoque seuiora mala circum-
 ueniunt. aderat enim ex Germania Vitellius cum exera-
 citu, aliam preterea ingentem multitudinem secum trahens.
 Et cum eum destinata militi spatia non caperent, totam urbem
 pro castris habebat, omnemque domum repleuit armatis. illi au-
 tem conspectis Romanorum diuitijs oculis insuetis, et auri ar-
 gentique stupore perfusi, uix cupidinem continebant, adeo ut
 in rapinas se conuerterent, et eos qui ob stare conarentur, occi-
 derent. Et in Italia quidem ita res erant. Vespasianus autem
 postquam Hierosolymis proxima depopulatus, Cesaream re-
 uertebatur, audiit Romanorum tumultus, et Vitellium prin-
 cipem. Hoc autem, licet ipse imperium pati, sicut bene impe-
 rare nosset, ad indignationem perductus est: dominumque dedi-
 gnabatur eum, qui ueluti desertum inuasisset imperium. Do-
 lore autem saucius cruciatum ferre non poterat, neque alijs uo-
 care

care bellis, cum patria vastaretur. Veruntamen quantum ira impellebatur ad ulciscendum, tantum longinquitatis cogitatio reprimebat: multa enim fortunam posse noua facere, priusquam ad Italiam, praesertim hyemis tempore ipse transiret: plusquam iam crescentem iracundiam cohibebat. Rectores autem cum militibus conuenientes, aperte iam de mutatione tractabant: & cum indignatione uociferantes, incusabant Romae constitutos milites, & in delicijs agentes, qui ne famam quidem belli sustineant, quibus libuerit decernere principatum, & spe quamuis imperatores creare. Se autem laboribus tot exactis sub galearum senescentes, alijs condonare potestatem, cum apud se digniorem habeant imperio: cui, si hanc amiserint, quam iustiorum rem, uel quando referrent erga se beneuolentiae gratiam? Tanto autem Vespasianum quam Vitellium iustius esse principem fieri, quanto illis qui cum declarassent ipsi praestarent: non enim se minora pertulisse bella, quam qui ex Germania uenissent: neque illis qui tyrannum inde deducerent, in armis deteriores esse. Nullum autem in creando Vespasiano fore certamen. non enim senatum populumue Romanum, Vitellij libidines pro Vespasiani pudicitia perpeffuros: nec pro bono imperatore crudelissimum tyrannum, aut filium pro patre optaturos principem. Maximum enim pacis tutamen esse, ueram in imperatore praestantiam. Ergo siue peritiae senectutis debeatur imperium, habere se Vespasianum: siue adulescentiae uiribus, Titum: ex amborum enim etate quod sit commodum decerpturos. Non solum autem se ministraturos declarati imperij uires, qui tres legiones regumque habeant auxilia: sed etiam totum orientem partemque Europae extra Vitellij timorem constitutam: atque insuper qui essent in Italia propugnatores Vespasiani, fratrem atque alium filium: quorum alteri multos dignitate praeditos iuuenes sociatum iri sperabant, alteri uero etiam urbis esset commissa

commiffa prefectura: quæ pars ad imperij principia non parum ualeret. Postremo si ipsi cessarent, senatum fortasse declaratum cum principem, quem conseruatores milites debonestarent. Hæc primo per cuneos milites loquebantur. deinde se adhortati inuicem, Vespasianum imperatorem appellant: eumque ut in periculo constitutum imperium conseruaret, orabant. Illi autem olim quidem rerum omnium cura fuit, nequaquam uerò imperare uolebat, dignum quidem se factis existimans, priuata autem uitæ securitatē, clarioris fortunæ periculis anteponens. Recusanti autem rectores magis instabant: et circumfusi milites cum gladijs, mortem ei munitabantur, nisi uiuere uellet ut dignus esset. diu tamen reluctatus, quod renuebat imperium postremo cum his, qui se designauerant, minime dissuadere posset, accepit.

Aegypti descriptio & Phari.

CAPVT XL

MVtiano autem ceterisque rectoribus, qui eum ad imperium inuitauerant, et exercitu alio uociferante, ut se in hostes omnes duceret, prius res Alexandrinæ procurandas putauit: sciens Aegyptum plurimam esse partem imperij, propter frumentariam functionem: eamque si potitus esset, ui quoque, si perstaret, Vitellium deiiciendum sperabat. nec enim perperum esse populum fame oppressum. Simul etiam duas legiones, quæ apud Alexandriam degerent, sibi cupiebat adiungere. Cogitabat etiam propugnaculo sibi fore illam regionem, aduersus incerta fortunæ. Nam et terra difficilis accessu, marique importuosa est: et ab Occidente quidem aridam Libyam habet obiectam, à Meridie uerò limitē qui Syenē ab Aethiopia dirimit, nauibusque inuias Nili fluminis cataractas. itemque ab Oriente mare rubrum, ad Copton ciuitatem usque diffusum. Septentrionale uerò munimentum habet terram usque ad Syriam, et quod dicitur Aegyptium pelagus, totum portubus carens.

carens. Hoc quidem modo Aegyptus ex omni parte tuta est. Inter Pelusium uerò & Syenem, per duo milia stadiorū pora-
rigitur. Ex Plinthine autem ad Pelusium, nauigatio est sta-
diorum trium milium & sexcentorum. Nilus autem ad Ele-
phantinem oppidum usq; nauibus ascenditur. nanque ulterius
progredi, ut suprà diximus, cataractæ non sinunt. Portus au-
tem Alexandrinus etiam in pace nauibus aditu difficilis est.
nam & ostium perangustum habet, saxiq; latentibus à dire-
cto cursu deflectitur: & leua quidem pars manu factis bra-
chijs cingitur: à dextra uerò Pharus obiecta insula, turrim ma-
ximam sustinet; ad trecenta usque stadia nauigantibus igne
lucentem, ut quàm longissime difficultatem applicandarum
nauium praeueant. Circum hanc autem insulam, opere ina-
structo ingentes muri sunt: quibus afflictum pelagus, & ad-
uersis obicibus fractum, asperiores facit meatum, eoq; pericu-
losum per angustiam aditum. Intus tamē portus ipse tutissimus
est, & triginta stadijs magnus, in quē tam quæ desunt illi terre
ad beatitudinem deuehuntur: quàm quæ superant ex bonis do-
mesticis & indigenis, in totū orbem diuisa exportantur. Itaq;
non sine ratione, Vespasianus Alexandrinarum rerum erat
cupidus, ad totius imperij firmamentū. Proinde statim ad Ti-
berium Alexandrum literas dedit, qui Aegyptum & Alexan-
driam regebat, indicans militū alacritatem: quodq; ipse (quod
neceffe fuit) suscepto munere principatus, operam atq; adiu-
mentum eius assumeret. Alexander autem, simul ut Vespasia-
ni legit epistolam, prompto animo, & legiones eius sacramē-
to rogauit & populum: utriq; autē libentissime paruere, uir-
tutem uiri ex proxima administratione scientes. Et ille quidem
permissa sibi potestate, omnia quæ imperij usus exigeret, ad-
uentui quoq; principis necessaria iam parabat.

Vespasianus Iosephū captiuitate liberat. CAP. XII.
Opinione

Opinione uerò citius declaratum in Oriente Vespasianū imperatorem, ubiq; fama nunciauit. Et uniuerse quidem ciuitates festos dies habebant, nunciq; letitiam pro eo simul et sacrificia celebrabant. legiones uerò apud Moesiam Panoniamq; degentes, quæ propter Vitellij audaciā paulò antè fuerant concitate, iusiurandum Vespasiano maiore gaudio prebuerunt. Vespasianus autem Cesaream reuersus, iam Berytum uenerat, ubi multæ quidem è Syria, multæq; ab alijs prouincijs legationes aderant obuiam, coronas ei et gratulatoria decreta à singulis ciuitatibus offerentes. Affuit autem rector etiam prouinciæ Mutianus, populorum alacritatem, iurataq; per ipsum principem sacramenta renuncians. Vbique autem Vespasiani uotis obsecudante fortuna, rebusq; ad eum plurima ex parte inclinatis, cogitare coepit, quòd non sine dei prouidentia sumpsisset imperium: sed iusta quedam fati ratio, ad eius potestatem circumduxisset rerum omnium principatum. Recordatus autem signa, et alia (multa enim sibi contingant imperium præmonstrantia) et Iosephi dicta, quibus eum Nerone uiuo ausus fuerat appellare imperatorem, admirabatur uirum quē adhuc habebat in uinculis: aduocatoq; Mutiano cū amicis et rectoribus alijs, primū quā strenuus fuisset Iosephus, quantumq; Iotapatenis expugnandis propter eum laborasset exponit. deinde uaticinationes eius, quas ipse quidem timoris causa suspicaretur esse figmenta: tempus autē diuinas fuisse, et rerum exitus probauisset. Tumq; inhonestum esse ait, ut qui sibi augurasset imperium, uocisq; dei minister ac nuncius extitisset, adhuc captiui loco haberetur, fortunamq; sustineret aduersam: uocatumq; ad se Iosephum solui iubet. Hoc autem facto, alij quidem rectores ex ea gratia quam alienigenæ retulisset, præclara etiam de se speranda esse arbitrabantur. Titus uero, qui cum patre aderat, iustum est, inquit, pater

pater unâ cum ferro etiam probro Iosephum solui. erit enim, tanquam nec initio uinctus sit, si non dissoluerimus, sed inci- derimus catenas. namq; id agi solet in his, qui non recte fuerint uincti. Eadem Vespasiano placebant: et quidam interueniens securi catenas abruptit. Iosephus quidem pro his quæ prædia- xerat, premio fame donatus, et de futuris iam dignus cui cre- dendum esset habebatur.

De Vitellij morte & moribus. CAPVT XIII.

Vespasianus autem responso legationibus reddito, iusteq; pro meritis administrationibus ordinatis, Antiochiam uenit. Et quonam primum tenderet cogitans, Alexandrino iti- nere præstabilius esse duxit, quæ Romæ agerentur curare. Ale- xandriam enim stabilem esse, Romanas autem res à Vitellio perturbari. Mittit igitur in Italiam Mutianum cum multis equitum peditumq; copijs: qui tamen propter hyemis aspe- ritatem ueritus nauigare, per Cappadocas et Phrygas ducit exercitum. Inter hæc autem Antonius Primus adducta legio- ne tertia ex his quæ apud Mæsiam morabantur (illam enim regebat prouinciam) bellum gerere cum Vitellio properabat, Vitellius autem cum magna manu Cæcinnam obuiam ei mita- tit. Is autem Roma profectus, quamprimum circa Cremon- nam Gallie Antonium consequitur, quæ confinis Italie ciui- tas est: ibiq; conspecta hostiū ordinatione ac multitudine præ- lio quidem congredi non audebat. discessum autem periculosa- rum reputans, de proditione deliberabat. Conuocatis autem centurionibus et tribunis sibi subditis, ut transirent ad Anto- nium suadebat: Vitellij quidem rebus detrahens, Vespasiani autem uires extollens: et alterū nomen imperij tantum, alter- um uirtutem habere cōmemorans: ipsis quoq; melius esse, si id sponte faciant, quod necesse est: cumq; se multitudine superan- tum iri sciant, uolūte periculum præuenire. Nam Vespasianum

minime quidem illi moris esse etiam sine ipsis ad reliqua uindi-
 candam rem. uero ne cum ipsis quidem presentia posse
 feruere. uultu loquutus in hunc modum quod uoluit persua-
 sit, et cum milite transfugit ad Antonium. Eadem uero nocte
 milites peritudo simul ac metus eius, si uicisset, a quo nisi sue-
 rant, occupauit, eductisq; gladijs Cæcinnam obruncare uo-
 luerunt: fecissentq; nisi his aduoluti tribuni supplicassent. quã-
 obrem cæde quidem se abstinerunt, uinctum autem quasi
 proditorem Vitellio trasmittendum habebant. His auditis Pri-
 mus Antonius continuo suos mouet, eosq; cum armis in defe-
 ctiores ducit. illi autem instructi ad prælium, paulisper quidem
 resisterunt: mox autem loco pulsî, Cremonam fugerunt. Pri-
 mus autem comitatus equitibus cursus eorû præuertit: et ante
 ciuitatem circumclusam plerang; multitudinem peremit. ag-
 gressus autem reliquos, oppidum militibus prædari permisit:
 in quo multi quidem hospites mercatores, multi uerò indige-
 ne periere, totusq; Vitellij exercitus, uirorum triginta milia
 et ducenti. quin et Antonius eorû quos de Mœsia adduxerat
 quatuor milia et quingentos amittit. solum autem uinculis
 Cæcinnam, rerum gestarum nuncium ad Vespasianum mittit:
 qui ad eum intromissus et collaudatus est, et proditoris dedec-
 us inasperatis protexit honoribus. Romæ autem Sabinus ubi
 Antoniû appropinquare cognouit, fiducia recreatus est: cola-
 lectisq; uigilum cohortibus, nocte occupat Capitoliû. luce ue-
 rò facta multi nobilium sociati sunt ei, et Domitianus fratris
 filius, pars ingens obtinende uictorie. Sed Vitellius de primo
 quidem minime curabat: his autem iratus qui cum Sabino defe-
 cerant, et nobiliû sanguinem pro ingenta crudelitate sitiens,
 immittit Capitolio quam secum adduxerat militum manû. ubi
 multa ab his itemq; ab illis qui templû tenebant pugnantibus,
 audacter admissa sunt: postremo autem Germani, quod mul-
 titudine

titudine superabant, collem obtinuerunt. Et Domitianus quidem cum multis Romanorum uiris insignibus, diuina quoddam ratione saluus euasit : reliqua uero multitudo tota laniatur. Et Sabinus quidem ad Vitellium ductus occiditur : milites autem direptis donarijs, templum incendunt. Tumque postero die cum exercitu uenit Antonius, eumque Vitellij milites excipiunt: et trifario commisso intra urbem praelio, omnes interiere. Proceedit autem ebrius de palatio Vitellius, et ut afolet in extremis longiore luxu prodigæ mensæ refertus : tractus autem per populum, uarioque contumeliarum genere dehonestatus, in media urbe iugulatur, octo menses ac dies quinque potitus imperio: quem si uiuere diutius cōtigisset, ut opinor, eius luxuria minime sufficere potuisset imperium: aliorum uero mortuorum supra quinquaginta milia numerata sunt. Hæc quidem gesta sunt die tertio mensis Octobris. Postero autem die Mutianus cum exercitu Romam ingreditur, et Antonij militibus à cæde repressis (adhuc enim hospitia perscrutando, et Vitellij milites, et ex populo plurimos qui cum illo senserant, occidebant, examinationis diligentia iracundia præuenientes) Domitianum productum populo rectorem insinuat, usque ad patris aduentum: populus autem iam timore liberatus, imperatorem predicat Vespasianum : simulque et illum confirmatum, et Vitellium esse deiectum festa letitia celebrabat.

Titus mittitur contra Iudæos à patre. C A P. XIII.

Ubi autem Vespasianus Alexandriam uenisset, gesta ei Romanæ nuntiata sunt, et legati ei ex toto orbe congratulantes affuerunt : cumque maxima post Romam ciuitas esset, angustior multitudini uidebatur. Firmato autem iam totius orbis imperio, rebusque populi Romanæ præter spem conscrvatis, Vespasianus in Iudææ reliquias intēdit animum. Et ipse quidem exacta hyeme, Romæ proficisci parabat, resque apud Alexandriam

driam mature cōponere proponebat: filium uerò Titum cum selectis copijs ad excidendam Hierosolymam mittit. Qui tereno itinere Nicopolim usq; progressus, ab Alexandria ciuitate uiginti stadiorum interuallo distantem, inde militem longis nauibus imponit, Niloq; flumine post Mendesium transitum, Thmuin usq; uehitur: hinc autem egressus in terram, apud Tanin ciuitatem diuertit: unde secunda ei mansio fuit ciuitas Heraclea, & Pelusium tertia. Hic autem milite per biduum recreato, tertio die Pelusij fines transijt: unamq; mansionem profectus per solitudines, ad Casij Iouis templum castra posuit: posteroq; die apud Ostracinen, quæ mansio aque inops est, ob quam causam aduectitia utuntur indigene. Hinc apud Rhinocolurā requiescit: & inde progressus in quartā mansionē, Raphiā uenit, quæ prima occurrit Syriæ ciuitas. Gaza uerò quintæ mansionis castra suscepit: & postea in Ascalonē, atq; hinc Iamniā, deinde Ioppē, & ex Ioppe Casarea peruenit: decreto apud se, alias militū copias congregare.

FLAVII IOSE

PHI DE BELLO IV=

daico liber sextus.

De triplici seditione apud Hierosolymā. CAP. I.

ITVS quidem ad eum modum quē prōdiximus, emensa ultra Aegyptum ad Syriam usq; solitudine, Casaream uenerat: ibi enim exercitum decreuerat ordinare. Illo autem adhuc apud Alexādriam unā cum patre imperium, quod nupcr ei deus permiserat, disponente, contigit etiam seditionem, quæ apud Hierosolymam erat, auctam, trifariam diuidi, & aliam partē in aliam uerti: quod ut in malis optimum

optimum quis dixerit, factumq; iustitia: nam Zelotarum quidem in populum dominatio, quæ autor erat excidij ciuitatis, unde cœperit, & per quos circuecit, diligenter. Superius declaratum est: hanc autem non errauit quisquam, dicens: seditionem in seditione esse factam. Ac ueluti rabida fera, exterrorum penuria, in sua uiscera scuire solet: sic Eleazarus Simonis filius, qui & ab initio Zelotas in templum à populo separauerat, uelut indignari simulans ob ea quæ in dies singulos Ioannes auderet, cum ne ipse quidē à cædibus quiesceret: re autē uera sese posteriori tyranno subiectum esse minime ferens, summe rei desiderio, propriæq; potentie cupiditate, ab alijs defecit: ascitis etiā Iuda Chelcie filio, & Ezronis Simone potentissimis: præter quos erat etiam Ezechias Chobari filius, non ignobilis. Horum singulos Zelotæ non exigui sequebantur: occupatoq; interiore templi aditu, super eius portas in sacris foribus arma ponunt: & abundare quidem se suis necessarijs confidebant: sacrarum enim rerum copia suppetebat, nihil impium existimantibus: paucitati uerò suorum timētes, pleriq; in locis suis otiosi manebāt. Ioānes autem quāto superior erat uirorum multitudinc, tanto loco superabatur: hostesq; habens à uertice, neq; sine metu conabatur incursus, & præ iracūdia cessare non poterat. Plus autem mali perfrēs, quā Eleazari partē afficiēs, tamē non remittebat: crebri enim fiebāt impetus, & missilium iactus, totumq; polluebatur cædibus templum. Filius autem Gioræ Simon, quæ rebus desperatis inuitatum, ultro sibi tyrānum spe auxilij populus introduxerat: & superiorem ciuitatem retinens, & inferioris plurimam partem, animosius iam Ioannem eiusq; socios adoriebatur, quasi qui desuper impugnarentur: subiectus autem illorum manibus erat, sicut & illi superiorum. Et Ioannē eueniebat duplex præliū perferentē, ladi pariter

ac ledere: quantoq; uincebatur, eò quòd Eleazaro esset humilior, tanto plus ledebat Simone celsior constitutus: cum inferiores aggressus etià sola manu sine labore prohiberet: de super uerò ex fano iaculantes, machinis deterreret. Quippe ballistis & non paucis lanceis utebatur, saxorumq; tormētis: quibus non solum bellātes ulciscēbatur, sed multos etià sacra celebrātium perimebat. Quanquam enim ad omne impietatis genus rabidi ferebantur, tamen eos qui sacrificare cuperent recipiebāt, cum suspicione & custodibus indigenas perscrutando. Hospites enim etiā qui exorassent eorum crudelitatem, post exituri subcisiua seditionis opera consumebantur. Missilia nanq; machinarum ui ad aram usq; templumq; perueniētia, in sacerdotes sacra celebrātes cadebāt: ac multi qui properantes ab ultimis finibus terræ ad sanctissimum locum uenissent, ante ipsas hostias procubuerunt: aranq; uniuerfis Græcis & Barbaris adorādā, suo sanguine imbuere. Indigenis autem mortuis alienigenæ, ac sacerdotibus profani miscēbantur: perq; atria diuina, stagnum fecerat diuersorum cadauerum sanguis. Quid tātum passa es ò miserrima ciuitas à Romanis, qui tua intestina scelera purgaturi flāmis introire? Iam enim dei locus non eras, neq; manere poteras, domesticorum funerum facta sepulchrū, & quæ fanum ciuili bello tumultum cōstitueras: poteris autē denuo fieri, poteris, si unquam uastatorem tui deum placaueris. Sed enim reprimenda sunt quæ dolēt, lege scribendi: quod non domestici luctus, sed exponēdarum rerum hoc tēpus est. Prosequar autē seditionis facinora cætera. Ergo diuisis trifariā insidiatoribus, Eleazarus quidem eiusq; socij, qui sacras primitias conseruabant, in Ioannē ebrij ferebātur. Qui uerò huic parērēt, plebē diripiētes in Simonē rebellabant, cum ipsi quoq; Simoni contra diuersæ patris seditiosos adiūmēto esset ciuitas. Si quādo igitur

ex utraq; parte appetebatur Ioānes, obuertebat socios suos: & de ciuitate quidem subeuntes, missis ex porticibus telis, de tēplo uerò iaculātes, machinis ulciscēbatur. Quoties autē desuper instantium molestia caruisset (frequēter enim ebrietate & lassitudine cessabāt) liberius in Simonē eiusq; socios cum pluribus irruebat. Semper autē quātum in ciuitate pepulisset in fugam uersos, edes frumenti plenas omniumq; utensilium incēdebat: idemq; hoc illo regrediēte, Simō infecutus agebat: ueluti consulto pro Romanis omnia corrumpere, quæ ad obsidionē ciuitatis erant præparata, suarumq; uirium neruos abscinderēt. Deniq; cōtiguit unā exuri omnia circum tēplum, & inter proprias acies solitudinē atq; aream pugna fieri ciuitatem: cōcremari autem paulominus omne frumētum, quod non paucis annis sufficere potuisset obsēsis: deniq; fame capti sunt, qua minime quiuissent, nisi eam sibi met cōparauissent. Vndiq; autē insidiatoribus & cōsinibus oppugnantibus ciuitatē, medijs populus uelut aliquod magnum corpus lacebatur. Senes uerò ac mulierculæ intestinīs malis attonitæ, pro Romanis uota faciebāt: externumq; bellum, quo domesticis malis liberarentur, expetebāt. Grauis autem metus ac terror fœdissimus occupauerat: & neq; cōsiliij capiendi tempus erat, ut uoluntatem mutarēt, neq; pactionis aut fugæ spes cupientibus. Etenim custodiebātur omnia: disidentesq; latronū principes, quoscunq; Romanis pacatos esse, uel transfugere ad eos uelle sentirent, quasi cōmunes hostes interficiebāt: solumq; in occidēdis uita dignis concordēs erant. Et pugnantium quidem nocte dieq; clamor perpetuus erat: sed metu acerbiores erant lugentium questus. Et assiduas quidem lamentationis causas, calamitates præbebant: timor autem includebat ululatus: atq; obmutescēte dolore præ formidine, tacito gemitu cruciabantur: neq; iam aut reuerentia uiuis apud domesticos

commiffa praefectura: quae pars ad imperij principia non parū ualeret. Poftremo fi ipfi ceffarent, fenatum fortaffe declaratum cum principem, quem conſeruatores milites deboneſtarent. Haec primo per cuneos milites loquebantur. deinde ſe adhortati inuicem, Veſpaſianum imperatorem appellant: eumq; ut in periculo conſtitutum imperium conſeruaret, orabant. Illi autem olim quidem rerum omnium cura fuit, nequaquam uerò imperare uolebat, dignum quidem ſe factis exiſtimans, priuatae autem uitae ſecuritatē, clarioris fortunae periculis anteponens. Recuſanti autem rectores magis inſtabant: et circumfuſi milites cum gladijs, mortem ei munitabantur, niſi uis uere uellet ut dignus eſſet. diu tamen reluctatus, quod renuebat imperium poſtremo cum his, qui ſe designauerant, minime diſſuadere poſſet, accepit.

Aegypti deſcriptio & Phari.

CAPVT XI.

MVtiano autem ceterisq; rectoribus, qui cum ad imperium inuitauerant, et exercitu alio uociferante, ut ſe in hoſtes omnes duceret, prius res Alexandrinas procurandas putauit: ſciens Aegyptum plurimam eſſe partem imperij, propter frumentariam functionem: eaq; ſi potitus eſſet, ui quoque, ſi perſtaret, Vitellium deiiciendum ſperabat. nec enim perpeſſum eſſe populum fame oppreſſum. Simul etiam duas legiones, quae apud Alexandriam degerent, ſibi cupiebat adiungere. Cogitabat etiam propugnaculo ſibi fore illam regionem, aduerſus incerta fortuna. Nam et terra difficilis acceſſu, mariq; importuoſa eſt: et ab Occidente quidem aridam Libyam habet obiectam, à Meridie uerò limitē qui Syenē ab Aethiopia dirimit, nauibusq; inuias Nili fluminis cataractas. itemq; ab Oriente mare rubrum, ad Copton ciuitatem uſque diſſuſum. Septentrionale uerò munimentum habet terram uſq; ad Syriam, et quod dicitur Aegyptium pelagus, totum portibus carens.

carens. Hoc quidem modo Aegyptus ex omni parte tuta est. Inter Pelusium uerò & Syenem, per duo milia stadiorū pora rigitur. Ex Plinthine autem ad Pelusium, nauigatio est stadiorum trium milium & sexcentorum. Nilus autem ad Elephantinam oppidum usq; nauibus ascenditur. nanque ulterius progredi, ut supra diximus, cataractæ non sinunt. Portus autem Alexandrinus etiam in pace nauibus aditu difficilis est. nam & osium perangustum habet, saxiq; latentibus à directo cursu deflectitur: & leua quidem pars manu factis brachijs cingitur: à dextra uerò Pharus obiecta insula, turrim maximam sustinet; ad trecenta usque stadia nauigantibus igne lucentem, ut quàm longissime difficultatem applicandarum nauium præcaueant. Circum hanc autem insulam, opere instructo ingentes muri sunt: quibus afflictum pelagus, & aduersis obicibus fractum, asperiores facit meatum, eoq; periculosum per angustiam aditum. Intus tamē portus ipse tutissimus est, & triginta stadijs magnus. in quē tam quæ defunt illi terre ad beatitudinem deuehuntur: quàm quæ superant ex bonis domesticis & indigenis, in totū orbem diuisa exportantur. Itaq; non sine ratione, Vespasianus Alexandrinarum rerum erat cupidus, ad totius imperij firmamentū. Proinde statim ad Tiberium Alexandrum literas dedit, qui Aegyptum & Alexandriam regebat, indicans militū alacritatem: quodq; ipse (quod necesse fuit) suscepto munere principatus, operam atq; adiumentum eius assumeret. Alexander autem, simul ut Vespasiani legit epistolam, prompto animo, & legiones eius sacramēto rogauit & populum: utriq; autē libentissime parere, uirtutem uiri ex proxima administratione scientes. Et ille quidem permissa sibi potestate, omnia quæ imperij usus exigeret, aduentui quoq; principis necessaria iam parabat.

Vespasianus Iosephū captiuitate liberat. CAP. XII.
Opinione

Opinione uerò citius declaratum in Oriente Vespasiani imperatorem, ubiq; fama nunciauit. Et uniuersæ quidem ciuitates festos dies habebant, nuncijsq; letitiam pro eo simul et sacrificia celebrabant. legiones uerò apud Moesiam Panoniamq; degentes, quæ propter Vitellij audaciâ paulò antè fuerant concitate, iusiurandum Vespasiano maiore gaudio præbuerunt. Vespasianus autem Casaream reuersus, iam Berytum uenerat, ubi multæ quidem è Syria, multaq; ab alijs prouincijs legationes aderant obuiam, coronas ei et gratulatoria decreta à singulis ciuitatibus offerentes. Affuit autem rector etiam prouinciæ Mutianus, populorum alacritatem, iurataq; per ipsum principem sacramenta renuncians. Vbique autem Vespasiani uotis obsecudante fortuna, rebusq; ad eum plurima ex parte inclinatis, cogitare coepit, quòd non sine dei prouidentia sumpsisset imperium: sed iusta quedam fati ratio, ad eius potestatem circumduxisset rerum omnium principatum. Recordatus autem signa, et alia (multa enim sibi contingerant imperium præmonstrantia) et Iosephi dicta, quibus eum Nerone uiuo ausus fuerat appellare imperatorem, admirabatur uirum què adhuc habebat in uinculis: aduocatoq; Mutiano cū amicis et rectoribus alijs, primū quàm strenuus fuisset Iosephus, quantumq; Iotapatenis expugnandis propter eum laborasset exponit. deinde uaticinationes eius, quas ipse quidem timoris causa suspicaretur esse figmenta: tempus autè diuinas fuisse, et rerum exitus probauisset. Tumq; inhonestum esse ait, ut qui sibi augurasset imperium, uocisq; dei minister ac nuncius extitisset, adhuc captiui loco haberetur, fortunamq; sustineret aduersam: uocatumq; ad se Iosephum solui iubet. Hoc autem facto, alij quidem rectores ex ea gratia quam alienigenæ retulisset, præclara etiam de se speranda esse arbitrabantur. Titus uero, qui cum patre aderat, iustum est, inquit, pater

pater una cum ferro etiam probro Iosephum solui. erit enim, tanquam nec initio uinctus sit, si non dissoluerimus, sed inci- derimus catenas. namq; id agi solet in his, qui non recte fuerint uincti. Eadem Vespasiano placebant: et quidam interueniens securi catenas abruptit. Iosephus quidem pro his quæ prædia xerat, præmio fame donatus, et de futuris iam dignus cui cre- dendum esset habebatur.

De Vitellij morte & moribus. CAPVT XIII.

Vespasianus autem responso legationibus reddito, iusteq; pro meritis administrationibus ordinatis, Antiochiam uenit. Et quoniam primum tenderet cogitans, Alexandrino iti- nere præstabilius esse duxit, quæ Romæ agerentur curare. Ale- xandriam enim stabilem esse, Romanas autem res à Vitellio perturbari. Mittit igitur in Italiam Mutianum cum multis equitum peditumq; copijs: qui tamen propter hyemis aspe- ritatem ueritus nauigare, per Cappadocas et Phrygas ducit exercitum. Inter hæc autem Antonius Primus adducta legio- ne tertia ex his quæ apud Mæsiam morabantur (illam enim regebat prouinciam) bellum gerere cum Vitellio properabat, Vitellius autem cum magna manu Cæcinnam obuiam ei mit- tit. Is autem Roma profectus, quamprimum circa Cremon- nam Galliæ Antonium consequitur, quæ confinis Italiæ ciui- tas est: ibiq; conspecta hostiū ordinatione ac multitudine præ- lio quidem congregi non audebat. discessum autem periculo- sum reputans, de proditione deliberabat. Conuocatis autem centurionibus et tribunis sibi subditis, ut transirent ad Anto- nium suadebat: Vitellij quidem rebus detrahens, Vespasiani autem uires extollens: et alterū nomen imperij tantum, alter- rum uirtutem habere cōmemorans: ipsis quoq; melius esse, si id sponte faciant, quod necesse est: cumq; se multitudine supera- tum iri sciant, uolūte periculum præuenire. Nam Vespasian-
num

num quidem idoneum esse vitam sine ipsis ad reliqua uindicanda: Vitellium uero ne cum ipsis quidem presentia posse seruari. Iuda loquutus in hunc modum quod uoluit persuasit, et cum milite transfugit ad Antonium. Eadem uero nocte milites pernitudo simul ac metus eius, si uicisset, a quo nisi fuerant, occupauit, eductisq; gladijs Cæcinnam obruncare uoluerunt: fecissentq; nisi his aduoluti tribuni supplicassent. quã obrem cede quidem se abstinerunt, uinctum autem quasi proditorem Vitellio trasmittendum habebant. His auditis Primus Antonius continuo suos mouet, eosq; cum armis in desertores ducit. illi autem instructi ad prælium, paulisper quidem resisterunt: mox autem loco pulsi, Cremonam fugerunt. Primus autem comitatus equitibus cursus eorũ præuertit: et ante ciuitatem circuncclusam plerumq; multitudinem peremit. aggressus autem reliquos, oppidum militibus prædari permisit: in quo multi quidem hospites mercatores, multi uero indigenæ periere, totusq; Vitellij exercitus, uirorum triginta milia et ducenti, quin et Antonius eorũ quos de Mœsia adduxerat quatuor milia et quingentos amittit. solutum autem uinculis Cæcinnam, rerum gestarum nuncium ad Vespasianum mittit: qui ad eum intromissus et collaudatus est, et proditoris dedecus in speratis protexit honoribus. Romæ autem Sabinus ubi Antoniũ appropinquare cognouit, fiducia recreatus est: collectisq; uigilum cohortibus, nocte occupat Capitoliũ. luce uero facta multi nobilium sociati sunt ei, et Domitianus fratris filius, pars ingens obtinendæ uictoriæ. Sed Vitellius de primo quidem minime curabat: his autem iratus qui cum Sabino deserant, et nobiliũ sanguinem pro ingenita crudelitate sitiens, immittit Capitolio quam secum adduxerat militum manũ. ubi multa ab his itemq; ab illis qui templũ tenebant pugnantibus, audacter admissa sunt: postremo autem Germani, quod multitudine

titudine superabant, collem obtinuerunt. Et Domitianus quidem cum multis Romanorum uiris insignibus, diuina quadā ratione saluus euasit : reliqua uerò multitudo tota laniatur. Et Sabinus quidē ad Vitellium ductus occiditur : milites autem direptis donarijs, templum incendunt. Tumq; postero die cum exercitu uenit Antonius, eumq; Vitellij milites excipiunt: & trifario commisso intra urbem praelio, omnes interiere. Proceedit autem ebrius de palatio Vitellius, & ut afolet in extremis longiore luxu prodigæ mensæ refertus : tractus autem per populum, uarioq; contumeliarum genere debonestatus, in media urbe iugulatur, octo menses ac dies quinque potitus imperio: quem si uiuere diutius cōtigisset, ut opinor, eius luxuria minime sufficere potuisset imperium: aliorū uerò mortuorum supra quinquaginta milia numerata sunt. Hæc quidē gesta sunt die tertio mensis Octobris. Postero autē die Mutianus cum exercitu Romam ingreditur, & Antonij militibus à cæde repressis (adhuc enim hostitia perscrutādo, & Vitellij milites, & ex populo plurimos qui cum illo senserāt, occidebāt, examinationis diligentia iracundia præueniētes) Domitianū productum populo rectorem insinuat, usq; ad patris aduētum: populus autē iam timore liberatus, imperatorē prædicat Vespasianum : simulq; & illum confirmatum, & Vitellium esse deiectum festa letitia celebrabat.

Titus mittitur cōtra Iudæos à patre. C A P. X I I I .

U M autē Vespasianus Alexādiam uenisset, gesta ei Romæ nunciata sunt, & legati ei ex toto orbe congratulantes affuerunt : cumq; maxima post Romam ciuitas esset, angustior multitudini uidebatur. Firmato autem iam totius orbis imperio, rebusq; populi Ro. præter spem conscrutatis, Vespasianus in Iudææ reliquias intēdit animū. Et ipse quidē exacta hyeme, Romā proficisci parabat, resq; apud Alexan-

driam mature cōponere proponebat: filium uerò Titum cum selectis copijs ad excidendam Hierosolymam mittit. Qui tereno itinere Nicopolim usq; progressus, ab Alexandria ciuitate uiginti stadiorum interuallo distantem, inde militem longis nauibus imponit, Niloq; flumine post Mendesium tractum, Thmuin usq; uehitur: hinc autem egressus in terram, apud Tanin ciuitatem diuertit: unde secunda ei mansio fuit ciuitas Heraclea, & Pelusium tertia. Hic autem milite per biduum recreato, tertio die Pelusij fines transijt: unanq; mansionem profectus per solitudines, ad Casij Iouis templum castra posuit: posteroq; die apud Ostracinen, quæ mansio aquæ inops est, ob quam causam aduectitia utuntur indigenæ. Hinc apud Rhinocolurā requiescit: & inde progressus in quartā mansionē, Raphiā uenit, quæ prima occurrit Syriæ ciuitas. Gaza uerò quintæ mansionis castra suscepit: & postea in Ascalonē, atq; hinc Iamniā, deinde Ioppē, & ex Ioppe Casarea peruenit: decreto apud se, alias militū copias congregare.

FLAVII IOSE

PHI DE BELLO IV=

daico liber sextus.

De triplici seditione apud Hierosolymā. CAP. I.

ITVS quidem ad eum modum quē prōdiximus, emensa ultra Aegyptum ad Syriam usq; solitudine, Casaream uenerat: ibi enim exercitum decreuerat ordinare. Illo autem adhuc apud Alexādriam unā cum patre imperium, quod nuper ei deus permiserat, disponente, contigit etiam seditionem, quæ apud Hierosolymam erat, auctam, trifariam diuidi, & aliam partē in aliam uerti: quod ut in malis optimum

optimum quis dixerit, factumq; iustitiæ: nam Zelotarum quidem in populum dominatio, quæ autor erat excidij ciuitatis, unde cœperit, & per quos circuecit, diligenter superius declaratum est: hanc autem non errauit quisquam, dicens: seditionem in seditione esse factam. Ac ueluti rabida fera, externorum penuria, in sua uiscera scuire solet: sic Eleazarus Simonis filius, qui & ab initio Zelotas in templum à populo separauerat, uelut indignari simulans ob ea quæ in dies singulos Ioannes auderet, cum ne ipse quidē à cædibus quiesceret: re autē uera sese posteriori tyranno subiectum esse minime ferens, summæ rei desiderio, propriæq; potentiæ cupiditate, ab alijs defecit: ascitis etiā Iuda Chelcie filio, & Ezronis Simone potentissimis: præter quos erat etiam Ezechias Chobari filius, non ignobilis. Horum singulos Zelotæ non exigui sequebantur: occupatoq; interiore templi aditu, super eius portas in sacris foribus arma ponunt: & abundare quidem se suis necessarijs confidebant: sacrarum enim rerum copia suppetebat, nihil impium existimantibus: paucitati uerò suorum timētes, pleriq; in locis suis otiosi manebāt. Ioānes autem quāto superior erat uirorum multitudinc, tanto loco superabatur: hostesq; habens à uertice, neq; sine metu conabatur incursum, & præ iracūdia cessare non poterat. Plus autem mali perfrēs, quā Eleazari partē afficiēs, timē non remittebat: crebri enim fiebāt impetus, & missilium iactus, totumq; polluebatur cædibus templum. Filius autem Gioræ Simon, quæ rebus desperatis inuitatum, ultro sibi tyrānum spe auxilij populus introduxerat: & superiorem ciuitatem retinens, & inferioris plurimam partem, animosius iam Ioannem eiusq; socios adorabatur, quasi qui desuper impugnarentur: subiectus autem illorum manibus erat, sicut & illi superiorum. Et Ioannē eueniebat duplex præliū perfrētē, lædi pariter

driam mature cōponere proponebat: filium uerò Titum cum selectis copijs ad excidendam Hierosolymam mittit. Qui tereno itinere Nicopolim usq; progressus, ab Alexandria ciuitate uiginti stadiorum intervallo distantem, inde militem longis nauibus imponit, Niloq; flumine post Mendesium transitum, Thmuin usq; uehitur: hinc autem egressus in terram, apud Tanin ciuitatem diuertit: unde secunda ei mansio fuit ciuitas Heraclea, & Pelusium tertia. Hic autem milite per biduum recreato, tertio die Pelusij fines transijt: unamq; mansionem profectus per solitudines, ad Casij Iouis templum castra posuit: posteroq; die apud Ostracinen, quæ mansio aque inops est, ob quam causam aduectitia utūtur indigenæ. Hinc apud Rhinocolurā requiescit: & inde progressus in quartā mansionē, Raphiā uenit, quæ prima occurrit Syriæ ciuitas. Gaza uerò quintæ mansionis castra suscepit: & postea in Ascalonē, atq; hinc Iamniā, deinde Ioppē, & ex Ioppe Casarea peruenit: decreto apud se, alias militū copias congregare.

FLAVII IOSE

PHI DE BELLO IV=

daico liber sextus.

De triplici seditione apud Hierosolymā. CAP. I.

IITVS quidem ad eum modum quē prōdiximus, emensa ultra Aegyptum ad Syriam usq; solitudine, Casaream uenerat: ibi enim exercitum decreuerat ordinare. Illo autem adhuc apud Alexādrīam unā cum patre imperium, quod nupcr ei deus permiserat, disponente, contigit etiam seditionem, quæ apud Hierosolymam erat, auctam, trifariam diuidi, & aliam partē in aliam uerti: quod ut in malis optimum

optimum quis dixerit, factumq; iustitiæ: nam Zelotarum quidem in populum dominatio, quæ autor erat excidij ciuitatis, unde cœperit, & per quos circuevit, diligenter superius declaratum est: hanc autem non errauerit quisquam, dicens: seditionem in seditione esse factam. Ac ueluti rabida fera, externorum penuria, in sua uiscera scuire solet: sic Eleazarus Simonis filius, qui & ab initio Zelotas in templum à populo separauerat, uelut indignari simulans ob ea quæ in dies singulos Ioannes auderet, cum ne ipse quidē à cædibus quiesceret: re autē uera sese posteriori tyranno subiectum esse minime ferens, summæ rei desiderio, propriæq; potentie cupiditate, ab alijs defecit: ascitis etiā Iuda Chelcie filio, & Ezronis Simone potentissimis: præter quos erat etiam Ezechias Chobari filius, non ignobilis. Horum singulos Zelotæ non exigui sequebantur: occupatoq; interiore templi aditu, super eius portas in sacris foribus arma ponunt: & abundare quidem se suis necessarijs confidebant: sacrarum enim rerum copia suppetebat, nihil impium existimantibus: paucitati uerò suorum timētes, pleriq; in locis suis otiosi manebāt. Ioānes autem quāto superior erat uirorum multitudine, tanto loco superabatur: hostesq; habens à uertice, neq; sine metu conabatur incursus, & præ iracūdia cessare non poterat. Plus autem mali perferēs, quā Eleazari partē afficiēs, tamē non remittebat: crebri enim fiebāt impetus, & missilium iactus, totumq; polluebatur cædibus templum. Filius autem Gioræ Simon, quæ rebus desperatis inuitatum, ultro sibi tyrannum spe auxilij populus introduxerat: & superiorem ciuitatem retinens, & inferioris plurimam partem, animosius iam Ioannem eiusq; socios adoribatur, quasi qui desuper impugnarentur: subiectus autem illorum manibus erat, sicut & illi superiorum. Et Ioannē eueniebat duplex præliū perferentē, ladi pariter

De Simonis gestis contra Zelotas. CAP. IX.

Simon autem ubi uxorem suam à Zelotis recepit, ad reliquias Idumææ tendit persequendas: et undiq; circumacta natione, Hierosolymam compulit plerosque fugere, cum ipse quoque ad eam sequeretur. Deinde muro eius obfesso, si quem operariorum ex agris adeuntem multitudinem cepisset, interficiebat. Eratq; populo foris Simon Romanis terribilior: inatus Zelotæ utrisque sæuiores: quos etiam Galilæi nouis inuentis et audacia factionum corrumpebant. Nam et Ioannem ad potentiam ipsi prouexerant: et Ioannes eis pro potentia, quam sibi comparauerat, uicē referens, omnia quæ desiderarent ut facerent permittebat. Insatiabilis autem rapinarum cupiditas erat, domorumq; locupletum perscrutatio. Cædes autē uirorum et foeminarum iniuriæ, pro ludo habebantur: prædamq; cum sanguine deuorantes sine aliquo metu, post satietatem muliebri libidine calecebant: comptiq; crines, ac foeminarum ueste induti, lotiq; unguentis, et ut forma placeret, oculos illiti, non solum ornatum, sed impudentiam quoq; mulierum imitabantur: et obscenitate nimia nefarios coitus exigentes, ut in lupanari uersabantur, ciuitatemq; totam impuris facinoribus profanabant. Effoeminantes autem uultum, dextras ad cædem promptas habebant: delicatoq; incessu enervati, subita incurfione bellatores fiebant: et de paludamentis uersicoloribus eductis gladijs, casu obuios transuerberabant. Eos autem qui Ioannem fugissent, excipiebat sæuior in cediabus Simon: quiq; intestinum euasisset tyrannum, ab eo qui propè erat occidebatur. Omnis autem fugæ uia transire cupientibus ad Romanos, abscissa erat. Inter Ioannis autem copias quantum erat Idumæorum dissidebāt: separatq; ab alijs, aduersum tyrānum tam liuore potentie, quam crudelitatis eius odio armantur: deinde pugna congressi, multos Zelotarum

perimunt,

perimunt, ceterosq; in aulam regiam compellunt, quam Grapte edificauerat. hæc autem fuerat cognata Izatæ regis Adiabæ benorum. Vnâ uerò irrupere Idumæi, atq; inde Zelotis in finem pulsus, Ioannis pecunias prædabantur. in aula enim sua prædicta & ipse degebat, & tyrannidis spolia deposuerat. Inter hæc autem Zelotarum qui per ciuitatem dispersi erant, ad illos qui in templum fugerant aggregati sunt: eosq; Ioannes aduersus populum & Idumæos educere cogitabat. Istis autem non tam impetus eorum metuendus erat, cum pugna plus possent, quàm confidentia; ne de templo nocte subreperent, seq; pariter occiderent, atque oppidum concremarent. Itaque collecti cum pontificibus deliberabant, quonam pacto impetum præcauerent. Sed profecto deus sententias eorum in deterius uertit, & interitu acerbius excogitabant salutis remedium. nam ut Ioannem deijceret, Simonem recipere statuerunt, & cum precibus alterum sibi tyrannum imponere. Itaq; decreto obtemperatur: missoq; Matthia pontifice, rogant Simonem ut ad se introiret, quem sæpe timuerant. cum his autem precatores erant, etiâ qui Zelotas Hierosolymis fugerant, domus quisq; suæ desiderio & fortunarum. Ille autem nimis superbe se dominum fore pollicitus, ueluti ciuitatē liberaturus ingreditur, cum salutis eum datorem ac defensorem sui populi clamor designaret. ubi uerò cum suis copijs introijt, mox de propria potentia deliberabat: nec minus eos, à quibus rogatus erat, quàm eos cōtra quos fuerat aduocatus, inimicos putabat. Ioannes autem cum multitudine Zelotarum templo exire prohibitus, amissis etiam quæ in ciuitate habebat (nam statim res eorum Simon cum socijs diripuerat) salutem iam desperabat. Templum tamen adiuuante populo Simon aggreditur. Illi autē in porticibus, perq; propugnacula stantes impetum propulsabant: multiq; ex Simonis parte oppetebāt, multi saucij refere-

bantur, quoniam Zelotæ ad dexteram superiores erant, eoque ictus impenetrabiles habebant. Et quamuis loco plus possent, turres tamen quatuor maximas fabricauerant, ut ex alto uideant licet misilia torquerent: unam ad Orientale angulum, ad Septentrionalem alteram, super Xystum tertiam, in angulo alio contra ciuitatem inferiorem. Quarta uero turris supra uerticem Paestophoriorum condita erat: ubi moris est unum de sacerdotibus astantem post meridiem, quod septimus quisque dies inciperet, tuba significare: rursusque uesperis, quod desineret, nunc seras populo, nunc ut opus faciat, denunciantem. Per turres autem dispositi fuerunt ballistæ saxorumque tormenta, et sagittarios et fundarum scientes. Itaque tunc Simon pigrius ad impetum mouebatur, cum suorum plerique mollescerent: amplioribus tamen copiis fretus, propius accedebat. machinarum enim misilia delata longius, multos pugnantium perimebant.

De Vespasiano in imperatorem electo. CAP. X.

PER idem tempus Romanos quoque seuiora mala circumueniunt. aderat enim ex Germania Vitellius cum exercitu, aliam præterea ingentem multitudinem secum trahens. Et cum eum destinata militi spatia non caperent, totam urbem pro castris habebat, omnemque domum repleuit armatis. illi autem conspectis Romanorum diuitijs oculis insuetis, et auri argentique stupore persusi, uix cupidinem continebant, adeo ut in rapinas se conuerterent, et eos qui obstare conarentur, occiderent. Et in Italia quidem ita res erant. Vespasianus autem postquam Hierosolymis proxima depopulatus, Cæsaream reuertebatur, audiit Romanorum tumultus, et Vitellium principem. Hoc autem, licet ipse imperium pati, sicut bene imperare nosset, ad indignationem perductus est: dominumque dedignabatur eum, qui ueluti desertum inuasisset imperium. dolore autem sauciუს cruciatum ferre non poterat, neque alijs uacare

care bellis, cum patria vastaretur. Veruntamen quantum ira impellebatur ad ulciscendum, tantum longinquitatis cogitatio reprimebat: multa enim fortunam posse noua facere, priusquam ad Italian, praesertim hyemis tempore ipse transiret: plusquam iam crescentem iracundiam cohibebat. Rectores autem cum militibus conuenientes, aperte iam de mutatione tractabant: et cum indignatione uociferantes, incusabant Romae constitutos milites, et in delicijs agentes, qui ne summa quidem belli sustineant, quibus libuerit decernere principatum, et spe quamuis imperatores creare. Se autem laboribus tot exactis sub gauleis senescentes, alijs condonare potestatem, cum apud se digniorem habeant imperio: cui, si hanc amiserint, quam iustior rem, uel quando referrent erga se beneuolentiae gratia? Tanto autem Vespasianum quam Vitellium iustius esse principem fieri, quanto illis qui cum declarassent ipsi praestarent: non enim se minora pertulisse bella, quam qui ex Germania uenissent: neque illis qui tyrannum inde deducerent, in armis deteriores esse. Nullum autem in creando Vespasiano fore certamen. non enim senatum populumue Romanum, Vitellij libidines pro Vespasiani pudicitia perpeffuros: nec pro bono imperatore crudelissimum tyrannum, aut filium pro patre optaturos principem. Maximum enim pacis tutamen esse, ueram in imperatore praestantiam. Ergo siue peritiae senectutis debeat imperium, habere se Vespasianum: siue adulescentiae uiribus, Titum: ex amborum enim etate quod sit commodum decerpturos. Non solum autem se ministraturos declarati imperij uires, qui tres legiones regumque habeant auxilia: sed etiam totum orientem partemque Europae extra Vitellij timorem constitutam: atque insuper qui essent in Italia propugnatores Vespasiani, fratrem atque alium filium: quorum alteri multos dignitate praeditos iuuenes sociatum iri sperabant, alteri uero etiam urbis esset commissa

commissa praefectura: quae pars ad imperij principia non parum ualeret. Postremo si ipsi cessarent, senatum fortasse declaratum cum principem, quem conseruatores milites debonestarent. Haec primo per cuneos milites loquebantur. deinde se adhortati inuicem, Vespasianum imperatorem appellant: eumque, ut in periculo constitutum imperium conseruaret, orabant. Illi autem olim quidem rerum omnium cura fuit, nequaquam uero imperare uolebat, dignum quidem se factis existimans, priuatae autem uitae securitatē, clarioris fortunae periculis anteponens. Recusanti autem rectores magis instabant: et circumfusi milites cum gladijs, mortem ei munitabantur, nisi uiuere uellet ut dignus esset. diu tamen reluctatus, quod renuebat imperium postremo cum his, qui se designauerant, minime dissuadere posset, accepit.

Aegypti descriptio & Phari.

CAPVT XL

MVtiano autem ceterisque rectoribus, qui cum ad imperium inuitauerant, et exercitu alio uociferante, ut se in hostes omnes duceret, prius res Alexandrinās procurandas putauit: sciens Aegyptum plurimam esse partem imperij, propter frumentariam functionem: eaque, si potitus esset, ui quoque, si perstaret, Vitellium deiiciendum sperabat. nec enim perperum esse populum fame oppressum. Simul etiam duas legiones, quae apud Alexandriam degerent, sibi cupiebat adiungere. Cogitabat etiam propugnaculo sibi fore illam regionem, aduersus incerta fortunae. Nam et terra difficilis accessu, marique importuosa est: et ab Occidente quidem aridam Libyam habet obiectam, à Meridie uero limitē qui Syenē ab Aethiopia dirimit, nauibusque inuias Nili fluminis cataractas. itemque ab Oriente mare rubrum, ad Copton ciuitatem usque diffusum. Septentrionale uero munimentum habet terram usque ad Syriam, et quod dicitur Aegyptium pelagus, totum portubus carens.

carens. Hoc quidem modo Aegyptus ex omni parte tuta est. Inter Pelusium uerò & Syenem, per duo milia stadiorū pora-
rigitur. Ex Plinthe autem ad Pelusium, nauigatio est sta-
diorum trium milium & sexcentorum. Nilus autem ad Elea-
phantinem oppidum usq; nauibus ascenditur. nanque ulterius
progredi, ut suprà diximus, cataractæ non sinunt. Portus au-
tem Alexandrinus etiam in pace nauibus aditu difficilis est.
nam & ostium perangustum habet, saxiq; latentibus à dire-
cto cursu deflectitur: & leua quidem pars manu factis bra-
chijs cingitur: à dextra uerò Pharus obiecta insula, turrim ma-
ximam sustinet; ad trecenta usque stadia nauigantibus igne
lucentem, ut quàm longissime difficultatem applicandarum
nauium præcaueant. Circum hanc autem insulam, opere in-
structo ingentes muri sunt: quibus afflictum pelagus, & ad-
uersis obicibus fractum, asperiores facit meatum, eoq; pericu-
losum per angustiam aditum. Intus tamē portus ipse tutissimus
est, & triginta stadijs magnus. in quē tam quæ desunt illi terre
ad beatitudinem deuehuntur: quàm quæ superant ex bonis do-
mesticis & indigenis, in totū orbem diuisa exportantur. Itaq;
non sine ratione, Vespasianus Alexandrinarum rerum erat
cupidus, ad totius imperij firmamentū. Proinde statim ad Ti-
berium Alexandrum literas dedit, qui Aegyptum & Alexan-
driam regebat, indicans militū alacritatem: quodq; ipse (quod
neceffe fuit) suscepto munere principatus, operam atq; adiu-
mentum eius assumeret. Alexander autem, simul ut Vespasia-
ni legit epistolam, prompto animo, & legiones eius sacramē-
to rogauit & populum: utriq; autē libentissime paruere, uir-
tutem uiri ex proxima administratione scientes. Et ille quidem
permissa sibi potestate, omnia quæ imperij usus exigeret, ad-
uentui quoq; principis necessaria iam parabat.

Vespasianus Iosephū captiuitate liberat. CAP. XII.
Opinione

Opinione uerò citius declaratum in Oriente Vespasianū imperatorem, ubiq; fama nunciauit. Et uniuersæ quidem ciuitates festos dies habebant, nunciq; letitiam pro eo simul et sacrificia celebrabant. legiones uerò apud Mœsiam Pananoniāq; degentes, quæ propter Vitellij audaciā paulò antè fuerant concitate, iusiurandum Vespasiano maiore gaudio præbuerunt. Vespasianus autem Cæsaream reuersus, iam Berytum uenerat, ubi multæ quidem è Syria, multæq; ab alijs prouincijs legationes aderant obuiam, coronas ei et gratulatoria decreta à singulis ciuitatibus offerentes. Affuit autem rector etiam prouinciæ Mutianus, populorum alacritatem, iurataq; per ipsum principem sacramenta renuncians. Vbique autem Vespasiani uotis obsecūdante fortuna, rebusq; ad eum plurima ex parte inclinatis, cogitare coepit, quòd non sine dei prouidentia sumpsisset imperium: sed iusta quedam fati ratio, ad eius potestatem circumduxisset rerum omnium principatum. Recordatus autem signa, et alia (multa enim sibi contingant imperium præmonstrantia) et Iosephi dicta, quibus eum Nerone uiuo ausus fuerat appellare imperatorem, admirabatur uirum quē adhuc habebat in uinculis: aduocatoq; Mutiano cū amicis et rectoribus alijs, primū quā strenuus fuisset Iosephus, quantumq; Iotapatenis expugnandis propter eum laborasset exponit. deinde uaticinationes eius, quas ipse quidem timoris causa suspicaretur esse figmenta: tempus autē diuinas fuisse, et rerum exitus probauisset. Tumq; inhonestum esse ait, ut qui sibi augurasset imperium, uocisq; dei minister ac nuncius extitisset, adhuc captiui loco haberetur, fortunamq; sustineret aduersam: uocatumq; ad se Iosephum solui iubet. Hoc autem facto, alij quidem rectores ex ea gratia quam alie nigenæ retulisset, præclara etiam de se speranda esse arbitrabantur. Titus uero, qui cum patre aderat, iustum est, inquit, pater

pater una cum ferro etiam probro Iosephum solui. erit. enim, tanquam nec initio uinctus sit, si non dissoluerimus, sed inci- derimus catenas. namque id agi solet in his, qui non recte fuerint uincti. Eadem Vespasiano placebant: et quidam interueniens securi catenas abruptit. Iosephus quidem pro his quae praedi- xerat, premio fame donatus, et de futuris iam dignus cui cre- dendum esset habebatur.

De Vitellij morte & moribus. CAPVT XIII.

Vespasianus autem responso legationibus reddito, iusteq; pro meritis administrationibus ordinatis, Antiochiam uenit. Et quoniam primum tenderet cogitans, Alexandrino iti- nere praestabilius esse duxit, quae Romae agerentur curare. Ale- xandriam enim stabilem esse, Romanas autem res à Vitellio perturbari. Mittit igitur in Italiam Mutianum cum multis equitum peditumq; copijs: qui tamen propter hyemis aspe- ritatem ueritus navigare, per Cappadocas et Phrygas ducit exercitum. Inter haec autem Antonius Primus adducta legio- ne tertia ex his quae apud Maesiam morabantur (illam enim regebat prouinciam) bellum gerere cum Vitellio properabat, Vitellius autem cum magna manu Caeinnam obuiam ei mit- tit. Is autem Roma profectus, quamprimum circa Cremon- nam Gallie Antonium consequitur, quae confinis Italiae ciui- tas est: ibiq; conspecta hostium ordinatione ac multitudine pra- lio quidem congredi non audebat. discessum autem periculo- sum reputans, de proditione deliberabat. Conuocatis autem centurionibus et tribunis sibi subditis, ut transirent ad Anto- nium suadebat: Vitellij quidem rebus detrahens, Vespasiani autem uires extollens: et alterum nomen imperij tantum, alte- rum uirtutem habere comemorans: ipsis quoq; melius esse, si id sponte faciant, quod necesse est: cumq; se multitudine supera- tum iri sciant, uoluntate periculum praenire. Nam Vespasianum

num quidem idoneum esse etiam sine ipsis ad reliqua uindicanda: Vitellium uero ne cum ipsis quidem presentia posse seruare. Multa loquutus in hunc modum quod uoluit persuasit, et cum milite transfugit ad Antonium. Eadem uero nocte milites poenitudo simul ac metus eius, si uicisset, à quo missi fuerant, occupauit, eductisq; gladijs Cæcinnam obtruncare uoluerunt: fecissentq; nisi his aduoluti tribuni supplicassent, quã obrem cede quidem se abstinerunt, uinctum autem quasi proditorem Vitellio trasnmittendum habebant. His auditis Primus Antonius continuo suos mouet, eosq; cum armis in defestores ducit. illi autem instructi ad prælium, paulisper quidem restiterunt: mox autem loco pulsî, Cremonam fugerunt. Primus autem comitatus equitibus cursus eorû præuertit: et ante ciuitatem circunclusam pleramq; multitudinem peremit. aggressus autem reliquos, oppidum militibus prædari permisit: in quo multi quidem hospites mercatores, multi uero indigne periere, totusq; Vitellij exercitus, uirorum triginta milia et ducenti, quin et Antonius eorû quos de Mœsia adduxerat quatuor milia et quingentos amittit. solum autem uinculis Cæcinnam, rerum gestarum nuncium, ad Vespasianum mittit: qui ad eum intromissus et collaudatus est, et proditoris dedecus insperatis protexit honoribus. Romæ autem Sabinus ubi Antonium appropinquare cognouit, fiducia recreatus est: collectisq; uigilum cohortibus, nocte occupat Capitolium. luce uero facta multi nobilium sociati sunt ei, et Domitianus fratris filius, pars ingens obtinende uictoriae. Sed Vitellius de primo quidem minime curabat: his autem iratus qui cum Sabino defecerant, et nobiliu sanguinem pro ingenita crudelitate sitiens, inmittit Capitolio quam secum adduxerat militum manu. ubi multa ab his itemq; ab illis qui templu tenebant pugnantibus, audacter admissa sunt: postremo autem Germani, quod multitudine

titudine superabant, collem obtinuerunt. Et Domitianus quidem cum multis Romanorum uiris insignibus, diuina quadā ratione saluus euasit : reliqua uerò multitudo tota laniatur. Et Sabinus quidē ad Vitellium ductus occiditur : milites autem direptis donarijs, templum incendunt. Tumq; postero die cum exercitu uenit Antonius, eumq; Vitellij milites excipiunt: & trifario commisso intra urbem praelio, omnes interiere. Procedit autem ebrius de palatio Vitellius, & ut afolet in extremis longiore luxu prodigæ mensæ refertus : tractus autem per populum, uarioq; contumeliarum genere dehonestatus, in media urbe iugulatur, octo menses ac dies quinque potitus imperio: quem si uiuere diutius cōtigisset, ut opinor, eius luxuria minime sufficere potuisset imperium: aliorū uerò mortuorum supra quinquaginta milia numerata sunt. Hæc quidē gesta sunt die tertio mensis Octobris. Postero autē die Mutianus cum exercitu Romam ingreditur, & Antonij militibus à cæde repressis (adhuc enim hostitia perscrutādo, & Vitellij milites, & ex populo plurimos qui cum illo senserāt, occidebāt, examinationis diligentia iracundia præueniētes) Domitianū productum populo rectorem insinuat, usq; ad patris aduētum: populus autē iam timore liberatus, imperatorem predicat Vespasianum : simulq; & illum confirmatum, & Vitellium esse deiectum festa letitia celebrabat.

Titus mittitur cōtra Iudæos à patre. C A P. XIII.

U M autē Vespasianus Alexādiam uenisset, gesta ei Romæ nunciata sunt, & legati ei ex toto orbe congratulantes affuerunt : cumq; maxima post Romam ciuitas esset, angustior multitudini uidebatur. Firmato autem iam totius orbis imperio, rebusq; populi Ro. præter spem conscrutatis, Vespasianus in Iudææ reliquias intēdit animū. Et ipse quidē exacta hyeme, Romā proficisci parabat, resq; apud Alexan-

driam mature cōponere proponebat: filium uerò Titum cum selectis copijs ad excidendam Hierosolymam mittit. Qui tereno itinere Nicopolim usq; progressus, ab Alexandria ciuitate uiginti stadiorum interuallo distantem, inde militem longis nauibus imponit, Niloq; flumine post Mendesium tractum, Thmuin usq; uehitur: hinc autem egressus in terram, apud Tanin ciuitatem diuertit: unde secunda ei mansio fuit ciuitas Heraclea, & Pelusium tertia. Hic autem milite per biduum recreato, tertio die Pelusij fines transijt: unamq; mansionem profectus per solitudines, ad Casij Iouis templum castra posuit: posteroq; die apud Ostracinen, quæ mansio aquæ inops est, ob quam causam aduectitia utūtur indigenæ. Hinc apud Rhinocolurā requiescit: & inde progressus in quartā mansionē, Raphiā uenit, quæ prima occurrit Syriæ ciuitas. Gaza uerò quintæ mansionis castra suscepit: & postea in A= scalonē, atq; hinc Iamniā, deinde Ioppē, & ex Ioppe Casarea peruenit: decreto apud se, alias militū copias congregare.

FLAVII IOSE

PHI DE BELLO IV=

daico liber sextus.

De triplici seditione apud Hierosolymā. CAP. I.

ITVS quidem ad eum modum quē prōdiximus, emensa ultra Aegyptum ad Syriam usq; solitudine, Casaream uenerat: ibi enim exercitum decreuerat ordinare. Illo autem adhuc apud Alexādriam unā cum patre imperium, quod nuper ei deus permiserat, disponente, contigit etiam seditionem, quæ apud Hierosolymam erat, auctam, trifariam diuidi, & aliam partē in aliam uerti: quod ut in malis optimum

optimum quis dixerit, factumq; iustitiae: nam Zelotarum quidem in populum dominatio, quæ autor erat excidij ciuitatis, unde coeperit, & per quos creuerit, diligenter. Superius declaratum est: hanc autem non errauit quisquam, dicens: seditionem in seditione esse factam. Ac ueluti rabida fera, externorum penuria, in sua uiscera scuire solet: sic Eleazarus Simonis filius, qui & ab initio Zelotas in templum à populo separauerat, uelut indignari simulans ob ea quæ in dies singulos Ioannes auderet, cum ne ipse quidē à cadibus quiesceret: re autē uera sese posteriori tyranno subiectum esse minime frems, summæ rei desiderio, propriæq; potentiæ cupiditate, ab alijs defecit: ascitis etiā Iuda Chelcie filio, & Ezronis Simone potentissimis: præter quos erat etiam Ezechias Chobari filius, non ignobilis. Horum singulos Zelotæ non exigui sequebantur: occupatoq; interiore templi aditu, super eius portas in sacris foribus arma ponunt: & abundare quidem se suis necessarijs confidebant: sacrarum enim rerum copia suppetebat, nihil impium existimantibus: paucitati uerò suorum timētes, pleriq; in locis suis otiosi manebāt. Ioānes autem quāto superior erat uirorum multitudine, tanto loco superabatur: hostesq; habens à uertice, neq; sine metu conabatur incursus, & præ iracūdia cessare non poterat. Plus autem mali perfrēs, quā Eleazari partē afficiēs, timē non remittebat: crebri enim fiebāt impetus, & missilium iactus, totumq; polluebatur cadibus templum. Filius autem Giore Simon, quē rebus desperatis inuitatum, ultro sibi tyrānum spe auxilij populus introduxerat: & superiorem ciuitatem retinens, & inferioris plurimam partem, animosius iam Ioannem eiusq; socios adorabatur, quasi qui desuper impugnarentur: subiectus autem illorum manibus erat, sicut & illi superiorum. Et Ioannē eueniebat duplex præliū perserentē, ladi pariter

ac ledere: quantoq; uincebatur, eò quòd Eleazaro esset humilior, tanto plus ledibat Simone celsior constitutus: cum inferiores aggressus etiã sola manu sine labore prohiberet: de super uerò ex fano iaculantes, machinis deterreret. Quippe ballistis & non paucis lanceis utebatur, saxorumq; tormētis: quibus non solum bellātes ulciscēbatur, sed multos etiã sacra celebrātium perimebat. Quanquam enim ad omne impietatis genus rabidi ferebantur, tamen eos qui sacrificare cuperent recipiebāt, cum suspicione & custodibus indigenas perscrutando. Hospites enim etiam qui exorassent eorum crudelitatem, post exituri subcisiua seditionis opera consumeabantur. Missilia nanq; machinarum ui ad aram usq; templumq; perueniētia, in sacerdotes sacra celebrātes cadebāt: ac multi qui properantes ab ultimis finibus terræ ad sanctissimum locum uenissent, ante ipsas hostias procubuerunt: aramq; uniuersis Græcis & Barbaris adorādā, suo sanguine imbuere. Indigenis autem mortuis alienigenæ, ac sacerdotibus profani miscebantur: perq; atria diuina, stagnum fecerat diuersorum cadaverum sanguis. Quid tātum passa es ò miserrima ciuitas à Romanis, qui tua intestina scelera purgaturi flāmis introire? Iam enim dei locus non eras, neq; manere poteras, domesticorum funerum facta sepulchrū, & quæ fanum ciuili bello tumultum cōstitueras: poteris autē denuo fieri, poteris, si unquam uastatorem tui deum placaueris. Sed enim reprimenda sunt quæ dolēt, lege scribendi: quod non domestici luctus, sed exponēdarum rerum hoc tēpus est. Prosequar autē seditionis facinora cetera. Ergo diuisis trifariā insidiatoribus, Eleazarus quidem eiusq; socij, qui sacras primitias conseruabant, in Ioannē ebrij ferebātur. Qui uerò huic parērēt, plebē diripientes in Simonē rebellabant, cum ipsi quoq; Simoni contra diuersæ patris seditiosos adiūmēto esset ciuitas. Si quādo igitur

ex

ex utraq; parte appetebatur Ioānes, obuertebat socios suos: & de ciuitate quidem subeuntes, missis ex porticibus telis, de tēplo uerò iaculātes, machinis ulciscēbatur. Quoties autē desuper instantium molestia caruisset (frequēter enim ebrietate & lassitudine cessabāt) liberius in Simonē eiusq; socios cum pluribus irruebat. Semper autē quātum in ciuitate pepulisset in fugam uersos, & edes frumenti plenas omniumq; utensilium incēdebat: idemq; hoc illo regrediēte, Simō infecutus agebat: ueluti consulto pro Romanis omnia corrumpere, quæ ad obsidionē ciuitatis erant præparata, suarumq; uirium neruos abscinderēt. Deniq; cōtiguit unā exuri omnia circum tēplum, & inter proprias acies solitudinē atq; aream pugnae fieri ciuitatem: cōcremari autem paulominus omne frumētum, quod non paucis annis sufficere potuisset obsēsis: deniq; fame capti sunt, qua minime quiuissent, nisi eam sibi met cōparauissent. Vndiq; autē insidiatoribus & cōsiniis oppugnantibus ciuitatē, medius populus uelut aliquod magnum corpus lacebatur. Senes uerò ac mulierculæ intestinīs malis attonitæ, pro Romanis uota faciēbāt: externumq; bellum, quo domesticis malis liberarentur, expetebāt. Grauis autem metus ac terror sœdisimū occupauerat: & neq; cōsiliū capiendi tempus erat, ut uoluntatem mutarēt, neq; pactionis aut fuga spes cupientibus. Etenim custodiebātur omnia: disidentesq; latronū principes, quoscunq; Romanis pacatos esse, uel transfugere ad eos uelle sentirent, quasi cōmunes hostes interficiēbāt: solumq; in occidēdis uita dignis concordēs erant. Et pugnantium quidem nocte dieq; clamor perpetuus erat: sed metu acerbiores erant lumentium questus. Et asiduas quidem lamentationis causas, calamitates præbebant: timor autem includebat ululatus: atq; obmutescēte dolore præ formidine, tacito gemitu cruciabantur: neq; iam aut reuerentia uiuīs apud domesticos

mesticos erat, neque mortuis cura sepulture adhibebatur.
 Quorum amborum hæc causa erat, quòd de se quisq; despe-
 rabat. In omni enim re animos remisserant qui cum seditiosis
 non erant, quasi continuo modis omnibus morituri. At uerò
 seditiosi congesta in tumulum cadauera conculcantes dimica-
 bant: & ex mortuis haurientes audaciam, quos sub pedibus
 cerneret, immanius sauebāt: semperq; aliquid in se pernicio-
 sum excogitantes, & quod uisum fuisset sine miseratione fa-
 cientes, nullam cedis aut crudelitatis uiam prætermisere: adeò
 ut etiam sacris materijs ad bellica conficienda instrumēta Ioan-
 nes abuteretur. Nam cum olim fulcire tēplum populo itemq;
 pontificibus placuisset, idq; uiginti cubitis altius edificare,
 rex quidem Agrippa ex monte Libano aptas ei materias ma-
 ximis sumptibus & labore deuexit: hoc est, ligna & magni-
 tudine simul & directā proceritate spectabilia. Interuentu
 autem belli opere interrupto, Ioannes his sectis, quod suffice-
 re longitudinem reperit, turres edificauit: & aduersus eos
 constituit, qui desuper à templo pugnarent, post muri ambi-
 tum contra exedrā occidentalem admotas, quā solum poterāt,
 quòd aliæ partes gradibus ex longinquo fuerunt occupatæ.
 Et ille quidem fabricatis ex impietate machinis subactum iri
 sperauit hostes. Deus uerò laborem eius inutilem demonstra-
 uit, & priusquā in his quicquā poneret, Romanos adduxit.
 Etenim Titus, postquā partem ad se collegit exercitus, alijs
 uerò ut ad Hierosolymam occurrerent scripsit, Cæsareā pro-
 fectus est. Erāt autem tres legiones, quæ pridem sub eius pa-
 tre Iudeam uastauerant, & duodecima, quæ olim cum Cestio
 male pugnauerat, quæq; licet per id fortitudine esset insignis,
 tunc tamen eorum etiam memoria quæ pertulerat, alacrius ad
 uindictam properabat. Harū quidē quintam legionē iussit ibi
 per Ammaunta occurrere, decimam uerò ascendere per Hie-
 richunta.

richi. Ipse quidem cum cæteris egressus est, quas regum
auxilia plura quàm dudum, multiq; Syri auxiliares
tributabatur. Suppletum est autē quatuor legionum quātum
Vespasianus selectum cum Mutiano miserat in Italiā, ex his
qui cum Tito accesserant: duo nāq; milia de Alexandrino ex-
ercitu lecta, tria milia uerò ab Euphrate eum sequebātur, et
amicorum spectatissimus beneuolentia simulq; prudētia, Ti-
berius Alexander, qui antea quidem Aegyptum administra-
uerat, tunc autem dignus qui exercitum regeret propterea
iudicatus, quòd primus incipiēti fuit hospes imperio, et cum
fide clarissima incertæ fortunæ sociatus est: idemq; consultor
in usus bellicos etate ac peritia præcipuus aderat.

Titus explorator Hierosolymæ periclitatur. C A. I I.

Progredientem uerò in hostilem terrā Titum, antecede-
bant regia omniaq; auxilia, post eos uiarum stratores,
castrorumq; metatores. Deinde rectorū sarcinæ atq; armati.
Ist hos ipse Titus, et alios lectos habēs et signiferos, quo-
agmen equites sequebātur. Hi uerò ante machinas ibāt,
cundum illos unā eum lectis tribuni, et præfecti cum
tribus. Post autē circum aquilā signa, et ante signa tu-
deinde acies senum uirorū ordinibus dilatata. Seruile
uulgus à tergo cuiusq; legionis, et ante hos sarcinæ.
Iam uerò nouissimi mercenarij, eorumq; custodes coa-
agminis. Procedēs autem decenter cum exercitu, ita ut
Romanis, in Gophnā per Samaritidē uenit, quæ et
ab eius patre fuerat occupata, et tunc præsidijs tene-
batur. Ibi autē unam moratus uesperā, mane inde profiscisci-
peractaq; dei mansione, castra ponit in loco quem Iudæi
patrio Acāthonaulona uocitāt, iuxta uicum quendā
bath Saul nomine, quod significat uallem Saul, distantem
Hierosolymis stadijs ferè triginta. Hinc sexcentis propē

lectis equitibus comitatus, perrexerit in ciuitatem, quàm tuta
 esset, Iudeorumq; animos exploraturus: si forte se conspecto,
 priusquàm ad manus ueniretur, metu cederent: audierat enim
 quod erat uerum, à seditiosis & latronibus oppressum popu-
 lum desiderare quidē pacem: sed quòd rebellatibus infirmior
 esset, nihil conari. Quandiu quidem per uiam quæ ad murum
 duceret equitabat, nemo ante portas apparuit: ubi uerò itine-
 re ad turrim Psephinon declinato, transuersum agmen equi-
 tum duxit, infiniti subito profiliunt, quæ Muliebres turres
 uocantur: & per eam quæ contra monumētum Helene porta
 est egressi, equitatum intercident: atq; alios quidem etiā tunc
 uia currentes, ne cum his qui diuertebant sese iungerent, à
 fronte oppositi, prohibuerunt: Titum uerò cum paucis sepa-
 rant. Ille autē ultrà quidem minus progredi poterat: à muro
 enim cuncta fossis patebāt, & transuersi erant horti, multisq;
 macerijs impediti: ad suos autē in aggere constitutos recur-
 sus, intercedēte hostili manu, desperabatur. Quorum pleriq;
 imperatoris periculum nesciebāt: sed existimātes eum secum
 reuerti, etiā ipsi fugiebant. Titus autē in sua tantum fortitu-
 dine sitam esse prospiciens spem salutis, flectit equum: & ut
 se sequeretur cum clamore comites adhortatus, in medios ho-
 stes irruit, ui ad suos transire festinans. Quo quidem tēpore
 maxime intelligi potuit, & belli momenta & imperatorum
 pericula deum curare. Tot enim aduersus Titum missilibus
 iactis, cum neq; galea neq; thorace septus esset (non bellator
 enim, sed explorator, ut dixi, processerat) nullum in eius cor-
 pus delatum est: sed tāquam ne eum firirent, ex industria mit-
 terentur, omnia præteruolabant: gladio uerò semper à lateri-
 bus instantes dirimens, multosq; ante ora subuertens, super
 cadentes agebat equum. Illorum autem clamor erat, propter
 audaciā Cæsaris, ut eum aggredereetur, cohortatio: fugaq; &
 discessio

discessio repentina, quocunq; diuerteret cursum. Huic autem se periculi participes, cum à tergo & à lateribus funderentur, adiunxerant. una enim erat unicuiq; spes salutis, uia cum Titò patefacere, priusquam circumuentus opprimeretur. Deniq; duorum ex nimis pertinacibus, alter cum equo percussus est: altero uerò deiecto & occiso, equus eius abductus est. Titus uerò cum ceteris in castra saluus euadit. Iudeis quidem, quòd aggressione prima superiores fuerant, inconsulta spes animos extulit, magnamq; his in posterum fiduciam momentum temporaneum comparauit.

De eruptionibus Iudæorum contra Romanos castrametantes.

C A P V T I I I .

CAesar autem, postquam ex Ammaus legio sibi coniuncta est nocte, luce inde digressus ad Scopon accedit, unde iam & ciuitas & clara templi magnitudo conspici poterat: qua parte Septentrionalcm regionem ciuitatis contingēs locus humilior, proprie Scopos nominatus est, distans à ciuitate stadijs septem: ibiq; duabus legionibus simul, quintæ legioni uero retrorsum stadijs tribus castra muniri iubet. labore nāq; nocturni itineris attritos milites progredi uisum est, ut sine formidine murū struerēt. Mox autem coepto edificio, decima quoq; legio per Hierichūta aderat à Vespasiano preoccupata: ubi quedam pars armatorū in praesidio fuerat collocata. His autem praeceptum erat sexto ab Hierosolymis stadio castra ponere, qua in parte mons, qui appellatur Elæon, contra ciuitatem ab Oriente situs est, altaq; interiacente ualle discernitur, cui nomen est Cedron. Intra ciuitatem uerò sine requie confligentium dissensionem, tum primum ingens subito bellum foris interueniēs refrœnauit: & cum stupore seditiosi Romanorum castra inspectantes, trifariam distributa mala, inter se iniere concordiam: rationemq; inuicem requirebant, quid-

nam expectarent, quid ue perpeſſi, tres muros contra uitam suam paterentur opponi: belloq; tanta se fundente licentia, tanquam spectatores bonorū operum sibiq; utilium residerēt moenibus clausis, remissisq; armis ac manibus. In nosmetipsos profecto, exclamat aliquis, tantummodo fortes sumus: Romanorum autem lucro ex nostra seditione sine sanguine oppidum cedit. His alios atq; alios cōgregantes exhortabātur: raptisq; armis, subito in legionem decimam ruunt: perq; uallē factō impetu, cum ingenti clamore murū edificantes Romanos aggrediuntur. Illi autē in opere distributi, armis ob eam causam pleriq; depositis (nec enim excursū Iudeos ausuros esse credebant, & si maxime uellent, animos eorum seditione distractū iri arbitrabantur) præter opinionē peturbati sunt: atq; opere quisq; derelicto, confestim alij recessere: multi autē ad arma properantes, priusquam se in hostes couerterent, feriiebantur. Plures autē Iudeis sc̄mp̄er adijciebantur, eorū fracti uictoria qui præcesserant, & quod cum pauci essent, multiplex numerus & sibi & hostibus uidebatur, quod secunda fortuna uteretur. Romani autē maxime ordinari consueti, & cum decore atq; præceptis bellū gerere scientes, ex perturbatione trepidabāt. unde tunc quoq; præuenti aggressione cedebant. Si quando tamen sese conuerterent ab insequentibus occupati, & a cursu reprimebant Iudeos, & ob impetū minus cautos feriebāt. Semper uerò excursione gliscente magis magisq; turbati, postremo castris pulsi sunt: totaq; legio tunc in periculū uentura fuisse uidebatur, nisi hoc mature sibi nuntiato, Titus eis tulisset auxilium: multisq; increpans ignauā, & suos à fuga reuocasset: Iudeisq; à latere ipse cum his irruens, quos circa se habebat electos, multos quidē occidisset, plures uerò sauciasset, omnes autē in fugam uertisset, atq; in uallē præcipites cōpulisset. Illi autē prono in loco multa mala

perpeſſi,

perpessi, postquā in aduersam partē euasere, flectunt se iterū,
et ualle intercedente cum Romanis dimicabāt. Igitur ad me-
dium diem ita bellatum est. Paulō autem post meridiem, Titus
his qui secum erāt in subsidio collocatis, alijsq; de cohortibus
aduersus excurrentes oppositis, reliquum agmen ad murū in
summo montis adificandū remisit. Iudeis autem hęc fuga esse
uidebatur. Cumq; speculator quem in muro posuerant, ami-
ctu agitato signum dedisset, frequentissima multitudo tanto
impetu prosiliit, ut eorum cursus inmanissimis bestiis esset as-
similis. Deniq; in aduersā acie stantium nemo impetum susti-
nuit: sed tanquam machina percussi, continuo dissipati, pulsique
in montem refugiunt. In ascensu autē medio Titus cum pau-
cis relictus est: multumq; monentibus amicis, qui pro impera-
toris reuerentia contempto periculo perduraucrunt, ut mor-
tem appetentibus Iudeis cederet, neque pro his in discrimen
ueniret, quos ante ipsum saluos esse non oporteret: sed potius
fortunam suam reputaret, quod non militis officio fungeretur,
uerum et belli et orbis terrę dominus esset: ne uē in tanta fu-
ga subsisteret, in quo omnia niterentur: hęc ne audire quidem
simulans, et ad se accurrentibus obstabat: eosq; in ora feriēs,
cum ui obniteretur, occidebat, et per decliue repente incum-
bens, multitudinē proturbabat. Illi autem et uiribus eius et
obstinatione perterriti, ne tum quidem in ciuitatē fugere: sed
in utrunq; latus ab eo declinantes, rursus fugientes insequen-
bantur: quos tamen aggressus à latere, ipsorum quoq; impetū
præpediebat. Dum hęc aguntur, etiam illos qui superiora ca-
stra muniebant, ubi fugere inferiores uidere, metus ac turba
occupat: totumq; agmen dispergitur, suspicantium excursus
quidem Iudeorum ferri non posse, Titum uerō in fugam uer-
sum: nec enim unquam illo manente alios fugituros fuisse. et
tanquā Panico terrore circumdati, alijs alijs ferebantur: donec
quidam,

quidam, cum in media pugna uersari imperatorem uidissent, plurimum metuentes, uniuersæ legioni eius periculum cum clamore nuntiauerunt. Itaq; pudore reuocati, & fuga maius aliquid sibi exprobrantes, quòd Cæsarē deseruissent, totis uiribus in Iudeos utebātur, & semel impulsos urgebāt per decliuiā. Illi autem paulatim recedentes pugnabant, cumq; Romani plus possent, cò quòd superiores erant, in uallem omnes coacti sunt. Titus autem contra se positus imminerebat: & legionem quidem ad muri fabricam redire iubet: ipse uerò cum his quibus antea resistendo hostes arcebat. Itaque si me nihil addentem obsequio, neq; inuidia detrahentem, uerum dicere oportet, ipse Cæsar bis totam legionem periculo liberauit, atq; ita castra muniendi copiam militibus præbuit.

De intestina pugna azymorum diebus. CAP. IIII.

REmisso autem paulisper bello externo, iterum intestinū seditio suscitauit. Azymorumq; instante die, qui est Aprilis mensis quartusdecimus (hoc enim se primum tempore opinātur Iudei ab Aegyptijs esse liberatos) Eleazarus quidē cum socijs portam subaperiens, introire cupiebat ex populo qui templum adorare cuperent. Ioannes autem die festo ad protegendas insidias usus est: & suorū quosdam ignotiores, armis sub ueste latentibus instructos, quorum pleriq; impuri erant, occulte inter alios fani occupandi gratia submittit. Illi autem postquam intrauere, uestimentis abiectis, subito armati apparuerūt. Magna uerò statim turba circa templum ac tumultus erat, cum alienus quidē à seditione populus, omnibus sine discrimine putaret, Zelotæ uerò sibimet solū insidias cōparatas. Verum hi quidē relicta portarum custodia, & alij ex propugnaculis desilientes, priusquam manus conferrent, in templi cloacas cōfugere. Populares autem ad aram delati, & circum templum appulsi conculcabantur, cū lignis passim ferroq;

ferroq; caderentur. Multos autem occisorum inimici priuato odio, quasi diuersæ factionis socios interficiebāt, Et quicumq; antehac insidiatorem aliquem offenderat, tunc agnitus quasi Zelotes ducebatur ad mortem. Sed qui atrocitate magna innocentēs afficerent, inducias concessere nocentibus, progressq; ex cloacis dimiserunt. ipsi autem interius templum & omnes eius apparatus tenentes, confidentius oppugnabant Simonem. Seditio quidem hoc modo, quæ tripartita fuerat, in duas partes diuisa est. Titus autem castra propius ciuitatem transferre cupiens de Scopō, contra excursus quidē lectos equites ac pedites, quos satis esse arbitrabatur, posuit: alium uerō exercitum iussit totum quod erat usque muros spatium complanare. Cunctis igitur macerijs ac sepibus dirutis, quibus hortos ac prædia incolæ præmunierant, omniq; opposita quamuis frugifera sylua excisa, repletum est quicquid erat cauum & uallibus impeditum. saxorum autem eminentissimis ferro truncatis, humiliorem totum illum tractum à Scopō usq; ad Herodis monumenta fecerunt, serpentium stagnum contentia, quod olim Bethara uocabatur.

De Iudæorum dolo in Romanorū milites: C A P. V.

HIs deniq; diebus Iudæi Romanis huiusmodi insidias parauere. Seditiosorum audacissimi extra Muliebres (quæ sic appellantur) progressi turre, simulato quod pacis eos studiosi pepulissent, & quod timerent impetum Romanorum, ibidem uersabantur, & alter sub altero uitabundi latebant. Alij uerō per muros dispositi, populumq; se esse simulantē, clamore pacem implorabant, fœdusq; poscebant: portasq; se patefacturos esse pollicentes, inuitabant Romanos. Hoc autem uociferantes, unā etiam cōtra suos, ueluti portas eos abigerent, lapides iaciebant. illiq; se ui perumpere aditus uelle simulabant, & ciuibus supplicare. cumq; ad Romanos sapissime

quidam, cum in media pugna uersari imperatorem uidissent, plurimum metuentes, uniuersæ legioni eius periculum cum clamore nuntiauerunt. Itaq; pudore reuocati, & fuga maius aliquid sibi exprobrantes, quòd Cæsare deseruissent, totis uiribus in Iudeos utebatur, & semel impulsos urgebat per decliuiam. Illi autem paulatim recedentes pugnabant. cumq; Romani plus possent, cò quòd superiores erant, in uallem omnes coacti sunt. Titus autem contra se positus imminerebat: & legionem quidem ad muri fabricam redire iubet: ipse uerò cum his quibus antea resistendo hostes arcebat. Itaque si me nihil addentem obsequio, neq; inuidia detrahentem, uerum dicere oportet, ipse Cæsar bis totam legionem periculo liberauit, atq; ita castra muniendi copiam militibus præbuit.

De intestina pugna azymorum diebus. CAP. II. III.

REmisso autem paulisper bello externo, iterum intestinū seditio suscitauit. Azymorumq; instante die, qui est Aprilis mensis quartusdecimus (hoc enim se primum tempore opinatur Iudæi ab Aegyptijs esse liberatos) Eleazarus quidē cum socijs portam subaperiens, introire cupiebat ex populo qui templum adorare cuperent. Ioannes autem die festo ad protegendas insidias usus est: & suorū quosdam ignotiores, armis sub ueste latentibus instructos, quorum pleriq; impuri erant, occulte inter alios fani occupandi gratia submittit. illi autem postquam intrauere, uestimentis abiectis, subito armati apparuerūt. Magna uerò statim turba circa templum ac tumultus erat, cum alienus quidē à seditione populus, omnibus sine discrimine putaret, Zelotæ uerò sibimet solū insidias comparatas. Verum hi quidē relicta portarum custodia, & alij ex propugnaculis desilientes, priusquam manus confererent, in templi cloacas cōfugere. Populares autem ad aram delati, & circum templum appulsi conculcabantur, cum lignis passim ferroq;

ferroq; caderentur. Multos autem occisorum inimici priuato odio, quasi diuerſe ſactionis ſocios interficiebāt. Et quicunq; antehac inſidiatorem aliquem offenderat, tunc agnitus quaſi Zelotes ducebatur ad mortem. Sed qui atrocitate magna innocentēs afficerent, inducias conſeſſere nocentibus, progreſſoſq; ex cloacis dimiſerunt. ipſi autem interius templum & omnes eiꝯ apparatus tenentes, confidentius oppugnabant Simonem. Seditio quidem hoc modo, quæ tripartita fuerat, in duas partes diuiſa eſt. Titus autem caſtra propius ciuitatem tranſferre cupiens de Scopo, contra excuſus quidem lectos equites ac pedites, quos ſatis eſſe arbitrabatur, poſuit: alium uerò exercitum iuſſit totum quod erat uſque muros ſpatium complanare. Cunctis igitur macerijs ac ſepibus dirutis, quibus hortos ac prædia incolæ præmunierant, omniq; oppoſita quamuis frugifera ſylua exciſa, repletum eſt quicquid erat cauum & uallibus impeditum. ſaxorum autem eminentiſſimis ferro truncatis, humiliorem totum illum tractum à Scopo uſq; ad Herodis monumenta fecerunt, ſerpentium ſtagnum continetia, quod olim Bethara uocabatur.

De Iudæorum dolo in Romanorū milites. C A P. V.

HIs deniq; diebus Iudæi Romanis huiusmodi inſidias parauere. Seditioſorum audaciſſimi extra Muliebres (quæ ſic appellantur) progreſſi turres, ſimulato quòd pacis eos ſtudioſi pepuliſſent, & quòd timerent impetum Romanorum, ibidem uerſabantur, & alter ſub altero uitabundi latebant. Alij uerò per muros diſpoſiti, populumq; ſe eſſe ſimulantes, clamore pacem implorabant, ſœdusq; poſcebant: portasq; ſe patefacturos eſſe pollicentes, inuitabant Romanos. Hoc autem uociferantes, unà etiam cōtra ſuos, ueluti portis eos abigerent, lapides iaciebant. illiq; ſe ui perrumpere aditus uelle ſimulabant, & ciuibꝯ ſupplicare. cumq; ad Romanos ſepiſſime

sime ire conarentur, reuersi perturbatis similes uidebantur. Verum hæc eorum calliditas, apud milites quidem fide nõ carebat: sed tanquam hos quidem in manibus haberent paratos ad supplicium, illos uerò ciuitatem sibi aperturos sperarent, opus aggredi festinabant. Tito autem suspecta erat inuitatio, quia rationem non haberet. pridie nanq; prouocatos eos ad pactionem per Iosephum, uihil mediocre sentire cognouerat. etiam tunc igitur milites manere loco suo præcepit. Iam uerò quidam operibus appositi, raptis armis ad portas excurrere cœperant. Hi autem qui expulsi uidebantur, primo quidem cedebant: deinde ubi ad turres portæ propinquabant, cursu eos circumueniunt, & à tergo persequuntur. qui uerò in muro stabant, lapidum his multitudinem, omni genumq; telorum simul infundunt: adeo ut multos quidem necarent, plurimos uerò sauciarent. nec enim facile erat à muro diffugere, alijs retro uolenter instantibus. & præter hoc pudor quod rectores peccauerat, itemq; metus, in delicto perseuerare suadebat. Quamobrem cum hoste diu decernentes, multis uulneribus acceptis, neq; paucioribus redditis, postremo eos à quibus circumuenti fuerant repulere. quos tamen recedentes usq; ad Helenæ monumentū, Iudæi urgendo iaculis sequebantur. deinde insolenter fortunæ maledicentes, & Romanos uituperabant fraude pellectos: scutaq; alte sublata crispantes tripudiabant, & cum letitia uociferabantur. Milites autem interminatio principum, & Cæsar iratus, huiusmodi oratione corripuit: Iudæi quidem, quos sola regit desperatio omnia cum deliberatione faciunt atq; prudentia, fraudes & insidias componendo, eorumq; dolos fortuna prosequitur, quòd sunt morigeri, sibiq; inuicè bencuoli ac fideles: Romani uerò, quibus ob disciplinā & consuetudinem obediendi rectoribus fortuna famulatur, nunc contrà peccant, & intemperantia ma-

num debellantur: quod omnium est pessimum, presente Cæsare, sine rectore dimicantes. Certe, inquit, plurimum ingemiscunt militiæ leges, plurimum pater, cum hoc uulnus audierit, ille quod cum bellando senuerit, nunquam isto modo peccarit. leges autem, si cum in eos qui minimū quid præter ordinem mouerint, morte uindicerent, nunc totum desertorem exercitum uideant. Modo autem scituros esse eos ait, qui arroganter egere, quod apud Romanos etiam uincere sine præcepto ducis, infamiæ est, Hæc Titus ad rectores locutus cum indignatione, certus erat, quæ lege in omnes erat usus. Et hi quidem abiecerunt animos, quasi iam iamque iuste morituri. circumfusa uero legiones Titum pro cõmilitonibus obsecrabant: paucorumque temeritatem condonari cunctorum obediencie precabantur; emendaturos enim peccatū præsens, futuræ compensatione uirtutis. Placatus est Cæsar utilitate simul ac precibus. namque unius hominis animaduersionem usque ad factū promouendam putabat, multitudinis uero ad ueniam. Militibus quidem reconciliatus est, multum monens ut post hæc prudentius agerent. ipse uero, quemadmodum Iudeorum ulcisceretur insidias, cogitabat. Interuallo autē, quod usque ad muros ciuitatis erat, per quatrimum coæquato, sarcinas aliamque multitudinem cupiens tutò traducere, militum ualidissimos à Septentrionali tractu in occiduum septemplici ordine contra murum prætendit, peditibus in fronte, ac post eos equitibus acie terna dispositis, medijsque inter utrosque sagittarijs. Excursum autem Iudeorum tanto præsidio præclusis, impedimentis trium legionum; itemque alia multitudo sine timore transijt. Ipse quidē Titus cum propē duobus stadijs abesset à muro, ad anguli eius partem contra turrin quæ appellatur Psaphinos, castra ponit: ad quam muri ambitus ex Aquilone pertinens, flectitur ad Occidentē. altera uero pars exercitus eam turrin uersus,

uersus, quæ appellatur Hippicòs, muro circundatur, duum stadiorum spatio similiter à ciuitate discedens. decima tamen legio in Eleon monte, ubi erat, manebat.

Descriptio Hierosolymorum.

CAP. VI.

Ciuitas autem trino muro circundata erat, nisi quæ uallibus inuijs cingebatur. ex ea nanq; parte, unius muri habebat ambitū. & ipsa quidem super duos colles erat condita, contrarijs frontibus semet inspicientes, interueniente ualle discretos, in quam domus creberrimæ desinebant. collium uerò alter, quo superior ciuitas sedet, multo est excelsior, & in prolixitate directior: adeo ut quoniam tutus erat, castellum à David quondam rege uocaretur (is pater Salomonis fuerat, qui primus templum ædificauerat) à nobis autē forum superius. alter autem, qui appellatur Acra, inferiorem sustinet ciuitatem, & undiq; decliuus est. Contra hunc autē tertius collis erat, natura humilior quàm Acra, & alia lata ualle antè diuisus. uerum postea qua tempestate Asamonæi regnabant, & uallem aggeribus repleuerunt, ut templo contingerent ciuitatem, & Acræ altitudinem celsam humiliorem fecerunt, ut ex ea quoq; sanum supereminens cerneretur. Vallis autem quæ Tyropæon appellatur, qua diximus superioris ciuitatis collem dirimi ab inferiori, usq; ad Siloam pertinet. ita enim fontem, qui dulcis est ac plurimus, uocabamus. Foris autem ciuitatis duo colles profundis uallibus cingebantur, & utrinq; obstantibus rupibus, nulla ex parte adiri poterant. Trium uerò murorū uetustissimus quidem, propter ualles imminuentemq; his desuper collem quo erat conditus, facile capi non poterat. ad hoc autem quòd loco præstabat, etiam firmissime structus erat, David & Salomonis, aliorumq; interea regum largissimis impensis operi insumptis. Hac autem parte incipiens à turri, cui nomen est Hippico, & ad eam quæ dicitur Xystus pertinebat:

pertinens: deinde curiæ coniunctus, in occidentem templi porticum desinebat. parte autem altera ad Occidentem ex eodem loco ductus, per cum qui uocatur Betiso descendens in Essenorum portam: deinde supra fontem Siloam in Meridiem flexus, atque inde rursus in Orientem uersus, quæ stagnum Salomonis est, et usque ad locum pertinens, quem Ophlan uocant, cum Orientali porticu templi coniungitur. Secundus autem murus, à portâ quidem habebat initium, quam Genath appellabant. hæc autem fuerat muri prioris. Septentrionalem uero tantummodo tractum ambiens, usque ad Antoniam ascendeat. Tertio muro turris Hippicos principium dabat. unde ad Boream tractum pertinens, deinde ad Psephinam turrem ueniens, contra munimentum Helene, quæ Adiabenorum regina fuerat, Izate regis mater, et per speluncas regias in longum ductus, à turri quidem in angulo posita flectebatur contra Fullonis quod dicitur monumentum. cum uetere autem ambitu iunctus in Cedron uallem, quæ sic dicitur, desinebat. Hoc muro eam partem ciuitatis, quam ipse addiderat Agrippa cinxerat, cum esset omnis ante nuda. exuberans enim multitudine, paulatim extra moenia serpebat: templique Septentrionali regione colli proxima ciuitati adiuncta non paululum processerat. quin et quartus collis incolebatur, cui nomen est Bezetha, situs quidem ex aduerso Antonie, fossis autem altissimis separatus: quæ de industria ductæ sunt, ne Antonie fundamentis colli coherentibus, et accessui facilis sit, et minus edita: unde etiam fossæ altitudo plurimum turribus celsitudinis adiciebat. Nominata est autem pars addita ciuitati uoce indigena Bezetha, quod Latino sermone dicitur noua ciuitas. Eius autem partes incolis protegi desiderantibus, pater huius regis eodem nomine Agrippa, murum quidem ita ut prædiximus inchoarat. ueritus autem Claudium Cæsarem, ne magnificentiam constructionis

ad nouarum rerum ac discordiæ suspicionem traheret, fundamētis tantummodo iactis, ab opere destitit. Nec enim expugnabilis esset ciuitas, si perfecisset muros ut coeperat. Saxa enim uiginti cubitis longa, & decem lata contexebantur: quæ neq; ferro facile suffodi possent, neq; machinis dimoueri: hisq; murus dilatabatur. profecto autem altitudinis quoq; plus habuisset, si eius magnificētia qui ædificium aggressus erat, minime fuisset inhibita. Rursus autē idem murus, etiā Iudeorum studio fabricatus, ad uiginti cubitos creuit. & minas quidem binis cubitis, propugnacula uerò trinis habebat: totaq; altitudo ad uiginti quinque cubitos erigebatur. Murum autē supereminiebant turres, uiginti quidem cubitis in latitudine, uiginti uerò in altitudinem, quadratis angulis structæ, & sicut ipse murus plene ac solidæ. præterea structura ac pulchritudo saxorum nihil erat templo deterior. post altitudinem uerò turrium solidam, uiginti cubitis elatam, cellæ desuper ac coenacula erant, aquarumq; pluuiarum receptacula, & tortuosi latiꝝ singularum ascensus. Eiusmodi quidem turres nonaginta tertius murus habebat: earum autem interualla cubitos ducentenos. medius uerò murus in quatuordecim turres, & antiquus in sexaginta, diuisi erant. omne autē ciuitatis in gyro spatium trigintatribus stadiis finiebatur. Cum autem totus admirabilis esset tertius murus, admirabilior Pséphina turris ad Septentrionem Occidentemq; surgebat in angulo, qua parte Titus castra posuerat. ex ea namq; per septuaginta cubitos edita, sole orto Arabia prospici poterat, & usq; ad mare, itemq; ad ultima finium Hebræorum. Erat autem octo angulis. Contra eam uerò turris Hippicos, & iuxta duæ, quas Herodes rex in antiquo muro ædificauerat: quæq; magnitudine siue pulchritudine ac firmitate, uniuersis quæ toto orbe essent, præstabit. nam præter naturalem animi liberalitatem, rex pro amore ciuium,

nitatis, operum excellentiam proprijs affectibus indulgebat: personisq; tribus charissimis, quarum nominibus turres appellauit, fratri, et amico, et coniugi memoriam dedicando: huic quidem, ut dixi, amoris causa percempta, ijs autem bello amissis, cum fortiter decertassent. Hippicos quidem turris, amici uocabulo dicta, quatuor angulis erat. Singula autem uiginti quinque cubitos in latitudine itemque longitudine habebat, et excelsae triginta cubitos erant, nusquam inanes. supra soliditate uero faxisque adunatum copaginem puteus uiginti cubitis altus erat imbribus excipiendis: super hunc autem duplici tecto domus, uiginti quinque cubitis alta, inque uaria membra diuisa: et desuper eam minae quidem binis, propugnacula uero ternis cubitis ambiebant: ut omnis altitudo ad octoginta quinque cubitos numeraretur. Secunda uero turris, quam fratris nomine Phaselon appellauerat, aequale lata fuerat ac longa, cubitis quadragenis: per totidem autem cubitos in pile modum facta et solida eius altitudo surgebat. et super hanc decem cubitis edita porticus erat, instructa brachijs, itemque propugnaculis septa. In media uero porticu supereminens alia turris stabat, in membra magnifica et balneas diuisa, ne quid regalis ei usus uideretur deesse: in summo autem propugnaculis minisque erat ornata, cum omnis eius celsitudo propere ad nonaginta cubitos tolleretur. et specie quidem uidebatur assimilis Phari turri, quae Alexandriam nauigantibus ignem procul ostendit: ambitu uero ampliore dilatabatur. tunc autem tyrannicum domicilium exhibebat Simoni. Tertia uero turris Mariammes (sic enim regina uocabatur) usque ad uiginti cubitos facta, per uiginti alios cubitos in latitudine tendebat, et magnificentiora ceterisque, ornatiores diuersoria sustinebat: cum id proprium, sequi, dignum esse rex putauisset, ut uxoris nomine appellata turris, plus haberet pulchritudinis, quam quae uirorum nomi-

nibus uocitate sunt: sicut illæ hac munitiores erant, cui forma
 na nomen dederat, & cuius omnis altitudo per quinquaginta
 quinque cubitos erigebatur. Sed quanquam tres turres tantæ
 magnitudinis erant, ex loco tamen, quo erant sitæ, multo ui-
 debantur esse maiores. nam & ipse antiquus murus, in quo e-
 rant, excelsio loco fuerat conditus, & ipsius collis uelut qui-
 dam uertex altius propè ad triginta cubitos eminebat, supra
 quem turres positæ multum sublimitatis assumpserant. Mira-
 bilis etiam fuit lapidum magnitudo. nec enim ex uulgaribus
 saxis, aut quæ homines ferre possent, uerùm secto marmore can-
 dido, & singulis per uiginti cubitos longis, latisq; decem, ac
 per quinque altis erant ædificate. quæ ita inter se copulatæ e-
 rant, ut singulæ turres, singula saxa uiderentur: sic autem ma-
 nibus artificum in faciem angulosq; formata, ut nusquam iun-
 ctura cōpaginis appareret. His autem in Septentrionali parte
 positis, intus aula regia cōiungebatur: narratione omni præ-
 stantior. Nec enim uel magnificētia, uel structura operis, alia
 qua ex parte superari poterat: sed tota quidem muro per tri-
 ginta cubitos edito cincta erat. æqualis autem distantia turri-
 bus ornatissimis ambiebat, ornata uirorum receptaculis &
 coenaculis rectorū centum capacibus. Inenarrabilis autem fuit
 marmorū uarietas in ea, collectis ibi plurimis quæ ubiq; rara
 uidebantur, & fastigia simul proceritate trabū & ornamen-
 torum claritudine mirabilia. membrorū etiam multitudo, &
 innumere species ædificij, plenāq; omnia supellectilis, cum
 pleraq; in singulis ex auro essent, atq; argento. ad hæc multe
 porticus, alia per aliam in circulum flexæ, columnæq; in sin-
 gulis, & quæ inter eas sub dio patebant spatia, cū essent utiq;
 uiridarijs syluisq; uariata. tum prolixas ambulationes habe-
 bat, altis euripis cinctas, & cisternas ubiq; signorū æneorum
 plenas, quibus aqua effundebatur: multasq; turres mansuetas
 rum.

rum circum latices columbarum. Sed enim neque pro merito
exponi regia, qualis fuerit, potest: habetq; memoria cruciatu,
referens, quantas res latrocinialis flamma consumpserit. nec ea
nim hæc a Romanis incensa sunt, sed ab insidiatoribus inte-
stinis, ut supra memorauimus in principio dissensionis. & ab
Antonia quidem omnia corripuit ignis: transijt autem in re-
giam, triumq; turrium tecta corripuit. Fanum autē conditum
erat, ut dixi, supra durissimum collem. Et initio quidē uix tem-
plo atq; aræ sufficiebat, iacēs in summo planicies, quod una-
dique præceps erat atq; decliuus. Cum autē rex Salomoni, qui
etiā tēplum edificauerat, muro eius partem ab Oriēte cin-
xisset, una porticus aggeri est imposita: & manebat ex alijs
partibus nudum, quoad seculis posterioribus, semper aliquid
aggeris accumulante populo coequatus collis latior effectus
est. Perrupto autē Septentrionali quoq; muro, tantum assump-
pere spatium, quantū postea totius fani ambitus incluserat.
Triplici autem muro colle circūdato, spe maius opus extru-
ctum est: in quo longa secula cōsumpta sunt, omnesq; thesauri
sacri, quos toto orbe missa deo munera repleuerāt, tam in su-
periore ambitu, quā in inferiore templo edificatis: cuius quod
humilimum fuit, trecentenis cubitis munierant, in quibusdam
uero locis pluribus. non tamen omnis altitudo fundamētorum
uideri poterat, multū uallibus obrutis, ut angustas uias oppidi
coequarent. Saxa uero quadragenū cubitorum magnitudinis
erant. nam & pecuniarum copia, & populi largitas, maiora
dictū conabatur: quodq; nunquā posse perfici sperabatur,
diuturnitate ac perseuerantia explicabile uidebatur. Tantis
autē fundamentis digna erant opera imposita. Duplices por-
ticus omnes, quas columnæ sustinebant quinīs & uicenis cu-
bitis altæ, de singulis saxis marmore candido, & laquearia
cedrina protegebant. quorum naturalis magnificētia, quodq;

ligno rasili erant, apteq; cohærebant, operæ pretium spectantibus exhibebat: nulloq; aut pictoris, aut sculptoris opere extrinsecus ornabatur. Latæ autem per triginta cubitos erant: omnisq; gyrus earum, sex mensura stadiorum cum Antonia concludebatur. Totum autem sub dio spatium uariabatur, omnium quidem generum lapidibus stratum: quæ uerò ad secundum templum ibatur, cancellis septum saxeis ad tres cubitos altis, niuiumq; grato opere factis: ubi æquis depositæ internallis columnæ stabant, legem castimonie præmonentes, aliæ Grecis, aliæ Latinis literis, in locum sanctum transire alienigenis non debere. Sanctum enim uocabatur alterum sanum, et quatuordecim gradibus ascendebatur à primo: quadratumq; sursum erat, et proprio muro circumdatum. cuius exterior celsitudo, quamuis quadraginta cubitis surgeret, tamen gradibus tegebatur. interior autem uiginti quinque cubitorum erat: quoniam in altiori loco per gradus ædificata non tota pars interior cernebatur, colle obiecta. Post quatuordecim autem gradus, spatium erat usq; ad murum trecentis cubitis planum. Hinc rursum alij quinque gradus, et scale ad portas ducebant: à Septentrione quidem ac Meridie octo, quaternæ utrinque uidelicet, due uerò ex Oriente. Necessario namque proprius locus, religionis causa mulieribus destinatus, muro discernebatur: altera quoque porta opus esse uidebatur. Contra primam uerò, secreta erat ex alijs regionibus una porta Meridiana, et una Septentrionalis, quibus ad mulieres introibatur: per alias enim transire ad mulieres non licebat. Sed nec suam portam interiecto muro transgredi licebat. Patebat enim locus ille pariter indigenis et hospitibus foeminis, religionis causa uenientibus. occidua uerò pars nullam portam habebat, sed perpetuus ibi murus erat constructus. Inter portas autem porticus, à muro intro propè à thesauro aduersæ, magnis et pulcherrimis columnis

lumnis sustinebantur. erant autē simplices, ac præter magnitudinem nulla re ab inferioribus aberant. Portarum autē, aliæ quidem auro & argento undiq; testæ erant, itemq; postes ac frontes: una uerò extra templum erē Corinthio, quæ multum argento inclusas & inauratas honore superabat. Et binæ fores quidem in singulis ianuis erant tricenis cubitis altæ, quia nisdensis etiam latæ. post introitum uerò, ubi latiores fiebant, tricenis utrinq; cubitis exedras habebant: exēplo quidem turarium longas & latas, supra uerò quàm uiginti cubitis celsas: singulas autem binæ columnæ duodenū cubitorū crassitudine sustinebant. Et aliarū quidem portarū magnitudo par fuit: quæ uerò supra Corinthiam posita, quò muliēres conueniebant, ab Oriente aperiebatur, porta templi sine dubio maior erat. quinquaginta enim cubitis surgens, quadraginta cubitorum fores habebat, ornatumq; magnificentiorē: quoniā crassiori argento atq; auro uestiebatur: quòd quidem nouē portis infuderat Tiberij pater, Alexander. Gradus autem quindecim à muro, qui muliēres segregabat, ad maiorem portam ducebant. nanq; illis, qui ad alias portas iter dirigerēt, quinq; gradibus erant breuiiores. Ipsum uerò tēplum in medio positum, hoc est, sanum sacrosanctum, duodecim gradibus ascēdebatur. Et à fronte quidem altitudo eius & latitudo, centenos cubitos habebat: ponē autem quadraginta cubitis angustius erat. aditus enim, ueluti quibusdā humeris, utrinq; uiceniū cubitorum producebantur. Prima uerò eius porta septuaginta cubitis alta erat, & uiginti quinq; lata: neq; fores habebat: cœlum enim undique conspicuum lateq; patens significabat. erantq; totæ frontes inauratæ: ac prima ædes omnis perlucebat extrinsecus: auroq; circum interiorem sani partem splēdida cuncta cernentibus occurrebant. Cum autē interior eius pars contignatione intersepta esset, adiacens ei prima ædes

patebat in altitudinem perpetuam : perq; nonaginta cubitos tollebatur, cum longa quadraginta cubitos esset, ac uiginti transuersa. Interior uero porta tota inaurata erat, ut dixi, & circum eam auratus paries. desuper autem habebat aureos pampinos, unde racemi statura hominis dependebant. & quia contignatio iam intercedebat, templum exteriore humilius uidebatur : & fores habebat aureas, quinquaginta & quinque cubitis altas, sexdecim uero latas. & ad hæc auleum longitudine pari : hoc est, uelum Babylonium, hyacintho, & bysso, & cocco, & purpura uariatum, mirabili opere factum, neque contemplationis expers colorum permixtione, sed uelut omnium rerum imaginem præferens. cocco enim uidebatur ignem imitari, & bysso terram, & hyacintho aërem, ac mare purpura partim quidem coloribus, bysso autem ac purpura origine : quoniam byssum quidem terra, mare autem purpuram gignit. eratq; in eo perscripta omnis cæli ratio, præter signa. Introgressos autem inferior pars excipiebat : cuius altitudo quidem habebat sexaginta cubitos, & longitudo totidem, ac latitudo uiginti. rursus autem quadraginta cubiti diuisi erant. Et prima quidem pars, ad quadraginta cubitos auulsa, hæc tria mirabilia & prædicanda opera cunctis hominibus habebat, candelabrum, & mensam, & turibulum. Septem uero lucernæ, stellas errantes significabant : tot enim ab ipso candelabro oriebantur. Duodecim uero panes in mensa positi, signorum circulum, atque annum. Turibulum autem per tredecim odores, quibus replebatur, ex mari & inhospito & inhabitabili, designabat omnia dei esse, deoq; seruire. Intima uero templi pars, uiginti cubitorum erat, discernebatur autem similiter uelo ab exteriore, nihilq; prorsus in ea erat positum : inaccessa uero, & inuiolata, & inuisibilis omnibus habebatur, sanctiq; sanctum uocabatur. Circa latera

uero

uerò inferioris templi, multa erant membra peruia, triplici te-
 sto suspensa: & ad utrunq; latus, ad ea introitus à porta pate-
 bat. Superior autem pars eadē membra non habebat, quò mi-
 nus erat angustior, celsior autem quadraginta cubitis, nec ita
 ut inferior ambitiosa. Colligitur enim centum cubitorum cel-
 situdo uniuerſa, cum in solo sexaginta cubitos habuerit. Exte-
 rior autem facies, nihil quod animus aut oculi mirarētur, non
 habebat. crustis enim aureis grauiſſimis undiq; tecta, ultra pri-
 mos ortus igneo splendore lucebat: ut cum intuerentur con-
 tendentium oculi, quasi solis radijs auerterentur. Hospitibus
 quidē adeuntibus, procul monti niueo similis uidebatur. nam
 ubi deauratum non erat templum, candidiſſimū erat. In sum-
 mo autem aureis uerubus horrebat acutiſſimis, ne ab insiden-
 tibus auibus pollueretur. Nonnullorum autem saxorum eius,
 longitudo quadragintaquinq; cubitorū erat, altitudo quinq;
 & latitudo sex. Ara uerò pro templo, quindecim cubitis alta,
 lata uerò & longa cubitis quadragenis, quadrataq; stans, ue-
 luti cornutis angulis eminebat, & à Meridie ascensus in eam
 clementer arduus resupinabatur. sine ferro autem. constructa
 erat, nec unquā eam ferrum tetigerat. Templum autē, aramq;
 cingebat ex pulcherrimo saxo lorica gratiſſima, usq; ad cubi-
 tum surgens, quæ populū à sacerdotibus segregabat. Gonor-
 rhoeos, hoc est, semine fluentes, itemq; leproſos tota ciuitas ar-
 cebat, & foeminis menstrua soluētibus clausa erat. predictum
 autem limitē, ne puris quidē mulieribus transgredi permitte-
 batur. Viri autē, qui non per omnia caſti fuiſſent, ab interiori
 aula, & qui puri eſſent, à sacerdotibus prohibebantur. Qui
 uerò ex origine sacerdotū genus ducentes, cecitatis causa mu-
 nere non fungebantur, cum incolumibus intra limitē aderant,
 partesq; generis conſequebantur: uestibus tantum utebantur
 plebeijs: quoniam sacerdotalis ſolus qui ſacra celebrabat, ami-
 ciebatur.

ciebatur. Ad altare uerò templumq; accedebāt carentes omni uitio sacerdotes, ueste quidē amicti byssina: maxime uerò merò abstinentes, ac sobrii religionis metu, ne quid rem diuinam faciendo peccarent. Pontifex autem cum ipsis non tamē semper ascendebat, sed diebus quibusq; septimis, & per singulos menses Calendis: uel si quando patria festiuitas atq; annua ab omni populo agebatur. Et sacrificabat uelamine præcinctus, eoq; tectus femora usq; ad genitalia: lintheum uerò habens intrinsecus demissum usq; ad pedes, & hyacinthinum. desuper indumentum rotundum, ex quo fimbriæ pendeabant, alternis nodis aurea tintinnabula, malaq; granata sustinētes: tintinnabulis quidem tonitrua, malis uerò fulgura designantibus. Pectoris autem uestimentū uittæ cingebant, quinq; uariata coloribus: hoc est, auri, purpuræ, cocci, byssi, & hyacinthi: quibus etiam uela templi diximus esse contexta. Iisdem autē habebat etiam epomudem temperatam, in qua plus auri erat: & habitu quidem indumēto thoraci similis uidebatur: duabus autē fibulis aureis, aspidum specie uinciebatur: quibus inclusi erant optimi, maximiq; sardoniches, scripta tribuum gentis iudææ nomina præferentes. ex altera uerò parte, duodecim pendeabant alij lapides, in quatuor partes terni diuisi. hoc est, sardius, topazius, smaragdus: carbunculus, iaspis, sapphirus: achates, & methystus, lyncurium: onyx, beryllus, chrysolitus. quorum singulis singula item cognomina erant scripta. Caput autē byssina tiara tegebat, hyacinthis coronata. Et circa eam alia corona erat aurea, scriptas frēs sacras literas, quæ sunt quatuor elementa uocalia. Ea quidem ueste non semper, sed alia ambigua utebatur, illa uerò si quādo adyta introibat. solus autem atque semel in anno intrabat, quo die cunctos ieiunare deo mos erat. Sed de ciuitate, ac templo, & moribus, & legibus iterum diligentius referemus. Non enim pauca super his exponenda

ponenda sunt. ceterum Antonia in angulo quidem duarum porticum sita erat prioris templi, quæ ad Occidentem, Septentrionemq; spectarent. in saxo autem fuerat extructa, quinquaginta cubitis alto, et undiq; prærupio: quod opus Herodis regis fuit, ubi maxime ingenij sui magnificentiam demonstrauit. Primum enim à radicibus saxum ipsum leuibus crustis obtegebatur, quo et decus adderet operi, et facile dilaberentur, qui uel ascendere, uel descendere tentauissent. deinde ante turris adificium murus erat cubitorum trium. intra hunc omne spatium Antonie in quadraginta cubitos erigebatur. Intus autem regie latitudinem, ac descriptionem habebat, diuisam in omnem usum habitationum et speciem, id est, atria, et balnea, et aulas castris aptissimas: ut quantum ad usum necessarium pertinet, ciuitas uideretur, magnificentia uero palatium. instar uero turris toto habitu formata, quatuor alijs per angulos turribus cingebatur: quarum ceteræ quinquaginta cubitis erant altæ: quæ uero ad Meridianum, Orientalemq; angulum sita erat, septuaginta cubitis eminebat, ut ex ea totum templum uideri posset. Quæ uero porticibus iungebatur, utrinq; descensus habebat, unde custodes commcabant. semper namq; in ea Romani milites residebāt: et cum armis apppositi custodes, ne quid populus festis diebus noui committeret, obseruabant. castrum enim erat impositum oppido quidem templum, templo uero Antonia. In hac autem porticu custodes erāt, et superioris ciuitatis aliud castellum, regia Herodis erat. Bezetha autem collis, ita ut dixi, ab Antonia separabatur: qui cum omnium esset altissimus, etiam parti nouæ ciuitatis coniungebatur, temploq; Septentrionali solus obstabat. De ciuitate quidem, ac muris eius, iterum scribere plenius cupiens, in præsentia satis dixi.

Deditionem Iudæi recusant, & Romanos adoriuntur.

C A P V T V I I .

Pugnaci

Pugnaciſſima autem maximeq; diſſentiēs multitudo circa Simonem erat, hominū decem milia, præter Idumæos: quinquaginta uerò decem milium duces, quibus ipſe quaſi dominus omnium præerat. Idumæi autem qui erant eius partium, cum eſſent numero quinq; milia, duces decem habebant. Horum autē principes uidebatur, Soſæ Iacobus, & Cathla filius Simon. Ioannes autē qui templū occupauerat, ſex armatorum milia habebat, quos uiginti duces regebant: tunc autē illi acceſſerāt etiam Zelotarum, de poſitis diſcordijs, duo milia quadringenti: qui Eleazaro, quem antē habuerant, & Simone Arini filio utebantur ducibus. His autem (ut diximus) bellum inter ſe gerentibus, populus erat præmium: & plebis pars, quæ non eadem quæ illi committeret, ab utriſq; diripiebatur. Tenebat autem Simon quidem ſuperiorem ciuitatē, murumq; maiorem uſq; ad Cedronem, & antiquioris muri, quantum à Siloa ſteſſitur ad Orientem, & uſq; ad Monobazi aulam deſcendit. Is rex erat Adiabenæ gentis, ultra Euphratem habitantis. Tenebat etiam montem Acræ, quæ inferior eſt ciuitas, uſq; ad Helenæ regiam, quæ Monobazi fuerat mater. Ioannes autem, templum & circum templum aliquatenus, itemq; Ophlam, & uallem, quæ Cedron appellatur, & alijs quæ inſeruiacebant incenſis, mediū bello quod inter ſe gerebant ſpatium aperuere. Nec enim caſtris Romanorum prope murum poſitis, intra ciuitatem ſeditio quieſcebat: ſed ad primum eorum impetum pauliſper ſanitate recepta, mox ad priſtinum morbum rediere. Rurſusq; diſcreti, pro ſua quiſq; parte pugnabat: omnia faciendo, quæ obſidentes optarent. nihil enim acerbius à Romanis paſſi ſunt, quàm ipſi ſe tractarunt: neque poſt illos ciuitas aliquid nouæ calamitatis experta eſt. Sed illa quidem grauiores prius caſus pertulit, antē quàm ſubuerteretur, qui uerò tam debellarunt, maius aliquid perfecere. Dico enim

enim, quòd seditio ciuitatem, Romani uerò seditionem cepere, quæ multò erat moribus tutior. & res quidem aduersus suis, iustitiam uerò recte quis Romanis ascriberet. intelliget autem quod dies cuiq; suggererit. Veruntamen his intra ciuitatem ita se habentibus, Titus cum lectis equitibus foris circuiens, quàm muros aggrediretur, explorabat. Hæsitanti autem, quia nec ab ea parte adiri poterat pedibus, quàm ualles erant, & ab alio latere, prior murus machinis firmior uidebatur, placuit ad Ioannis pontificis monumētum (hic enim tantummodo & primus humilior erat, nec secundo muro coniungebatur) inuadere. neglecta enim fuerat munitio, propterea quia non satis noua ciuitas frequentabatur. Sic in tertium murum facilis aditus illac erat: per quem, superiorem ciuitatem, & per Antoniam templum capi posse cogitabat. Hæc eo collustrante, quidam ex amicis eius, Nicanor nomine, ad humerum læuum sagitta percutitur: cùm propius unà cum Iosepho accessisset: pacemq; in muro stantibus (dicendi enim peritus erat) suadere tentaret. Vnde cognitis eorū conatibus Cæsar ex eo, quòd nec ad salutem se hortantibus abstinuere, excitatur in obsidionem: simulq; suburbana militibus uastare permittit. collectaq; omni materia, iubet aggerem construi. Tripartito autē exercitu ad opera, medios in aggeribus iaculatores, & sagittarios constituebat, & ante eos ballistas, aliasq; machinas atq; tormenta: quibus & excursus hostium in opera prohiberet, & qui ex muris obstare tentarent. Cæsis autē arboribus, momento suburbana nudata sunt: Collectis autem lignis in aggeres, cùm totus operi intētus esset exercitus, nec Iudæi segnes erāt. populum quidem in rapinis ac cædibus constitutum fiducia tunc habebat, quòd respirāturus esset: illis aduersus hostes distractis, existimantem pœnas se ab noxijs repetiturum, si Romani superassent. Ioannes autem quamuis in externos socij
sui

sui irrumperere properarent, metu tamē Simonis manebat. Verū Simon non quiescebat, proximus enim erat obsidioni, missilibus per murum dispositis, quæ pridem Romanis abstulerat, quæq; apud Antoniam capta fuerant. Sed horum possessio, propter imperitiam plerisq; non erat utilis. pauci autem à transfugis docti, malè utebantur instrumentis. Sed cum lapidibus et sagittis aggerē iacentibus militibus imminabant, perq; cuneos excurrentes, manus etiam conferebant. Operantes autem crates super uallum oppositæ protegebant, omnibusq; legionibus contra excursus erant machinæ comparatæ mirabiles. Præcipue uerò decimæ legionis ballistæ uehementiores, et tormenta saxorum, quibus non solum irruentes, sed etiam super murum stantes auertebantur. nam et singula saxa talenti pondus æquabant, et ultra stadij modum torquebantur. ictus autem non solum primis, quos offendisset, sed aliquando posterioribus quoq; intolerabilis erat. Iudei sanè cauebant à lapidibus, quod erant candidi: nec tantum sono ac fremitu noscebantur, sed etiam claritudine prospiciebantur. deniq; speculatores in turribus præsidentes, prædicebāt, quando impelleretur machina, saxumq; ferretur: patria lingua clamantes, filius uenit. itaq; præsciebant, in quos ueniret, atq; ita uitabant: et hinc eueniebat, ut illis declinantibus, lapis irritus intercideret. Proinde Romani excogitant, atramento decolorare lapides. tunc enim missi, non similiter incertos ictus habebant, multosq; simul unius impetu corrumpebāt. Sed ne male quidem affecti Iudei, aggeris instruendi Romanis copiam dabant. omni uerò eos molitione atq; audacia, die, noctuq; prohibebant. Perfectis autem operibus, plumbo et lino ab aggeribus iacto, fabri quod erat ad murum spatium metiuntur. nec enim alioqui id fieri poterat, quoniam desuper telis petebantur. Cumq; pares intervallo arietes inuenissent, eos applicāt: propiusq;

propiusq; dispositis machinis, Titus, ne ex muro arietes probiberentur, ex tribus partibus murū pulsari iubet. Sonitu autem circumstrepente ciuitatem, clamor ingens ciuium subleuatus est, itemq; seditiosos pavor inuasit. Et quia periculū commune utriq; uidebatur, communiter iam repugnare cogitabant, uociferantibus inter se discordibus, quia omnia pro communitate hostium facerent: cum si non perpetuam cōcordiam sibi deus præbeat, saltem in presentia cōtra Romanos oporteat conspirare. Simon autē præcone misso, uolentibus ex templo ad murum egrediendi copiam dedit: idemq; et Ioannes, licet minus crederet, permisit. Illi autem obliti odiorum, ac discordiarum suarum, in unum corpus coeunt: murumq; amplexi, faces inde quamplurimas iaciebant contra machinas Romanorum, cōtraq; impulsores arietum: eosq; sine intermissione telis petebant. audacissimi uerò cateruatim prosiliētes, machinarum tegmina dissipabāt: hisq; apposisis irruentes, peritiam quidē pauca, plura uerò audacia perficiebant. Semper autem aderat adiūmēto laborātibus ipse Titus: et iuxta utraq; machinas equitibus, ac sagittarijs ordinatis, ignem quidem ferrentes prohibebat: iaculantes uerò à turribus, reprimebat, nocendi tempus arietibus faciens: et tamen murus ictibus non cedebat, nisi quòd quintæ legionis aries commouit angulū turris: murus autem stabat incolumis. nec enim statim cum turri periculum sensit: quæ multò altius eminebat, nullamq; partem muri secum trahere poterat in ruinā. Cum autē ab excursibus paululū quicuiſſent, obseruato Romanos per opera et castra esse dispersos, quia labore et formidine Iudeos discessisse arbitrarētur, excurrūt omnes quā turris erat Hippicus, porta latenter: ignemq; operibus iniieūt. Vsq; ad castrorū quoq; munimēta, in Romanos animati procedebāt. Horū autē periculo mature, et qui erāt propius excitati sunt, et q̄ procul aberāt conuenere

conuenere. Romanorum autem disciplina uincebat audaciam Iudeorum : & quos prius offenderant in fugam uersis, alijs qui colligerentur instabant. Grauis autem circum machinas pugna commissa est, illis incendere, his incendium prohibere certantibus. incertusq; clamor utrinq; tollebatur, & multi qui in fronte steterant, ceciderunt. Sed Iudæi cōfidentia superiores erant, ignisq; opera tetigerat. incensaq; omnia cum instrumentis penitus essent, nisi lecti de Alexandria restitissent pleriq; præter opinionem sui uiriliter dimicantes. nam gloriosissimis in hoc bello prælati sunt, donec imperator equitum ualentissimis comitatus, in hostes irruit : & ipse quidem duodecim repugnatores peremit : metu autem cladis eorum. cetera multitudine in fugam uersa, omnes compulsi in ciuitatē, eoq; modo aggeres liberauit incendio. In hac autem pugna, unum ex Iudæis uiuum capi cōtiguit, eumq; Titus crucifigi pro muro iussit, si forte reliqui uel hoc spectaculo territi concederent. Post eius uerō discessum, etiam dux Idumæorum Ioannes, dum ante muros cum noto milite loquitur, à quodam Arabæ pectus sagitta percussus, continuo periit : magnumq; & Iudæis luctum, & seditiosis mœrorem reliquit. nam & manu promptus erat, & sapientia nobilis.

De casu turris & duorū murorū obtentu. CAP. VIII.

NOcte uerō quæ secuta est, incredibilis tumultus Romanis incidit. Nam cū tres turres imperator Titus quingentū cubitorū cōstrui præcepisset, ut his per aggeres singulos positis, hinc hostes in muro stantes facilius in fugam uerteret, una earum sponte sua nocte intempesta lapsa est. ingenti uerō sonitu factō, metus occupauit exercitū. Conari autem aliquid Iudeos suspicati, ad arma currebāt, eaq; re turba in legionibus ac tumultus erat. cumq; nemo quid accidisset, referre posset, diu queruli alijs aliud opinabatur, nullisq; interuenien

uenientibus hostibus semetipsos timebant: signumq; diligenter singuli à proximis requirebāt, tanquam Iudei iam castra possiderent: Panicoq; terrore capti uidebantur, donec Titus, cognitis quæ res erant, uerum cunctis indicari iussit: tandemq; tumultus eo nuntio conquieuit. Iudei quidem cætera fortiter sustinentes, male turribus affecti sunt. machinis enim leuioribus, et iaculatoribus, ac sagittarijs, saxorumq; tormentis inde feriebantur. Sed neq; harum æquare ipsi poterant celsitudinem, et turres excidendi spes non erat. cumq; neque cuerti propter grauitatem, neq; incendi propterea quòd ferro tegebantur, facile possent, ultra iactum teli fugientes, arietum impetus non uetabant: qui sine intermissione ferientes, paulatim aliquid proficiebant. Itaque muro iam cedente magno arieti Romanorū, quem Iudei Niconā uocabant, quòd omnia uinceret, quamuis et antea defissi erant pugna et uigilijs, cum longe ab oppido pernoctarent: tamen etiam negligentia, uel quòd male consulerent, murū sibi superuacuum esse credentes, quibus alia duo munimenta superessent, lassatiq; plurimi recessere. cum autem Romani, quā primū murum Nicon per-ruperat, ascendissent, ad secundū omnes Iudei relictis custodijs refugerunt. portis autem Romani qui transierunt patefactis, exercitum recepere. Et hi quidem hoc modo potiti muro, quinto nonas Maij, et partem eius maximā diruunt, et Septentrionalem ciuitatis regionem, quam antè Cestius uastauerat. Titus autem notato quā Assyriorum castrum est, militem transfert, occupato omni quòd inter Cedrona fuerat spatium: et ultra sagittæ iactum à secūdo muro separatus, oppugnationem statim aggressus est. Tunc igitur partiti murum Iudei, fortiter resisterunt. Et Ioannes quidem, eiusq; socij ex Antonia et septētrionali porticu templi ab Alexādri monumento pugnabant. Simonis autem manus iuxta monumentum

Ioannis aditum clausuerant, usq; ad portam, qua in Hippicon turrin aqua inducebatur. Sæpe autem prosilientes è portis, cominus dimicabāt: compulsiq; intra muros in conflictu quidam Romanorū disciplina, propter imperitiā uincebantur: in murali autē certamine superabant. eos enim fortuna atq; sciētia, Iudæos uerò audacia, quam timor aleret, sustētabat: quod natura erant in calamitatibus duri. Ad hæc autē, & istis suberat spes salutis, & Romanis citæ uictoriæ. neutros autē lassitudo fatigabat: sed aggressiones, murorumq; oppugnationes, & excursus crebri per cuneos, diebus totis agebantur: nullaq; præliorū species aberat, cum à prima luce incipientia utriusq; insonnis & die grauior nox dirimeret: his quidē occupatum iri murum cōtinuo metuentibus, illis uerò, ne Iudæi castra peruaderent. Itaq; in armis pernoctantes, prima luce utriq; pugne parati erant. Et Iudæi quidem certabant, quis esset promptior ad periculū, eoq; modo gratia emineret apud duces suos. maxime uerò Simonis eos metus ac reuerentia cōmouebat, eoq; modo illum singuli subiectorum colebant, ut ad semet quoque interficiendos parati essent, si hoc ille iussisset. Romanos autem ad uirtutem hortabatur consuetudo uincendi, & quia uinei non assueuerant, crebræq; militiæ, exercitationesq; perpetuæ, & imperij magnitudo: ante omnia uerò Titus semper ubiq; præsens. nam & inertia, spectante atque opitulante Cesare, grauissimum facinus uidebatur: & ei qui bene decertasset, testis aderat, qui repēderet præmiū. præterea fructus erat, uel cognosci solum principi uirū fortem: idcirco multorū maior uiribus alacritas demonstrata est. Deniq; istis ipsis diebus, ualidissima Iudeorum acie instructa pro moenibus, telisq; utrinq; missis, quidam Longinus de numero equitum ex acie Ro. progressus, in mediam aciem Iudæorū irruit: hisq; disiectis, hoc impetu duos fortissimos perimit, unius ob-

u iam

niam tendentis ore percusso, alterius eodem telo quod priori extraxerat, transfixo latere refugientis : & ex medijs hostibus ad suos primus occurrit. Ille igitur ob uirtutem insignis erat: amuli autem eius fortitudinis multi extiterunt. Et Iudæi quidem negligentes quid paterentur, tantummodo qualiter afficeret considerabant: morsq; his leuissima ducebatur, si quo interfecto hoste cecidissent. Titus autem non minus salutis militis, quam uictorie consulcbat: & temerarios impetus despirationem dicens, solam uero esse uirtutem, si quis prudenter & caute sine proprio incommodo fortiter faceret, in ea re potius, quæ periculum non haberet, uiros esse præcipiebat.

De Castore Iudæo Romanis illudente. C A P . I X .

ITaq; à Septentrionali parte, mediæ turri applicat arietē: In qua Iudæus quidam uersutus ac subdolus, Castor nomine, cum decem alijs militibus suis delituerat, fugatis cæteris formidine sagittarum. Hi cum pauidi sub loriceis aliquandiu quieuisent, coccussa turri surgunt. extensisq; manibus, Castor ueluti supplex Cæsarem implorabat: et uoce miserabili, ut si bi parceret, obtestabatur. Cui Titus pro simplicitate sua credulus, iamq; Iudæos existimās belli pœnitere, arietes quidem impulsione cessare iubet, ac sagittarios supplicibus prohibet. Castori autē quid uellet eloqui permittit. Cumq; ille respondisset, ad fœdus uelle descendere : Titus gratulaturum se ait, si omnes eadem sentire uoluissent: paratoq; animo fidem pacis etiam ciuitati daturum. Sed cum ex illis decem Castoris socijs quinq; itidem supplices esse simularent, cæteri nunquam se Romanis seruituros clamant, dum mori liberis liceat. Deniq; illis super hoc ambigentibus, cessabat expugnatio. Castor autem interea Simonem per internuntios admonebat, ut dum uacuum esset tempus, de rebus urgentibus consilium caperet: paulisper enim se illudere imperatori Romano.

Simul autem hoc agens, ad pacem hortari contradicentes socios uidebatur. illi autem uelut egre ferentes, in thoracibus nudos fixere gladios: hisq; percussis uelut interfecti ceciderunt. Titus uero eiusq; socij obstupere tanta eorū pertinacia, cum ex inferiori loco quod factū erat, uere uidere non potuissent: mirabanturq; simul audaciam, et calamitatem miserabantur. Interea Castorem ad natem quidam sagitta percutit. tumq; ille telum extractum imperatori ostendens, iniqua se perpeti querebatur. At Titus incusato qui hoc emiserat, astantem Iosephum mittit, ut Castori dexteram porrigeret. uerum is neq; se iturum, nihil enim sanum supplices cogitare, respondit: et amicos qui uoluere ire prohibuit. Cum uero quidam ex perfugis Aeneas, iturum sese dixisset ad eum, inuitante Castore, ut etiam secum in quo ferret argentum aliquid susciperet: ad hæc ille studiose aperto sinu accurrit: alter uero super eum saxum demisit. Et ipsum quidem, quoniam præcauerat, ferire non potuit: sed alium militem qui aderat, uulnerauit. Cesar uero fallaciam reputans, intellexit misericordiam in bello nocere, minusq; decipi calliditate seuitiam: arietisq; impulsionebus, iracundia fraudis, uehementius utebatur. Castor autem eiusq; socij turrim ictibus iam cedentē incendunt: perq; flammam in eiusdem missi cuniculos, iterum magni animi opinionem apud Romanos habuere, tanquā se ignibus tradidissent. Capit autem hac parte murum Titus, die quinto postquam primum ceperat: fugatisq; inde Iudeis, intro cum lectis mille transijt, quos circa se habebat, armatis: ubi noua ciuitas et lanae uenditores erant, fabriq; ararij, uestiumq; mercatus, et ad murum angustæ uie transuersæ tendebant. Enimvero si uel statim muri disturbasset maximam partem, uel quæ ceperat lege belli uastasset, nullum credo damnum uictoriæ fuisset admixtum. nunc autem Iudeos exoratum iri sperans, cum liceat

ceret capere, facilem discessioni aditum nō dilatauit. nec enim quibus consulebat, insidiaturos sibi putabat.

De secundo muro bis obtento à Romanis. C A P. X.

DEniq; postquam ingressus est, neq; occidi quenquā permisit eorum qui comprehendebātur, neq; domus incensum: sed tam seditiosis, si pugnare uellent, sine populi detrimento copiam dabat, quā ipsi populo fortunas proprias se reditum pollicebatur. Plurimi nanq; petebant sibi ciuitatem seruari, templum uerò ciuitati. At enim populum quidē ad ea que hortabatur et antea paratum habebat, bellicosi autē pro inertia ducebant humanitatem: Titumq; imbelli animo, quòd ceteram ciuitatē tenere non posset, has proponere conditiones putabant. mortem autem populo denuntiantes, et si uerbum quisquā de traditione fecisset, pacem uel nominasset, mox interficiendum cum esse minitantes, Romanis qui introiere, alij per uiarum angustias obstabant, alij ex adibus: alij murū per superiores portas egressi, pugnare cœperunt. quibus rebus perturbati custodes, de muro sese demiserant, relictisq; turribus in castra recesserunt. clamor autem audiebatur militum intra ciuitatem, quod ab hostibus cingerentur: foris autē degentium clausis contubernalibus metuentiū. crescente autē numero Iudeorum, et propter locorum peritiam uiarumq; scientiam praeualente, multi Romanorum trucidabantur, et ab incubentibus pellebātur, cum magis necessitate resisterent. nec enim multis simul fugiendi copia per angustias muri patebat: omnesq; penē qui transierāt, perempti fuissent, nisi Titus eis opem tulisset. Dispositis enim per summa uiarū sagittarijs, et ubi plus erat multitudinis astans, missilibus hostes abigebat, et cum eo Domitius Sabinus, uir bonus etiam in illo praelio comprobatus: durauitq; tam diu, sagittis eos prohibens irruere, donec omnes milites recessere. Romani quidem

ita secundo muro potiti, ad extremum pulsi sunt. Oppidanis uerò qui pugnaces erant, spiritus creuit: & secundis rebus amentes erant, neq; Romanos ausuros esse ad ciuitatem accedere suspicantes, neq; uinci se posse, si ad praelium processissent. nam quia iniqui erant, officiebat eorum sententijs deus: & neq; Romanorum uim, multo maiorem illa quæ pulsa fuerat, superesse cernebāt: neq; famem, iamiamq; serpentē. adhuc enim malis publicis alebantur, & sanguinē ciuitatis bibebāt. boni autem iamdudum inopia laborabant, & penuria uictus iam multi defecerāt. populi tamen interitum, seditiosi pro leuamine sui ducebant: & solos eos qui pacem non probarent, saluos esse cupiebant, quiq; uiuere contra Romanos optaret. contrariā uerò multitudinem, uelut onus quoddam, consumi gratulabantur. & ita quidem circa suos affecti erant. Romanos autem, quòd ciuitatem iterum ingredi conabatur, armati prohibuerunt, disiectis muri partibus obiectu corporū præmunitis: ac per triduū sustinuerē fortiter dimicantes. Quarto autē die, Titum uehementius aggressum nequaquam ferre potuerunt. sed ui coacti, rursus quò antea refugerūt. ille autem interim muro potitus, totam eius Septentrionalē partē statim deposuit: in meridiana uerò per turres præsidia collocauit.

De aggeribus in tertiu murū, & oratione proluxa Iosephi pro deditioe faciēda, & fame obsessorū. CAP. XI.

IAmq; tertium murum Titus aggredi cogitabat. Videbatur autem breuissimi temporis eius obsidio: spatiumq; consilij seditiosis esse dandum, si quid disturbance secundi muri aut famis metu remitterent. nec enim diutius eis prædas posse sufficere: & ipse otio commodè utebatur. Nam cum dies aduenisset, quo militibus oportebat alimēta distribui, in conspicuo hostibus loco ductis, iussit duces ordinato exercitu pecuniam singulis numerare. Illi autē prolatis armis ex inuolucris mu-
niti

niti procedunt, equitibus ornatos equos ducentibus: locaq;
 suburbana per multum spatium auro argentoq; lucebant. Illa
 lo autē spectaculo nihil aut iucūdius suis, aut horribilius ho-
 stibus uidebatur. spectantibus enim & uetera plena erāt mœ-
 nia, & Septentrionalis regio. quin & domos refertas intuen-
 tibus cernerēs, nullamq; ciuitatis partem quam non infusa
 multitudo tegebat. metus autē quāuis audacissimos ceperat,
 omnem simul exercitū armorumq; pulchritudinē conspiciē-
 tes, & ordinationem uirorum. Et fortasse ad illam speciem se-
 ditiosi animos mutauissent, nisi malorum immanitate, quæ in
 populum commiserant, dandam sibi ueniam à Romanis de-
 sperassent: imminente autem, si destitissent, morte supplicij,
 bello mori præstabilius esse ducebant. præualebat etiam fa-
 tum, quod innocentes cum nocentibus, & ciuitatem cum se-
 ditiosis perire decreuerat. Quatriduo per singulas legiones
 alimenta consecuti sunt. Quinto autem die, cum omnia faciēs
 Titus, nihil Iudeos pacatum cogitare sensisset, bifariam diui-
 so exercitu, Antoniam uersus ad Ioannis monumentum ag-
 geres inchoauit: ista parte superiorem ciuitatem captum tri-
 cogitans, & per Antoniam templum. namq; hoc nisi cepisset,
 ne oppidum quidem tutum erat obtinere. In utraq; autē par-
 te duo aggeres erigebantur, à singulis legionibus singuli. Et
 iuxta monumentum quidem operantes, à Iudeis & Simonis
 socijs infestantibus prohibebantur: ad Antoniā uerò ab Ioan-
 nis socijs cum multitudine Zelotarum, non solum quia de su-
 periore loco pugnabant, uerumetiam quia machinis iam uti
 didicerant. paulatim enim usus quotidianus aluit peritiā. Ha-
 bebant autem ballistas trecētas, & quadraginta tormenta sa-
 xorum, quibus difficiliorem aggerum extruccionem Romanis
 efficiebāt. Titus autem sibi saluam fore fortunā sciens, & pe-
 riturā esse ciuitatē, unā & obsidioni uehementer instabat: nec

poenitudinem Iudæis suadere cessabat : consiliumq; factis admiscens, et orationem sepe armis efficaciorē cognoscens, tam ipsos ut saluari uellent rogabat, tradita sibi ciuitate, quæ iam capta uideretur, quam et Iosephū allegabat, patria lingua uerba facturum, sperans eos hominis gentilis monitu aliquid remissuros. Itaq; Iosephus murū circuiens, simulq; extrateli iactum stans, unde exaudiri facilius posset, multis orabat, ut sibi ac populo parcerent, templo ac patriæ, ne uē contra hæc fierent alienigenis duriores. Romanos enim sancta reuereri, cum quibus nulla sibi societas esset, manusq; suas ad hoc usq; cohibere. ipsos uerò in his edoctos, cum seruire possent, sponte ad eorum interitum ruere. quin potius uiderent multos concidisse firmiores, excisis uerò infirmiores superesse. Romanorumq; uires cognoscerent sustinere non posse, hisq; seruire non esse nouum, neq; inexpertum Iudæis. Nam licet pulchrum sit pro libertate pugnare, tamen id in principio decere fieri. semel autem subditum, qui multo tempore paruisset imperio, iugum excutientem, male mortis cupidum, non libertatis amatorem uideri. Debere autem dedignari dominos humiliores, non quorum in potestate sunt omnia. Nam quid Romanos effugisse, nisi quod propter æstus aut frigora esset inutile? imò uerò transisse ad eos undique fortunam, deumq; per singulas nationes ducentem imperium, nūc esse in Italia. Hanc autem ualidissimam legem, tam feris bestiis quam hominibus esse præfinitam, potentioribus cedere: apud eosq; esse uictoriam, apud quos robur fuerit armorum. Idcirco etiam maiores eorum, quanquam multum et animis et corporibus et alijs subsidijs meliores, cecidisse Romanis: quos nisi deum scissent illis fauere, nunquam perpepsi fuissent. ipsos uerò quātunc re fretos resistere, cum ex magna parte capta sit ciuitas: ciues autem etiam si multos integros haberent, excidio pariter affe-

ter affecti sint. Nec enim latere Romanos, quæ fames teneat ciuitatem: & modo quidem consumi populum, continuo uerò etiam bellatores interituros: nam etsi Romani desierint, & ab obsidione cessauerint, neq; ciuitatem strictis gladijs irruerint, Iudeis tamen inexpugnabile bellum intus asidere, quod horis singulis aleretur: nisi forte contra famem quoque arma caperèt ac dimicaret, soli; possent etiam infortunium superare. His addebat, optimum esse ante intolerabilem calamitatem mutare sententiã: dumq; liceret, salutare consilium sequi. Nec enim antea gestorum causa succensere Romanos, nisi ad finem usq; insolentes essent: natura eos esse in imperio mansuetos, atq; iracundiæ præferre quod utile est. Vtile autẽ putare, neq; ciuitatem uacuã uiris, neq; desertam habere prouinciam: idcirco uelle imperatorẽ cum his dexteram iungere: nec enim cuiquam salutem daturum, si ui ceperit ciuitatẽ, præsertim qui nec in extremis ei cladibus rogati paruerint. Breui autem murum quoq; tertium captum iri, priores qui capti sunt, fidem facere: & quamuis perrumpi tutamina non possint, famem pro Romanis pugnaturam. His monentem Iosephum multi in muro stantes uituperabant, multi uerò cõuicijs, nonnulli etiã iaculis appetebant. Ille autem cum manifestis eos calamitatibus minime flecteret, ad gentiles transit historias: O miseri, uociferãs, uestrorumq; auxiliatorum immemores, armis & manibus cum Romanis bellũ geritis, quasi quẽ alium sic uicerimus. quãdo autem non deus omnium conditor, Iudeorum defensor est, si ledantur? Non respicietis? Vnde progressi pugnatis, quantumq; auxiliatorem uiolatis? Non recordamini opera diuina parẽtum, atq; hunc sanctum locum, quãta bella nobis aliquãdo peremit? Ego autem facta dei narrare auribus indignis horresco: sed tamen audite, ut cognoscatis non solum uos Romanis, sed etiam deo resistere.

Nechias, qui tunc erat rex Aegyptiorum, idemq; Pharaon vocabatur, cum infinita manu descendit, reginamq; Saram materni nostri generis rapuit. Quid igitur uir eius Abraham proaus noster? Armis credo ultus est iniuriam? Atqui c c c. & x v i i i. praefectos habebat, quorum singulis infinita multitudo parebat. An ipse quidem quiescere maluit absente deo? puras autem manus ad hunc locum tendens, quem uos poluistis, inuictum sibi auxiliatorem ad militiam legit? Non ne secunda uespera incorrupta regina remissa est ad maritum? Adorans autem quem uos gentili cede cruentatis locum, ac tremens nocturnis somnijs Aegyptius exagitatus aufugit, auroq; & argento amatissimos deo donauit Hebraeos. Dicam translata in Aegyptum maiorum nostrorum domicilia. Qui cum annos quadringentos tyrannis an regibus alienigenis subiacerent, armis ac manibus ulcisci possent, semetipsos deo potius permiserunt. Quis nescit Aegyptum repletam omni genere serpentium, omniq; morbo corruptam? Quis terram infestuosam? quis Nili defectionem, & continuas decem plagas? & ob hoc parētes nostros cum praesidio incruetos, & sine periculo deduci, quos deus sibi sacerdotes ducebat? An non ab Assyrijs raptam nobis sanctam arcam, Palestina & Dagon simulachrum genuit, & tota gens quae rapuerat? corruptis uero occultis corporum, ac per ea cum cibo uisceribus exhaustis, cymbalorum ac tympanorum sono manibus noxijs reportaucrunt, sanctum placationibus expiantes? Deus erat qui haec parentibus administrabat, propterea quod omnis armis ac manibus, eius se iudicio permiserunt. Rex Assyriorum Senacherib, cum totam ducens Asiam ad hanc urbem castra posuisset, num manibus humanis cecidit? non ne ab armis quiescentes in uotis erant, & angelus dei in una nocte infinitum deleuit exercitum? postroq; die excitatus

Assyrius

Assyrius CLXXXV. milia reperit mortuorum , atque
 ita cum reliquis Hebræos inermes , nec persequentes fugie-
 bat ? Scitis etiam in Babylone seruitium , ubi per annos
 LXX. populus exulans , non antè libertatem recepit , quàm
 eam deo Cyrus donaret : qui eos etiam est persecutus , ite-
 rumq; auxiliatori suo sacerdotum more scruebant . Bre-
 uiter dicam , nullum est operæpretium quod armis paren-
 tes nostri fecerint , aut non sine armis deo permissa pote-
 state impetrauerint . Domi autem manentes , ut placebat iu-
 dici superabant . Pugnantes uerò , semper de spe deciderunt .
 Nam ubi rege Babyloniorum urbem obsidente , contra Hie-
 remiæ prædicationem Sedechias rex noster cum eo cōgressus
 est , tam ipse captus est , quàm cum templo ciuitatem uidit ex-
 cindi . Atqui uidete , quanto ille rex uestris ducibus , eiusq;
 populus uobis erat moderatior . Deniq; Hieremiam uociferan-
 tem , inuisos esse eos deo propter delicta quæ in cum commi-
 serant , captum iri autem nisi traderent ciuitatē , neq; rex neq;
 populus interfecit . Sed uos (ut intus gesta præmittam , neq;
 digne possum iniquitates uestras exponere) me , qui uobis
 salutem suadeam , querimini , telisq; appetitis irati , quod uos
 uestrorum commonefacio peccatorum , nec dici ea toleratis ,
 quorum quotidie facta committitis . Idem tunc fuit , cum An-
 tiocho qui dictus est Epiphanes obsidente ciuitatem , multis
 modis offensa diuinitate , maiores nostri cum armis progressi ,
 ipsi quidem in pugna perempti sunt , oppidum uerò ab ho-
 stibus direptum est : sanctumq; per triennium sexq; menses
 penitus desolatum est . Et quid pluribus opus est ? Ipsos Ro-
 manos quis contra Iudeorum gentes ad militiam prouoca-
 uit ? non ne indigenarum impietas ? Vnde seruire cœpimus ?
 Non ne à seditione maiorum , quādo Aristobuli & Hyrcani
 furor , & inter eos contētio , Pompeium intulit ciuitati , & Ro-
 manis

manis deus indignos libertate subiecit? Denique tres menses obfessi, quāquā nīhil quale uos in sanctum legesq; deliquerant, & maioribus ad bellum subsidijs utebātur, sese tradiderunt. Antigoni autē filij Aristobuli nescimus exitum? quo regnum obtinēte, deus iterum captiuitate persequabatur populum delinquentē. Et Herodes quidē Antipatri filius, Sosium & Romanū adduxit exercitū: circumdati uerō per sex mēses obsidebātur, donec capti peccatorū suorum supplicia pepēderunt: directaq; est ab hostibus ciuitas. Ita nunquā genti arma data sunt. Oppugnationi uerō sine dubio coheret excidiū. Oportet ergo, ut opinor, sacri loci possēsores iudiciū deo de omnibus permittere: manusq; tūc humanas contēnere, cum à superno ipsi iudice non recedāt. Vos autē quid ex his, quæ legis cōditor bene dixit, egistis? Quid, quod is execratus est, pratermisistis? Quantū autē illos, qui cito perire, impietate superastis: nam occulta dedignātes peccata, hoc est furta, insidiasq; atque adulteria, rapinis, cædibus certatis, nouasq; maleficiorū excogitastis uias. Sanctū uerō tēplum, factum est omniū receptaculū: & indigenarū manibus pollutus est locus, quē Romani ex tam lōginquo adorabāt, multa per legem nostram de suis moribus derogātes. Deinde post hæc in quē suis impij, hūc auxiliatorē speratis? Valde quidem iusti estis, supplices, purisq; manibus adiutorē uestrum rogatis. Talibus rex noster precibus aduersum Aſyriū supplicauit, cum magnum illum exercitū deus una nocte prostrauit? Similia uerō Aſyrijs Romani cōmittunt, ut etiā similem ultionē speretis? Nam ille quidem ab rege nostro accepta pecunia, ut uastitati parceret ciuitatis, neglecto iureiurando ad incendium templi descendit: Romani autē solenne poscunt tributum, quod parentes nostri eorum parentibus pensabāt. Et si hoc impetrauerint, neque populantur ciuitatem, neq; sancta omnino tan-

gunt.

gunt. Concedunt autem uobis familias liberas & possessiones tenere, sacrasq; leges saluas manere patuntur. Insania est profecto, sperare deum talem circa iustos fore, qualis iniustus apparuit: præsertim qui statim ulcisci nouerit cum oportet. Deniq; Assyrios prima nocte, qua castra ciuitati admouerāt, fregit. Quod si etiam uestrā progeniem liberaret, Romanos uerò dignos pœna iudicaret, confestim eis illo tempore sicut Assyrijs irasceretur, quo genti manus Pompeius attulit, quo post illum Sosius ascēdit, quo Galilæam Vespasianus excidit, postremo non nunc Titus ciuitati appropinquaret. Sed neq; Magnus, neq; Sosius quicquam passi sunt, & ciuitatē uictoria ceperūt. Vespasianus autē ex bello quod nobiscum gessit, etiā imperiū adeptus est. Nā Tito quidē etiā fontes nūc uberiorēs profluunt, qui prius uobis aruerant. Deniq; ante eius aduentum scitis & Siloam & omnes extra ciuitatem fontes adeo defecisse, ut ad utrunq; aqua mercaretur: nunc autem ita hostibus nostris largi sunt, ut non modo ipsis & iumentis eorum, sed etiā hortis sufficiant. Deniq; huius prodigij & antè periculum factum est in excidio ciuitatis, quando suprà memoratus Babylonius rex cum exercitu aduenit, qui & captā ciuitatem incendit & templum: quamuis ut opinor nihil tūc illi tantum, quātum uos impie nunc, commisissent. Itaq; sanctis relictis, deum fugisse putauerim: hisq; nunc adesse, quibus cum bellum geritis. An bonus quidem uir domum flagitiosam fugiet, & domesticos oderit? Deum uerò malis uestris inherere arbitramini, qui etiam occulta conspicit, & audit omnia quæ tacentur? Quid autem apud uos tacetur? quid celatur: quid non etiā inimicis planum factum est? Iniquitates enim uestræ uelut in promptu neminem latent: inq; dies singulos, quis prior sit, certamen habetis, atq; ita nequitiam, ut uirtutem demonstrare contenditis. Veruntamen reliqua salutis uia est, si uelitis,

si uelitis, & diuinitas confessis ac poenitentibus solet sese placabilis offerre. Arma proijcite, pudeat uos patriæ iam diruta, conuertite oculos, & aspiciate eius quam proditis pulchritudinem, quale oppidum, quale templum, quam multarum gentium munera. Quis in hæc flammæ adducit? quis hæc iam non esse desiderat? Et quid est hoc quod saluum esse debeat dignius? ô duri & lapidibus stupidiore. Si hæc non ueris luminibus cernitis, saltem familiarum uestrarum miscemini. Versentur in conspectu cuiusq; filij, coniuges, & parentes, quos paulò post aut bellum aut fames absumpsit. Scio quia una cum his periclitabitur mihi mater & coniunx, & familia non ignobilis, domusq; olim clarissima. Et fortasse propterea me quisquâ hæc suadere credidit: Interficite illos, accipite mercedem salutis uestre sanguinẽ meum. Ipse quoq; mori paratus sum, si post me resipiscitis. Hæc Iosepho uociferante cum lachrymis, seditiosi quidem neq; animos flexerunt, neq; tutam sibi mutationem fore iudicauerunt. Populus uerò ad profugendum commotus est: & alij possessionibus suis, alij rebus charissimis exiguo pretio uenundatis, aurcos, ne latrones eos deprehenderent, transglutiebant: quum uerò ad Romanos elapsi fuissent, exonerato uentre habebat usui necessaria. Titus enim plerosque per agros, quò uellet quisque pergere, dimittebat: idq; magis eos ad perfugium hortabatur, quòd & intestinis malis carebant, nec Romanis seruibant. Ioannes autem & Simon cum socijs, ne his magis pateret exitus, quàm Romanis aditus, obstruebant: & qui uel umbram suspicionis dedisset, continuo necabatur. Ditionibus quidem manere etiam sicut profugere, par causa erat periculi: nam quasi transfugere uoluisset, propter patrimonium quisq; occidebatur. Cum fame autẽ crescebat desperatio seditionis, & in dies singulos utrunq; malum amplius accendebatur

debatur. Et palam quidem nulla erant frumenta, irruppentes autem scrutabantur domos. Et si quidem inuenissent aliquid, eos qui negauerant uerberabant: si uerò nihil inuenissent, quasi diligentius celauissent, tormentis itidem afficiebant. Habendi autem argumento erant corpora miserorum, cum ea quæ solidis uiribus starent, abundare cibo putarentur. Tæbidi autem transfigebantur: nec rationis esse uidebatur, statim famè morituros occidere: multi uerò clam uniuerſa bona ſua uno frumenti modio, qui ditiores eſſent, itemq; pauperes ordeï permutarunt. Incluſi deinde intimis ædium teſtis, quidam ſumma penuria inſectum triticum comedebant: panem alij conſciebant, ut neceſſitas metusq; monuiſſet. Et menſa quidem nuſquam apponebatur, ſed incoctum ſubtrahentes igni cibum diripiebant. Miſerabilis autem erat uictus, dignumq; lachrymis ſpectaculum, cum potentiores quidè plus haberent, infirmiores autem iniuriam deplorarent, quippe cū fames ſuper omnes clades haberetur: Nihil enim ſic perdidit hominè ut pudor: nam quod reuerentia dignum eſt, in ſumme negligitur. Denique uxores uiris, et filij parentibus, et quod miſerrimū, matres cibum infantibus ex ipſo ore rapiebant: et marceſcētibus inter manus chariſſimis nemo parcebat, quin uitæ guttas auferret. Edentes uerò talia non latebant, ſed ubiq; aderant qui iſta diriperent. Nam ſicubi clauſam domum uidiffent, eos qui intus erant, cibum capere hoc ſuſpicabantur indicio: ſtatimq; ruptis foribus irruebant, uictumq; iam contuſum dentibus, ex gutture penè reuocabant, ipſos faucibus ſtrangulantes. Puſſabantur autem ſenes ne cibum defenderent: lacerabantur mulieres, ea quæ haberent in manibus occultentes: nullaq; miſeratio uel cani erat capitis, uel infantie: ſed abſtractos pueros et ex buccella pendētes, humo allidebant. Si quis autem incurrentes antecueniſſet, quodq;

quodq; rapturi fuerant deuorasset, tanquam lesi cruentiores erant. Acerbissimos autem cruciatus excogitabant, dummodo alimēta reperirent: nunc excruciantes genitalium uias, nunc uirgis acutis podices transfigendo: horrendaq; etiam auditu quis patiebatur: in unius panis confessionē, & ut unum pignum farinae abditum indicaret. Tortores autem nec esuriebant (minus enim crudele uideretur, quod necessitas imperaret) exercētes autem demētiam suam, sexq; sibi dierum comētum preparātes, hisq; occurrentes, qui per Romanorum custodias agrestis oleris herbarumq; gratia colligendarū nocte erepsissent, cum iam se hostes euasisse credebāt, quae attulisset eripiebāt: multumq; supplicātibus, & horribile dei nomē implorātibus, ut aliquā partē sibi cōcederēt eorū, quae cū periculo sibi collegissent, nihil penitus dabāt: gratumq; uidebatur, si spoliati non perirēt. Hec quidē humiliores a satellitibus patiebātur. Honorati uerò ac diuites ad tyrannos perducebantur, quorum alij insidiarū falso accusati occidebātur, alij quia Romanis proderēt ciuitatē. Et plerūq; delator subornatus indicabat, quod profugere uoluissent. Si uerò quem Simon expilasset, eum ad Ioannē remittebat: & quē Ioānes expoliasset, eum Simon excipiebat: sibiq; inuicem propinabant sanguinem popularium, miserorumq; cadauera partiebantur. Et dominandi quidem causa erat in utroque dissensio, scelerum uero concordia. Nam qui ex alienis malis partem alteri, sibi totum uendicans, non dedisset, nequissimus uidebatur. Et qui non acceperat, uelut boni alicuius damno dolebat, quia crudelitatis parte caruisset. Singulatim quidem iniquitates eorum explanare non potero: ut autem breuiter dicam, neque aliam ciuitatem unquam talia perpeffam puto, neq; ullam nationem post hominum memoriam malitia ferociorē fuisse. Postremo etiam genti Hebraeorū

maledi

maledicebant, ut minus impij uiderentur in alienos. Veruntamen, quod erant, & seruos se, & conuenas & degeneris gentis abortiones esse confessi sunt. Deniq; ciuitatem ipsi euertere, & Romanos inuitos hanc tristem admittere uictoriam coëgere: tardiusq; uenientem in templum ignem penè traxerunt. Deniq; cum hi ardere superiorem ciuitatem uidissent, neque doluere, neque illachrymauerunt: sed apud Romanos qui hæc paterentur inuenti sunt. Verum hæc quidem suo loco postea cum rerum documentis dicemus.

De Iudeis crucifixis & aggeribus cōbustis. CAP. XII.

Tito autem aggeres proficiebant, quamuis à muro milites male afficerentur: parte uerò equitatus missa, iussit per ualles ad alimēta comportanda exeuntibus insidias tendi. Erāt autem in his nonnulli etiam pugnatōres, quibus iam minime praeda sufficeret: maior uerò pars ex populo pauperes, quos profugere deterrebat pro affectibus suis metus. nec clam enim seditiosis fieri posse sperabant, ut cum coniugibus ac liberis diffugerent: eosq; latronibus relinquere non patiebantur uice sua iugulandos. Audaciores autem faciebat ad exeundum famēs, restabatq; iam latitantes egredi, & ab hostibus capi. Deprehensi autem necessitate repugnabant, metu supplicij, seroq; uidebantur supplicare: post pugnam itaq; uerberati, & ante mortem modis omnibus excruciatī, contra murum cruci suffigebantur. Tito quidem miserabilis uidebatur ista calamitas, cum Iudei in dies singulos quingenti, nonnunquā etiam plures caperentur. Sed neq; captos dimittere tutum erat, tantamq; asseruare multitudinem custodum uidebat esse custodiam: maxime uerò propterea non prohibuit, citius eos existimans ea facie remissuros, tanquam similia passuros, nisi se dedidissent. Milites autē diuersis modis suffigebant, ira & odio & ludibrij causa: & propter multitudinem quā cepissent, iam spatium

4 A

crucibus

crucibus deerat, & corporibus cruces. Seditiosis uero tantum defuit, ut ea clade mouerentur, quod etiam in contrarium eis cessit, ad deterrendam reliquam multitudinem. Transfugarum enim familiaribus ad murum tractis, & si qui erant popularium prouiores ad pacem, & quæ paterentur qui ad Romanos profugerent, demonstrabant: & qui comprehensitenebantur, eos supplices non captiuos esse dicebāt. Ea res multos perfugere cupientium, donec uerum cognosceretur inhibuit. Fuerunt autem qui statim dilapsi sunt, quasi ad uerū supplicium properantes. Illatam enim ab hostibus mortem, comparatione famis requiem esse ducebant. Multis autem captiuorum Titus etiam manus abscidi præcepit, eosq; ad Iordanem & Simonem intromisit, ut propter calamitatem nec uiderentur profugi, nec crederentur: saltem nunc desinerent admonens, ne uel se compellerent ad excidium ciuitatis: sed lucrarentur in extremis mutata uoluntate, & proprias animas, & patriam tantam & templum, cuius participem non habebant. simul autem aggeres circumeundo, operantes urgebat, ueluti factis uerba non multo post secuturus. Ad hæc in muris stantes, & ipsi Cesari, & patri eius maledicebant, mortemq; se contemnere clamabant, eamq; seruituti recte præferre: multa uero mala Romanis facere dum sperant, nec se nec patriam curantes, ut ipse diceret, perituros: mundumq; deo templum hoc melius esse: quamuis & id seruaturus sit qui incoheret: quem ipsos quoq; auxiliatorem habentes, omnibus interminationibus illusuros, quibus facta non adfore: finem enim dei esse. Tælia conuicijs admiscentes uociferabantur. Et inter hæc Antiochus quoq; aderat Epiphanes, multos alios armatos secum ducens, & præterea caterua stipatus qui Macedones appellabantur, omnes statura pares & paulo maturiores adulescentibus, more Macedonum instructi armis & eruditi, unde etiam nomen

nomen habebant, pleriq; tamen famam gentis æquare non poterant. Omnium enim regum qui Romanis parebant, felicissimum Comagenum fieri contigit, prius quàm fortuna mutaretur. Ostendit autē ille quoq; in senectū ætate, nullū ante mortem beatum dici oportere. Ceterum filius eius adhuc eo uigēte præsens se mirari aiebat, quidnā esset quod Romanos adire pigebat muros, erat enim bellator ipse naturaq; promptissimus, tantusq; uiribus, ut multum peccaret audacia. Cū uerò Titus ad hoc subrisisset, laboremq; communem esse dixisset, sicut erat Antiochus cum Macedonibus in murū impetum fecit. & ipse quidē pro uiribus suis ac peritiā cauebat tela Iudeorum, sagittis eos appetens: adolescentes autē omnes præter paucos attriti sunt. Nam pudore promissionis diutius pugna certauerant, & ad extremum multi faucij recessere: hoc reputantes, quòd etiam uiris Macedonibus uincere cupientibus, fortuna opus sit Alexandri. A Romanis enim duodecimo die mensis Maij aggeres inchoati, uix nono & uigesimo perfecti sunt, cum totos dies septem & decem laborassent: ingentes enim quatuor iacti sunt. & unus quidem qui erat ad Antoniam, & à quinta legione fuerat extructus, contra medium stagnum, quod Struthium uocatur: alter uerò à duodecima uiginti cubitis distans. Decima uero legio, quæ suprā memoratis præstabat, in septentrionali parte opus crexerat, ubi stagnum est quod appellatur Amygdalon. Ab hoc autem quinta decima legio triginta discedentem cubitis aggerem fecit ad pontificis monumentum. Iam uerò admotis aggeribus, Ioannes subfossa intus terra usque ad aggeres Antoniam uersus, dispositis per cuniculum sudibus, opera suspendit: illata quæ sylua pice ac bitumine illita, ignem immittit: succensis autem fulcimentis, fossa repente subsedit, cum quæ magno sonitu in eam aggeres decidēre, ac primo quidem cum puluere

sumus ex alto excitatus est, cum ignem ruina cōcluderet. peresq
 uerò materia qua premebatur, flamma iam clarior appare-
 bat. Et Romanos repentini quidem facti stupor occupat: mo-
 litionem uerò Iudeorum egre ferebant: iamq; se uicisse creden-
 tium & spes eo casu refrixit, & in posterum subuenire ada-
 uersus ignem minus utile uidebatur, etiam si esset extinctus sea-
 mel aggeribus deuoratis. Biduo uerò post, alios etiam agge-
 res Simon cum socijs aggreditur. illa enim parte Romani ada-
 motis arietibus concutere murum cœperant. Tephthaus au-
 tem quidam ex Garzi ortus, ciuitate Galilæe, & Megassar-
 us ex regalibus famulis Mariammes, cumq; his Adiabenus qui-
 dam, filius Nabataei, nomen habens ex fortuna Agiras, cuius
 est interpretatio claudus, raptis facibus in machinas euolarunt.
 hisq; uiris neq; audaciores in illo bello extra ciuitatem appa-
 ruere, neq; magis horrendi. nam uelut in amicos, nō in agmen
 hostium excurrerent, nihil cunctati sunt aut subſtitere: sed per
 medios inimicos facto impetu, machinas incendere. acti autem
 missilibus, & gladijs detrusi, nō prius à periculo demoti sunt,
 quàm ignis instrumenta corripere. Sublata uerò iam flamma,
 Romani quidem concurrentes è castris, auxilio propera-
 bant: Iudæi uerò ex muro eos prohibebant, manusq; cum his
 conscrebant, qui flammam extinguere conarentur, proprijs
 corporibus nullo modo parcentes. Et illi quidem arietes igni
 subtrahere, cum eorum tegmina cremarētur: Iudæi uerò etiam
 per flammam eos retinere certabant. & quamuis feruens nacti
 essent ferrum, tamen arietes non amiserunt. Hinc autem flamma
 transijt in aggeres, & auxiliantes præueniebat incendium.
 Itaq; Romani flamma circumdati, quoniam seruare posse ope-
 ra desperabant, in castra discedunt. Iudæi uerò magis instabāt,
 cum semper eorum numerus cresceret, ex ciuitate accedentia-
 bus adiumentis, minusq; cautos haberent impetus, freti victo-
 ria.

via. progressi autem usque ad munimenta castrorum prelio cum eorum custodibus decertabant. Est enim statio pro castris per uices succedentium armatorum, et acerbissima in eos sanctio Romanorum, ut qui loco de qualibet causa cessisset, occideretur. hi poenali exitio gloriosa morte prelata, steterunt fortiter: eorumque necessitate simul ac pudore, plurimi fugientium redierunt: ballistisque in muro dispositis, ex ciuitate accedentem multitudinem prohibebant, nihil pro cautione siue tutamine suorum corporum prouidentem. nam quoscunque obuios habuissent, cum his congredebantur Iudei: et in specula irruentes incaute, ipsis corporibus inimicos feriebant. Sed neque hi actis magis quam fiducia superabant, et Romani plus audacia quam quod male tractarentur, cedebant. Iam uero Titus aderat ab Antonia, quod secesserat, locum alijs aggeribus prospiciens: multumque increpatis militibus, si cum hostium muros obtinerent, in suis periclitarentur, et uelut ex carcere contra se dimissis Iudeis, obsessorum paterentur ipsi fortunam; ipse cum electis militibus hostes a latere circumuenit: illi autem cum in ora ferirentur, contra eum conuersi durabant. mixta uero acie, puluis quidem lumina, clamor uero aures exuperabat, neque aut amicum quisquam internoscere poterat aut inimicum. Iudeis autem non tam uirium fiducia, quantum salutis desperatione perseuerantibus, etiam Romanos pudor armorum et gloriae et praesentia periclitantis Caesaris reddidit fortiores. Itaque putauerim eos ad extremum, nimia ferocitate animorum, uel totam multitudinem Iudeorum fuisse rapturos, nisi praevento pugnae momento, in ciuitatem se recepissent. Corruptis autem aggeribus Romani nocturno tenebantur, quod tam longum laborem una hora perlicere, et multi quidem solutis machinis captum iri ciuitatem iam desperabant.

De muro extructo ab exercitu Romano circum Hierosolymam triduo.

CAPVT XII. 6

Titus autē cum ducibus quid fieret deliberabat. Et callidioribus quidem placebat, omni admoto milite ui muros experiri: adhuc enim Iudæos cū exercitus parte dimicasse, uniuersi uerò militis impetū tolerare non posse, uerū sagittis esse obruendos. Prudentiores autē rursus aggeres fieri suadebāt: alij et sine aggeribus asideri, gressus eorum tantūmodo obseruando, ac ne uictus intro ferretur monebant, et ciuitatē fami relinquere, neq; cū hoste manu conflagere: nec enim expugnari eorum confidentiā posse, quibus optatum est ferro procumbere, uel etiā sine hoc interficere, quæ scūior est cupiditas. Ipsi autē Tito, cessare quidē prorsus tanto cum exercitu, honestum non uidebatur: et pugnare cū his superuacuum, qui semetipsos perdituri essent. Aggeres autē fieri, impendiorum penuria operosum iudicabat, egressus uerò ciuitatis obseruari, operosius. Nec enim circundari eam propter magnitudinē locorumq; difficultatē, ab exercitu posse, et præterea ad excursus incautum: contra manifestam uerò uiam obseruatā, occultas uias excogitatos Iudæos, tam necessitate quā locorum scientia. Si quid autem clām esset illatum, diutius obsidionem trahendam, uerendumq; ne uictoriæ gloriā diminuat temporis longitudo. Hæc enim cuncta quidē effici posse, sed celeritatē ante gloriā duci: debere tamen si celeritate uti uelit et cautione, totā muro cingere ciuitatē. Hoc enim modo omnes exitus posse præcludi: et Iudæos aut omnibus modis salute desperata, ciuitatem tradituros, aut fame uictos facillime capiendos, aliter enim se nō posse quiescere. Verum et aggeres curaturum esse, cum infirmiores habeat qui prohibeant. Quod si cuiquā magnum opus et inextricabile uideatur, cum considerare debere, quod neq; paruum opus Romanos decebat facere: et sine labore magnum quid perficere,

perficere, ne deo quidem facile sit. His dictis duces exhortatus, iubet eos exercitus in opera distribuere. Diuinus autē quidam impetus militibus incidit ambitumq; partiti, non solum rectores inter se, uerum ipsi etiā ordines certabant. Et miles quidē decadarcho, decadarchus autem hecatontarcho, usq; chiliarcho placere properabat: chiliarchorū uerō ostentatio, ad duces usq; pertinebat, ducum uerō certamina Caesar ipse diiudicabat. In dies enim singulos circuiens, opus sepiissime inspiciebat. Cœptum enim à castris Assyriorū, ubi ipse tendebat, ad inferiore Cēnopolim murū duxit. Hinc per Cedronem ad Eleōn montē reuertens, à meridie montē complectitur, usq; ad saxum quod Peristereonos uocatur, eiq; proximum collem, qui super uallē imminet Siloam, ac inde ad Occidentem flexo edificio, ad uallem fontis descendit. Hinc subiens ad Anani pontificis monumentum, circumdato monte, ubi Pompeius castra posuerat, ad Septentrionalem redit regionē. Et cum processisset ad uicum, cui nomen est Erebinthonicus, post illum Herodus monumentū ab Oriente clausum castris suis coniunxit, unde cœperat. Murus quidem uno minus quadraginta stadiorum erat. Adhuc autem foris castella tredecim edificata sunt: eorum gyrys denis stadijs numerabatur. Totum autem opus triduo constructum est, ut id quidem dignū mensibus uideretur, celeritas uerō fide cereret. Muro autem circumclusa ciuitate, per castella custodibus collocatis, primam quidem uigiliam noctis ipse circuiens explorabat: secundam uerō Alexandro permiserat: tertia uerō obtigit legionum ducibus. Somnos autem uigiles inter se fortiebantur, totaq; nocte per castellorum spatia circuibant.

De fame Hierosolymorum & secundo aggere exstructo.

C A P V T X I I I .

Iudeis autem cum exeundi facultate, omnis etiam spes salutis adempta est: auctaq; iam fames, totas domos ac familias depa-

lias deprecabatur. Et tecta quidem plena erant mulieribus exanimatis, atque infantibus: uiarum autem angusta senibus mortuus. Adolescentes autem ac iuuenes turgidi, uelut umbra mortuorum, per fora uersabantur: et ubi quem casus occupauerat, decidebant. Sepelire autem funera neque poterant pro labore, et eos quibus aliqua uis supererat, pigebat, et propter multitudinem mortuorum, et quod de ipsis erat incertum. Denique super eos quos sepelierant, multi moriebantur. Multi autem ad sepulchra, priusquam sati dies ueniret, et uiui properabant: neque luctus in illis calamitatibus, neque fletus erat, sed fame superabantur affectus. Siccis autem oculis, et corruptis oribus, qui tardius morerentur, eos qui ante se requiescerent, tuebantur. Altum uero silentium ciuitatem, plenamque mortuis nox comprehenderat, et latrones his acerbiores. domos enim, quae tum sepulchra erant, et cadauera spoliabant, et uelamina corporibus detrahentes, cum risu egrediebantur. hisque gladiorum mucrones probabant: nonnullosque iacentium adhuc spirantes, ferro experiendi causa transuerberabant. Si quis autem manum rogasset aut ferrum sibi commodari, quo famem euaderet, superbissime negligebatur. Animas uero efflantium quisque, in morte templum obtutibus intuebatur, cum uiuos relinqueret seditiosos. illi autem, primo quidem sumptu publico iuebant mortuos sepeliri, cum foctorem ferre non possent: deinde quod non sufficiebant, in ualles eos ex muro precipitabant. Quas circuiens Titus ubi plenas cadaueribus uidit, altamque saniem tabefactis corporibus defluentem, ingemuit: et extentis manibus deum testabatur, factum illud suum non esse. Ciuitas quidem ita erat affecta. Romani uero, cum iam nemo seditiosorum auderet excurrere (nam etiam eos moeror, famesque tangebant) dies letos agebant: frumenti, aliarumque rerum necessariorum habentes copiam, de Syria proximisque prouincijs, multi autem

iuxta murum stantes, magnamq; alimentorū abundantiam demonstrantes, satietate sui famem hostium incendebant. Seditiosis autem nihilo magis calamitate cedentibus, Titus reliquias populi miseratus, et properans saltē hoc liberare quod superest, iterum aggeres inchoabat, quanquam difficulter materiam reperiret. omnes enim ciuitati proximas sylvas, opera prima consumpserant, à nonagesimo uerò stadio milites alias congregabant: et ad Antoniam solam ex quatuor partibus, maiores prioribus aggeres struebantur. Cæsar autē agmina circuiens, atq; opus urgens, quod in manibus eos haberet, latronibus ostendebat. Sed illis poenitudo planè perierat: et animis ac corporibus separati, utrisque uelut alienis utebantur. Nec enim uel animas affectio māsuetā, uel corpora dolor tangebat, qui etiam mortuam plebem, quasi canes lacerabant, replebantq; languentibus carcerem.

De cede Iudæorū intra & extra Hierosolymā. CAP. XV.

DEniq; Simon Matthiam, per quē obtinuerat ciuitatem, ex cruciatū peremit. Boëthi filius erat, ex pontificibus populo maxime fidelis et charus. Is, cum à Zelotis male populus tractaretur, quibus iam Ioannes accesserat, ut adiutorem Simonem reciperet, populo persuasit: nulla cum eo prius habita pactione, nec aliquid mali metuens. Ingressus autem ille, postquam obtinuit ciuitatem, inimicum eum æque atque alios esse dicebat, qui pro se consiliū dederat, uelut hoc simplicitate suafisset: productumq; eum et accusatū, quod cum Romanis sentiret, morte damnauit, ne purgationis quidem ei facultate concessa, cum tribus filiis suis. quartus enim ad Titum antē profugerat. Prius autē se occidi, quā filios obsecrantem, atq; hanc pro illa, quod ciuitatem ei aperuisset, gratiā postulantē, ut augeret eius dolorem, nouissimum iussit interfici. Ille quidem super cæsos in conspectu suo filios iugulatur, coram Romanis

productus: ita enim Simon Anano Bamadi filio preceperat, qui erat eius satellitum crudelissimus, cauillatus si quid eum inuarent, ad quos exire uoluisset. corpora uero sepeliri prohibuit. Post hos Ananias quidam, pontifex, filius Masbali, nobilis, et scriba curie, uir fortis, ex Ammaus genus ducens, et cum his quindecim ex populo clariores necantur. Iosephi uero patrem conclusum asseruabant: missoque preconem denunciant, ne quis in ciuitate degentium uel colloqueretur cum eo, uel in unum ueniret, prodicionis metu proposito: et eos qui hac cum illo deslerent, ante questionem perimebant. Ista uidens quidam Iudas filius Iudae, unus ex numero praefectorum Simonis, qui turrim ab eo sibi creditam custodiebat, fortasse quidem nonnihil etiam misericordia crudeliter pereuntium, magis autem sui prouidentia, conuocatis decem fidelissimis contubernaliis: Quousque tandem, inquit, haec mala sustinebimus? quam uel salutis spem habemus, seruantes pessimo fidem? Ecce iam fames oppugnat, Romani uero penitus intus sunt. Simon autem bene quoque meritis infidelis est: metusque etiam apud eum poenae, et apud Romanos certa foederis dextera. Ergo age, tradito muro et nosmet seruemus et ciuitatem. Nihil autem graue Simon patietur, si cum de se desperauerit, poenas citius pendet. His ubi decem assensi sunt, mane ceteros quos subiectos habebat, per diuersum dimittit, ne quid eorum quae cogitauerat proderetur. ipse uero de turri hora tertia Romanos inuocabat. illorum autem alij praesuperbia contemnebant, alij non credebant, alios etiam pigebat, uelut mox capturos ciuitatem nullo periculo. Interea uero, cum Titus ad murum cum armatis succederet, ante rem Simon cognouit, turrimque uelociter occupat: Romanisque eos inspectantibus custodes peremit, et per murum proiecit corpora mortuorum. Ibiq; circuiens Iosephus (nec enim rogare cessabat) caput uulneratur lapide, statimque attonitus cadit.

Excursus

Excursus autem ad eius casum factus est Iudeorū : abreptusq; esset in ciuitatem, nisi Caesar misisset qui eum protegerent. Illis autem pugnantibus, Iosephus quidem tollitur, parum quod ageretur intelligens. Seditiosi uero, tanquam interfecto quem maxime cupiebāt, cum letitia conclamauerunt. Spargitur autem hic rumor per ciuitatem : ex quo residuam multitudinem moror tenuit, uere perisse credentem, cuius fiducia profugere cogitabāt. Audito autem Iosephi mater in carcere, mortuum esse filium suum, ad cūstodes quidē, ex Iotapatis hoc ait certo se credere, nec enim uiuo potiri. Secreto autem flens, ad ancillas hunc, inquit, fecunditatis recepiſſe fructum, quod ne sepelire quidem sibi filium licuiſſet, à quo sepeliri speraſſet. Verū ne illam quidem mendacium diutius cruciauit, neque latrones refecit. Cito enim curato uulnere Iosephus resipuit : progressusq; clamabat, illos sibi non multo post uulneris poenas daturos. populum autem rursus ad fidem hortabatur. unde populo quidem fiducia, seditiosis uero stupor incidit eius aspectu. Profugorum autem alij statim de muro necessitate profiliebāt : alij uelut ad pugnam cum lapidibus progredi simulantes, mox ad Romanos profugiebant. Hos autem seuior ea quam intus pertulerant fortuna conſequebatur : et fame, quam domi reliquerant, uelociorem apud Romanos inueniebant ad exitum satietatem. aderant namq; inflati ex inedia, et uelut morbo intercutis aque turgidi. deinde uacuata replentes corpora disrumpebantur : nisi qui periti desideria cohibuiſſent, paulatimq; cibum desueto corpori obtuliſſent. Verum et eos qui hoc modo seruariētur, alia plaga suscepit. Quidam apud Syros ex transfugis deprehenditur, e fumo uentris aureos colligens. Transglutientes autē (ut supra diximus) eos ueniebant, quod cunctos seditiosi scrutabatur : et maxima uis auri fuerat in ciuitate, deniq; duodecim atticis comparabant, quod antea uiginti

uiginti quinque ualebat. Verum hac arte per unum detecta, totis castris fama percrebuit, quod auro transfugae pleni uenirent. Arabum autem multitudo et Syri, scissis uentribus supplicium minitabantur. Et hac ego clade nullam credo seuiorem contigisse Iudeis: una denique nocte duorum milium patefacta sunt uiscera. Et hac Titus iniustitia cognita, penè iussisset autores circumfuso equitatu iaculis appeti, nisi magna fuisset multitudo noxiorum, multoque plures puniendi, quam qui fuerant interempti. Conuocatis autem auxiliarium ducibus, itemque militum Romanorum (nam etiam militum quosdam hac tangebatur inuidia) utrisque iratus dicebat: si qui militum suorum hac committerent lucri causa incerti, nec arma propria quisquam erubesceret auro argentoque facta: Arabes autem et Syri, primo in alieno bello licenter calamitates inferrent, deinde crudelitatem in cadibus et in Iudeos odia Romanis ascriberet. hac enim quosdam suorum milites infamia participare, et his quidem mortem interminatus est, si quis in eadem postea repertus fuisset audacia. ad legiones autem mandata dedit, ut suspectos inuestigarent, atque ad se deferrent. Verum profecto auaritia contemnit omne supplicium, seuisque hominibus lucrandi amor innatus est: nullaque omnino calamitas plus habendi cupidini comparatur. Imò uero hac aliàs, et modum habent, et metu subiugantur. Deus autem, qui damnauerat populum, omnem uiam salutis ad interitum uerterat: denique id quod cum poena interdixerat Caesar, occulte in profugos admittebatur. Et si quis transfugisset, circumspectantes antè ne quis Romanorum uideret, eos scindebant, et ex uisceribus questum nefarium trahebant. in paucis autem reperièbatur, et plerosque sola spes consumebat. Hic quidem casus multos transfugarum reduxit.

De sacrilegio circa templum & relatis ex urbe cadaveribus & fame.

C A P V T X V I.

Ioannes

Ioannes autem, ubi rapinae ex populo defuere, ad sacrile-
 gium sese conuertit: multaq; donaria templi retinens, mul-
 taq; uasa diuinae rei ministerio necessaria, crateras, et lances,
 et mensas, ne urceolis quidem abstinuit, quos Augustus eiusq;
 uxor miserat. Romanorum quidem imperatores honoraue-
 runt semper templum atque ornauerunt: tunc autem Iudeus
 etiam alienigenarum dona distrahebat. ad socios autem dicebat,
 sine metu diuinis abuti debere, qui pro deo, qui pro templo
 militarent, et ex ipso ali. Proptereaq; sacrum uinum, et
 oleum, quod sacerdotes sacrificijs reseruabant, tutum erat effu-
 disse. nanque in templo et multitudini distribuit, et illi sine
 horrore ungebantur et potabant. Non equidem recusabo di-
 cere, quae dolor iubet. Puto si Romani contra noxios uenire
 tardassent, aut hiatu terrae deuorandam fuisse ciuitatem, aut di-
 luuio perituram, aut fulmina ac Sodomae incendia passuram.
 multo enim magis impiam progeniem tulit, quam quae illa per-
 tulerat. denique cum eorum pertinacia desperata, totus popu-
 lus interijt. Et quid opus est singulatim narrare clades? Man-
 neus Lazari filius, transgressus ad Titum, per unam portam
 quae sibi credita fuerat centum et quindecim milia et octoginta
 dixit elata cadauera, ex quo die castra propè ciuitatem posita
 sunt, ex die quartadecima mensis Aprilis, usque ad Calen-
 das Iulij. haec autem immensa est multitudo: nec tamen ipse
 fuit appositus portae, sed publicam mercedem diuidens, mortuos
 ex necessitate numerabat. ceteros enim propinqui sepeliebant.
 sepultura autem fuit, elatos ex oppido proijcere. Post hunc au-
 tem nobiles profugi, omnia mortuorum egenorum sexcenta
 milia portis eiecta nunciabant: aliorum uero numerum mi-
 nime posse comprehendere: cum autem pauperibus efferendis
 non sufficerent, congesta in maximis aedibus cadauera esse in-
 clusa, et frumenti quidem modium uenisse talento. post au-
 tem ubi

tem ubi muro circumdata ciuitate, ne herbas quidem legere iam liceret, ad hoc necessitatis quosdam fuisse compulso, ut doctas rimarentur, boumque ueterem fenum alimentum haberent. ster cuiusque collectum, quod ne uisui quidem tolerabile fuerat, cibus erat. Hæc Romani quidem audientes miserati sunt: seditionos autem ne uidentes quidem poenitebat, sed patiebantur usque ad ea progredi: fatum enim eos reddiderat cecos, quod iam et ipsis imminerebat et ciuitati.

FLAVII IOSEPHI DE BELLO IV. daico liber septimus.

De suffossione murorum, succensione aggerum, &
Sabino oppugnante murum. CAPVT I.

CLADES quidem Hierosolymorum in peius quotidie procedebant, cum et seditionosi magis accenderentur aduersis inclusi, postquam populum fames ipsosque iam posederat. Quin et multitudo congestorum in ciuitate cadauerum, et uisu horrenda erat, odoremque pestiferum emittebat, cum excursus etiam pugnantium moraretur. Nam ueluti per aciem ruerent, plurima cæde excitata, concubare mortuos cogebantur: et qui super eos pedem ponerent, neque miserabantur, neque horrebant: nec saltim sibi augurio fore putabant contumeliã mortuorum. Gentili autem cæde polluti, dexteris ad externum bellum preparabant, tanquam exprobrantes deo (ut mihi uidetur) supplicij sui tarditatem. non enim spe uictoriæ maior pars eorum, sed desperatione salutis ferocius ferebatur. Romani autem quamuis plurimum in aggreganda materia laboraret, tamen intra uiginti et unum dies aggeres crexerunt

erexerūt, attonsis omnibus ad nonaginta usq; stadia circa opidum lucis. Erat autem miserabilis terræ facies. nam quæ antea arboribus et paradisis ornata fuerat, ea tunc deserta præcisus undiq; arboribus cernebatur: nec ullus qui pridem Iudæā uiderat alienigena et suburbana pulcherrima ciuitatis, cum eius solitudinem tunc uideret, cōtinere lachrymas poterat, uel non gemere mutationem quantum pristinis derogasset. Omnia namq; insignia pulchritudinis, bellū deleuerat: nec si quis subito aduenisset, qui locum prius scierat, eum cognosceret, sed præsens quereret ciuitatem. Romanis autem ac Iudæis, finitū opus aggerum, par faciebat timoris initium. namq; hi, nisi eos quoq; exurerent, captum iri ciuitatem putabant: Romani autē, fortasse nec uoluntatem sibi fore illis incensis alios parare. nam et materiæ defecerāt: et labori quidem corpora militum, crebris uerò offensionibus animi cefferant. Verum ciuitatis cladiibus tristius Romani quàm ciues in ea degentes afficiebantur. ad mala enim quæ hinc accidebant, etiam pugnatoribus nibilo segnioribus utebantur. Sed eorum spes frangebatur, cum aggeres insidijs, machinæ soliditate muri, manus uerò conflatus audacia repugnantium superaretur: et præcipue, quòd cum seditione fameq; ac bello totq; malis præstatiores Iudeorum animos inuenirent, uirorum quidem inexpugnabiles esse impetus arbitrabantur, inuictam uerò animorum magnitudinem quæ calamitatibus aleretur. nam quis eos in rebus secundis sustineat, qui malis ad uirtutem incitarentur? Illi quidem propterea cautius custodias præparabant. Ioannis autē factio apud Antoniam, simul et quæ futura timebantur, si dissjceretur murus cauebat, et antequam arietes admouerentur, operibus instabat: nisi quia conatus eorum irritus fieret. Aggressi enim cum facibus aggerē, spe decepti remeauere. Nam primū ne concordare quidem eorum uidebatur consilium, paulatim
et per

et per intervalla, et cōstanter, non sine metu prosilientium, neque Iudeorum more, ut breviter dicam. decrant enim quæ propria gentis essent, audacia, cursus, et omnium simul impetus: et ut non sine offensione recederent. Languidioreſ uerò progressi quàm solebant, etiam Romanos solito promptiores offendere: qui corporibus quidem atq; armis ita undiq; aggeres sepsere, ut nusquam igni aditum relinquerent: animū uerò ita confirmauerunt, ne quis loco antequam occumberet moueretur. nam præter omnium rerum desperationem si etiam illud opus esset exustum, acerbissimus pudor milites occupauerat, si aut calliditati uirtus cederet, aut arma temeritati, aut peritia multitudini, aut Iudæis Romani. Simul autem misilia pro illis faciebant in prosilientes delata: et qui cecidisset, posteriores impediēbat, ac periculum antecedētis molliores eos efficiebat. Qui uerò intra teli iactum uenire properassent, alij disciplina hostium et densitate perterriti, alij confixi hastis retrocedebant: et ad extremum alius alium timiditatis arguens, re infecta reuertebantur. Calendis autem Iulij tentata fuerat expugnatio. Iudæis autem inde digressis, Romani machinas admo- uere, quamuis ab Antonia saxis atque igni ferroq; peterentur, et quodcunque hostibus telum necessitas attulisset. nam licet multum mœnibus Iudæi confiderent, machinasq; contemnerent, tamen eas applicare prohibebant Romanos. Illi autem Iudæis studium esse rati, ne murorum infirmitate Antonia laderetur: et fragilibus eam fundamentis suspicantes, contra certabant. Nec tamen quod seriebatur, ictibus obediebat: sed ipsi quidem crebris in se misilibus iactis, cum nullis periculis desuper uenientibus lassarentur, arietum opus urgebant. cum uerò inferiores essent, ac lapidibus frangerentur, alij scutis super corpora concameratis, fundamenta manibus et uellibus suffodiebant. Itaq; saxis quatuor obstinato labore concussis,

concussis, quietem utrisq; nox attulit: & in ea murus arietibus labefactatus, ex qua parte prioribus Ioannes aggeribus insidiando murum suffoderat, subsidente cuniculo repente labitur. Verum præter spem utrorumq; animi affecti sunt. Nam Iudæi quidem quibus maxorem esse oportebat, quod ruina præter spem acciderat, & aduersum eam præcauti non fuerant, tanquam maneret Antonia confidebant. Romanorum autem inopinatam letitiam ex celeri subuersione natam, conspectus alius murus, quem intrinsecus Ioannes edificauerat, citò restrinxit. Veruntamen priore faciliior oppugnatio uidebatur. Tunc enim & ascensum per ruinas promptiorem, & Antonia esse infirmioremurum, qui recens erat, citòq; destrui posset, arbitrabantur. Nemo tamen eum audebat ascendere: quod ei qui primus id tentauisset, certissimum esset exitium. Titus uero spe, atq; oratione putans alacritatem pugnantium excitari, & adhortatione atq; promissis sæpe quidem periculorum nasci obliuia, interdum autem mortem solere cõtemni, in unum congregatos fortissimos experiebatur, dicens: Com-militones, hortari quidem ad ea, quæ periculum non afferunt, apertè & ipsis qui rogantur, & qui eos rogant, ignauie reprehensionem parit. exhortatione autè opus est in solis rebus ambiguï: quippe illa per se quenq; gerere dignum est. Itaque difficilem uobis in murum esse ascensum ipse profiteor: quod autem uel maxime oporteat gloriæ cupidos pugnare cum difficilimis rebus, pulchrumq; sit cum laude mori, nec erit infructuosum si qui primi fortiter fecerint, prosequar. Primum quidem uos illud hortetur, quod nonnullos fortasse deterreat, Iudæorum patiens animus, & in aduersis rebus dura cõstantia. Romanos enim eosq; milites, quibus in pace bella discere, in bello autem uincere consuetum est, à Iudæis manu uel animo superari turpissimum est: idq; in fine uictoriæ, cum etiam dei

productus: ita enim Simon Anano Bamadi filio preceperat, qui erat eius satellitum crudelissimus, cauillatus si quid eum inuarent, ad quos exire uoluisset. corpora uero sepeliri prohibuit. Post hos Ananias quidam, pontifex, filius Masbali, nobilis, et scriba curiæ, uir fortis, ex Ammaus genus ducens, et cum his quindecim ex populo clariores necantur. Iosephi uero patrem conclusum asseruabant: missoque præcone denunciant, ne quis in ciuitate degentium uel colloqueretur cum eo, uel in unum ueniret, prodicionis metu proposito: et eos qui hæc cum illo deflerent, ante questionem perimebant. Ista uidens quidam Iudas filius Iudæ, unus ex numero prefectorum Simonis, qui turrim ab eo sibi creditam custodiebat, fortasse quidem nonnihil etiam misericordia crudeliter pereuntium, magis autem sui prouidentia, conuocatis decem fidelissimis contubernaliis: Quousque tandem, inquit, hæc mala sustinebimus? quam uel salutis spem habemus, seruantes pessimo fidem? Ecce iam fames oppugnat, Romani uero penè intus sunt. Simon autem bene quoque meritis infidelis est: metusque etiam apud eum poenæ, et apud Romanos certa foederis dextera. Ergo age, tradito muro et nosmet seruemus et ciuitatem. Nihil autem graue Simon patietur, si cum de se desperauerit, poenas citius pendet. His ubi decem assensi sunt, mane ceteros quos subiectos habebat, per diuersum dimittit, ne quid eorum quæ cogitauerat proderetur. ipse uero de turri hora tertia Romanos inuocabat. illorum autem alij præ superbia contemnebant, alij non credebant, alios etiam pigebat, uelut mox capturos ciuitatem nullo periculo. Interea uero, cum Titus ad murum cum armatis succederet, ante rem Simon cognouit, turrimque uelociter occupat: Romanisque eos inspectantibus custodes peremit, et per murum proiecit corpora mortuorum. Ibi quoque circuiens Iosephus (nec enim rogare cessabat) caput uulneratur lapide, statimque attonitus cadit.

Excursus

Excursus autem ad eius casum factus est Iudeorū : abreptusq;
esset in ciuitatem, nisi Caesar misisset qui eum protegerent. Illus
autem pugnantibus, Iosephus quidem tollitur, parum quod
ageretur intelligens. seditiosi uero, tanquam interfecto quem
maxime cupiebāt, cum letitia conclamauerunt. Spargitur au-
tem hic rumor per ciuitatem : ex quo residuam multitudinem
mœror tenuit, uere perisse credentem, cuius fiducia profugere
cogitabāt. Audito autem Iosephi mater in carcere, mortuum
esse filium suum, ad cūstodes quidē, ex Iotapatis hoc ait certo
se credere, nec enim uiuo potiri. Secreto autem flens, ad ancila-
las hunc, inquit, fecunditatis recepiſſe fructum, quod ne sepe-
lire quidem sibi filium licuisset, à quo sepeliri sperasset. Verū
ne illam quidem mendacium diutius cruciauit, neque latrones
refecit. Cito enim curato uulnere Iosephus resipuit : progres-
susq; clamabat, illos sibi non multo post uulneris poenas datu-
ros. populum autem rursus ad fidem hortabatur. unde popu-
lo quidem fiducia, seditiosis uerò stupor incidit eius aspectu.
Profugorum autem alij statim de muro necessitate proſiliebāt:
alij uelut ad pugnam cum lapidibus progredi simulantes, mox
ad Romanos profugiebant. Hos autem seuior ea quàm in-
tus pertulerant fortuna conſequebatur : et fame, quam domi
reliquerant, uelociorem apud Romanos inueniebant ad exi-
tium satietatem. aderant namq; inflati ex inedia, et uelut mor-
bo intercutis aquæ turgidi. deinde uacuata replentes corpo-
ra disrumpebantur: nisi qui periti desideria cohibuissent, pau-
latimq; cibum desueto corpori obtulissent. Verum et eos qui
hoc modo seruariētur, alia plaga suscepit. Quidam apud Sy-
ros ex transfugis deprehenditur, è fumo uentris aureos collig-
gens. Transglutientes autē (ut supra diximus) eos ueniebant,
quod cunctos seditiosi scrutabātur: et maxima uis auri fuerat
in ciuitate, deniq; duodecim atticis comparabant, quod antea
uigin

uiginti quinque ualebat. Verum hac arte per unum detecta, totius castris fama percrebuit, quod auro transfuge pleni uenirent. Arabum autem multitudo et Syri, scisis uentribus supplicium minitabantur. Et hac ego clade nullam credo seuiorem contigisse Iudeis: una denique nocte duorum milium patefacta sunt uiscera. Et hac Titus iniustitia cognita, penè iussisset autores circumfuso equitatu iaculis appeti, nisi magna fuisset multitudo noxiorum, multoque plures puniendi, quam qui fuerant interempti. Conuocatis autem auxiliarium ducibus, itemque militum Romanorum (nam etiam militum quosdam hac tangebatur inuidia) utrisque iratus dicebat: si qui militum suorum hac committerent lucri causa incerti, nec arma propria quisquam erubesceret auro argentoque facta: Arabes autem et Syri, primo in alieno bello licenter calamitates inferrent. deinde crudelitatem in cadibus et in Iudeos odia Romanis ascriberet. hac enim quosdam suorum milites infamia participare, et his quidem mortem interminatus est, si quis in eadem postea repertus fuisset audacia. ad legiones autem mandata dedit, ut suspectos inuestigarent, atque ad se deferrent. Verum profecto auaritia contemnit omne supplicium, seuisque hominibus lucrandi amor innatus est: nullaque omnino calamitas plus habendi cupidini comparatur. Imò uero hac aliàs, et modum habent, et metu subiungantur. Deus autem, qui damnauerat populum, omnem uiam salutis ad interitum uerterat: denique id quod cum poena interdixerat Caesar, occulte in profugos admittebatur. Et si quis transfugisset, circumspectantes antè ne quis Romanorum uideret, eos scina debant, et ex uisceribus questum nefarium trahebant. in paucis autem reperiebatur, et plerosque sola spes consumebat. Hic quidem casus multos transfugarum reduxit.

De sacrilegio circa templum & relatis ex urbe cadaveribus & fame.

C A P V T X V I.

Ioannes

Ioannes autem, ubi rapina ex populo defuere, ad sacrilegium sese conuertit: multaq; donaria templi retinens, multaq; uasa diuina rei ministerio necessaria, crateras, & lances, & mensas, ne urceolis quidem abstinuit, quos Augustus eiusq; uxor miserat. Romanorum quidem imperatores honorauerunt semper templum atque ornauerunt: tunc autem Iudeus etiam alienigenarum dona distrahebat. ad socios autem dicebat, sine metu diuinis abuti debere, qui pro deo, qui pro templo militarent, & ex ipso ali. Proptereaq; sacrum uinum, & oleum, quod sacerdotes sacrificijs reseruabant, tutum erat effusum. namque in templo & multitudini distribuit, & illi sine horrore ungebantur & potabant. Non equidem recusabo dicere, quae dolor iubet. Puto si Romani contra noxios uenire tardassent, aut hiatu terrae deuorandam fuisse ciuitatem, aut diuui perituram, aut fulmina ac Sodome incendia passuram. multo enim magis impiam progeniem tulit, quam quae illa pertulerat. denique cum eorum pertinacia desperata, totus populus interijt. Et quid opus est singulatim narrare clades? Manneus Lazari filius, transgressus ad Titum, per unam portam quae sibi credita fuerat centum & quindecim milia & octoginta dixit elata cadauera, ex quo die castra propè ciuitatem posita sunt, ex die quartadecima mensis Aprilis, usque ad Calendas Iulij. haec autem immensa est multitudo: nec tamen ipse fuit appositus portae, sed publicam mercedem diuidens, mortuos ex necessitate numerabat. ceteros enim propinqui sepeliebant. sepultura autem fuit, elatos ex oppido proijcere. Post hunc autem nobiles profugi, omnia mortuorum egenorum sexcenta milia portis eiecta nunciabant: aliorum uero numerum minime posse comprehendere: cum autem pauperibus efferendis non sufficerent, congesta in maximis adibus cadauera esse inclusae, & frumenti quidem modium uenisse talento. post autem ubi

tem ubi muro circumdata ciuitate, ne herbas quidem legere iam liccret, ad hoc necessitatis quosdam fuisse compulso, ut doceret rimarentur, boumque ueterem fenum alimentum haberent. ster cusque collectum, quod ne uisui quidem tolerabile fuerat, cibus erat. Hæc Romani quidem audientes miserati sunt: seditiosos autem ne uidentes quidem poenitebat, sed patiebantur usque ad ea progredi: fatum enim eos reddiderat cecos, quod iam et ipsis imminerebat et ciuitati.

FLAVII IOSEPHI DE BELLO IV. daico liber septimus.

De suffolsione murorum, succensione aggerum, &
Sabino oppugnante murum. CAPVT I.

CLADES quidem Hierosolymorum in peius quotidie procedebant, cum et seditiosi magis accenderentur aduersis inclusi, postquam populum fames ipsosque iam posederat. Quin et multitudo congestorum in ciuitate cadauerum, et uisu horrenda erat, odoremque pestiferum emittebat, cum excursus etiam pugnantium moraretur. Nam ueluti per aciem ruerent, plurima cæde excitata, concubare mortuos cogeantur: et qui super eos pedem ponerent, neque miserabantur, neque horrebant: nec saltem sibi augurio fore putabant contumeliâ mortuorum. Gentili autem cæde polluti, dexteras ad externum bellum preparabant, tanquam exprobrantes deo (ut mihi uidetur) supplicij sui tarditatem. non enim spe uictoriæ maior pars eorum, sed desperatione salutis ferocius ferebatur. Romani autem quamuis plurimum in aggreganda materia laboraret, tamen intra uiginti et unum dies aggeres crexerunt

erexerūt, attonsis omnibus ad nonaginta usq; stadia circa op-
pidum lucis. Erat autem miserabilis terra facies, nam quæ ana-
tea arboribus et paradisis ornata fuerat, ea tunc deserta præ-
cisus undiq; arboribus cernebatur: nec ullus qui pridem Iudæā
uiderat alienigena et suburbana pulcherrima ciuitatis, cum
eius solitudinem tunc uideret, cōtinere lachrymas poterat, uel
non genere mutationem quantum pristinis derogasset. Omnia
nanq; insignia pulchritudinis, bellū deleuerat: nec si quis subia-
to aduenisset, qui locum prius scierat, eum cognosceret, sed
presens quæreretur ciuitatem. Romanis autem ac Iudæis, finitū
opus aggerum, par faciebat timoris initium. nanq; hi, nisi eos
quoq; exurent, captum iri ciuitatem putabant: Romani autē,
fortasse nec uoluntatem sibi fore illis incensis alios parare. nam
et materie defecerāt: et labori quidem corpora militum, crea-
bris uerò offensionibus animi cesserant. Verum ciuitatis cladi-
bus tristius Romani quàm ciues in ea degentes afficiebantur.
ad mala enim quæ hinc accidebant, etiam pugnatoribus ni-
bilo segnioribus utebantur. Sed eorum spes frangebatur, cum
aggeres insidijs, machinæ soliditate muri, manus uerò consli-
cius audacia repugnantium superaretur: et precipue, quòd
cum seditione fameq; ac bello totq; malis præstatiores Iudæo-
rum animos inuenirent, uirorum quidem inexpugnabiles esse
impetus arbitrabantur, inuictam uerò animorum magnitudi-
nem quæ calamitatibus aleretur. nam quis eos in rebus secun-
dis sustineat, qui malis ad uirtutem incitarentur? Illi quidem
propterea cautius custodias preparabant. Ioannis autē factio
apud Antoniam, simul et quæ futura timebantur, si disjiceretur
murus cauebat, et antequam arietes admouerentur, ope-
ribus instabat: nisi quia conatus eorum irritus fieret. Aggressi
enim cum facibus aggerē, spe decepti remeauere. Nam primū
ne concordare quidem eorum uidebatur consilium, paulatim
et per

et per internalla, et cōstanter, non sine metu profilientium, neque Iudeorum more, ut breuiter dicam. decrant enim quæ propria gentis essent, audacia, cursus, et omnium simul impetus: et ut non sine offensione recederent. Languidiore uerò progressi quàm solebant, etiam Romanos solito promptiores offendere: qui corporibus quidem atq; armis ita undiq; aggeres sepsere, ut nusquam igni aditum relinquerent: animū uerò ita confirmauerunt, ne quis loco antequam occumberet moueretur. nam præter omnium rerum desperationem si etiam illud opus esset exustum, acerbissimus pudor milites occupauerat, si aut calliditati uirtus cederet, aut arma temeritati, aut peritia multitudini, aut Iudeis Romani. Simul autem misilia pro illis faciebant in profilientes delata: et qui cecidisset, posteriores impediēbat, ac periculum antecēditis molliores eos efficiebat. Qui uerò intra teli iactum uenire properassent, alij disciplina hostium et densitate perterriti, alij confixi hastis retrocedebant: et ad extremum alius alium timiditatis arguens, re infecta reuertebantur. Calendis autem Iulij tentata fuerat expugnatio. Iudeis autem inde digressis, Romani machinas adinuerunt, quamuis ab Antonia saxis atque igni ferroq; peterentur, et quodcunque hostibus telum necessitas attulisset. nam licet multum mœnibus Iudæi confiderent, machinasq; contemnerent, tamen eas applicare prohibebant Romanos. Illi autem Iudeis studium esse rati, ne murorum infirmitate Antonia laderetur: et fragilibus eam fundamentis sufficantes, contrā certabant. Nec tamen quod feriebatur, ictibus obediēbat: sed ipsi quidem crebris in se misilibus iactis, cum nullis periculis desuper uenientibus lassarentur, arietum opus urgebant. cum uerò inferiores essent, ac lapidibus frangerentur, alij scutis super corpora concameratis, fundamenta manibus et uellibus suffodiebant. Itaq; saxis quatuor obstinato labore concussis,

concussis, quietem utrisq; nox attulit : & in ea murus arietibus labefactatus, ex qua parte prioribus Ioannes aggeribus insidiando murum suffoderat, subsidente cuniculo repente labitur. Verum præter spem utrorumq; animi affecti sunt. Nam Iudæi quidem quibus mœrorem esse oportebat, quod ruina præter spem acciderat, & aduersum eam præcauti non fuerant, tanquam maneret Antonia confidebant. Romanorum autem inopinatam lætitiā ex celeri subuersione natā, conspectus alius murus, quem intrinsecus Ioannes edificauerat, citò restrinxit. Veruntamē priore faciliior oppugnatio uidebatur. Tunc enim & ascensum per ruinas promptiorem, & Antonia esse infirmiolem murum, qui recens erat, citòq; destrui posset, arbitrabantur. Nemo tamen eum audebat ascendere: quod ei qui primus id tentauisset, certissimum esset exitium. Titus uerò spe, atq; oratione putans alacritatem pugnantium excitari, & adhortatione atq; promissis sæpe quidem periculorum nasci obliuia, interdum autem mortem solere cōtemni, in unum congregatos fortissimos experiebatur, dicens: Com-militones, hortari quidem ad ea, quæ periculum non affrunt, apertè & ipsis qui rogantur, & qui eos rogant, ignauia reprehensionem parit. exhortatione autē opus est in solis rebus ambiguis: quippe illa per se quæq; gerere dignum est. Itaque difficilem uobis in murum esse ascensum ipse profiteor: quod autem uel maxime oporteat gloriæ cupidos pugnare cum difficilimis rebus, pulchrumq; sit cum laude mori, nec erit infructuosum si qui primi fortiter fecerint, prosequar. Primum quidem uos illud hortetur, quod nonnullos fortasse deterreat, Iudæorum patiens animus, & in aduersis rebus dura cōstantia. Romanos enim eosq; milites, quibus in pace bella discere, in bello autem uincere consuetum est, à Iudæis manu uel animo superari turpissimum est: idq; in fine uictoriæ, cum etiam dei

nitamur auxilio. nanq; offensiones nostra, Iudaice desperationes sunt. Illorum autem clades, fauore dei, uestrisq; uirtutibus crescunt. Etenim seditio, fames, obsidio, murorumq; sine machinis casus, quid sit aliud quàm in illos ira dei, nostrumq; adiumentum. Igitur non solum deterioribus inferiores uideri, sed etiam diuinum praesidium prodere, uobis non conuenit: Quo pacto autem non turpe uideatur, Iudeos quidem quibus non magni pudoris est ninci, qui seruire didicerint, quò minus in posterum id patiantur, mortem continere atq; in nos medios frequenter excurrere, non uictoriae spe, sed ostentationis gratia: uos autem totius penè terræ, marisq; uictores, quibus etiā non uincere probro habetur, ociosos sedentes, ne semel quiddē in hostes aliquid audaciter expertos, famem ac fortunam cum his armis opperiri: maxime cum paruo discrimine totū possitis efficere. Deniq; in Antoniā si ascenderimus, habebimus ciuitatem. Nam & si pugnandum sit aduersum intus positos, quod non arbitror, attamē capiti ac respirationi hostium inaspedere uictoriam nobis plenissimam repromittit. Equidē praetermissa nunc eorum laude, qui in bello cecidere, & immortalitate, qui Martio furore prostrati sunt, ex morbo pacis tempore mortem aliter sentientibus imprecor, quorū anima cum corpore sepultura damnatur. Quis enim uirorū fortium nescit, quod animas in acie ferro corporibus absolutas, purissimū elementum ether hospitio receptas inter sidera collocat: manesq; se bonos ac propitios heroas, uidendos offerunt postea ris suis? Quas uerò morbus corporis, tabesq; consumpserit, & si maxime probis ac piaculis purgatæ sint, subterraneæ tenebræ operiunt, altāq; obliuio suscipit, corporis simul & uitæ ac memoriae sine circumscriptione. Quod si necessario mors homini decreta est, ad hoc autem omni morbo leuius est, ferri ministerium, cui non uideatur ignauū negare usui, quod debita

bito redditurus sit. Et hæc quidem ueluti seruari nequeât, uel qui conati fuerint, prosecutus sum. est autē salutis spes in maximis quoq; periculis, qui uirilem animum gerunt. Primum enim quod decedit patet incessui: deinde totum quod edificatum est, facillimè dissolui potest. Vosq; plures hoc opus agredientes, alius alij pro adhortatione fietis atq; subsidio: uestraq; obstinatio breui animos hostium franget: ac fortasse nobis, si eam tantum cœperimus, incruenta res efficietur. Etenim ascendentes quidem nos prohibere scilicet conabuntur. si uerò clam, uel etiam per uim aliquid egerimus semel, quamuis paucos non sustinebunt. Me autem profectò pudeat, nisi qui primus hoc fecerit, inuidendum remunerationibus fecero: et qui uixerit quidem nunc equalibus præsit: beatissima uerò præmia sequantur occisos. Talia dicente Tito, cætera quidem multitudo periculi magnitudinem timuit: eorum uerò unus, qui in cohortibus militarent, Sabinus nomine, genere Syrus, uir et manu simul et animo fortis apparuit: licet si quis eum antè uidisset, quantum ex habitu corporis, ne specie quidem militem esse credidisset. erat enim colore nigro, exilis habituque: sed anima quædam heroica in macro corpore, atq; angustiore uiribus suis habitabat. Cùm primus itaq; surrexisset: Dedo me, inquit, tibi alacri animo Cæsar, et ante omnes in murum ascendo: atq; opto quidem, ut uires ac uoluntatē meā sequatur fortuna tua. quòd si cœpto casus inuiderit, scito me non præter spem, quòd res aliter cesserit, sed quòd sic decreuerim, pro te moriturum. His dictis, et scutum leua manu capiti prætendens, strictoq; dextera gladio, circa horam diei sextam murum petebat. sequebantur autem ex alijs, qui soli eius uirtutis æmuli esse cupiebant, undecim uiri. Multo autem omnes antecedebat diuino quodā impetu excitatus, cū de muro custodes iaculis et sagittis undiq; infinitis appeteret, atq;

ingentia saxa deuoluerent, quæ nonnullos de undecim deiecerunt. Sabinus autem misilibus occurrens, licet obrueretur sagittis, non tamen antè impetum cohibuit, quàm summa muri prehenderet, hostesq; in fugam uerteret. uiribus enim eius atque animi pertinacia territi, pluresq; ascendisse rati, non steterunt. Qua in re fortunâ quis, ueluti uirtutibus inuideat, semperq; præclaris facinoribus officiat non incusauerit? Siquidē hic uir neq; ab incepto errauit, & offensione lapidis cum maximo crepitu pronus decedit. Vnde factū est, ut Iudei reuersi, ubi solum & iacentem uidere, ex omni cum parte iaculis peterent. Ille uerò genibus nixus, & scuto protectus, primò quidē ulciscébatur hostes, multosq; ad se appropinquantē sauciāuit: uulnerum autem multitudine remisit dexteram: & ad extremum prius quàm redderet animam sagittis est obrutus, uir dignus pro fortitudine qui meliori fortuna uteretur. pro mensura uerò cœpti facinoris cecidit. Ceteri autem tres penē iam summa tenentes, obtriti lapidibus perierunt, & octo sauciati detracti, & in castra relati sunt. Hæc quidem tertia die mensis Iulij gesta sunt.

Romani Antoniā inuadūt, & à Iudæis repellunt. C. A. II.

BIduo autem post uiginti de numero excubantiū per aggeres militum congregati, signiferū ordinis sui, & duos quosdam ex ala equitum, & tubicinē unum ad se uocant: noctis hora per ruinas ad Antoniā otiose procedunt. occisis autē primis custodibus somno oppressis, murum obtinēt, ac buccina signum dari præcipiunt: quo ceteri quidē uigiles subito exsuscitantur, & fugiunt prius quàm multitudinē quæ murum ascenderat, cernerent. nam & timor illis, & tuba inginem quandā, ut magnum hostium numerum ascendisse crederent, ostendit. Cæsar autē signo audito, propere armat exercitum: & cum ducibus primis lēctorum catervæ comitatus, ascendit,

ascendit. Cùm autem Iudei ad templū interius confugissent, ipsi quoq; per cuniculū irruerunt, quem Ioanues aduersum Romanorū aggeres aperuerat. Dispositiq; amborū agminum seditiosi, tam Ioannis, quàm Simonis, arcebant eos summa ui atq; alacritate repugnandi. siquidē excidij finē putabant, locum sanctum penetrasse Romanos, quod & his uictoriæ principiu fuit. Ad ipsum autē adytum ualidissima pugna cōmittitur: his quidē templum ui occupare certantibus, Iudæis uerò Antoniam uersus eos repellentibus. Et sagittæ quidē ac hastæ utrisq; inutiles erant, strictis autem ensibus dimicabant. Neq; cōfliktu discerni poterat, ex qua parte quisq; pugnaret, permixtis uiris & propter angustias permutatis, cum & uocis intellectū magnitudo confunderet, multaq; mors esset utrinq; armæq; simul & cadauera iacentiū cōculcata frangeret præliantes. Semper autē si bellum fluctuans grauasset alterā partem, potiorū exhortatio & inferiorum conquestio nascebatur. Neq; aut fugæ aut persecutioni locus erat: sed propinquæ mutationes consilientū, & inclinationes permixtæ fiebant exercitus. Qui uerò inter primos stetissent, aut occidēdi aut moriendi necessitatē habebant, quod refugere non dabatur. nam & posteriores utriusq; partis, suos in frontē urgebāt, nullūq; inter dimicantes bello uacuum interuallū reliquerant. Cū autē Iudeorū animi Romanorū peritiā uincerent, iamq; omnino tota acies pelleretur (à nona enim hora noctis ad septimā usq; diei pugnabant) hi quidē simul omnes excidij periculum pro nutrimento uirtutis habebant: Romani uerò exercitus parti (nondum enim ascenderant legiones, illisq; spes pugnantium nitebatur) satis esse uisum est in præsentia, Antoniā obtinere.

De Iuliano Romano milite insigni fortitudine. CA. III.

Iulianus uerò quidam cēturio ex Bithynia non ignobilis, quem in illo bello, & armorū peritia, & uiribus corporis,

et animi spiritu omnium fortissimum ipse cognoui, ubi Romanos iam cedere, et male repugnare cōspexit (propter Titum autem apud Antoniam stabat) subito prosiliit, iamq; Iudeos uincentes solus ad interiorem usq; templi angulū persecutus est. Fugiebat autem uniuersa multitudo, neq; uim eius, neq; audaciā hominis esse opinātes. At ille per medios ruens, quos alios aliō disiecerat, ipsos quos occupasset, interficiebat: eaq; facie nihil Cæsari admirabilius, aut alijs horribilius uisum est. Verum et ipsum profectò fata persequébantur, quæ ab homine uitari non possunt. Calceos namq; habens, creberimis atque acutis clauis, ut cæteri solent milites, fixos, dum strato saxeis crustis solo curreret, labitur: magnoq; cum armorum sono deiectus, in tergum fugientes reduxit. Et Romanorum quidē clamor ex Antonia sublatu8 est, salutis eius metuentium: Iudæi uerò multis simul gladijs et hastis undiq; feriebant. Ille autem multam quidem ferri uim scuto excipiebat: sæpe autem conatus erigere se, percutientium multitudine reuolutus est, et iacens tamen gladio multos perculit. nec enim citò peremptus est, quando galea et thorace omnia mēbra neci opportuna septus erat. namq; diu ceruicem contraxerat, donec concisis alijs eius membris remisit uires, cum ei nemo auderet succurrere. Nimius autem dolor Cæsarem tenuit, ubi tantæ fortitudinis uirum in conspectu tantæ multitudinis uidit occidi: et quòd locus se quidem intercludebat auxilium ferre cupientem: alios autem, ne possent, metus impediēbat. Iulianus igitur diu cum morte luctatus, cum non paucos interfectorum suorum saucios reliquisset, agrè peremptus est: magna sui gloria, non apud Romanos tantum et Cæsarem, uerim apud hostes quoq; relicta. Iudæi uerò etiā mortui raptò corpore, Romanos in fugam uersos, in Antoniam concludere. Fortiter autem in eo pralio decertauere, Alexas quidem et Gypthæus, ex agni

ex agmine Ioannis : ex parte uerò Simonis, Malachias, & Mertonis filius Iudas, & Sose filius Iacobus, dux Idumæorū: Zelote uerò fratres duo filij Iairi Simon & Iudas.

Iosephi oratio pro deditioe Iudæorum, & profugiu eorum.

CAP. IIIII

ITitus autem militibus suis imperat Antonie fundamenta diruere, faciliemq; ascensum cuncto exercitui preparare. Ipse uerò Iosepho ad se uocato (nanq; audierat eo die, qui erat mensis Iulij septimus decimus, diuinam obseruantia quæ entelechismos uocatur uirorum penuria defuisse, eaq; re populum nimis dolere) iterum dici Ioanni præcepit, quæ antè mandauerat: quòd etiam si quis eum pugnadi seuus amor teneret, cum qua placeret ei multitudine, ad bellum progredi liceret: dummodo non una secum & ciuitas interiret simul & templum: sanctum tamen locum uiolare desineret, ne ue indeum nefas admitteret. Potestatem autem haberet; si uellet, sacra intermissa celebrare per Iudeos, quos ipse delegisset. Itaq; Iosephus, ne soli Ioanni hæc intimaretur, sed etiam pluribus; unde exaudiri posset, constitit, & mandata Caesaris Hebraico sermone disseruit. Multum autem eos quò patriæ parcerent, precabatur, ignemq; depellerent iam templo contiguū, deoq; nota redderent consueta. His dictis populus tristitia simul & silentio tenebatur. Multis autem conuicijs tyrannus Iosepho cum execrationibus lacerato, postremò addidit, nunquam sibi excidium esse metuendum, quoniam dei ciuitas esset. Atq; cum exclamatione: Sanè uerò, inquit Iosephus, eam purā deo conseruasti, inuiolataq; sancta mansere: nec in eum cuius speras auxilium, quicquam impium deliquisti: sed solennia sacra consequitur. Et si quidem tibi quisquam quotidianum auferrat cibum; impium eum hostem putabis: deum uerò, quem perpetua religione priuaueris, belli auxilio speras futurū? Et

Romanis peccata imputas? qui nostras leges etiam nunc tuentur: et quæ ipse intercidisti sacra, deo reddi compellunt. Quis non inopinata mutationis causam gemat, ac desleat civitatē? cum alieni quidem, hostesq; impietatem tuam corrigat: tu uero Iudæus, et inter leges educatus, illis quoque in hac senior inueniaris. Atqui Ioannes etiam poenitere malorum, non est turpe in rebus extremis: bonumq; tibi exemplum patriam seruare cupienti propositum est, Iechonias rex Iudeorum: qui quondam Babylonij bellum sibi inferentibus, sponte ciuitate prius quam caperetur excessit, et cum cognatione sua uoluntariam captiuitatē sustinuit, ne hæc sancta hostibus proderet, deiq; donum uideret exuri. ob hoc sacra Iudeorum commemoratione laudatur: eumq; memoria transmissa per secula semper noua immortalem posteris tradit. Bonum o Ioannes exemplar, et si periculum præstò sit: ego autē ueniam quoq; tibi à Romanis spondeo, dum memineris, quod gentilis moneam, et Iudæis ista promittam, spectariq; oporteat, qui sit autor, et unde consilium. absit enim unquam me ita captiuū uiuere, ut genus aut leges patrias obliuiscar. Rursum indignaris et clamas, mihiq; maledicis. Etiam acerbiora mereor, qui hæc aduersus fata suadeo, deiq; sententia condemnatos seruare contendo. Quis ignorat scripta ueterum prophetarum, et responsum impendens miserrimæ ciuitati? Iam tunc enim eius excidium prædixere, cum quis homicidium gentile cœpisset. Vestrorum autem cadauerum non ciuitas tantum, sed etiam templum omne repletum est. Deus planè, deus ipse cum Romanis ignem sibi lustrationis infert, totq; scelerum plenā exurit ciuitatem. Hæc Iosepho cum fletu, et lachrymis prosequente, uox eius singultibus interrupta est. Et Romani quidē miserati dolorem, admirati sunt. Ioannes autem, eiusq; socij magis contra Romanos irritabantur, illum quoq; capere cupientes.

pientes. Nobilium tamen plurimos commouit eius oratio. &
 nonnulli quidem seditiosorū custodias formidantes, locis suis
 manebant, iandudum certi de suo pariter & ciuitatis exitio.
 fuerunt autem, qui capto discessionis tempore, ad Romanos
 confugere: in quibus erant pontifices Iosephus & Iesus. Filij
 uerò pontificum, tres quidem Ismaëlis, cui apud Cyrenem fue-
 rat caput abscisum, & Matthiæ quatuor: alterius uerò Mat-
 thiæ unus, qui post interitum patris aufugerat, quem Simon
 Gioræ cum tribus filijs, ut supra dictum est, interemit. Multi
 autem nobiles cum pōtificibus defecere: eosq; imperator cum
 per alia humane suscepit, tum sciens in alienigenis moribus
 illis uersari molestum esse, in Gophnam dimisit, ut ibi mane-
 rent interim, multas etiā pollicitus possessiones cuiq; peracto
 bello se redditurum. Illi quidem in destinatum municipiū Leti
 cum omni cautione discedunt. his autem in ciuitate non uisis,
 rumor seditionis iterum diffamatus est, quòd Romani trans-
 fugas occidissent, ut hoc metu uidelicet à fuga reliquos deter-
 rerent. Et paulisper quidem hæc calliditas eorum sicut antea
 ualuit, timor autem profugere cupientes inhibuit. Rursus au-
 tem postquàm eos Titus reuocatos à Gophna cum Iosepho
 murum circumire, & populo conspici iussit, multi ad Roma-
 nos fugiebant. In unum uerò congregati, & ante Romanos
 stantes, cum lachrymis atq; ululatu seditiosos rogabant, pri-
 mo quidem ut in ciuitatem Romanos susciperent, patriamq;
 seruarent. si hoc displiceret, saltem de fano exirent, tēplumq;
 sibi liberarent. nec enim ausuros sine maxima necessitate Ro-
 manos ignem sanctis immittere. His illi magis aduersabantur,
 multaq; in transfugas uociferati conuiitia, supra sacras portas
 iacula & ballistas & saxorum disposuere tormenta, ut omne
 quidem circum fanum spatium multitudine mortuorū sepul-
 chro, templum uerò ipsum castello simile uideretur. In loca

uerò sancta & inaccessa, cum armis adhuc & manibus gentili cede calentibus insiliebant: & ad hanc processere legis iniuriam, ut quam Iudeos indignatione oporteret exercere, si hæc Romani admitterent: ea tunc in Iudeos propria sacra temerantes, uteretur Romani milites. Nemo sanè fuit eorum, qui non cum honore templum aspiceret, atq; adoraret: latronesq; optaret, antè quàm intolerandum malum contingeret, pœnitere. Titus autem dolens uicem eorum, iterum Ioannem eiusq; socios increpabat, dicens: Non'ne uos ò sceleratissimi, cancello sanctum locum protexistis? Non'ne literis Græcis ad nostris incisas tabulas constituistis, quibus ne septa cuiquam transgredi liceret edicatur? Non'ne eos qui transissent, quâuis Romanus quis esset, uobis necare permisimus? Quid igitur in eo etiam mortuos conculcastis ò nocentissimi? Aut cur tēplum & externi & gentilis sanguinis confusione polluistis? Estor ego patrios deos, & si quis unquam hunc locū antè aspexit, (nunc enim neminē credo) itemq; testor & exercitū meum, & Iudeos qui apud me sunt, & uos ipsos, quòd non ego uos uiolare hæc compellam: quin & si locum acies uestra mutauerit, neque accedet ad sancta quispiam Romanorum, neque quicquam in eorum contumeliam faciet. seruabo autem uobis etiam templum nolentibus.

De iterata pugna extructis aggeribus, & excursionibus Iudæorum.

CAP. V.

HAcc Iosepho internunciante principis dicta, latrones ac tyranni existimantes non beneuolentia, sed timiditate hos sermones fieri, in superbiā tollebantur. Titus autem, qui neq; se ipsos miserari eos, neq; templo parcere perspiciebat, rursus bellum gerere decreuit inuitus. Sed uniuersum quidem his militem, quòd locus eum non caperet, inferre non poterat. Tricenis autè de singulis cēturijs uiris fortissimis lectis,

etiam

etiam chiliarchis singulis millesimos attribuit: hisq; duce præposito Cereali, hora noctis nona iubet in custodias impetum fieri. Cum autem ipse quoq; in armis esset, unaq; descendere statuisset, amici eum propter periculi magnitudinem ducumq; dicta continuerunt. plus enim operis eum in Antonia præfidentem militum certamini facturum esse dixerunt, quam si periculum subisset: omnes enim fore sub oculis imperatoris optimos belatores. His dictis paruit. Deinde ob hoc solum se manere locutus ad milites, ut de eorum uirtute iudicaret: ne aut fortis quisquam indonatus abiret, aut contra impunitus ignauus lateret, sed omnium spectator ac testis fieret ipse, qui et ulciscendi et remunerandi esset dominus: illos quidem ad aciem hora, qua supra memoratum est, dimisit. progressus autem ad speculam in Antonia quid fieret expectabat. Verum hi qui missi fuerant, non ita, ut sperabant, somno oppressos inuenere custodes: sed coortis cum clamore, confestim manus cõseruere, excubitorum autem tumultu exciti cæteri cateruatim excurrere. Itaq; primorum quidem impetum excipiebant Romani: qui autem illos sequerentur, in agmen proprium incidebant, multisq; suorum uelut hostibus utebantur. uocis namq; agnitionem confusus partium clamor, oculorum autem singulis nox ademerat: cum præterea quosdam furor cecos, alios iracundia, alios timor efficeret: idcirco obuium quenq; sine discretione feriebat. Romanis quidem scutorum coniunctione septis, et per globos prosiliëtibus, ignoratio minus nocebat: signi enim sui quisq; meminerat. Iudei uerò disiecti, tam impetus, quam recessus temere faciëtes, sæpe imaginem inter se hostium alijs alijs demonstrabant: cum reuertentem suum quisq; per tenebras, quasi Romanum aggredientem exciperet. Deniq; plures à suis quam ab hostibus sauciati sunt, donec orto die, uisu iam pugnâ discerneretur: et in acie stantes ordine, sagittis atq; telis uterentur.

uterentur. Neutri uerò cedebant, neque labore fatigabantur. Sed Romani quidē & sigillatim, & multi simul in conspectu imperatoris de uirtute certabāt: illumq; diem sibi quisq; promotionis initium fore putabat, si fortiter dimicasset. Iudæis autem & proprium cuiusq; periculum, & quòd templo metuerent, ministrabat audaciam: quòd tyrannus stans hos rogaret, alios uerberaret, & ad pugnandum interminationibus incitaret. Cominus autē plerunq; pugnatum est, sed citò & breui momento praelia mutabantur. neutra enim pars prolixū fuge spatium uel persecutionis habebat. Pro suorum autem euentu ex Antonia tumultus erat, & cōfidere superantibus, & stare si fugerent, acclamantium: eratq; ueluti quoddam belli theatrum. nec enim uel Titum uel alios, qui unā erant, quicquam eorum quæ in pugna gerebātur latebat. Postremò nona hora noctis cœpto praelio, quinta diei dissoluti sunt, cum neutri eo loco unde pugnam iniere certa fuga cessissent, uerum mediam in ancipiti praelio uictoriam reliquissent. Romanorū quidem plurimi nobiliter decertarunt. Iudeorum uerò partis quidem Simonis, Iudas Mertonis filius, & Simon Iosie: Idumeiq; Iacobus, & Simon, hic Cathlæ filius, Iacobus autem Sose: de Ioannis autem socijs Gyphthæus & Alexas: & de Zelotis, Simon filius Iairi. At Romanorū reliqua manus, die septimo subuersis Antonie fundamentis, latam uiam usq; ad templum fecit. admotæq; muro legiones, mox aggeres inchoabant: unū contra interioris tēpli angulum, qui ad Septentrionē Orientemq; spectabat: alterum contra exedram, ad Aquilonis partem inter duas portas edificatam. aliorum duorum unum contra porticum Occidentalem templi exterioris, alterum contra Septentrionalem. Magno tamen opus cum labore ac miserijs proficiebat, cum materias à centesimo usq; stadio deportaret. Interdum autē insidijs ledebantur, cum ipsi quidem uincendi facultate

facultate mi nime cauerēt, Iudeis uerò propter desperationem salutis audacioribus uterentur. Nonnulli enim equitum, quoties ad ligna siue foenum colligendum exissent, interea dum id facerent, equos suos frenis exutos pasci sinebant: quos Iudei per cuneos erumpentes rapiebant. Itaque cum id crebro fieret, Caesar existimans, quòd erat uerum, negligētia suorum magis quàm Iudeorum uirtute rapinas cōtingere, trīsti animaduersione ceteros ad equorū custodiam reuocare statuit: unoq; milite qui equum perdiderat morte damnato, eò metu equos suos ceteris conseruauit. Nunquàm enim eos posthac in pascua dimittebant, sed tanquam natura his cōnexi ad necessitatem egrediebantur. Illi quidem tēplum oppugnabant, aggeresq; erigebant. Altera uerò die post eorum ascensum, multi seditiosorum, quos rapinae defecerāt et fames urgebat, congregati, in praesidia Romanorum, quae Eleòn montē uersus collocata erant, circa undecimam diei horam impetum faciunt. sperabant enim primo quidē inopinatos, deinde curandi corporis causa quiescentes, facile decipi posse. Verum cognito illorum conatu, Romani de proprijs custodijs celeriter collecti obstabant eis, murū transcendere ac perrumpere uiolenter ambitum conatis. Conflato autem uehemēti praelio, et alia multa ab utraque parte fortiter gesta sunt: cum Romani praeter fortitudinē etiam bellandi peritia, Iudei uerò immoderato impetu et effrenatis animis uterētur. dux autem his pudor erat, illis necessitas. nam et amittere Iudeos, ueluti laqueis irretitos, Romanis turpissimum uidebatur: et illi unam spem salutis, si murum ui perrumpere possent, habebant. et quidam ex ala equitum, Pedanius nomine, Iudeis in fugam uersis, atq; in uallem coactis equo in aduersum montem à latere incitato praeteruectus, rapit unum ex hostibus fugam persequentem, iuuenē et grauem corpore, et armis undiq; septum,

talo

talo comprehensum: tantum se inclinavit equo currente, tam-
 tamq; dexteræ uim itemq; ceteri corporis, et equestris peri-
 tiæ demonstravit. Iste quidē tanquam munus aliquod rapui-
 set, captiuum ferens, ad Cæsarem uenit. Titus autē uires eius
 qui ceperat admiratus, et captiuo, quia murum aggredi ten-
 tauerat supplicio tradito ipse tēpli oppugnationem curabat,
 utq; aggeres mature fierēt perurgebat. Inter quæ Iudæi ad-
 uersis pralijs male tractati, tumescēte paulatim bello et in
 templi serpente perniciem, sicut in pūtrefacto corpore asso-
 let, membra peste occupata, praueniētes ne ulterius procede-
 ret, abscindebant. Porticus enim parte, quæ ab Aquilone in
 Orientem pertincens Antonia iungebatur, incensa, deinde ad
 uiginti ferē cubitos abrupte, immisso sanctis incendio mani-
 bus suis. Biduo autem post, prædicti mēsis uicesimo et quarto
 die, Romani porticum inflammauerunt: et usq; ad quartum de-
 cimum cubitum igne progresso, Iudæi similiter culmen abij-
 ciunt: neq; omnino recedentes ab operibus, et Antonia con-
 tinentia dirimētes, cum liceret eis ac deberēt incendium pro-
 hibere. Itaq; immisso igne, cursum eius otiose pro sua utilitate
 metiebantur. Circa templum autē nunquā prælia cessauerunt
 sed frequens erat paulatim contra se excurrentium pugna.
 Iisdem autē diebus, quidam ex Iudæis, uir et corpore breuis,
 et uultu despicabilis, tamq; genere quā rebus alijs uilissi-
 mus, Ionathas nomine, progressus ad Ioannis pontificis monu-
 mentum, cum alia multa superbe ad Romanos prolocutus est,
 tum quem fortissimum haberent ad singulare prælium prouo-
 cavit. At qui contrā steterunt, multi quidē dedignabantur: erant
 autem inter eos (ut assolet) etiam qui timerent: quosdam uerō
 non inconsulta mouebat ratio, cum mortis cupido non debere
 cōfligere. nam qui de salute desperassent, eos neq; cautos im-
 petus habere neq; deū uereri: et cum his in discrimen uenire,
 quos

quos neq; uincere magnum sit, & uinci cum dehonestamento periculosum, nō fortitudinis, sed ferocitatis uideri. Cum autem diu nemo procederet, multa; Iudeus eorum timiditati illuderet, homo arrogans & superbus, Romanus ex ala equitū nōmine Pudens, insolentiam eius exosus, fortasse autē etiam corporis breuitate sublatū, incōsulte profiliit: & ceteris cōmissa cū eo pugna risum præbuit, à fortuna proditus. Lapsū enim Ionathas interfecit: deinde pede supra mortuū posito, leua scutum, dextraq; cruentū gladiū coruscabat: armisq; cum fremitu concussis exercitui & iacenti insulans, spectantes Romanos increpabat: donec cum tripudiantem & uana iactantem, Priscus centurio sagitta transfixit: eoq; facto, & Iudeorum & Romanorū clamor uariis excitatus est. Ille autē dolore in uertiginē tortus, supra corpus hostis incubuit: belli; felicitatem ratione carētem q̄ uelox ultio sequeretur ostendit.

Romani flammis pereunt dolo Iudaico, & de Artorio quodam.

C A P . V I .

Seditiosi uerò templum tenētes aperte quidem & quotiā die militibus in aggeribus positīs repugnabant. Viceſimo autem septimo die prædicti mensis, huiusmodi dolum excogitant. Occidentalis porticus spatium, quod inter culmen & trabes erat uacū, syluis aridis, itemq; sulfure ac bitumine repleuere, deinde uelut oppressi cedebant. Quare multi quidem temerarij fugientibus instabant, & in porticum ascendere positīs scālis nitebantur. qui uerò prudētiores erant, nullam suę causam Iudeis fuisse cogitantes, locis suis manebāt. Verum porticu repleta his qui ascenderant, ignem immittunt Iudei: excitatq; undiq; subito flamma, Romanos & qui extra periculum steterunt ingens stupor inuasit, & desperatio quos incendiū ceperat, occupauit. flāmis enim cincti semetipsos retrorsum in oppidū, alij uerò in hostes præcipitabāt: multi spe salutis

salutis desilientes in puteos, ilico debilitabantur: alios, dum conantur, præueniebat incendiū: alij ferro flammam antevertebant. statim uerò et alios fugientes ignis comprehendebat, plurimum peruagatus. Casarem uerò licet morientibus indignaretur, quod iniussi porticum ascenderant, misericordia tamen eorum tetigit. cumq; nemo prohibere posset incendium, hoc erat tamen solatio pereuntibus, quia uidebant eius dolorem, pro quo ipsi animam perderent. uociferans enim et ante alios prosiliens, et comites suos quàm possent auxilium ferre obsecrans, cernebatur. eiusq; uoces et affectiones quisque, uelut aliquam præclarissimam sepulturam, secum auferens moriebatur. Nonnulli tamē recepti in partem porticus latiore, flammarum quidē periculum euasere. obfesi autem à Iudeis, cum diu saucij restitissent, postremò uniuerfi cecidere. Post omnes autem quidam iuuenis, nomine Longus, toti huic ornamento fuit calamitati: et quauis sigillatim digni sint memoria qui perire, omnium tamen fortissimus demonstratus est. Quem Iudei quidem, et quia fortis erat, et quia interficere eum cupiebant, ad se descēdere promissa fide hortabantur. frater uerò eius Cornelius, qui ex altera parte stabat, ne gloriam suam Romanamq; militiā dehonestaret orabat: cui magis obtemperauit: sublatoq; altius gladio, ut ab utrisque partibus cerneretur, semetipsum occidit. Eorum autem quos ignis obfederat, Artorius quidam, calliditate seruatus est. Appellato enim clara uoce Lucio quodam, commilitone et contubernali suo: Hæredem te, inquit, relinquo totius patrimonij mei, si me exceperis. Cum autem ille prompto animo accurrisset, ipse quidem qui se in eum proiecerat, uixit: Lucius uerò pondere oppressus, constratoq; lapidibus solo allisus, continuo moritur. Ea calamitas paulisper quidem Romanis tristitiam comparauit, in posterum tamen cautiores effecit, et aduersus

et aduersus Iudæorum insidias iuuat, quibus plerunq; loca moresq; hominum nescientes ladebantur. Exusta est uerò porticus ad turrim usq; Ioānis, quam ille belli tempore quod cum Simone gerebat, supra postes qui in Xystum ducerent edificauerat: reliquum uerò Iudæi, postquam consumpti fuerant qui ascenderāt, absciderunt. Posterò autem die Romani quoque, porticum quæ in Boreæ parte fuit, ad orientalem usq; totam incendunt; continentem angulos eius, quæ appellatur Cedronos, super uallem adificata: unde etiam profunda erat et horribilis eius altitudo.

De fame Iudæorum.

CAPVT VII.

Circa templum quidem ita res se habebant. Eorum uerò qui per ciuitatem fame corrumpebantur, infinita multitudo moriebatur. Inenarrabiles autem clades eueniebant. Per singulas nāq; domos, sicubi aliqua uestigia cibi apparuisset, bellum illico gerebatur: et amicissimi inter se ad manus ueniebant, miseris diripiētes animis uiaticum. Fides autē penuria nec moriētibus habebatur: sed etiā quos uiderēt expirare, scrutabantur latrones: ne quē forte cibum sinu occultas quispiam, moreretur. Ipsos autē spes egestate uictus hiātes, ueluti canes rabidos decipiebat: et impingentes in ostia, tanquam ebrii ferebantur, easdemq; domos bis ac ter eodē momēto desperatione inquietabant: omniaq; dentibus neceſſitas subigebat: et ea colligētes quæ nullum, quamuis sordidissimum mutorum animalium, non horreret, comedere patiebantur. Deniq; nec cingulis nec calciamētis abstinuere, coriaq; scutis detracta mandebant. Quinetiam fœni ueteris laceramenta uictui habebantur: cuius nonnulli exiguum pondus quatuor atticis uenundabant. Et quid opus est famis improbitatem ex rebus anima carentibus demonstrare: factū enim relaturus sum, neq; apud Græcos, neq; apud Barbaros cognitum, et dictū quidē horrendum,

horrendum, auditu uerò incredibile. Itaq; libenter hanc calamitatem intermittere, ne mentiri me posteri existimarent, nisi testes multos haberem: et fortasse frigidam patriæ referrem gratiam, parcius ea discerens, quorum fata perpeſa eſt.

De muliere quæ per famē filiū coxerat. CAP. VIII.

Mulier quedam ex numero trans Iordanē habitantium incolarum, Maria nomine, Eleazari filia de uico Vetzobra, quod ſignificat domus hyſſopi, genere ac diuitijs nobilis, cum alia multitudine fugiēs in Hieroſolymā recepta, cum ceteris obſidebatur. Huius alia quidē bona tyrāni diripuērunt, quæ ex tranſamnanis locis in oppidū cōportauerat: reliquias uerò conditorū, et ſi alimenta reperiſſent, irrum-pentes domum eius ſatellites, quotidie auſercbant. Grauit̃ autē mulier indignabatur: proptereaq; ſapiſſime raptoribus maledicēs, et imprecans, eos contra ſe uehemētius irritabat: cum neq; iratus, neq; miſerans, eam quiſquam uellet interficere. Sed uictum quidē parando alijs parabat: undiq; autem adempta iam erat ei etiam reperiendi ſacultas, famesq; uiſceribus et medullis irrepſerat: plus uerò quā fames iracundia ſuccendebat. Igitur ui animi ac neceſſitate impulſa, rebus aduerſis contra naturam excitatur: raptōq; filio, quem lactentem habebat, miſcrum te, ait, infans, in bello et fame et ſeditione cui te ſeruauero? Apud Romanos etiam ſi uiueris ſeruiturus es: fames autem præuenit ſeruitutē: his uerò ſeditioſi ſæuioreſ ſunt. Eſto igitur mihi cibus, et ſeditioſis furia, et humanæ uitæ fabula, quæ ſola deſt calamitatibus Iudæorū. Et hoc ſimul dicēs, occidit filium, coctumq; medium comedit: adopertū uerò reliquū ſeruauit. Ecce autem aderāt ſeditioſi, et contaminatiſſimi nidoris odore capti, mortē ei ſtatim, niſi quod paraffet oſtenderet, minabātur. Illa uerò bonam partē ſe reſeruaffe reſpondens, aperit filij reliquias. Illos autē con-
feſtine

ſiſtim horror cepit atq; dementia, uſuq; ipſo dirigerunt. At mulier: & hic, inquit, eſt uere filius & facinus meū: comedite: nā & ego comedi. Nolo ut ſitis aut ſœmina molliores, aut matre miſericordiores. Quòd ſi uos pietatem colitis, & mea ſacrificia repudiatis, ego quidē comedi, reliquum eius me manebit. Poſt hoc illi quidē trementes exierunt, ad hoc ſolum timidi, uixq; hoc cibi matri ceſſere. Mox autem repleta eſt eo ſcelere tota ciuitas: & unusquiſq; ante oculos ſibi cladē illam proponēs, tāquam hoc ipſe admiſiſſet, horrebat. Ab omnibus autē quos fames urgebat, properabatur ad mortem: & beati appellabātur, qui priuſquam id paterenter interiſſent. Cito autē Romanis etiam nuntiata eſt illa calamitas: eorumq; alij non credebant, alij miſerabantur, multos autem uebementius eius gentis odium cepit. Caſar autem ſuper hoc deum placabat: ſi quidem Iudæis pacem obtuliſſet, eiſq; liberam propoſuiſſet omnium obliuionem quæ commiſerāt. Illos autem pro cōcordia ſeditionem, bellum pro pace, pro ſatietate atq; opulētia famem optaſſe: & qui proprijs manibus templum, quod ipſe eis ſeruāſſet, incendere cōperant, huiusmodi alimentis eos eſſe digniſſimos. Veruntamen ſcelus huius neſandi uictus, ruina ſeſe patriæ operturum: neq; relicturum in orbe terræ, ut ſol inſpiciat ciuitatem, in qua matres ſic ueſcerentur. Ante matres autem patribus huiusmodi alimēta deberi: qui nec poſt eiſmodi clades arma deponerent. Simul hæc dicēs, deſperationem hoſtium reputabat, nec eos ſanam mentem recepturos exiſtimabat, qui cuncta iam pertuliſſent, quibus antequam ea paterentur, mutare ſententiam ſperabantur.

De expugnatione muri & incēdio tēpli. C A P. I X.

Octauo autem die menſis Auguſti, cum due legiones aggeres perfeceſſent, ad exedram occidentalem templi exterioris admoueri arietes iuſſit: cum diebus antē ſex,

qui firmissimus erat aries, parietem sine intermissione pulsando, nihil omnino profecisset. Verum & huius & ceterorum magnitudinem structura lapidum superabat. Septentrio-
nalis autē portæ alij fundamēta suffodiebant: multumq; fati-
gati, exteriores tantum lapides euellere potuere: ab interio-
ribus autem portæ sustinebantur, tamq; diu mansere, donec
instrumentorū & uestium conatibus desperatis, Romani sca-
las porticibus applicuere. Iudæi uerò præuerti, ne eas subire
prohiberēt, cum his congressi dimicabant. Et alios quidē re-
tro depellentes præcipitabant, accedētes alios subsidio truci-
dabāt: multos de scalis egredientes, priusquam se scutis obe-
gerent, feriētes gladijs præueniebant, nonnullas autem scalas
armatorum plenas, in latus declinantes, deijciēbāt. Vnde Ro-
manorum quoque non parua cædes sequebatur. Alijs signis
ablatis pro his decertabant, rapinam eorum grauissimæ fore
turpitudini ducentes: postremo tamē Iudæi & signis potiun-
tur: & eos qui unā ascenderāt interficiunt, ceteri uerò clade
intercuntium perterriti descendunt. Romanorum quidē ne-
mo non aliquo factō opere procubuit. Seditiosorum autē, qui
prioribus prælijs etiā tunc fortiter pugnaucrūt, & præterea
Eleazarus fratris Simonis tyrāni filius. Titus autē cum uide-
ret se alieno tēplo cum dāno & nece militum parcere, ignem
portis subijci iussit. Inter hæc autem ad eum profugi ueniūt,
Ananus ex Ammaus, Simonis satelles crudelissimus, & Ar-
chelaus filius Magadati: idcirco sperātes ueniā, quod Iudæos
uictores reliquerāt. Titus autem cum hanc eorum in Iudæos
crudelitātē audiuit, utrūq; obtruncare decreuit: dicebat enim
necessitate, non uoluntate uenisse: nec salute dignos esse, in-
censam ipsorum causa patriam deserentes: ueruntamen cohi-
buit iracundiam fides, eosq; dimisit: sed non eo loco habē-
dos, quo etiam alios credidit. Iam uerò portis milites ignem
admouerant,

admoucrant, liquefactoq; argento cito lignum flammæ absumpserant, cum subito auctæ proximas inde porticus corripuerunt. Iudeis uerò ignem circum se uidentibus, corpora simul animaq; ceciderunt: & stupore attoniti, adiuuare quidē uel extinguere nemo conatus est: stantes uerò aspiciēbāt, nec tamen his quæ absumerētur dolētes, saltem ut quod reliquum esset saluum haberēt, animum colligebant. Illo quidem die, & quæ secuta est nocte, crescebat incendium: paulatim enim nec simul undiq; inflammari porticus potuerunt, postero autem die Titus parte militum iussa incendium restringere, perq; proxima portis loca uia sternere, ut facilius agminibus esset ascensus, rectores ad se conuocat: sexq; collectis qui erāt proceres, Tiberio Alexandro totius militiæ præfecto, & Sexto Cereali quintæ legionis præposito, & Largio Lepido decimæ, & Tito Frigio quintædecimæ, cum quibus erat etiam Aeternius Fronto magister duarum Alexandrinarum legionum, & M. Antonius Iulianus procurator Iudææ, congregatisq; præterea chiliarchis & procuratoribus, consilium de templo proposuit. Alijs quidem uidebatur lege belli utendum esse: nunquam enim Iudeos à nouis rebus posse desinere templo manente, quò omnes ubicunq; essent colligerentur. Nonnulli si tēplum reliquissent Iudæi, neq; armis pro eo quisquā certaret, conseruandum esse suadebāt: si uerò id pugna obtinissent, ignibus consumendum: quoniam castellum iam uideatur esse, nō templum: & piaculum non ipse, uerum illi qui id fieri cōēgere, committerent. Tito autem, nec si superstantes dimicarent Iudæi, pro hominibus anima carentia ulciscendum esse dicente, neq; se unquam tantum opus incensurum: iam enim Romanorum fore hoc damnum, sicut ornamentum quoq; fore imperij, si maneret: iam certi quid uellet, ad eius accedunt sententiam, Fronto, Alexander & Cerealis. Tunc

quidem cōsiliū dimisit: iussisq; militibus requiescere, itemq; ducibus ut his in procinctu ualidioribus uteretur, uiam sternere per ruinas lectis ex cohortibus imperat, ignemq; restinguere. Illo quidem die Iudæos labor itemq; timor ab impetu continuit. Postero autem collectis uiribus, et recepta fiducia, per orientalem portam contra templi exterioris custodes, secunda hora dici procurrunt. Illi autem primam quidem cōtentionem fortiter exceperunt: septiq; scutis, à fronte murum condensae acie imitantur, certum tamen erat eos non diu duraturos, quod et multitudine infestantiū et animis uincerentur. Cæsar autē priusquam uerteretur acies (nam pugnam ex Antonia prospectabat) cum equitibus lectis uenit auxilio, impetum uerò eius non sustinuerunt Iudæi: sed primis interfecis, pleriq; fugam petunt: et cedētib; quidē Romanis, reuertētes instabant, cum autem illi retorsiissent, iterum refugiebant: donec circa horam quintā, Iudæi ui coacti templum introire conclusi sunt. Titus autē discessit in Antoniam, decreto postridie mane cum omni exercitu aggredi tēplumq; oppugnare. Sed id planè dei sententia iam dudum igne damnauerat: euolutisq; temporibus aderat fatalis dies, qui erat decimus mēsis Augusti, quo etiam prius à rege Babyloniorum fuerat crematum. A domesticis autem causam principiumq; sumpsit incendium. Nam cum paulisper Titi discessu seditiosi quieuisent, Romanos rursus aggrediuntur, custodumq; tēpli cum igne exterioris fani restinguētibus pugna committitur. Hiq; Iudæis in fugam uersis, usq; ad templum accesserunt.

Quēadmodū tēplū incēsum est inuito Tito. C A P. X.

Hic itaq; tunc militem quidam, nō expectato cuiusquam edicto, neq; tantum facinus ueritus, sed diuino quodam motus impetu, à cōtubernali suo sustollitur: et ex ardēte materia raptū ignē in fenestrā inserit auream, unde ad membra
circum

circū tēplum aedificata de Septētrionali regione aditus erat. Flamma uerò excitata, Iudæorū quidē calamitate dignus clamor exoritur, & ad subueniēdum properabāt: neq; iam uitæ parcendū rati, neq; uiribus tēperandum, amisso eo cuius gratia cautissimi uidebātur: mature autē hoc Tito quidam nuntiat. Et ille (nāq; casu in tabernaculo quiescebat sicut à prælio redierat) exilit: templumq; curriculo petit, prohibiturus incēdium: omnesq; post eum duces, & hos agmina perterrita sequebātur. Clamor autē ac tumultus erat, tāto exercitu sine ordine cōcitato. Cæsar autē uoce simul ac dextera pugnantibus signo dato, ignē iubebat extingui. Sed neq; uox eius audiebatur, quòd aures eorū maior clamor obstrueret, nutumq; dextre non attendebāt, cum alios bellum, alios ira distraheret. Introcurrētium uerò agminū impetū, non præcepta neq; interminationes continebant: sed quò furor eos duceret, sequebantur. Ad ipsos autem introitus conferti, multi quidem sese inuicem conculcabant: multi uerò ardentibus adhuc & fumantibus porticum incidentes ruinis, eadem quæ uicti patiebantur. Cum uerò ad templum accessissent, cēdicta quidem Cæsaris non audire simulantes, præcedētē quisq; ut ignem immitteret hortabatur: seditiosis autem iam subueniendi quidē spes nulla erat, sed fuga & cades omnia possidebat: magna uerò populi multitudo inualida & inermis, ubicunq; occupati fuerant, interficiebantur: & circum aram quidem ingens mortuorum numerus congerebatur: per gradus uerò templi, & sanguis multus profluebat, & eorum corpora qui suprā ceciderāt delabebātur. Cæsar autem ubi neq; impetum insanientium militum continere poterat, & flamma dominebatur, intrò cum rectoribus ingressus, & sanctū tēpli, & quæcunq; illic erant aspexit, ea quidē quæ apud alienigenas erat fama meliora, iactatione uerò & opinione domestica nō

minora. Cum autem flamma nondum ex ulla parte ad interiora penetrasset; nec membra quæ circum templum erant, depasceretur, quod erat uerum, existimans adhuc illud opus posse seruari, & ipse prosiluit, militesq; rogare ut ignem restinguerent, conabatur, & Liberalem centurionem de stipatoribus suis, fuste multatos qui non obedirent iussit arcere. Illorum autem furor belliq; impetus quidam uehementior, Iudeorumq; odia, & Caesaris reuerentiam & prohibetis metum superabant: plerosq; autem prædarium spes incitabat, suspicantes intus omnia pecunia referta esse: quoniam fores auro factas conspicerent. Præterea quidam mules ex his qui intrauerant, cum Caesar ad inhibendum incedendum cucurrisset, ignem iam cardinibus portæ subiecerat: tumq; subito, postquam flamma intus apparuit, & duces cum Caesare discedebant, & stantes extrâ succendere nemo prohibebat. Templum quidem hoc modo inuito Tito exuritur. Sed quamuis hoc multum quis deslendum putet, ut opus omnium quæ audiuius aut uidimus maxime admirabile, tam extructionis genere, quam magnitudinis, itemq; munificentiae in singulis rebus, & gloria quæ de sanctis habebatur, maximum tamen ex fato capiet solatium: quod ut animalibus, ita operibus locisq; fatum sit ineluctabile. Mirabitur autem in eo etiam circumacti temporis fidem. Nam & menscm, ut dictum est, eumq; diem seruauit, quo primum à Babylonijs templum erat incensum. Et à prima quidem structione templi, quam Solomon rex inchoauerat, usq; ad hoc excidium, quod euenit secundo anno principis Vespasiani, mille centum triginta colliguntur anni, & septem menses, ac dies quindecim. A posteriore uerò, quam secundo anno Cyri regis Aggeus fecerat, usq; ad excidium quod Vespasiano imperante sustinuit ciuitas, anni sexcenti trigintanouem, & dies quadragintaquinque.

DUm templum autem incenderetur, etiā quicquid in ma-
 nus forte uenisset rapiebatur, & cades erat infinita de-
 prehensorum. Nec actæ fuit ætatis miseratio, aut reuerentia
 castitatis: sed & pueri & senes & sacri & profani similiter
 interficiebantur, atque omne genus hominum belli calamitas
 persequabatur, unaq; supplices cum repugnātibus necaban-
 tur: flammāq; ulterius progrediens, cum gemitu occumben-
 tium concrepabat. Et pro altitudine quidem collis, ardentisq;
 operis magnitudine, totam quis ardere crederet ciuitatem. illo
 autem clamore nihil maius aut horribilius excogitari potest.
 Nam & Romanarum legionum fremitus erat, & seditioso-
 rum ferro igniq; clausorum clamor ingens, & populi sursum
 deprehensi ad hostes fuga cum stupore, ac calamitatis cōque-
 stio: in colle autem constitutis, etiam multitudo oppidi conso-
 nabat. Iam uerò multi fame maridi, in mortē penē luminibus
 clausis, postquā ignem templi uidere, in questus interim uires
 clamoremq; receperunt. Resonabat autem & trans fluuium
 regio, & montes circumpositi grauiorem sonitum reddebāt:
 & tamen erant clades acerbiores tumultu. Nam collem quidē
 in quo templum erat exuri radicitus quis putaret, ita undiq;
 flamma plenum: uidebatur autem sanguis igne largior esse,
 pluresq; interfectioribus interfecti: omnisq; terra cadaueribus
 tegebatur, & supra corpora mortuorum gradientes milites
 cirsus fugientium sequebantur. Latrocinialis quidem multi-
 tudo, tandem pulsus Romanis, in exterius templum, deinde in
 ciuitatem euadit: populi autem quod fuit reliquum, in exte-
 riorem porticum confugerat. Sacerdotum autem nonnulli,
 primū uerubus itemq; sedibus suis, quæ ex plumbo factæ erāt,
 auulsis, in Romanos pro missilibus utebantur: deinde cum ni-
 hil

hil proficerent, ignisq; in eos euomeretur, in parietem secedentes octo cubitis latum, ibi manebant. Duo tamen ex nobilibus, cum ad Romanos transeundo seruari possent, aut munem cum ceteris durare fortunam, semetipsos in ignem iecere, & cum templo concremati sunt, Meirus filius Belgae, & Iosephus Dalei. Romani autem, quod frustra se circum templum edificijs parcere iudicabant, cum ipsum templum arderet, omnia simul incendunt, & quicquid ex porticibus reliquum erat, & portas: prater unam ex parte Orientali, altera ex Meridiana, quamuis eas quoq; postea funditus euerterint. Quinetiam arculas, quae gazophylacia uocantur, incendunt, in quibus magna uis erat pecuniae, ac plurimum uesium, aliaq; bona, & (ut breuiter dicam) omnes Iudeorum congestae diuitiae, quod opulentissimus quisq; illuc totas domos exhausserant. Venerunt autem etiam in eam quae restabat unam porticum, extra templum quod confugerant ex populo muliercule itemq; pueri & promiscua multitudo, prope ad sex hominum milia. sed priusquam de his Caesar quicquam decerneret, uel ducibus imperaret, ira flagrantem milites incendunt porticum. Hincq; contigit, ut alij cum se ex flamma praecipitarent morerentur, alios ipsa corrumperet, ex tanto autem numero nemo seruatus est. His causa interitus quidam pseudopropheta fuerat, qui eo die praedicauerat in ciuitate, quod eos in templum deus ascendere signa salutis accepturos iuberet. Multi enim a tyrannis tunc subornati prophetae, populo denuntiabant, ut expectarent dei auxilium, quo propterea minus profugerent, & eos qui supra timorem & custodiam fierent, spes retineret. Cito autem in aduersis homini persuadetur. Quod si etiam malorum instantium liberationem polliceatur qui fallit, necessario qui ea patitur, spei totus efficitur.

De prodig

De prodigijs excidium Hierosolymæ præcedentibus
& præfagijs.

C A P . X I I .

DEniq; miserabilis populus, illis quidē fallacibus deumq;
calumniantibus, credulus erat. Certis uerò prodigijs &
futuram solitudinem prænuntiantibus, neq; attendebant ani=
mo, neq; credebant: sed uelut attoniti, nec aut oculos habena=
tes, aut animas, edicta dei dissimulauere: modo cum supra ci=
uitatem sydus stetit simile gladio, & per annum perseuerauit
cometes: modo cum ante defectionem primi; belli motus ad
diem festum Azymorū populo conueniente (octauus autem
dies erat Aprilis mensis) nona hora nocturna, circum aram
itemq; templum tantum lumen effulsit, ut clarissimus dies pu=
taretur: & hoc usq; ad mediam permāsit horam: quod impe=
ritis quidem bonum augurium esse uidebatur: sacrorum uerò
peritis, priusquam eueniret, statim dijudicatum est. Eodemq;
festo die etiam bos, cum ad hostiam duceretur, agnum in me=
dio sani peperit. Orientalis autem porta interioris templi, cum
esset enea atq; grauissima, & sub uesteram uix à uiginti ui=
ris clauderetur, serisq; ferro uinctis obscraretur, pessulosq;
altos haberet in saxum limen demissos, uno perpetuo lapide
fabricatum, uisa est noctis hora sexta sponte patefcere. his au=
tem curriculo per custodes tēpli magistratui nuntiat, ascen=
dit ille, uixq; eam potuit claudere. Verum & hoc iterū igna=
ris quidē signum optimum uidebatur. Deum nanq; bonorum
portam sibi aperuisse dicebant. Prudentiores uerò templi tu=
tamen sponte sua dissolutū iri cogitabant: & hostium donum
esse, portas aperiri: solitudinemq; illo ostento signari inter se
pronuntiabāt. Post dies autem festos diebus paucis, uicesimo=
primo die mensis Maij uisio quedam apparuit fidem exce=
dens. Pro fabula autem fortasse quod dicturus sum haberetur,
nisi qui uiderunt superessent, & clades dignæ præfagijs
secutæ

secutæ fuissent. Nanq; ante solis occasum uisi sunt per inane ferri currus totis regionibus, & armatæ acies tranantes nubi-
 la, & ciuitati circumfusæ. festo autem die, quam pentecosten
 uocant, nocte sacerdotes intimum templum more suo ad di-
 uinas res celebrandas ingressi, primum quidem motum quen-
 damq; strepitum senserunt: postea uerò subitam uocem audire,
 quæ diceret, Migremus hinc. Quod autē his horribilius fuit,
 Iesus quidam, filius Anani, plebeius & rusticus, quadriennio
 priusquā bellum gereretur, in summa ciuitatis pace atq; opu-
 lentia, cum ad festum diem uenisset, quo ategias in honorem
 dei componi in templo ab hominibus mos est, repente exclā-
 mare cœpit: Vox ab Oriente: Vox ab Occidente: Vox à qua-
 tuor uentis: Vox in Hierosolymam & templum: Vox in ma-
 ritos nouos nouasq; nuptas: Vox in omnem hunc populum.
 Atque hæc interdū noctuq; clamitans omnes ciuitatis uicos
 circuibat. Nonnulli autem uirorū insignium, aduersum omen
 indigne ferentes, corripunt hominem, multisq; uerberibus
 afficiunt. Ille autem neq; pro se, nec ad eos qui se multabant,
 secretò quicquam locutus, eadem quæ prius uociferans perse-
 uerabat. Magistratus autem rati, quod erat uerum, magis di-
 uinum esse hominis motum, ducunt eum ad Romanorum præ-
 fectum: ubi plagis usq; ad ossa laceratus, neq; supplex cuiquā
 fuit, neq; lachrymauit: sed ut poterat inclinans maxime flebi-
 liter uocem ad singulos ictus respondebat: Veh ueh Hieroso-
 lymis. Albino autem interroganti (is nanq; iudex erat) quis
 esset, uel unde ortus, aut cur ista diceret, nihil retulit. Non
 prius autem cessauit à luctu misere ciuitatis, donec eum Albi-
 nus furere iudicatum dimisit. Ille autem ad belli usque tempus
 neq; adibat quenquam ciuium, neq; loqui uisus est: sed quoti-
 die uelut orationem quandam meditatus, ueh ueh Hierosoly-
 mis, querebatur. Sed nec imprecatus est cuiquam, cum in dies
 singulos

singulos multaretur, nec uictum offerētibus benedicebat. Sola uerò eius responsio ad omnes erat, triste præsagium. Maxime autem diebus fisis uociferabatur : idq; per annos septem et quinq; menses continuos faciens, neq; uoce rauior fuit, neq; delassatus est, donec obsidionis tempore ipsa re perspectis augurijs ipse quieuit. Supra murū enim circumiens iterum, ueh ueh ciuitati ac phano ac populo, uoce maxima clamabat. Cum autem ad extremū addidisset, ueh etiam mihi, lapis tormento missus eum statim peremit, animamq; adhuc illa omnia lugentem dimisit. Hæc si quis reputet, profecto inueniet, deum quidem hominibus consulere, modisq; omnibus præmonstrare quæ sint eorum generi salutaria : ipsos autem ob dementiam suam malis uoluntarijs interire: quandoquidem et Iudæi post Antōniam captam quadratum fanum fecerant : cum in sacris libris scriptum haberent, capiendam ciuitatem ac templum, si fanum quatuor angulis esset effectum. Sed quod maxime eos ad bellum excitauerat, responsum erat ambiguum, itidem in sacris libris inuentum, quod eo tempore quidam esset ex eorum finibus orbis terræ habiturus imperium. Id enim illi quidem quasi proprium acceperunt, multiq; sapientes interpretatione decepti sunt. Hoc autem planè responso, Vespasiani designabatur imperium, qui apud Iudæam creatus est impetrator. Sed enim homines fatum uitare non possunt, etiā si præuiderint. At uerò hi signorum quædam pro sua libidine interpretati sunt, alia cōtempserunt: donec patriæ excidio suaq; perniciæ, eorum iniquitas confutata est.

De imperio Titi & sacerdotū interfectione. C A. XIII.

Romani quidem, postquam seditiosi ad ciuitatem consurgere, templo itemq; omnibus circum locis ardentibus, signa in fano reposuere contra portam Orientalem : hiq; ibi sacrificio celebrato, maximis cum clamoribus declarabāt Titum imp

tum imperatorem. Vsq; adeo uero praeda satiati sunt milites uniuerſi, ut in Syria dimidio quàm pridem fuerat pretio pondus auri ueniret. Ex his autem sacerdotibus, qui in templi pariete perdurauerant, puer sitiens à Romanis custodibus pacem petebat, sitimq; fatebatur. Sed ubi illi tam etatis quàm necessitatis miseri, dedere ei dexterā, et ipse bibit, et quàm secū attulerat lagæna repleta, sursum refugiens abiit ad suos: nec cum quisquam custodum assequi ualuit, sed eius perfidie maledicebant. Ille autem nihil se præter placita fecisse dicebat. Dexteram enim sibi datam, non ut apud ipsos remaneret, sed ut tantum descenderet, atq; ut aquam acciperet: quæ cum fecerit, in fide mansisse. Astutiam quidem propter etatem, maxime pueri, qui decepti fuerant, mirabantur. Quinta uero die sacerdotes oppressi fame descendunt, et à custodibus ad Titum perducti, ut salutem sibi concederet orabant. Ille autem uenie quidem tempus illis præterisse ratus, perisse uero id cuius eos gratia merito conseruasset, decere autem sacerdotes interire cum templo, duci homines ad supplicium iubet. Sed tyranni cum socijs, quoniam bello undiq; tenebantur, circumdatis autem nusquā erat fugæ copia, Titum ad colloquia prouocant. Ille autem pro humanitate naturali saltem oppidum seruare cupiens, et amicis præterea suadentibus (latrones enim iam moderatiores factos esse arbitrabantur) in parte occidui templi exterioris confisus. Hic enim erant portæ, ac pons qui ciuitatem sumgebant, usq; tunc inter tentum militem ut Simonem ac Cesarem situm daret tineret

debat, prior alloqui coepit. Etiam ne saturati estis patrie
malis, o uiri? quibus neque uirtutis nostrae, neque infirmitatis
propriae uenit in mentē: sed inconsulto impetu ac furore per-
ditis populum & ciuitatem simul ac templum, ipsi quoq; iu-
ste perituri: qui primū quidem, postquam uos Pompeius for-
titer debellauerat, nouas res affectare non destitistis, deinde
etiam bellum apertum contra Romanum populum extulistis:
utrum ne multitudine freti? atqui parua manus uobis Roma-
ni exercitus satis restitit. Auxiliatorū fide? Et quae gens im-
perio nostro libera, Iudaeos praeter Romanis optaret? Sed uiri-
bus corporum? Atqui scitis nobis seruire Germanos. Firmita-
te murorum? Et qui maior Oceano murus, atq; obstaculum?
quo septi Britanni, adorant arma Romanorum. Animorū ob-
stinatione, uel astutia ducum? Atqui etiam Carthaginenses
captos esse noueratis. Itaq; uos contra Romanos ipsorum ex-
citauit humanitas, qui primum uobis & terram dedimus pos-
sidendam, & gentiles imposuimus reges, deinde leges serua-
uimus patrias, & uiuere uos non solū discretos, sed cum alijs
etiam uestra uoluntate concessimus: quodq; maximum est, tri-
butū capere dei nomine, ac donaria colligere permisi. Itaq;
offerentes neq; monuimus, neq; prohibuimus, ut hostes nobis
efficeremini ditiores. Itaq; pecunia uos contra nos instruere
i, satietatem in eos qui haec nobis
nitium exemplo serpentū uirus
, Neronis negligentiam contē-
quod membrum suū contractum
uitio detectū est, & ad spes im-
modicas explicatū. Venit pater
rnat a nobis ob ea quae in Ce-
nitū emiseret. Deniq; cum
causa misisset, stirpē uestrā

minora. Cum autem flamma nondum ex ulla parte ad interiora penetrasset: nec membra quæ circum templum erant, depasceretur, quod erat uerum, existimans adhuc illud opus posse seruari, & ipse prosiluit, militesq; rogare ut ignem restinguerent, conabatur, & Liberalem centurionem de stipatoribus suis, fuste multatos qui non obedirent iussit arcere. Illorum autem furor belliq; impetus quidam uehementior, Iudeorumq; odia, & Caesaris reuerentiam & prohibetis metum superabant: plerosq; autem prædæ spes incitabat, sufficantes intus omnia pecunia referta esse: quoniam fores auro factas conspicerent. Præterea quidam mules ex his qui intrauerant, cum Caesar ad inhibendum incedum cucurrisset, ignem iam cardinibus portæ subiecerat: tumq; subito, postquam flamma intus apparuit, & duces cum Casare discedebant, & stantes extrâ succendere nemo prohibebat. Templum quidem hoc modo inuito Tito exuritur. Sed quamuis hoc multum quis deplendum putet, ut opus omnium quæ audiuius aut uidimus maxime admirabile, tam extructionis genere, quam magnitudinis, itemq; munificentiae in singulis rebus, & gloria quæ de sanctis habebatur, maximum tamen ex fato capiet solatium: quod ut animalibus, ita operibus locisq; fatum sit ineluctabile. Mirabitur autem in eo etiam circumacti temporis fidem. Nam & menscm, ut dictum est, eumq; diem seruauit, quo primum à Babylonijs templum erat incensum. Et à prima quidem structione templi, quam Solomon rex inchoauerat, usq; ad hoc excidium, quod euenit secundo anno principis Vespasiani, mille centum triginta colliguntur anni, & septem menses, ac dies quindecim. A posteriore uero, quam secundo anno Cyri regis Aggeus fecerat, usq; ad excidium quod Vespasiano imperante sustinuit ciuitas, anni sexcenti trigintanouem, & dies quadragintaquinque.

De sacerdotibus, Gazophylaciis & porticu.

CAPVT X I .

DUm templum autem incenderetur, etiā quicquid in manus forte uenisset rapiebatur, & cades erat infinita deprehensorum. Nec actæ fuit ætatis miseratio, aut reuerentia castitatis: sed & pueri & senes & sacri & profani similiter interficiebantur, atque omne genus hominum belli calamitas persequebatur, unaq; supplices cum repugnātibz necabantur: flammāq; ulterius progrediens, cum gemitu occumbentium concrepabat. Et pro altitudine quidem collis, ardentisq; operis magnitudine, totam quis ardere crederet ciuitatem. illo autem clamore nihil maius aut horribilius excogitari potest. Nam & Romanarum legionum fremitus erat, & seditiosorum ferro igniq; clausorum clamor ingens, & populi sursum deprehensi ad hostes fuga cum stupore, ac calamitatis cōquestio: in colle autem constitutis, etiam multitudo oppidi consonabat. Iam uerō multi fame marcidi, in mortē penē luminibus clausis, postquā ignem templi uidere, in questus interim uires clamoremq; receperunt. Resonabat autem & trans fluuium regio, & montes circumpositi grauiorem sonitum reddebāt: & tamen erant clades acerbiores tumultu. Nam collem quidē in quo templum erat exuri radicitus quis putaret, ita undiq; flamma plenum: uidebatur autem sanguis igne largior esse, pluresq; interfectioribus interfecti: omnisq; terra cadaueribus tegebatur, & supra corpora mortuorum gradientes milites cursum fugientium sequebantur. Latrocinialis quidem multitudo, tandem pulsus Romanis, in exterius templum, deinde in ciuitatem euadit: populi autem quod fuit reliquum, in exteriorem porticum confugerat. Sacerdotum autem nonnulli, primū uerubus itemq; sedibus suis, quæ ex plumbo factæ erāt, auulsis, in Romanos pro missilibz utebantur: deinde cum ni-

hil proficerent, ignisq; in eos euomeretur, in parietem secedentes octo cubitis latum, ibi manebant. Duo tamen ex nobilibus, cum ad Romanos transeundo seruari possent, aut communem cum ceteris durare fortunam, semetipsos in ignem iniecerunt, et cum templo concremati sunt, Meirus filius Belge, et Iosephus Dalei. Romani autem, quod frustra se circum templum edificijs parcere iudicabant, cum ipsum templum arderet, omnia simul incendunt, et quicquid ex porticibus reliquum erat, et portas: præter unam ex parte Orientali, alteram ex Meridiana, quamuis eas quoq; postea funditus euerterint. Quinetiam arculas, quæ gazophylacia uocantur, incendunt, in quibus magna uis erat pecuniæ, ac plurimum uesium, aliq; bona, et (ut breuiter dicam) omnes Iudeorum congestæ diuitiæ, quod opulentissimus quisq; illuc totas domos exhauferant. Venerunt autem etiam in eam quæ restabat unam porticum, extra templum quò confugerant ex populo mulierculæ itemq; pueri et promiscua multitudo, propè ad sex hominum milia. sed priusquam de his Cæsar quicquam decerneret, uel ducibus imperaret, ira flagrantes milites incendunt porticum. Hincq; contigit, ut alij cum se ex flamma præcipitarent morerentur, alios ipsa corrumperet, ex tanto autem numero nemo seruatus est. His causa interitus quidam pseudopropheta fuerat, qui eo die prædicauerat in ciuitate, quod eos in templum deus ascendere signa salutis accepturos iuberet. Multi enim à tyrannis tunc subornati prophetae, populo denuntiabāt, ut expectarent dei auxilium, quo propterea minus profugerent, et eos qui supra timorem et custodiam fierent, spes retineret. Cito autem in aduersis homini persuadetur. Quod si etiam malorum instantium liberationem polliceatur qui fallit, necessario qui ea patitur, spei totus efficitur.

De prodig

De prodigijs excidium Hierosolymæ præcedentibus
& prælagijs.

C A P . X I I .

DEniq; miserabilis populus, illis quidē fallacibus deumq;
calumniantibus, credulus erat. Certis uerò prodigijs et
futuram solitudinem prænuntiantibus, neq; attendebant ani-
mo, neq; credebant: sed uelut attoniti, nec aut oculos habena-
tes, aut animas, edicta dei dissimulauere: modo cum supra ci-
uitatem sydus stetit simile gladio, et per annum persecrauit
cometes: modo cum ante defectionem primiq; belli motus ad
diem festum Azymorū populo conueniente (octauus autem
dies erat Aprilis mensis) nona hora nocturna, circum aram
itemq; templum tantum lumen effulsit, ut clarissimus dies pu-
taretur: et hoc usq; ad mediam permāsit horam: quod impe-
ritis quidem bonum augurium esse uidebatur: sacrorum uerò
peritis, priusquam eueniret, statim diiudicatum est. Eodemq;
festo die etiam bos, cum ad hostiam duceretur, agnum in me-
dio fani peperit. Orientalis autem porta interioris templi, cum
esset ænea atq; grauissima, et sub uesperam uix à uiginti ui-
ris clauderetur, serisq; ferro uinctis obscraretur, pessulosq;
altos haberet in saxeum limen demissos, uno perpetuo lapide
fabricatum, uisa est noctis hora sexta sponte patescere. his au-
tem curriculo per custodes tēpli magistratui nuntiatis, ascen-
dit ille, uixq; eam potuit claudere. Verum et hoc iterū igna-
ris quidē signum optimum uidebatur. Deum nanq; bonorum
portam sibi aperuisse dicebant. Prudentiores uerò templi tu-
tamen sponte sua dissolutū iri cogitabant: et hostium donum
esse, portas aperiri: solitudinemq; illo ostento signari inter se
pronuntiabāt. Post dies autem festos diebus paucis, uicesimo-
primo die mensis Maij uisio quædam apparuit fidem exce-
dens. Pro fabula autem fortasse quod dicturus sum haberetur,
nisi qui uiderunt superessent, et clades dignæ prælagijs
secutæ

secutæ fuissent. Nanq; ante solis occasum uisi sunt per inane ferri currus totis regionibus, & armata acies tranantes nubi-
bula, & ciuitati circumfusa. festo autem die, quam pentecosten
uocant, nocte sacerdotes intimum templum more suo ad di-
uinas res celebrandas ingressi, primum quidem motum quen-
damq; strepitum senserunt: postea uero subitam uocem audire,
quæ diceret, Migremus hinc. Quod autem his horribilius fuit,
Iesus quidam, filius Anani, plebeius & rusticus, quadriennio
priusquã bellum gereretur, in summa ciuitatis pace atq; opu-
lentia, cum ad festum diem uenisset, quo ategias in honorem
dei componi in templo ab hominibus mos est, repente exclamare
cœpit: Vox ab Oriente: Vox ab Occidente: Vox à qua-
tuor uentis: Vox in Hierosolymam & templum: Vox in ma-
ritos novos nouasq; nuptias: Vox in omnem hunc populum.
Atque hæc interdum noctuq; clamitans omnes ciuitatis uicos
circuibat. Nonnulli autem uirorũ insignium, aduersum omen
indigne ferentes, corripunt hominem, multisq; uerberibus
afficiunt. Ille autem neq; pro se, nec ad eos qui se multabant,
secretò quicquam locutus, eadem quæ prius uociferans perse-
uerabat. Magistratus autem rati, quod erat uerum, magis di-
uinum esse hominis motum, ducunt eum ad Romanorum præ-
fectum: ubi plagis usq; ad ossa laceratus, neq; supplex cuiquã
fuit, neq; lachrymauit: sed ut poterat inclinans maxime flebi-
liter uocem ad singulos ictus respondebat: Vex uex Hieroso-
lymis. Albino autem interroganti (is nanq; iudex erat) quis
esset, uel unde ortus, aut cur ista diceret, nihil retulit. Non
prius autem cessauit à luctu misere ciuitatis, donec eum Albi-
nus furere iudicatum dimisit. Ille autem ad belli usque tempus
neq; adibat quenquam ciuium, neq; loqui uisus est: sed quoti-
die uelut orationem quandam meditatus, vex uex Hierosoly-
mis, querebatur. Sed nec imprecatus est cuiquam, cum in dies
singulos

singulos multaretur, nec uictum offerētibz benedicebat. Sola uerò eius responsio ad omnes erat, triste præsagium. Maxime autem diebus festis uociferabatur : idq; per annos septem & quinq; menses continuos faciens, neq; uoce rauior fuit, neq; delassatus est, donec obsidionis tempore ipsa re perspectis augurijs ipse quieuit. Supra murū enim circumiens iterum, ueh ueh ciuitati ac phano ac populo , uoce maxima clamitabat. Cum autem ad extremū addidisset, ueh etiam mihi, lapis tormento missus eum statim peremit, animamq; adhuc illa omnia lugentem dimisit. Hæc si quis reputet, profecto inueniet, deum quidem hominibus consulere, modisq; omnibus præmonstrare quæ sint eorum generi salutaria : ipsos autem ob dementiam suam malis uoluntarijs interire: quandoquidem & Iudæi post Antōniam captam quadratum fanum fecerant : cum in sacris libris scriptum haberent, capiendam ciuitatem ac templum, si fanum quatuor angulis esset effectum. Sed quod maxime eos ad bellum excitauerat, responsum erat ambiguum, itidem in sacris libris inuentum, quod eo tempore quidam esset ex eorum finibus orbis terræ habiturus imperium. Id enim illi quidem quasi proprium acceperunt, multiq; sapientes interpretatione decepti sunt. Hoc autem planè responso, Vespasiani designabatur imperium, qui apud Iudeam creatus est imperator. Sed enim homines fatum uitare non possunt, etiā si præuiderint. At uerò hi signorum quædam pro sua libidine interpretati sunt, alia cōtempserunt: donec patriæ excidio suaq; perniciē, eorum iniquitas confutata est.

De imperio Titi & sacerdotū interfectione. C A. XIII.

Romani quidem, postquam seditiosi ad ciuitatem confugerē, templo itemq; omnibus circum locis ardentibus, signa in fano reposuere contra portam Orientalem : hiq; ibi sacrificio celebrato, maximis cum clamoribus declarabāt Titum imp

tum imperatorem. Vsq; adeo uerò præda satiati sunt milites uniuerſi, ut in Syria dimidio quàm pridem fuerat pretio pondus auri ueniret. Ex his autem ſacerdotibus, qui in templi pariete perdurauerant, puer ſitiens à Romanis cuſtodibus pacem petebat, ſitimq; ſatebatur. Sed ubi illi tam etatis quàm neceſſitatis miſeri, dedere ei dexterā, & ipſe bibit, & quam ſecū attulerat lagoena repleta, ſurſum refugiens abiit ad ſuos: nec eum quiſquam cuſtodum aſſequi ualuit, ſed eius perfidiæ maledicebant. Ille autem nihil ſe præter placita feciſſe dicebat. Dexteram enim ſibi datam, non ut apud ipſos remaneret, ſed ut tantum deſcenderet, atq; ut aquam acciperet: quæ cum fecerit, in fide manſiſſe. Aſtutiam quidem propter etatem, maxime pueri, qui decepti fuerant, mirabantur. Quinta uerò die ſacerdotes oppreſſi fame deſcendunt, & à cuſtodibus ad Titum perducti, ut ſalutem ſibi concederet orabant. Ille autem ueniæ quidem tempus illis præteriſſe ſatus, perſiſſe uerò id cuius eos gratia merito conſeruaret, decere autem ſacerdotes interire cum templo, duci homines ad ſupplicium iubet. Sed tyranni cum ſocijs, quoniam bello undiq; tenebantur, circumdatis autem nuſquā erat fugæ copia, Titum ad colloquia prouocant. Ille autem pro humanitate naturali ſaltem oppidum ſeruare cupiens, & amicis præterea ſuadentibus (latrones enim iam moderatiores factos eſſe arbitrabantur) in parte occidua templi exterioris conſiſtit. Hic enim ſuper xyſtum erant portæ, ac pons qui ciuitatem ſuperiorem templo iungebat, iſq; tunc inter tyrānos ac Titum interueniebat. Multi autem militum utrinq; denſi aſtabant: Iudæi quidem circum Simonem ac Ioannem ſuſpenſi ſpe ueniæ: Romani uerò ad Cæſarem ſpeculandi ſtudio, qualiter eos reciperet. Edicto autem dato militibus, Titus, ut & iracundiam & ſagittas continerēt, adhibitoq; interprete, quo argumento ſuperior ostendebatur,

debat^{ur} , prior alloqui cœpit. Etiam'ne saturati estis patriæ malis, ô uiri? quibus neque uirtutis nostræ, neque infirmitatis propriæ uenit in mentē: sed inconsulto impetu ac furore perditis populum & ciuitatem simul ac templum, ipsi quoq; iussu perituri: qui primū quidem, postquam uos Pompeius fortiter debellauerat, nouas res affectare non desististis, deinde etiam bellum apertum contra Romanum populum extulistis: utrum'ne multitudine freti? atqui parua manus uobis Romani exercitus satis restitit. Auxiliatorū fide? Et quæ gens imperio nostro libera, Iudæos præ Romanis optaret? Sed uiribus corporum? Atqui scitis nobis seruire Germanos. Firmitate murorum? Et qui maior Oceano murus, atq; obstaculum? quo septi Britanni, adorant arma Romanorum. Animorū obfinatione, uel astutia ducum? Atqui etiam Carthaginenses captos esse noueratis. Itaq; uos contra Romanos ipsorum exciuit humanitas, qui primum uobis & terram dedimus possidendam, & gentiles imposuimus reges, deinde leges seruauimus patrias, & uiuere uos non solū discretos, sed cum alijs etiam uestra uoluntate concessimus: quodq; maximum est, tributū capere dei nomine, ac donaria colligere permisimus: eaq; offerentes neq; monuimus, neq; prohibuimus, ut hostes nobis efficeremini ditiores, nostraq; pecunia uos cōtra nos instrueretis. Ergo tantis bonis affecti, satietatem in eos qui hæc uobis præstiterāt, extulistis, & immitium exemplo serpentū uirus blandientibus infudistis. Esto, Neronis negligentiam contēpsistis, & ueluti ruptum aliquod membrum, siue contractum aliās, male quieti in maiore uitio detecti estis, & ad spes improbas, etiam cupiditates immodicas explicastis. Venit pater meus ad patriā uestrā, nō ut pœnas à uobis ob ea quæ in Cæsium cōmiseratis, exigeret, sed monitis emēdaret. Deniq; cum deberet, si depopulandæ nationis causa uenisset, stirpē uestrā petere,

petere, atq; hanc delere ciuitatem, Galileã & circa eam loca uastare maluit, ut poenitẽdi uobis praberet inducias. Sed hæc eius humanitas infirmitas uidebatur, nostraq; lenitate aluistis audaciam. Et Nerone mortuo, fecistis quod nequissimi solent, & ex intestinis nostris dissensionibus fiducia præsumpsistis: meq; ac patre meo digressis ad Aegyptum, ad struendum bellum tempus illud utile putauistis. Neq; uos puduit perturbare principes declaratos, quos etiam duces humanissimos fueratis experti. Deniq; ubi ad nos confugit imperium, & omnibus in eo quiescẽtibus, per legatos autem gratulantibus exteris nationibus, ecce iterũ hostes Iudei: & legationes quidem à uobis trans Euphraten usq; nouarum rerum gratia missæ, murorum autem noui ambitus: seditio etiam, tyrannorumq; contentio, & bellum intestinum, quæ sola huiuscemodi nequissimos decent. Iussus ergo ab inuito patre cum mandatis tristibus ad ciuitatẽ uenire, letabar, cognito populum de pace sentire. Ante bellum rogabã uos desistere, pugnantibus aliquandiu parcebam, sponte ad me ueniẽtibus dexteram dedi, fidem seruauì confugiẽtibus, multos captiuos miseratus, uerberibus urgentes bellum coërcui, muris uestris machinas inuitus ad moui, semper cadis uestre cupidos milites continui. Quoties uici, toties uos ad pacem tanquam uictus prouocaui. Cum propè ad templũ accessissem, consultò iterũ legis belli oblitus parcere uos proprijs sanctis orabam, tẽplumq; seruare, data uobis exeundi copia, & fide salutis: uel etiã pugnare alio tẽpore si uelletis, in alio loco facultates præbui. Ista omnia spreuistis, & templũ manibus uestris incendistis. Deinde sceleratissimi nunc me ad colloquiũ prouocatis, ut quid tale conseruetis quale periit? Qua uosmetipsos salute dignos esse post templi excidium iudicatis? Quinetiam nunc armati statis, & nec in extremis supplices asimulatis. O miseri, qua fiducia?

Non ne

Nonne populus uester exanimatus? Templum uerò perijt, mihiq; subdita est ciuitas: in manibus autè meis habetis animas uestras. Et tamen fortitudinis esse gloriam mortè arbitramini? Non contendam cum pertinacia uestra. Proiectis autè armis, traditisq; corporibus, uitam uobis indulgeo, & sicut in priuata domo, dominus mitis ultus grauiora, cetera mihi seruo. Ad hæc illi responderunt, fidem quidem se ab eo minime posse accipere: nam iurasse nunquàm id esse facturos: exeundi uerò per munitiones, quæ murum sepserat, cum cõiugibus ac liberis facultatem petebant. Ituros enim se in solitudinem, ipsisq; oppidum relicturos. Ob hoc Titus uehemèter iratus, quòd in sorte captorũ constituti, uictorum sibi conditiones ponerent, declarari quidè his iussit uoce præconis, ne ulterius ad se proferrent, ne uè fidem sperarèt: nulli enim esse parcendum: cunctis autem uiribus dimicarent, & quantum possent, salutis suæ consulerent: iam enim se omnia iure belli gesturum. Militibus autem diripere ciuitatem, atq; inflammare permisit. Illi autem ipso quidem die nihil egerunt, postero autem die, Archium, & Acram, & curiam, & qui uocatur Ophla, succendè: & progrediebatur ignis usque ad Helenæ regiam, quæ in media erat Acra: nec minus ciuitatis mortuis plenæ uici domusq; ardebant. Eodè die Izatæ regis filij, & fratres, cumq; his multi nobiles ex populo cõgregati, ut fidem sibi daret, Cæsari supplicarunt. Ille autem, quanquàm cæteris omnibus iratus erat, mores tamè nō mutauit, sed eos suscepit. Et tunc quidè omnes in custodia habebat: regis autem filios, ac propinquos postea uinctos, Romam perduxit, fidem obsidum præstaturus.

De præda seditiosorum & successione interioris ciuitatis.

CAP. XIII.

Seditiosi autem ad domum regiam profecti, ubi (quia tuta erat) multi facultates suas deposuerāt, & Romanos hinc

d D

pellunt,

pellunt, & omnibus popularibus, qui eo conuenerant propè
 ad octo milia & quadringētos occisis, pecuniam etiam diri-
 puere. Vivos autem duos milites Romani cepere, unum equi-
 tem, alterum peditem. & peditem quidem interfectum per o-
 mnem traxere ciuitatem, uelut uno corpore omnes Romanos
 ulciscerētur. eques uerò quiddam his quod saluti foret, suade-
 re pollicitus, deducitur ad Simonē, cumq; ibi quæ diceret non
 haberet, Ardala cuidam ex numero ducum traditur punien-
 dus. Is autē eum reuinctis post terga manibus, oculisq; fascia
 obstrictis, in conspectum Romanorum ueluti capite casurus
 produxit. uerum ille dum gladium Iudæus educeret, ad Ro-
 manos refugit. Hunc Titus quoniā ab hostibus esset elapsus,
 non est passus quidem occidi, indignū uerò esse Romanorum
 militem iudicauit, quia uiuus fuerat captus: & armis ablati-
 s eum agmine pepulit, quæ res prudēti uiro grauior esse morte
 uidebatur. Postero autem die Romani, uersis in fugam ex in-
 feriori ciuitate latronibus, omnia Siloam usq; igni tradidere.
 & oppidum quidem gaudebant absumi, rapinis uerò care-
 bant: quoniam latrones exinanitis prius omnibus, in superio-
 rem ciuitatem recedebant. Erat nanq; illis malorum quidem
 nulla poenitudo: arrogantia autē tanquam in rebus secundis.
 Deniq; ardere ciuitatem latris uultibus aspiciētes, alacri uoto
 mortē se expectare dicebant, quod perempto populo, incenso
 templo, & flagrāte oppido, nihil essent hostibus relicturi. Sed
 tamen Iosephus in extremis eorum rebus, pro reliquijs ciuita-
 tis obsecrando laborabat. Sed multa quidem in eorum crude-
 litatem atq; impietatem locutus, multa uerò pro salute adhor-
 tatus, nihil amplius quam elusus est: quia neq; se tradere pro-
 pter iusiurandum patiebantur, neq; pugnare cum Romanis
 ex æquo iam poterant, ueluti custodia circumuallati: cædisq;
 insuper consuetudo dexterās cōmouebat. Dispersi autem per
 ciuitatem,

ciuitatem, per ruinas latitabant, profugere parati insidiantes. Multi autē capiebantur, omnesq; interficiebantur: nam propter inedia[m] fugere non ualebant: mortuos autem canibus proieciabant. Omne autem pereundi genus, fame leuius uidebatur: adeo ut ad Romanos quoq; sine licentia, etiam desperata misericordia, tamen fugerent: atque in seditiosos à cæde non cessantes, sponte inciderent. nullusq; in ciuitate locus uacuus erat: sed cuncta mortuos habebant, quos fames aut latrones confecerant, & cadaueribus eorum plena erant, qui alimendorum penuria uel seditione perierant. Tyrannos autem fouebat, factionemq; latronum, spes ultima sita in cloacis: quò si fugissent, minime inueniri posse arbitrabantur: sed peracto excidio, post Romanorum digressum prodire ac fugere cogitabant. Id autem planè illis erat somnium. Nec enim uel deum, uel Romanos fuerat latituri. Tunc quidem subterraneis freti, plura quàm Romani concremabant, & qui ex incendijs fugientes in cuniculos descendissent, eos improbe necabant, itemq; spoliabant. Quinetiam cibum sicubi reperissent concretum sanguine rapientes, deuorabant. Erat autem inter se illis iam rapinarum causa bellum: eosq; putauerim, nisi excidio præuenti essent, nimia crudelitate mortuorum quoq; corpora degustaturos fuisse.

Superior pars ciuitatis adoritur, & confugiunt aliqui Iudæorum ad Titum.

C A P. X V .

Cæsar autem fieri non posse prospiciens, ut sine aggeribus superiorem caperet ciuitatem, in prærupto undique loco sitam, distribuit operibus militē uicesimo die mensis Augusti. Erat autē transuectio materiæ difficilis: omnibus, ut dictum est, circum ciuitatem usq; ad centesimum stadiū in priorem aggerum extructionem detonsis. Quatuor quidem legionum opus, in Occidentali parte ciuitatis, contra aulam regiam

d D 2

giam

giam erigitur: auxiliarium uerò manus, & cetera multitudo
 xystum uersus, ac pontē, & Simonis turrin: quam cum Ioan-
 ne bellum gerens, pro castello sibi edificauerat. His autē die-
 bus, Idumæorum duces clam congregati, cōsiliū de sui tra-
 ditione cepere: missisq; ad Titum quinque uiris, ut dexteram
 sibi daret, precabantur. Ille uerò tyrannos sperans esse cessu-
 ros Idumæis abstractis, quoniam belli pars uidebantur, serò
 quidem, ueruntamen uitam his pollicitus, legatos remisit. Dis-
 scessum autem parantibus Simon præsensit, & eos quidem,
 qui ad Titum perrexerant, quinque uiros statim occidit: duces
 uerò, quorum nobilissimus erat Sosæ filius Iacobus, correptos
 in custodiam conijcit. Nec multitudinem Idumæorum, abdu-
 ctis rectoribus quid ageret, nescientem, sine custodia habebat:
 sed diligentioribus eam custodijs amplectebatur: & tamē cus-
 todes profugientibus ob stare non poterant. Quamuis enim
 multi necarentur, plures tamen erant qui fugerent. Omnes
 autem suscipiebantur à Romanis, quod Titus nimia lenitate
 priora præcepta neglexerat: ipsiq; milites iam & spe lucri,
 & satietate, cædibus temperabant. Sola enim relicta plebe,
 aliud uulgus cum coniugibus ac liberis, paruo quēq; pretio
 uenundabant. Cum multi autem distraherentur, & emptores
 pauci essent, quanquā uoce præconis edixerat, ne quis solus
 transfugeret, ut eo modo familias suas educerent, tamen hos
 quoq; recipiebat: appositis, qui ab his secernerent, si quis di-
 gnus supplicio uideretur. Et infinita quidē multitudo uenijt.
 Ex populo uerò seruati sunt, plus quā quadraginta milia,
 quos imperator quomodo cuiq; gratum erat, dimisit. Iisdem
 autem diebus, etiam sacerdotum unus, filius Thebuti, nomine
 Iesus, accepta fide salutis à Cæsare, ut de sacris donarijs que-
 dam traderet, egreditur, ac tradit ex fani pariete candelabra
 duo, his quæ in templo erant posita, similia: mensasq; & cra-
 teras,

teras, & pateras, omnia ex auro solido & grauissimo facta. Tradit etiam uela, & pontificū indumenta, cum gemmis, & uasa multa sacrificio comparata. Quinetiam custos sacre pecunie cōprehensus, Phineas nomine, uestes & cingula sacerdotum ostēdit, multamq; purpuram, & coccum, quæ ad usum reposita catapetasmatis seruabantur. Cum quibus aliquantum cinnamī erat, casie, pigmentorumq; aliorum multitudo, quibus cōmixtis deo in dies singulos adolebant. Tradita sunt autem ab eo & ex alijs opibus multa, & sacra ornamenta non pauca: quorum gratia, licet ui capto, ut transfuga tamen dati est uenia.

De occupata reliqua parte ciuitatis. C A P. X V I .

IAm uerò perfectis aggeribus, Septembris mensis die septimo, qui erat à cōcepto opere octauus & decimus dies, Romani quidem machinas admouebant. Seditiosorum autē alij, qui ciuitatem desperauerant, muris relictis in Acram recedebant, alij se in cloacas demittebant: multi dispositi prohibebant eos qui arietes applicarent. hos autem superabant multitudine ac uirtute Romani: quodq; maximū est leti mœstos atq; iam debiles. Cum autem pars esset aliqua muri subruta, nonnullæq; turres arietibus pulsata cecidissent, statim quidem propugnatores earum diffugiunt: timor autē etiam tyrannos necessitate maior inuadit: nam & priusquàm transgredērētur hostes, torpore tenebantur, & ad fugiendum suspensi erant. Videres autē paulò antè superbos, & factis impijs arrogantes, ita tunc humiles esse, ac tremere, ut miseranda esset, quam in nequissimis, tanta mutatio. Conati sunt quidē ambitū & muro, quo mœnia cingebantur, inuaso atq; perrupto, ciuitates pellere, atq; egredi: cum uerò, quos antea fideles habuerant, nusquam uiderent, fugiebant quò quemq; necessitas impulisset. Adeuntes autem alij, cum totum ab Occidēte murum

subuersum esse nuntiarent, alij subiisse Romanos, ac etiā pro-
 pinquare se quærentes, alij etiā uidere hostes in turribus affir-
 marent, metu fallente cōspectum, in ora prostrati, pro sua de-
 mentia querebantur: ac ueluti succisi neruos, quā fūgerēt hæ-
 sitabant. Vnde & maxime quis & uirtutem dei perspexerit
 contra iniustos, & fortunam Romanorū. Tyranni siquidem
 semetipsos tuitione priuauere, ac sponte de turribus descen-
 dere: unde ui nunquam, sola uerò fame capi poterant. Romani
 uerò qui tantū in muris infirmioribus laborauerant, eos quos
 instrumentis non potuissent, nunc fortuna cepere. Omnibus ea-
 nim machinis tres turres ualidiores erāt, de quibus supra me-
 morauimus. Relictis itaq; his, uel (quod est uerius) dei nutu ab
 his depulsi, confestim quidem ad uallem Siloam cōfugere. rur-
 sum autem ubi à metu paululum respirauerunt, munitionem
 qua murus erat accinctus ex ea parte petiere. Vsi autē infir-
 miori audacia, quā necessitate (iam enim uires eorum labor,
 metus, & calamitas fregerat) à custodibus retruduntur, &
 per diuersa disiecti, in cloacis delitescunt. Romani uerò muris
 potiti, signa in turribus posuere: & plausu atq; letitia uictori-
 am & cantu celebrabant, quòd principio finem belli multo
 senserant leuiorē. Deniq; sine sanguine murum nacti, nouissi-
 mum non esse credebant: cumq; nullum reluctantem uiderent,
 pro incerto mirabantur. In angustias autem uiarū strictis gla-
 dijs fusi, & quos cepissent interficiebant nullo discrimine: do-
 mosq; totas, cum omnibus qui eò cōfugerant, igni tradebant.
 Multas uerò uastantes, quas prædæ causa penetrassent, inte-
 gras mortuorum familias, & plena mortuis tecta, quos fames
 confecerat, offendebant. Ipsum deinde horretes aspectum, ua-
 cuius manibus egrediebantur. Nec tamen eo modo peremptos
 miserantes idem etiā circa uiuos patiebantur: sed unūquēq;
 obuū transigendo, & angusta uiarū cadaueribus obstruēdo,
 totam

totam ciuitatem sanguine diluere, ut pleraq; incēforum cedes
extinguerent. Et occidentes quidem uespere cessabant, nocte
uero crescebat incendiū. Ardentibus autē Hierosolymis, illu-
xit dies Septembris mēsis octauus ciuitati, tot clades cum ob-
sideretur expertæ, quot bonis si usa esset ex quo fuerat con-
dita, inuidenda fuisset: nulla tamen alia re tantis infelicitatibus
digna, nisi quod talem progeniem qua subuersa est, edidit. In-
tro autem Titus ingressus, et alia, et ciuitatis munitiones ac
turrium cautes miratus est, quas tyranni per demētiam dese-
ruerant. Conspēcta quidem carū solida altitudine, itemq; ma-
gnitudine, subtiliq; lapidum compagine singulorum, quan-
tumq; paterent uel quantum crigerentur, Deo, inquit, planē
adiuuatē pugnauius, et deus erat, qui detraxit ab istis mu-
nimentis Iudeos. Nam quæ hominum manus, aut quæ machi-
næ ad istas ualerent? Tunc quidem multa eiusmodi cum ami-
cis collocutus est: quos uero à tyrannis uinctos in castellis
reperit, relaxauit. Cum autem alia ciuitatis deleret, mu-
rosq; subuerteret, eas turres fortunæ suæ monumentum reli-
quit: qua commilitante his potitus fuisset, quæ capi non po-
tuissent. Quia ergo milites interficiendo defatigabantur, ma-
gnaq; adhuc extabat superstitum multitudo, solos quidē ar-
matos Cæsar, et qui manum opponerent, iubet interfici, re-
liquam uero multitudinem saluam esse. Illi autē cum his, quos
occidi mandatum fuerat, etiam senes ac debiles trucidabant:
uegetos autem atque utiliores coactos in templum, in desti-
natum mulieribus ambitum concluserunt. Custodem autem
his Cæsar apposuit unum ex libertis, et amicum suum Fron-
tonem, qui fortunam quam quisque meritus esset, decerneret,
Ille autem latrones quidem omnes, atque seditiosos, cum aliis
ab alio indicaretur, occidit: iuuenes autem lectos, qui proccro
atque formoso essent corpore, triumpho seruabat: ex residua
multitudine

multitudine septem & decem maiores annis, uinctos mittit ad Aegyptum, operibus deputandos. Plurimos autē per prouincias Titus distribuit, in spectaculis ferro & bestiis consumendos. Qui uerò intra decimum & septimum annum etatis agerent, uenditi sunt. Iisdem autē diebus, quibus secernebantur à Frontone, mortui sunt fame duodecim milia, quibus partim odio custodum non praebeatur cibus, partim ipsi uictus fastidio tenebantur. Erat autem prae multitudine hominum frumenti penuria.

De numero captiuorū & peremptorū. CAP. XVII.

ET captiuorum quidem omnium qui toto bello comprehensi sunt, nonaginta & septem milium comprehensus est numerus. Mortuorum uerò per omne tēpus obsidionis undecies centum milia. Horum plerique gentiles fuerunt, sed non indigenae: ab omnibus enim regionibus ad azymorum diem festum cōgregati, bello subito circumfusi sunt: ubi primo quidem illis pestifera lues ex loci angustia nasceretur, deinde citius famies. Quod autem caperet tantam hominum multitudinem ciuitas, certum erat ex his, qui sub Cestio fuerant enumerati. Is enim tunc uires ciuitatis ac florem Neroni significare cupiens, contemnenti nationem, à pontificibus petijt, ut si quo modo possent, multitudinem numerarent. Illi autem, cum dies festus adesset, qui Pascha uocatur, quando à nona quidem hora usque ad undecimam hostias cedunt, per singulas uerò cōtubernia non pauciorum quam decem uiro-
rum fiunt: solum enim epulari non licet, multi etiam uiceni conueniunt: hostiarum quidem ducenta & quinquaginta sex milia & quingentas numerauere. Fiunt autē, ut denos epulatores per singulas imputemus, uicies cētena ac septingētena milia, sancti omnes ac puri: nec enim leprosis siue uiliginosis,
aut

aut semine fluētibus, quos gonorrhoeicos uocāt, neq; mulieribus menstruo cruore pollutis, neq; alijs inquinatis participare sacrificia permittebatur: sed nec alienigenis quidem, nisi qui religionis causa uenissent. Magna uerò hæc multitudo ab extraneis congregabatur. Tunc tamen uelut in carcerem tota gens fato cōclusa est, & facta hominibus ciuitas bello obsidebatur. Itaq; superat omnem humanam, & diuinitus emissam pestem numerus peremptorum, quos partim palam occidere, partim cepere Romani. Rimantes enim cloacas, & sepulchra eruentes, quos offendissent, iugulabant. Inuenti sunt autem ibi quoq; plus quàm duo milia, quorum alij manu sua, plures autem mutuis se uulneribus interfecerāt, cum alios famēs corrupisset. Fedus autem corporum odor introeuntibus occurrebat, adeo ut statim multi recederent: alij plura habendi cupidine, cōgesta cadauera calcantes, se immergerent. multa namq; opes in cuniculis inueniebantur, nefasq; omnē uiam lucri faciebat. Subducebantur autem multi, quos tyranni uinexerant: nec enim in extremis à crudelitate cessauerant. Vltus est autem deus utrunq; merito. Et Ioannes quidem oppressus fame cum fratribus in cloacis, quā saepe despexit, à Romanis dexterā sibi dari precatus est. Simon uerò multa ui cum necessitate luctatus, sicut infrà designabimus, semet tradidit. Seruatus est autem alter triumpho: Ioannes autem uinculis sempiternis. Romani uerò extremas urbis partes incendunt, murosq; subuertunt.

Hierosolymæ urbis historia breuis. CAP. XVIII.

ITa quidem Hierosolyma capta est, secundo anno principatus Vespasiani, Septembris mensis octauo die. Quinque autem prius capta, tunc iterum uastata est. Aegyptiorum quidem rex Asochæus, & post eum Antiochus, deinde Pompeius, & post hos cum Herode Sosius captam urbē seruauere. Antea

d D 5 uerò

nerò rex Babyloniorū ea potitus excidit, post annos ex quo
 ædificata est, mille trecetos sexaginta, et menses octo, et dies
 sex. Primus autem conditor eius fuerat Chananæorum dynas-
 ta, qui patria lingua iustus appellatus est rex. Erat quippe
 talis. Idcoq; sacerdotium deo primus exhibuit, et sano primū
 ædificato, Hierosolymam ciuitatem uocauit, cum antè Solyma
 uocaretur. Chananæorum quidem populo rex Iudeorū Da-
 uid pulso, colendam suo populo tradidit: et quadringentesi-
 mo sexagesimoquarto anno post, ac mensibus tribus, à Baby-
 lonijs euersa est. A rege autem Dauide qui primus Iudeus in
 ea regnauit, usq; ad id quod Titus fecit excidium, anni mille
 centum septuagintanouem. Ex quo primum autem cōdita est,
 usq; ad excidium, anni duo milia centum septuagintaseptem.
 Sed enim neq; antiquitas, neq; ingentes diuitiæ, neq; per to-
 tum orbem terræ diffusa fama, nec magna religionis gloria
 quicquam iuuat, quò minus periret. Talis quidem finis Hiero-
 solymorum obsidionis fuit. Postquàm uerò quos occideret,
 quid uè raperet, non habebat exercitus, quod iratis animis o-
 mnia deerant (nec enim parcendo si esset, quod agerent, absti-
 nuissent) iubet eos Cæsar totam funditus iam crueret ciuitatem
 ac templum: relictis quidem turribus, quæ præter alias emine-
 bant, Phaselo, et Hippico, et Mariamme: muriq; tanto, quan-
 tum ciuitatem ab Occidente cingebat. Id quidem, ut esset ca-
 strum illi custodiæ causa relinquendis: turres autem, ut postea-
 ris indicarent qualem ciuitatem, quam uè munitissimam, Ro-
 manorum uirtus obtinuisset. Alium uerò totum ambitum ciui-
 tatis ita cōplanauere diruentes, ut qui ad eam accessissent, ha-
 bitatā aliquando esse uix crederent. Hic quidē finis eorū de-
 mentia, qui nouas res mouere tentauerunt, Hierosolymis fuit:
 clarissimæ ciuitati, et apud omnes homines prædicatissimæ.

De præmio militum.

CAP. XIX
 Cæsar

Cæsar autem præsidio quidem illic statuit relinquere decimam legionem, nonnullasq; alas equitum, ac peditum cohortes. Omnibus autem belli partibus administratis, & laudare uniuersum cupiebat exercitum, pro rebus fortiter gestis, & debita uiris fortibus præmia persolvere. Composito autem in medio ante castra magno tribunali, stans in eo cum procerum eminentissimis, unde ab omni milite posset audiri, magnâ illis, ait habere se gratiam, quòd beneuolentia erga se utendo perseuerassent. Laudabat autem, quòd per omnia bella morigeri fuissent, quodq; præliando fortitudinem in multis, magnisq; periculis monstrassent, patriæ per se amplificantes imperium: omnibusq; planum facientes hominibus, quia neq; hostium multitudo, neq; munitiones regionum, neq; magnitudines ciuitatum, uel audacia inconsulta, & immanitates effræ aduersantium, possint unquam Romanorum uires, uel manus effugere, quamuis in multis rebus aliqui fortunam opitulantem habuerint. Pulchrum quidem esse, ait, illos etiam bello finem imponere, quod multo tempore gestum sit. nec enim opus fuisse his quicquam melius, cum id ingrederentur. Hoc autem pulchrius atq; præclarius, quòd duces Romani & administratores imperij, ab his declaratos, ac præmissos in imperiû cunctis libenter suscipiunt. & his quæ ipsi decreuere, standum putant, agentes his gratias, qui legissent. Mirari autem se eos, ac diligere omnes, quia nemo uiribus alacritatem habuit tardiorum. Et illis tamen, qui pro maiore rei clarius decertassent, uitamq; suam condecorassent fortibus factis, & re bene gesta militiam suam nobiliorem fecissent, dixit se & honores & præmia redditurum: nec ullum eorum, qui plus alio laborare uoluisset, iusta uicissitudine cariturum: magnamq; sibi huius rei fore diligentiam, quòd magis uellet honorare uirtutes eorum, qui militiæ socij fuissent, quàm punire peccata. Cõstitutum ergo
iussit

iussit eos quorum partes sunt, iudicare, quosnam scirent fortiter aliquid in bello fecisse: & nominatim singulos appellas, presentes collaudabat, quasi qui domesticis recte gestis nimium letaretur: & coronas eis aureas imponebat, & torques, longasq; hastas, & signa ex argento facta donabat, & uniuscuiusq; ordinem mutabat in melius. Quin & ex manubijs aurum, & argentum, itemq; uestes, aliamq; prædam largiter distribuebat. Omnibus autem ita donatis, ut quisq; se meritum præbuerat, uotisq; cum uniuerso exercitu factis, magno fauore descendit, uertitq; se ad sacra pro uictoria celebranda: magnaq; astante bouum multitudine circum aras, immolatos omnes exercitui dedit ad epulas, ipse uero cum honoratis per triduum letatus, milites quidē alios quō quenq; conueniret, dimittit. Hierosolymorum autem custodiam decimæ legioni credit: neq; ad Euphratem, ubi pridem fuerat, eam remisit. Duodecimam uero legionem, memor, quod Cestio duce Iudeis cesserat, totam Syria pepulit: erat enim olim apud Raphaneas: ad Meliten autem, quæ sic uocatur, misit. Hæc ad Euphraten in confinio Armeniæ, & Cappadociæ sita est. Duas uero sibi obsequi satis esse duxit, donec ad Aegyptum perueniret, quintam & quintamdecimam legiones. Deinde cum ad maritimam Cæsaream cum exercitu descendisset, in eam manubiarum multitudinē reposuit, captiuosq; ibi asseruari præcepit, quod ad Italiam nauigare tempus hycnis prohibebat.

De nauigatione Vespasiani, decq; comprehēso Simōne & spectaculo diē natalitio exhibito. CAP. XX.

PER idem uero tempus, quo Titus Cæsar obsidionis causa apud Hierosolymam commorabatur, ascēsa nauī oneraria Vespasianus Rhodum transmittit. Hinc autem uectus trirēmis, postquā omnes quas præternauigauit ciuitates inuisit, ab his cum uotis exceptus, in Græciam ex Ionia transit.

Egressus

Egressus deinde Corcyra in Iapygiam delatus est, unde iam terra iter agebat. Titus autem ex maritima Casarea reuersus, in Casaream quæ Philippi uocatur, aduenit, diuq; ibi commorabatur, celebrans omnia genera spectaculorū: multiq; in ea captiui consumpti sunt, alij bestiis obiecti, alij autem cateruatim more hostium inter se depugnare coacti. Hic Simonē etiā Gioræ filium comperit hoc modo comprehensum. Iste Simon cum Hierosolyma obsideretur in superiore ciuitate cōstitutus, postquā muros ingressus exercitus totam uastare ciuitatem cōperat, tunc fidelissimus amicorum ascitis, et lapidarijs cum ferramentis eorum necessitati congruis, et alimentis quæ multis diebus sufficere possent, unā cum illis omnibus in quandam occultiore cloacam sese demittit. et quoad fossa patebat, illi progrediebantur: ubi uerò soliditas obstitisset, eam suffodiebant, sperantes posse ulterius progressos tutō emergere, atq; ita seruari. Sed hanc expectationem ueram non esse, rei periculum refellebat. Vix enim paululū fossores procefferāt. iamq; alimenta, quamuis parce his uterentur, eos deficiebant. tunc igitur uelut stupore posset Romanos fallere, albis tunicis, in nexaq; fibula, ac chlamyde purpurea indutus, illo in loco ex terra editus ubi templū antea fuerat apparuit. Ac primo quidem obstupere qui eum uiderūt, locisq; suis manebant. deinde propius cū accessissent, quis esset, percontati sunt. et id quidem Simon non dicebat. iubebat autem ad se ducem uocari, statimq; accersitus ab his, qui ad eum cucurrerant, uenit Terentius Rufus: nanq; is rector militiæ relictus erat. Omni autem ab eo ueritate comperta, ipsum quidem uinctum custodiebat: Casari uerò, quemadmodum esset comprehensus, indicauit. Simonem quidem in ultionem crudelitatis, qua in ciues suos amare ac tyrānicè fuerat usus, in potestate hostium quibus maxime inuisus erat, ita deus posuit, non ui subditum corū

manibus,

manibus, sed sua sponte ad supplicium adductum: propterea quod plurimos ipse crudeliter interemerat, falsis criminatibus insinulatos, defectionis scilicet ad Romanos. Nec enim potest iram dei effugere nequitia, nec inualida res est iustitia, sed quandoq; sui temeratores ulciscitur, & grauiorem poenā ingerit criminosis, cum iam se liberatos esse crediderint, eod quod non statim luere commissā. Id etiam Simon didicit, postquam in iras Romanorum incidit. Illius autem ascensus ē terra, magnam etiam aliorum seditiosorum multitudinem iisdem diebus fecit in cloacis deprehendi. Cæsari autem maritimam Cæsaream reuerso, uinctus Simon oblatus est. & illum quidem triumpho, quem Romæ acturus erat, seruari iussit. ibi autem moratus, fratris sui natalem diem clarissime celebrabat, multā partem damnatorum eius honori attribuens. Numerus enim eorum qui cum bestiis depugnarunt, quiq; ignibus cremati sunt, & inter se digladiatores perire, duo milia quingentos excessit. Omnia tamē Romanis uidebantur hæc, licet mille modis illi consumerentur, & minus esse supplicij. Postea Cæsar Berytum uenit (hæc autem est ciuitas Phœnices provincie, colonia Romanorum) & in hac quoq; diutius demoratus est, maiore usus claritudine circa natalē patris diem, tam magnificētia spectaculorum, quā sumptibus alijs excogitatis, cum etiam captiuorum multitudo eodem quo antea modō periret.

De calamitate Iudæorū apud Antiochenses. CAP. XXI.

EVenit autem per idem tempus, Iudæos qui apud Antiochiam reliqui erant, acerba & exitiosa pericula perpeti, cōcitata in eos Antiochenſium ciuitate, tam propter criminationes illatas eis in præſentia, quā propter ea, quæ fuerāt non multō antè commissæ. De quibus necessarium mihi uidetur pauca prædicere, ut etiam quæ postea gesta sunt, consequenti narratione reframus. Iudæorum namq; gens multum quidem

quidem totius orbis indigenis affeminata est. Plurimum autem Syris uicinitate permixta, præcipuè apud Antiochiam uersabatur, propter magnitudinem ciuitatis. Maxime uerò his liberam domicilij facultatem reges, qui post Antiochum fuerant, præbuerunt. Nanque Antiochus quidem, qui Epiphanes dictus est, uastatis Hierosolymis templum spoliauit. Qui uerò post eum regnum affecuti sunt, quicquid æneum in donarijs fuit, hoc Iudæis apud Antiochiam degentibus reddidere, in eorum synagoga dedicatum : concesseruntq; ut pari cum Græcis iure ciuitatis uterentur. A secutis quoque postea regibus eodem modo tractati, et multitudine proficere, et exstructione, itemq; magnificentia munerum templum clarius reddidere : semperq; religione sibi sociantes magnam paganorum multitudinem, etiam illos quodammodo sui partem facere. Quo tempore autem bellum fuerat conclamatum, et recens in Syriam Vespasianus delatus est nauigio, Iudæorum uerò odium apud omnes pullulabat, tunc unus eorum Antiochus quidam plurimum patris causa honorabilis (erat enim princeps apud Antiochiam Iudæorum) cum Antiochenis populus concionaretur in theatro, progressus in medium, patrem suum et ceteros deferebat, insimulans eos, quod una nocte totam ciuitatē incendere statuisent : et uelut huius consilij participes quosdam hospites Iudæos tradidit. His autem auditis, populus iram cohibere non poterat : sed in eos quidē qui traditi fuerāt, ignem iussit asferri : statimq; omnes in theatro concremati sunt. In multitudinem uerò Iudæorum propere irruere : si eos celeriter ulti essent, patriam suam seruatiūri existimantes. Antiochus autem iracundiam magis accendere, mutæ uoluntatis argumentum, quodq; Iudæorum mores odisset, exhibere se credens, si paganorum ritu sacrificaret : idemq; iussit et ceteros compelli facere : renuēdo enim manifestos

festos insidiatores fore. Huius autē rei periculo ab Antiochen-
sibus factō, pauci quidē consenserunt: alij uerō qui noluerunt,
perempti sunt. Antiochus autem acceptis à Romanorum duce
militibus, scuius instabat suis ciuibus, nequaquam eos die se-
ptimo ab opere cessare permittens, sed omnia cogens facere,
quæ diebus alijs agerent. Tamq̃; ualidam necessitatem impo-
suit, ut non modo apud Antiochiā septimi diei feriæ solueren-
tur, sed ab hoc exordio in cæteris quoq̃; ciuitatibus ad breue
similiter tempus fieret. Iudæis autem apud Antiochiam, tunc
eiusmodi mala perpeſis, altera denuo calamitas accidit: de
qua narrare conati, hæc quoq̃; persecuti fuimus. Nanq̃; quod
quadratum forū exuri contigit, & archiua, monimentorumq̃;
receptacula publicorum, itemq̃; basilicas, uixq̃; ignis inhibi-
tus est super omnem ciuitatem magna nimis ui ruens, huius fa-
cti Antiochus Iudæos accusat: & Antiochēses, quos scilicet si-
bis infesti antea non fuissent, recenti tamen ex incendij tumul-
tu facile calumnia perpulisset, multò magis ex anteaſtis fidē
habere dictis suis persuasit, ut penē se uidisse ignem à Iudæis
iniſci arbitrarentur: & tanquam furore correpti, magno cum
ardore cuncti aduersus eos, qui accusabantur, impetum face-
rent. Vix autem motus eorum potuit reprimere Collega ad-
huc iuuenis legatus, postulans sibi permitti referre ad Casæ-
rem gesta. Rectorem nanque Syriæ Cæsennium Patum iam
quidem Vespasianus ad eam miſerat, nondum autem ille per-
uenerat. Habita uerō diligenti quæſtione Collega reperit ue-
ritatem. & eorum quidem Iudæorum quos Antiochus accu-
sauerat, nemo conscius fuit. omne autem facinus admiscere ho-
mines quidam nocentissimi necessitate debitorum: rati quòd si
forum & scripta publica concremaſſent, ex actione liberaren-
tur. Iudæi quidem pro suspensis criminationibus futura expe-
ctantes, magno timore fluctuabant.

Quomodo

Quomodo Vespasianus rediens à Romanis exceptus
est.

C A P V T X X I I .

Titus autem Cæsar à patre sibi allato nuntio, quòd uni-
uersis quidè Italiæ ciuitatibus desiderabilis peruenisset:
maxime uerò, quòd urbs eum Roma summa cum alacritate et
claritudine suscepisset, in maximam letitiam uoluptatemq;
translatus est, curis de eo ita ut sibi erat suauissimū liberatus.
Vespasianū enim etiam longe absentem, omnes homines Ita-
liæ uoluntatibus ut præsentem colebant: expectationem suam,
quòd nimis eum uenire cupiebant, pro eius aduentu ducen-
tes, & omni habentes necessitate liberam erga illum beneuo-
lentiam. Nam & senatus memor calamitatum, quæ mutatione
principum contigissent, optabat imperatorem suscipere sene-
ctutis honore bellicorumq; gestorum maturitate decoratum,
cuius præsentiam sciebat soli saluti subiectorum commodatu-
ram: & populus malis intestinis sollicitus, magis eum uenire
cupiebat: tunc se calamitatibus quidem pro certo absolueudū
esse confidēs, antiquam uerò libertatem cum opulentia rece-
pturum. Præcipue milites ad eum respiciebant. hi enim maxi-
me bellorum per illum patratorum nouerant magnitudinem.
imperitiam uerò aliorum ducum experti atq; ignauiam, ma-
gna quidem se optabant turpitudine liberari. eum uerò, qui se
& seruare & honestare solus posset, recipere precabantur.
Cum uerò hac beneuolentia diligereetur ab omnibus, honore
quidem præcipuis uiris ulterius expectare intolerabile uide-
batur, sed eum longissime ab urbe Roma conuenire antè pro-
perabant. Nec tamen quisquam moras eius conueniendi fere-
bat, sed ita simul omnes effundebantur, & uniuersis facilius
& promptius ire quàm manere uidebatur, ut etiam ciuitas
ipsa tunc primum inter se iucundam sentiret hominum chari-
tatem. Erant autem pauciores abeuntibus remanentes. Vbi

e E

uero

uerò cum appropinquare indicaretur, quamq; mansuete singulos suscepisset, qui præcesserant, nuntiatum est, omnis iam reliqua multitudo per uias cum coniugibus & liberis præstolabantur: & quò transiens aduenisset, uidendi eius uoluntatem, uultusq; lenitatem omnium generum uocibus prosequabantur, benemeritum & salutis datorem, solumq; dignum Romanorum principem appellantes. Tota uerò ciuitas ueluti templum erat, sertis atq; odoribus plena. Cum autem uix per circumstantem multitudinem in palatium uenire potuisset, ipse quidè penatibus dijs aduentus sui gratulatoria sacra celebrauit. Vertunt autè se ad epulas turbæ, perq; tribus & cognationes & uicinas conuiuia exercètes, deo libabant, & ab eo precabantur ipsum Vespasianum quamplurimum tēporis in Romano imperio perseuerare, & filiū eius, & qui ex his nascerentur seruari inexpugnabile principatū. Vrbs quidè Romana Vespasiano ita suscepto, statim maxima felicitate crescebat. Domitiani gesta cōtra Germanos & Gallos. CA. XXIII.

ANte hæc uerò tempora, quibus Vespasianus quidè apud Alexandriam erat, Titus uerò Hierosolymam obsidebat, magna pars Germanorum ad defectionem mota est: quibus etiā Gallorum proximi conspirantes, magnam spem contulerant, quòd etiam Romanorum dominio liberarentur. Germanos autem deficere uelle, bellumq; inferre, sustulit primo natura bonis consilijs uacua, parua spe appetens periculorum: deinde odium principum, quoniam solis sciunt gentem suam ui coactam seruire Romanis: necnon equidem maximam tempus ei fiduciam dedit. Nam cum uidrent Romanum imperium crebris imperatorum mutationibus intestina seditione turbari, omnemq; his subditam orbis terræ partem pendere ac nutare cognoscerent, hoc sibi optimum tempus ex illorum rebus aduersis atq; discordijs oblatum esse putauerunt. Id autè con-

filium

filium dabant, & hac eos spe decipiebant, Classicus quidam
& Ciuilis, ex eorum potentissimis: qui olim quidem res nouas
cupiebant: occasione autem inducti, suam sententiam prodi-
dere. Iamq; alacriter affectæ multitudinis periculum facturi
erant: uerum maxima parte Germanorum defectionem polli-
cita, & ceteris fortasse non dissentientibus, ueluti quadam di-
uina prouidentia, Vespasianus ad Petiliū Cercalcm, qui pri-
dem Germaniam rexerat, literas mittit, quibus cum consulem
declarauit, iussitq; ad Britannias administrandas proficisci.
Igitur ille quò iussus erat abiens, audita rebellione Germano-
rum, eos iam congregatos aggressus magna clade affecit, de-
positaq; amentia ad sobrietatem coëgit. Sed etiamsi ille ad ea
loca non peruenisset, tamen haud multo post erant supplicia
laturi. Nam ut primum defectionis eorum nuntius allatus est
Romam, Domitianus Cæsar hoc audito, non sicut alter in illa
etate fecisset (nam admodum adulescens erat) tantum rei ma-
gnitudinem suscipere non detrectauit: sed à patre habens in-
genitam fortitudinem, & supra etatem exercitus, ilico tende-
bat in Barbaros. Illi autem expeditionis fama perculsi, ci se
permiserunt: lucrum hoc ex ea re maximū nacti, ut sine clade
pristino iugo subijcerentur. Omnibus ergo circa Galliam ut
oportuit ordinatis, ne facile rursus unquam turbarentur, Do-
mitianus clarus atq; insignis, etatem superantibus factis, &
patrium decus afferentibus, Romam regreditur. Cum supra-
dicta uerò Germanorum defectione, iisdem diebus etiam Scy-
tharum conuenit audacia. Nam qui appellatur Sarmatæ, ma-
xima multitudo clam transgressi flumen Istrum, uiolenti atq;
seuissimi, propter inopinatum impetum multos Romanorum
quos in presidijis offendere interficiunt: & consularcm lega-
tum Fonteium Agrippā, qui fortiter his obuius pugnauerat,
occidunt: proximasq; regiones totas firendo atque agendo,

omniaq; incendendo peruagabantur. Vespasianus autem hoc facto, & uastitate Mœsiæ cognita, Rubriū Gallum mittit pœnas de eis sumpturum. à quo multi quidē in prælijs trucidati sunt. qui uerò salui esse potuere, cum timore domum refugēre. Hoc autem bello magister militū finito, etiam futuri temporis cautioni consuluit. Pluribus enim & maioribus prædijs loca circundedit, ut omnino Barbaris esset impossibilis transitus. In Mæsia quidem ea celeritate debellatum est.

De amne sabbatico & triumpho Vespasiani ac Titi celeberrimo.

CAP. XXIIII.

PRinceps uerò Titus aliquandiu quidem Beryti commorabatur, ita ut diximus: inde autē reuersus, & per omnes quas obiret Syriæ ciuitates magnificentissima celebrans spectacula, Iudeorū captiuis ad ostentationem cladis eorū abutebatur. Conspicit autē in itinere fluuium cognitione dignissimum. Is fluit medius inter Arcas & Raphanæas Agrippæ regni ciuitates. Habet autem quoddam peculiare miraculum. Nam cum sit quando fluit plurimus, neq; meatu segnis, tamen interpositis sex diebus à fontibus deficiens, siccum exhibet locum uidere. Deinde quasi nulla mutatione facta, septimo die similis exoritur: atq; hūc ordinem semper eum obseruare pro certo compertum est. Vnde etiam Sabbaticus appellatus est, à sacro Iudeorū septimo die sic nominatus. Ciuitatis autē Antiochenſium populus postquam Titum aduentare cognouit, manere quidē intra moenia præ gaudio non sustinebat. omnes autem obuiam ei pergere properabant, & usq; ad tricesimum uel eo amplius stadium progressi, non modo iuri, sed etiam fœminæ cum pueris expectabant. Et cum appropinquantem uidissent, ex utroq; uic latere stantes dextras cum salutatione tendebant: multisq; fauoribus exultantes, cum ipso reuertebantur. Crebro autem inter omnes alias laudes precabantur,

ut Iudeos

ut Iudæos expelleret ciuitate. Titus quidē nihil precibus istis indulſit, ſed otioſe quæ dicebantur audiebat. Incerti autem quid ſentiret, quid ue facturus eſſet, Iudæi magno & atroci metu tenebantur. Nec enim commoratus eſt Antiochiæ Titus, ſed continuo ad Zeugma Euphratem uerſus iter contendit. Quò miſi etiam ab rege Parthorum Vologeſo uenere, aureā ei ſerentes coronam, quòd Iudæos uiciſſet. Eaq; ſuſcepta etiā conuiuium exhibuit regijs, atq; ita Antiochiam remeauit. Senatu uerò & populo Antiochenſi multum petentibus ut in theatrum ueniret, ubi omnis eum multitudo præſtolabatur, humaniſſime paruit. Rurſus autem fortiter iſdem instantibus, & crebro poſtulantibus expelli ciuitate Iudæos, ingenioſe reſpondit, patriam eorum dicens quò expellendi fuerant interiſſe, nullumq; iam eſſe locū qui eos reciperet. Vnde ad aliā petitionem ſeſe conuertunt Antiochenſes, quòd priorem impetrare non potuerunt. Acneas enim tabulas eum precabantur eximere, quibus inciſa eſſent priuilegia Iudæorum. Sed ne id quidem Titus adnuit: uerum in eodem ſtatu relictis omnibus quæ habebant apud Antiochiam Iudæi, ad Aegyptū inde diſceſſit. Iter autem agendo cum ad Hieroſolymam ueniſſet, triſtemq; ſolitudinem quam uidebat, antiquæ ciuitatis claritudini comparāret, diſſectorum operum magnitudinem & ueterem pulchritudinem recordatus, miſerabatur excidiū ciuitatis, non ſicut alius feciſſet exultans, quòd talem ac tantam funditus excidiſſet, uerum multa imprecans ſeditionis autoribus, & qui hanc poenā ei inferri coēgere: ita certus erat, quòd nunquam uirtutem ſuam uoluſſet punitorū calamitate clareſcere. Ex magnis enim diuitijs, non minima pars in ruinis adhuc inueniebatur. Quædam enim cruebant Romani, plura uerò captiuis indicantibus auſerebant, aurum atq; argentum, aliaq; inſtrumēta preciſioſiſſima, quæ domini propter

incertam belli fortunam terræ condidere. Titus autem propositum iter ad Aegyptum tendens, emensa uelociter solitudine, peruenit Alexandriam: decretoq; ad Italiam nauigare, cum se duæ legiones comitarentur, utranq; unde uenerant remisit: quintam quidem in Mœsiam, quintam uerò decimam in Pannoniam. Captiuorum autem duces Simonem & Ioānem, & alios numero septingentos uiros electos, tam magnitudine corporum quàm pulchritudine præstantes, ilico ad Italiam portari præcepit, cupiens eos in triumpho traducere. Peracta uerò nauigatione pro uoto, similiter quidem Roma in eo suscipiendo erat affecta, & occursum exhibuit ei quos patri. Claritudinē uero Tito pater attulit, qui uenit obuiam, eumq; suscepit. Multitudini autem ciuium diuinam quandam letitiam suggerebat, quòd uidebat in unum tres conuenisse. Non multis autem diebus post, unum communem triumphum ob res gestas agere statuere, quamuis utriq; senatus propriū decreuisset. Prædicto autem die, quo futura erat pompa uictoriæ, nemo ex tam infinita ciuitatis multitudine domi remansit. Omnes aut cum exissent, loca ubi tantum stare possent occupauerāt, quantus spectandis imperatoribus modus sufficeret, concessio necessario transitu. Cuncta uerò turba militari ante lucem per turmas atq; ordines progressa cum rectoribus suis, & circa ostia cōstituta non palatii superioris, sed prope Isis templum (ibi enim principes nocte illa quiescebant) prima iam aurora incipiente procedunt Vespasianus & Titus, lauro quidem coronati, amicti uerò patria ueste purpurea: & ad Octauianas ambulationes transeunt. ibi enim senatus, & ducum procures, & honorati equites, eorum præstolabantur aduentum. tribunal autem ante porticus factum erat, selleq; eburneæ in eo præparate. Quò cum ascendissent, confederūt. Statimq; eos militaris fauor exceperit, multis uirtutem testimo-

nijs

nijs prædicans. Illi autem incrimis erant, in ueste serica lau-
 reis coronati. Perceptis autem laudibus eorum Vespasianus
 cum dicere adhuc uellent, silentij signum dedit. Magnaq; o=
 mnium quiete facta, surrexit, & amictu magnam partem ca=
 pitis adopertus, solennia uota celebrauit: idemq; Titus fecit.
 Perfectis autem uotis, Vespasianus in commune omnes breui=
 ter allocutus, milites quidem ad prandium, quod his ex more
 ab imperatore parari solet, dimittit. ipse uero ad portam re=
 cedit, quæ ab eo quòd per illam semper triumphorum pompa
 ducitur, nomen accepit. Ibi & cibū prius capiebant, & triū=
 phalibus uestibus amicti, dijs ad portam collocatis cæsa ho=
 stia, inter spectacula transeuntes triumphū ducebant, ut mul=
 titudini faciliior præberetur aspectus. Pro merito autem nar=
 rari multitudo illorum spectaculorum & magnificentia non
 potest, in omnibus quæ quisque cogitauerit, uel artium factis,
 uel diuitiarū opibus, uel naturæ nouitate. Nam penè quæcūq;
 hominibus qui usquam sunt fortunatis paulatim quæsitæ sunt,
 alijs alia mirabilia atq; magnifica, hæc uniuersa illa die Ro=
 mani imperij magnitudinem probauere. Etenim argenti au=
 riq; necnon eboris in omni specie operum multitudinem, non
 ut in pompa ferri cerneret, sed ut ita dixerim omnia fluere. &
 alias quidem uestes ex rarissimis generibus purpuræ portari,
 alias diligentissima pictura uariatas arte Babylonia: gemmæ
 autē clarissimæ tam multæ, aliæ coronis aureis, aliæ alijs ope=
 ribus incluse tractæ sunt, ut appareret frustra nos earum
 usquam rerum esse aliquid suspicari. Ferebatur etiam simula=
 chra, quæ illi deos habent, & magnitudine mirabili, & arte
 non desuntorie facta: horumq; nihil non ex preciosa mate=
 ria. Quin & animalium diuersa genera producebantur, pro=
 prijs ornamentis induta. Erat autem etiam quæ singula por=
 taret magna hominum multitudo, purpurcis uestibus atque

inauratis ornata. Ipsi etiam qui ad pompā fuerant ab alia turba discreti, præcipua & mirabili ornamentorū magnificentia culti erant. Insuper his, ne captiuorū quidem uulgus inornatum uideres, sed uarietas & pulchritudo uestiū natam ex fastigatione corporum deformitatem, oculis subtrahebat. Maxime autem stupori erat, pegmatum quæ portabatur fabricatio, pro cuius magnitudine timendū uiribus portantium occurrentes putabant. multa enim in tertium nidum quartumq; surgebant: & magnificentia fabricæ cum admiratione delectabat: multis aurata ueste circumdatis, cum aurum præterea factum atq; ebur omnibus esset affixum. Multis autem imitationibus bellum aliter in alia diuisum, certam sui faciem demonstrabat. Erat enim cernere uastari quidem fortunatissimā terram, totas uerò interfici acies hostiū: & alios fugere, alios captiuos duci: murosq; excellentes magnitudine machinis dirui, & caestellorum excindi munimina, & populosarum ciuitatum moenia disturbari, exercitūq; intra muros infundi: cædisq; omnia loca plena, & eorum qui manu resistere non poterāt preces, ignemq; templis immissum, ædiumq; super dominos post multam uastationem euersiones: atq; annis tristitiam, defluentis non in arua culta, neq; ad hominum uel pecorum potum, sed per terram ex omni parte flagrantem. Hæc enim Iudæi bello passi sunt: ars autem & confectorum operum magnitudo, necessitantibus adhuc facta tanquam præsentibus ostēdebant. Erat autem per singula pegmata captæ ciuitatis dux, ita ut captus fuerat, ordinatus. Multæ etiam naues sequebantur. Spolia uerò alia quidem passim ferebantur. eminebant autem ea quæ apud Hierosolymam in templo reperta sunt, mensa aurea ponderis talenti magni, & candelabrum similiter quidem auro factum, sed opere commutato ab usus nostri cōsuetudine. nam media quidem columna basi hærebat, tenues autem ab ea canule

nule producebantur, formatae ad similitudinem fuscinae, ad summum quaeq; in lychni speciem fabricatae: erant autem numero septem, septimi diei, qui apud Iudaeos est, indicantes honorem. Post haec autem portabatur lex Iudaeorum, nouissima spoliolum. Deinde transibant plurimi uictoriae simulachra portantes: omnia ex auro & ex ebore facta. Post quae Vespasianus prior ibat: & Titus deinde sequebatur. Domitianus autem adequitabat, ipse quoq; ornatus pulchritudine, dignuq; spectari exhibens equum. Pompae autem finis fuit Capitolini Iouis templum. Quo postquam uentum est, consistere. Erat autem uetus mos patrius, opperiri donec ducis hostium mortem quissiam nuntiaret. Is erat Simon Giora, tunc inter captiuos in pompa traductus: laqueo uero circumdatus per forum trahebatur, quo eum simul caderet qui ducebant: lex autem Romanis est, ibi necare criminum reos morte damnatos. Postquam igitur eum finem uitae habere nuntiatum est, omniumq; fauor secutus est, tunc hostias inchoauere: hisq; secundo per uota solennia omine peractis in palatium recessere. Et alios quidem epulis ipsi exceptere, alijs autem omnibus domi conuiuiorum instructi erant apparatus. Hunc enim diem urbs Romana celebrabat, uictoriae quidem in hostes gratulatorium, finem uero malorum ciuiliu, & spei bonae pro felicitate principium. Post triumphos uero, & Romani imperij firmissimum statum, Vespasianus Paci templum aedificari decreuit. Itaq; mira celeritate, & quae hominum cogitationem superaret, effectum est. Magna enim diuitiarum largitate usus, insuper perfectis id picturae ac figmentorum operibus exornauit. Omnia namq; in illud sanum collecta ac deposita sunt, quorum uisendorum studio per totum orbem, qui ante nos fuerunt, uagabatur: quomodo aliud apud alios situm esset, uidere cupientes. Hic autem reposuit etiam quae Iudaeorum fuerant instru-

menta, his se magnifice ferens. Legem uero eorum, & pene-
traliū uela purpurea in palatio condita seruari precepit.

Herodium & Machærus à Basso capta. C A P. X X V.

IN Iudæam uero legatus missus Lucilius Bassus, suscepto à
Cereali Vetiliano exercitu, castellum quidem Herodion
cum presidio deditioe cepit. Post autē omni manu militari
collecta, multi autem in partes diuisi erāt, & legione decima
bellum inferre Machærunti statuit. Valde enim necessarium
uidebatur id excindi castellum, ne multos sui munimine ad
defectionē inuitaret. Nam & salutis spem habitatoribus cer-
tam, & aggrediētibus hesitationē atq; formidinē, natura loci
præstare maxime poterat. Nam ipsum quidem quod muro
cinctum est, saxosus est collis, in procerā altitudinē surgens,
& ob hoc etiam capi difficilis uidetur: sed ne uel accedi pos-
set, eò natura excogitarat, quæ uallibus eum ex omni parte
uallauerat, quarum altitudo oculis comprehendī nō posset: nec
transire erat facile, nec aggestu ulla ratione cōpleri possibile.
Nā ea quæ ab occidente secat uallis, sexaginta stadijs disten-
ditur, unde Asphaltites lacus ei limitē facit: ex hoc uero tra-
ctu ipse Machærus altissimo uertice supereminet. À Septen-
trione autē & Meridie, ualles magnitudine quidē supradicta
cingunt, similiter uero sunt inextricabiles ad oppugnationē:
eius uero uallis quæ ab Oriēte est, altitudo nō minor centum
cubitis inuenitur: monte uero ex aduerso Machærunti posito
terminatur. Ea loci natura perspecta rex Alexander, primus
in eo castellum communiuit, quod postea Gabinius bello cum
Aristobulo gesto deposuit. Herodi autē regnāti, omnibus lo-
cis dignior cura uisus est, & constructione tutissima, propter
Arabum præcipue uicinitatē: nāq; opportune situs est, eorum
fines prospectās. Magno ergo locū muro amplexus ac turri-
bus, ciuitatem illic fecit incolis, unde in arcem ipsam firebat
ascensus.

ascensus. Quin & circa ipsum uerticem rursus murum adificauerat, turresq; in angulis sexagenorum cubitorū crexerat: in medio autē ambitu regiā struxerat, magnitudine simul habitationum & pulchritudine locupletem. Multas uerò cisternas recipiēdas aquis abundeq; suppeditādis, locis maxime idoneis fecerat: ueluti cum natura certaret, ut quod illa situ loci expugnabile fecerat, ipse manu structis munitionibus superaret. Insuper enim & sagittarum multitudinē machinarumq; reposuit: & omnē apparatus excogitauit, qui habitatoribus posset magnæ obsidionis præstare contemptum. Erat autem in ipsa regia ruta mirabilis magnitudinis: à nulla enim sicu uel celsitudine uel magnitudine uincebatur: ferebāt autē eam ex Herodis temporibus perseuerasse: mansissetq; ulterius profecto, sed ab Iudæis qui locum ceperant excisa est. Vallis autem, qua ciuitas à parte Septētrionali cingitur, quidā locus Baaras appellatur, ubi radix eodē nomine gignitur: quæ flamme quidem asimilis est colore, circa uesperam uerò ueluti iubare fulgurās, accedentibus eamq; euellere cupiētibus facilis non est: sed tamdiu refugit, nec prius manet, quàm si quis urinam muliebrem uel menstruum sanguinem super eam fuderit: quinetiam tunc si quis eam tetigerit, mors certa est, nisi forte illam ipsam radicem serat de manu pendentem. Capitur autem alio quoq; modo sine periculo, qui talis est: Totam eam circumfodiunt, ita ut minimum ex radice terra sit conditum: deinde ab ea religant canem: illoq; sequi cum à quo religatus est cupiente, radix quidem facile euellitur: canis uerò continuo moritur, tanquam eius uice à quo herba tollenda erat, traditus: nullus enim postea accipientibus metus est. Tantis autem periculis propter unam uim capi eam operæpretium est. Nam quæ uocantur demonia, pessimorū hominū spiritus, uiuis immersa, eosq; necātia quibus subucntum nō fuerit: hæc cito,

cito, etiam si tātummodo admoueatur egrotantibus, abigit. Fluunt autē ex eo loco aquarū fontes etiā calidarū, multum inter se sapore diuersi. Alij nāq; amari sunt, alijs nihil dulcedinis dceſt. Multi autē frigida aquae ortus, non solum in humilioribus locis fontes alternos habēt: sed quod amplius quis miretūr, in proximo quedā spelunca cernitur, non quidē alte caua, saxo autē imminēte protecta: super hoc ueluti duae mae inter se paululum distantes cminēt: et altera quidē frigidissimum fontem, altera calidissimū fundit, qui muxi lauacrū suauissimū praeβēt, multisq; morbis ac uitijſ salutare: maxime uerò neruorū curationi cōueniens: habetq; idem locus metalla sulfuris et aluminis. Bassus autē cōtemplatus undiq; regionē, ualle oriē tali repleta accessum parare statuit: opusq; inchoauit, properās aggerem quāplurimum extollere, facilemq; per eum oppugnationē facere. Qui uerò intus fuerāt deprehensi, ab externis segregati Iudaei, illos quidem coēgere, inane uulguſ esse existi mātes, inferiorē obseruare ciuitatem, ac pericula priores excipere: superius uerò castellum ipsi occupatum tenebant, et propter munitionis firmitatem, et ut saluti suae cōsulerent. Impetraturos enim se ueniam opinabātur, si locū tradidissent Romanis. Prius autem uolebāt spem declinandae obsidionis experiēdo conuincere: ideoq; alacri animo in dies singulos excursus habebant, et cum his quos fors obtulisset cōfertis manibus, multi moriebantur, multosq; Romanos interficiebāt: semper autē utriſq; ex tēpore plus uictoriae captabatur: Iudaeis quidē, si incautiores aggredierentur: in aggere autē positis, si improuisum excursum eorum bene septi armis exciperent. Sed non is erat finis obsidionis futurus. Res autē quedam fortuito gesta, inopinatam castelli tradendi necessitatem Iudaeis imposuit. Erat inter obſessos iuuenis et audacia ferox, et manu strenuus, Eleazarus nomine: is autem fuerat

rat excursibus nobilis, multos egredi aggestumq; prohibere
obsecrās, & in prælijs semper grauitè Romanos efficiens:
audaciaq; sua socios prosequēs, impetum quidem facilem his,
periculo autem uacuum discessum efficiebat nouissimus rece=
dendo. Itaq; discreta quodam die pugna, & utraq; parte di=
gressa, ipse tanquam despiciens omnes, existimans neminem
tunc hostium prælium excepturum, extra portam remāsit: &
in muro stantes alloquebatur, tota mente illos attendēs. Hanc
autem opportunitatem uidit quidam ex castris Romanorum
Aegyptius, nomine Rufus: & quod nemo sperasset, impetu
facto cum ipsis eum armis repente correptum, cum hoc uiso
stantes in muro stupor teneret, in castra Romanorū tradu=
xit. Postquam uerò dux nudum præcepit extēdi, & in aperto
constitutum, ut ex ciuitate cōspiceretur, cedi uerberibus, ue=
hementer Iudeos confudit casus iuuenis, uniuersaq; ciuitas in
fletu erat & questubus, unius uiri clade perculsa. Id ubi Bas=
sus animaduertit, cōsiliorum aduersus hostes hoc principium
sumpsit: eorumq; miserationem augere cupiēs, quatenus coa=
cti pro eius salute castelli traditionē facerent, quod sperauit
adeptus est. Nam ipse quidem, uelut mox Eleazarum suspē=
surus, crucem defigi iussit: ea uerò conspecta, maior castella=
nos dolor inuasit, & ululando querebantur, intolerabilem
esse calamitatē uociferantes. Tunc igitur Eleazarus eos ora=
bat, ne uel se despicerent, mortem miserrimam subiturum, si=
biq; ipsis salutem præberent, postquam iam subacti omnes
Romanorum uiribus ac fortunæ cōcederent. Illi autē & eius
sermone fracti, & quòd multi intus pro eo precabantur
(ex magna enim & numerosa cognatione genus ducebat)
& contra ingenium suum misericordia uicti sunt: & qui=
busdam celeriter missis colloquebantur, castelli traditionem
facere petentes, ac reddito sibi Eleazaro, sine metu dimitti.

Cum

cito, etiam si tātummodo admoueat^r agrotantibus, abigit. Fluunt autē ex eo loco aquarū fontes etiā calidarū, multum inter se sapore diuersi. Alij nāq; amari sunt, alijs nihil dulcedinis deest. Multi autē frigidae aquae ortus, non solum in humilioribus locis fontes alternos habēt: sed quod amplius quis miretur, in proximo quādā spelunca cernitur, non quidē alte caua, saxo autē imminēte protecta: super hoc ueluti duae māmæ inter se paululum distantes eminēt: et altera quidē frigidissimum fontem, altera calidissimū fundit, qui muxi lauacrū suauissimū præbēt, multisq; morbis ac uitij salutare: maxime uerò neruorū curationi cōueniens: habetq; idem locus metalla sulfuris et aluminis. Bassus autē cōtemplatus undiq; regionē, ualle oriēti repleta accessum parare statuit: opusq; inchoauit, properās aggerem quāplurimum extollere, faciliemq; per eum oppugnationē facere. Qui uerò intus fuerāt deprehensi, ab externis segregati Iudei, illos quidem cōēgere, inane uulgus esse existimātes, inferiorē obseruare ciuitatem, ac pericula priores excipere: superius uerò castellum ipsi occupatum tenebant, et propter munitionis firmitatem, et ut saluti suae cōsulerent. Impetraturos enim se ueniam opinabātur, si locū tradidissent Romanis. Prius autem uolebāt spem declinandæ obsidionis experiēdo conuincere: ideoq; alacri animo in dies singulos excursus habebant, et cum his quos fors obtulisset cōfertis manibus, multi moriebantur, multosq; Romanos interficiebāt: semper autē utrisq; ex tēpore plus uictoriæ captabatur: Iudeis quidē, si incautiores aggredierentur: in aggere autē positis, si improuisum excursum eorum bene septi armis exciperent. Sed non is erat finis obsidionis futurus. Res autē quedam fortuito gesta, inopinatam castelli tradendi necessitatem Iudeis imposuit. Erat inter obfessos iuuenis et audacia ferox, et manu strenuus, Eleazarus nomine: is autem fuerat

rat excursibus nobilis, multos egredi aggestumq; prohibere obsecras, & in praelijs semper grauitè Romanos afficiens: audaciaq; sua socios prosequens, impetum quidem facilem his, periculo autem uacuum discessum efficiebat nouissimus recedendo. Itaq; discreta quodam die pugna, & utraq; parte digressa, ipse tanquam despiciens omnes, existimans neminem tunc hostium praelium excepturum, extra portam remāsit: & in muro stantes alloquebatur, tota mente illos attendens. Hanc autem opportunitatem uidit quidam ex castris Romanorum Aegyptius, nomine Rufus: & quod nemo sperasset, impetu facto cum ipsis eum armis repente correptum, cum hoc uiso stantes in muro stupor teneret, in castra Romanorū traduxit. Postquam uerò dux nudum praecepit extēdi, & in aperto constitutum, ut ex ciuitate cōspiceretur, cædi uerberibus, uehementer Iudeos confudit casus iuuenis, uniuersaq; ciuitas in fletu erat & questibus, unius uiri clade percussa. Id ubi Bassus animaduertit, cōsiliorum aduersus hostes hoc principium sumpsit: eorumq; miserationem augere cupiens, quatenus coacti pro eius salute castelli traditionē facerent, quod sperauit adeptus est. Nam ipse quidem, uelut mox Eleazarum suspēsurus, crucem defigi iussit: ea uerò conspecta, maior castellanos dolor inuasit, & ululando querebantur, intolerabilem esse calamitatē uociferantes. Tunc igitur Eleazarus eos orabat, ne uel se despicerent, mortem miserrimam subiturum, si biq; ipsis salutem præberent, postquam iam subacti omnes Romanorum uiribus ac fortunæ cōcederent. Illi autē & eius sermone fracti, & quòd multi intus pro eo precabantur (ex magna enim & numerosa cognatione genus ducebat) & contra ingenium suum misericordia uicti sunt: & quibusdam celeriter missis colloquebantur, castelli traditionem facere petentes, ac reddito sibi Eleazaro, sine metu dimitti.

Cum

Cum autem his assensus esset dux Romanorum, multitudo ciuitatis inferioris, inita separatim cum Iudeis cognita pactione, ipsi clam nocte aufugere statuere. Cum uero portas aperuissent, ab his qui deditiōem promiserant ad Bassum nuntius uenit, siue inuidia salutis eorum, siue formidine, ne eorum fugæ causam ipsi præstarent. Sed fortissimi quidem fugientium, qui præcesserant, euasere: reliquorum autem, uiri quidem mille septingenti perempti sunt, muliercula uero & pueri in seruitium ducti. Sponsiones autem cum his qui castrum dedidere habitas, Bassus conseruandas esse ratus, & ipsos dimisit, & Eleazarum reddidit.

De Iudæis à Basso interemptis & Iudæa diuendita.

CAPVT XXVI.

HIS autē administratis, in saltum, qui appellatur Iardes, ducere properabat exercitū: multi enim illuc cōgregati esse nuntiabatur, qui pridē tēpore obsidionis, ex Hierosolymis & Macharūtē profugerāt. Ergo cum ad locum uenisset, neq; falsum fuisse nuntiū reperisset, primo quidē omnē locū cum equitibus cingit: ut si quis Iudeorū conatus fuisset euadere, fugiēdi per equites copiā nō haberet: pedites autē solum iussit cedere, in quā cōfugerāt. Hoc modo ad necessitatē adducti sunt fortiter aliquid faciēdi, uelut ex audaci certamine fortasse fugā etiā reperirēt. Itaq; simul uniuersi, & cū clamore impetu factō, in eos à quibus cincti fuerant, irruunt: illi autē fortiter excipiebāt: multaq; his audacia, illis contētiōne usis, diu quidē praelium tractum est, nō autē similis euenit finis pugnæ certatibus. Nam Romanorū quidē duodecim tantum cōtingit occumbere, neq; multos sauciari: Iudeorū uerō ex illo praelio nullus euasit. Sed cum nō essent pauciores tribus milibus, prostrati sunt omnes: eorumq; dux Iudas Iairi filius, de quo suprā meminimus, qui ordini cuidam præpositus
cum

cum Hierosolyma obsideretur, quibus demersus fuerat cloacis, latēter effugit. Eodē uerō tēpore Caesar etiā ad Liberium Maximum scripsit (erat autē procurator) ut omnem terram uenderet Iudaeorum: nec enim ciuitatem in ea condidit proprium seruans sibi eorum agrum. Solis uerō octingentis militibus illic relictis, locum dedit quem incolerent, qui uocatur Ammaus: distat autem ab Hierosolymis triginta stadijs. Stipendium uerō ubicunq; degerēt Iudaeis indixit: binasq; drachmas singulis annis deferre in Capitolium iussit, ita ut ante hac Hierosolymorum templo pendebant. Et res quidem Iudaeorum illo tempore hunc statum habebant.

De clade Antiochi regis & eruptione Alanorum in Armeniam.

CAPVT XXVII.

IAm uerō quarto anno Vespasiano administrāte imperiū, contigit Comagenes regem Antiochum in maximas clades cum tota domo incurrere, ex causa huiusmodi. Cessennius Petus, qui tunc Syriam administrabat, siue re uera, seu propter inimicitias Antiochi (certū non ualde patefactū est) literas ad Casarem misit, Antiochum dicēs deficere ab Romanis cum Epiphane filio decreuisse, pactis habitis cum rege Parthorū: proptereaq; debere illos antecapere: ne si priores nouas res adorti essent, totū Romanorū imperiū bello perturbarent. Non erat autē Caesar huiusmodi nuntiū ad se perlatū neglecturus. Nam uicinitas regum, maiore negotium prouidentia dignum esse faciebat. Samosata enim Comagenes maxima ciuitas iuxta Euphratē sita est, ut esset Parthis (eo nāq; id cogitaure) facilimus trāsitus, tutū autē receptaculū. Fide igitur habita, & potestate sibi permīsa, ut ageret quod expedire uideretur, negligendū nō putauit. Subito tamē, Antiocho eiusq; socijs nihil opinātibus, in Comagenē ingressus est, ex legionibus quidem sextam ducens, & insuper quasdam cohortes,

cohortes, alasq; equitum: habebat autē auxilio reges, Chalcidicæ Aristobulum, Emesæq; Sohemum. Introitus autem illis erat sine certamine, quod nemo indigenarum manus ualebat opponere. Antiochus enim insperato perculsus nuntio, bellū quidem contra Romanos nec cogitatione concepit. Decreuit autem, toto regno in eo quo erat statu relicto, cum coniuge ac liberis egredi, hoc se Romanis purum ab ea suspicione quæ sibi ingereretur probaturum esse ratus: progressusq; de ciuitate centumtriginta propemodum stadijs, in campo tabernaculum ponit. Petus autem in Samosatam qui eam capefferent mittit, et per eos ciuitatem tenebat: ipse uerò cum alio milite in Antiochum ire tendebat. Non tamē rex uel ipsa necessitate adductus est aduersum Romanos aliquid bellicū gerere: sed fortunā suam questus, quiduis pati sustinebat: adolescentibus autem, belliq; peritis, uiq; corporis prestantibus filijs eius non erat facile in calamitate sine pugna durare. Itaq; ad uirtutem se conferunt Epiphanes et Callinicus: uehementi autē pugna per totam diem habita, insigni fortitudine demōstrati sunt: nullaq; parte suarum uirium diminuta discedunt. Antiocho uerò neq; pugna hoc modo peracta manere domi tolerabile uidebatur: sed abducta coniuge cum filiabus, in Ciliciā fugit, atq; hoc factō militū suorū animos fregit. nam ueluti desperato ab eo regno defecere, et ad Romanos se trāsulere, omniūq; erat desperatio. Ergo priusquā penitus destitueretur auxilijs, Epiphani cum cæteris seruare se ex hostibus erat necessarium: fiuntq; omnes equites decem, qui cum his unā transgressi sunt flumen Euphratē: hinc iam sine metu profecti, cū ad Vologesem Parthorū regē uenissent, non quasi profugi despecti sunt: sed ac si fortunam pristinam retinerēt, omni honore dignati sunt. Antiochum uerò, ubi Tarsum Ciliciæ uenit, misso centurione Petus uinctum Romā trāsmisit.

Vespasianus

Vespasianus autem ita regem ad se deduci non passus est: dignius esse ratus, ueteris amicitiae habere rationem, quam belli occasione inexorabilem iracundiam seruare. Itaque iubet ei iter agenti auferri uincula, intermissaque; interim protectione Romanam, apud Lacedaemonem degere: magnas uero ei pecuniae redditus praebet, ut non modo copiose sed etiam regie uictum haberet. His Epiphanes et ceteri cognitis, qui patri ante meaeuebant, magna cura et inextricabili animos relaxarunt, et ipsi quoque spem reconciliandi cum Caesare concepere. Cum autem etiam Vologeses de his scripisset ad Caesarem (nec enim quamuis feliciter agerent, extra Romanum uiuere patiebantur imperium) et cum Caesar his mansuete facultatem dedisset, Romanam uenerunt. patre autem ad eos ex Lacedaemone statim adueto, cum omnis honor eis haberetur, ibi mansere. Alanorum autem natio, quod quidem Scythae sint, iuxta flumen Tanain et Meotides paludes sedes habentes, iam quodam loco memorauimus. His uero temporibus inito consilio, ut terram Mediam, et ulterius praedandi causa peruaderent, cum rege Hyrcanorum colloquuntur. namque is est illius transitus domus: quem rex Alexander ita fecerat, ut portis ferreis clauderetur. Aditu autem sibi praebito, uniuersi nihil suspicantibus Medis incumbunt: eorumque fines populosos, omnigenumque pecorum plenos diripiebant, cum resistere nullus auderet. Nam qui regnum eius terrae obtinebat Pacorus, metu percussus, in difficiliora loca fugiens, ceteris quidem bonis omnibus cesserat: uix autem ab illis coniugem ac concubinas suas captas, datis centum talentis redemerat. Summa ergo facultate sine pugna praedabundi, et usque ad Armeniam uastantes omnia processere. Eius autem Tyridates rex erat. Qui cum his obuius bello conflixisset, non multum absuit quin uiuus in illa acie caperetur. Procul enim quidam misso cum laqueo circum-

f f

datum

cohortes, alasq; equitum: habebat autē auxilio reges, Chalcidice Aristobulum, Emesæq; Sohemum. Introitus autem illis erat sine certamine, quod nemo indigenarum manus ualebat opponere. Antiochus enim insperato percussus nuntio, bellū quidem contra Romanos nec cogitatione concepit. Decreuit autem, toto regno in eo quo erat statu relicto, cum coniuge ac liberis egredi, hoc se Romanis purum ab ea suspicione quæ sibi ingereretur probaturum eßeratus: progressusq; de ciuitate centumtriginta propemodum stadijs, in campo tabernaculum ponit. Petus autem in Samosatam qui eam capefferent mittit, & per eos ciuitatem tenebat: ipse uerò cum alio milite in Antiochum ire tendebat. Non tamē rex uel ipsa necessitate adductus est aduersum Romanos aliquid bellicū gerere: sed fortunā suam questus, quiduis pati sustinebat: adolescentibus autem, belliq; peritis, uiq; corporis præstantibus filiis eius non erat facile in calamitate sine pugna durare. Itaq; ad uirtutem se conferunt Epiphanes & Callinicus: uehemēti autē pugna per totam diem habita, insigni fortitudine demōstrati sunt: nullaq; parte suarum uirium diminuta discedunt. Antiocho uerò neq; pugna hoc modo peracta manere domi tolerabile uidebatur: sed abducta coniuge cum filiabus, in Ciliciā fugit, atq; hoc factio militū suorū animos fregit. nam ueluti desperato ab eo regno defecere, & ad Romanos se trāsulere, omniūq; erat desperatio. Ergo priusquā penitus destituerēt auxilij, Epiphani cum cæteris seruare se ex hostibus erat necessarium: fiuntq; omnes equites decem, qui cum his unā transgressi sunt flumen Euphratē: hinc iam sine metu profecti, cū ad Vologesem Parthorū regē uenissent, non quasi profugi despecti sunt: sed ac si fortunam pristinam retinerēt, omni honore dignati sunt. Antiochum uerò, ubi Tarsum Ciliciæ uenit, misso centurione Petus uinctum Romā trāsmisit.

Vespasianus

Vespasianus autem ita regem ad se deduci non passus est: dignius esse ratus, ueteris amicitie habere rationem, quam belli occasione inexorabilem iracundiam seruare. Itaque iubet ei iter agenti auferri uincula, intermissaque interim protectione Romanam, apud Lacedemonem degere: magnas uero ei pecunie redditus prebet, ut non modo copiose sed etiam regie uictum haberet. His Epiphanes et ceteri cognitis, qui patri ante me tuebant, magna cura et inextricabili animos relaxarunt, et ipsi quoque spem reconciliandi cum Cesare concepere. Cum autem etiam Vologeses de his scripsisset ad Cesarem (nec enim quamuis feliciter agerent, extra Romanum uiuere patiebantur imperium) et cum Caesar his mansuete facultatem dedisset, Romam uenerunt. patre autem ad eos ex Lacedemone statim aduento, cum omnis honor eis haberetur, ibi mansere. Alanorum autem natio, quod quidem Scythae sint, iuxta flumen Tanain et Maotides paludes sedes habentes, iam quodam loco memorauimus. His uero temporibus inito consilio, ut terram Mediam, et ulterius praedandi causa peruaderent, cum rege Hyrcanorum colloquuntur. namque is est illius transitus dominus: quem rex Alexander ita fecerat, ut portis ferreis clauderetur. Aditu autem sibi prebito, uniuersi nihil suspicantibus Medis incumbunt: eorumque fines populosos, omnigenumque pecorum plenos diripiebant, cum resistere nullus auderet. Nam qui regnum eius terrae obtinebat Pacorus, metu percussus, in difficiliora loca fugiens, ceteris quidem bonis omnibus cesserat: uix autem ab illis coniugem ac concubinas suas captas, datis centum talentis redemerat. Summa ergo facultate sine pugna praedabundi, et usque ad Armeniam uastantes omnia processere. Eius autem Tyridates rex erat. Qui cum his obuius bello conflixisset, non multum absuit quin uiuus in illa acie caperetur. Procul enim quidam misso eum laqueo circum-

f f

datum

cohortes, alasq; equitum: habebat autē auxilio reges, Chalcidicæ Aristobulum, Emesæq; Sohemum. Introitus autem illis erat sine certamine, quod nemo indigenarum manus ualebat opponere. Antiochus enim insperato perculsus nuntio, bellū quidem contra Romanos nec cogitatione concepit. Decreuit autem, toto regno in eo quo erat statu relicto, cum coniuge ac liberis egredi, hoc se Romanis purum ab ea suspitione quæ sibi ingereretur probaturum efferatus: progressusq; de ciuitate centumtriginta propemodum stadijs, in campo tabernaculum ponit. Petus autem in Samosatam qui eam capefferent mittit, & per eos ciuitatem tenebat: ipse uerò cum alio milite in Antiochum ire tendebat. Non tamē rex uel ipsa necessitate adductus est aduersum Romanos aliquid bellicū gerere: sed fortunā suam questus, quiduis pati sustinebat: adolescentibus autem, belliq; peritis, uiq; corporis prestantibus felijs eius non erat facile in calamitate sine pugna durare. Itaq; ad uirtutem se conferunt Epiphanes & Callinicus: uehemēti autē pugna per totam diem habita, insigni fortitudine demonstrati sunt: nullaq; parte suarum uirium diminuta discedunt. Antiocho uerò neq; pugna hoc modo peracta manere domi tolerabile uidebatur: sed abducta coniuge cum filiabus, in Ciliciā fugit, atq; hoc factō militū suorū animos fregit. nam ueluti desperato ab eo regno defecere, & ad Romanos se trāstulere, omniumq; erat desperatio. Ergo priusquā penitus destitueretur auxilijs, Epiphani cum ceteris seruare se ex hostibus erat necessarium: fiuntq; omnes equites decem, qui cum his unā transgressi sunt flumen Euphratē: hinc iam sine metu profecti, cū ad Vologesem Parthorū regē uenissent, non quasi profugi despecti sunt: sed ac si fortunam pristinam retinerēt, omni honore dignati sunt. Antiochum uerò, ubi Tarsum Cilicie uenit, misso centurione Petus uinctum Romā trāsmisit.

Vespasianus

Vespasianus autem ita regem ad se deduci non passus est: dignius esse ratus, ueteris amicitiae habere rationem, quam belli occasione inexorabilem iracundiam seruare. Itaque iubet ei iter agenti auferri uincula, intermissaq; interim protectione Romanam, apud Lacedaemonem degere: magnas uero ei pecuniae redditus praebet, ut non modo copiose sed etiam regie uictum haberet. His Epiphanes et ceteri cognitis, qui patri ante meaeuebant, magna cura et inextricabili animos relaxarunt, et ipsi quoque spem reconciliandi cum Caesare concepere. Cum autem etiam Vologeses de his scripsisset ad Caesarem (nec enim quamuis feliciter agerent, extra Romanum uiuere patiebantur imperium) et cum Caesar his mansuete facultatem dedisset, Romam uenerunt. patre autem ad eos ex Lacedaemone statim aduerso, cum omnis honor eis haberetur, ibi mansere. Alacorum autem natio, quod quidem Scythae sint, iuxta flumen Tanain et Meotides paludes sedes habentes, iam quodam loco memorauimus. His uero temporibus inito consilio, ut terram Mediam, et ulterius praedandi causa peruaderent, cum rege Hyrcanorum colloquuntur. namque is est illius transitus domus: quem rex Alexander ita fecerat, ut portis ferreis clauderetur. Aditu autem sibi praebito, uniuersi nihil suspicantibus Medis incumbunt: eorumque fines populosos, omnigenumque pecorum plenos diripiebant, cum resistere nullus auderet. Nam qui regnum eius terrae obtinebat Pacorus, metu percussus, in difficiliora loca refugiens, ceteris quidem bonis omnibus cesserat: uix autem ab illis coniugem ac concubinas suas captas, datis centum talentis redemerat. Summa ergo facultate sine pugna praedabundi, et usque ad Armeniam uastantes omnia processere. Eius autem Tyridates rex erat. Qui cum his obuius bello conflixisset, non multum absuit quin uiuus in illa acie caperetur. Procul enim quidam missio cum laqueo circum-

datum

datum tracturus fuerat, nisi celeriter gladio rupisset laqueum, atque ita fugisset. Illi autem pugna multo magis efferrati, terram quidem depopulati sunt: magnam vero hominum multitudinem, aliamque ducentes prædam ex utroque regno, ad sua domicilia rediere.

Excidiū Massadæ castelli munitissimi. C A P. XXVIII.

A Pud Iudeam uero mortuo Basso, Flavius Silva in administratione succedit. Et aliam quidem terram bello subactam uidens, unum autem adhuc rebelle superesse castellum, omni quæ in illis locis habebatur manu collecta, aduersus id militem mouit. Nomen est autem castello Massada. Princeps uero sicariorum, à quibus fuerat occupatum, erat uir præpotens Eleazarus, ex origine Iudæ, qui non paucis Iudæis persuaserat, ut antè diximus, ne professionem facerent, quando censor Cyrenius in Iudeam missus est. Tunc enim sicarij conspirauerunt in eos, qui Romanis dicto audientes esse uelent: omniq; modo his quasi hostibus utebantur, diripiendo quidem et abigendo eorum bona, ignem uero domibus iniiciendo. Nihil enim illos ab alienigenis differre dicebant, qui pugna etiam petendam Iudeorum libertatem tanta ignauia prodidissent: magisque se optare sub Romanis seruitium professi essent. Erat autem id planè causatio, et crudelitatis atque auaritiæ dicebatur obtentu: manifestum autem rebus effectum est. Nam iidem illi et defectionis socij fuerunt, et bellum cum Romanis communiter susceperunt. Causa uero peior illorum in eos facta est: et cum mentita prior eorum refelleretur occasio, peius tractabant eos, qui nequitie suæ iustis assertionibus exprobrarent. Fuit enim quodammodo illud tempus apud Iudeos omnium generum malitiæ fecundissimum: ut nullum opus intermitteretur infectum: nec si quis excogitando fingere uoluisset, haberet quo magis nouum aliquid inueniret. Ita et priuati

et priuatim et cōmuniter omnes unum erant, et exuperare alium alius tam impietate quā iniquitate in proximos certabant: potentes quidem multitudinem male tractando, multitudo uerò ad interitum potentium properando: Illis enim erat dominandi cupiditas: his autem uim faciendi, bonaq; locupletum diripiendi. Primi quidem sicarij fuisse iniquitatis in proximos et crudelitatis autores, nullo neque uerbo indicto ad iniuriam, neque facto intentato ad exitium eorum quibus infidiarentur penitus pratermissio. Verum et hos Ioannes moderatior esse demonstrauit. Non solum enim omnes interficiebat qui necessaria et profutura suaderent, tanquam inimicissimos maxime ciues eiusmodi impetens: sed etiam patriam malis plurimis cumulauit: qualia facturus fuerat qui deū quod iam esset ausus impietate contemnere. Nam et mensa nefaria uescebatur, et legitimam patriamq; exterminauerat cassimoniam: ut iam sit minime mirum, si mansuetudinis communionem minime seruabat hominibus, qui dei pietatem furore contempserat. Rursus Simon Giora, quid mali non commisit? quā ue liberorū corporum iniuria temperauit, qui eum creauere tyrannum? Quae uerò eos amicitia, quā ue cognatio ad quotidianas cedes nō ferociores efficit? nanq; alienos quidem male tractare, inertis nequitiae opus esse arbitrabantur: clarissimam uerò gloriam, parere crudelitatem in familiarissimos existimabant. Horum furoris emuli, etiam Idumaei fuerunt: illi enim sceleratissimi peremptis pontificibus, ne qua pars conseruaretur pietatis in deum, totum quod ex ciuitatis facie supererat, abscidere, summamq; per omnia iniustitiam induxerunt: in qua illud hominum genus, qui Zelotae appellati sunt, uiguit: qui nomen factis uerum probauerūt. Omne enim malitiae facinus emulati sunt, nullo in emulato, quod ante commissum memoria tradidit, pratermissio, quamuis nomen sibi ex

datum tracturus fuerat, nisi celeriter gladio rupisset laqueum, atque ita fugisset. Illi autem pugna multo magis efferati, terram quidem depopulati sunt: magnam aëro hominum multitudinem, aliamque ducentes prædam ex utroque regno, ad sua domicilia rediere.

Excidiū Massadæ castelli munitissimi. CAP. XXVIII.

A Pud Iudeam uero mortuo Basso, Flavius Silva in administratione succedit. Et aliam quidem terram bello subactam uidens, unum autem adhuc rebelle superesse castellum, omni quæ in illis locis habebatur manu collecta, aduersus id militem mouit. Nomen est autem castello Massada. Princeps uerò sicariorum, à quibus fuerat occupatum, erat uir præpositus Eleazarus, ex origine Iudæ, qui non paucis Iudeis persuaserat, ut antè diximus, ne professionem facerent, quando censor Cyrenius in Iudeam missus est. Tunc enim sicarii conspirauerunt in eos, qui Romanis dicto audientes esse uelent: omniq; modo his quasi hostibus utebantur, diripiendo quidem et abigendo eorum bona, ignem uerò domibus iniaciendo. Nihil enim illos ab alienigenis differre dicebant, qui pugna etiam petendam Iudæorum libertatem tanta ignauia prodidissent: magisq; se optare sub Romanis seruitium professi essent. Erat autem id planè causatio, et crudelitatis atque auaritiæ dicebatur obtentu: manifestum autem rebus effectum est. Nam iidem illi et defectionis socij fuerunt, et bellum cum Romanis communiter susceperunt. Causa uerò prior illorum in eos facta est: et cum mentita prior eorum reselleretur occasio, peius tractabant eos, qui nequitie suæ iustis assertionibus exprobrarent. Fuit enim quodammodo illud tempus apud Iudæos omnium generum malitiæ fecundissimum: ut nullum opus intermitteretur infectum: nec si quis excogitando fingere uoluisset, haberet quo magis nouum aliquid inueniret. Ita et priuatim

et priuatim et cōmuniter omnes unum erant, et exuperare alium alius tam impietate quā iniquitate in proximos certabant: potentes quidem multitudinem male tractando, multitudo uerò ad interitum potentium properando: Illis enim erat dominandi cupiditas: his autem uim faciendi, bonaq; locupletum diripiendi. Primi quidem sicarij fuisse iniquitatis in propinquos et crudelitatis autores, nullo neque uerbo indistincto ad iniuriam, neque facto intentato ad exitium eorum quibus insidiarentur penitus prætermisso. Verum et hos Ioannes moderatior esse demonstrauit. Non solum enim omnes interficiebat qui necessaria et profutura suaderent, tanquam inimicissimos maxime ciues cuiusmodi impetens: sed etiam patriam malis plurimis cumulauit: qualia facturus fuerat qui deū quoque iam esset ausus impietate contemnere. Nam et mensa nefaria uescebatur, et legitimam patriamq; exterminauerat cæsionem: ut iam sit minime mirum, si mansuetudinis cōmunem minime seruabat hominibus, qui dei pietatem furore contempserat. Rursus Simon Giora, quid mali non commisit? quā uel liberorū corporum iniuria temperauit, qui cum credere tyrannum? Quae uerò eos amicitia, quae uel cognatio ad quotidianas cedes nō ferociore efficit? nanq; alienos quidem male tractare, inertis nequitiae opus esse arbitrabantur: clarissimam uerò gloriam, parere crudelitatem in familiarissimos existimabant. Horum furoris æmuli, etiam Idumaei fuerunt: illi enim sceleratissimi peremptis pontificibus, ne qua pars conseruaretur pietatis in deum, totum quod ex ciuitatis facie supererat, abscidere, summamq; per omnia iniustitiam induxerunt: in qua illud hominum genus, qui Zelotæ appellati sunt, uiguit: qui nomen factis uerum probauerunt. Omne enim malitiae facinus æmulati sunt, nullo in æmulato, quod ante commissum memoria tradidit, prætermisso, quamuis nomen sibi ex
f F 2 bonorum

bonorum amulatione imposuissent : qui eos quos laderent, propter esseram sui naturam cauillando fallebant, qui malorum quæ maxima essent, bona ducebant. Itaque debitum uitæ finem inuenere, merita illis omnibus poena dei uoluntate decreta. Cuncta enim, quæ natura hominis posset ferre supplicia, in eos usq; ad extremum uitæ terminum cõgesta sunt, quæ uarijs perempti cruciatibus pertulere. Fortasse dixerit aliquis minora eos quàm cõmisere perpeffos, uerùm qua tandem digna tantis sceleribus poena affici poterant? De illis autem qui in eorum crudelitatem inciderunt, non est huius temporis pro merito conqueri. Rursum igitur ad eam narrationis partem redeo, unde digressus sum. Venit enim dux Romanorum contra Eleazarum, & qui cum eo Massadam tenebant, sicarios, exercitum ducens. & fines quidem statim omnes obtinuit, presidij ubique locis opportunissimis collocatis : castellum autem muro circumdedit, ne quis obsessorum fugicndi facultatem haberet, utq; custodes perseuerarent. ipse uerò castris locum occupat, ad obsidionem quidem idoneum, quem delegerat, qua parte castelli rupes monti proximo applicabantur, ceterum difficilem ad copias utensilium. Non solum enim commeatus ex longinquo, & cum labore Iudeorum maximo portabantur, quibus hæc fuerat cura mandata, uerum etiam potus aliunde in castra ducebatur : quoniam in eo loco nullus fons proximus nascebatur. His autem dispositis, Silus obsidionem aggressus est, artis ac laboris egentem, propter castelli munitionem, cuius natura huiusmodi est: Saxum gyro nõ exiguum, & excelsum longitudine, undique abruptis atque altis uallibus cingitur inuisibili super fundo habens scopulos: ipsaq; omnium sunt animalium gressibus inaccessæ, nisi quòd duobus modis idem saxum in difficilem explicatur ascensum. Est autem unum iter ab lacu Asphaltite ad solis ortum, & alterum

terum ab Occidente facilius ambulari. Vocatur autem unum coluber, ex angustia crebrisq; flexibus capta similitudine. Quæ enim prominet rupes, frangitur, ac sæpe in se reuertēs, paulatim rursum producitur: uixq; illo itinere gradiens promouet pedem. nanq; mutanti uestigium, necesse est altero pede niti. Est autē certa perniciēs, si quis labatur. altitudo enim rupium utrinque dehiscit, ut quæ horrore quemuis terrere audacissimum possit. Per eiusmodi uiam cum triginta stadijs ascēderis, quod restat, uerticis est non in acutum finem coacti, sed ut habeat in summo planiciem. In hac primus quidem Ionas pontifex castellum edificauit, et appellauit Massadam. Post autem Herodi magno studio fuit loci illius structio. Nam et murum per omnē eius gyrum erexit, stadiorum spatiosseptem, ē candido lapide factum, et duodecim altum, latumq; octo cubitis: et uigintiseptem turres quinquagenorum cubitorum in eo stabant: ex quibus aditus erant in aedes circa omnem murum intus edificatas. Rex enim uerticem, quod fecundus omniq; planicie mollior esset, culturæ destinauerat: ut si quando externorum alimentorum penuria contigisset, ne hac quidem laborarent, qui salutem suam castello credidissent. Quin et regiam sibi edificauerat, ab Occidentalis partis ascensu, intra moenia quidem arcis positam, uergentem autem ad Septentrionem. Regiæ uerò murus erat magnus, ac firmissimas quatuor celsitudine sexagenorum cubitorū in angulis turres habebat. Membrorum autem intus, et porticuū itemq; balnearum uaria erat et sumptuosa cōstructio, columnis quidem ē singularibus saxis undiq; substitutis, parietibus autem membrisque solida compage lapidum uariatis. Ad singula uero habitacula, et in summo, et circa regiam, et ante turres, multos magnosq; puteos in scopulis exciderat, custodes ac quarum: tantam molitus abundantiam, quantam qui fontibus

uterentur haberent. Possæ uerò iter ex regia in arcem summâ ducebant, quas foris nemo cernebat. Sed ne manifestæ quidem uia: facilem sui usum præbere hostibus poterât. Nam orientalis quidem uia natura est inaccessa, ut suprâ memorauimus. Occidentalem uerò, magna in angustia posita turri conclusit. quæ non minore mille cubitorum spatio ab arce distaret, quam neq; transire posse, neq; capi facile uidebatur. Inextricabilis autem, quamuis licèter ambulantibus, fuerat fabricata. Ita quidam aduersus hostiles impetus natura simul & manu castellum erat communitum: Intus autem repositi apparatus, magis & diuturnitatem & opulentiam iuuere. Nam & frumentum multum erat conditum, & quòd in longum tempus sufficere posset: uinumq; multum & oleum: insuper autē cuiusq; leguminis fructus, & palmulæ coaceruata. Cũctaq; repperit Eleazarus, castello per dolū cum sicarijs occupato, matura, nihilq; recens depositis deteriora: quanquàm serè ex quo apparata sunt, ad excidium à Romanis illatum, centum annorum tempus agebatur. Quinetiam Romani fructuum reliquias incorruptas offendere. Si quis autem causam diuturnitatis auram esse existimet, non errauerit, quòd arcis altitudine ab omni terrena ac fæculenta materia sit remota. Inuenta est autem omnigenum quoq; armorum multitudo, ab rege condita, quæ decem milibus uirorum sufficerent, ferrumq; infectum, nec non æris & plumbi materia: quippe ut magnis de causis factum crederes apparatus. Aiunt enim Herodem id ipsum castellum sibi ad refugium paruissè, duplex periculum suspicantem: unum quidem ab Iudeorum populo: ne se deposito, illos qui antea reges fuerant, ad principatum reduceret. Alterum uerò maius atq; atrocius, ab regina Aegypti Cleopatra. Hæc enim suam sententiam non celabat, sed cum Antonio sæpe uerba faciebat, postulans Herodem interfici, sibi autem obsecrans regnum

gnum Iudeorum donari. Et magis quis miraretur, nondum eius imperio Antonium paruisse, male eius amore mancipatū, quā non donaturū sperasset. Propter eiusmodi metus Herodes conditam Massadam, extremum belli contra Iudeos Romanis opus reliquit: Nam quia foris iam locum omnem muro cinxerat dux Romanorū, sicut supra diximus, ac ne quis effugeret diligentissime procurauerat: incipit oppugnationē, uno tantum loco reperto, qui aggerum iactum posset excipere. Nam post eam turrim, quæ iter ab occidente, quod ad regiam summūq; montem duceret, præcludebat, erat quedam continentia saxi uastior latitudine, multumq; porrecta: celsitudine autem Massadæ trecentis cubitis inferior, quā Leucen appellabant. Hanc igitur Silua ut ascendit ac tenuit, aggerē apertare militibus iussit: illis autem alacri animo et magna manu operantibus, solidus ad ducentos cubitos erectus est tumulus. Verum neq; firma, neque sufficiens machinis ferendis hæc mensura uidebatur: sed super eum tribunal, constructis saxis ingentibus, factum est, altum itemq; latū cubitis quinquaginta. Erat autem et aliarum machinarum fabrica illis asimilis, quas primo quidē Vespasianus ad oppugnationes, postea uero Titus excogitauerat: et turris sexaginta cubitorum effecta est, tota ferro consepta, unde multis ballistarum tormentorūq; iaculis Romani cito eos repulere qui de muro pugnant, et caput exerere prohibuere. Simul autem ingenti etiā ariete fabricato, Silua crebro murum pulsari iubet: ac uix quidem tamen aliquam eius deiicit partem interruptam. Cito autem præuenere sicarij, muro intus altero constituto, qui ne machinis quidem simile aliquid pateretur: mollis enim adhuc erat, et impetus laxare uiolentiam poterat, hoc modo constructus. Trabes proceritate magnas, et quæ sectæ sunt continentes composuere: eorū autem ordines erant duo similes,

tantumq; distantes quāta esset muri latitudo: et inter eos an-
 bos replebant aggere spatium. ne uerò crescente cumulo ter-
 ra deflueret, alijs transuersis trabibus quas in longitudinem
 posuerant colligabant. Erat ergo illis opus quidem edificio
 simile: sed quòd cedenti inferebantur machinarum ictus euan-
 nescebant, lutoq; subsidente strictiorem fabricam faciebant.
 Hoc ubi Silua considerauit, igni magis murum captum iri
 putans, multas quidem ardentes faces militibus intrò iacula-
 ri praecepit: murus autem, quippe ut magna ex parte lignis
 constructus, ignem cito comprehendit: et usque ad inum sui
 laxitate calefactus, ingenti flamma colluxit. Incipiente qui-
 dem adhuc incendio, spirans Aquilo Romanis erat horribilis:
 auertens enim desuper flammam in eos abigebat, et penè ma-
 chinas quasi iam conflagraturas desperauerant. deinde flatu
 mutato, ueluti diuina prouidentia excitatus Auster, multa ui in-
 aduersum eam murū repulit: iamq; totus ardebat ex alto. Ro-
 mani quidem cum dei uterentur auxilio, ad castra leti digre-
 diebantur, decreto hostes luce aggredi, et nocte uigilias ac-
 curatiores facere, ne quis eorum clam subterfugeret. Sed neq;
 ipse Eleazarus de fuga cogitabat, neq; alij cuiquam permissu-
 rus erat ut faceret. Videns autem murum igne consumptum,
 alium uerò nullum salutis modum neq; uirtutis excogitans: sed
 his, quae Romani in se liberosq; suos et cōiuges facturi essent,
 si uicissent, ante oculos positis, de omnium morte consiliū ce-
 pit: idq; ex praesentibus fortissimum ratus, ualidioris animi so-
 cijs uesperis congregatis, talibus eos uerbis ad facinus inuita-
 bat. Cum olim uobis decretum sit uiri fortes, neq; Romanis,
 neque cuiquam alij seruire, nisi deo: is enim solus est uerus et
 iustus dominus hominum: ecce nunc tempus adest, quod factis
 uestros probare animos iubeat. Ne igitur ipsi nos dehoneste-
 mus, ante quidem seruitutem nec sine periculo passi, nunc au-
 tem cum

tem cū seruitute intolerabiles poenas subitari: si uinos in Ro-
manorum potestate uenire contingat. primi enim omnium ab
his defecimus, & nouissimi cum his bellum gerimus. Puto au-
tem & hanc nobis à deo gratiā datam, ut bene ac libere pos-
simus mori, quod alijs non euenit præter spem superatis. Nos
autem certum est, orto die futurum excidium. Libera est an-
tem strenua mortis conditio cum affectibus: nec enim probi-
bare id hostes possunt, qui profecto nos optant uiuos abdu-
cere, neque nos illos iam possumus superare pugnando. Nam
fortasse quidem ab initio statim oportuit, quando libertatem
defendere cupientibus omnia & à nobis ipsis acerba peioraq;
ab hostibus eueniebant, de dei uoluntate conijcere, & scire,
quod amica ei quondam Iudeorum natio damnata esset inte-
ritu: manens enim propitius, uel saltem nobis leuiter insen-
sus, nunquam tantorum quidem hominum perniciem neglex-
isset: sacratissimam uerò urbem suam igni hostium excidioq;
prodidisset. Nos autem soli scilicet ex omni genere Iudeo-
rum, sperauimus seruata libertate superare, tanquam nil in-
deum deliquissemus, nulliusq; culpæ participes fuissemus, qui
alios quoque docuimus. Itaque uidetis quemadmodum nos uae-
na expectasse redarguit, fortiore nobis speratis rebus malo-
rum necessitate illata. Nec enim quicquam nobis castelli na-
tura inexpugnabilis profuit ad salutem: sed & alimentorum
copiam, & armorum multitudinem, aliumq; habentes abun-
dantissimū apparatus, ipso deo manifestissime auferente spem
salutis perdidimus. Ignis enim qui ferebatur in hostes, in
edificatum à nobis murum non sponte reuersus est. Sed hæc
multorum ira sunt criminum, quæ furore capti contra gen-
tiles ausi sumus: pro quibus quæso ne Romanis inuictissi-
mis poenas, sed per nos ipsos deo præstemus. iste autem illis
moderatiores sunt. morientur enim coniuges iniuria uacue,

Cum autem his assensus esset dux Romanorum, multitudo civitatis inferioris, inita separatim cum Iudeis cognita pactione, ipsi clam nocte aufugere statuere. Cum vero portas aperuissent, ab his qui deditionem promiserant ad Bassum nuntius uenit, siue inuidia salutis eorum, siue formidine, ne eorum fugæ causam ipsi præstarent. Sed fortissimi quidem fugientium, qui præcesserant, euasere: reliquorum autem, uiri quidem mille septingenti perempti sunt, mulierculæ uero & pueri in seruitium ducti. Sponsiones autem cum his qui castrum dedidere habitas, Bassus conscruandas esse ratus, & ipsos dimisit, & Eleazarum reddidit.

De Iudæis à Basso interemptis & Iudæa diuendita.

CAPVT XXVI.

His autē administratis, in saltum, qui appellatur Iardes, ducere properabat exercitū: multi enim illuc cōgregati esse nuntiabātur, qui pridē tēpore obsidionis, ex Hierosolymis & Macherūte profugerāt. Ergo cum ad locum uenisset, neq; falsum fuisse nuntiū reperisset, primo quidē omnē locū cum equitibus cingit: ut si quis Iudæorū conatus fuisset euadere, fugiēdi per equites copiā nō haberet: pedites autē syluam iussit cedere, in quā cōfugerāt. Hoc modo ad necessitatē adducti sunt fortiter aliquid faciēdi, uelut ex audaci certamine fortasse fugā etiā reperirēt. Itaq; simul uniuerſi, & cū clamore impetu factō, in eos à quibus cincti fuerant, irruunt: illi autē fortiter excipiebāt: multaq; his audacia, illis contētione usis, diu quidē prælium tractum est, nō autē similis euenit finis pugne certatibus. Nam Romanorū quidē duodecim tantum cōtingit occumbere, neq; multos sauciari: Iudæorū uero ex illo prælio nullus euasit. Sed cum nō essent pauciores tribus milibus, prostrati sunt omnes: eorumq; dux Iudas Iairi filius, de quo supra meminimus, qui ordini cuidam præpositus
cum

cum Hierosolyma obsideretur, quibus demersus fuerat cloacis, latēter effugit. Eodē uerō tēpore Caesar etiā ad Liberium Maximum scripsit (erat autē procurator) ut omnem terram uenderet Iudaeorum: nec enim ciuitatem in ea condidit proprium seruans sibi eorum agrum. Solis uerō octingentis militibus illic relictis, locum dedit quem incolerent, qui uocatur Ammaus: distat autem ab Hierosolymis triginta stadijs. Stipendium uerō ubicunq; degerēt Iudaeis indixit: binasq; drachmas singulis annis deferre in Capitolium iussit, ita ut antehac Hierosolymorum templo pendebant. Et res quidem Iudaeorum illo tempore hunc statum habebant.

De clade Antiochi regis & eruptione Alanorum in Armeniam.

CAPVT XXVII.

IAm uerō quarto anno Vespasiano administrāte imperiū, contigit Comagenes regem Antiochum in maximas clades cum tota domo incurrere, ex causa huiusmodi. Cessennius Petus, qui tunc Syriam administrabat, siue re uera, seu propter inimicitias Antiochi (certū non ualde patefactū est) literas ad Casarem misit, Antiochum dicēs deficere ab Romanis cum Epiphane filio decreuisse, pactis habitis cum rege Parthorū: proptereaq; debere illos antecapere: ne si priores nouas res adorti essent, totū Romanorū imperiū bello perturbarent. Non erat autē Caesar huiusmodi nuntiū ad se perlatū neglecturus. Nam uicinitas regum, maiore negotium prouidentia dignum esse faciebat. Samosata enim Comagenes maxima ciuitas iuxta Euphratē sita est, ut esset Parthis (eo nāq; id cogitaure) facilimus trāsitus, tutū autē receptaculū. Fide igitur habita, & potestate sibi permissa, ut ageret quod expedire uideretur, negligendū nō putauit. Subito tamē, Antiocho eiusq; socijs nihil opinātibus, in Comagenē ingressus est, ex legionibus quidem sextam ducens, & insuper quasdam cohortes,

cohortes, alasq; equitum: habebat autē auxilio reges, Chalcidica Aristobulum, Emesaq; Sohemum. Introitus autem illis erat sine certamine, quod nemo indigenarum manus ualebat opponere. Antiochus enim insperato percussus nuntio, bellū quidem contra Romanos nec cogitatione concepit. Decreuit autem, toto regno in eo quo erat statu relicto, cum coniuge ac liberis egredi, hoc se Romanis purum ab ea suspitione quae sibi ingereretur probaturum esse ratus: progressusq; de ciuitate centumtriginta propemodum stadiis, in campo tabernaculum ponit. Petus autem in Samosatam qui eam capefferent mittit, et per eos ciuitatem tenebat: ipse uero cum alio milite in Antiochum ire tendebat. Non tamē rex uel ipsa necessitate adductus est aduersum Romanos aliquid bellicū gerere: sed fortunā suam questus, quiduis pati sustinebat: adolescentibus autem, belliq; peritis, uiq; corporis praestantibus filiis eius non erat facile in calamitate sine pugna durare. Itaq; ad uirtutem se conferunt Epiphanes et Callinicus: uehementi autē pugna per totam diem habita, insigni fortitudine demonstrati sunt: nullaq; parte suarum uirium diminuta discedunt. Antiocho uero neq; pugna hoc modo peracta manere domi tolerabile uidebatur: sed abducta coniuge cum filiabus, in Ciliciā fugit, atq; hoc facto militū suorū animos fregit. nam ueluti desperato ab eo regno desecce, et ad Romanos se transferere, omniumq; erat desperatio. Ergo priusquam penitus destitueretur auxilijs, Epiphani cum ceteris seruare se ex hostibus erat necessarium: fiuntq; omnes equites decem, qui cum his unā transgressi sunt flumen Euphratē: hinc iam sine metu profecti, cū ad Vologesem Parthorū regē uenissent, non quasi profugi despecti sunt: sed ac si fortunam pristinam retinerēt, omni honore dignati sunt. Antiochum uero, ubi Tarsum Ciliciae uenit, misso centurione Petus uinctum Romā trāsmisit.

Vespasianus

Vespasianus autem ita regem ad se deduci non passus est: dignus esse ratus, ueteris amicitiae habere rationem, quam belli occasione inexorabilem iracundiam seruare. Itaque iubet ei iter agenti auferri uincula, intermissaque; interim protectione Romanam, apud Lacedaemonem degere: magnas uero ei pecuniae redditus praebet, ut non modo copiose sed etiam regie uictum haberet. His Epiphanes et ceteri cognitis, qui patri ante meatubant, magna cura et inextricabili animos relaxarunt, et ipsi quoque spem reconciliandi cum Caesare concepere. Cum autem etiam Vologeses de his scripsisset ad Caesarem (nec enim quamuis feliciter agerent, extra Romanum iuuere patiebantur imperium) et cum Caesar his mansuete facultatem dedisset, Romam uenerunt. patre autem ad eos ex Lacedaemone statim aduerso, cum omnis honor eis haberetur, ibi mansere. Alanorum autem natio, quod quidem Scythae sint, iuxta flumen Tanain et Maotides paludes sedes habentes, iam quodam loco memorauimus. His uero temporibus inito consilio, ut terram Mediam, et ulterius praedandi causa peruaderent, cum rege Hyrcanorum colloquuntur. namque is est illius transitus domus: quem rex Alexander ita fecerat, ut portis ferreis clauderetur. Aditu autem sibi praebito, uniuersi nihil suspicantibus Medis incumbunt: eorumque fines populosos, omnigenumque pecorum plenos diripiebant, cum resistere nullus auderet. Nam qui regnum eius terrae obtinebat Pacorus, metu percussus, in difficiliora loca refugiens, ceteris quidem bonis omnibus cesserat: nix autem ab illis coniugem ac concubinas suas captas, datis centum talentis redemerat. Summa ergo facultate sine pugna praedabundi, et usque ad Armeniam uastantes omnia processere. Eius autem Tyridates rex erat. Qui cum his obuius bello conflixisset, non multum absuit quin uiuus in illa acie caperetur. Procul enim quidam misso eum laqueo circum-

f f

datum

datum tracturus fuerat, nisi celeriter gladio rupisset laqueum, atque ita fugisset. Illi autem pugna multo magis esserati, terram quidem depopulati sunt: magnam uero hominum multitudinem, aliamque ducentes praedam ex utroque regno, ad sua domicilia rediere.

Excidiū Massadae castelli munitissimi. C A P. XXVIII.

A Pud Iudeam uero mortuo Basso, Flavius Silua in administratione succedit. Et aliam quidem terram bello subactam uidens, unum autem adhuc rebelle superesse castellum, omni quae in illis locis habebatur manu collecta, aduersus id militem mouit. Nomen est autem castello Massada. Princeps uero sicariorum, a quibus fuerat occupatum, erat uir praepotens Eleazarus, ex origine Iudae, qui non paucis Iudaeis persuaserat, ut ante diximus, ne professionem facerent, quando censor Cyrenius in Iudeam missus est. Tunc enim sicarii conspirauerunt in eos, qui Romanis dicto audientes esse uelent: omni modo his quasi hostibus utebantur, diripiendo quidem et abigendo eorum bona, ignem uero domibus iniiciendo. Nihil enim illos ab alienigenis differre dicebant, qui pugna etiam petendam Iudeorum libertatem tanta ignauia prodidissent: magisque se optare sub Romanis seruitium professi essent. Erat autem id plane causatio, et crudelitatis atque auaritiae dicebatur obtentu: manifestum autem rebus effectum est. Nam iidem illi et defectionis socij fuerunt, et bellum cum Romanis communiter susceperunt. Causa uero peior illorum in eos facta est: et cum mentita prior eorum refelleretur occasio, peius tractabant eos, qui nequitiae suae iustis assertionibus exprobrarent. Fuit enim quodammodo illud tempus apud Iudeos omnium generum malitiae fecundissimum: ut nullum opus intermitteretur infectum: nec si quis excogitando fingere uoluisset, haberet quo magis nouum aliquid inueniret. Ita et priuatim

et priuatim et cōmuniter omnes unum erant, et exuperare alium alius tam impietate quā iniquitate in proximos certabant: potentes quidem multitudinem male tractando, multitudo uerò ad interitum potentium properando: illis enim erat dominandi cupiditas: his autem uim faciendi, bonaq; locupletum diripiendi. Primi quidem sicarij fuisse iniquitatis in proximos et crudelitatis auctores, nullo neque uerbo indicto ad iniuriam, neque facto intentato ad exitium eorum quibus insidiarentur penitus pratermisso. Verum et hos Ioannes moderatior esse demonstrauit. Non solum enim omnes interficiebat qui necessaria et profutura suaderent, tanquam inimicissimos maxime ciues eiusmodi impetens: sed etiam patriam malis plurimis cumulauit: qualia facturus fuerat qui deū quod iam esset ausus impietate contemnere. Nam et mensa nefaria uescebatur, et legitimam patriamq; exterminauerat caesariōnem: ut iam sit minime mirum, si mansuetudinis communionem minime seruabat hominibus, qui dei pietatem furore contempserat. Rursus Simon Giora, quid mali non commisit? quā ue liberorū corporum iniuria temperauit, qui cum credere tyrannum? Quae uerò eos amicitia, quā ue cognatio ad quotidianas cedes nō ferociore efficit? nanq; alienos quidem male tractare, inertis nequitiae opus esse arbitrabantur: clarissimam uerò gloriam, parere crudelitatem in familiarissimos existimabant. Horum furoris emuli, etiam Idumaei fuerunt: illi enim sceleratissimi peremptis pontificibus, ne qua pars conseruaretur pietatis in deum, totum quod ex ciuitatis facie supererat, abscidere, summamq; per omnia iniustitiam induxerunt: in qua illud hominum genus, qui Zelotae appellati sunt, uiguit: qui nomen factis uerum probauerūt. Omne enim malitiae facinus emulati sunt, nullo in emulato, quod ante commissum memoria tradidit, pratermisso, quamuis nomen sibi ex

bonorum amulatione imposuissent : qui eos quos ledere, propter essetam sui naturam cauillando fallebant, qui malorum quæ maxima essent, bona ducebant. Itaque debitum uitæ finem inuenere, merita illis omnibus poena dei uoluntate decreta. Cuncta enim, quæ natura hominis posset ferre supplicia, in eos usq; ad extremum uitæ terminum cõgesta sunt, quæ uarijs perempti cruciatibus pertulere. Fortasse dixerit aliquis minora eos quàm cõmisere perpeffos, uerùm qua tandem digna tantis sceleribus poena affici poterant? De illis autem qui in eorum crudelitatem inciderunt, non est huius temporis pro merito conqueri. Rursum igitur ad eam narrationis partem redeo, unde digressus sum. Venit enim dux Romanorum contra Eleazarum, et qui cum eo Massadam tenebant, sicarios, exercitum ducens. et fines quidem statim omnes obtinuit, presidijs ubique locis opportunissimis collocatis: castellum autem muro circumdedit, ne quis obsessorum fugicndi facultatem haberet, utq; custodes perseuerarent. ipse uero castris locum occupat, ad obsidionem quidem idoneum, quem delegerat, qua parte castelli rupes monti proximo applicabantur, ceterum difficilem ad copias utensilium. Non solum enim commeatus ex longinquo, et cum labore Iudeorum maximo portabantur, quibus hæc fuerat cura mandata, uerum etiam potus aliunde in castra ducebatur: quoniam in eo loco nullus fons proximus nascebatur. His autem dispositis, Silus obsidionem aggressus est, artis ac laboris egentem, propter castelli munitionem, cuius natura huiusmodi est: Saxum gyro nõ exiguum, et excelsum longitudine, undique abruptis atque altis uallibus cingitur inuisibili super fundo habens scopulos: ipseq; omnium sunt animalium gressibus inaccessæ, nisi quod duobus modis idem saxum in difficilem explicatur ascensum. Est autem unum iter ab lacu Asphaltite ad solis ortum, et alterum

terum ab Occidente facilius ambulari. Vocatur autem unum coluber, ex angustia crebrisq; flexibus capta similitudine. Quæ enim prominet rupes, frangitur, ac sæpe in se reuertēs, paulatim rursum producitur: uixq; illo itinere gradiens promouet pedem. nanq; mutanti uestigium, necesse est altero pede niti. Est autē certa perniciēs, si quis labatur. altitudo enim rupium utrinque dehiscit, ut quæ horrore quemuis terrere audacissimum possit. Per eiusmodi uiam cum triginta stadijs ascēderis, quod restat, uerticis est non in acutum finem coacti, sed ut habeat in summo planiciem. In hac primus quidem Ionathas pontifex castellum edificauit, et appellauit Massadam. Post autem Herodi magno studio fuit loci illius structio. Nam et murum per omnē eius gyrum erexit, stadiorum spatio septem, ē candido lapide factum, et duodecim altum, latumq; octo cubitis: et uigintiseptem turres quinquagenorum cubitorum in eo stabant: ex quibus aditus erant in aedes circa omnem murum intus edificatas. Rex enim uerticem, quod faciendus omniq; planicie mollior esset, culturæ destinauerat: ut si quando externorum alimentorum penuria contigisset, ne hac quidem laborarent, qui salutem suam castello credidissent. Quin et regiam sibi edificauerat, ab Occidentalis partis ascensu, intra moenia quidem arcis positam, uergentem autem ad Septentrionem. Regiæ uerò murus erat magnus, ac firmissimas quatuor celsitudine sexagenorum cubitorū in angulis turres habebat. Membrorum autem intus, et porticuū itemq; balnearum uaria erat et sumptuosa cōstructio, columnis quidem ē singularibus saxis undiq; substitutis, parietibus autem membrisque solida compage lapidum uariatis. Ad singula uero habitacula, et in summo, et circa regiam, et ante turreis, multos magnosq; puteos in scopulis exciderat, custodes atque quarum: tantam molitus abundantiam, quantam qui fontibus

uterentur haberent. Possæ uerò iter ex regia in arcem summā ducebant, quas foris nemo cernebat. Sed ne manifestæ quidem uia facilem sui usum præbere hostibus poterāt. Nam orientalis quidem uia natura est inaccessa, ut supra memorauimus. Occidentalem uerò, magna in angustia posita turri conclusit. quæ non minore mille cubitorum spatium ab arce distaret, quam neq; transire posse, neq; capi facile uidebatur. Inextricabilis autem, quamuis licèter ambulantibus, fuerat fabricata. Ita quidem aduersus hostiles impetus natura simul et manu castellum erat communitum: Intus autem repositi apparatus, magis et diuturnitatem et opulentiam iuuere. Nam et frumentum multum erat conditum, et quod in longum tempus sufficere posset: uinumq; multum et oleum: insuper autē cuiusq; leguminis fructus, et palmulæ coaceruata. Cunctaq; repperit Eleazarus, castello per dolū cum sicarijs occupato, matura, nihilq; recens depositis deteriora: quanquàm serè ex quo appa-
rata sunt, ad excidium à Romanis illatum, centum annorum tempus agebatur. Quinetiam Romani fructuum reliquias incorruptas offendere. Si quis autem causam diuturnitatis auram esse existimet, non errauerit, quod arcis altitudine ab omni terrena ac seculenta materia sit remota. Inuenta est autem omnigenum quoq; armorum multitudo, ab rege condita, quæ decem milibus uirorum sufficerent, ferrumq; infectum, nec non æris et plumbi materia: quippe ut magnis de causis factum crederes apparatus. Aiunt enim Herodem id ipsum castellum sibi ad refugium paruissæ, duplex periculum suspicantem: unum quidem ab Iudeorum populo: ne se deposito, illos qui antea reges fuerant, ad principatum reduceret. Alterum uerò maius atq; atrocius, ab regina Aegypti Cleopatra. Hæc enim suam sententiam non celabat, sed cum Antonio sæpe uerba faciebat, postulans Herodem interfici, sibi autem obsecrans regnum

gnum Iudeorum donari. Et magis quis uiraretur, nondum eius imperio Antonium paruiffe, male eius amore mancipatū, quam non donaturū speraffet. Propter eiusmodi metus Herodes conditam Massadam, extremum belli contra Iudeos Romanis opus reliquit: Nam quia foris iam locum omnem muro cinxerat dux Romanorū, sicut supra diximus, ac ne quis effugeret diligentissime procurauerat: incipit oppugnationē, uno tantum loco reperto, qui aggerum iactum posset excipere. Nam post eam turrin, quæ iter ab occidente, quod ad regiam summumq; montem duceret, præcludebat, erat quedam continentia saxi uastior latitudine, multumq; porrecta: celsitudinis autem Massade trecentis cubitis inferior, quam Leucen appellabant. Hanc igitur Silua ut ascendit ac tenuit, aggerē apportare militibus iussit: illis autem alacri animo et magna manu operantibus, solidus ad ducentos cubitos erectus est tumulus. Verum neq; firma, neque sufficiens machinis ferendis hæc mensura uidebatur: sed super eum tribunal, constructis saxis ingentibus, factum est, altum itemq; latū cubitis quinquaginta. Erat autem et aliarum machinarum fabrica illis asimilis, quas primo quidē Vespasianus ad oppugnationes, postea uero Titus excogitauerat: et turris sexaginta cubitorum effecta est, tota ferro conscripta, unde multis ballistarum tormentorumq; iaculis Romani cito eos repulere qui de muro pugnabant, et caput exerere prohibuere. Simul autem ingenti etiā ariete fabricato, Silua crebro murum pulsari iubet: ac uix quidem tamen aliquam eius deiecit partem interruptam. Cito autem præuenere sicarii, muro intus altero constituto, qui ne machinis quidem simile aliquid pateretur: mollis enim adhuc erat, et impetus laxare uiolentiam poterat, hoc modo constructus. Trabes proceritate magnas, et quæ sectæ sunt continentes composuere: earum autem ordines erant duo similes,

uterentur haberent. Fosse uerò iter ex regia in arcem summā ducebant, quas foris nemo cernebat. Sed ne manifeste quidem uia facilem sui usum præbere hostibus poterāt. Nam orientalis quidem uia natura est inaccessa, ut suprā memorauimus. Occidentalem uerò, magna in angustia posita turri conclusit, quæ non minore mille cubitorum spatio ab arce distaret, quam neq; transire posse, neq; capi facile uidebatur. Inextricabilis autem, quamuis licēter ambulantibus, fuerat fabricata. Ita quidem aduersus hostiles impetus natura simul et manu castellum erat communitum: Intus autem repositi apparatus, magis et diuturnitatem et opulentiam iuuere. Nam et frumentum multum erat conditum, et quod in longum tempus sufficere posset: uinumq; multum et oleum: insuper autē cuiusq; leguminis fructus, et palmule coaceruata. Cūctaq; repperit Eleazarus, castello per dolū cum sicarijs occupato, matura, nihilq; recens depositis deteriora: quanquā serē ex quo appa-
rata sunt, ad excidium à Romanis illatum, centum annorum tempus agebatur. Quinetiam Romani fructuum reliquias incorruptas offendere. Si quis autem causam diuturnitatis auram esse existimet, non errauerit, quod arcis altitudine ab omni terrena ac seculenta materia sit remota. Inuenta est autem omnigenum quoq; armorum multitudo, ab rege condita, quæ decem milibus uirorum sufficerent, ferrumq; infectum, nec non æris et plumbi materia: quippe ut magnis de causis factum crederes apparatus. Aiunt enim Herodem id ipsum castellum sibi ad refugium paruissē, duplex periculum suspicantem: unum quidem ab Iudeorum populo: ne se deposito, illos qui antea reges fuerant, ad principatum reduceret. Alterum uerò maius atq; atrocius, ab regina Aegypti Cleopatra. Hæc enim suam sententiam non celabat, sed cum Antonio sæpe uerba faciebat, postulans Herodem interfici, sibi autem obsecrans regnum

gnum Iudeorum donari. Et magis quis miraretur, nondum eius imperio Antonium paruisse, male eius amore mancipatū, quā non donaturū sperasset. Propter eiusmodi metus Herodes conditam Massadam, extremum belli contra Iudeos Romanis opus reliquit: Nam quia foris iam locum omnem muro cinxerat dux Romanorū, sicut suprà diximus, ac ne quis effugeret diligentissime procurauerat: incipit oppugnationē, uno tantum loco reperto, qui aggerum iactum posset excipere. Nam post eam turrin, quæ iter ab occidente, quod ad regiam summūq; montem duceret, præcludebat, erat quedam continentia saxi uasior latitudine, multumq; porrecta: celsitudine autem Massade trecentis cubitis inferior, quam Leucen appellabant. Hanc igitur Silua ut ascendit ac tenuit, aggerē apportare militibus iussit: illis autem alacri animo et magna manu operantibus, solidus ad ducentos cubitos erectus est tumulus. Verum neq; firma, neque sufficiens machinis ferendis hæc mensura uidebatur: sed super eum tribunal, constructis saxis ingentibus, factum est, altum itemq; latū cubitis quinquaginta. Erat autem et aliarum machinarum fabrica illis asimilis, quas primo quidē Vespasianus ad oppugnationes, postea uero Titus excogitauerat: et turris sexaginta cubitorum effecta est, tota ferro consep̄ta, unde multis ballistarum tormentorumq; iaculis Romani cito eos repulere qui de muro pugnant, et caput exerere prohibuere. Simul autem ingenti etiā ariete fabricato, Silua crebro murum pulsari iubet: ac uix quidem tamen aliquam eius deiecit partem interruptam. Cito autem præuenere sicarii, muro intus altero constituto, qui ne machinis quidem simile aliquid pateretur: mollis enim adhuc erat, et impetus laxare uiolentiam poterat, hoc modo constructus. Trabes proceritate magnas, et quæ sectæ sunt continentes composuere: earum autem ordines erant duo similes,

tantumq; distantes quāta esset muri latitudo: et inter eos an-
 bos replebant aggere spatium. ne uerò crescente cumulo ter-
 ra deflueret, alijs transuersis trabibus quas in longitudinem
 posuerant colligabant. Erat ergo illis opus quidem edificio
 simile: sed quòd cedenti inferebantur machinarum ictus euan-
 nescebant, lutoq; subsidente strictiorem fabricam faciebant.
 Hoc ubi Silua considerauit, igni magis murum captum iri
 putans, multas quidem ardentes faces militibus intrò iacula-
 ri praecepit: murus autem, quippe ut magna ex parte lignis
 constructus, ignem cito comprehendit: et usque ad inum sui
 laxitate calefactus, ingenti flamma colluxit. Incipiente quia-
 dem adhuc incendio, spirans Aquilo Romanis erat horribilis:
 auertens enim desuper flammam in eos abigebat, et penè ma-
 chinas quasi iam conflagraturas desperauerant. deinde flatu
 mutato, ueluti diuina prouidentia excitatus Auster, multa ui in
 aduersum eam murum repulit: iamq; totus ardebat ex alto. Ro-
 mani quidem cum dei uterentur auxilio, ad castra leti digre-
 diebantur, decreto hostes luce aggredi, et nocte uigilias acu-
 curatiores facere, ne quis eorum clam subterfugeret. Sed neq;
 ipse Eleazarus de fuga cogitabat, neq; alij cuiquam permissu-
 rus erat ut faceret. Videns autem murum igne consumptum,
 alium uerò nullum salutis modum neq; uirtutis excogitans: sed
 his, quae Romani in se liberosq; suos et cōiuges facturi essent,
 si uicissent, ante oculos positis, de omnium morte consiliū ce-
 pit: idq; ex praesentibus fortissimum ratus, ualidioris animi so-
 cijs uesperis congregatis, talibus eos uerbis ad facinus inuita-
 bat. Cum olim uobis decretum sit uiri fortes, neq; Romanis,
 neque cuiquam alij seruire, nisi deo: is enim solus est uerus et
 iustus dominus hominum: ecce nunc tempus adest, quod factis
 uestros probare animos iubeat. Ne igitur ipsi nos dehonesta-
 mus, ante quidem seruitutem nec sine periculo passi, nunc aua-
 tem cum

tem cū seruitute intolerabiles poenas subituri: si uiros in Romanorum potestate uenire contingat. primi enim omnium ab his defecimus, et nouissimi cum his bellum gerimus. Puto autem et hanc nobis à deo gratiā datam, ut bene ac libere possumus mori, quod alijs non euenit prater spem superatis. Nobis autem certum est, orto die futurum excidium. Libera est autem strenua mortis conditio cum affectibus: nec enim prohibere id hostes possunt, qui profecto nos optant uiuos abducere, neque nos illos iam possumus superare pugnando. Nam fortasse quidem ab initio statim oportuit, quando libertatem defendere cupientibus omnia et à nobis ipsis acerba peioraq; ab hostibus eueniebant, de dei uoluntate conijcere, et scire, quod amica ei quondam Iudeorum natio damnata esset interitum: manens enim propitius, uel saltem nobis leuiter insensum, nunquam tantorum quidem hominum perniciem neglexisset: sacratissimam uero urbem suam igni hostium excidioq; prodidisset. Nos autem soli scilicet ex omni genere Iudeorum, sperauimus seruata libertate superare, tanquam nil indeum deliquissemus, nulliusq; culpæ participes fuissemus, qui alios quoque docuimus. Itaque uidetis quemadmodum nos uana expectasse redarguit, fortiore nobis speratis rebus malorum necessitate illata. Nec enim quicquam nobis castelli natura inexpugnabilis profuit ad salutem: sed et alimentorum copiam, et armorum multitudinem, aliumq; habentes abundantissimū apparatus, ipso deo manifestissime auferente spem salutis perdidimus. Ignis enim qui ferebatur in hostes, in edificatum à nobis murum non sponte reuersus est. Sed hæc multorum ira sunt criminum, que furore capti contra gentiles ausi sumus: pro quibus quaeso ne Romanis inuictissimis poenas, sed per nos ipsos deo prestemus. iste autem illis moderatiores sunt. morientur enim coniuges iniuria uacue,

Post illos autem ipsi nobis honestam
 libertatem præbeamus, libertate seruata optima sepul-
 crorum tamen et pecunias et castellum igne exuramus.
 Interibit enim Romani, certe scio, si neque corpora nostra te-
 merint, compendioque caruerint. Alimenta sola relinquamus.
 hæc enim nobis erunt testimonio mortuis, quod non penuria
 uicti sumus: sed ita ut ab initio statueramus, mortem seruituti
 prætulimus. Hæc dicebat Eleazarus: sed non in eundem mo-
 dum presentium sententiæ congruebant. Sed alij quidem ei
 obedire properabant, et quasi uoluptate replebantur, pul-
 chram esse mortem existimantes. Qui uero molliores erant,
 coniugum ac familiarum suarum misericordia, uel etiam pro-
 prius quenque apertissimus deterrebat interitus, aliumque alium
 intuens, contrarium uoluntatis suæ motum lachrymis designa-
 bant. Quos cum uidisset Eleazarus formidare, ac magnitudi-
 nem consilij animis frangi, pertimuit, ne etiam qui fortiter di-
 cta perceperunt, effœminiarent flentes ipsi ac deplorantes. Er-
 go exhortationem non intermisit: sed erectior, multoque reple-
 tus spiritu, clariorem de immortalitate animæ orationem in-
 cipit: magnaque usus exclamatione, lachrymantes attentius aspe-
 ctans: Plurimum, inquit, opinione deceptus sum: qui puta-
 rem uiros fortes pro libertate certantes, mori bene malle, quam
 uiuere. Vos autem ne cuilibet quidem homini quicquam neque
 audacia, neque uirtute præstatis, qui etiam magna mala effu-
 gituri, mortem timetis: cum oporteret uos super hoc neque
 cunctari, neque expectare monitorem. Olim enim et à pri-
 mo sensu nos erudire sacre patriæ orationes, maiorum quo-
 que nostrorum factis et animis confirmantibus, perscrua-
 bant: quod uiuere hominis est, non mori, calamitas. Nam mors
 quidem libertatem animis præstans, ad proprium purumque lo-
 cum eas dimittit, ab omni clade futuras intactas. Donec autem mor-

tem mortali corpore iunctæ sunt, unaq; malis eius implentur, quod uerisimile dicitur, mortuæ sunt. Diuino enim cum mortali societas turpis est. Multum quidem potest anima iuncta cum corpore : instrumentum enim facit suum, latenter id mouens, & ultra mortalem naturam gestis producens: Verum tamen cum pondere, quo in terram detrahatur, quodq; ab ea pendet, absoluta, proprium locum receperit, tunc beatam & undique liberam participat fortitudinem : humanis oculis, ut ipse deus, inuisibilis manens : nec enim cum est in corpore, conspicitur. Nam & accedit occulta, neque rursus cum recedit uidetur, unam quidem ipsa habens incorruptam naturam, corpori autem causam præbens mutationis. Nam quod anima attigerit, hoc uiuit atque uiget : unde uerò digressa fuerit, hoc marcidum moritur : tantum immortalitatis ei superat. Et huius orationis argumentum uobis sit somnus : in quo in se collectæ animæ, nusquam eas distrahente corpore, iucundissimam quietem agunt : cum deo uero pro cognatione degentes, ubique adsunt, ac multa futura prædicunt. Cur igitur mortem timere conueniat, qui somni diligimus quietem? quemadmodum autem non sit dementissimum, breuitatem uitæ sequentes, sibi inuidere perpetuam? Oportebat quidem nos domestica institutione meditados, alijs esse exemplo promptæ uoluntatis ad mortem. Attamen si ab alienigenis etiam rei fides petenda est, Indorum uideamus sapientiæ professores. Illi enim cum sint boni uiri, uitæ quidem tempus, quasi quoddam necessarium naturæ munus, inuiti sustinent: properant autem animos corporibus soluere: nulloq; urgente neque exagitante malo, propter immortalis conuersationis desiderium, alijs quidem prædicunt se esse abituros, nec est qui prohibeat quisquam, sed omnes fortunatissimos appellantes eos, ad familiares suos mandata mittunt : ita certam ueramq;

liberi periculum expertes. Post illos autem ipsi nobis honestam
 snaltem gratiam praebeamus, libertate seruata optima sepul-
 tura. Prius tamen et pecunias et castellum igne exuramus.
 Atterebit enim Romani, certe scio, si neque corpora nostra tes-
 tuerint, compendioque caruerint. Alimenta sola relinquamus.
 haec enim nobis erunt testimonio mortuis, quod non penuria
 uicti sumus: sed ita ut ab initio statueramus, mortem seruituti
 praetulimus. Haec dicebat Eleazarus: sed non in eundem mo-
 dum praesentium sententiae congruebant. Sed alij quidem ei
 obedire properabant, et quasi uoluptate replebantur, pul-
 chram esse mortem existimantes. Qui uero molliores erant,
 coniugum ac familiarum suarum misericordia, uel etiam pro-
 prius quenque apertissimus deterrebat interitus, aliusque alium
 influens, contrarium uoluntatis suae motum lachrymis designa-
 bant. Quos cum uidisset Eleazarus formidare, ac magnitudi-
 nem consilij animis frangi, pertimuit, ne etiam qui fortiter di-
 cta perceperunt, effoeminarent flentes ipsi ac deplorantes. Er-
 go exhortationem non intermisit: sed erectior, multoque reple-
 tus spiritu, clariorem de immortalitate animae orationem in-
 cipit: magnaque usus exclamatione, lachrymantes attentius aspe-
 ctans: Plurimum, inquit, opinione deceptus sum: qui puta-
 rem uiros fortes pro libertate certantes, mori bene malle, quam
 uiuere. Vos autem ne cuilibet quidem homini quicquam neque
 audacia, neque uirtute praestatis, qui etiam magna mala effu-
 gituri, mortem timetis: cum oporteret uos super hoc neque
 cunctari, neque expectare monitorem. Olim enim et a pri-
 mo sensu nos erudire sacra patriae orationes, maiorum quo-
 que nostrorum factis et animis confirmantibus, perscuerab-
 ant: quod uiuere hominis est, non mori, calamitas. Nam mors
 quidem libertatem animis praestans, ad proprium purumque lo-
 cum eas dimittit, ab omni clade futuras intactas. Donec autem mor-
 tem mor

tem mortali corpore uinctæ sunt, unaq; malis eius implentur, quod uerisimile dicitur, mortuæ sunt. Diuino enim cum mortali societas turpis est. Multum quidem potest anima iuncta cum corpore : instrumentum enim facit suum, latenter id mouens, & ultra mortalem naturam gestis producens: Veruntamen cum pondere, quo in terram detrahitur, quodq; ab ea pendet, absoluta, proprium locum receperit, tunc beatam & undique liberam participat fortitudinem : humanis oculis, ut ipse deus, inuisibilis manens : nec enim cum est in corpore, conspicitur. Nam & accedit occulta, neque rursus cum recedit uidetur, unam quidem ipsa habens incorruptam naturam, corpori autem causam præbens mutationis. Nam quod anima attigerit, hoc uiuit atque uiget : unde uerò digressa fuerit, hoc marcidum moritur : tantum immortalitatis ei superat. Et huius orationis argumentum uobis sit somnus : in quo in se collectæ animæ, nusquam eas distrahente corpore, iucundissimam quietem agunt : cum deo uero pro cognatione degentes, ubique adsunt, ac multa futura prædicunt. Cur igitur mortem timere conueniat, qui somni diligimus quietem? quemadmodum autem non sit dementissimum, breuitatem uitæ sequentes, sibi inuidere perpetuam? Oportebat quidem nos domestica institutione meditados, alijs esse exemplo promptæ uoluntatis ad mortem. Attamen si ab alienigenis etiam rei fides petenda est, Indorum uideamus sapientiæ professores. Illi enim cum sint boni uiri, uitæ quidem tempus, quasi quoddam necessarium naturæ munus, inuiti sustinent: properant autem animos corporibus soluere: nulloq; urgente neque exagitante malo, propter immortalis conuersationis desiderium, alijs quidem prædicunt se esse abituros, nec est qui prohibeat quisquam, sed omnes fortunatissimos appellantes eos, ad familiares suos mandata mittunt : ita certam ueramq;

ramq; animis esse inter se consuetudinē credidere: ipsi autem cum mandata perceperint, igni traditis corporibus, ut immaculata puraq; anima secernatur, laudati moriuntur. Facilius enim ad mortem illos amicissimi prosequuntur, quā exterorum hominum quisquam suos ciues, in longinquam peregrinationem ituros. Et se quidem ipsos descent: illos autem beatos dicunt, quod immortalitatis ordinem iam recipiant. Non ergo nos pudebit, si deterius indis sapiamus, propriaq; ignavia leges patrias, quæ omnibus hominibus emulande uidentur, inhoneste despiciamus? quanquā etsi contraria nos à principio instituisse eruditio, quod summum bonum est hominibus uiuere, mors autem calamitas: attamen tempus nos adhortatur eam bono animo et facile tolerare, dei uoluntate et necessario morituros. Olim enim quantum apparet, contra omne Iudeorum genus hoc decretum posuit deus, ut uita carceremus, qui ea non eramus quemadmodum oportebat, usuri. Non ausim enim nobismetipsis ascribere, neque Romanis gratificari, quod nos omnes eorum bellum absumpserit. Non enim uiribus illorum hæc accidere: sed causa fortior interueniens, illis præstitit ut uincere uideretur. Quibus enim armis Romanorum perempti sunt, qui Cesaream incolebant Iudei? ac ne defecturos quidem ab illis, dum diem septimum celebrarent, aggressa Cesariensium multitudo, neq; repugnantes, cum coniugibus ac liberis mactauerunt: nec uel ipsos erubere Romanos, qui nos tantummodo hostes, quod defeceramus, putabant. Sed dicet aliquis, Cesariensibus semper cum sue ciuitatis Iudeis fuisse discordiam, tempusq; nactus uetus odium exaturasse: quid ergo de Scythopolitanis dicemus? Nobiscum enim illi propter Græcos bellum gerere ausi sunt, ac non cum propinquis nostris Romanos ulcisci. Multum igitur his fides illorum ac beneuolentia profuit: siquidem ab ipsis

ipsi cum totis familijs acerbissime trucidati sunt, ac pro auxilijs gratias eis reddidere: nam quæ illos à nobis pati prohibueret, hæc passi sunt, uelut ea ipsi committere uoluissent. Longum fiet, si uelim nunc separatim de singulis dicere. Nostis enim, quod Syriæ ciuitatum nulla est, quæ non Iudeos apud se habitantes occiderit, nobis quàm Romanos plus inimicos. Vbi etiam Damasceni, cum ne causam quidem probabilem con fingere potuissent, ciuitatem suam cæde nefaria repleuere, octidoddecim milibus Iudeorum cum coniugibus ac familijs ingulatis. Eorum autem multitudinem plagis in Aegypto peremptorum sexaginta milium numerum audiebamus excedere. Illi quidem fortasse in aliena terra, cum nullum inuenissent hostibus aduersarium, ita sunt mortui. At omnibus qui domi cum Romanis bellum susceperunt, nihil deerat eorum, quæ sperant totam possent præbere uictoriæ. Arma enim et muri, et castrorum inexpugnabiles fabricæ, atque interriti spiritus ad pericula pro libertate subeunda, cunctos ad defectionem reddunt fortiores: sed hæc ad paucum tempus cum suffecissent, sequi sustulissent, maiorum malorum extitere principium. Omnia enim capta sunt, omniaq; hostibus succubuerunt, uelut illorum nobilioris causa uictoriæ, non ad eorum salutem, à quibus instructa fuerant, apparata sint. Et in prælio quidem mortuos beatos existimari oportet: repugnantes enim et libertate non perditæ periere. Eorum uero multitudinis, qui à Romanis subiugati sunt, quis non misereatur? quis uel non antequàm illa patiat, mori properet? quorum alij torti, tamq; igne quàm uerberibus excruciat periere, alij semesi à bestiis ad secundum earum cibum uiui seruati sunt: illorum quidem miserrimi habendi sunt, qui adhuc uiuunt, qui sæpe mortem optantes non accipiunt. Vbi est autem illa magna ciuitas? Aut ubi est quæ totius gentis Iudææ metropolis fuit? Tantis quidem murorum septis

septis munitissima, tot uerò ante muros castellis turribusq; obiectis mœnibus tuta, belliq; apparatus uix capiens, tot autè uirorum pro se pugnantium multitudinem continens, quid nobis facta est, quæ deum habere incolam credebatur? Radicitus ex fundamentis erepta est, solaq; eius monumenta restant, eorum à quibus excisa est imposita reliquijs castra. Senes uerò infelices ad cineres templi assidēt, et pauca mulieres ad turpissimam pudoris iniuriam ab hostibus reseruata. Hæc secum reputans quisquam nostrum, aspicere solem durabit, etiam si uiuere sine periculo possit? Quis inimicus adeò patriæ, quis tam imbellis, aut parcus animæ, ut cum non poeniteat hucusq; uixisse? Atq; utinam omnes fuissetus mortui, priusquam illam sacram ciuitatem hostium manibus uideremus excindi, priusquam templum sanctum tanta impietate funditus erui: sed quoniam spes non instrenua nos illexit, quod forte poterimus pro ea hostes ulcisci: nunc autem euanuit, ac solos necessitati decore reliquit, mori bene properemus, nostrimet ipsi misereamur, et coniugum liberorumq; dum nobis licet à nobis ipsis misericordiam capere. Ad mortem namq; ipsi nati sumus, et quos ex nobis genuimus, eamq; fugere ne fortissimi quidem possunt. iniuria uerò et seruitus, et uidere coniuges ad turpitudinem duci cum liberis, non est malum hominibus ex naturæ necessitate profectum: sed hæc sua timiditate perferunt, qui antè mori cum licuit, noluerunt. Nos autem multum freti fortitudine, à Romanis defecimus: et postremo nunc illis ad salutem horatantibus, non paruimus. Cui igitur non est eorum iracundia manifesta, si nos uiuos subiugare potuerint? Miserandi quidem adolēcentes erunt, quorum uires corporis ad multos sufficient cruciatus: miserandi autem prouectiores, quorum ætas elades ferre non poterit. Videbit alius coniugem abduci, alius manibus reuinctis uocem filij patrem implorantis exaudiet.

Sed dum

Sed dum liberi sunt & gladios habent, pulchrum ministerium nobis praebeant, expertes seruitutis hostium. Moriamur liberi, cum filiis & coniugibus uita decedamus. Hæc nobis leges præcipiunt, hæc nos coniuges & filij deprecantur, horum necessitatem deus misit, his contraria Romani uolunt, & ne quis nostrum ante excidium pereat, timent. Festinemus igitur eis, pro sperata potiundi nostri uoluptate, stuporem mortis administrationemq; relinquere audaciæ. Adhuc cum orare cupientem omnes interpellabant: & effrenato quodam impetu pleæni, ad opus incitabant: ac ueluti laruis exagitati, alius alium antecapere cupiebat: hoc specimen esse fortitudinis, restiq; consilij existimâtes, ne quis extremus remanere uideretur: Tantus eos & coniugum & filiorum & propriæ cedis amor inuasit. Sed nec, id quod aliquis putauerit, cum facinus accederent, oblati sunt, uerum eam seruauere sententiâ, quam cum dicta perciperent, habuerunt: proprium quidem charumq; affectum retinentibus cunctis, rationi uerò cedentibus, quia iam optime filiis consulissent. Simul enim ualere uxoribus cum amplexu dicebant, ac liberos gremijs captos extremum lachrymantes osculabantur: & simul tanquã manibus alienis iussa peragentes uolentes eos cõfigebant: malorũ quæ subditi hostibus passuri fuerant cogitationem habentes pro solatio necessitatis ad eadem. Deniq; nemo hac audacia minor inuentus est. Cuncti autem coniunctissimos transfixere: miseri, quibus id necesse fuit, quibusq; filios atque uxores occidere, malorum omnium uidebatur esse leuissimum. Igitur neq; horum iam factorum dolorem tolerantes, & interfectos lesos existimantes, si uel breuissimum tempus eis superuiuerent, cito quidem uniuersis bonis in unum congestis igne iniiciunt, sorte uerò ex numero suo decem lectis omnium percussoribus, uniuersi etiam propter liberos ac coniuges prostratos compositi, eosq; complexi manibus,

nibus, parato animo se mactandos prebebant infelicissimum illud exhibentibus ministerium. Isti autē intrepide cunctis occisis, eandem sortis legem in sua quoq; morte statuerunt, ut cui obtigisset, nouē peremptis semet super eos occideret. ita omnes sibi confidebant, quod neque in audendo, neque in sustinendo facinore, prestaret alius alij. Et ad extremum ceteri quidem se neci supposuere: unus uerò atque nouissimus, circumspecta multitudinē mortuorū, ne quis forte in multa cade superesset qui suae manus egeret. ubi cognouit omnes peremptos, ignem quidem immittit regiae: uehementi uerò manu toto per se transacto gladio, iuxta suos affectus occubuit. Et illi quidem perierant, nullam credentes animam ex numero suo Romanis subditam reliquisse. Latuit autem una mulier senior, et alia quaedam Eleazari cognata, plurimum doctrina sapientiaq; mulieribus prestans, et quinq; pueri per cuniculos qui aquam sub terra potui ducebant abditi, cum alij cadibus occupatas mentes haberent, qui erant nongenti numero et sexaginta, cum mulieribus simul ac pueris. Haec autem calamitas acta est Aprilis mensis quintodecimo die. Romani autem adhuc pugnam expectantes mane aggeribus scalarum pontibus iunctis muros aggrediebantur. Cum uerò hostium neminem uiderent, sed undiq; uersum acerbam solitudinē, ignemq; intus ac silentium, quid factum esset, conijcere non poterant: et ad extremum uelut impellentes istum arietis, ululatum, si quem forte prouocarent, dederunt. Clanorem autem sensere mulieres, et ex cloacis emerse, factū Romanis ut erat indicarunt, altera earum quemadmodum dicta uel gesta fuissent omnia narrante manifeste. Non tamen Romani facile his uerbis adducebantur, ausi magnitudinem uerisimilem non credentes. Ignem uerò extinguere conabantur, perq; hunc niam sectantes cito in regiam peruenere: conspectaq; multitudine

titudine mortuorum, non ut in hostibus gauisi sunt: sed confisi
 ly fortitudinem, & obstinatum in tanto numero rebus ipsis
 contemptum mortis admirabantur.

Interitus sicariorum, qui in Alexandriam, & Thebas
 profugerant.

CAP. XXIX.

Huiusmodi autem peracto excidio, in castello quidē prae-
 sidium dux reliquit, ipse uerò cum exercitu ad Caesarem
 profectus est. Nec enim quisquam supererat in illis regionibus
 hostiū, sed iam tota Iudaea belli fuerat longinquitate sub-
 uersa: multisq; suorum etiam procul incolentibus sensum
 perturbationis ac periculum exhibuerat. Nam & circum
 Alexandriam Aegypti ciuitatem postea contigit multos Iu-
 deorum perire. His enim qui ex factione sicariorum illuc effu-
 gere potuerunt, non satis erat saluos esse: uerum & illic no-
 uas res conabantur, ut libertatem defenderent, & Romanos
 quidem nihil se meliores putarent, deum uerò solum dominum
 dicerent. Cum autem quidā ijs Iudeorum non ignobiles ad-
 uersarentur, illos quidem mactauere, alijs uerò instabant, ad
 defectionem eos hortantes. Eorum autem uidentes confiden-
 tiam principes seniorū, iam cohibere tutum sibi non esse ar-
 bitrabantur: sed congregatis omnibus in congregationē Iu-
 deis, sicariorum temeritatem publicabant, illos omnium ma-
 lorum causam esse demonstrantes: & nunc aiebant illos, quòd
 nec si fugissent certam spem salutis habituri uiderentur, à Ro-
 manis enim cognitos statim perituros esse, sibi debita calami-
 tate replere eos, qui nullius fuissent delicti participes: cauenda
 igitur ab eorum exitio multitudinem monebant, & ut
 pro se Romanis ipsorum traditione satisfacerent. His dictis,
 prospecta periculi magnitudine paruere, multoq; impetu si-
 carios aggressi corripuere. quorum sexcenti quidem statim
 cepti sunt: qui uerò in Aegyptū, Thebasq; illius tractus elapsi
 sunt,

sunt, non multò post comprehensi redacti sunt : quorum non est, qui duritiam, siue confidentia, siue pertinacia uoluntatis sit dicenda, non obstupescat. Omni enim genere tormentorum et uexatione corporum in eos excogitata, ob hoc solummodo ut Caesarem dominum faterentur, nemo cessit, neque dicere uelle uisus est : sed omnes illa necessitate ualidiorem sententiam conseruauere, tanquam brutis corporibus non animis etiam cruciatus, ignemque susciperent. Maxime uero puerorum aetas, miraculo spectantium fuit: nec enim uel eorum quisquam commotus est, ut dominum Caesarem nominaret: usque adeo corporum infirmitatem uis audaciae superabat.

Oniae templum clausum apud Alexandriam. CAP. XXX.

LVPus tunc Alexandriam rector administrabat, et de hoc ad Caesarem motu uelociter retulit. Ille autem inquietum Iudeorum circa res nouas studium cauendum esse existimans, ac ueritus ne rursus in unum congregarentur, et quosdam sibi adiungerent, precepit Lupo, ut templum Iudeorum, quod esset apud Onion (quae sic appellatur) ciuitatem, destrueret: Haec autem est in Aegypto : quae ob hanc causam et coli coepit, et nomen sumpsit. Onias Simonis filius, unus ex pontificibus, ex Hierosolymis fugatus, Antiocho rege Syriae cum Iudeis bellum gerente, Alexandriam uenit: et à Ptolemaeo suscipitur humanissime, propterea quod Antiocho erat inimicus: ait se gentem Iudeorum eius auxilio sociaturum, si dictis suis obtemperasset. Cum autem rex ea, quae possent fieri, annuisset, rogauit, ut in aliqua parte Aegypti templum sibi edificare permitteret, et more patrio deum colere. Ita enim et Antiochum magis odiosum Iudeis, qui templum apud Hierosolymam uastauisset, ipsique beneuolentiores eos fore, eoque multos ad eum religionis diligentia colligendos. Paruit his Ptolemaeus, ei que locum dedit centum et octoginta stadiis à Memphi distantem: Helio-

politanus

politanus autem ille tractus dicitur: ubi castello fabricato, Onias templum quidem dissimile ei quod est in Hierosolymis, turrim autem similem extruxit, ingentibus saxis sexaginta cubitis erectam. Ara autem fabricam secundum patriam imitatus est, & donarijs similiter exornauit, præter candelabri conscriptionem. Candelabrum enim non fecit, sed informatum aureum lychnum tanquam iubaris luce radiantem, de aurea catena suspendit. Totum uero circa templum spatium coelo latere circumdedit, saxeas portas habente. Concessit autem rex etiam multum agri modum, ac pecuniæ reditus: ut & sacerdotibus esset copia ad multa, quæ dei cultus desideraret. Non tamen hæc Onias sana uoluntate faciebat, sed erat ei contentio cum Iudeis apud Hierosolymam degentibus, propter fugæ memorem iracundiam: & hoc templo ædificato, arbitrabatur ad id se omnem ab Hierosolymis multitudinem reuocaturum. Fuerat autem olim prædictio quædam annis noningentis septuaginta: Esaiasq; prædixerat huius templi futuram in Aegypto constructionem à quodam uiro Iudeo. Templum quidem ita fuerat ædificatum. Lupus autem rector Alexandriae susceptis litteris imperatoris cum ad templū aduenisset, nonnullis ablatis donarijs templum claudit. Postmodum Lupo mortuo Paulinus, qui eius potestati successit, neq; donariorū quicquam reliquit (uehementer enim sacerdotibus comminatus est, nisi omnia protulissent) neque ad templum religionis causa adire uolentes admisit: sed clausis foribus ita inaccessum fecit, ut ne uestigium quidem diuini cultus in eo resideret. Tempus autem fluxerat usq; clausum templum, ex quo fuerat conditum, anni trecenti trigintatres.

De interfectione Iudæorū apud Cyrenē. CAP. XXXI.

Avdacia uero sicariorum, ueluti morbus quidam, etiam cæquæ circum Cyrenen oppida erant, contigerat. Elapsus enim

enim ad eam Ionathas homo nequissimus, arte textor, non paucis imperitorum ut se attenderent, persuasit : perduxitq; eos in solitudines, cum signa & umbrarum imagines se polliceretur ostendere. & alios quidem hæc agendo, atque fallendo latebat, dignitate uero præstantes Cyrenensium Iudeorum apparatus eius & profectionem Pentapolitana Libyæ rectori Catullo prænuntiant. Ille autem equitibus ac peditibus missis, inermes faciliè comprehendit : & magna quidem pars manibus interiit, nonnulli autem uiui capti, ad Catullum perducti sunt. Autor autem consilij Ionathas tunc quidem potuit effugere : multum uero ac diligenter per omnes quæsitus regiones captus est, adductusq; ad Catullum, sibi quidem mortis pœnæ moliebatur, Catullo autem iniquitatis præbuit occasionem. Nam ipse quidem locupletissimos Iudeorum falso insimulans, autores sibi huius consilij fuisse dicebat. Catullus autem criminationes alacri animo suscipiebat, remq; delatam multimode cumulabat, tragicis etiam uerbis exaggerans, ut & ipse quoddam bellum Iudeorū patrassè uideretur. quodq; hoc atrocius est, præter credendi facultatem, etiam doctior erat calumniandi sicarijs. Deniq; cum iussisset Iudeum quendam Alexandrum nominare : cui iandudum insensus odium publicauerat, etiam uxore eius Berenice criminationibus implicata, hos quidem priores occidit, deinde omnes simul pecuniarum copijs eximios, tria simul milia trucidauit. Et hæc secus re facere arbitrabatur, quod eorum patrimonia redditibus Cæsaris adiungebat. Ne uero uel alibi degentium quisquam Iudeorum eius iniustitiam confutaret, etiam longius mendacium propagauit : ac Ionathæ nonnullisq; alijs qui comprehesi fuerant, persuadet, nouarum rerum accusationem uiris inferre probatissimis Iudeorum, apud Alexandriam, Romanisq; degentium. Horum autem qui per insidias accusati sunt, unus erat

ergo Iosephus, qui hæc scripsit. Non tamen Catullo fictio ita
 ut sperauerat, cecidit. Nam Romam quidem uenit, Ionathan;
 ceterosq; uinctos ducens, finemq; arbitrabatur esse quæstio-
 nis apud se ac per illum conflatam calumniam: Vespasianus
 autem rem suspicatus, ueritatē requirebat: cognitoq; non iure
 hominibus accusationem illatam, illos quidem Titi studio cri-
 minibus soluit, merito uerò pœnam in Ionathan statuit: prius
 enim uerberatus, uiuus exustus est. Catullo autem tunc quidē
 ob lenitatem principum obtigit, ne quid amplius reprehensio-
 nis experiretur, non multo autem post, multiplici morbo &
 insanabili correptus, acerbissime tortus est non corporis tan-
 tum cruciatum sustinens, sed erat ei maior animi morbus &
 grauior. Terroribus enim expauescebat, & crebrò uidebat
 sibi instantes umbras eorum, quos peremerat, & clamitabat
 Cumq; se tenere non posset, exiliebat stratis, tanquam tormen-
 tus sibi & flammis adhibitis. Hoc autem semper multum pro-
 ficiente malo, extisq; defluentibus, ac intestinis exhaustis, ita
 est mortuus: nulla re alia magis diuinæ prouidentie facto in-
 dicio, quàm quòd nequissimos ulciscatur. Hic nobis est finis
 historie, quam promissimus nos cum omni ueritate traditu-
 ros, cognoscere cupientibus, quemadmodum hoc bel-
 lum Romanis gestum est cum Iudeis. & quali-
 ter sit quidem expositum lecturis, ut dicat,
 relinquatur: de ueritate autem confi-
 denter dicere non pigebit, quòd
 eam solam scopum mihi per
 omnia, quæ scripsi,
 proposue-
 rim.

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Une ou plusieurs pages sont omises
ici volontairement.

INDEX EORVM QVAE IN
hoc tertio continentur tomo.

A

A Ber martyr	368	punitas	153
Absalō auxiliator Mana-		Alexander Iamneus fratri	
hemi ty rāni occiditur	178	Aristobulo succedit	17
Acāthonaulon loci nomē	227	Alexandri bellum cum Antio-	
Acenchres regina	482	cho & Areta	19
Achas Machabeus martyr		Alexander uictus à Demetrio	
571		Eucero	19
Achiabus contra Iudeam	123	Alexander Aristobuli, qui Iam-	
Acra mons	348	mnai filius, Iudeam inua-	
Acrabata ciuitas	210	dit	29
Acusilaus Argiuius	472	Alexander Gabinio se tradit	
Adasa uicus	11	cum castellis	30
Aegypti descriptio	170	Alexandri mors	33
Aegypti limites	316	Alexandri multi de progenie	
Aethiopes laudantur	169	Herodis	97
Agatharchides historiogra-		Alexandra moritur	22
phus	496	Alexādria Aegypti urbs	170
Agiras Adiabenus	372	Alexandrinorum cum Iudeis	
Agrippa Hierosolymis exi-		disceptatio	184
lat	173	Alisfragnuthosis rex	481
Agrippæ studium de bello Iu-		Anmaus ciuitas	211
deorum reuocando fru-		Amenophis rex	482
stratum	189	Amygdalon stagnum	371
Agrippium Herodis ædes	72	Anacharsi philosophi mors	
Alanorum eruptio in Mediā,		547	
& Armeniam	449	Ananias pontifex cum fratre	
Albino in Iudea præsidente,		Ezechia occisus	178
malorum omnium fuit im-		Ananias Sadduceus	179
		p P	Ananus

I N D E X.

Ananus filius Ionathæ	190	Antipatri cōiuratio p̄dita	99
Anani mors	1289	Antipater Samarites Antipa	
Anaxagoras philosophus	546	trū ueneficij reū agit	102
Antigonus obsidet Massa-		Antipas filius Herodis, qui et	
dam	41	Antipater	97
Antigonus filius Hircani à fra-		Antōnius Centurio	238
tre per insidias captus &		Antonius contra Vitelliū	319
occisus	15	Antonia turris, arx, & castel-	
Antigonus uinctus ducitur ad		lum olim Baris	70, 347
M. Antonium, & occidi-		Antonia incenditur	176
tur	62	Antonie fundamēta diruta	392
Antiochus Hierosolymam de-		Anuat uicus, q̄ et Borreos	210
uasat	8	Aphaci turris	187
Antiochi effrena tyrannis in		Aphthasis uicus	137
Machabæos martyres	359	Appionis aliquot calūniæ &	
Antiochi et Macedonum au-		figmenta de Iudeis	322
dacia Tito Hierosolymam		Aque calide apud Amaunta	
obsidente	371		259
Antiochus regno pulsus	448	Arcades non esse antiquitate	
Antipater & Hyrcanus ter-		insignes	473
tius ad Aretam regem Ara-		Archelaus Herodis iram in fi-	
bum confugiunt	23	lium & fratrē mitigat	87
Antipatri uictoria de Aegy-		Archelao legatur regnum à	
ptijs	33	patre	114
Antipater omnibus inuisus, in		Archelaus ad Cesarem nauis	
patrem maleuolus, odij dis-		gat	18
simulator, uxore ducit Ari-		Archelai & Antipatri cōcer-	
stobuli fratris filiam	80	tatio apud Augustum pro	
Antipatri excusatio	108	regno Iudeæ	119
Antipatri & Pheroræ cōspi-		Archelao absēte Iudea uarijs	
ratio in Herodem	98	tumultibus affligitur	121
		Archel	

I N D E X.

Archelaus nō rex, sed ethnar=		Aristobulus perfidus Roman	
cha factus	126	uinctus ducitur	28
Archelaus Glaphiram fratriā		Aristobulus à Roma fugiens	
ducit uxorem	131	cum Romanis iterum pu=	
Archelai exiliū & somniū	132	gnans uincitur	28
Archium publicum incen=		Aristobulus à Cesare dimissus	
sum	177	à Pompeianis ueneno ne=	
Areth Machabæus martyr		catur	33
Arietis machinæ de=	(167	Aristoteles meminit Iudeo=	
scriptio	227	rum	493
Aristobulus filius Hyrcani		Artabazes filius Tigranis ca=	
Ioānis matrem & fratrem		Asia	167 (ptus 63
Antigonum in carcerem		Asochiton aliās Asochin ci=	
conijcit, quem postea oc=		uitas Galilææ	17
cidit	14	Asphaltitis palus	304
Aristobuli mors	16	Asis rex	480
Aristobulus filius Alexandri		Athenienses laudantur	166
Iamnei	21	Athenion-dux	64
Aristobulus Alexandræ matri		Atratinus	49
indignatus, quòd potestātē		Auaris locus	480.481
Pharisæis concesserit, Iu=		B	
deam inuadit	22	B Aaras radix qua demo=	
Aristobulus regnū assequutus		nes effugantur	473
eiecto Hyrcano fratre	23	Baca uicus	209
Aristobulus obsidetur in tem=		Bacchides hostis Iudæ Mach.	
plo	26	uasat Iudeam	8
Aristobulus donis sibi cōciliat		Bacchides occiditur	9
Scaurum contra Hyrcanū		Bæon rex	48
& Aretam regem	24	Ballistarum uis	229
Aristobulus fugatur in Ale=		Baris castellū, nūc Antonia	24
xandrium oppidum	24	Bassus Macherunta & Hero=	
		p p 2 dium	

I N D E X.

Ananus filius Ionathæ	190	Antipatri cōiuratio p̄dita	99
Anani mors	1289	Antipater Samarites Antipa	
Anaxagoras philosophus	46	trū ueneficij reū agit	102
Antigonus obsidet Massā		Antipas filius Herodis, qui et	
dam	41	Antipater	97
Antigonus filius Hircani à fra		Antonius Centurio	238
tre per insidias captus &		Antonius contra Vitellium	319
occisus	15	Antonia turris, arx, & castel	
Antigonus uinctus ducitur ad		lum olim Baris	70. 347
M. Antonium, & occidi-		Antonia incenditur	176
tur	62	Antonia fundamēta diruta	392
Antiochus Hierosolymam de-		Anuat uicus, q̄ et Borreos	210
uastat	8	Aphaci turris	187
Antiochi effrēna tyrannis in		Aphthasis uicus	137
Machabeos martyres	559	Appionis aliquot calūniæ &	
Antiochi et Macedonum au-		figmenta de Iudeis	322
dacia Tito Hierosolymam		Aquæ calidæ apud Amaunta	
obsidente	371	259	
Antiochus regno pulsus	448	Arcades non esse antiquitate	
Antipater & Hyrcanus ter-		insignes	473
tius ad Arcam regem Ara-		Archelaus Herodis iram in fi-	
bam confugiunt	23	lium & fratrē mitigat	87
Antipatri uictoria de Aegy-		Archelao legatur regnum à	
ptijs	33	patre	114
Antipater omnibus inuisus, in		Archelaus ad Cæsarem nauis	
patrem maleuolus, odij dis-		gat	18
simulator, uxore ducit Ari		Archelai & Antipatri cōcer-	
stobuli fratris filiam	80	tatio apud Augustum pro	
Antipatri excusatio	108	regno Iudeæ	119
Antipatri & Pheroræ cōspi-		Archelao absēte Iudea uarijs	
ratio in Herodem	98	tumultibus affligitur	121
		Archel	

I N D E X.

Archelaus nō rex, sed ethnar=		Aristobulus perfidus Roman	
cha factus	126	uinctus ducitur	28
Archelaus Glaphiram fratriā		Aristobulus à Roma fugiens	
ducit uxorem	131	cum Romanis iterum pu=	
Archelai exiliū & somniū	132	gnans uincitur	28
Archium publicum incen=		Aristobulus à Cesare dimissus	
sum	177	à Pompeianis ueneno ne=	
Areth Machabeus martyr		catur	33
Arietis machine de=	(167	Aristoteles meminit Iudeo=	
scriptio	227	rum	493
Aristobulus filius Hyrcani		Artabazes filius Tigranis ca=	
Ioānis matrem & fratrem		Asia	167 (ptus 63
Antigonum in carcerem		Asochiton aliās Asochin ci=	
conijcit, quem postea oc=		uitas Galilee	17
cidit	14	Asphaltitis palus	304
Aristobuli mors	16	Asis rex	480
Aristobulus filius Alexandri		Athenienses laudantur	166
Iamnai	21	Athenion-dux	64
Aristobulus Alexandræ matri		Atratinus	49
indignatus, quòd potestātē		Auaris locus	480.481
Pharisæis concesserit, Iu=		B	
deam inuadit	22	B Aaras radix qua demo=	
Aristobulus regnū assequutus		nes effugantur	443
eiectō Hyrcano fratre	23	Baca uicus	209
Aristobulus obsidetur in tem=		Bacchides hostis Iudæ Mach.	
plo	26	uastat Iudeam	8
Aristobulus donis sibi cōciliat		Bacchides occiditur	9
Scaurum contra Hyrcanū		Bæon rex	48
& Aretam regem	24	Ballistrum uis	229
Aristobulus fugatur in Ale=		Baris castellū, nūc Antonia	24
xandrium oppidum	24	Bassus Macherunta & Hero=	
		p p 2	dium

INDEX.

dium capit	442	Capharin ciuitas	311	
Batanea	211	Caphartophan uicus	301	
Bathyllus uenenū Roma affe-		Caphetra ciuitas	311	
rens apprehenditur	103	Capito Gēfi Flori cēturio	157	
Bebriacum oppidum	311	Captiuorum et peremptorū		
Begabri uicus	310	nūmerus Tito Hierosoly-		
Besēmoth uicus	301	man obtinente	427	
Bethara	333	Carthago à Tyrijs cōdita	484	
Bethlepton toparchia	301	Carthaginiēses laudatur	189	
Betiso locus	337	Cass. præsēs Syrie post Cras		
Bettoron ciuitas	188	Castor Iudæus	255 (sum 32	
Bethzachariae locus	10	Catullus Libyæ præsēs puni-		
Bezetha	337	Cedron uallis	329 (tus 469	
Borceos uicus	210	Cēdebeus dux Antiochi Sote-		
Bosphorani	167	ris à Simone Matathie ui-		
Britanni laudantur	167	Cenedæus	188 (ctus 11	
Brixellum	311	Cephalon frater Antipatri		
Bubastis flumen	480	primi	24	
C		Cerealis Samariae expugna-		
Admus Milesius	472	tor	235	
Cæcilius Bassus occisor		Cesēnius Gallus Galilæā inua		
Sexti Cæs.	38	Cesenn. Petus	447 (dit 178	
Cesarea Herodis ædes	70	Cestius Gallus	155, 183	
Cesarea olim Stratonis pürgus		Cestius Iudæam explorat per		
Cæsaris pugna cōtra Ae-	(16	Neapolitanum	162	
gyptios adiuuātibus Hirca		Cestius Iudæā populatur	186	
no Iamnei et Antipatro	33	Cestij exercitus cæsus	191	
C. Caligula quartus Roma-		Cestius Hierosoly. obsidet	189	
norum Imperator	141	Chebrō ciuitas uastata	309, 311	
Cana uicus	30. Canatha	64	Cherilus poëta	492
Capernaum fons	255	Ciuis dux Germanorū	435	

Claud

Claud

I N D E X.

Claudius à militibus impera-

tor electus 145

Claudij obitus 150

Clearchus philosophus Iudæe
gentis meminit 492

Cleopatæ ac Antonij amor

Cleopatra M. Antonij (62
animū incitat in Herodē 63

Cleopatæ malicie 63

Clitus læuæ suæ manus absci-

Cœle Syria 20 (for 204

Cœnopolis locus 189

Colchi 167. Coptō ciuitas 316

Coræ ciuitas 24

Cornelius Faustus Syllæ filius
muros Hierosolymorū pri-

mus conscendit. Pōpeio ci-
uitatem obsidente 27

Crassus præses Syriæ post Ga-
biniū pecunias tēpli Hier.

deprædatus 32

Cumanus præses Iudæe post
Tiberium Alexandrū 147

Cumanus à Iudæis accusatus,
in exilium mittitur 147

Costobarus Iudæorū legatus

Cypris uxor Antipatri (175
Herodis maioris filia 32

Cyprus ciuitas 72

Cyprus capitur 183

Cyrenæi laudantur 169

D

D Agon deus Palest. 262

Dalmatæ populus 167

Darius præfectus equitum A-

grippe 175

Diagoras Melius 347

Diogenes quidā à Phariseis
occisus 21

Diophātus pseudographus 91

Dius histo. de rege Hira 484

Domitianus 320

Domitiani expeditio in Ger-

manos & Gallos 434

Domitius Sabinus 237. 257

Draconis leges 473

E

E Butius Decadarchus 261

Eleo mons 336. 375

Eleazarus Dinei princeps la-
tronum 151

Eleazarus quidam conspira-
tionis Iudæorū contra Ro-

manos autor 173

Eleaz. filius Iairi 178

Eleaz. Simonis 193. 280

Eleaz. Samæi 228

Elea. sicariorū princeps 450

Elea. cuiusdā magnanimitas,
& laudata constantia pro

conseruatione legis ad An-
tiochum Epipha. 563

p P 3

Eleph

I N D E X.

Elephantine oppidum	317	G	
Elcutherus fluuius	63	GAbao	188
Eleutheri equites	45	Gadara à Vespasiano	
Elidenſes	74	expugnatur	219
Enabris locus	248	Gadara deditio	298
Engadda	211	Galla imperator	306
Erebinthonicus uicus	375	Galbe mors	311
Effenorum hæreſis de anima-		Galilea ſub ditione Hero.	54
bus & corporibus 132.137		Galilea deſcriptio, & ferti-	
Euaretus delator filio. Her. 91		litas	209
Euricles delator filio. Her. 88		Galilea inuaditur à Veſpa-	
Ezechias princeps latronum		siano	217
ab Herode occiſus	36	Gallus Centurio	261
F		Galli	167
FAbatus à Syleo occiſus 99		Gamala oppidum	195
Fauſtus Corneliuſ	27	Gamala ſitus, obſidio, & ex-	
Felix Malachi frater à Pha-		cidium per Titum	256
ſelo fratre Hero. ſuperatus		Gamalitica	211
demittitur	41	Galanitis	180.211
Felix præſes Iudæorum poſt		Gebonitis oppidum	180
Cumânium	151	Genath porta	337
Felice præſide Iudæa latroni-		Geraſa	180.210.305
bus & ſeducitoribus popu-		Germani laudati	168
li referta	151	Geſſius Florus præſes Iudææ	
Ferreus mons	302	poſt Albinum	154
Filiuſ à matre coctus	402	Giſcala oppidum	196
Flauiuſ Silua expugnat Maſ		Giſcala à Tito capitur	266
ſadam	450	Glaphira filia Archelai-regis	
Fôteiuſ Agrip. occiditur	435	Cappadocum uxor Alex.	
Fronto Iudæ. iudex 403.423		ſilij Herod.	82
Fulloniſ monumentum	377	Glaphira arrogantia	82
		Gophna	

I N D E X.

Gophna	211	Herodis edificia	70
Gorion occisus	293	Herod. theatra & quinque-	
Gorion Iosephi filius	273	nalia instituit Hierosoly-	
Gorion Nicodemi filius	179	mis	72
Græci laudati	167	Herodis beneficentia erga po-	
Græcorum antiquissimi Chal-		pulum tempore famis	73
deis præceptoribus usi	471	Hero. profectio ad M. Anto-	
Græci cur ut plurimum inter		nium & pericula	36
se dissentiant	473	Herodi diadema imponit An-	
Grapte cognata Syre regis		tonius	68
313		Her. amore uxoris insanit	75
H		Hero. uenator, bellator, & sa-	
HEcataeus Abderita	493	gittarū insignis librator	74
Helisei fons	303	Herodis controuersie & re-	
Hellanicus historiograph.	472	conciliatio cum filiis	77
Heniochi	167	Herod. quo pacto in filiorum	
Heraclea ciuitas	322	neccm anhelauerit	94
Herodes Iudææ tetrarcha	43	Herodis uxores & liberi	96
Hero. in ius uocatus bellū Hyr-		Herod. Antipatrum subitarie	
cano mouere tentauit	37	Roma reuocatū reum agit	
Herodes Romam pergit	39	ueneficij coram Varo	104
Hero. accusatur apud M. An-		Hærodi produntur per mortē	
tonium	42	Pheroræ ueneficia in eum	
Hero. bellum cum Parthis	44	parata	100
Hero. à senatu Ro. rex Iudææ		Herodium castellum	73. 46
pronuntiatur	50	Herodotus Halicarnassæus	491
Hero. Roma rediēs Antigoni		Hiericus	211
et Hierosolyma obsides	50	Eiusdem descriptio	302
Hero. Galilea potitus latro-		Hierosolymorū excidium &	
nes delet	54	direptio templi sub Antio-	
Hero. pugna cū Arabibus	66	cho Epiph.	8
		p P 4	Hiero

I N D E X.

Hieroso. obfessa ab Herode	51	Hyrcanus adiuvante Areta	
Hier. oppressio sub Floro	155	Aristobulum fratrem uin-	
Hieros. conspiratio facta belli		cit	26
cum Ro. seminarium	173	Hyrcano confertur sacerdo-	
Hieros. obfessa à Cestio	189	tium à Cesare	11. 35
Hieros. excidij initium	269	Hyrcano capto aures preci-	
Hieros. descriptio	336	duntur	47
Hieros. dira fame oppressi	366	Hyrcanus interficitur ab He-	
Hierosoly. muro & castellis à		rode	75
Tito circumdata	375	I	
Hie. excidij mira prasagia	411	I Amblicus	53
Hieros. capta à Romanis	421	I amnia	211
Hippicos turris	336	Ianias rex	480
Hispani laudantur	168	Iaphæ expugnatio	234
Historiæ ueræ indicium	472	Iardes saltus	446
Hycsos, hoc est, reges pasto-		Idumæa	211
res	481	Illyrici	167
Hyrcanus qui et Ioānes filius		Iocundus delator filiorum He-	
Simonis Matathie princeps		rodus	91
sacerdotum factus, obsedit		Ioannes Gaddis filius Mata-	
Ptolemæum interfectorem		thie occiditur	11
patris sui	12	Ioannes Esseus	194
Hyrcanus Samariam captam		Ioannes Giscala capta Hiero-	
delet	13	solymam fugit	201
Hyrcani mors & laudes	14	Ioannes Giscaleus insidiator	
Hyrcanus filius Alex. Iamnei		Iosephi	200
sacerdotiū consequitur	21	Ioānes Hierosolymitas in Ro-	
Hyrcanus ad regnū aspirans		manos incitat	270
bello superatur à fratre	22	Ioannes Galilæorū dux	312
Hyrcanus & Antipater ad		Ioānes Idumæorū dux occisus	
Aretam confugiunt	23	Ionathas capitur	11 (332
		Ionathæ	

I N D E X.

Ionathæ mors et sepultura	II	57	
Ionathas Iudeus	398		Itapatae obsidio & excidium
Ionathas Gynæciarius Romæ			per Vespasianum
exustus	469		220
Ioppe	211		Itapatenorū technæ aduersus
Ioppe capta per Vespasianum	245		sus Romanos hostes
Iordanis fontes	154		232
Iosephus Gorionis filius	193		Ithaburius mons à Placido
Iosephus Simonis filius	194		occupatus
Iosephus Matathie filius rector utriusq; Galilææ	194		31. 263
Iosephus militaris disciplinæ peritus	194		Iudæi à Pilato cæsi
Iosephus quatuor urbium principatum amisit et Ioseph gesta	202		139
Iosephus à Tito missus Iudeos ad deditionē Hierosolymorum adhortaturus	258. 391		Iudeorum constantia ad Peronion pro cōseruatione legis
Iosephus lapide uulneratus	378		142
Iosephus ex uariarum gentium historijs Iudaicæ gentis antiquitatem ostendit	478		Iudææ descriptio, eiusq; Vnde decim sortes
Iosippus ab Herode occisus	77		211
Iosephus filius Antipatri frater Herodis in Iudæa cadit			Iudæa uenum exposita
			446
			Iudeorum & Cæsariensium seditio
			156
			Iudæi Hierosolymis occisi à Floro
			159
			Iudeorum studium circa ueritatem historiarum
			474
			Iudeorum uariæ clades & calamitates
			116
			Iudeorum cur pauci scriptores res meminerint
			478
			Iudas nouissimo contra Bacchidem prælio interit
			11
			Iudas Eſſeus propheta
			16
			Iudas Ionathæ
			179
			Iudas Mertonis
			391
			Iudas Machabæus martyr
			570

I N D E X.

Juliani militis Romani fortitudo	389	Macrones populi	491
L		Magnus campus	302
Lacedæmonij laudantur	166	Mallichus Arabs nutricius	
Largius Lepidus	405	Antiochi, qui Theos cognominabatur	39
Leuias Hierosolymita.	271	Malichi insidiæ contra Antipatrum	ibidem
Liberius Maximus Iudæam uenum exponit	447	Malichus interficitur	41
Longi Romani fortis animus		Malachias	391
Lucilius Bassus	442 (400)	Malthace Samaritis	97
Lupus rector Alexædræ	466	Manahemus rhetor principatum Hierosolymis usurpauit, & interficitur	178
Lusitani laudantur	168	Manethon Aegyptius historiographus	479
Lycurgus legislator	532	Manethon refellitur à Iosepho	499
Lydda	211	M. Antonius accusatores Herodis occidi iubet	43
M		M. Antonij & Cleopatramor	62
Mabortha quæ & Neapolis	302	M. Anto. Antigonom Aristobuli interficit	62
Macedones laudantur.	166	M. Anto. libidinis notatur, ibidem.	
Machabæorū martyriū	557	M. Anto. Iulianus procurator Syriæ	405
Machabæus martyr	567	Mariamne traducitur uiolati matrimonij	75. & seq.
Machera Herodi uenit auxilio	55	Marmaridæ laudantur	169
Machere insolentia	55. & sequenti.	Matathias Bacchidæ occidit	9
Machir Machabæus martyr	869	Mata	
Macherus à seditiosis Iudeis capta	183		
Macherus à Basso capta	442		
Martyr quis sit	553		

I N D E X.

Matathias filius Ioannis An-	Onie templum clausum, &
tiochi mandatum contem-	deprædatum 467
pfit	ibidem Ophila locus 337
Megassarus 372	Ormiza uicus 64
Melchisedech Hierosolymo-	Orsanes trās fuga Parthorum
rum primus conditor 426	32
Melite ciuitas 428	Ostracine oppidum 322
Mendesius tractus 322	Otho imperator & eius mors
Memnonis sepulchrum 142	306
Meotici laudantur 167	P
Mephramutosis, et Mephres	PAcori fraus in Phasela
482	lum 44
Messala 49	Panium 70
Metilius Rom. præfectus 179	Papyron locus 24
Modin uicus 9	Pappus dux Antigoni occi-
Monobazus 188	ditur, 59
Muri Hierosolymorum tres	Parthi laudantur 169
336	Parthicum bellum cōtra He-
N	rodem 45
NArbatha regio 156	Parthenius fluuius 491
Noarus 183	Pedanius legatus 92. & sen-
Nero filius Domitij 150	quenti.
Neronis crudelitas ibidem	Pedaniy robur, & peritia mi-
Nero Vespasianum cōtra lu-	litaris 397
deam mittit 206	Pella ciuitas 211
Nicopolis ciuitas 322	Pelusium ab Antipatro captū
Niger Peraites 194	33
Niger occiditur 293	Peraita Niger 188
O	Perislereonos saxum 375
OLympus Herodis lega-	Pharam uallis 308
tus 92	Pharanx Antiochi 20
	Pharus

I N D E X.

Pharus insula	317	Placidus dux Vespasiani mi-	
Phaselus tetrarcha Iudææ	42	litum	211
Phaselus Hierosol. præficitur		Placidus inuadit Iotapatam	
36		217	
Phaselus moritur captus à		Platanæ uicus	93
Parthis, caput saxo illides		Plinthine	317
47		Poëtarum, pictorum, & opi-	
Phaselus, & Phaselis turris et		ficum licentia multarū gē-	
oppidi nomen	70	tium stultitia introducta	
Phaselus secundus filius He-		344	
rodus	96	Pompeius Magnus Tigranē	
Pherciades Syrius	472	debellans Scaurum ad Sy-	
Pheroras pro ultione fratris		riam mittit	23
caput Pappo præcidit	39	Portus Alexandrinus	317
Pheroras Herodi conciliatus		Præfagia Hierosolymitani ex-	
87		cidij	411
Pheroræ conspiratio in He-		Priscus Centurio	399
rodem 96. & seq.		Procymia quid	71
Pheroras moritur	100	Protagoras	347
Phiala lacus	14	Psephinos turris	335
Philadelphîa	24	Ptolemæus Simonem Mata-	
Philippion Minæi Ptolemæi		thiam socerum suum intec-	
filius occisus à patre	33	rimit	12
Philippus Ioachimi filius dux		Ptol. ab Hircano Simonis filio	
193		obsessus, & occisis Hircani	
Philistus	472	matre & fratribus, fugit	
Phœbus legatus	189	ad Zenonem Cotylam	13
Piso legatus Pompeij	26	Ptol. Physcon cultor Iudæo-	
Pitholaus captus	32	rum	318
Placidus Itaburio monte po-		Ptol. Minæi	20
titus	31	Ptol. filio occiso, nurum duxit	
		uxo.	

I N D E X.

<i>uxorem</i>	33	S	
<i>Ptol. Iamblichi filius</i>	33	S	<i>Abbatius annis</i> 436
<i>Ptol. Lagus cultor Iudeorum</i>			<i>Sabinus capitolio potitus</i>
316			<i>occiditur</i> 321
<i>Ptol. Euergetes cultor Iudeo</i>			<i>Sais ciuitas</i> 480
<i>rum</i>	317		<i>Sallis oppidum</i> 207
<i>Ptolomæi uarij</i>	316		<i>Salome filia Herodis</i> 97
<i>Pudens Romanus</i>	399		<i>Saltis rex</i> 480
<i>Pythagoras Philosophus</i>			<i>Samariæ descriptio</i> 210
472. 490			<i>Samaria expugnata à Cereas</i>
R			<i>le</i> 235
<i>Raphanæ ciuitates</i>	436		<i>Saulus legatus</i> 175
<i>Ratio quid, quibus cõ-</i>			<i>Scaurus pecunia corruptus</i>
<i>iuncta, & quid agat</i>	355		24
<i>Romani in Massada interfe-</i>			<i>Scopes locus</i> 329
<i>cti</i>	173		<i>Scythopolis et Scythopolitæ</i>
<i>Romanorum disidium inter</i>			181
<i>se</i>	38		<i>Sebaste ab Herode constructa</i>
<i>Rom. militaris disciplina &</i>			70
<i>laus</i>	213		<i>Seleucia</i> 21
<i>Romani contra datam sibi fi-</i>			<i>Sepphoris hostibus se tradit</i>
<i>dem à Iudeis trucidati</i>	179		187
<i>Rom. exercitus cæsus ab Hie-</i>			<i>Sextus Cerealis tribunus</i> 237
<i>rosoly.</i>	188		<i>Sextus Cæsar Syriæ præses</i>
<i>Rom. 52. 80. occisi. 196.</i>			36
<i>Rom. in obsidione Iotapatæ</i>			<i>Sex. Cæsar insidijs interfici-</i>
<i>multis cladibus afflicti</i>	220		<i>tur</i> 38
<i>Roxane Herodis filia</i>	97		<i>Siene</i> 316
<i>Rubrius Gallus</i>	436		<i>Siloa fons</i> 336
<i>Ruta immensæ magnitudinis</i>			<i>Silbonitis regio</i> 210
443			<i>Silas Babylonius</i> 188
			<i>Silo</i>

I N D E X.

Silo dux Rom. pecunia cor=		T Anis ciuitas	322
ruptus	52	Tales philosophus	472
Simon Gioræ Gerasenus sedi		Thamna	211
tiosus Iudeus	307	Tarichæe oppidum	198
Simon ab Hierosolymitis cõ=		Tarichæarum obsidio	250
tra Zelotas præficitur	312	Tauri laudantur	167
Simõ à Romanis captus	425	Termodoon fluuius	491
Simon Romam deductus oc=		Thella uicus	209
ciditur	441	Themosis rex	482
Simon uincit Cendebeum	11	Theodorus Zenonis multos	
Simon insidijs Ptolemæi ge=		Iudeorum occidit	17
neri sui interfectus	12	Theophrastus	491
Simon Herodis seruus Iudeã		Thmosis rex	482
inestat	124	Terræmotus in Iudea magni	
Simon Ananiæ Iudeorum le=		Herodis tempore	65
gatus	175	Thmuus locus	322
Simonis Sauli fortitudo	181	Tiberiadis deditio	249
Simeon Gamalielis	275	Tiridates rex Armenia	450
Socrates	546	Titus Vespasiani filius mis=	
Soëmus	183	sus Alexandriam	206
Sogane regio	258	Titi profectio in Iudeã	212
Solomona mater septem Ma=		321	
chabæorum martyrum	565	Titus Iotapatam capit	237
Solon legislator	532	Titi gesta	ibidem
Sophas Raguelis	271	Titus diuinitus seruatus	327
Stratopedos incenditur	177	Titus Phrygius	405
Stultitia gentilium redargui=		Trachonitis	211
tur à Iosepho	543	Traianus Iapham expugnat	
Susandrum castrum	565	234	
Syria à Iudeis uasata	180	Tryphon tonsor Herodis oc=	
		ciditur	94

T

Tyræ

I N D E X.

Tyrannius delator filiorum		Vitellij mors, & imperium	
Herodis	91		321
Tyrannus castrorum præf-		Volūnius procurator Syriae	
ctus	190		92
Tyropæcen Vallis	336	Volumnij sententia de filijs	
V		Herodis	93
V Alerianus dux cōtra Ti		X	
beriadem	248	X Alothuicus	209
Varro Syriae rector	69	X Xerxes turpiter profligatus ab Atheniēsis	166
Vatezobra uicus	402	Xylophorias festiuitas Iudeorum	175
Ventidius Bassus dux Rom.		Xysus	164
50		Z	
Vespasianus bello Orientis præficitur	205	Z Abulon ciuitas capta	186
Vespasiani clara facinora in bello aduersus Iudeos	217.	Zacharias Baruch in templo occisus.	291
& seq.		Zalcucus Locrensis	332
Vespasianus à militibus imperator declaratur	315	Zara ciuitas	11
Vespasianus Mœsiam depopulantes sternit	436	Zelotæ qui	273
Vespasianus templum Pacis Romæ construxit	441	Zelotarum pugna contra Simonem Gerasenum	308
Vespasianus Iudeam militibus dat	447	Zenodorus expellitur Trachone	68
Vespasiani reditus in Italiam		Zeno Cotylas	13
433		Zephyrium	79
Vitellius Germanorum imperator	311		

F I N I S.

